

БОГОМИЛ РАЙНОВ

Господин Никой

**Няма нищо по-хубаво
от лошото време**

**БЪЛГАРСКИ
ПИСАТЕЛ**

**БОГОМИЛ РАЙНОВ
ГОСПОДИН НИКОЙ. НЯМА
НИЩО ПО-ХУБАВО ОТ
ЛОШОТО ВРЕМЕ**

chitanka.info

ГОСПОДИН НИКОЙ

*Чекистът трябва да бъде с хладен ум,
чисти ръце и горещо сърце.*

Дзержински

ПЪРВА ГЛАВА

Вечерното небе над Атина е просто приказно: черно-синьо, необятно и осеяно с едри трепкащи звезди.

Впечатлението малко се променя, ако съзерцавате това небе през решетките на затворническата килия. А случаят с мене е тъкмо такъв. Блясъкът на южните звезди ми е съвсем безразличен и ако съм подал нос през решетките, то е само за да се отърва от тежкия дъх на урина, с който е пропита килията.

— Ти си един жалък предател! — казва някой дрезгаво и уморено зад гърба ми.

Аз не отговарям и прилепен до решетката, продължавам да вдишвам хладината на нощта.

— Ние гнием тук по затворите за социализма, а предатели като тебе бягат от него! — чува се зад гърба ми същият глас.

— Млъкни там, животно! — измърморвам, без да се обръщам.

— Мръсен жалък предател, това си ти! — повтаря оня от дъното на килията.

И двамата произнасяме репликите си отпаднало, защото тия реплики ние си ги разменяме на неравни интервали вече пети ден. Откак го вкараха в килията ми преди пет дни и откак имах неблагоприятното да изтърва, че съм избягал от България, тоя тип непрекъснато ме нарича мръсник и предател. Това е някакъв македонец от Солунско, който се самовеличае като революционер от голяма класа, макар че вероятно е просто провокатор, пратен да ме прислушва. Аз съвсем не се интересувам от това, какъв е той, и бих понасял дори ругатните му, ако се стараеше поне да ги разнообразява. Но когато някой ти повтаря сто пъти на ден като развалена плоча „жалък предател“, „жалък предател“, това накрая почва да досажда.

Съквартирантът зад гърба ми произнася още веднаж рефрена си, обаче аз повече не отговарям. Оня затихва. Обръщам се и се отправям към дървения одър, покрит с воняща черга, който ми служи за легло. Чистият въздух ми е подействувал като приспивателно и аз се обтягам

на одъра да подремна малко, преди да са ме събудили. Защото усетят ли, че съм заспал, те винаги бързат да ме събудят. Отвеждат ме в оная гола полутъмна стая, насочват в очите ми ослепяващия лъч на настолната лампа и почват да ме обстрелват с въпроси, еднакви и неизменни като ругатните на моя съквартирант:

— Кой ти нареди да прехвърлиш границата?

— С кого ти е заповядано да се свържеш?

— Какви задачи ти възложиха?

На всеки един от тия вечни въпроси аз отговарям с всеки един от вечните си отговори. Но отговорът винаги води до нов въпрос и следващият ми отговор — до следващ въпрос, и така с часове, додето от силната светлина пред очите ми почнат да играят червени кръгове и коленете ми затреперват от изтощение. Понявга някой от разпитвачите скача внезапно и изревава в лицето ми:

— А! Миналия път ти каза друго нещо!

— Не съм казал друго нещо — отвърщам сънливо, като се мъча да не се строполя на пода. — Не е възможно да съм казал друго нещо, защото такава е самата истина.

Случва се често някой от разпитвачите да се окаже по-малко издръжлив от мене и да даде воля на нервите си с един-два шамара в лицето ми.

— На балами ще ни правиш, а? Твойта мамица! Тепърва ще има да видиш как се води разпит на лъжци като тебе.

Но като се оставят настрана тия отклонения, разпитът се води, общо взето, все по същия начин — вечните въпроси и вечните отговори и после пак отначало, през няколко часа, щом само усетят, че съм позадрямал на вонящия одър.

Само днеска нещата се развиха малко по-различно. Отведоха ме не в обширната полутъмна стая, а в друга — по-малка. Зад бюрото стоеше нисък човек с бузесто лице и лъскаво голо теме. Човекът даде знак на пазача да излезе, показа ми един стол до бюрото и извади цигари. Първата цигара от шест месеца насам. Добре, че бях седнал. Иначе сигурно щях да загубя равновесие от виенето на свят.

Бузестият почака търпеливо да дръпна няколко пъти от цигарата, после се усмихна добродушно и каза:

— Е, поздравявам ви. Вашите мъки са към края си.

— В смисъл?

— Връщаме ви в България.

Ужасът ми бе тъй искрен, че човекът зад бюрото, дори да беше идиот, вероятно би го забелязал. Но макар да ме наблюдаваше внимателно, бузестият не даде вид да е доловил нещо.

— Е, какво, доволен ли сте?

Премълчах, като се мъчех да подтисна уплахата си. После дръпнах машинално от цигарата и произнесох бавно:

— Значи, пращате ме да ме ликвидират... Но кажете, за бога, какво вие ще спечелите от това...

— Хайде, хайде! — махна успокоително с ръка бузестият. — Никой няма да ви ликвидира. Най-много да ви се поскарат, че не сте изпълнили задачата. Но вие ще им обясните, че в Гърция глупаци няма. Нали така?

И отново добродушно се засмя.

— Слушайте — извиках развълнувано. — Казвам ви, че ще ме ликвидират! Моля ви, не ме връщайте отгатък!

— И така бива! — съгласи се ненадейно човекът зад бюрото. — Но в такъв случай ще гниете тук по затворите. На нас български комунисти не ни са нужни. Стигат ни и своите.

— Не съм никакъв комунист. Иначе не бих избягал. Ако щете, пратете ме в затвора, само не ме връщайте отгатък! В затвора човек все пак живее...

— Дадено — засмя се дебелият. — Макар че това ще бъде такъв живот, та вие сам ще предпочетете да умрете.

И после изведнаж добави с променен тон:

— Я по-добре признайте си. Признайте си и аз тържествено ви обещавам, че тутакси ще ви върнем. Няма какво да ви правим тука. Не сте успели да изконсумирате никакво престъпление, така че направо ще ви върнем.

— Но разберете, за бога, че няма какво да признавам! — изкрещях аз, излязъл от кожата си. — Казах ви самата истина: избягах, за да живея свободно! Избягах, защото нямаше живот за мене отгатък! Избягах, избягах, разбирате ли!

Човекът вдигна към мене пълната си ръчица, сякаш за да се предпази от истерията ми, а с другата натисна звънеца на бюрото си.

— Изведете го!

Пазачът ме изведе и ме блъсна в гърба, за да ми даде вярната посока, и аз поех по дългия пуст коридор, като се опитвах да се оправя в мислите си. А някакъв смътно познат остър глас ми шепнеше подигравателно в ухото: „Върви да се оплачеш на баща си и на майка си!“

Това бе станало към обед, а сега е вечер и още никой не ме е потърсил. Сякаш всички са забравили за мене освен моя съквартирант, който не пропуска да ми напомня през пет минути, че съм предател. Всички са забравили за мене. И все пак сигурен съм, че опитам ли да заспя, тукатси ще дойдат да ме събудят.

Постелката на одъра е отвратително мръсна и пропита с дълго насляван мирис на човешка пот. Лежа по гръб, за да бъде носът ми по-далече от вонящия парцал, и се мъча да не мисля за това, което ме чака. Премислил съм вече всички възможности и съм решил как да действувам при всяка една от тия възможности, значи, свършил съм си работата. Оттук нататък мисленето не е за препоръчване, защото само изморява. Всяко ненужно повторение само изморява. Също както обвиненията на моя съквартирант.

„Ставай!“

Гласът идва нейде от много далече и аз не му обръщам внимание.

„Ставай!“

Този път гласът е по-ясен и по-осезаем. Усещам го не само като звук, но и като ритник в хълбока. Значи, познал съм. Едва успях да се унеса, и те вече ме будят.

Отварям очи. Часовоят ме блъска с тежката си обувка. До него е изправен един от вечните ми разпитвачи.

„Ставай, глух ли си!“

Стаята, в която ме въвеждат, е същата, дето ме бе приел бузестият, но сега бузестия го няма. Вместо него до тъмния прозорец с гръб към вратата е изправен строен мъж с посивели коси и безупречно скроен сив костюм. Хората, които са ме въвели, излизат и затварят вратата. Сивокосият продължава да се взира през прозореца още няколко секунди, сякаш не е усетил присъствието ми, после бавно се извъръща и ме оглежда с любопитство:

— Господин Емил Бобев?

Кимам леко учуден от титлата „господин“. Досега тук никой не ме е наричал господин.

— Моето име е Дъглас. Полковник Дъглас — обяснява мъжът в сиво.

Кимам повторно, като чакам продължението.

Продължението се явява под формата на пакетче „Филип Морис“.

— Пушите ли?

Кимам за трети път, поемам цигарата, запалвам и за всеки случай се опирам на ръба на бюрото.

— Седнете де!

Сядам на стола, същия, на който бях седнал и одеве. Сивокосият сяда на свой ред, но не на креслото, а на края на бюрото, поема дълбоко дима от папиросата си и отново ме поглежда внимателно с безцветните си очи. У него всичко изглежда безцветно, сякаш от прекалено миене: сламеноруси вежди, бледи, почти бели устни, светлосиви очи.

— Превратности, нали?

Той говори правилно български, но акцентът му е ужасен.

— Тоест? — питам предпазливо аз.

— Тоест търсехте свободата, а намерихте затвора! — отвърща мъжът в сиво и ненадейно се размива с пълен глас, прекалено звучен за такъв безцветен човек.

— Горе-долу така стана — промърморвам, унесен в приятното замайване на никотиновата мъгла.

— Нашият живот, господин Бобев, е верига от превратности — произнася нравоучително сивокосият, като престава да се смее.

Мълча и пуша, все тъй унесен в никотиновата мъгла.

— Значи, въпросът е да имаме търпение, за да можем да дочакаме следващата превратност, която може да се окаже по-приятна от настоящата.

Човекът разсъждава банално, но логично, така че не виждам причини да го прекъсвам. Той обаче, изглежда, държи на това да ме привлече като събеседник в разговора.

— Бихте ли ми разказали за досегашните превратности във вашия живот така, спокойно и искрено, като на приятел...

— Пак ли? — поглеждам го аз страдалчески.

Сивокосият вдига безцветните си вежди, сякаш изненадан от подобна реакция. Това увеличава раздразнението ми.

— Чувайте, господин Дъглас: вие говорите за превратности, но тук не се касае до превратности, а до най-очевидно тъпоумие. Тия глупаци, които в продължение на шест месеца по три пъти на ден ме разпитват, още не могат да разберат, че аз не съм никакъв агент на българското разузнаване. Казах им всичко, чак до майчиното си мляко, но тия идиоти...

— Шшт! — слага заговорнически пръст на устните си мъжът в сиво и поглежда предпазливо към стената зад бюрото, сякаш вижда през нея притаения в съседство подслушвач.

— Пет пари не давам — извиквам аз нервно. — Нека слушат, ако щат. Нека чуят, че са идиоти...

— Дааа... — произнася неопределено полковникът. — А какво бихте казали, ако продължим нашия разговор при една по-подходяща обстановка? Една уютна обстановка, която би ви позволила да се успокоите и отпуснете...

— Престанал съм да вярвам в чудеса — отвърщам безучастно. — Престанал съм да вярвам в каквото и да било.

— Аз ще ви възвърна вярата — казва ободрително сивокосият и става от бюрото. — Вие имате приятели, господин Бобев.приятели, за които дори не подозирате.

* * *

Заведението тъне в розов полумрак. От ъгъла на оркестъра долитат протяжните стонове на блус. Върху матовото млечно сияние на дансинга се носят сенките на танцуващи двойки. Аз седя до малка масичка и гледам през дима на цигарата си лицето на сивокосия, чиито очертания се различават и менят, сякаш отражения в ручей.

Замайването ми не се дължи на трите чаши шампанско, нито на десетината цигари, а на промяната, настъпила тъй внезапно, че я усетих като удар в носа. Превратности, както казва господин полковникът.

Всичко през последните три часа стана тъй бързо, че впечатленията са се запечатали в паметта ми не последователно, а в

някаква бъркотия, като снимки, нащракани от неопитен фотограф една връз друга. Движението на шевролета с резки завои и стремително натискане на газта, прелитането на вечерни панорами от непознати улици, уверената ръка върху волана и откъслечните реплики, произнасяни с протяжен акцент: „Вие сте много строг към нашите гръцки домакини... Техните методи са може би малко грубички, но ефикасни... Недоверчивостта, господин Бобев, е качество, заслужаващо уважение...“

Луксозно бяло стълбище. Асансьор с огледала. И отново гласът на Дъглас: „Сега ще ви върнем човешкия образ... Аз обичам да разговарям с равностойни партньори.“ Вътрешността на богаташки апартамент. Бюфет с разноцветни бутилки. Шум на течаща вода, идващ вероятно от банята. И отново гласът на Дъглас: „Малко уиски?... Наздраве... А сега вземете една вана и се избърснете.“

Водата в снежнобялата вана почернява при първия сапун. „Всъщност аз съм отчасти в течение на одисеята ви — говори Дъглас, облегнат на вратата. — Затова и реших да се намеся във ваша полза. Впрочем защо ви уволниха като редактор от Радиото?“

„За допуснати грешки в текста на емисията“ — отговарям машинално аз, докато се сапунивам повторно.

„А именно?“

„Дреболии: вместо капитализъм бе написано социализъм, вместо революционно — реакционно, и две-три други от същия вид.“

„Значи, вие си правехте шеги с режима, използвайки официалния предавател?“

„Не искам да си приписвам подобен героизъм — възразявам, като заставам под душа. — Всъщност грешките бяха допуснати от оная глупачка, машинописката, а аз не бях прегледал текста след преписването. Оная глупачка беше виновна, но всичко се струпа на мене зарад буржоазния ми произход и поведението ми.“

„Поведението ви... — повтаря полковникът. — А какво беше поведението ви?“

Той ме гледа внимателно, докато се плискам под душа, и аз с известна изненада установявам, че тоя поглед върху голото ми тяло, който преди шест месеца вероятно би ме смущавал, сега не ми прави никакво впечатление. Шест месеца животински условия са достатъчни, за да те превърнат в животно. Толкова по-добре. Имам

чувството, че отсега нататък ще ми се случва често да стоя като гол пред погледа на непознати хора. Значи, толкова по-добре, че навреме съм загрубял.

„Вашето поведение беше предизвикателно или?...“ — повтаря въпроса си Дъглас.

„Вероятно такава им се е виждало. Макар че, както вече ви казах, не искам да се правя на герой. Просто живеех, както ми харесва, и говорех каквото ми харесва, И понеже не желая да строят социализма си на мой гръб...“

Насапунисвам главата си и отново се подлагам под душа. Едва съм смъкнал пяната, и полковникът ме посреща с нов въпрос:

„Вашият баща, мисля, е бил книжар?“

„Издател — поправям аз, леко засегнат. — Между другото, той е издавал и произведения на английската литература...“

„Аз съм американец“ — уточнява малко сухо Дъглас.

„Също и на американската; «Отнесени от вихъра», «Бабит», «Американска трагедия»...“

„Интересно — промърморва без всякакъв интерес полковникът. — Все пак не прекалявайте с къпането. Отсега нататък ще имате възможност да се къпете винаги когато пожелаете.“

Оттатък има един гардероб с много костюми и мъжко бельо.

„Опитайте този, вярвам да ви стане... Чудесно... Още малко уиски?“

Усещам чистотата на собственото си тяло почти с опиянение. Също и допира на новото хладно бельо. Костюмът ми е като по мярка. Обувките — малко по-широчки от необходимото, но това е по-добре, отколкото да те стягат.

„Не сте ли гладен? Аз лично умирам от глад.“

Отново шеметното летене в шевролета, наклонящите се над нас фасади при завоите, ревът на мотора при форсирането на газта и рязкото спиране под ореола на една бяла неонова дума: „Копакабана“.

Сега лицето на полковника се разлива и чезне пред очите ми в дима на цигарата, а аз се мъча да се отърся от замайването и да проумея смисъла на фразите, произнасяни с протяжен акцент:

— Пропуснах да ви кажа, че аз не съм полковник от пехотата, а от разузнаването...

— Какво значение... — махам великодушно с ръка и си наливам чаша шампанско, като се старая да държа здраво бутилката.

— Значението е в това, че ако бях полковник от пехотата, не бих имал никаква възможност да ви помогна, а сега мога да ви предложа да работите за нас.

— Готов съм да работя и за дявола — заявявам аз не твърде тактично. — Ще работя и за дявола, стига да не ме връщате в България или в затвора.

— Ние ви предлагаме да работите не за дявола, а за свободата, господин Бобев.

— Дадено, ще работя и за свободата — кимам примирено. — Изобщо готов съм да работя за каквото и да е, само да не ме връщате обратно.

Полковникът ме наблюдава известно време мълчаливо. Устните и очите му изглеждат странно бледи дори в розовия полумрак. В ъгъла на оркестъра една тромпета и един саксофон пръскат сребристи мълни и сладно-протяжни звуци.

— Вашите възгледи, доколкото имате такива, ми се струват по-скоро възгледите на цинизма — забелязва със суха, безцветна усмивка Дъглас.

— Познахте. Само не заемайте поза на превъзходство, защото и вашите възгледи биха били същите, ако бяхте прекарвали живот като моя.

— Добре, добре — кима отстъпчиво полковникът. — И все пак вие сте имали някаква подбуда, за да избягате?

— Да, но не от рода на тая, да се боря за свободата на отечеството. Моята подбуда се нарича „Младенов“.

— Чувах вече това име. Така се казва човекът, с когото сте минали границата, нали?

— Вие очевидно знаете всичко...

— Почти всичко — поправя ме сивокосият.

— Тогава защо продължавате да ми задавате въпроси? Защото и недоверието продължава, така ли?

— Вижте, Бобев: ако недоверието продължаваше, вие щяхте и досега да се намирате в килията си. Така че смятайте тая тема за изчерпана. Аз обаче държа да чуя всичко от собствената ви уста. Такъв ми е навикът: работя без посредници.

— Чудесно — свивам рамене. — Питайте каквото искате. Аз вече свикнах да отговарям на всякакви въпроси.

— Ставаше дума за Младенов — напомня полковникът. — Що за птица?...

Блусовете са свършили. Тъмните двойки се разотиват от дансинга в розовия полумрак. Келнерът в бял смокинг се изправя до масата ни.

— Още една бутилка? — предлага Дъглас.

— За мене не, благодаря — отвърщам. — Не обичам да прекалявам.

— Чудесна привичка — съгласява се полковникът и отпраща с ръка келнера. — Та що за птица е, казвате, тоя Младенов?

— Важна птица... Имам предвид в средите на бившата опозиция. Лежал е в затвора. После го пуснали. Случайно се запознахме в кварталната кръчма. Сприятелихме се. Умен човек, някогашен министър, а сега слязъл до нивото на кръчмарски политикан. „Ако успея да мина границата, ще стана асът на парижката емиграция“ — каза ми веднъж. „Че мини я, кой ти пречи?“ — отвърнах. „Нямам канал.“ „Може да се уреди — казвам, — но при едно условие: да вземеш и мене.“ Така сключихме договор.

— А вие откъде знаехте за канал? — пита Дъглас, като ми поднася пакетчето „Филип Морис“.

— В момента не знаех нищо за никакъв канал. Но аз съм по майчина линия от гранично село. Идвало ми беше и по-рано на ум да използвам един приятел от детинство, за да ме преведе през границата, обаче се сецах за тая работа само така, когато нещо ми накупеше. Аз, господин Дъглас, съм донякъде човек на разума и не обичам фантазьорствата. Ще мина границата, а после къде ще вървя по дяволите? Хамалин ли ще стана в Пирея, или какво?

Замълчавам и се вирам в полковника, сякаш чакам от него отговор на въпроса си. Лицето на сивокосия сега се очертава ясно и неподвижно в мъглата на тютюневия дим. Замайването ми е преминало. Отмествам очи встрани и погледът ми пада върху младата жена, седнала на съседната маса. Допреди минута масата бе празна, в това съм сигурен, а сега изневиделица там се е появила една чернокоса красавица в строг тъмен костюм със сребърни копчета и със снажни високо кръстосани крака.

Дъглас улови погледа ми, но без да дава вид, че е забелязал нещо, напомня:

— Ставаше дума за Младенов...

— Именно. Едва когато се сприятелих с Младенов, мечтите ми за бягство добиха формата на реален план. Младенов е наистина знаме за част от политическата емиграция. В Париж биха го носили на ръце, а покрай него и аз бих се наредил някак. При това старецът ми беше симпатичен.

— Заради идеите си или как?

— О, идеите!... Идеите не струват много нещо в наше време, господин Дъглас. Освен може би като прикритие на користни намерения.

— Нима вие сам не изповядвате никакви идеи?

— Никакви освен чисто негативни.

— Например?

Очите ми отново несъзнателно се насочват към двата снажни крака, предизвикателно кръстосани на три метра от мен. Може би малко пълни под коленете, но добре изваяни. Жената е отправила тъмния си поглед някъде отвъд дансинга и не ми обръща никакво внимание.

— Например аз съм против социализма — казвам, като отмествам с усилие очи към събеседника си. — Никой не ме е питал дали искам да се строи социализъм, или не, следователно не желая да ми го натрапват. Нямам обаче никаква идея с какво трябва да се замени социализмът и изобщо пет пари не давам за такива велики проблеми. Достатъчни ми са моите лични въпроси. Нека всеки я кара, както разбира. Това е най-добрата политическа програма.

— Значи, вие сте нещо като анархист?

— Не съм никакъв — измърморвам, като усещам, че двата крака отново се наместват в мисълта ми като идея фикс. — Ако това, че не съм никакъв, ви звучи като анархизъм, тогава смятайте ме за анархист. Все ми е едно.

— А какво стана с Младенов? — връща ме на темата полковникът, като долавя, че гледката на съседната маса е на път отново да ме разсее.

— Всичко стана, както го бях предвидил. Може да съм слаб по великите идеи, но в практическите неща съм доста находчив. Повиках

чрез трето лице приятеля от село да дойде в София, дадох му една сума, за да го ентусиазирам, и уговорихме всички подробности. В уречения ден и час двамата с Младенов се озовахме на съответното място. Приятелят от детинство се оказа опитен водач и щяхме да минем незабелязано границата, ако не бе станала една малка авария. Впрочем, на вас всичко това вероятно вече ви е известно...

— В общи линии да. Но не пречи да го чуя отново.

Поколебавам се. Не защото искам да премълча нещо, а понеже тъкмо в тоя миг оркестърът подема някакъв оглушителен туист. Двойките отново нахлуват върху дансинга и заиграват с такова увлечение, та имам чувството, че ще получа морска болест от тия люшкащи се задници. Дъглас ме гледа през дима на цигарата си, сякаш все още ме изучава.

— Стана една авария. Надушиха ни и откриха огън. Младенов може да е голям политик, но се оказа страхливец. Загуби ума и дума и се спусна да бяга не накъдето трябваше. От гъсталака точно срещу него изскочи граничар с автомат и щеше да му свети маслото, ако не бях стрелял. Войникът падна. Повлякох Младенов и се спуснахме по урвата на гръцка територия.

Келнерът в белия смокинг отново е щръкнал пред нас. Поглеждам го неволно, защото ми закрива гледката към съседната маса.

— Ще приемете ли да пием още по чаша? — обръща се към мене Дъглас. — Аз също съм умерен в пиенето, но за една вечер можем да направим изключение.

Вдигам безразлично рамене и Дъглас кима на келнера, като сочи празната бутилка, човекът с белия смокинг грабва кофичката с леда, изчезва като призрак, а след малко отново се появява, отваря с ловкостта на виртуоз шампанското, налива чашите, покланя се и тутакси изфирясва. Дамата на съседната маса описва бавен полукръг с тъмния си поглед, минава транзит през нас и втренчва очи към изхода.

— Наздраве! — казва полковникът и отпива от чашата си. — Трябва да ви призная, господин Бобев, че тъкмо този инцидент при минаването на границата ме накара да се намеся на ваша страна. Вие не сте дете и вероятно се досещате, че показанията ви бяха съответно проверени. След което аз, понеже съм свикнал от малки неща да правя

големи изводи, реших, че вие сте съобразителен, хладнокръвен и смел човек, следователно можете да ни бъдете полезен...

— Не знам какъв съм — отвърщам апатично. — Знам само, че Младенов навярно безпрепятствено е стигнал до Париж, докато аз шест месеца гния в тоя вонящ затвор.

— Може да е за хубаво, както казват у вас — усмихва се полковникът с бледите си устни.

— За мене хубавото е в Париж.

— Има време. Ще стигнете и до Париж. Впрочем, ако съдя по погледа ви, за вас хубави неща има не само в Париж.

— А, това е друго — отвърщам, като гузно отмествам очи от чернокосата. — След като шест месеца не си виждал жена, и най-баналната фуста ти се струва богиня.

— Вие можете да имате на разположение която фуста си изберете — забелязва Дъглас.

— Непременно! — засмивам се саркастично. — Вие, изглежда, забравяте, че даже костюмът, който нося на гърба си, не е моя собственост.

— Вие говорите за днес, господин Бобев, а аз ви говоря за утре. Утре ще се събудите в една чудесна вила, — с баня, с градина и всичко останало и ще можете да се храните и обличате, както ви се харесва.

— А какво друго ще правя в тая вила?

— Ще се научите малко на занаят — отвърща неопределено полковникът, като любезно ми пълни чашата.

— Ще мога ли да излизам? — питам аз подозрително.

— Засега не...

— Значи, пак затвор, но от луксозна категория.

Дъглас енергично поклаща глава.

— Грешите, приятелю, грешите. Не става дума за затвор, а за професионална предпазливост. Когато му дойде времето, ще ходите, където щете. А дотогава, за да не скучаете, ще ви абонираме за някоя фуста.

Той ме поглежда хитро и прави широк жест с ръка:

— Избирайте, господин Бобев! Избирайте която щете! Уверете се на практика, че полковник Дъглас не говори празни приказки.

Жестът на сивокосия обгръща цялото заведение и спира красноречиво на бара, където върху високите столчета са насядали

половин дузина вакантни красавици. Отмятам ги една по една с поглед, а после отново втрещвам очи в чернокосата на съседната маса.

— Достатъчно — вдига ръка Дъглас и повторно се усмихва с бледата си усмивка. — Разбрах предпочитанията ви.

Той кима на келнера, който пак се е появил в околностите, прошепва му няколко думи, след което оня сервилно се покланя и се отправя към чернокосата. Човекът в сиво вдига чашата си и заговорнически ми намига, без дори да погледне към съседната маса. Той знае, че волята на полковник Дъглас е закон.

Лошото е, че има и закононарушители. Дамата изслушва безразлично посланието на келнера, после се усмихва презрително и казва вероятно нещо не особено приятно, което малко подир това бива предадено доверително на сивокосия. Полковникът свива недоволено сламените си вежди, отпива от чашката си и ме поглежда:

— Май че сме сбъркали. Дамата твърди, че не е от професионалните, макар че аз бих се обзаложил в обратното. Ще трябва да насочите вниманието си към бара.

— Излишно е. Изобщо не се притеснявайте за мене.

Мисълта да ми бъде сервирана дама по поръчка никак не ме блазни и все пак усещам, че съм засегнат от отказа на чернокосата. Дъглас очевидно също е малко ядосан, задето не е успял да прояви всемогъществото си.

— Добре — казва той неочаквано. — Вие ще я имате вашата избраница, та макар и наистина да не е от професията.

— Моля ви се, каква избраница... Оставете я тая надменна курва! — възразявам пренебрежително.

— Не, вие ще я имате, за да разберете, че полковник Дъглас не говори празни приказки.

Той извърща леко глава, поглежда почти неприязнено чернокосата, а после повиква с ръка келнера:

— Направете сметката!

* * *

Събуждам се в една слънчева бледозелена стая. Изкъпвам се в баня, бляскаща със синия си емайл и никеловите си кранове. Закусвам

в уютен розов хол, после се обтягам в мекото кресло под оранжевия навес на верандата, за да оставя очите си да отпочинат върху буйната зеленина на градината. С две думи, вилата-обещание вече е реалност.

Освен мене във вилата има само двама души — градинарят и прислужникът. Те са на мое разположение и аз — на тяхно, защото вероятно им е наредено да ме пазят. Искане ми се да им кажа: „Гледайте си работата, не съм луд да бягам от рая.“ Но не казвам нищо, за да ги държа в напрежение.

Изобщо аз рядко казвам повече от необходимото. Животът ме е научил, че ако вземеш много да дрънкаш, винаги ще изпуснеш някои излишни неща, които другите ще използват срещу тебе. Затова, ако ти се дрънка, дрънкай на ум. Приказките водят до саморазкриване, а в тоя свят колкото по-малко се разкриваш, толкова по-малко си уязвим.

Разтварям едно от пакетчетата „Филип Морис“, оставени от нечия грижлива ръка, запалвам цигара и отново се заглеждам към градината. Маслиновите дръвчета са сребристи, сякаш избелели от слънцето. Листовината на портокалите е гъста и тъмна, а зад тях е почти черната стена на кипарисите. Раят е достатъчно добре залесен, за да не можеш да получиш никаква представа за околността.

Отвъд стената на кипарисите се чува бучене на кола, която спира нейде наблизко. После прозвучава звънецът на пътната врата и след малко в хола зад гърба ми се раздават бързи и твърди стъпки.

Обръщам глава. Над мене се извисява полковник Дъглас с бледото си безцветно лице, сякаш току-що взето от химическо чистене.

— Добро утро! Как е настроението? — произнася Дъглас с протяжния си акцент.

— Благодаря, добре — отвръщам, като ставам.

Полковникът не е сам. От лявата му страна е изправено малко човече с бяла панамена шапка и черни очила.

— Господин Харис ще бъде вашият учител — обяснява сивокосият, като ни представя. — Вие, доколкото разбрах, владееете добре френски?

Кимам утвърдително.

— Чудесно. Господин Харис ще ви запознае с материята, свързана с бъдещата ви работа. За всичко, което ви е нужно, ще се обръщате пак към него. Аз известно време няма да ви виждам, но това не значи, че не ще мисля за вас. Сбогом и приятни занимания!

Полковникът се усмихва с бледата си усмивка, стиска ми ръка и си тръгва. Аз обаче го сподирям и го спирам в антрето.

— Господин Дъглас! Само две думи още.

— Разбира се — отвръща той с леко отегчен вид.

— Моля ви, не ме връщайте оттатък!

— Ще имам предвид желанието ви — казва полковникът безучастно. — Но и вие имайте предвид, че аз не съм всемогъщ. Други хора решават тия неща.

— Но ако ме върнете оттатък, ще ме очистят. Нали обещахте да ме пратите в Париж? Аз владеем отлично езика. Ще ви бъда полезен.

Полковникът обръща към мене отегчените си безцветни очи и казва кротко, сякаш разговаря с дете:

— Вижте, приятелю: вие при случай ще бъдете и в Париж, и на много други места. Ще живеете в приятни къщички като тая, ще посещавате хубави заведения, ще имате красиви приятелки и изобщо ще се радвате на свободата. Но всички тия удоволствия трябва да се заплащат с дни на напрегната работа и на известен риск, господин Бобев! Вие не сте дете и отлично разбирате, че на тоя свят нищо не се дава даром.

Той махва с ръка за поздрав и бързо излиза, преди да съм успял да го спра повторно. Впрочем излишно е да го спирам. Аз наистина не съм дете и разбирам, че съдбата ми е вече решена от някакви непознати хора в някаква непозната канцелария при някакъв разговор, чието точно съдържание никога няма да науча. Луксозната вила и всичко останало е блъф, прикриващ една студена присъда: ще бъда прехвърлен през границата в обратна посока. Кога и с какви задачи — това е все още неизвестно.

Връщам се в хола. Господин Харис е сложил на масата пред себе си своята малка черна чанта и разположен на един стол, дреме зад очилата си.

— Нещо неприятно? — пита той любезно, забелязал разтревожения ми вид.

И без да чака отговор, добавя:

— Седнете тук! Така. Мисля, че можем да почваме. Предполагам, че знаете какво е криптография.

Аз мълча, загледан в персийската покривка на масата, и последното нещо, за което мисля в момента, това е криптографията.

— Според известната формула на Джон Бейли, „криптографията е изкуство да се пише по начин, непонятен за всички тия, които не притежават ключа на използваната система“.

Човечето ме поглежда през тъмните си очила, очаквайки вероятно, че ще падна от изумление пред формулата на Бейли, но аз продължавам да се вирам в покривката, без да давам пет пари за тоя Бейли и неговите формули.

— Криптографията обхваща различни области. Засега ние с вас ще се занимаем с тъй наречения шифър. Предполагам, че поне тази дума ви е известна...

Господин Харис вероятно забелязва най-сетне, че съм твърде далеч с мислите си от проблемите на шифъра, защото се изкашля предупредително и добавя с друг тон:

— Чувайте, господин Бобев: материята, която ни предстои да минем с вас, е доста сериозна, а времето ни е твърде ограничено... Затова ще ви моля да ме следвате възможно най-внимателно. Ако имате някакви свои грижи, ще ми кажете по-късно.

Господин Харис отваря чантата си и изважда няколко листа, след което сменя тъмните си очила с други, безцветни, хвърля поглед на ръкописите си и ми подава единия лист:

— Какво виждате тук?

Върху листа са написани на равни интервали няколко цифри: 85862 70113 48931 66187 34212 42883 76662 18984...

— Виждам числа — отвърщам неохотно.

— Петцифрени числа — уточнява мистър Харис. — Тия петцифрени числа представляват един шифрован текст. Пред вас се намира шифрограмата, с която съветското разузнаване е предупредило Сталин за предстоящото нападение на Хитлеровите армии. Съответно дешифрирани, тия цифри означават: Дора на директора чрез Тейлър. Хитлер окончателно е определил 22 юни за ден Д на атаката срещу Съветския съюз...

Поглеждам отново цифрите, но те ми изглеждат твърде невинни и банални, за да могат да съдържат подобен драматичен смисъл.

— Днес повечето разузнавания използват за шифър петцифрени числа — подема отново лекцията си господин Харис. — Обаче всяко разузнаване шифрира и дешифрира текстовете с помощта на специален секретен ключ. Прочее на вас ви предстои да овладеете

умението да извършвате въпросните две операции с помощта на един определен ключ. Разбира се, ще почнем с нещо най-просто...

* * *

Шест часът следобед. Лежа изнемощял и с надута глава върху кушетката в хола и се вирам безсмислено в белия таван. Всъщност белият таван за мене не е бял, а обсипан с петцифрени числа, които трептят с подлудяваща упоритост пред очите ми. Спускам клепачи, за да прогоня тия числа, но те продължават да играят и в червеното под клепачите ми. Два часа занимания предобед и четири часа следобед са се оказали напълно достатъчни, за да ми вдъхнат омраза към всички видове петцифрени числа.

Звънецът отгатък извънпява, но аз не му обръщам внимание, защото не чакам никого, поне до утре заранта, когато господин Харис отново ще се появи със зловещата си черна чанта. Вратата на хола се отваря, чуват се стъпки по килима и почти над главата ми прозвучава мек женски глас:

— Спящият красавец... Спете, спете, не се стеснявайте!

Отварям очи и ставам. Пред мене е чернокосата дама от „Кобакабана“. Тя стои, сложила ръце на кръста си, и ме наблюдава с леко любопитство, като да е на посещение в зоологическата градина. Стройната физика на непознатата е поднесена в луксозен амбалаж: костюм в тютюнев цвят с някакви бежови обшивки по краищата. Тоя убит тютюнев цвят сякаш е специално поръчан за бялото лице и плавните черни вълни на фризура.

— Прощавайте — казвам. — Единственото ми извинение е, че сънувах тъкмо вас.

— Лъжец по професия или просто любител? — пита чернокосата, без да се усмихне.

— Не обичам да лъжа. — отвърщам сухо. — Когато истината не ми отърва, само я премълчавам.

— Добре, добре — кима гостенката. — Още е рано да говорите за характера си. По-уместно е да ми доверите как се казвате.

— Емил.

— Само Емил? — вдига тя вежди (много красиви и съвсем естествени, между нас казано).

После пропява:

— „Емил, или за възпитанието“... Горкият Русо! Ако беше ви познавал, едва ли би свързал тия две несъвместими неща в едно заглавие.

— Нека не безпокоим класиците — предлагам аз. — Вашето име беше?...

— Франсоаз.

— С какво ще разрешите да изкупя вината си? Уиски или мартини? — питам, като приближавам до бюфета, чието съдържание предварително съм проучил.

Всички тия приказки са абсолютна глупост, но когато един разговор почне фалшиво, трудно е да го промениш, преди да изтече маса време в празно дрънкане.

— Предпочитам перно, ако имате такава наличност — забелязва Франсоаз.

Това название не поражда в главата ми нещо повече от една далечна литературна асоциация. За щастие чернокосата ми се притичва на помощ и сама открива между запасите бутилка перно, на която всъщност пише „Рикар“. После пак с общи усилия изваждаме от хладилника в кухнята необходимия брой кубчета лед, намираме кана с вода и чаша и инсталираме находките си върху масичката на верандата.

Трудът сближава хората. Така че когато най-после сядаме всеки пред чашата си, фалшивият тон спада до по-търпими размери.

— Вашият приятел се оказа страшно упорит човек — доверява ми Франсоаз, като запалва предложената цигара и се отпуска в креслото си.

Не знам дали гостенката наистина се казва Франсоаз, но от произношението ѝ личи, че действително е францужойка. Впрочем в случая мене ме интересува не толкова произношението, колкото гледката на двата стройни крака, които чернокосата непредпазливо кръстосва пред очите ми. Опитвам се да отклоня погледа си встрани и неудобно се размърдвам в креслото си.

— Нещо безпокои ли ви? — пита невинно гостенката.

— Тия крака...

— Да не би да ви настъпих?

— Преносно казано, да. И то по сърдечния мускул.

— Прощавайте. Следния път ще дойда в бална рокля. Тях, знаете, по традиция ги правят до петите.

— Значи, моят приятел се оказа човек на място? — запитвам, за да прекъсна глупостите.

— Направо непоносим. Чудно ми е само защо трябваше да действувате чрез него, а не сам. Отпърво си помислих, че може би сте глухоням.

— Свенлив съм — обяснявам аз. — Ужасно свенлив.

— Свенливите не се хвалят със свенливостта си. Впрочем ще видим и това, когато му дойде времето.

— Това време бързо ли приближава?...

Жената ме поглежда бегло с тъмните си очи, но казва само:

— Умирам от глад.

— Тук някъде имаше един прислужник, но не знам де се е запилял... — измърморвам за оправдание.

— Вие, изглежда, сте запознати с тоя дом горе-долу колкото мене...

— Улучихте — кимам аз. — Тук съм едва от снощи.

— И по какъв повод? — пита Франсоаз, като взема предложената ѝ втора цигара.

Запалвам на нея, после на себе си, а после дърпам два пъти жадно всичко туй, за да спечеля малко време. След което обяснявам:

— Това е една доста невероятна история, скъпа Франсоаз. Снощи, след като напуснахме вашата малко студена компания, решихме да се сгреем на покер и нашият общ познат загуби една вила...

— ...В която вие тутакси се нанесохте — довършва чернокосата. — За един човек, който не обича да лъже, не е толкова зле измислено. Надявам се, че това не е едничкото блюдо, което ще ми сервирате за вечеря.

— Боя се, че да — отвърщам съкрушено. — Освен ако приемете да приготвим нещо с общи усилия...

— „Емил, или за възпитанието“ — поклаща глава жената, угасва цигарата си в пепелника и става с въздишка на досада. — Горкият Русо. Но както и да е. Хайде тръгвайте, какво чакате!

Така че ние още веднаж обединяваме нашите усилия в името на едно общо дело. След половин час на масата в хола бива подредено нещо като студена закуска: колбаси, варено пиле, рибена консерва и салата. Недостигът на хранителни продукти е запълнен с няколко разнообразни по съдържание бутилки.

Трудът, както вече изтъкнах, сближава хората. Докато вечеряме, ние свободно разговаряме за туй-онуй. С присъщото на жената любопитство въпросите задава предимно Франсоаз, а аз се задоволявам да отговарям. От шест месеца насам имам известен опит в този стил беседи. Достатъчен, за да доловя, че въпросите на чернокосата, макар да изглеждат невинни и спонтанни и макар да са произнесени с безчувствен тон, бият в определена посока: моето минало, настояще и евентуално бъдеще. Аз я пращам по реда на номерата за зелен хайвер, като импровизирам със смелостта и лекотата на човек, който не държи непременно да му вярват.

По средата на една подобна доста дълга и доста сложна измислица Франсоаз ме прекъсна с уморен жест:

— Достатъчно. Имам вече пълна представа за вас. Вие лъжете, разбира се, съвсем безсрамно, обаче забравяте, че човек, дори когато лъже, казва тук-там по някоя истина. Така че по-добре заемете се с кафето.

Подчинявам се и тръгвам към кухнята. Жената идва подире ми, за да следи действията ми. Уместна предпазливост, защото аз рядко в живота си съм пил кафе и никога не съм правил. Намирам значителни запаси от нес кафе и турско. Несът ми вдъхва повече доверие с внушителните си етикети. Изсипвам един буркан в тенджерката, добавям на око повече захар, наливам пак на око студена вода и слагам всичко това да се вари на електрическата печка.

Въпреки решителния ми вид, целящ да внуши доверие, Франсоаз наблюдава шетнята ми със скептичен поглед, сложила ръце на кръста си.

— Бедни приятелю, на вас ви липсва не само възпитание, но и здрав разум — казва тя, взема съдината от печката и излива сместа в умивалника. След което се заема сама да прави кафе.

Най-после кафето е сварено, а малко по-късно е изпито. Франсоаз поглежда часовника си.

— Мисля, че е време да сложа край на тая дълга визита — забелязва тя, като угася цигарата си.

Тая жена няма никакво чувство за спестовност. Винаги угася цигарите си недопушени.

— Вие шегувате ли се? — питам аз, като проверявам с поглед дали наистина се шегува. — Балът едва започва.

— Ах, да, забравих, че имаше още една подробност — отвърща Франсоаз, като става.

Тя се изправя сред хола, вдига предизвикателно ръце към косите си, за да даде възможност на едрия бюст да покаже какво може, и произнася почти с досада:

— Сама ли трябва да се съблека, или ще ми помогнете?

Поглеждам я внимателно, после отклонявам очи и също ставам.

— Вие отивате малко далеч в шегите — забелязвам с възможно по-безразличен тон.

— Какви шеги? — вдига вежди чернокосата. — Нали затова ме повикахте? А сега, когато ви казвам, че съм на услугите ви, вие мислите, че си правя шеги.

— Грешите — казвам сухо. — Не съм ви викал като жена от пиацата.

— Значи, станало е недоразумение. Мислех, че тъкмо туй ви трябва.

Нямам настроение да влизам в спор. Жената разбира това и си тръгва. Съпровождам я до изхода. На вратата тя се обръща, поглежда ме бегло и произнася с мекия си безучастен глас:

— Края малко го развалихме... Нищо, това ще ви послужи за урок при подобни начинания да взимате предварително мнението и на другата страна.

След което ми маха за сбогом с хубавата си бяла ръка и се стапя в здрача, дете белее някаква дълга спортна кола.

Връщам се обратно в хола с настроение, което засега няма да описвам.

* * *

Ако случаят ви сблъска някога с господин Харис, съветвам ви да не се подвеждате по безобидния му вид. Историята, доколкото се простират сведенията ми, не е познавала по-страшен инквизитор от този дребен човечец с черна чанта и черни очила. След като дни наред ми е надувал главата с петцифрени числа и аритметични действия, той се усмихва дяволито и минава на морзовата азбука. И не само на азбуката, но и на оная гимнастика на пръста, помагача на морзовите знаци да отлитат в етера.

Като се изключат изтезанията, на които ме подлага Харис, животът във вилата тече без всякакви събития. Градинарят и прислужникът упражняват надзора си върху мене с такава тактичност, че почти не усещам присъствието им. Свободните от цифри и морзови знаци часове минават главно под оранжевия навес на верандата. Изтягам се в креслото, гледам разсеяно избелялата зеленина на маслините, гъстозеленото на портокаловите дръвчета, а по-нататък — черната стена на високите кипариси и мисля за неизвестното, което ме очаква.

Всъщност това неизвестно е достатъчно известно, за да ми причини едно тягостно усещане в коремната област, онова усещане, което изпитвате, когато сте много преяли или много ви е страх.

Аз не мисля „изобщо“ по тия неща, защото мразя да мисля „изобщо“, да въртя в главата си едни и същи работи безполезно и до безкрай. Мисълта ми е насочена по-скоро към необходимите действия при всички възможни изменения на положението. Защото положението без друго предстои да се измени, и то вероятно твърде скоро, и то едва ли в моя полза.

В паузите между подобни мисли често се сецмам за Франсоаз. Подир толкова месеца самота образите, които витаят у мене във връзка с чернокосата, съвсем не са сънотворни. За да ги отмахна, аз си казвам, че всъщност никаква Франсоаз не ме интересува, а само една женска физика. Но това е лъжа. И макар в света, в който живеем, да не може без лъжи, много глупаво е да лъжеш себе си. Ако беше само до физика, в „Копакабана“ имах на разположение цяла серия женски екземпляри. Но след като бях видял Франсоаз, тия екземпляри вече не ме привличаха. И все пак доволен съм, че оня ден не е спуснах да помагам на чернокосата в събличането. Нека види, че сме бедни, но честни или поне имаме амбицията да се правим на такива.

Ако някои мои подозрения се окажат основателни, Франсоаз би трябвало отново да се появи на хоризонта. Ако ли не, значи, срещнали сме се и сме се разминали при резултат нула на нула.

Минава цяла седмица от моето настаняване във вилата, додето чернокосата се появи отново. Това става една привечер — оня час, в който самотата гнети дори хората като мене, дете всъщност едва ли познават нещо друго освен самота. Тъкмо сменям пижамата си с нова бяла риза, и навън се позвънява. Когато Франсоаз влиза в хола, аз съм зает с възела на вратовръзката си.

— Добър вечер. Какво, ставате ли, или се готвите наново да лягате? — пита тя, разглеждайки ме със снизходителен интерес.

— Нито едното, нито другото. Готвех се просто да ви посрещна — отвърщам скромно.

— Каква интуиция... Изглежда, любовта прави хората ясновидци.

— Също и омразата.

— В такъв случай мисля, че най-умното е да си вървя.

— Позволете ми да ви предложи поне едно кафе.

— Нима чак до такава степен ме мразите? Предпочитам да ми ударите една плесница.

— Хубаво, няма да се караме — измърморвам примирително. — Аз ще ви предлага чаша перно, а кафето ще бъде от вас.

Обличам сакото си и се запътвам към бюфета. Стремя се изобщо да се ограничавам в чисто делови жестове и да не поглеждам Франсоаз, защото днес нейният вид ми действа повече от поносимото. Не знам дали това се дължи на обстоятелството, че образът на тая жена от цяла седмица се върти в главата ми, или просто на предизвикателния тоалет, но нейното присъствие ме обсебва наново като идея фикс. Франсоаз носи гълъбовосин костюм, който плътно обгръща заоблените форми, и поплинена блуза на сини и шоколадени цветчета, без да засягаме импозантните очертания на бюста. Фонът на това пастелно синьо придава на черните коси, тъмния поглед и бялото лице някаква почти фантастична ефектност. На тая жена всички цветове ѝ отиват.

— Вие всъщност май се готвехте да излизате? — забеляза гостенката, додето аз се занимавам с питиетата и с чашите.

— Не познахте. Аз изобщо не излизам.

— Наистина ли? Че тогава защо тоя изискан вид?

— Така, за самочувствие.

— Днес малко мътно се изразявате.

— Няма нищо мътно — отвърщам аз, като слагам леда и наливам алкохола. — В тоя час обикновените хора излизат, за да пийнат или да идат на ресторант, или да се видят с приятелките си. Затова и аз се приготвям, като че ще излизам. Това ми дава илюзията, че съм като всички други.

Жената ми хвърля един от обичайните си бързи и проверяващи погледи, после казва:

— Мисля, че вместо целия този сеанс на самовнушение, много по-просто би било направо да излезете, щом ви се излиза.

— Съвсем вярно — кимам. — Ще ми помогнете ли да изнесем тая цялата стъклария на верандата?

Седим известно време под оранжевия навес, прием от студените запотени чаши и пускаме струи тютюнев дим в пространството.

— Вие не ми отговорихте на въпроса — напомня по едно време Франсоаз.

— Значи, не съм имал желание да отговарям.

— Това не е учтиво...

— Защо? Вие също премълчавате маса неща.

— Например?

— Ами например какво ви води тук. Не вярвам да почнете да ме убеждавате, че не можете да дишате без мене.

— Не се безпокойте. Аз лъжа по-умерено от вас.

— Тогава?

— Бедни приятелю! Колко години трябва още да живеете, за да разберете, че най-голямото удоволствие за една жена е да задоволява любопитството си? Вие събудихте моето любопитство. Използуването на посредник, за да ме доведе тук, отшелничеството ви в един дом, който очевидно не е ваш, без да говорим за купчината измислици, които ми сервирахте, всичко това е почти загадъчно.

— Не допусках, че имам толкова загадъчен вид. Но доколкото го имам, ще се постарая да го запазя, за да не ви изгърва като клиентка.

Франсоаз става, прави няколко безцелни стъпки по верандата, после се изправя до креслото ми. Тия маневри изглеждат обмислени, но може и да се дължат на най-банално притеснение. Аз не съм от

забавните събеседници. Тоя път не мога да избягна изгледа на стройната снажна фигура, защото тя запълва целия ми хоризонт в крупен план. Ставам, почти като хипнотизиран, и се изправям пред Франсоаз.

— Кажете, Емил... — тя замълчава, сякаш ѝ е трудно да произнесе за пръв път името ми.

— Какво да кажа? — питам аз с леко пресъхнали устни, като се опитвам да прозра нещо в мрачините на тъмния поглед.

— Кажете... наистина ли ме обичате?

— Не говорете глупости. Между такива като нас не може да съществува обич — отвърщам аз.

И прегръщам плътно облите силни рамене.

* * *

След морза идва ред на тайнописа и свързаните с него рецепти, химикали и технически указания. Господин Харис е неизчерпаем и непогрешим като истинска енциклопедия. Една твърде обемиста и полезна енциклопедия, която едва ли скоро ще излезе на бял свят, защото би трябвало да носи название „Наръчник на шпионина“. Лошото е, че някой от следващите дни Харис ще си прибере черната чанта и ще иде да предава лекции на нов дебютант, а мене ще ме пратят да полагам практически изпит по шпионаж в една страна, от която едва съм се измъкнал.

Лошо е и друго. По хода на лекциите от ден на ден ми става все по-ясно, че те са към своя край. Засега всичко се движи в областта на теорията. Но аз още в България съм чувал доста истории, подобни на моята, и знам, че много скоро на мястото на Харис ще се появи Дъглас или някой друг и ще ми предложи конкретния план на операцията, който аз не само ще трябва да науча наизуст, но и да изпълня практически.

Единствената ми утеха в тия дни на напрегнато очакване е Франсоаз. Предвиждането ми, че след първата физическа близост ще настъпи безразличие или досада, не се оправда. Може би защото, както се случва много рядко, ама наистина много рядко, Франсоаз е тъкмо жена за мене. Искам да кажа, че тя няма нищо общо с това, което се

нарича „сладка женичка“. Сладкото винаги в края на краищата, а обикновено и в самото начало, почва да нагарча. Търсите студено освежително питие, а получавате лепнещия сироп на нежностите и глезениците. При Франсоаз няма опасност от подобни изненади, След първата ни обща нощ на безсъние и опиянение тя се задоволи да ми каже през полуотворената врата на банята:

— Ти се оказа ужасно изморителен и първобитен любовник. Добре, че всички мъже не са като тебе.

Нежностите ѝ по-късно бяха все от този род. Което бе все пак по-добре, отколкото да се обеси на врата ми и да застане: „Миличък, кажи ми, че ме обичаш!“ Особено като се има предвид, че бе висока метър и седемдесет и два и тежеше нормално за ръста си.

Франсоаз идваше обикновено през ден и винаги привечер. Програмата на гостуванията ѝ бе всякога една и съща — умерено пиене с умерени заяждания, самодейно приготвена вечеря и любов без излишни приказки. Някой по-малко подозрителен от мене вероятно би решил, че жената здраво се е привързала и съм станал привичка на живота ѝ. Аз обаче бях на мнение, че и двамата изчакахме да чуем един от друг нещо, което все не произнасяхме и което бе съвсем без връзка с отношенията между двата пола.

Додето един ден господин Харис ми съобщи, че нашите занимания приключват дотук, и с безчувствен глас ми пожела успех в практическото им приложение.

Вечерта, когато седнахме по обичая си с Франсоаз под оранжевия навес и изконсумирахме привичните си дози алкохолни хапливи любезности, аз реших, че трябва да заговоря пръв. По-слабият винаги е принуден да заговори пръв. Такава е играта и срещу това нищо не може да се направи, защото не съм я аз измислил.

— Скъпа Франсоаз, твоите духовитости са наистина проверени от времето, но доста еднообразни. Какво ще кажеш, ако сменим темата?

В репликата ми нямаше нищо забележително, но погледът ми бе достатъчно красноречив.

— А ти какво ще кажеш, ако сменим мястото? — отвърна Франсоаз. — Ние така упорито лежим под тоя навес, та имам чувството, че съм станала за цял живот оранжева.

Тя се изправи, слезе по трите мраморни стъпала и тръгна из градината, където наистина досега не бе ни хрумнало да се разхождаме. Последвах я и когато стигнахме тъмната алея край кипарисите, запитах:

— Смяташ, че ни подслушват ли?

— А ти как смяташ?

— Откъде да знам...

— Говори тогава каквото знаеш.

— Франсоаз, искам да отида в Париж!

— Че върви. Приятно пътуване.

— Не мога без тебе. Исках да кажа, не мога без твоята помощ.

— Защо да не можеш?

— Защото съм в безизходица. Ти единствена си в състояние да ме спасиш.

— Дотам ли стигна, да те спасява една надменна курва, както бе благоволил да ме наречеш пред твоя Дъглас?

— Ти имаш изумително остър слух...

Всъщност и най-острият слух не би могъл да долови репликата ми в шума на нощното заведение през три метра разстояние. Но аз съм чувал, че слухът понякога се изостря добавъчно посредством специална апаратура. Само че в момента нямам време да мисля по тия подробности.

— Франсоаз, ти знаеш много добре за какво седя в тая вила и какво правя в нея...

— Да допуснем, че знам. А каква е целта?

— Подготвят ме за прехвърляне в България. Едва успях да избягам оттам преди шест месеца, а те искат да ме върнат отново...

— И ти умираш от страх. Така ли?

— Не е въпрос само до страх. Това ще означава край на всичките ми намерения, на всичките ми мечти. Цял живот съм жадувал за Париж... баща ми беше френски възпитаник... израснал съм с тия мисли...

— Добре, добре. Само не се разплаквай.

Силата бе на нейна страна и жената играеше твърдо. Нямах никакво намерение да се разплаквам, но замълчах, защото усетих, че от мене не се иска да правя изповеди, а да отговарям на въпроси, които друг щеше да подбира. Добре, че вече бях свикнал с тия упражнения.

В сянката на кипарисите смътно белееше скамейка, но Франсоаз я отмина и спря чак в края на алеята. После ми даде знак да се доближа съвсем до нея и произнесе полугласно:

— Какво ще кажеш, ако почнем малко по-отначало, а?

И почнахме отначало.

Жената бе майстор в задаване на въпроси, нещо, което бях доловил още при първия ни водевилен разговор. Всеки въпрос удряше в една възлова точка и разпитът се водеше тъй ловко и напрегнато, че Франсоаз за петнайсет минути изтръгна от мене всичко това, за което гръцките полицаи губеха дълги часове.

— Случаят Младенов може би ще представлява известен интерес за нас — забеляза чернокосата, след като разпитът приключи. — Не знам обаче от каква полза можеш да ни бъдеш ти самият...

— Слушай, Франсоаз, ще изпълня всяка задача, която ми поставите. Ще изпълня всички задачи, които ми поставите. Аз обичам Франция...

Жената ме погледна замислено с тъмните си очи, големи и смътни в мрачината на алеята:

— Един човек, който не обича собствената си страна, едва ли е способен да обича друга страна, Емил.

Замълчах. Тя знаеше къде да удря, кобрата.

— Но това не е най-важното. Между такива като нас, както сам казваш, за обич не се говори. Въпросът е, че теб те е страх сега. Много е възможно, значи, да те е страх и утре. Не мисли, че страшното е само отгатък, в България.

— Франсоаз, аз не съм страхливец.

— В това не съм сигурна. Впрочем туй засяга главно тебе: ако се окажеш страхливец, значи ще живееш по-малко. Хайде да се връщаме. Дългите разходки винаги изглеждат подозрителни.

— Чакай — казах. — За мене няма връщане. Подготовката ми приключи днес. Може би не по-късно от утре вечер ще ме пратят на границата.

Тя бе тръгнала вече по алеята, по при тия думи спря и отново се обърна към мене:

— Сега ли ми казваш всичко туй? Можеше да почакаш още и да ми телеграфираш от границата. Какво искаш да направя за два часа?

— Да ме измъкнеш оттук. Франсоаз, вече достатъчно те познавам, за да знам, че можеш да направиш всичко, ако решиш да го направиш.

Един комплимент, дори към жена като Франсоаз, винаги върши работа. Във всеки случай повече работа, отколкото разни заклинания „в името на нашето приятелство“ и други подобни. Франсоаз втренчи поглед към черната стена на кипарисите, като размисляше нещо. Красивото лице смътно белееше в мрачината и от тъмните, грижливо подредени коси се носеше лек дъх на „шанел“ но аз не забелязах нищо от чара на жената, защото виждах пред себе си не жена, а един анонимен представител на ведомството, което в момента решаваше съдбата ми.

— Нямам време да ти издействувам никакъв документ — промърмори Франсоаз, сякаш говореше на себе си.

После отново помълча и ненадейно добави:

— Толкова по-зле. Ще опитаме без документ. Господин Никой, родом от Никъде. Националност: без националност.

Тя ме хвана подръка и като ме поведе бавно по тъмната алея към вилата, заговори тихо:

— Аз си тръгвам. Ти ме изпращаш до вратата, вечеряш пет минути в кухнята, като вдигаш достатъчно шум, прибираш се в спалнята, загасяш, сякаш си лягаш, излизаш от прозореца и прехвърляш оградата тук, на края на алеята. Точно срещу тебе е шосето. Тръгваш вляво. Аз те чакам зад третия завой.

* * *

Белият ягуар лети по шосето със скорост, малко по-висока от позволената. В мрачината от двете страни на пътя блещукат светлините на атинските предградия. Над нас трептят големите звезди на тъмносиньото и необятно атинско небе. Прекрасно небе, чиято хубост по различни причини все не мога да вкуся. Франсоаз, втренчена пред себе си, мълчаливо следи летящата срещу нас, осветена от мощните фарове лента на асфалта. Аз също мълча, като се опитвам да сподавя неприятната тръпка в гърба, която усеща преследваният.

Всъщност не вярвам да ни преследват, поне засега. Всичко стана бързо и безшумно по дадения от Франсоаз план. Въпросът е какво ни предстои да правим оттук нататък. Но макар да мразя да се движа в неизвестност, аз не се решавам да разпитвам чернокосата и само машинално следя бялата муцуна на ягуара, която нагъва летящата срещу нас лента на пътя.

Светлините край шосето стават все по-гъсти. Колата навлиза в улиците на Атина. Франсоаз намалява скоростта — излишен лукс е да търсиш разпавии с полицията, когато до тебе седи човек без паспорт. Движим се със седемдесет километра в час, но мене ми се струва, че пълзим като костенурки, и това ме дразни. Поривът да избягаш колкото може по-бързо е, разбира се, само глупав атавизъм. В наши дни, ако полицията е решила да те хване, тя не те гони по петите, а просто те пресреща.

Късно е. По кръстопътищата мигат жълтите светлини на светофарите: ако искаш, премини, но си отваряй очите. Свикнали сме на това. По пътя ми в тоя живот изобщо рядко е светело зеленото. Ако не е червено, и най-добрия случай ще е жълто. Жълтото, предупредително мигащо око: минавай, но на свой риск.

Дългият булевард, на който излизаме, ми е познат от вечерната разходка с полковника. След няколко минути пред нас светва белият неон на хотел „Гранд Бретан“ и точно насреща — бялата дума „Кобакабана“. Движим се още няколко минути, после ягуарът свива рязко в малка полутъмна уличка и спира. Франсоаз взема ключовете на колата и слиза.

— Ще прескоча да телефонирам. Чакай ме тук.

Ще чакам, какво ще правя. Минава повече от четвърт час, но чернокосата още я няма. Значи, не е отишла да телефонира, а да посети някого, вероятно човека от по-горната инстанция.

Най-после Франсоаз наново се появява, сяда в колата, запалва и потегля, без да каже дума. Движим се през малки, зле осветени улички, край стобори на железарски складове и край разградени места. После отново излизаме на широк асфалтиран булевард. От едната страна на булеварда блестят витрини и пъстри фирми на заведения. От другата страна в полумрака тъмнеят корпуси на параходи, комини и мачти. Трябва да сме в Пирея. Франсоаз спира колата до слабо осветения тротоар откъм кея.

— Слез тук и ме почакай.

После продължава още двеста метра нататък и спира пак, този път до бляскавата редица на витрините, слиза от колата и хлътва в едно заведение. Подир малко я виждам отново да излиза, придружена от някакъв мъж, облечен в черно и доста по-нисък от нея. Двамата прекосяват пеша булеварда и тръгват бавно насам по тъмния тротоар.

— Ето ти пасажера — казва Франсоаз, когато двамата се изравняват с мене. — Емил, това е Жак. Оттук нататък той ще има грижата за тебе.

— Вървете с мен — избърборва мъжът, без дори да ме погледне, като ни повежда в сянката край корпусите на параходите.

— Стигнахме — съобщава след малко той.

Пред нас е ниското туловище на товарен параход с два също ниски широки комина. На кърмата ясно се чете „ЕТОАЛ“. Мъжът се изправя до трапа, вдига към Франсоаз ръка за сбогом и ми прави знак да го последвам.

— Тръгвате утре в зори — осведомява ме Франсоаз, като ме съпровожда до трапа. — Човекът, при когото ще те заведат в Париж, ще бъде предупреден. Ще му кажеш само: „Аз съм Емил, изпраща ме Франсоаз.“

— Благодаря ти — отвърщам. — Истински ти благодаря, макар че не мога да намеря съответните думи...

— Не е и нужно — успокоява ме Франсоаз. — Хайде, прибирай се, че ми се доспа.

Наистина сладка женичка. Стискам ръката ѝ и тръгвам по трапа след непознатия, но когато стигам палубата, отново се обръщам и оглеждам широкия крайбрежен булевард, светлата редица на заведенията и тъмнеещите по-нататък масиви от сгради. Може би нейде там, далеч отвъд тия сгради, точно в тоя миг някой диктува някому заповедта за моето арестуване. Обаче аз съм вече върху един малък люшкац се към френска територия и преследвачите надали ще ме открият. Би трябвало да бъда щастлив, но чувствавам само, че в гърдите ми се разлива някакво тягостно и разяждащо усещане за празнота. Усещането, че съм сам, безнадеждно сам в тая нощ и на тоя булевард, между сенки от сгради и сенки от хора, погълнат от тъмнината и удавен в пустота.

Франсоаз стои все още на кея. Мъча се да се заловя за тоя смътен женски силует, за да се измъкна от празнотата, и вдигам ръка за поздрав. И понеже лицето на Франсоаз е заличено от сянката, опитвам да си въобразя, че то ми се усмихва. И в същия миг чувам мекия безстрастен глас:

— Сбогом, господин Никой! Щастливо плаване.

ВТОРА ГЛАВА

— Аз съм Емил. Изпраща ме Франсоаз.

— А, добре. Хубаво ли пътувахте? — пита човекът зад бюрото.

„Отвратително. Предаваха ме от ръка на ръка като пощенска пратка“ — трябва да отговоря аз. Но човекът зад бюрото очевидно пет пари не дава за това как съм пътувал, затуй отвърщам:

— Благодаря. Всичко мина много добре.

— Седнете — прави знак човекът зад бюрото. — Пушите ли?

„Да, но не от тия“ — трябва да отговоря аз, понеже вече съм опитал вкуса на „Голоаз бльо“. Вместо туй отново благодаря и запалвам предпазливо лютивата папироса.

Човекът зад бюрото ме наблюдава половин минута открито и делово, докато аз го изучавам само с крайчеца на окото си. Слаб мъж с остър нос, остър поглед и водоравни, сякаш пригодени за пагони рамене. Мургавата кожа и късо остриганата като четка сива коса допълват военно-цивилния вид на непознатия.

— Значи, вие сте Емил. Моето име е Льоконт. Какво ще ми кажете за себе си, господин Емил?

Почвам как да е, защото знам, че монологът ми скоро ще се разбие в отговори на въпроси. Така и става. Два часа по-късно, след като въпросите са приключени и стаята е здраво задимена, а мене ми се повдига от острия тютюн, господин Льоконт отваря нова страница:

— Добре. Всичко това ние вече го знаем повече или по-малко. Онуй, което ни интересува по-специално в случая, са вашите отношения с Младенов. Смятате ли, че имате възможност да станете негов доверен човек?

— Аз съм негов доверен човек.

— Съветвам ви да не разчитате прекалено на това, че сте му спасили живота. Човечеството, знаете, е съставено предимно от неблагодарници.

— Аз бях негов доверен човек още много преди случката на границата. Обстоятелството, че той ми се довери за уреждане на

бягството, вече означава нещо. И после, Младенов очакваше, че не всички тук ще го посрещнат с цветя, че някои може би ще почувствуват кариерата си застрашена от неговото идване, и тъкмо затова ми казваше, че се нуждае от предан помощник и че този помощник ще бъда аз...

— Добре, да се надяваме. Всъщност вашият приятел наистина е предусетил нещо от тукашната ситуация. Младенов е една голяма политическа фирма, но тъкмо това дразни някои хора, които се боят да не бъдат изместени.

Льоконт става и прави пет крачки към прозореца, който гледа към опушен, разяден от влагата калкан. От това стаята е полутъмна и въпреки обедния час в нея свети мъждива електрическа лампа с опрашен абажур. Мъжът опира костеливите си ръце на перваза и се заглежда през прозореца, сякаш там има нещо за гледане. После прави бавен кръгом и отново тръгва към мене. Аз също бих се поразходил из стаята, за да разкърша вцепенения си кръст, но понеже това е неприлично, само се вирам в изпълнения с угарки фаянсов пепелник.

Льоконт сяда зад бюрото си и вперва в мене острия си поглед.

— Емигрантският център, в който ви предстои да работите, действа главно в три насоки: пропаганда сред емиграцията, издаване на списание и пр.; събиране на информации за положението в България посредством идващи на временно пребиваване в Париж сънародници; обработване при нужда на такива сънародници с цел да бъдат убедени да емигрират. Тия три вида активност представляват, разбира се, известен интерес за нас. Онова обаче, което главно ни интересува, е дейността на центъра или на известни негови представители в полза на американското разузнаване.

Льоконт разтваря чекмеджето на бюрото си със загрижен вид, сякаш търси някакъв поверителен документ, но вади оттам само нов пакет голоаз. Човекът разкъсва бавно пакета, поглежда подозрително съдържанието му, като че иска да се увери наистина ли цигарите са точно двадесет, после ми го поднася.

— Благодаря. Много пуших.

— Пушете, докато сте млад. На моя възраст пушенето вече е свързано с угризения — промърморва Льоконт.

Тая забележка не му пречи да запали. Той дръпва дълбоко дима и го изпуска в две обилни струи през ноздрите на острия си нос.

— Американците, разбира се, са наши съюзници, но това не им пречи да действуват на своя глава, без да се съобразяват с нашето мнение. А за нас съвсем не е без значение да знаем как точно действуват те, особено, когато се касае за действия на наша територия. Всичко това без друго е от областта на голямата политика, обаче то е свързано с малките задачи, които ще трябва да решим с вас. А те са следните.

Льоконт отново става, опира гръб на стената зад бюрото, дето е окачена административната карта на Франция, и почва да излага скромните ми задачи, като за по-нагледно жестикулира с ръката, държаща цигарата.

— Ясно ли е? — пита той.

— Ясно е.

— Повторете, за да видя дали сте разбрали всичко.

Повтарям.

— Добре — кима Льоконт. — Излишно е да подчертавам, че всички ваши действия трябва да бъдат съвършено дискретни. Без да говоря за неприятностите, които разконспирирането ви би причинило лично на вас, то би създадо маса неприятности и на нас самите. Надявам се, че ще можете да проявите необходимата ловкост при всеки даден случай.

— Аз също се надявам — отвърщам скромно.

Льоконт ме поглежда с острия си поглед.

— Примерно, имате среща с мосю Пиер. Как ще се уверите, че никой не ви следи?

— Ще се извърна леко, завивайки зад някой ъгъл.

— Добре — кима Льоконт. — А ако видите зад гърба си няколко души, как ще установите кой тъкмо от тях ви следи и следи ли ви действително?

— Ще спра малко по-натат и внезапно ще тръгна обратно, сякаш съм сбъркал посоката. После на следващия ъгъл ще погледна отново, за да видя дали някой от въпросните хора не ме е последвал.

— Много добре — кима Льоконт. — А след като сте разбрали, че някой ви следи, как ще се отървете от него?

— Ще се спра пред първата витрина, ще почакам да ме задмине и после ще се притая в някой вход.

— Отлично — кимна доволно Льоконт. — Макар че аз на ваше място бих му ударил направо един юмрук в зъбите. Един такъв юмрук, че вече да не стане.

Той ме поглежда с убийствено снизхождение, угася цигарата си в пепелника и натиска звънеца на бюрото.

— Бедни приятелю, вие трябва тепърва да минете една, макар и най-елементарна школовка. Иначе едва ли ще сте в състояние да установите дори номера на обувките на вашия Младенов...

На вратата се показва подофицер в черна униформа.

— Повикайте Мерсие — заповядва Льоконт.

И като се обръща отново към мене, добавя:

— Какво ще кажете за малка почивка в една виличка до Фонтенбло?

„До гуша ми дойде от вилички и от школовки“ — би трябвало да кажа аз, но премълчавам и тъжно зачаквам появата на споменатия Мерсие.

* * *

Рю дьо Паради е дълга и мрачна улица, врязана в еднообразните блокове от сиви сгради. Ако по изгледа на тая улица би следвало да се съди за изгледа на самия рай, ще излезе, че човек напразно хилядолетия наред е оплаквал изгонването си от него. Все пак Рю дьо Паради има своя отличителен белег, който я отделя от стотиците подобни мрачни парижки улици. Тук по неизвестни стечения на обстоятелствата са струпани половината магазини на града за порцеланови сервизи. Тия магазини са тъй многобройни и витрините им са тъй задръстени с крехка стока, че просто замечтаваш да видиш някой млад палав слон, тръгнал весело да се поразходи от единия до другия край на улицата.

Часът е точно дванадесет, когато аз поемам по десния тротоар на Рю Дьо Паради, разглеждайки безцелно витрините. Вниманието ми всъщност е насочено не толкова към лиможките порцелани, колкото към баналната тъмнозелена врата на една безлична сграда след втората пресечка на улицата. Стигам до вратата, продължавам следната пресечка и отново се връщам назад. Повтарям няколко пъти този

маршрут, додето най-сетне зелената врата се отваря и на улицата излиза сух костелив мъж, малко не на мястото си в твърде широкия шлифер с бронзов цвят. Забързвам насреща му. Човекът ме познава едва когато почти се изравняваме.

— Емиле!...

— Бай Марине...

Той се спуска към мене и доста непохватно ме прегръща през рамото.

— Какво стана с тебе бе, човек? И откога си тук?

— От три дни. И от три дни обикалям насам. Срецнах един емигрант, познат от старо време, и той ми каза, че си живеел на тая улица.

— Не живея тук, но тук ни е Центърът. Нейсе. А къде се губи досега?

— Къде... в Гърция, в затвора... Тя, моята, е дълга.

— А на мен ми обещаха веднага да те пуснат... Е, нищо де, било каквото било. Важното е, че се събрахме!

Както ме е уловил през рамото с костеливата си ръка, той ме повежда надолу по улицата, като продължава да говори несвързано:

— Тук, зад ъгъла, е кафенето, дето се събираме... Таман ще те запозная с останалите... Емиле, мойто момче, да знаеш само колко си ми нужен. Работа ни предстои да вършим с тебе. Но за това после. Ей го кафенето... Стопанинът, знаеш, е наш, българин...

Кафенето се оказва обикновено квартално бистро, леко модернизирани с розов неон и с няколко големи огледала зад тезгяха. Вътре е шумно и многолюдно поради обедния час. Младенов спира до автомата за игра при входа, където са изправени двама мъже, единият от които безжалостно блъска апарата, докато другият наблюдава действията му.

— Момчета, запознайте се: това е Емил, дето бягахме заедно. Това са Тони Тенев и Милко Илиев, добри момчета, наши хора...

Милко с явно неудоволствие прекъсва играта, за да ми подаде ръка и тутакси след това отново се залавя за бутоните. Тони е по-радушен и дори прави опит да подеме разговор, но Младенов ме дърпа навътре:

— После, после. Ела да те представя на другите!

„Другите“ са седнали около малка маса в ъгъла. Двама от тях вероятно са по-важни личности, защото, като ме запознава с тях, Младенов ги именува *господин* Димов и *господин* Кралев. Господин Димов очевидно е най-важният. Това личи по флегматичното му държане и скучаещия израз на лицето. Той е нисък и пълен, с болнав зеленикав оттенък на лицето. Кралев е мургав човек с мрачна физиономия, дебели черни вежди и мазни черни коси, прилепнали към четвъртития му череп. Той е толкова чернокос, та изглежда зле обръснат, макар вероятно заранта да е теглил две контри по бузите си. Младенов ме представя едва ли не като стълб на опозицията срещу комунизма и припомня, че аз съм същият, дете съм му спасил живота. Въпреки тия атестации нито Димов, нито Кралев ми обръщат особено внимание. Първият все пак благоволява да ми протегне инертно пълната си потна ръка, а вторият само бегло ми кима с мазния си алаброс.

На масата има още двама мъже, очевидно хора без значение, именувани фамилиарно с прозвища „Гарвана“ и „Смока“. Има и една жена, навярно ползуваща се благоволенията на Димов, защото е седнала до него и си позволява да го нарича „Боре“. Тя е с едро телосложение и с някаква пламтяща червена рокля, която по яркост може да се мери само с пурпурния руж на устните ѝ.

— Госпожица Мария Кирова, известна наша артистка — представя ми я Младенов.

— Мери Ламур! — поправя го известната артистка и великодушно ми прави място до себе си.

Аз се усмихвам мило, за да покажа, че съм оценил великодушието, макар че от Мери Ламур заедно с уханието на острия парфюм се носи и известен дъх на женска пот.

— Гарсон! — извика Младенов с царствен жест, предполагащ най-малко поръчване на бутилка шампанско. — Две бири!

— Как е там, в България? — пита Мери, решила като дама да поддържа разговора на масата.

— Много зле — отвърщам, като правя печална физиономия.

— Това го знаем — промърморва Димов. — Хората недоволствуват, стоки няма, цените растат...

Той говори, като свива пълните си устни, и примлясва, сякаш смуче бонбон. Дебелите му къси пръсти си играят с ключовете на

колата, на които е окачена сребърна пластинка с изображение на скорпион. Шефът вероятно е роден под знака на скорпиона.

— Искам друго да кажа — забелязвам аз стеснително...

Димов ме поглежда със сънливите си очички, сякаш учуден, че съм искал да кажа нещо, което той не е доловил.

— Зле е в смисъл, че комунистите здраво са се окопали. Няма надежда скоро да се обърне...

— Извинете, но вие не виждате по-далече от носа си — казва меко Димов, все тъй смучейки несъществуващия си бонбон.

— Е, и ти пък, Борисе! — намесва се добродушно Младенов. — Не искам да правя комплименти, но Емил Бобев е един от нашите най-кадърни журналисти. Комунистите, ако си знаеха работата, щяха злато да дават за такива като него, а не да го уволняват...

Той поема регала, който келнерът му поднася, чуква се с мене и добавя:

— Мисля, че тъкмо човек като Емил ни е нужен за списанието.

— За да пише, че няма начин да съборим комунизма — обажда се за пръв път Кралев с нисък тръбен глас.

— Хайде пък и вие! Какво го награкахте човека! — взема моята страна Мери Ламур. — Казал е, каквото си мисли. Аз такива, дето казват, каквото си мислят, сто пъти ги предпочитам пред онези, дето ви се докарват само за да изскубнат някой франк, а после ви се плезят зад гърба!

— Благодаря ви, госпожице — обаждам се аз, срещу което получавам една дружелюбна усмивка. — Бил съм цял живот достатъчно праволинеен, за да имам нужда да се перча пред когото и да било. И съм изтърпял достатъчно от режима, за да е необходимо да доказвам, че го мразя. Когато пишем статии, ние ще пишем, разбира се, според задачите на нашата пропаганда. Което съвсем не значи, че трябва да вземем собствената си пропаганда за чиста монета. Първото условие да победиш противника си е да имаш реална представа за силата му.

Тая малка лекция по политическа зрелост е произнесена спокойно, но с необходимата твърдост. Ефектът е точно тоя, който съм очаквал: Кралев ме поглежда под дебелиите си вежди с открита неприязън. Затова пък Младенов е окуражен от увереното ми държане.

Той демонстративно се чука повторно с мене и допива на един дъх бирата си. Димов заема средна позиция.

— Не се горещете — казва той меко, свил сладко устни, за да не изплюе несъществуващия си бонбон. — Ние сме осведомени хора и знаем горе-долу какво е досието ви. Но тъкмо защото сме осведомени, трябва да ви кажем, че не бива да се поддавате на пораженски настроения. В България вие не сте могли да знаете някои неща, по които ние тук сме в течение. Затова и не ви обвинявам. Да се подценява врагът е, разбира се, лекомислено, но да се надценява е пагубно.

При тия думи шефът подхвърля нагоре ключовете с емблемата на скорпиона и после отново ги стиска в пълната си ръка, сякаш за да отбележи, че е казал, каквото е трябвало да каже.

— Съвършено вярно — съгласявам се аз и това напълно успокоява атмосферата.

— Тогава да вървим да обядваме — предлага Димов в неопределена посока и става.

Другите също стават. Младенов вади пари от джоба си, преброява внимателно няколко монети и ги оставя на масата.

— Ще трябва и аз да вървя с тях, за да уредя положението ти — прошепва ми той. — Ето ти визитната ми картичка с адреса. Ела към шест, за да си поговорим. Работа ни предстои да вършим.

Седя край опустялата маса, върху която са пръснати безредно кафени чашки и зелени бутилки от перно. Разполагам с повече от пет часа време, а не зная какво да ги правя. На лавката за цигари до големия бакърен тезгях продават пощенски картички — цветни снимки от Париж, с яркосиньо небе, яркобели облаци и яркозелени автобуси. Това ме навежда на мисълта, че бих могъл да драсна няколко картички до приятели, както правят всички хора, щом пристигнат на някое прочуто място. Купувам пет-шест еднакви изгледи с Айфеловата кула като по-типични за Париж, сядам отново на вече разтребената маса и почвам да фабрикувам текстове с обичайното за подобни случаи съдържание: „Най-после пристигнах в Париж“, „Много поздравя от Париж“ и пр. Всъщност хората, на които пращам картичките, не са ми чак толкова интимни приятели, но самият факт, че пращам някому картички, ме изпълва със самочувствието, че не съм съвсем сам на тоя свят.

— Тебе ли оставиха да плащаш сметката? — запитва Тони, който се е приближил до масата, вероятно уморен да блъска автомата.

— Още не — отвърщам, — но и това може да стане.

— А бай Младенов не те ли покани поне на един обед?

— Не чух такова нещо.

— А колко пари ти бутна?

— Николко.

— Ей, че стипца човек! — учудва се Тони.

Той примъква с крак един стол и сяда срещу мене. В тоя миг пристига и Милко и също сяда.

— Оставиха го човека на сухо и заминаха — обяснява му Тони.

— Е, такова нещо са шефовете, братче.

— Ти как си с парите? — обръща се той отново към мене.

— Зле.

— Язык. Значи, няма да можеш да почерпиш — ухилва се Тони.

— Ще почерпя, ако ме настанят на работа. Младенов каза, че ще ме настанят.

— И като те настанят, ще цъфнеш, нали? Също като нас с Милко. Да не мислиш, че получаваме в хилядарки... Ей, гарсон!

„Гарсонът“, който би могъл вероятно да бъде баща на Тони, приближава лениво до масата.

— Да хапнем нещо, а? — предлага Тони. И без да чака отговор, нарежда:

— Три бифтека с пържени картофи и бутилка божоле! И побързичко, а?

— Ти какво, да не си по журналистическата част? — обръща се Тони отново към мене.

— Нещо от тоя род.

— Тогава дано те назначат. Ако ти прехвърлят на тебе списанието, ще ми светне пред очите. Тия хора нямат акъл бе! Може ли двама души да правят цяло списание!

— Кой е вторият? — питам.

— Милко — отвърща Тони, сякаш самият Милко е глухоням.

Той е към тридесетгодишен мъж с много бяло лице и мека светлокестенява коса. Повече не мога да кажа за него, понеже очите му са все наведени надолу, а гласа му още не съм чул.

— Сътрудници нямате ли?

— Какви сътрудници! Има един от Радио Свободна Европа, дето ни прави политическите коментарии, и един смахнат обуцар, дето мъкне стихотворения за велика България. Това са ни сътрудниците.

Възрастният гарсон покрива масата с хартиени салфетки, донася и чашите, а после сервира бифтеците в пластмасови чинии. Изобщо луксът на заведението не е прекомерен.

Храним се известно време мълчаливо. Тони в качеството си на черпещ пълни чашите и в края на обедата поръчва втора бутилка. После следва кафе с по чашка коняк.

— Тук, братче, паричките шефове те ги прибират, а за такива като тебе и мене остават триците — връща се отново на първоначалната си мисъл Тони, като пали цигара.

Аз също запалвам, но не от неговите, защото и Тони пуши от „сините“. Тук всички, изглежда, пушат „сините“.

— В Париж, за да печелиш много пари, трябва да си или шеф, или нещо като Мери Ламур — продължава Тони, станал бърбърив от пиенето.

— Нали тя е артистка?

— Артистка, вятър! Показваше си известно време задника в едно кабаре, додето се прилепи до нашия Димов, и сега смуче от паричките му. Артистка, как не!

— Ти не бива да говориш така — забелязва тихо Милко.

Той има глух, малко дрезгав глас. Нищо чудно, ако се вземе под внимание, че го използва толкова рядко.

— Защо да не говоря? Да не би да лъжа нещо? — сопва му се Тони.

— Ти не бива да го казваш — настоява Милко, като натъртва на местоимението „ти“.

— Хайде де! И защо? Да не ми е стринка или вуйна?

Милко не отговаря. Той става, отива до лавката за цигари, взема дребни пари и се отправя към автомата за игра.

— Затъпял е от тия машинки — обяснява ми доверително Тони. — Инак не е лошо момче. Ако нямаш работа, да се поразмърдаме, а? Вкиснах се вече в това кафене.

* * *

Към пет часа, след като сме сменили няколко заведения по Големите булеварди, сядаме на терасата на „Кардинал“. Следобедът е влажен и сив. Вятърът мъкне по небето тъмни като дим облаци. Край масите се точи гъста навалица. Движението по кръстопътя Ришелю — Друо е задръстено и полицаят напразно размахва като вятърна мелница ръцете си в бели ръкави.

— Просто да пукнеш от гюрултия и от скука — говори Тони, като оправя с пожълтели от тютюна пръсти дългата си коса. — Няма с кого да размениш две думи. Милко е приказлив като риба. Жените само ме уморяват и отгоре на това ми скубят паричките. Ако искаш, мога да ти прехвърля някоя. Имам една руса ей с такива гърди. Келнерка е в Либр-сервиса до Шанзелизе. Ако си мераклия, мога да ти я прехвърля...

Лицето на Тони е малко преbledняло от алкохола. Косите му са разчорлени тъкмо защото постоянно ги оправя с тютюневите си пръсти. Той вече е успял да изприказва всичко, което му е на душата, и това, което говори в момента, е само повторение на вече казаното.

— Два рома! — нарежда Тони на келнера.

— Предпочитам кафе — осмелявам се да възразя.

— Ще прием и кафе — успокоява ме Тони. — Има време за всичко. Щом си тръгнал с мене, няма да останеш жаден. Аз не съм пинтия като другите.

Той наистина не е пинтия, защото щедро плаща навсякъде въпреки постоянните си оплаквания от безпаричие.

Изобщо изглежда не лош човек, ако се изключи това, че пие и дрънка повече от необходимото. Вече съм научил, че е избягал от България в петдесета година, едва завършил гимназия, за да търси авантюри, „а сега, на ти авантюри!“ Научил съм и това, че, между нас казано, ама съвсем между нас, понякога му писва и е готов да се върне обратно, обаче го спира мисълта, че ще го насадят в затвора.

— Гледай какъв е хаос и гюрултия наоколо — казва Тони, като сочи навалицата край масите. — Всеки гони парата и всеки гледа да подхлъзне другия...

После ме поглежда със стъклен поглед и добавя без връзка:

— Ако бях по-млад, щях да се опитам да стана макро. По-добре е да си макро, отколкото курва...

— Най-добре е да не си нито едното, нито другото — възразявам предпазливо.

— Добре е, ама не може. Не сме дотам богати, за да бъдем честни. Затова пишем, каквото ни кажат, и правим, каквото ни кажат, и чакаме да падне някой франк... Понякога ми се иска да си вдигна чуковете и да напусна, но не ми се мъкнат сандъци на халите. Правил съм го вече. Стига ми толкова.

Келнерът донася ромовете и прекъсва един епизод от биографията на Тони, който епизод и без това вече ми е познат. Пийвам за приличие от чашката си, понеже усещам, че съм на градус, после поглеждам часовника на ръката на Тони.

— Трябва да вървя...

— Къде, при Младенов ли? Остави я тая пинтия!

— Трябва да вървя. Обещал съм.

— Тогава опитай поне да го оскубеш. „Спасих ти живота, кажи, не те ли е срам да се стискаш!“

— Ще му кажа — избъбрям аз и ставам.

— Пък ако пусне малко пари, обади ми се. Аз ще ти покажа как най-добре да ги изпием.

Сбогуваме се и тръгвам по булевард Осман. Минавам край някакъв пощенски клон и това ме подсеца да пусна снимките на Айфеловата кула в кутията. После продължавам нататък, следвайки дадените ми от Тони указания относно местонахождението на Младенов.

Тони е или добро момче, или добре си изпълнява задачата. Даже много добре я изпълнява за пияница като него. Не даде с нищо вид, че ме прислушва, не ми постави нито един съмнителен въпрос. Просто малък сеанс за спечелване на доверието. За нещастие на Тони тия сеанси могат да имат успех само пред доверчивите.

Рю дьо Прованс, дето живее Младенов, се оказва съвсем близо. Къщата на съответния номер е стара, опушена четириетажна постройка, каквито са впрочем и всички околни сгради. Стълбището е чисто и добре поддържано, но стъпалата са тесни и стръмни и аз стигам четвъртия етаж доста задъхан. Младенов ми отваря с гостоприемна усмивка, превежда ме през някакъв тъмен вестибюл със спуснати капаци на прозорците и ме поканва в широк хол, мебелиран с лъжестаринна мебел и доста разхвърлян.

Кокалестото тяло на домакина е загърнато в сравнително нов бежов халат, вече доста изпъстрен с мазни петна. Свойството на Младенов да се покапва изобилно при храненето ми е известно още от приятелството ни в кварталната кръчма. Тогава мислех, че той се покапва поради бързината и лакомията, с която нагъваше общото мезе, за да не бъде изпреварен. Сега установявам, че той не може да не се цапа дори и когато се храни сам.

— Какво да те почерпя? — пита радушно домакинът, като се приближава до масата, затрупана с чаши и съдове.

— Нищо. Пил съм вече.

— Тогава ще вземем по едно кафе. Малко е изстинало, но аз така го пия.

Младенов донася две водни чаши, проверява за приличие чистотата им на светлината на лампата и налива рядка, подобно на чай течност от големия кафеник.

Кафето не само е изстинало, но ако се съди по вкуса му, датира от вчера. Оставям чашата на камината, запалвам цигара и се облягам удобно в креслото. Младенов придръпва един стол по-близо до мене и също сяда.

— Идваш тъкмо навреме, момчето ми. Работа ни предстои да вършим с тебе — произнася доверително старецът за трети път този ден.

Макар да го наричам винаги наум „стареца“, всъщност Младенов изглежда доста бодър за своите шестдесет години. Малко прегърбен и костелив, но костелив като як орех.

— Щом ни предстои работа, ще я вършим — успокоявам го аз. — А какво става с моето назначение?

— Уреди се. Мъчничко беше, но се уреди. И двамата се дърпаха в началото, особено Кралев: не го знаем, вика, що за птица е, не ни трябва таралеж в гащите. Цяла България го знае, викам, само вие не го знаете. Знаете го добре, ами се правите на вчерашни. На нас тъкмо такъв човек ни е нужен! Накрая, разбира се, кандисаха.

Младенов се обляга на креслото ми и се навежда към мене:

— Да ти кажа ли защо се дърпат? Защото си мой човек, затова.

— Може и да не е само за това. Тони цял следобед все с мене вървя.

— Тони, глупости! — свива презрително лице Младенов. — Остави го тоя пияница, той не е опасен. Милко също не е опасен. Гарвана и Смока са дребосъци — слуги и телохранители, който им плаща, на него служат. Всичките ядове идват от ония двамата — Димов и Кралев.

Старецът замълчава, вперил замислен поглед в потъмнялото огледало над камината. После произнася с известен патетизъм:

— Като си помислиш само в ръцете на какви хора са поверени нашите национални идеали!...

Младенов е политикан от старата школа. Затова не може да обсъжда личните си работи, без да намеси и националните идеали.

— Тоя апартамент ти ли го държиш целия? — питам аз, за да върна приятеля си към действителността.

— Аз го държа, макар че ми е голям и плащам безбожен наем. Бих те взел при себе си тъкмо да делим разноските, но не позволяват...

Той отново се накланя към креслото ми и прошепва:

— Няма какво да крия от тебе: тук, разбираш ли, идват хора, които не искат да имат странични свидетели... Затова държат да съм сам.

— Ти си знаеш. От мене и без туй голяма полза няма да видиш. В момента, бай Марине, нямам счупена пара в джоба.

Намекът е доста ясен, но затова пък съвсем лъжлив. Аз нося в джоба си много повече пари, отколкото засега са ми необходими. Въпросът е, че нямам право да ги харча, додето не си осигуря някакви доходи от Центъра.

Младенов, изглежда, е предвидил тая страна на разговора, защото бърка в джоба на халата си и вади пет банкноти по сто франка.

— Не се безпокой, няма да те оставя без пари. Аз винаги се грижа за своите хора. Вземи сега това, пък като получиш заплатата, ще ми ги върнеш.

Преброявам набързо банкнотите със сериозността на човек, който мисли да връща туй, което взема, после ги слагам във вътрешния си джоб. Младенов следи действията ми с нескрито съжаление, макар че още много преди идването ми е обмислил неизбежната жертва и се е колебал дали да ми даде десет банкноти или само пет и най-първо в прилив на сантименталност е наброил десет, а после е взел обратно петте, казвайки си, че това ще ме научи да бъда по-пестелив.

— Та, значи, работа ни предстои, а? — връщам се аз на темата.

— Работа, мойто момче, и то сериозна. Трябва да знаеш, че Центърът фактически, макар и секретно, се издържа от американците. Хората, разбира се, ме ценят и правят разлика между един политически лидер като Младенов и някакъв си емигрант като Димов. Тъкмо това обаче не се харесва на Димов. Въртя я, сука я и най-после, изглежда, е успял да убеди ония, че макар да съм голяма фигура, нямам неговите делови качества. И всичко се нареди точно така, както той желаше: аз съм фирмата, а фактическият шеф е Димов.

— Че как може тъй? Та ти ли нямаш делови качества! — учудвам се аз, макар че от деловите качества на бай Марин ми е известно само уменията му да се измъква малко преди да дойде време за сметката.

— Ама ха де, виж им акъла! — възклицава Младенов.

— А ти пък защо се съгласяваш с такова положение?

— Че кой ме пита мене? Веднъж направо поставих въпроса: „Кажете най-после, кой е шеф тук — аз или Димов?“ „Ти си шефът, казват, но Димов е за нас ценен помощник и не можем да го пренебрегваме.“ И отгоре на това ме предупредиха, че не биха желали никакво изостряне на отношенията вътре в Центъра. А когато тия, дето дават парата, ти кажат „не бихме желали“, то е все едно да ти кажат „не ти разрешаваме“.

— И сега?

— И сега разчитам на тебе. До днес бях сам, без доверен човек и понеже бях сам, ония просто ме изолираха. А трябва да стане обратното: ние тях да изолираме и да покажем на американците, че можем да ръководим работата по-добре от разни димовци. Разбира се, нужно е да се действа постепенно и деликатно. На първо време ще поемеш списанието. То е на такова дередже, че няма да ти е трудно да го подобриш. А това ще се забележи, където трябва. После ще навлезеш и в друг сектор. Ще привлечем Тони и Милко на наша страна. Ще накараме най-после Димов да отстъпи. Той е хитрец, но мекошав. Ще се примири с втората цигулка. Най-опасен е всъщност Кралев.

— Че тя каква излиза? Ти си параван на Димов, а Димов — на Кралев...

— Ами горе-долу така е. Поне сега-засега — навъсва се Младенов.

— А откъде черпи сила Кралев?

— Как откъде? Че той върши цялата работа. Димов не може без него, затова му върви на гайдата, без да му идва на ум, че оня някой ден ще го измести.

— Че какво толкова пък представлява тая работа, дето Кралев я върши?

— Ще разбереш всичко. Има време — отвръща неопределено Младенов.

Наистина има време. Затова не настоявам повече.

— Тепърва ще има да си говорим — казва бай Марин, като поглежда часовника си. — Засега твоята цел е списанието. Оттам ще почнеш, за да си извоюваш престиж. А после, когато му дойде времето, ще минеш на друго.

Той отново поглежда часовника си и аз ставам.

— Искам да излезем някъде да повечеряме, но ще дойдат хора по работа, затова вечерята ще я отложим за друг път...

— Не се притеснявай — успокоявам го и си тръгвам.

— Ти всъщност къде си отседнал? — сеца се да ме попита Младенов, додето ме превежда през тъмния вестибюл.

— Никъде. Откъде пари, за да отсядам?

— А багажа ти?

— Багажа ли? Какъв багаж? Аз, бай Марине, две седмици съм работил в Марсилия на пристанището, колкото за да изкарам пари за път и за ей тая дрипа — отвръщам, като соча костюма си, който наистина не е блестящ по вид.

— Е, значи, все пак оправил си се някак. А колкото за хотел, до Сен Лазар има сума хотели, и то не скъпи.

— Какво е това Сен Лазар?

— Гарата Сен Лазар бе, на две крачки оттук. Питай долу, всеки ще те упъти.

— Добре де, лесна работа — казвам аз и отварям вратата.

Но на прага се обръщам и произнасям спокойно, като гледам стареца право в очите:

— А за другото бъди сигурен, че няма да оставим положението така. Всичко ще се промени и даже може би по-бързо, отколкото очакваш. Знаеш, че не съм по празните приказки.

— Знам го, мойто момче, знам го! — кимна Младенов. — Нали затова от шест месеца все за тебе си мисля!

И той ми се усмихва бащински. Но в уморения му поглед има повече неувереност, отколкото надежда.

ТРЕТА ГЛАВА

Ако някой разчита, че ще научи от мене нещо за Париж, препоръчвам му да не си губи времето и да си купи „Синият пътеводител“. Там всичко е разказано може би малко скучно, но изчерпателно. Моят Париж няма нищо общо с оня пътеводител, дето фигурират Айфеловата кула, Обелискът, Мадлената и всички останали забележителности.

Една мебелирана как да е таванска стая, носеща импозантното название „студио“, допълнена с тясна кухня и още по-тясна баня, и рекламирана от собственика заради чудесния си изглед към цинковите покриви на града. Деветдесет и две тесни полуизтрити каменни стъпала, водещи от студиото до улицата. Самата улица с два реда саждиви, почти черни фасади и с един магазин за ортопедически механизми на ъгъла. После втора улица с хлебарница, колониал, месарница и магазин за вина. После още две улици без никакви магазини. После описаната вече Рю дьо Паради, кафенето „при българина“, помещенията, заемани от Центъра. Това е моят Париж.

Центърът се шири в огромен апартамент от шест полутъмни стаи, където в никой час на деня и годината не прониква слънчев лъч. На входната врата е поставена месингова плоча с надпис „ИМПЕКС“ — анонимно дружество, — но това е само за декорация и за да има на какъв адрес да се изпращат сметките за електричеството. Димов, Кралев и Младенов разполагат с отделни кабинети. В две стаи се помещава тъй наречената редакция, сиреч ние тримата с Тони и Милко. Последната стая е нещо средно между склад и архива. В кухнята се разпореждат Гарвана и Смока, варят при нужда кафе за шефовете и гостите им, смазват си пистолетите и обсъждат заедно събитията, доколкото могат да разберат нещо от заглавията на утринните вестници.

Смока е обикновен грубиян с червендалесто грапаво лице и речник, съставен предимно от псувни. Гарвана обаче направо ми е антипатичен. Тази антипатия е тъй органична, че е достатъчно да

съгледам високата му, облечена в неизменния черен костюм фигура, за да изпитам нещо като повдигане. Той има продълговата като пъпеш глава с рядка тъмна косица на върха на темето, едър увиснал нос, който сякаш наднича в устата му, и големи жълти конски зъби, твърде често озъбени в усмивка, в която няма нищо весело. Намразих го още като го видях, и доколкото мога да съдя по държането му, се ползувам с пълна взаимност. Нещо като любов от пръв поглед, само че обратното.

Аз съм на служба вече от месец, време достатъчно, за да сложа известен ред в работите си. Наех на фантастична за мене цена споменатото студио. Купих си три костюма, готови, разбира се, защото съм на мнение, че външният вид зависи не от кройката на костюма, а от собствената ти кройка, нещо, което подсказва, че съм скроен не зле. Превърнах една от стаите на редакцията в своя канцелария, докато в другата се настаниха без възражения Тони и Милко, защото и двамата прекарват повечето си време в кафенето. Снабдих се най-сетне със собствен ягуар, купен okazjiон и на изплащане.

Ягуарът ми създаде известно оживление в Центъра. Димов не се въздържа да отбележи, че който дойде тук, най-първо бърза да се обзаведе с кола, та дори тая кола да е последната бракма. Тони възрази, че, напротив, моят ягуар съвсем не е бракма, а славна кола, само че в отдавна минало време. Гарвана се задоволи само да ритне калника, колкото да опита здравината му, от което каросерията едва не се разпадна. Даже Младенов ме смъмра бащински, в смисъл че по-добре да питам, преди да си пръскам парите на вятъра.

Аз обаче бях доволен от находката си, поради една малка подробност: под старинната обвивка на ягуара се криеше съвсем нов мощен мотор и това беше една малка тайна между мене и Мосю Льоконт.

Като се изключат подигравките около сделката ми с колата, престижът ми в Центъра значително се затвърди още през първия месец и особено след излизането на списанието. Младенов бе напълно прав. Това списание се съставяше и оформяше тъй неграмотно, че не бе никак трудно да се подобри изведнаж с минимални усилия и познания. Книжката, публикувана под мое ръководство, бе така различна по съдържание и външен вид от досегашните броеве, че предизвика фурор в Центъра. Дори Кралев не намери за какво да се хване и само запита:

— Колко ще ни струва това удоволствие?

— Колкото и по-раншните книжки.

— Ясно. Разбира си човекът от занаята — призна великодушно Димов, като подхвърли одобрително ключовете с емблемата на скорпиона.

А Младенов само смигна хитро, в смисъл, казвах ли ви, че това е злато момче.

Като се изключи работата по списанието, аз не правя нищо, за да си създавам преждевременно популярност в Центъра. И може би тъкмо поради това доверието в мене постепенно укрепва. Не си пъхам носа в чуждите работи, не се докарвам никому, не търся ничие приятелство и ако забележа нещо интересно, не давам вид, че съм го забелязал.

В началото ме учудваше това, че в Центъра работят само пет души, единият от които всъщност не върши нищо, а другите двама се занимават с някакво списанийце, разпрацано на шепа емигранти. После разбрах, че Центърът работи с много повече хора. Това бяха анонимни субекти, различни по възраст и материално състояние — доколкото можеше да се съди по състоянието на костюмите им. Те идваха, следвайки някакво неизвестно на мене разписание, и биваха приемани от Кралев или Димов, а някои и от Тони, който използваше за своя кантора стаята склад. Посещенията бяха къси и това ме насочи на мисълта, че ако тия хора носеха в Центъра някакви сведения, то тези сведения без друго имаха писмена форма. Догадката ми се нуждаеше от проверка и аз я направих в удобния за случая ден и час. Оказа се, че съм прав.

* * *

Будилникът на масата звъни тъй пронизително, че едва се съдържам да не го замеря с възглавницата, но вместо това се надигам примирено от леглото, защото часовникът звъни по мое нареждане.

Часът е шест, а работата в Центъра почва от девет и аз бих могъл да се излежавам още най-малко два часа, ако не ми предстоеше да свърша предварително някои неща. Къпането, бръсненето и обличането ми отнемат точно дваайсет минути. Влизам в килерчето до

кухнята, където държа цигарите си, и изваждам една зелена кутия „житан“. Отварям я и поставям под цигарите няколко грижливо сгънати тънки листчета, изписани със ситен почерк. Моят почерк. Зелените „житан“ са значително по-меки от сините „голоаз“, затова пуша тях... Освен туй кутията им е достатъчно широка и има предимството, че не може да се отхлупи сама точно когато това е най-малко желателно, а се разтваря посредством издърпване като чекмедже.

Спускам се почти тичешком по деветдесетте и две стъпала, за да се разгрея, и излизам на улицата. Априлският ден е слънчев и ветровит, но за да разбереш, че е слънчев, трябва доста високо да вдигнеш главата си, защото улеят на улицата, както винаги, тъне в гъста сянка. Просто странно е, като си помислиш, че тая сянка се е залежала тук още от годините на Втората империя.

Улицата е пуста. Крачките ми самотно отекват по тротоара. Стигам до ъгъла и завивам край ортопедическия магазин. На витрината са изложени два изкуствени крака и една ръка, потънали в прах. Може би за нуждаещите се тия съоръжения да изглеждат като свидна мечта, но на мене ми причиняват тягост и имам чувството, че ставите им ужасно скърцат. Минавам още три улици, също пусти, и излизам при гарата Сен Лазар. Тук е вече доста оживено. Купувам си от будката „Фигаро“ и го мушвам в джоба си. После влизам в едно от големите кафенета срещу гарата и сядам на една масичка в дъното.

— Голям крем и два кроасана — поръчвам на келнера.

Оставям цигарите и кибрита си на масата и разгръщам вестника. Сражения във Виетнам и гранични инциденти на израело-сирийската граница. Нищо особено. Леко повишаване цената на свинското. Аз свинско не ям. Келнерът ми донася закуската. Залавям се с нея, като оставям вестника разтворен на масата.

— Свободно ли е?

Човекът, който задава въпроса, е възрастен мъж с банална чиновническа физиономия и поизносена кафява пътна чанта. Кимам утвърдително. Непознатият сяда, слага чантата до краката си, вади цигари, запалва и оставя кутията на масата. По някакво съвпадение той също пуши зелени „житан“.

— Едно кафе — вика човекът с чантата, като вдига ръка към келнера.

После забелязва разтворения вестник.

— Разрешавате ли?

Наново кимам утвърдително. Непознатият взима вестника и потъва в четене. Привършвам закуската си, вземам зелената кутия и запалвам цигара. Това не е моята кутия, моята беше още непокътната, но аз не се формализирам и я слагам в джоба си.

Келнерът донася кафето на непознатия и аз използвам случая да уредя сметката си. Вестникът ми лежи сгънат на масата. Вземам го и небрежно го пъхам в джоба си. После ставам, кимам също тъй небрежно на човека с чантата и излизам.

Седем часът. Още е рано за работа, но аз обичам да работя рано, докато наоколо ми няма хора да ми досаждат. Около гарата се блъска вече доста народ. Някои заминават, но повечето пристигат от околните селища. Тръгвам по рю дьо Шатодьон. Рю дьо Паради не с много далеч оттук, пък и една малка разходка преди началото на работния ден винаги е полезна.

Когато стигам до Центъра, вече е седем и половина. Позвънявам за всеки случай на вратата, а понеже никой не отваря, отключвам и влизам. Отварям една по една стаите. Никъде няма жива душа. Кабинетите на Кралев и Димов, както винаги, са заключени. Поглеждам за всеки случай през ключалките. Помещенията изглеждат празни. Вадя от джеба си ключ, отварям стаята на Димов, после заключвам отвътре и отново прибирам ключа. Днес е събота. В тоя ден сводката за събраните през седмицата по различни канали сведения вече лежи в чекмеджето на Димов. Сводката е изработена от Кралев, но Димов единствен има привилегията да я предава комуто трябва. Всяка събота. Винаги в събота.

Чекмеджето е заключено със секретен ключ, от който притежавам доста сполучлив дубликат. Оглеждам първо добре чекмеджето отвън, за да видя не е ли поставен белег, после отключвам и преди да извадя листовете на сводката, запомням добре как са поставени. Аз чета бързо и бързо запомням, затова четенето ми отнема не повече от десет минути. Поставям обратно страниците в чекмеджето, заключвам го и тъкмо се готвя да поема обратния път, когато навън се раздават стъпки. Отначало стъпките са глухи и далечни. Чува се отваряне и затваряне на врати. После стават по-ясни, защото се насочват насам.

Предварително съм установил, че ако някой някога ме завари в стаята, единственото място, дето мога да се скрия, е ъгълчето зад прашната тъмнозелена завеса на прозореца. Съвсем ненадеждно скривалище, но друго няма. И понеже стъпките все повече се приближават, аз се приютявам зад кадифената завеса и зачаквам. Ако е Димов, има известен шанс да влезе, да поседи, и без да ме усети, да отиде някъде оттатък. А може и да не е Димов.

Стъпките спират до самата врата. Чува се лекото натискане на бравата. Подир туй следва миг тишина, човекът може би наднича през ключалката. После стъпките се отдалечават встрани, щраква ключ и изскрипява вратата на Кралев.

Значи, Кралев е. Странно, че провери най-първо вратата на Димов. Самият Кралев няма какво да търси в бюрото на шефа, защото всичко, което се намира в това бюро, му е добре известно. Значи, съмнява се дали някой друг не е използвал мъртвия час, за да потърси вътре нещо.

Всички тия мисли минават през главата ми съвсем бегло и машинално, защото в момента нямам време за анализи. Трябва да се измъкна възможно по-бързо и по-тихо, защото подир малко ще пристигнат Гарвана и Смока и изобщо ще стане тъй оживено, че измъкването ще се окаже невъзможно.

Излизам иззад завесата и безшумно пристъпвам към вратата. После вадя ключа, поставям го предпазливо в ключалката и внимателно го превъртам, за да не издаде нито звук. Подир туй все тъй беззвучно открявам вратата, излизам в коридора, поставям ключа от другата страна на ключалката, затварям вратата и заключвам. Едва съм сложил ключа в джоба си, когато Кралев се подава от стаята си. Вдигам тутакси ръка и почуквам на вратата на Димов. Това е глупаво, разбира се, но единствено възможното в момента.

— На кого чукаш? — пита подигравателно Кралев.

— На Димов, на кого... Трябват ми български вестници...

— Димов още го няма. И ти знаеш това.

— Мислех, че може да е дошъл...

— А ти кога дойде?

— Преди десет минути.

— Виж ти! Че как така не съм те видял? Аз минах по всички стаи.

— Бях в тоалетната.

Тоалетната е чак в дъното на апартамента и доколкото мога да съдя по звука на стъпките, Кралев не се е отбил дотам.

Черните очи под гъстите вежди ме гледат недоверчиво и неприязнено. Аз обаче издържам погледа на мургавия, без да се смущавам. Версията ми не е много убедителна, но е възможна. Ако ще, да вярва.

— Ти какво, на разпит ли ме подлагаш? — казвам аз и приближавам една крачка към него, просто така, за да чуя по-добре отговора му.

— А ти какво, искаш да ме биеш ли? — пита Кралев, като ме гледа все тъй пронизително.

Дз наистина с най-голямо удоволствие бих го светнал с ключа по ръбатия череп, но за момента не мога да си позволя подобно удоволствие.

— Слушай, Кралев: аз си гледам моята работа, гледай си и ти своята и престани да ме настъпваш, защото някой ден мога да ти разваля настроението... и физиономията... без да мисля за последствията...

Аз говоря, сякаш едва се сдържам да не изпълня тутакси закана си. Мургавият ме гледа, без да трепне, но това още не значи, че не вярва на думите ми. Обръщам му гръб, без да дочаквам евентуалната реплика, и се прибирам в стаята си.

Понякога не е излишно да се представиш за луда глава. Кралев се чувства силен, защото има зад гърба си емигрантите и американците, докато зад моя гръб има само един Младенов, който незабавно ще се откаже от мене, ако интересите му го наложат. И все пак един отчаян човек, макар и сам, може да бъде доста неприятен на четири очи. Каква полза, че зад гърба ти са американците, когато оня, самичкият, те е превърнал на кайма.

Тактически погледнато, аз нямам полза да разкривам своята неприязън към Кралев, защото това ще го накара да бъде нащрек. Но понеже той и без туй е нащрек и непрестанно ме дебне и ме ненавижда до немай-къде, вредата от саморазкриването ми не е голяма.

Към девет хората почват да пристигат един по един и Центърът заживява обичайния си живот. Аз се занимавам с материалите по следващия брой и в същото време внимателно се вслушвам в

движението наоколо си, за да разбере дали Кралев не се е опитал да предприеме нещо срещу мене. Всичко обаче си тече нормално. На вратата през неравни паузи звънят анонимните посетители, които Гарвана отвежда при Димов или при Кралев. Смока вари кафе в кухнята за шефовете и гостите. Тони и Милко отгатък лениво преглеждат сутрешните вестници.

Към обяд в стаята ми влиза Димов:

— Как е? Броят напредва ли?

Той хвърля бегъл поглед на разпръснатите върху бюрото ми ръкописи, без да си даде труд да посегне към тях. В израза на лицето му няма нищо необичайно. Пълната ръка машинално подхвърля ключовете с емблемата на скорпиона.

— Напредва по малко — отвърщам.

— Значи, напредва, а? — пита наново Димов като човек, комуто се иска да каже нещо, а няма какво да каже.

От известно време той е възприел по отношение на мене позата на великодушна доброжелателност.

— Да — кимам. — Повечето материали са вече готови. Остават уводната статия и...

— Добре, добре, това да се чува — прекъсва ме той и се оттегля.

В един и нещо отивам в кафенето „при българина“. Всички емигранти наричат това кафене „при българина“, като че самите те са австралийци. Тони и Милко, както винаги, са се заловили с автомата. Обядваме заедно тримата и после, понеже е събота следобед и няма какво да правим, се запиваме. Единият келнер е болен, а другият е в почивка до вечерта, затова ни сервира лично „българинът“. Това е тромав мъж с обли като на жена рамене и неподвижно лице с отпуснати бузи, което странно контрастира с живите хитри очички.

— Консумирайте повече, момчета! Профитирайте, додето съм сам: аз пурбоари не вземам! — окуражава ни той, като по обичая си използва френски думи с български окончания.

— Кажи го на Емил — обажда се Тони. — Днеска той е черпещият.

Не възразявам, макар да не съм казал, че аз ще бъда черпещият. Изобщо шефовете би трябвало да вземат пример от нас, защото ние тримата никога не правим истории за пари.

— Ти прекалено се стараеш, братче — казва ми Тони за трети път вече, когато „българинът“ донесе поредната бутилка божоле. — Ако мислиш, че по този начин ще спечелиш симпатиите на Кралев, много се лъжеш. Ще те вземе за съперник и още повече ще те намрази. Карай като мене и като Милко. Ще те ругаят, но ще те търпят, понеже си безопасна игла...

Аз не възразявам. Мързи ме да говоря. Милко също, както винаги, мълчи. Това дава широк простор за действие на Тони, който бърбе без прекъсване, додето минава от взаимоотношенията в Центъра към отношенията между двата пола.

— Ти как я караш така без мадами бе? Почваш да ме съмняваш... — залавя се Тони отново за мене.

— Не съм достатъчно богат за тоя спорт.

— Защо трябва да си богат? Може и с малко пари. Да ти прехвърля оная, моята, русата...

— Ти си мръсник — забелязва с ниския си дрезгав глас Милко.

— Защо да съм мръсник? Защото ми е омръзнала? Харчи ми паричките, а рисковете остават за мене. Ако мъжът й надуши, в цял Париж няма да си намеря място.

— Ти не дрънкай повече, щом не искаш да надуши — съветвам го.

— И все пак ти, братче, ме съмняваш... Повече от месец без мадама...

— Викат те на телефона — съобщава ми „българинът“.

Тръгвам към кабината, додето „българинът“ говори на Тони:

— Твоят дискур вече три часа продължава бе. Ама че си и ти фатигантен.

В мембраната прозвучава гласът на Младенов:

„Емиле, ти ли си?... А бе току-що пристигна щерка ми от България... Един вид: радост в къщи... Не можеш ли да прескочиш да се видим?... Именно: сега, веднага.“

Ето ти и мадама.

* * *

Мадамата, изглежда, е намерила време да се преоблече и освежи от пътуването, защото видът ѝ е доста привлекателен. Знаех смътно, че Младенов има някаква дъщеря от жена си, с която отдавна е разведен. Беше ми и споменавал, че правела опити да се измъкне от България посредством някоя групова екскурзия. Не допусках обаче, че дъщерята е толкова привлекателна, може би защото имах предвид физиономията на бащата.

— Ето я моята Лида — казва Младенов, след като ме е въвел в познатия, разхвърлян, както винаги, хол. — Запознайте се.

Запознаваме се. Лида сяда, запалва цигара от една полусмачкана и почти празна кутия „Слънце“ и кръстосва крака, като оголва бедрата си над чорапите. Бедрата са хубави, но преднамереността на жеста дразни.

Като казах, че дъщерята е привлекателна, аз малко излъгах. Въпреки стройното тяло, тънкия кръст и хубавото лице с големи кафяви очи, в това момиче или в тая млада жена има нещо отблъскващо и аз го разбирам при номера с голите бедра. Отблъскващото е в прекалено щедро начервените устни, в прекалено прямия до наглост поглед, в прекалено високо вдигнатите от специалния сутиен гърди, които и без тоя постамент са достатъчно едри, изобщо в целия този вид, който говори, че сме минали през огън и вода, нищо не може да ни учуди и на всичко сме готови.

Аз не съм моралист и пет пари не давам за тия неща, но ако ще се фукаме с това, че сме втели и кипели, трябва на върха на обществената йерархия да поставим курвата. Затова щерката не ме сащисва с вида си, а само ме изстудява и аз бързо я класирам в графата на ония още зелени нимфоманки от кафенетата, гледащи на една любов горе-долу като на чаша коняк. Кое то всъщност никак не ме вълнува, защото не мисля да се женя за нея.

Младенов не чака да се уталожат трепетът на първото запознанство и бързо минава към деловата страна на въпроса: искал много да покаже на Лида нещичко от нощния Париж, но за проклетия тъкмо тая вечер му предстояла важна среща, затова няма ли да бъде тъй любезен да изведе аз гостенката.

— Татко, какъв си!... — възкликва Лида без вълнение и очевидно само от приличие.

— Защо! Много ще ми бъде приятно — отвърщам й аз от приличие, като мисля на ума си, че старият хитрец е решил да спести за моя сметка някой и друг франк.

Оказва се, че Лида по някаква случайност е почти готова за излизане. Така че ние оставяме бащата да мисли спокойно за важната си среща и тръгваме надолу по тясното стълбище.

Сънародничката е леко разочарована от окаения вид на моя ягуар, но затова пък бива поразена от ловкостта и бързината, с която се провираме в наплива от коли. На няколко пъти тя неволно се улавя за рамото ми, очакваща в следния миг да се блъснем и разпилеем на прах, но постепенно свиква и се успокоява.

— Вие карате като истински виртуоз! — забелязва тя, когато минаваме на два косъма от един блестящ кадилак и високомерно го оставяме зад гърба си.

Предполагах, че ще каже „вие карате факирски“, или „вие сте фамозен“.

— Тук всеки е принуден да кара така — отвърщам, — ако не иска да го псуват от всички страни и да го наричат „стара костенурка“.

— Баща ми вика, че сте страшно смел човек. Откакто сте му спасили живота, той ви смята за истински герой...

— Баща ви пресилва — прекъсвам я, като свивам рязко в една пресечка. — И изобщо героизмът, както бе рекъл някой, е само един трап, в който човек пада по недоглеждане.

— Това скромност ли е, или скептицизъм?

— По-скоро реализъм, ако трябва да използваме речника за чужди думи. Къде бихте желали да отидем?

— Вие карате така бясно, без дори да знаете къде отиваме? — учудва се искрено Лида.

— Аз винаги карам напосоки.

Фразата също е изтървана напосоки и затова е доста лъжлива, но девойката се хваща:

— В буквалния или в преносен смисъл го казвате?

— И в двата — продължавам да лъжа аз.

— Не съм допускала, че човек може да живее напосоки. Искам да кажа, умен човек като вас.

— Дали човек е бил умен, това се разбира обикновено едва след смъртта му — забелязвам аз и отново завивам рязко, като отхвърлям

неволно спътницата си на другия край на седалката.

Излезли сме на плас дьо Клиши. Движението тук е задръстено. Далеч отпред светофарът мъждее на червено. Залепвам се до колелата пред нас и изключвам от скорост.

— Щом вие не живеете напосоки, какво търсите тук? — подхващам отново, като гледам пред себе си в очакване да светне зеленото.

— Баща ми е тук.

— Че какво от това? Майка ви пък е в България...

— Не можех да издържам повече там... Ако се държиш по-свободно и живееш, както си искаш, почват да те сочат с пръст... Изкарват те не знам каква си... После се прибави и тази история с бягството на баща ми...

На кръстопътя светва зеленото. Включвам на първа в очакване колите пред мене да потеглят.

— Разбирам ви — казвам. — Това е вече едно обяснение. Мисълта ми е, че и вие сте се опитали да се отървете от едно положение, като сте тръгнали напосоки. Също като мене.

Колите пред нас бавно потеглят и ние — с тях. Едва приближаваме ъгъла, и отново светва червено. Спирам и изключвам.

— Вие при кого дойдохте тука? — пита Лида.

— При никого.

— Вие сте дошли при никого, а аз идвам при баща си — ето къде е разликата — забелязва тя с известно раздражение в гласа.

— По-рано при баща си ли живеехте? — питам сякаш без връзка.

— Никога не съм живяла при баща си. Живеех при майка си.

„Тогава тепърва ще видиш една разлика — отговарям аз на ума си. — Може да се лъжа, но мисля, че ще има да го проклинаш скоро любимия си татко.“

— Защо питате къде съм живяла?

— Просто така. Вие ме интересувате — обяснявам аз и отново включвам на първа.

Тоя път успяваме да прекосим площада и завиваме но булеварда към Пигал.

— Щом толкова ви интересувам, заведете ме някъде да вечерям. Умирам от глад.

— Тъкмо това искам да направя, но обмислям — къде. А, сетих се. Ще идем в едно хубаво тихо ресторантче на Монмартър.

В началото бях решил да я инсталирам просто в едно от кафенетата на булеварда и да я нахраня с един банален шукрут или бифтек с картофи. Сега обаче променям намерението си. В края на краищата тя не е виновна за стиснатостта на баща си, значи, няма защо на нея да си отмъщавам.

Отминавам Пигал, влизам в Рошешоар и после завивам надясно по една стръмна уличка. След малко сме пред ресторанта.

Ресторантът е второто разочарование след ягуара. Едно нищо и никакво заведенийце с двор-градинка, сбутана между опушените калкани. Изобщо ни следа от лукса, който девойката е очаквала, произнасяйки на ума си фразата „Първа вечеря в Париж“. Бих могъл да ѝ сервирам и такъв лукс, защото в момента в джоба ми са напластени достатъчно банкноти, но нямам никакво желание да се представям за принца от приказките. И после в това ресторантче въпреки скромния му вид хранят добре.

Вкусното ядене и трите чаши бяло бургундско поразсейват донякъде разочарованието на Лида. Изпиваме си кафето, съпроводено с по един малък шартрюз, и аз уреждам сметката.

— Ще се прибираме ли? — пита девойката, очаквайки очевидно да кажа „не“.

Наричам я „девойка“ само защото, доколкото знам, не е омъжена. Иначе това название съвсем не ѝ подхожда.

„Ще се прибираме, какво друго?“ — мисля да кажа аз, но снизхождението отново надделява у мене.

— Бихме могли да отидем още някъде — забелязвам. — Какво искате да ви покажа?

— Стриптиз! — отвръща тя предизвикателно.

— Готово. Аз пък си мислех, че стриптизът интересува само мъжете.

— Защо пък само мъжете?

— Защото жени се събличат.

— Мене пък ме интересува. Смятайте ме за извратена.

— Не съм казал подобно нещо — промърморвам успокоително и я повеждам към дремещия навън ягуар.

Можех да ѝ покажа „Лидо“ и тя вероятно щеше да бъде очарована с провинциалния си вкус от цветните прожектори и розовата перушина на танцовачките, но това не влиза в сметките ми. Казах вече, че не съм принцът от приказките. Завеждам я в една вмирисана на пот и подово масло дупка под Пигал, където в продължение на половин денонощие се представя „стриптийз перманан“ и жените една след друга се явяват изтощени върху тясната сцена, оперирайки като автомати с превърнатите на дрипи от обличане и събличане тоалети. Най-напред излиза някаква вече презряла хубавица с отпусната плът, чийто номер е да тресе гърдите си така, че вързаните за нея пискюли се въртят в кръг от ляво на дясно и после от дясно на ляво. Атракцията е вулгарна и жената също е вулгарна и отблъскваща, но Лида изтърпява номера, надявайки се, че хубавото е по-нататък. После излиза някаква туркиня или арабка, изобщо представителка на Близкия изток, която явно се прехранва чрез подвижността на тазовите си части и корема. Тя има бели тлъсти бедра, украсени с няколко сини петна от натъртване, и сводническата ѝ физиономия предизвиква спонтанна погнуса. Следват още няколко хубавици с деформирани фигури и просташки физиономии, които тресат бюстове и разкравчат бедра, впрочем без особена надежда, че ще предизвикат някакъв друг ефект освен отвращение и скука.

— Това ли е? — запитва унило Лида, когато лампите светват.

— Това е. Харесва ли ви?

— Отвратително.

— Тогава можем да тръгваме. След антракта всичко почва отново.

Излизаме навън. Вмирисаният на изгорял бензин нощен въздух ми се струва като свеж пролетен полъх след задухата на мизерното салонче.

— Искате ли да се поразходим? — предлагам.

Тя свива безразлично рамене. Подир третото разочарование любопитството ѝ е почнало да се изпарява. Тръгваме бавно и напосоки, според моята привычка. После излизаме на рю Бланш. В мътното зеленикаво и виолетово сияние на баровете караулят жени с оцветени или обезцветени коси, е тесни и къси рокли и с чанти под мишниците.

— Тия да не би да са...

— ...проститутки — довършвам аз, като кимам.

— Колко всичко е отвратително! Копнееш да видиш нещо хубаво, а намираш свинщина.

— Затова недейте копня.

— А иначе как може да се живее?

— Много просто: в досада, но без разочарования. Искате ли да прием по едно кафе?

Тя отново свива безразлично рамене. Влизаме в близкия бар и сядаме в първото сепаре. Барът е почти празен, ако не се смятат две двойки в сепаретата и няколко жени от занаята, седнали на табуретките до тезгяха. Келнерът изпълнява поръчката ни без ентузиазъм. Тук не е прието човек да си води отвънка жена. Иначе тия до тезгяха какво ще правят.

— Надявам се, че всичко в Париж не е така мизерно, както това, което ми представихте тази вечер — казва почти грубо Лида, като запалва предложената ѝ цигара.

— Не, разбира се. Ако имате предвид фасадата. Иначе навсякъде е все тая мизерия; и в Париж, и зад Париж.

— Не знам какво разбирате под мизерия.

— Точно това, което тая дума означава.

— За мен мизерия е онова неуютно ресторантче, евтините покривки, очуканите прибори, миризмата на това жалко салонче, грозотата и безсрамието на тия жени...

— Ясно — прекъсвам я. — За вас мизерията е само по фасадата. А истинската мизерия е зад фасадата. Всичко се купува и всичко се продава. Всеки гледа да катурне другия и да докопа каквото може, та дори това да коства живота на другия. Ако една жена, която се продава, не е грозна, а красива, и ако заведението, дето тя се продава, не мирише на пот, а на парфюм, това не променя картината.

Лида изпива кафето си на две глътки и с раздражение ме поглежда:

— Вие много философствувате. Може това, което го казвате, да е умно, но аз не обичам философите. До гуша ми е от философии...

Пътем казано, аз също не обичам философиите. От много дрънкане ми става лошо като от преяждане. Изобщо не знам защо си губя още времето с тая млада глупачка.

— Отлично ви разбирам — кимам. — Намерете си следния път по-интересен развеждач.

— Точно така ще направя — връща ми го тя. — Ще намеря някой, който повече ще скъпи мъдрите си мисли и по-малко — парите си.

Горката. Тя си въобразява, че такива хора тук се намират под път и над път, стига само да имаш достатъчно голям бюст.

— Можем да тръгваме — предлагам сухо.

Ставаме и излизаме. Лида, изглежда, иска да каже нещо, за да заглади грубостта си, но аз не я поглеждам и отварям бързо вратичката на ягуара. Жената сяда, аз хласвам вратата, обикалям от другата страна, настанявам се зад кормилото и стремително потеглям. Подир десет минути бясно каране по опустелите улици стигаме рю дьо Прованс. Слизам и със същата суха учтивост отварям вратичката и помагам на дамата да слезе, изпращам я до входа и ѝ подавам ръка. Лида поема ръката ми и я задържа в своята, макар че аз не проявявам никаква готовност за интимност.

— Ужасна бях — казва тя неочаквано и ме поглежда с молба.

„Само не се разплаквай“ — предупреждавам я аз на ума си.

— Не исках да ви обидя...

„Не си и успяла“ — успокоявам я пак на ума си.

— Просто толкова по-различно си представях всичко... Толкова по-различно...

— Ние винаги си представяме нещата по-различно — казвам аз с риск отново да бъде обявен за философ. — Може би цялата беда е в това, че не разполагах в момента с повече пари. Извинете, не искам да бъде груб, но аз нямам доходите на баща ви...

— Прощавайте... — казва тя тихо, като прави крачка към мене и продължава да стиска ръката ми.

Вероятно това е знак, че аз също трябва да направя една крачка и да положа целувката си върху цикламените устни. Но аз не обичам да прехвърлям мярката. Скъпият татко, мечтаният Париж и отгоре на туй един нов любовник — това ще бъде твърде много за една единствена вечер. Ето защо само измъквам ръката си и я вдигам за сбогом.

— Не се тревожете. Аз не съм обидчив. Смятайте, че нищо не е станало.

* * *

Все пак трябваше да я целуна — мисля си аз, додето карам бавно моята таратайка из пустите улици. Връзката с Франсоаз ме е разглезила. Едва от месец съм тук и вече почвам да усещам самотата, макар че надали познавам нещо друго освен самотата.

Все пак трябваше да я целуна — казвам си, като правя широки обиколки и сложни маневри, за да се добера през бариерите на едноръчните улици до дома си. У нея, изглежда, поквареността е повече поза, отколкото същност. Пък и каквато и да е, в края на краищата ще ми действа по-отморяващо, отколкото компанията на Тони. Една млада приятелка, и то с такава физика, това не е малко нещо за такъв като мене, дете не е галеник на съдбата.

Да я целуна ли? Откъде-накъде? — възразявам си аз, когато най-после гарирам колата пред къщи. — Разочарована била. Представяла си всичко по-различно. Аз също съм си представял нещата по-различно, но за това не виня другите, а собствената си глупост. Ще минеш, мойто момиче, през разочарованията, ако изобщо успееш да минеш, и тогава можеш да дойдеш да си поговорим. Може даже и да те целуна, ако все още държиш на това.

Натискам бутона в преддверието и стълбището светва. Изкачвам бавно моите деветдесет и две стъпала, отключвам вратата, заключвам отново и влизам в мизерното студио. Щраквам електрическия ключ.

В стаята мълчаливо ме очакват, насядали по креслата и леглото ми, хората от Центъра.

Всички са тук, в пълен комплект; Димов, Кралев, Младенов, Тони, Гарвана и Смока, Само Милко го няма. Вероятно не са успели да му съобщят за съдебното заседание. Защото очевидно предстои съдебно заседание. И може би — екзекуция.

— Я, каква изненада! — казвам с най-радушния си глас. — И защо така, на тъмно?

— Затваряй си устата! — предупреждава ме мрачно Кралев. — Ще отговаряш само на въпроси.

— И така може — отвръщам, като се облягам на вратата. — Свикнал съм.

— Бобев, ти, собствено, за кого работиш? — запитва меко, почти кротко Димов, като примлясква вкусно с пълните си устни.

Изведнаж ми се приискава да го плесна по пълната буза, за да изплюе несъществуващия си бонбон.

— За вас работя — отвърщам.

— За кого работиш? — повтаря малко по-бавно, но все тъй меко Димов, като ме фиксира със сънливите си очички. — Мисля, че разбираш какво имам предвид.

— Ако имате предвид някаква работа вън от тая, около списанието, трябва да ви кажа, че нищо не разбирам... Освен че някой вероятно ви е пуснал някаква муха... Иначе не мога да си обясня това нощно посещение... За кого мога да работя?...

— Затваряй си устата! — изръмжава отново Кралев. — Сега ние задаваме въпросите.

— Я не се ежи! — казвам аз, минавайки на естествения си тон. — Ти ли им пусна мухата?

Кралев се готви да ми отвърне, но Димов го спира с бялата си подпухнала ръка:

— Виж какво, Бобев: за да не губим време в извъртания, ще ти кажем най-напред какво ние знаем и тогава, ако имаш малко акъл в главата, сам ще разбереш, че трябва да ни кажеш какво ти знаеш. Кралев, обясни на момчето как стоят нещата.

— Какво ще му обяснявате? — обажда се ненадейно Гарвана. — Оставете да го изведе в банята и да се свърши...

— Ти мълчи — срязва го Димов. — Хайде, Кралев, обясни на момчето.

Аз отивам всъщност към четиридесетте, но когато Димов казва „момчето“, той намеква не за възрастта ми, а за моята неопитност и за самонадеяността, която ме е подвела да се намеся в играта на възрастните хора. На което в случая не виждам как мога да възразя.

— Тоя тип още от началото ми беше съмнителен — започва Кралев с ниския си тръбен глас.

— Само на тебе ли? — не се стърпява Гарвана.

— Ти мълчи! — срязва го отново Димов. — Ако се обадиш още веднаж, ще те пратя да чакаш долу.

Гарвана озъбва жълтите си големи зъби в обидена усмивка, но премълчава и ми хвърля кръвнишки поглед: тук ще чакам, не долу,

бъди спокоен.

— Още от началото ми беше съмнителен, затова още от началото почнах да го наблюдавам — продължава Кралев. — Забелязах, че премного любопитствува, макар да се прави на абдал. Предупредих портиера също да следи кога нашият влиза и излиза. Така разбрах, че е почнал много да подранва за работа, и то в определени дни. Затова днеска и аз подраних. И го хванах на местопрестъплението...

— Чуках на вратата ви — обяснявам аз на Димов. — Това е престъплението ми.

— Не е това. Ти си мислиш, че е това — казва тежко Кралев. — Щях да те причакам, когато излизаш от стаята, но не те видях през ключалката и не се сетих, че се криеш зад завесата. Затова помислих, че си издимиш нанякъде. Само че туй виждаш ли го?

Той вади от джоба си малко късче тъмна хартия и ми го показва.

— Това, за твое сведение, е фотографска хартия. Сложихме я на тъмно в дъното на чекмеджето на Димов и на тъмно я извадихме. И все пак, оказа се, че тя е осветена. Сега ясно ли ти е?

— Какво чекмедже бе? — казвам аз ядосано. — Аз бях вън от стаята. За какво чекмедже и за какви хартии ми дърдориш?

— Пребъркайте го! — нарежда с мекия си гласец Димов и нетърпеливо подхвърля ключовете от колата в ръката си.

Гарвана и Смока дружно се спускат към мене и като ме блъскат и безмилостно дърпат дрехите ми, бързо и грижливо ме обискират. Ключовете, разбира се не са в джобовете ми. Може да съм новак, но не съм съвсем дете.

— Откъде у тебе толкова пари? — пита Димов, след като грижливо преброява банкнотите от портфейла ми с късите си пълни пръсти.

— Нали оня ден ми платихте заплатата?

— От „оня ден“ са минали още пет дни. През това време да не си просил?

— Той само днес плати шестдесет франка сметка — обажда се Тони, като отбягва погледа ми.

Младенов, който през цялото време мълчи, се помещава неудобно.

— И тая вечер си водил на гуляй дъщерята на Младенов — допълва Димов. — Откъде толкова пари?

— За тая вечер бай Марин ми даде пари — отговарям. — Дори ми даде повече, отколкото похарчих.

— Бай Марин ще му даде пари! И то — *повече!* — изръмжава презрително Кралев.

Младенов, който до тоя миг седи само като фигурант, се помества тежко в креслото си:

— Е, дадох му де! Специално за тая вечер му дадох. Дъщеря ми е дошла!

Старецът лъже по-убедително, отколкото може да му се надяваш.

— Ако искате, подробно ще ви обясня какво съм харчил и какво ми е останало — казвам аз уверено, защото винаги се старая да не нося подозрително големи суми у себе си.

— Само че *това* не можеш да обясниш! — изръмжава Кралев, като вдига отново черното парченце хартия...

— Това ти го обяснявай. Аз не се занимавам с фотография и не ровя из чужди чекмеджета. Може *някой* да е отварял чекмеджето, но кой ти дава право да твърдиш, че аз съм го отварял?

— Виж какво, Бобев — спира ме с ръка Димов. — Тия извъртания са съвсем излишни. Ние всички тук добре се познаваме. Само тебе още не познаваме, но вече и ти се разкри. Ти си отварял чекмеджето ми и никой друг. Значи, точка по този въпрос. Остава да кажеш: за кого работиш?

— Няма какво да казвам. Щом сте решили да я карате на вересия...

— Твоя работа. Ако не кажеш, толкова по-зле за тебе. Разбери, че от това, за кого работиш, ще зависи и това, как ще решим съдбата ти. Може просто да те изгоним от Центъра. А може и да те ликвидираме.

Димов замълчава и ме поглежда очаквателно с мазните си сънливи очички.

„Ще има да чакаш“, казвам аз на ума си и също го гледам.

— Щом мълчиш, значи, избираш второто — въздъхва Димов и поглежда часовника си.

После се обръща към Гарвана:

— Всичко готово ли е?

— Всичко е тип-топ, шефе — ухилва се оня с конските си зъби.

— Чакайте де, така изведнаж не става то! — обажда се Младенов и отново се размърдва в креслото си.

— Какво да чакаме? Нови лъжи ли? Те лъжите на тоя край нямат — изръмжава Кралев.

В същия миг Димов прави едва забележим инертен жест с пълната си ръка, която стиска ключовете. Смока и Гарвана се хвърлят върху мене. Единият ми извива китките отзад, а другият наблъсква мръсната си кърпа в устата ми. Ръцете и на двамата са като железни клещи.

— И както си говорихме, без гюрултия! — предупреждава Димов.

— Каква гюрултия! Натискаме му главата във ваната, а после — в Сена. Нека докажат, че не се е удавил, като се е удавил — ухилва се в лицето ми Гарвана и ме облъхва с гнилия си дъх.

Вместо отговор Димов отново прави късия жест с инертно увисналата си китка. Двамата ме повеждат към банята. „Свърши се! — казвам си, понеже не мога да измисля нищо по-окуражително. — Върви да се оплачеш на баща си и на майка си.“

В банята наистина всичко е пригответено: ваната е пълна с вода и отстрани се въргала голям черен пластмасов чувал, очевидно предназначен за тялото ми. Като в сън чувам отгатък възраженията на Младенов, неговите „не бързайте“ и „не бива така“, и като в сън съобразявам, че тия възражения едва ли ще помогнат.

— Сложи му гривните! — заповядва Гарвана.

В същия миг на ръцете ми, извити зад гърба, щракват белезници.

— Дойде и твоят ред — процежда Гарвана, като ме хваща с цяла шепа за ухото и едва не го откъсва. — Как бих ти смлял мутричката... Ама дип, че шефът каза да няма следи... Как бих те понакълцал...

Той прекъсва мечтите си, защото в тоя миг на входа пронизително зазвънява звънецът и някой почва да блъска с юмруци по вратата:

— Отворете, полиция! — чувам аз ясно и тая зловеща обикновено заповед сега зазвучава в нараненото ми ухо като „Лазаре, стани!“

— Никой да не отваря! — разнася се предупреждението на Кралев.

Обаче тутакси след това прозвучава мекият глас на шефа:

— Тони, отвори!

* * *

Човекът, който наднича през вратата на банята, е цивилен, но зад гърба му са изправени трима души от жандармерията с черни униформи и автомати.

Цивилният оглежда внимателно обстановката, после действащите лица, спира по-продължително очи върху мене и като се обръща към Гарвана и Смока, нарежда с властен жест:

— Хайде оттатък!

И, ето — Центърът отново е събран в пълния си състав в моето студио плюс четирима представители на местните власти.

— Документите — заповядва късо цивилният.

Всички покорно вадят книгата си с изключение на мене, тъй като ръцете ми са още в белезници, а Гарвана е успял само да махне кърпата от устата ми. Цивилният минава от човек на човек, преглежда перед документите на всеки и после ги връща с небрежен жест.

— Кой е шефът на бандата?

— Ние не сме бандити — възразява без патос Димов.

— А, значи, вие сте шефът! — кима цивилният. — Можете ли да обясните каква е тая екзекуция, дето я готвехте?

— Каква екзекуция? — отваря учудено уста Димов, тъй че аз очаквам бонбонът най-после да падне от устата му.

— Вижте какво, господине, не ви запомних името: ние сме от полицията, а не от църковния хор. Човекът със запушена уста и с ръце в белезници, пълната вана с вода, пластмасовият чувал плюс тия двама души с лица и маниери на наемни убийци — за нас всичко това е предостатъчно, за да задържим цялата компания и да започнем следствие по опит за убийство. Ако ли пък вие сте достатъчно изобретателен, за да измислите друго обяснение на пантомимата, хайде, изплювайте го!

— Това беше просто една шега — казва кротко Димов, като гледа инспектора с неподвижния си сънлив поглед.

Цивилният се обръща към мене въпросително. Аз не казвам нито да, нито не. Да се поизпотят малко тия приятелчета. Да им го върна отчасти.

— Говорете де, вас чакам! — подканя ме инспекторът.

— Не може ли най-първо да ми освободите ръцете?

— У кого е ключът от белезниците? — пита инспекторът, като оглежда синедриона.

Смока дотичва сервилно и подава ключа на цивилния, който собственооръчно ме освобождава.

— Е?

Оглеждам бавно хората от Центъра и с удоволствие констатирам, че всички ме следят, напрегнати до скъсване, после обръщам очи към инспектора:

— Шега беше, наистина. Макар и доста глупава.

— Тъй да бъде! — свива рамене оня. — В такъв случай и нашето идване тук може да мине като една малка шега. Само чуйте, господа: предупреждавам ви, че ако се опитате да повторите тоя род шеги, ние ще повторим нашата в такава форма, че от Центъра ви няма да остане и следа. И съвсем не си въобразявайте, че *някой* може да ви помогне. Вие се намирате във Франция и сте длъжни да се подчинявате на френските закони. Повече предупреждения няма да има!

Цивилният прави знак на жандармеристите и напуска заедно с тях студиото, без да ни погледне повече.

— Кралев, прощай за прямотата, но ти си едно говедо! — казва меко Димов и става.

Тая констатация приятно погалва ухото ми, макар в момента да не разбирам с какво точно Кралев я е заслужил.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Сивозеленикав проливен дъжд пада на дълги струи от надвисналото небе. Ние сме приютени под навеса на градинския бюфет и дъждът вали от трите ни страни тъй гъст и обилен, та имам чувството, че сме оградени с някакви лъскави полупрозрачни завеси.

Вече два понеделника поред идвам на това предварително посочено място, поръчвам си неизменното кафе и вадя зелените „житан“, но човекът с баналното лице, когото именувам наум с баналното име „мосю Пиер“, не се явява да запита „Разрешавате ли?“ и да извади на свой ред кутията цигари. Додето днес най-сетне се яви един човек, който седна, без да запита нещо, и вместо зелените „житан“ извади смачкано синьо пакетче „голоаз“.

Ние седим, оградени от мрежата на пороя и военната физиономия на мосю Льоконт е тъй навъсена, че предпочитам да гледам вместо нея мътните потоци и дъжда.

— Имаше ли някой подире ви?

— Един тип, чието лице ми е смътно познато. Мисля, че е от емигрантите. Отървах се от него на „Републик“.

— Сигурен ли сте, че е бил единственият?

— Абсолютно.

— Впрочем това няма особено значение — казва безучастно мосю Льоконт. — Ние смятаме мисията ви за приключена и целта на настоящото свиждане е само да ви кажа това.

— Грешката не беше моя — оправдавам се аз. — Направих каквото можах.

— Не твърдя обратното — отвърща сухо мосю Льоконт. — Въпросът е, че вие сте вече вън от играта. Осуетихме ликвидирането ви, но вие сте вече вън от играта.

— Аз продължавам да съм на работа в Центъра...

— Да, но те ви държат само за да си нямат неприятности с нашата полиция. Отсега нататък не вие ще ги следите, а те ще следят вас. Вие сте амортизиран, ако разбирате какво искам да кажа.

Отлично го разбирам. Разбирам и това, че мосю Льоконт след тия думи вероятно би станал и би си тръгнал, ако дъждът не бе тъй проливен. За него аз съм вече въвн от списъка. Една бракувана част от механизма, извадена и захвърлена, както се захвърлят подобно старо желязо износените коли. Утре ще ме изхвърлят и от Центъра, щом само надушат, че френските органи не се интересуват повече от мене. Върви да се обесиш. Или да мъкнеш чували с картофи на Халите. Или да се оплачеш на баща си и на майка си.

— Имам едно предложение — подхвърлям аз. — Едно предложение за радикално решаване на задачата.

Радикалното решаване на задачата е, разбира се, да се закрие Центърът, обаче аз знам, че такова решение няма да хареса не само на американците, но и на французите. Един емигрантски център винаги може да потрябва.

— Кажете все пак — промърморва мосю Льоконт.

Той очевидно пет пари не дава за моето предложение, но понеже дъждът продължава да се лее, защо да не ме изслуша.

— Вие сте напълно прав, че вече не съм в състояние да изпълнявам задачи от рода на досегашните. Но аз не мисля, че съм въвн от играта, поне додето имаме още в ръцете си един такъв коз като Младенов.

— Ако вие си въобразявате, че вашият Младенов е някакъв коз... — усмихва се мосю Льоконт с кисела усмивка и замълчава.

— Слушайте, мосю Льоконт, не държа никак да знам повече от това, което се полага на обикновена пионка като мене, но не би ли било по-удобно за вас, вместо да следите с толкова трудности какво става в Центъра, чисто и просто сами да ръководите тоя Център?

— По кой начин? — запитва сухо французинът.

— По тоя, който аз ви предлагам: да се отстранят Димов и Кралев и начело на Центъра да застане примерно човек като Младенов, който ще действа по моя, тоест по ваша поръчка.

— Мерси за съвета — усмихва се отново мосю Льоконт с кривата си усмивка. — Ако ние можехме да се разпореждаме така директно с Центъра, бъдете уверен, че не бихме прибъгвали до вашите услуги. Ние имаме редица съображения, които не е нужно да ви излагам и по силата на които нашата директна намеса е изключена. Ако оная вечер хората ни попритиснаха бандата, за да ви отърват, това

беше само един блъф и отчасти едно леко предупреждение да не прекаляват...

Льоконт замълчава, защото келнерът е излязъл от павилиона, вероятно за да ни напомни с присъствието си, че консумацията в заведението е задължителна. По този час и в този дъжд ние сме единствените клиенти на терасата.

— Какво ще вземете? — пита събеседникът ми.

— Каквото и вие. Така поне ще бъда сигурен, че няма да ми поръчат отрова.

— Две кафета и две перие — съобщава Льоконт на келнера. И когато оня изчезва, добавя: — Нито ще ви поръчам отрова, нито ще ви я препоръчам. Сменете просто професията и се радвайте, че сте спасили кожата. Това все пак е нещо.

— Простете, — казвам, — но ние не се разбрахме. Като споменах, че Димов и Кралев трябва да се отстранят, аз всъщност имах предвид да се *самоотстранят*.

— Как така?

— Вече две седмици мисля по този въпрос и, струва ми се, съм се добрал до верния отговор. Имам дори разработен подробен план за разгръщане на една такава междуособица, при която и Димов, и Кралев, и всички останали, ако щете, взаимно ще се отстранят и ще се създаде възможност ние с Младенов да поемем ръководството. Вие няма да правите нищо, разбирате ли. Те сами взаимно ще се отстранят, и толкова.

Мосю Льоконт гледа замислено към парка, сякаш преценява дали в предложението ми има поне сянка от здрав смисъл. Дъждът е намалал. Вместо проливните струи вятърът носи ситен воден прах и под нас през влажната мъглявина се разкрива гъстата зеленина на Бют Шомон с полегатите тревисти склонове, изкуствените циментови скали и езерото със застояла чернозелена вода.

Келнерът донася поръчаното, поглежда недоволено към надвисналото небе и промърморва „какво ужасно време“, но като установява, че никой от нас не смята да подхваща разговор за времето, отново се прибира в павилиона.

Мосю Льоконт отпива от кафето си и запалва една от горчивите си „сини“. После поглежда към мене внимателно и малко изненадано, сякаш едва сега забелязва присъствието ми.

— Е, да. Това е една идея. Не казвам нищо определено — той вдига предупредително ръка, — но това е една идея. За да се обсъди обаче една такава идея, необходимо е да се знае какви са реалните възможности за изпълнението ѝ. Кажете ми с няколко думи какъв е вашият план.

„Едно леко разведряване на хоризонта“, обявявам аз на себе си, макар че тъкмо в този момент дъждът отново се засилва и полупрозирните мокри завеси на струите отново се спускат около нас, плискайки с мек шум в тревата. Запалвам на свой ред една от „зелените“, като си мисля с лека горчивина, че дори цигарите, които пуша, не са избрани от мене, а от по-горната инстанция. Подир което се връщам към действителността и почвам да излагам плана си.

— Това е една идея — повтаря мосю Льоконт, след като внимателно ме изслушва. — Не казвам нищо повече и изобщо за момента не мога да ви отговоря нито „да“, нито „не“.

Дъждът отново е намалял до границите на търпимото. Французинът поглежда към небето, после спуска погледа си до леко разочарованата ми физиономия и запитва:

— Тръгваме ли?

Той вади една смачкана банкнота от малкото си джобче и я оставя на масата. Ставаме и закрачваме бавно по мокрия чакъл на алеята, възлизаща към върха на хълма. Стигаме билото и спираме за малко под високите дървета, от които се сщеждат зеленикави сенки и капки вода. Отвъд хълма, долу ниско в нозете ни, се вие улеят на железопътната линия сред мрачните къщи на предградието. Край на изкуствения бедняшки оазис. Релси и тъмни насипи и саждиви зидове. Оттук почва животът.

— Добре — кима мосю Льоконт, като ме поглежда, сякаш аз съм казал нещо. — Ако проектът ви се приеме, ще получите точни инструкции. Ако не — все едно че никога не сме се познавали.

— Разбрано. Как ще науча отговора ви?

— За това не се грижете. Ще намерим начин да влезем във връзка с вас. Вие в коя посока сте? Защото аз съм в обратната.

— Безразлично ми е.

— Добре. Тогава аз тръгвам надолу.

Той ми кима и закрачва надолу по алеята, а аз оставам да гледам железопътната линия, врязана в тъмните блокове на предградието, над

които отново заплющяват струите на засилващия се дъжд.

* * *

— Вие сте един изверг! — казва тя, като едва се въздържа да не ме зашлеви.

— Възможно е — отвърщам, — но тук не е мястото да си правим характеристики. Елате поне до кафенето насреща.

— Вие сте един изверг! — повтаря тя. — Не искам да ви познавам.

— Щом е така...

Вдигам примирено рамене и си тръгвам.

— Чакайте! — извиква подире ми Лида, готова да се разплаче от яд. — Ще ме закарате до в къщи! Не ми е никак приятно, но нямам пари даже за такси.

— Не мога да ви заведа пред баща ви в такъв вид. Елате да идем до кафенето.

Разговорът става в осем часа заранта пред задния вход на Операта, който, както е известно на познавачите, води не към кулоарите на Операта, а към оня зимник, дето задържат нощем проститутките. Това е на професионален език тъй наречената „Голяма клетка“, от която Лида току-що е освободена по мое поръчителство.

Опитвам се да хвана непокорницата подръка. Тя грубо изтръгва ръката си, но все пак тръгва с мене. Пресичаме задръстената от коли улици и влизаме в кафенето. Насочвам Лида към тоалетните, сядам на една маса до витрината и поръчвам обилна закуска, сиреч два големи крема с много кифли. Младата жена пристига подир няколко минути в значително по-човешки вид, измита, с оправена фризура и с пресен руж на устните. Закусваме мълчаливо, след което я почерпвам с цигара и предлагам хрисимо:

— А сега разправете ми какво всъщност се случи...

— Нищо няма да ви разправам. Отведете ме в къщи.

— Добре, както желаете. Във всеки случай искрено ви казвам, че не разбирам в какво ме обвинявате.

— А, дори не разбирате? А кой ми определи среща на рю дьо Прованс? Вие, нали? А кой не дойде на срещата? Вие, нали?

— Чакайте, чакайте! Нека да караме поред: рю дьо Прованс, ако се не лъжа, е улицата, на която живеете...

— А пък вие сте от вчера в Париж и не знаете, че това е пиаца на проститутки...

— Да си призная, съвсем бях забравил. Дадох ви среща там, просто защото там живеете и защото от тия ваши стъпала ми излиза дъхът...

— Именно. И понеже толкова си пестите скъпоценния дъх, изобщо не благоволихте да дойдете на срещата.

— Не е вярно. Дойдох с някакви пет минути закъснение, просто защото на Осман и Лафайет бе станало задръстване и трябваше да чакам дълго, за да премина...

— Да. А в това време мене полицаите ме натикаха в камионетката заедно с всички тия жени. Боже, какъв ужас! Не съм вярвала, че ще доживея такова унижение. Цяла нощ, затворена като проститутка с тия никаквици!...

Тя отново е на прага на кризата.

— Чакайте — казвам. — И тук вината не е моя. Има маса порядъчни жени, които минават по рю дьо Прованс, и никому не минава на ум да ги вземе за проститутки, понеже нямат такъв вид...

— А аз имам *такъв* вид, нали? Мене и лицето ми е лице на проститутка...

— За лицето не знам. Човек не си избира лицето по свое желание. Но гримът ви, ако разрешите, е малко свръхмярката. И после, откъде я измислихте тая ослепителна рокля, да не говорим за чантата...

— Вие сте един изверг!

Това ми напомня малко рефрена на моя някогашен съкилийник: „Ти си един жалък предател“, но аз продължавам да бъда търпелив.

— Вижте, Лида: не е изключено и наистина да съм изверг, но не е любезно от ваша страна да ми го повтаряте, след като цяла нощ съм обикалял да ви търся по участъци и служби за бърза помощ.

— Каква жертва! По-добре щеше да бъде, ако бяхте дошли навреме...

— По-добре щеше да бъде, ако не бяхте се контили според съветите на Мери Ламур...

— Мери Ламур в нищо не е виновна. Искам да ви питам аз вас, вие как бихте се облекли с тая мизерна сума, която едва се откъсна от сърцето на баща ми. Божичко, и това ми било Париж и парижки живот...

— Не се разплаквайте още — казвам. — Пестете си истериите за критическата възраст.

Но предупреждението ми идва късно. Лида изхълцва глухо, закрива с две ръце лицето си и заплаква под безразличните погледи на минавачите, движещи се в гъста навалица край витрината.

* * *

Ние седим двамата с Тони в кафенето на българина и вземаме обедния си аперитив — мартини с късче лимон. Всъщност Тони пие вече четвъртото си мартини, без да смятам изпитото преди моето идване, защото има дни, в които той почва да се подготвя за обедния си аперитив от заранта. Гарвана и Смока като по-прости хора пият на съседната маса вино. От вечерта на екзекуцията тия двамата винаги се въртят около мене, додето съм в района на Центъра. Отдалеча ли се понастри, грижата за мене се поема от други емигранти, повечето от които вече също са ми познати по лице. Понякога аз покорно се оставям да бъда следен, а понякога за разнообразие правя на моите ангели пазители разни дребни номера. Номерата са различни, в зависимост от това, дали се движа пеша, или съм с ягуара си, но и в двата случая те имат за ефект това, че преследвачите ми остават да се пулят като маймуни, изгубили ме ненадейно и безвъзвратно от погледа си сред гъмжилото на града. Така че уроците във вилата до Фонтенбло дават резултат, макар и със закъснение. Всички тия номера на пръв поглед са истинска детинщина, след като вече нямам от никого какво да крия. Но тия хватки все пак поддържат моя престиж, като дават основание на хората от Центъра да подозират, че още съм на френска служба. И тъкмо туй разкрива целия фалш на положението ми: нарочно се правя, че развивам конспиративна дейност, за да скрия, че всъщност не върша нищо.

— Мери Ламур мина и ти хвърли едно око — казвам тихо на Тони, като забелязвам импозантната фигура на Мери Ламур да се

мярка край витрината на кафенето.

— Не говори глупости — махва с ръка Тони. — Мери Ламур не се интересува от такива като мене и тебе.

— Защо пък? Да не сме грозни?

— Много ѝ е дотрябвала на нея красотата ти. Друго ѝ трябва на нея, не красотата.

— Всъщност знаеш ли, че тя не е лоша... Макар да е от тежката категория.

Тони, противно на обичая си, се въздържа от мнение.

— Ти не си ли си опитал късмета с нея? — настоявам на темата си.

— Да не съм луд? Мене, братче, още не ми е омръзнал животът.

Откак разговорът се е насочил към Мери, Тони, въпреки че е вече добре наквасен, е снишил гласа си и от време на време хвърля бегли погледи към масата на Гарвана и Смока.

— Какво искаш да кажеш? — недоумявам аз.

— Искам да кажа, че ако речеш да си опиташ късмета с Мери и ако Димов те надуши, и френската полиция няма да може да те спаси.

Възрастният гарсон минава край нас с празен поднос и Тони му прегражда пътя с ръка.

— Гарване, ще пийнете ли още по едно?

— Може, но само ако ти черпиш — отвръща навъсено Гарвана.

— Две мартини и две големи вина! — поръчва Тони на келнера.

После се облакътява на масата и ме поглежда с помътнелите си очи:

— Ти на мене, братче, не ми пробутвай диверсии: за Мери ми говориш, а на друга налиташ.

— Няма такива работи.

— На шапката ми ги разправяй. Във всеки случай изборът ти не е лош: бива си я щерката на дъртия...

— Такива само затруднения ти създават.

— Колкото до затруднения, напълно си прав. Ще ги имаш, и то в излишък. Как става така, че все с Кралев се сблъскваш бе, човек!

— Какво търси тук Кралев?

— Какво ли? Същото, каквото и ти. И той е лапнал здраво по Лида. Два пъти вече ходи да я кани на вечеря...

— По-тихо — казвам, — че иде Младенов...

Младенов наистина приближава насам, съпроводен от Димов и Кралев. Тримата се настаняват на масата в ъгъла, където сядат обикновено гостите на „българина“. Като се вземе под внимание, че Милко блъска автомата при входа, Центърът е в пълен състав.

— Центърът е в пълен състав — забелязвам.

— Осем души сме... Нищо, скоро ще останем седем — мърмори Тони, като реши с тютюневи пръсти дългите си коси. — Макар че седем е лошо число...

— Кой ще отпадне, аз ли?

— А кой друг?... Не по моя вина, разбира се.

— Не се прави на скромен: и ти помогна доста. „Само днес плати шестдесет франка“ — припомням му аз репликата от оная вечер.

— Казвах каквото ми бяха казали да казвам — обясни Тони. — И ти да беше на мое място, и ти щеше тъй да постъпиш.

Келнерът пристига с препълнена табла, оставя ни двете мартини и отминава нататък.

— Ти още от началото се вкопчи в мене — припомням аз безучастно. — Всичките ти излияния бяха само уловки за баламата.

— Казвах каквото ми бяха казали да казвам — повтаря Тони. — Ако си се хванал на въдицата, не съм ти аз крив.

— Защо да съм се хванал?

— Защото се хвана, затова!

Тони излива половината съдържание на чашата в устата си, запалва цигара и се ухилва с мократа си усмивка:

— Ти се пишеш за тарикат и може един ден да станеш тарикат, ама още не си станал. Когато някой ти се лепне и почне да дрънка срещу шефовете си и да се заканва да се върне оттатък, какво можеш да направиш? Ясно е, три неща: или да се съ согласиш, или да си мълчиш, или да идеш да доложиш. Ти, вярно е, не се согласи, защото не си предател, но и не отиде да доложиш. А трябваше да го направиш, ако беше тарикат. И тогава щеше да минеш изпита.

— Затова пък ти си истински тарикат — забелязвам аз и отпивам от чашата си. — Ако бях доложил, знаеш ли какво щеше да стане? Кралев щеше да те накове да отричаш и да твърдиш, че всички тия неща всъщност аз съм ги говорил, а сега се опитвам да ти ги прикача на тебе. Така че и при трите случая все същото ме чакаше, защото Кралев предварително бе решил съдбата ми.

Аз нарочно на два пъти повтарям името на Кралев, за да уловя реакцията на Тони. Но реакция няма. Тони е вече на такъв градус, че пропуска да отрича връзката си с Кралев и ако се сееща да отрича, то е в друга посока.

— Защо ще решават предварително съдбата ти бе, човек? Кой е имал нещо срещу тебе?

— Кой ще има нещо срещу мене? Никой, разбира се. Аз съм дребна риба. Но понеже имат нещо срещу Младенов, а аз минавам за негов човек, всичко падна на моя гръб.

— Не го взимай навътре — успокоява ме Тони. — Тебе ти сече пипето. Няма да останеш на пътя. Лошото е, че вече няма да можеш да бозаеш от две майки.

— А вие какво? Да не би от една майка да бозаете? Всичките сте...

— Шшшт! — прекъсва ме Тони, като слага пожълтелите от тютюн показалец на устните си. — Трайко да ти е името! Бозай от колкото щеш майки, стига да знаеш как... Нищо, има, време, ще се научиш...

— Ти май пак си цъфнал... — забелязва безучастно Милко, който сяда на масата, уморен вероятно да блъска машината.

— От мъка, братче... Жаля, че пак оставаме без редактор.

Милко не реагира. Той търси келнера с очи, открива го и прави безмълвната си поръчка, като сочи чашата на Тони. Очевидно Милко също е в течение. Изглежда, всички са в течение освен мене.

— Вие ще вземете ли по едно? — пита мълчаливият, когато гарсонът му донася чашата мартини.

— Защо по едно? И по повече ще вземем — отвърща с готовност Тони. — Поръчай цяла бутилка, стига сме си играли на чаши.

— Тебе само бутилка ти трябва — измърморва Милко. И нарежда на келнера: — Още две от същото.

На мене обаче не ми е писано да се възползувам от почерпката. Младенов става от масата в дъното и се запътва към нас с тромавата си походка.

— Емиле, ще ме закараш ли до къщи?

Ставам и тръгвам подире му. Предстоящият разговор вече ми е известен. Затова съм дори леко учуден, когато — едва потеглили с ягуара — Младенов подхваща съвсем друга тема:

— А бе ти акъл имаш ли, да пускаш такива мухи на Лида?

— Какви мухи?

— Ами че била не знам как си облечена, че само брантиите с такива парцали се докарвали и разни други от тоя род... Ами че аз, Емиле, парите да не ги ровя с лопата бе?

— Чакай, бай Марине, аз не съм говорил на Лида за пари, а за приличен вид. Тя може да се облече още по-евтино и пак да има приличен вид.

— Че нали и аз ѝ казах същото. Вземи си, викам, някоя и друга рокличка от моноприто^[1], както правят скромните жени. А тя се повлече по акъла на Мери Ламур и накупи тия ужасии. И сега, хайде, давай пари за нови тоалети. Като че аз парите с лопата ги рина.

— Има някои, и с лопата ги ринат — подхвърлям. — Например Димов.

— Знам го колко получава Димов. И той не е цъфнал. Особено като има за ортак на джоба си такава разсипница като Мери.

Младенов замълча и ми хвърли бегъл поглед.

— Карай по-бавно. Няма за къде да бързаме. Искам да ти кажа нещо и по друг един въпрос...

Значи, идваме на темата. Всъщност аз съвсем не карам бързо, защото в тоя час движението по булевардите е такова, че и да искаш, не можеш да караш бързо. Само че разстоянието от Центъра до рю дьо Прованс е твърде късо за обстоен разговор.

— На два-три пъти вече става дума за тебе с ония двамата. Аз все се опитвам да протакам, но те все напират, искат да си вървиш. Няма да го закачаме повече, казват, нека си живее спокойно, но да ни се маха от очите. Не ни е нужен надзирател.

— Добре бе, бай Марине. Щом трябва, ще се махам.

Младенов ми хвърля бърз поглед, изненадан, че съм отстъпил така изведнаж. Аз се вирам пред себе си, като се старая да вмъкна ягуара между един стар ситроен и един огромен блестящ буик.

— Аз, разбира се, няма да те оставя. Каквото мога да направя за тебе, ще го направя. Вече съм подхвърлил тук-там и трябва да ти кажа, че се откриват доста възможности. Можеш да постъпиш и в „Свободна Европа“, и на други места, стига да имаш мерак. Нашите емигранти за жалост са главно простаци, а хората тук имат нужда от подготвени момчета като тебе.

— Не се безпокой за мене — казвам, за да поизстудя оживлението му. — Аз и сам някак ще се оправя.

Младенов отново ми хвърля бърз изпитателен поглед, но аз тъкмо в този момент се промъквам между двете коли и нямам време за разговор с погледи. Ситроенът леко се измества вляво, за да избегне сблъскването, което ми дава възможност да задмина буика и да го оставя подире си, покрит с позор и с облак син бензинов дим.

— Емиле, не бива да ми се сърдиш и ако се сърдиш, не си прав. Имай предвид, че най-остро съм реагирал, но тия неща не зависят само от мене.

Завивам рязко и влизам в рю дьо Прованс. Въпросът сега е да се намери едно местенце за гариране сред дългата плътна редица от коли до тротоара. Додето бавно пълзим край замрелите коли, на няколко метра пред нас едно рено се измъква от редицата и потегля. Мястото е съвсем оскъдно за моя ягуар, но след няколко сложни маневри успявам да го вмества и залепя за тротоара.

— Готово — казвам, обаче старецът продължава да седи на мястото си.

— Аз, разбира се, бих могъл с отлагания и шикалкавения да продължа още малко стоенето ти, но ти нищо няма да спечелиш от това, а аз само ще загубя. Ако ти минеш на друга работа, моята позиция в Центъра ще се укрепя.

— По-рано ти май говореше обратното...

— По-рано положението бе едно, а сега е друго. И затова вината не е моя.

— Знам, моя е — кима примирено. — Затова няма да ти преча повече. Искам само да те предупредя, че с моето излизане позицията ти няма да се укрепя. Ония сега искат да се отърват от мене, а после ще решат да се отърват и от тебе. Освен ако склонят да те запазят като прост фигурант.

— Младенов не е фигурант! — възразява достойно старецът.

— Съгласен съм. Но ония искат да те превърнат във фигурант. Както и да е. Това не е моя работа. Щом смяташ, че така е по-добре, още от утре ще изчезна.

— Е, чакай де! Не става дума за утре. Свърши си работата по броя, нека книжката излезе от печат, пък тогава ще напуснеш.

Достатъчно е да кажа на ония, че си се съгласил да си отидеш доброволно.

— Кажи им го.

— И разбери, че ако искам това от тебе, то не е за личното ми спокойствие, а за онова голямото, в името на което работим.

— Американците ли имаш предвид?

— Емиле, забранявам ти такива шеги. Знаеш какво имам предвид.

— А вярно: националните идеали. Само че ония двамата продават националните идеали на по-изгодна цена от тебе.

— Какви ги дрънкаш?

— Виж какво, бай Марине! — Аз се навеждам доверително към стареца, който се е приготвил да слиза, и го поглеждам в очите: — Аз ти казах, че ония искат да те превърнат във фигурант, но истината е, че ти си фигурант в тоя Център още от самото начало...

— Аз съм шеф на Центъра — прекъсва ме възмутено Младенов. — Поне колкото Димов е шеф.

— Лъжеш се. За това, кой е шеф и кой е фигурант, има само един показател — кому колко се плаща. Ти не получаваш и една десета от това, което получава Димов.

— А ти откъде знаеш кой колко получава? — запитва рязко Младенов.

— Направи една проверка в банката и ще се увериш — подхвърлям аз и поглеждам с усмивка стареца.

Той също ме поглежда и ми връща усмивката:

— Мислиш ли, че вече не съм го направил?

* * *

Спирам пред едно случайно кафене на рю Лафайет само защото тъкмо тук намирам място за гариране. Нахранвам се с един безвкусен жилав бифтек и с пържени картофи, изстинали и меки, способни за маса време да те отвратят от всякакво ядене. Като гарнитура към тоя жалък обед в главата ми се въртят и всички тия неприятни мисли, които мъкна със себе си от известно време насам.

Когато в началото поемах поставените ми от Лъоконт задачи, аз се виждах наистина като някакъв господин Никой, неуловим и неуязвим, който тайно и ловко следи действията на другите. А сега се движа с чувството на човек, попаднал в обсега на вражеския прожектор, уловен и пленен от снопа студена ослепителна светлина, тъй ослепителна и разяждаща, че прониква до най-интимните ти мисли.

Всяко мое движение е предварително уловено, всяко мое начинание е в зародиш парирано, всеки мой удар пада върху мене самия. Приятелят, на когото разчитах, пръв се отказа от мене. Радушният прием, който очаквах, изобщо не се състоя. На мястото на първоначалното доверие ме посрещна първият капан. Службата ми при Лъоконт завърши почти със започването си. И най-новият ми план също се осуетява, преди да съм пристъпил към изпълнението му.

Прибирам се в студиото си, след като преброявам уморено своите деветдесет и две стъпала. Изкъпвам се под хладния душ, завивам се в хавлията и лягам. Искане ми се да се отпусна, да забравя, да заспя. Но не мога да се отпусна, защото има да мисля по някои неща, а умът ми не е свикнал да заспива, додето има да мисли по някои неща. Затова лежа и пресмятам ходовете, които ми предстоят, и контраходовете, които ме очакват, с неприятното чувство, че дори сега в мислите си съм наблюдаван и следен.

Дали съм следен чак в мислите си, това всъщност не мога да кажа. Не знам дали вече са изнамерили такъв вид апарати. Но че съм подслушван в собствената си квартира, това е повече от сигурно. На две крачки от леглото ми, зад тънкия дървен бордюр на паркета, се подава почти незабележима, тънка като косъм жичка, която успях да открия още при настаняването си. Уроците във вилата до Фонтенбло не бяха отишли напразно. Именно съобразно тия уроци аз не изтръгнах жичката, а само на ум отбелязах съществуването ѝ. Значи, всеки мой разговор ще се подслушва. Нека подслушват. Ще бъда много изненадан, ако успеят да чуят нещо, защото единствените разговори, които ми се случва да вода, са със самия себе си.

Всичко това е малко неприятно, поне докато свикнеш с мисълта, че другояче не може и да бъде. Всяка животинска порода си има своите условия за живот. На шарана не е разрешено да се разхожда в градината, а трябва до края на дните си да кисне в блатото. На мене

пък не ми е разрешено да живея като обикновен човек, и толкова. Докато другите хора по улицата гледат витрините или краката на жените, аз трябва да гледам кой върви пред мене и подире ми и случайно ли върви, или нарочно. Докато маса хора първо говорят, а после съобразяват какво са казали, аз съм длъжен да обмислям предварително всяка своя дума. Докато всеки наоколо си въобразява, че разполага с личен живот, на мене ми е доверена горчивата истина, че нямам личен живот.

Най-смешното е, че макар ни за миг да не съм наистина сам, през цялото време изпитвам разяждащо чувство за самота. Вероятно подобно чувство изпитва човекът на трапеца в момента, когато се готви за смъртния скок над главите на две хиляди души.

Увлечен в мисли по тях и други подобни неща, вероятно съм позаспал, защото един остър звън изведнаж ме сепна и аз едва се съдържам да не запратя възглавницата към будилника. В случая обаче будилникът няма никаква вина. Звънът идва откъм входа. Ставам, загръщам се в още влажната хавлия и отивам да видя кой е.

— Мосю Бобев?

Човекът пред вратата има къса червеникава коса и луничаво лице. В гласа му се долавя един лек, неприятен акцент.

— Какво обичате?

— Мога ли да вляза?

— Зависи.

— Идвам от страна на полковник Дъглас.

Отдръпвам се неохотно и правя път на непознатия.

Той влиза в студиото с уверена стъпка, сякаш е у дома си, съблича черния си поплинен шлифер и небрежно го хвърля на стола, после сяда, без да чака покана.

— Вие ни излъгахте, мосю Бобев.

— Вас лично аз изобщо не ви познавам — измърморвам, и взимам кутия „житан“ от камината.

— Вие излъгахте полковник Дъглас.

— Ако трябва да караме поред, най-напред полковникът излъга мене — уточнявам аз и се оглеждам за кибрит.

Червенокосият вади от джеба си запалка и с отсечен жест я щраква под носа ми. Запушвам, без да му предлага цигара. Нека не мисли, че ще си бъбрем тук до вечерта.

— Казах на полковник Дъглас, че искам да замина за Париж. Той ми отговори, че и това щяло да стане. Обаче вместо да стане това или нещо от същия род, бях затворен в една вила и подготвен за връщане в страната. Извинете, но като всяко живо същество и аз имам инстинкт за самосъхранение.

— Вие ни излъгахте, мосю Бобев — повтаря непознатият с неприятния си американски акцент.

— Не. Аз само спасих живота си.

— Вие се опитахте да избягате от нас — продължава червенокосият, без да обръща внимание на думите ми. — Вие, изглежда, не разбирате, че от нас не може да се избяга. Ние имаме една могъща организация, мосю Бобев, и тя е в състояние да сложи ръка на вас, където и да се намирате.

— Добре де — казвам. — Не ме плашете. Сложихте ръка върху мене. После?

— „После“ това ще зависи от вас: ако се върнете към задълженията си, ще смятаме засега инцидента за приключен. Ако откажете, ще ни принудите да извършим нещо нежелателно, но необходимо.

— Само не ме плашете. За мене по-страшно от това да се върна оттатък няма. Така че, ако тъкмо подобно връщане имате предвид, като говорите за връщане към задълженията, трябва да ви кажа, че няма да се съглася. Всеки работник, дори и най-скромният, има право да постави известни условия...

— Вие нямате такова право, мосю Бобев. Условията ние ги поставяме.

— Поставяйте ги на друг. Аз съм свободен човек.

Непознатият се засмива късо с нещо подобно на ръмжене:

— Вие може да станете свободен човек едва на оня свят.

— Добре, и на това съм съгласен. Не ми остава, освен да пожелаая и на вас да вървите по дяволите!

— Всеки ще отиде но реда си — отвръща спокойно червенокосият. — Страх ме е само, че вашият ред е съвсем предстоящ.

Не намирам за нужно да отговоря, но внимателно следя движенията на непознатия.

— Не бойте се — засмива се отново оня, като улавя погледа ми. — Аз не издавам паспортите за оня свят. Но у нас има хора за всичко.

Той бавно облича шлифера си, после си тръгва, обаче на вратата отново се обръща:

— Всъщност не знам разбрахте ли ме добре. Ние наистина ще ви премахнем, мосю Бобев. Ще ви премахнем не от лошо сърце, а по чисто технически причини: няма друг начин да забравите това, което сте научили при нас.

— Ясно — казвам. — Добре ви разбрах.

— В такъв случай запомнете и следния телефон. — Човекът бавно и членоразделно произнася три букви и четири цифри. — Днеска сме четвъртък, давам ви време до неделя да си помислите. Звънете вечер. Само вечер.

Той ми кима рязко и бегло, сякаш главата му просто е трепнала от нещо, и изчезва навън.

Вадя писалката от сакото си и за всеки случай записвам номера върху кутията „житан“, макар че вече съм го запомнил.

* * *

Днеска наистина сме четвъртък и привечер ме очаква една задача от съвсем частно естество — подобряване на отношенията с Лида. Тия отношения са горе-долу в същия батак, както и другите ми работи. Всичко се развива възможно най-зле, макар че в случая с Лида това не ме дразни прекомерно.

Срещата моя път е определена за седем часа в едно най-порядъчно заведение и аз за всеки случай се явявам на уреченото място половин час по-рано. Това ще ми даде възможност да се поразведря от свежия бензинов въздух на Шанзелизе и да позабравя разговора с червенокосия. Сядам на терасата пред „Колизе“ и си поръчвам един рикар. Анасонената миризма на жълтеникавото питие пробужда у мене носталгията към Франсоаз. За момент изпитвам истинско съжаление, че срещата ми е с Лида, а не с Франсоаз. Просто ненавиждам този тип жени, дето си въобразяват, че целият свят им е дължен, и търсят винаги някой да ги закриля. Нямам си друга работа, та ще я закрилям.

Запалвам цигара и поглеждам към булеварда, като си мисля за терасата с оранжевия навес и за остротите, които си разменяхме с

Франсоаз винаги все в тоя малко тъжен час на ранния здрач. Гледам към булеварда и ненадейно виждам Франсоаз. Тя идва право към мене, облечена в строг втален сив костюм с черна дантелена блуза. Каква жена! Всички цветове ѝ приличат.

— Скъпо видение! — избъбрям аз.

— Не се лигави — отвръща Франсоаз, — а ми подай един стол. Тия обувки са ужасно неудобни.

— У тебе няма и грам човешко чувство — въздъхвам, като задигам един стол от съседната маса. — Кажй поне „каква изненада“ или нещо подобно.

— Каква ти изненада, когато аз идвам за тебе — отвръща чернокосата. — Поръчай и на мене един рикар.

Изпълнявам нареждането и отново втренчвам очи във Франсоаз. Каква жена! И какви форми! Тя също няколко мига ме разглежда внимателно.

— Напълнял си малко. Нищо, пълнотата ти отива. По-рано бе прекалено изфинен. Финесът и ти... това, знаеш, много не се връзва.

— Знам, знам. Също както аз и възпитанието. Само не ме дръж в напрежение.

— Спокойствие — казва тихо Франсоаз, като сваля ръкавиците си. — Дай ми една цигара. Защо пушиш тоя боклук?

— Какви искаш? — питам аз, понеже ми се вижда много дълго да обяснявам защо пуша тоя боклук.

Извиквам момичето с цигарите и Франсоаз, както и следва да се очаква, взема едно пакетче „сини“. В това време пристига и поръчаният рикар. Чернокосата запалва цигара и пуска в чашата кубче лед. Прозрачната жълтеникава течност бавно се замъглява.

— Идвам от страна на нашия познат — казва тихо Франсоаз, като наблюдава търпеливо как пастисът в чашата побелява. — Предложението ти е прието. Ще поддържаш връзка с мене. Ще получаващ инструкции чрез мене. Никакви други контакти. Една сантиментална връзка, нищо повече.

— Сантиментална връзка с тебе! Не ме размивай.

Тя отпива от питието, което вече е съвсем побеляло, после смуква от цигарата си и ме поглежда, но нищо не казва.

— Ами ония не знаят ли, че ти си ми помогнала да избягам от Атина?

— Нищо не знаят. И ти също не се опитвай да знаеш повече от необходимото. Ще хванеш някоя мозъчна треска, та ще се чудя какво да те правя.

— Вярно — кимам. — Психическите заболявания при компания като твоята съвсем не са изключени. Кога ще получа инструкциите?

— Още днес.

— Слушай, Франсоаз. След пет минути тук ще дойде едно момиче. Имам среща.

— Тогава плащай и да тръгваме.

— Франсоаз, моля те: имам известни съображения да не провалям тая среща.

— Напълно известни — съгласява се Франсоаз. — Аз пък те мислех за по-сериозен.

— Не, наистина те моля: ако има някаква възможност, нека отложим за по-късно.

Франсоаз ме поглежда съжалително, после въздъхва лека досада:

— Ако ти бяха пратили някой друг вместо мене, не знам как щеше да капризничиш. Но както и да е. За един път ще отстъпя. Къде ще вървиш оттук?

— Ами ще вечеряме в „Жур е нюи“, после можем да идем на едно кино, после от единадесет часа ще бъдем в „Крайзи хорс салон“ и към три часа ще си бъда в къщи.

— Каква програма! Ти сам ли я измисли? Надявам че поне самичък ще се прибереш в къщи.

— Разбира се. Нещата съвсем не са, както ти си въобразяваш...

— Не ме интересува. Добре. Знам ти адреса. Изобщо, ще намеря начин да те откроя.

Тя допива питието си, изгася цигарата и става. Тъкмо навреме, защото в далечината от съседния ъгъл се задава Лида. Но аз съм такъв пропаднал тип, че гледам не толкова към Лида, колкото към отдалечаващата се стройна фигура, стегната в изящния сив костюм.

— Отдавна ли чакате? — пита момичето и сяда на стола на Франсоаз.

— Доста отдавна, но не по ваша вина. Нарочно дойдох по-рано, за да подишам малко въздух.

— То пък тука е един въздух... — сбръчва нос Лида. — Откак съм дошла, непрекъснато ме боли глава от бензина.

— Ще свикнете — успокоявам я. — Искам да кажа, ще свикнете с главоболието. Какво ще вземете?

— Каквото пиете вие.

Поръчвам още два рикара.

— Намерихте ли си вече компания? — питам.

— Че къде да я намеря? Единствената ми компания е Мери Ламур.

— А Кралев?

— Не ми говорете за него.

— Да не сте се скарали вече?

— Не сме се карали. Просто не мога да го понасям. Има, знаете, хора, които просто не мога да понасям. И той е такъв. Като го видя, мравки ми полазват по гърба.

— Един съвет от мене: недейте му го казва. Кралев е опасен човек. Значи, само с Мери Ламур се разбирате?

— Там е лошото, че и с нея твърде не се разбирам.

— Защо? И тя ли сипе мравки наоколо си?

— Не е чак дотам неприятна. Просто прекалено цинична е за моя вкус.

— Какво, дрънка мръсотия или...

— Мръсотиите са най-дребното. Просто има цинично отношение към живота.

— Че кой пък има друго отношение? Всички имат еднакво отношение, само че едни го прикриват от приличие, а други са по-искрени.

— Това не е вярно! — възразява тя с една нотка на заядливост, която ми е вече позната.

Не отговарям, защото келнерът в тоя момент донася питиетата. Слагам лед в чашите и наливам на Лида малко вода.

— Също като мастика — казва момичето, като пийва. — Само че по-кофти.

— Въпрос на вкус.

— По-кофти е! — настоява Лида.

— Добре — промърморвам. — За вас е по-кофти, а за мене е по-хубаво. Въпрос на вкус.

— И цигарите им са кофти — казва момичето, като запалва от моите цигари.

— Тогава не ги пушете.

— Побеснявам просто, като гледам как тия наши българи се опитват да изглеждат като французи. Баща ми и той навлякъл един къс шлифер и едно бомбе, като че ли е двацетгодишен хлапак.

— Вие също не изглеждахте много блестящо онзи ден — напомням аз. — Обаче сега видът ви е значително по-сносен.

Всъщност тя е в една съвсем евтина поплинена рокля, на сиви и бели черти, купена навярно още тоя следобед от монопри, но поне без претенции за ослепителност. И понеже самата Лида е добре скроена, роклята изглежда, общо взето, поносима.

— Не съм си променяла вида зарад вас — подхвърля девойката предизвикателно.

— Не си въобразявам подобно нещо.

Тя, разбира се, лъже. А аз се правя, че ѝ вярвам. Ружът по устните е съвсем лек, а синилата и чернилките около очите напълно са изчезнали. Изобщо, вслушала се е в указанията ми.

— Какво ще правим тази вечер? — пита Лида, като гледа през рамото ми към навалищата по булеварда.

Съобщавам ѝ накъсо програмата с малки бележки относно заведенията, които ни предстои да посетим.

— Вие сте решили да се реванширате тая вечер...

— Не. Чисто и просто имам повече пари.

— Тук всички говорят само за пари. Просто ужасно.

— Че къде говорят за друго?

— Да, но все пак трябва да има някаква мярка.

— Такава ни е професията — забелязвам. — Ние сме търговци хора.

— Аз пък мислех, че се борите за някакви идеи.

— Идеи ли? Какви идеи?

— Това вие по-добре знаете. Нали работите в емигрантския Център.

— А вие били ли сте в Центъра?

— Ами че оня ден бях. Минах да взема татко.

— А фирмата на вратата не забелязахте ли?

— ИМПЕКС или нещо подобно.

— Точно така. Точно това ни е работата: експортираме диверсанти и импортираме поверителни сведения. Импорт-експорт.

Търговия.

— Вие сте ужасен.

— Не повече от вашия баща. С тая разлика, че не говоря за национални идеали.

— Вие биете в цинизма и Мери Ламур.

— Драго ми е да го чуя от вас. Ще вземем ли още по едно?

— Мерси, не обичам мастика. Особено като тая... Всъщност няма ли да е по-добре да се прибирам?

Тя наистина изглежда малко отровена въпреки пищно начертаната програма.

— Чакайте — казвам. — Тепърва ни предстои една приятна вечер.

* * *

Приятната вечер е към края си. По-точно казано, ние сме в синьорозовия полумрак на „Крейзи хорс салон“ и програмата отдавна е минала и ние се въртим в ритъма на старо танго върху малкия дансинг.

— Излиза, че когато пожелаете, можете да бъдете и мил с хората... — забелязва Лида, като ме гледа с големите си кафяви очи.

— Не с всички хора.

— Аз и не държа да бъдете мил с *всички* хора — казва момичето многозначително.

Вечерята бе минала доста добре. Филмът, някаква драма на голяма любов, също се оказа по вкуса на Лида. Големите номера в кабарето бяха ловко дозирани с хумористични скечове и после тук артистките бяха добре напарфюмирани и хубави като кукли. Изобщо нещата бяха се развили далеч по-щастливо, отколкото в началото.

— Струва ми се, че бих свикнала някак с тукашния живот, ако имах до себе си един истински близък човек — подхваща Лида наново, като се оставя покорно да я водят в ритъма на тангото.

— Имате баща си.

— Казах *истински* близък човек.

— Разбирам. Това, което вие го искате, цял свят го търси и никой не го намира. Париж е един голям пазар. Щом свикнете веднаж с

мисълта, че трябва да се продавате, ще видите, че животът ще ви се стори изведнъж по-лек и поносим.

— Престанете с вашите цинизми. Не ми разваляйте поне тая вечер.

— Добре, добре — казвам и плътно я обгръщам, като усещам тялото ѝ под простата поплинена рокля, която за щастие много не се хвърля на очи в полумрака.

Танцът свършва и ние се връщаме на малката масичка до бара.

— Още едно уиски?

— Мерси. Предпочитам нещо разхладително.

— Два шуепса! — казвам на минаващия келнер.

— И един скоч! — чувам зад гърба си мек женски глас.

Обръщам се. До масата в коктейлна рокля от бледорозова дантела е застанала Франсоаз. Каква жена! Всички цветове ѝ отиват. Но в момента това не ми прави никакво впечатление. По-точно казано, направо съм отровен.

— Какво, няма ли да ме поканиш да седна? — запитва Франсоаз.
— Или си забравил, че тази вечер си ми определил среща?

— Утре вечер — поправам аз, като ѝ хвърлям убийствен поглед.

— Тази вечер, а не утре вечер — настоява Франсоаз, като си взема един стол и се разполага до масата. — Многобройните връзки, скъпи ми Емил, водят до хаос в личния живот. Казвала съм ти го и друг път.

Тя поглежда към Лида, по-точно към жалката поплинена рокличка, с оня израз на презрително съжаление, на който са способни само жените, и добавя:

— Но щом си я объркал вече, поне запази хладнокръвие. Запознай ни де!

Запознавам ги, като забелязвам с уплаха, че Лида е готова да се разплаче.

— Вие май нещо се разстроихте — казва Франсоаз и отново я поглежда. — Не си заслужава. Правете като мене; не го вземайте много сериозно и всичко ще бъде наред.

Келнерът донася напитките и се отдалечава.

— Мисля, че ще е най-добре да си ходя — прошепва Лида, като едва сдържа сълзите си.

— Ще те отведа — казвам.

— *Заедно* ще я отведем — поправя Франсоаз. — Макар че тая вечер страшно ми се танцуваше.

Тя отпива от скоча си и поглежда отново към Лида:

— Ще ви отведем, не се безпокойте. Колата ми е навън. Почакайте само да си поема дъх и да изпуша една цигара.

— Ти седни отзад — нарежда ми чернокосата, когато след малко излизаме и отиваме до новия ѝ ситроен.

Подчинявам се и додето колата лети из нощните улици, гледам разсеяно разкошната висока фризура на Франсоаз и едва сдържам желанието си да хвана тая фризура и добре да я поиздърпам. Лида седи до чернокосата съвсем като мъртва.

Колата спира на рю дьо Прованс и аз слизам да съпроводя девойката, но тя прошепва дори без злоба, а някак съвсем апатично:

— Вървете си. Не искам да ви виждам.

Дочаквам я да се прибере и се връщам в ситроена.

— Франсоаз, ти си истинско чудовище! — казвам аз, докато чернокосата стремително потегля.

— Остави тия любовни признания — спира ме тя. — Аз просто си гледам работата. За разлика от тебе.

— Това няма нищо общо с работата.

— Напротив, това е част от работата. Иначе за какво ще го правя? Така, с един малък скандал, връзката ни изведнъж ще получи оная популярност, която в случая е за нас най-доброто прикритие.

Тя кара бързо и ловко, като гледа внимателно пред себе си. Което не ѝ пречи да наблюдава и мене.

— Ама ти май наистина си опечален — забелязва чернокосата почти с изненада.

— А ти сега ли откриваш, че човек може да има и някакви човешки чувства?

— Не човек от нашата професия — възразява Франсоаз.

И после добавя сухо:

— Трябва още тая нощ да те запозная с инструкциите. От утре влизаш в действие.

---

[1] Монопри — магазин с евтини стоки. ↑

ПЕТА ГЛАВА

Най-после слънце, и то не плуващо в мъгла, а ясно и топло. Крайно време беше, като се вземе под внимание, че вече сме май. Аз не съм чифличкия и за моята работа времето е без особено значение, но и най-мрачният занаят при малко слънце става като че ли поносим.

Слънцето обаче е само от къщи до Центъра. В самия Център можеш да се осведомяваш за времето единствено от вестниците — тук е винаги усойно и полутъмно като в зимен ден. Настолната лампа в моята стая е вечно запалена. Не си давам труд дори да дръпна тежките изпрашени кадифени пердета от прозореца — все едно, в стаята няма да стане много по-светло.

Върху бюрото ми са пръснати коректурите за предстоящия брой. Последните коректури — на страници. Подир три-четири дни списанието ще бъде пуснато за печат, а подир още няколко дни ще излезе. Тоя ден, в който ухаещата още на мастило книжка бъде поставена на бюрото на Димов, ще бъде и денят на освобождаването ми. По това сме се разбрали. Затова вече никой не се занимава с мене и даже Кралев не ми обръща внимание.

Преглеждам набързо коректурите, после ги отнасям в съседната стая на Милко. За моя изненада мълчаливецът разговаря оживено с Лида. В интерес на истината трябва да кажа, че в момента всъщност говори Лида, но Милко я слуша с явно участие. Пак за моя изненада установявам, че двамата са минали на „ти“, докато ние с Лида сме още на „вие“ и даже не на „вие“, а само на студени кимания.

Милко прекъсва разговора с Лида, за да чуе напътствията ми относно шрифта на заглавията, докато младата жена с безучастен вид се заглежда през прозореца, където няма нищо за гледане освен сиви стени. После мълчаливецът почва да прелиства коректурите, за да види дали ще има да се занимава с поправката на много грешки в печатницата, докато аз сядам на бюрото на Тони да прегледам корицата със съдържанието. Лида се дръпва от прозореца и отново се

приближава до Милко. Но понеже той е потънал в коректурите, тя взема няколко страници и небрежно ги прелиства.

— Тоя бисер ти ли го съчини? — пита тя Милко, като сочи уводната статия.

Милко поглежда статията, поклаща отрицателно глава и отново се заема с коректурите.

— Тогава сигурно вие сте авторът? — запитва девойката, като ме поглежда неприязнено.

Това е първата реплика, която тя е благоволила да ми отпрати след онази нещастна вечер.

— Няма автор — отвръщам. — Тук повечето материали не се подписват, пък и да са подписани, имената обикновено са измислени.

— Добре де, но все пак някой е съчинил този идиотизъм — настоява момичето.

— Защо да е идиотизъм?

— Защото е купчина от измислици. Излиза едва ли не, че в България хората мрат от глад и на всеки ъгъл милиционери с автомати дебнат мирните граждани.

— Ами че какво искате, това е пропаганда — измърморвам аз примирително.

— Това не е пропаганда, а най-гадни лъжи! — извиква Лида, съвсем раздражена от хрисимия ми тон.

— Кажете го на баща си! — подхвърлям.

— И ще му го кажа! Не съм допускала, че вашият Център е гнездо на такива лъжци!

— Шшшт! — прошепва предупредително Милко.

— Няма какво да ми шъткаш! — озъбва му се Лида. — Пет пари не давам, че някой ще чуе!

— Героизмът ви е похвален — забелязвам кротко. — Само че в момента ние работим...

— Работите!... Плиските помия наоколо си... Това ви е работата!

Девойката грабва чантата си от масата, спуска се с бързи стъпки към вратата и с все сила я затръшва подире си. Милко гледа известно време към вратата, но телефонът неочаквано зазвънява и той вдига слушалката:

— Да, аз съм... Добре де, няма нужда да идваш, аз ще занеса коректурите... А, не, друг път ще се черпим... Сам съм, да... Че какво

пък толкова важно... Ще бъдеш на Сен Мартен?... В седем часа? Е, хубаво, щом е толкова важно...

Той оставя слушалката, хвърля поглед към вратата, сякаш чака Лида отново да се покаже, после се обръща към мене:

— Защо дразниш момичето?

В тая момент аз мисля не толкова за момичето, колкото за неволно чутия разговор, затова машинално отвърщам:

— Че какво го дразня?

— Можеше да му кажеш истината: че статията не е нито моя, нито твоя, а ни е пратена от другаде.

— Защо трябва да й давам обяснения?

— Значи — дразниш я.

— Виж какво, Милко: мен такива истерии като нейните хич не ме трогват. Нали парите, с които баща й я облича, са от Центъра? Нали франковете, с които ти и аз я черпим, са от Центъра? Тогава какво се прави на честна? Щом е честна, да си вземе куфарчето и да се омиа, а не да ми чете лекции. Омръзнало ми е от лекции.

Милко отново ме поглежда замислено, но не отговаря. Той днес толкова е прекалил с бърбренето, че сигурно две седмици няма да отвори уста. Навежда глава и се задълбочава в коректурите. Подир туй за моя изненада отново вдига очи и казва като на себе си:

— Тя е едно нещастно момиче.

Я го виж ти мълчаливия.

* * *

Излизам от Центъра в 12 часа, както обикновено, но не отивам в кафенето „при българина“, защото навън грее хубаво слънце и защото съм канен на обяд у Франсоаз.

Додето се промъквам с ягуара си през наплива от коли по Лафайет, аз отново се връщам мислено към дочутия телефонен разговор. Съвсем ясно, онзи от другата страна беше Тони. Съвсем ясно също, че часът на срещата е седем вечерта. Това „Сен Мартен“ обаче вече не е толкова ясно. С подобно име съществуват две улици и един булевард, без да говорим за ситето Сен Мартен, вратата Сен Мартен и станцията на метрото Сен Мартен. Най-неясен е поводът на срещата.

Това е нещо „толкова важно“, че Милко трябва да се срещне с Тони не в кафенето, където се срещат всеки ден, а някъде на Сен Мартен. И защо чак в седем? И защо, когато Тони вероятно бе запитал „сам ли си?“, Милко бе отвърнал „сам съм, да“, макар че аз бях в стаята и слушах разговора?

Завивам по Шосе д'Антен и излизам на Капюсин. Движението е доста претоварено, но аз се оправям някак с моя стар ягуар, може би тъкмо защото е стар. Когато напираш с една такава бракма, хората усещат, че си готов на рискове, защото няма какво толкова да я жалиш тая бракма, и затова ти правят път.

„Сам съм, да.“ Очевидно Тони държеше разговорът да не бъде чул от друго лице и това друго лице вероятно бях аз, понеже освен мене друг почти не влизаше в тяхната стая. „Сам съм, да.“ Значи, за Милко беше без особено значение, че чувам разговора. Следователно той или не вземаше толкова на сериозно тоя разговор, или не се страхуваше от мен. Защо да не се страхува от мене? Тук всеки се страхува от всеки. С какво бих могъл да спечеля доверието му, след като за два месеца не бяхме разменили повече от пет приказки?

Слизам по рю дьо ла Пе, минавам площада Вандом и излизам на Сен Оноре. Франсоаз живее тук. В нещо като студио, но не от категорията на моето.

Салонът е покрит от край до край с дебел бледорозов килим. Стилните мебели са от сиво дърво, тапицирани с кадифе, също бледорозово. Ниски полирани масички, лампи в китайски вази с копринени абажури и всичко останало, включително мебелът с напитките. Домакинята ме посреща, облечена в строга тъмносива рокля, предназначена вероятно да ми напомня, че обедът ще има чисто делови характер.

След като измъкваме от споменатия мебел необходимото за един скромнен аперитив, ние излизаме на терасата, дето между грижливо поддържания гъсталак от вечнозелени растения е наредена маса за двама.

— Липсва ти един оранжев навес — забелязвам аз, като сядам на посоченото ми място, и се оглеждам.

— Затова пък ти си налице. Заедно с всичките неприятности, които идат от тебе.

— Дръж се по-учтиво. Не забравяй, че говориш на човек с единия крак в гроба. А за мъртвите или добро, или нищо.

— Ти май преживя вече два подарени дни...

— Днес е вторият. Срокът беше до неделя.

— Не е чудно да си позвънил междувременно на червенокосия...

— промърморва Франсоаз, като излиза да донесе ястието.

Тя знае, разбира се, че не съм звънял никому. Допускам дори, че е оценила твърдостта ми и акуратността, с която я уведомих за посещението на червенокосия.

По-късно, додето се храним, аз отново се връщам към нашите американски колеги:

— Интересно как Дъглас не е надушил, че ти си ми уредила бягството...

— Защото след като го уредих, отидох в „Кобакабана“ и той има възможността лично да констатира присъствието ми там. И защото на другия ден отидох наново да те посетя във вилата. Прислужникът влезе вътре да съобщи за мен и аз чух ясно гласа на Дъглас: „Отпрати я, само тя ми трябва сега!“ Те бяха наблъскали толкова микрофони в тая вила, че не им беше хартисала техника за градината.

— Слава богу. Иначе щяха да накичат и дърветата с микрофони като коледни елхи. А пропо, уреди ли се въпросът за моята техника?

— Всичко е уредено.

— У тебе ли е?

— Извинявай, но аз не съм магазин за радиоуредби. Ще си получиш това, което ти трябва, не бой се. А сега яж.

— Ордьовърът беше отличен. Рибата — също. За печеното да не говорим — казвам аз в края на обема. — Франсоаз, ние трябва да помислим с теб за едно семейно огнище. Ти си отлична домакиня и квартирата ти не е лоша.

— Квартирата ми е за сам човек. А колкото до обема, той е доставен от ресторанта на ъгъла.

— Ти винаги намираш начин да изсипеш върху чувствата ми кофа студена вода. Направи ми тогава поне една малка услуга: трябва ми извлечения от банковите сметки на мосю Димов.

— Френските закони пазят тайната на личните влогове...

— Тъкмо затова се обръщам към тебе. Иначе и сам щях да се справя. Димов официално влага парите си в Лионската банка. Но аз

съм почти сигурен, че той има сметки и в други банки. Тия именно сметки ме интересуват.

— Добре, ще направим справка. Яж де!

— Приключих. Мога да поема само едно кафе.

Тя донася от кухнята купа с плодове, после кристална колба със силно кафе, а после и една плоска картонена кутия.

— Ето ти още нещо за десерт — казва Франсоаз, като оставя кутията до чинията ми.

Отварям кутията. Вътре се намира един нов черносин маузер 7,65 с три пълнителя.

— Надявам се, че знаеш откъде се слагат патроните.

— Като дойде време да действам, ще те повикам ти да ги поставиш — измърморвам аз и прибирам пистолета с пълнителите в задните си джобове.

— Няма да дойде такова време. Хич и не си въобразявай, че можеш да си играеш на „пам-пам“. Пистолетът ти се дава, но не ти се разрешава да го употребяваш. Освен...

— Знам, знам. Разбрахме се.

Докато прием кафето, аз разказвам на Франсоаз последните новини от Центъра, уточнявам с нея някои подробности по поведението ми в най-близко бъдеще и получавам сведения за това, как ще ми бъде доставена необходимата техника. После ставам да си вървя, но физиката на чернокосата въпреки строгата рокля така ми действа, че аз спирам наскред хола и я прегръщам.

— Остави ме... Имам работа... Както и ти.

После, като забелязва намусения ми израз, добавя:

— Можеш да дойдеш довечера... Ако не ти мине дотогава... Но не преди единадесет...

* * *

Обикалям известно време булевардите с ягуара си, защото няма какво да правя и защото не е зле човек да пообикаля малко безцелно, додето се увери, че пред него или подир него не се намира някой, който е решил на всяка цена да му прави компания. Засега компаньони липсват. Излизам чак на Рошешоар, спускам се по Мажента и се

отбивам към Гар дьо нор. Намирам място за колата и влизам в едно от големите кафенета пред гарата. Когато слизам в подземнието, дето са телефонните кабинни, часът е точно три. Решавам да телефонирам тъкмо от втората кабина, но в момента тя именно е заета. Изваждам от джоба си „Франс соар“ и преглеждам бегло заглавията. Зад стъклото на кабината виждам човека, който държи слушалката. На устните му, които се движат сякаш беззвучно, виси незапалена цигара. Най-последно човекът оставя слушалката и отваря вратичката.

— С баба си ли разговаряхте толкова време? — промърморвам недоволено. — Сигурно е глуха старицата.

— Вървете вие разговаряйте с нея — отвръща ми мрачно човекът. — Тя е на оня свят.

Влизам и намирам номер. Обажда се непознат мъжки глас.

— Салпетриерата ли е? — питам.

— Вървете по дяволите — отвръща ми гласът.

Днес всички са се заели да ме изпровождат до вечното ми жилище. На етажерката под телефона се търкаля забравено от някого ключе с металически номер 56. Прибирам го за всеки случай в джоба си и напускам кабината. Горе в заведението изпивам прав едно кафе на контоара, като гледам безцелно наоколо си. Нула внимание към мене от страна на присъстващите. Оставям неизбежния франк, излизам, прекосявам улицата и се озовавам в преддверието на гарата. Намирам шкафове за ръчен багаж, и по-специално шкафчето с номер 56. Отключвам с току-що намерения ключ. В шкафчето се оказва не твърде голяма черна чанта, но доста тежичка за носене. Ягуарът обаче е близо. Две минути по-късно аз вече потеглям, без да знам къде всъщност трябва да ида. И понеже не обичам да се движа в неизвестност — въпреки лъжите ми в обратен смисъл, — спирам на една пуста уличка и разтварям чантата. В листчето, което намирам на точно установеното място, са ясно отбелязани посоката и адресът. Затварям чантата и наново потеглям.

Предприятието е нейде зад Порт Клинанкур, обозначено с голяма ръждива фирма „КОЛИ — ОКАЗИОН“. Възрастният мъж в омаслена и избеляла синя престилка наблюдава навъсено маневрите ми, изправен пред входа на мизерната си кантора.

— Не купувам бракувани коли — предупреждава ме той, когато спирам ягуара си пред кантората.

— Не съм продавач — успокоявам го. — Изпраща ме Жак.

Човекът ме стрелва с поглед. После кима:

— С какво мога да ви услужа?

— Да монтирате една част.

— Частта у вас ли е?

Показвам с очи чантата на седалището.

— Къде искате да я монтирам?

— Под шасито, до резервоара.

— Ще стане.

Човекът сяда на волана, откарва ягуара ми над циментовата шахта, после слиза от колата и се намъква в шахтата.

— Ще стане — повтаря той, когато отново излиза на повърхността. — Не е толкова изгнила, колкото изглежда.

Докато човекът търси подходяща металическа кутия, където да помести моята „част“, и по-късно, додето завинтва кутията под шасито, една млада жена на два пъти подава любопитно глава от пристройката до кантората. Жената е с пъпчиво лице и с навити на телове коси и вероятно е смаяна от факта, че някакъв клиент е сбъркал пътя си насам.

— Жена ми е — промърморва успокоително стопанинът.

Той се оказва по-ловък от очакваното. Подир половин час кутията с „частта“ е надеждно завинтена на шасито. Решавам да използвам случая, за да свърша и една друга работа. Влизаме в кантората и преди да платя, обяснявам в какво се състои тая работа, като вадя от джоба си маузера и пълнителите. Човекът повторно кима. Той донася отнякъде нова кутия за масло „Шел“ и като дърпа силно, изважда капака, очевидно предварително пригоден да бъде изваждан. После завива пистолета и пълнителите с конци за бърсане, натъпква ги в кутията и отново поставя капака.

— Оставете я да се въргаля в багажника — така никой няма да ѝ обърне внимание.

Което и правя, след като уреждам сметката. Запалвам мотора и вдигам ръка за поздрав. В тоя миг жената с навитите коси отново подава пъпчивото си лице, вероятно за да получи своята част от поздрава.

Докато лавирам с ягуара по булевард Орнано, мисълта за Сен Мартен продължава да ме човърка. Най-сигурното е да хвана под

прицел Милко и той сам ще ме докара на буксир до мястото на срещата. Но аз не знам къде живее Милко, нито вярвам да се мотае по това време в кафенето. Тони обаче сигурно е там и понеже той е вторият участник в срещата, значи, може да ми свърши същата работа.

Влизам в рю дьо Паради и установявам, че черната симка на Тони е гарирана на обичайното си място. Задминавам колата, вмъквам се в първата напречна улица на заден ход и гарирам ягуара зад някакъв обемист шевролет, тъй че да бъде готов при нужда веднага отново да вляза в рю дьо Паради, след което слизам да се поразтърча.

— Най-послед един приятел! — посреща ме Тони, когато към пет часа надниквам „при българина“.

Той седи, както винаги, пред чаша с нещо за пиене, но не е на градус. Поръчвам си чаша бира и сядам при него.

— Разбирам, братче, защо си сам, но не мога да ти помогна — смига ми съчувствено Тони.

— Само че аз не разбирам това, дето ти го разбираш — отвърщам аз и запалвам от „зелените“.

Човекът е толкова особено животно, че свиква с всичко, дори и със „зелените“. Струва ми се даже, че вече не бих могъл да помириша друг тютюн.

— Не се прави на по-глупав, отколкото си всъщност — промърморва Тони. — Научихме вече, че Кралев я е отмъкнал под носа ти. И че за да се утешиш, ти си се присламчил към някаква францужойка... една такава едра и чернокоса... ама не като нашата...

— И ти ги измисляш едни...

— Тук, братче, всичко се знае... Нищо, че Париж е голям град... И колкото по-бързо го разбереш, толкова по-малко глупости ще вършиш.

— Това за Кралев ти го измисляш — казвам аз кисело, макар че в момента Кралев ме занимава толкова малко, колкото и Лида.

— Измислям ли? Че ако беше се отбил тук на обед, сам щеше да видиш как си гугукаха двамата ей на онази маса. А после Кралев я заведе да я гощава в Елзаската бирария. Каквото щеш приказвай, но нашият Кралев си го бива. Науми ли си нещо, непременно го постига.

— Измислици! — повтарям. — Кралев не е женкар. Злобата му пречи да мисли за жени.

— Не е женкар, прав си — съгласява се Тони. — Ама когато такъв като него пламне, гледай, братче, да бъдеш по-настрана. Такъв пламва веднаж в живота си и чудо може да направи, ако някой му се изпречи на пътя.

Ние продължаваме още малко този разговор, като аз давам вид, че клюките около Лида не ме засягат, но го правя тъй, та Тони да помисли, че се преструвам, макар че всъщност всичко това действително не ме засяга особено. Постепенно обаче установявам, че събеседникът ми също не се интересува твърде от туй, което разправя, и че в действителност мислите му са някъде другаде. Изглежда, наистина нещо важно се е случило или предстои да се случи, щом на Тони даже не му се и пише.

Към шест часа, както и очаквам, той урежда сметката и става под предлог, че искал да се прибере да дремне. В заведението няма други българи освен нас двамата, ако не се брои собственикът, потънал в сметките си на касата. Това ме освобождава от необходимостта да прибегвам до сложни маневри. Две минути след като Тони е излязъл, аз също излизам, обикалям през съседната улица, сядам в ягуара и като запалвам мотора, зачаквам черната симка.

Да следиш с кола човек, който допуска, че може да бъде следен, е главоболна работа. Но да го следиш с кола, която той добре познава по вид и която може да се отличи от триста метра, е направо глупост. За жалост, поради липса на избор аз съм готов да извърша тъкмо тая глупост, когато ненадейно виждам Тони да пресича пеша уличката и да се насочва в посока, обратна на Сен Мартен. Почаквам в ягуара една минута, за да дам на пешеходеца необходимия аванс, после слизам и го последвам.

Това, че Тони е зарязал колата си и че върви в посока, противна на Сен Мартен, може да се дължи на различни причини. Тръгнал е да купи нещо или да свърши някоя своя работа преди срещата. Решил е да иде на уреченото място с такси, а не със симката си. Иска да направи малка проверка, за да разбере не е ли случайно под наблюдение. Преди срещата с Милко има някаква друга среща. Няма никакво намерение да се явява на мястото, което сам е определил.

Додето се движа край върволицата гарирани коли, които ми служат отчасти за прикритие, и наблюдавам малката фигура в далечината, аз механично размислям по тия възможни причини и

елиминирам някои от тях. Ако е имал да прави покупки или нещо от този род, Тони би използвал целия си свободен следобед, а не би ги оставил за последния момент. Ако иска да провери дали не е следен, той би излязъл много по-рано, за да има достатъчно време да направи проверката си и да се отскубне от преследвача. Ако не желае да се явява на уреченото място със симката си, той има достатъчно време да я гарира по-далече и да отиде до мястото пеша. Остават, значи, последните две възможности, втората от които всъщност ми се вижда доста невероятна.

Тони върви бързо и уверено напред, като само веднаж се оглежда встрани. Но това е при пресичането на фобур Поасониер и той може би се оглежда, за да види не иде ли кола. Така или иначе, аз съм твърде назад, за да бъда забелязан, толкова назад, че когато Тони приближава оживения кръстопът, дето Шатодьон влиза в Лафайет, налага се да ускоря крачки, за да не изтърва моя човек.

Наближава шест и половина и навалицата по централните улици е твърде голяма. Откривам с мъка Тони сред множеството, което изпълва левия тротоар на Шатодьон, и забързвам нататък. Стигаме площада Кошут и тук ненадейно Тони изчезна в един миг, когато е само на двадесетина метра от мене.

В подобни случаи е лесно да изпаднеш в паника при мисълта, че си изгубил безвъзвратно своя човек, да спреш насред улицата и да почнеш да се оглеждаш насам-натам като последен глупак. В момента аз съм само на косъм от подобно състояние, но се овладявам и влизам в кафенето, разположено на ъгъла. Оттук мога да наблюдавам добре площада, без особен риск да бъда забелязан. Тони беше твърде близо до мене, за да е имал възможност да свие в една от следващите улици или да прекоси площада, значи, би трябвало наново да се появи, освен ако е хлътнал в някоя известна му отпреди сграда с двоен вход.

Пускам 20 сантиметра в автомата до витрината и давам вид, че играя, като наблюдавам внимателно площада, и по-специално левия тротоар. Минават пет минути. После Тони ненадейно се появява на няколко крачки от кафенето, застава на бордюра и като се оглежда бегло, пресича улицата. Той е излязъл от съседната антикварна книжарница и държи в ръката си някакъв криминален роман от „черната серия“, факт, твърде забележителен, тъй като Тони не би

прочел дори и един криминален роман, освен ако му се заплати добре за това усилие.

Оставям моя човек да свие по фобур Монмартър и отново тръгвам подире му, като поглеждам пътем антикварната книжарница. Тони очевидно я е използвал като наблюдателен пункт, за да следи през задръстената с книги витрина околната панорама. Когато прекосявам улицата и влизам във фобур Монмартър, виждам, че Тони завива по рю Сен Лазар. Аз правя същото, и то тъкмо навреме, за да установя, че той изчезва във входа на някакъв малък хотел.

Щом е влязъл в хотел, значи, ще трябва да чакам, а вече е точно шест и половина. Но ако чакам тук, ще изпусна срещата на Сен Мартен, а аз много държа да бъде на тая среща, макар че тя не е дадена на мене. Влизам в един вход, за да не мога да бъде видян от хотела, и додето премислям по-нататъшните си действия, зървам по отсрещния тротоар да се движи една позната фигура. Фигурата е импозантна и свръхчувствена, с едри бедра, опъващи при движението си лимоненожълтата ленена рокля, и с внушителен бюст, изпреварващ поне с 15 сантиметра собственицата си. Това е самата Мери Ламур, която в тоя момент стига входа на хотела, оглежда се хитро и бдително на всички страни, подир което влиза.

Излишно е да чакам повече. Тръгвам обратно към площада и спирам до пиацата за таксита, но се сецам, че в тоя час автомобилното движение е тъй претоварено, че с кола едва ли ще стигна по-бързо, отколкото пеша. Наблизо е станцията „Льо Пелтие“ и аз се спускам стремително по стълбището, като ловко се провирам в навалищата, оставяйки без внимание сипещите се подире ми ругатни.

Долу на перона е шумно и душно като в баня и облицовката на белите плочки блести също като в баня през мъгливите ореоли на флуоресцента. Наблъсквам се в първия пристигнал влак и въпреки напора на навалищата успявам да се задържа близо до изхода. Слизам на Шосе д'Антен и се прехвърлям на друг влак в посока Републик. Наоколо ми се притискат хора с уморени лица, замислени за всекидневната си работа, за това, че трябва да се купи мляко за вечеря или да се приберат децата от градината, докато аз разсъждавам върху обстоятелството, че ако Тони не смята да се явява на срещата, значи, на срещата ще се яви друг, който е имал интерес временно да остане в сянка.

Най-важното и най-неясното в момента си остава значението на името Сен Мартен. Ако се касае до някоя от улиците със същото име, мисията ми е съвсем безнадеждна, защото нямам никакво време да ги обхождам. Само фобур Сен Мартен е дълга повече от километър. Но една среща никога не се определя с простото споменаване на някоя улица, дълга повече от километър. Ако пък срещата е на самия кръстопът, Милко сигурно щеше да каже Порт Сен Мартен. Най-вероятно е срещата да е определена на спирката Сен Мартен, защото срещите в тоя град обикновено се определят по спирките. Така или иначе, единствената ми възможност е да наблюдавам спирката, като остава открит въпросът — под земята ли ще бъде срещата, или горе на улицата.

Влакът гърми из подземните проходи от станция до станция. По стените на тунелите се редят натрапливите жълтозелени надписи ДЮБО... ДЮБОН... ДЮБОНЕ... прославящи едноименния аперитив. По стълбищата на пероните се движат гъсти навалици. Монмартър... Бон Нувел... Страсбур — Сен Дени. Следващата спирка, ако може да се вярва на окачената във вагона схема, е Сен Мартен. Залавям се за вратите, готов за слизане. Влакът гърми в тунела, после стремително се изравнява с перона на станцията Сен Мартен и след миг също тъй стремително я отминава, отнасяйки ме към Репюблик.

* * *

Имаше нещо подтискащо, почти злоещо в тая пуста станция, вероятно отдавна затворена по неизвестни съображения за пътниците. Безлюдните, потънали в прах перони, купищата циментови торби и железария, почти изтритите от времето афиши за някакъв филм на Бинг Кросби, мъждивата светлина на няколко самотни жълти крушки — от всичко лъхаше самота и запуснатост.

Аз обаче не съм толкова впечатлителен, особено ако обстоятелствата не го налагат, и затуй когато слизам на оживения кей на Репюблик, мисля главно по това, че трябва час по-скоро да се върна на Сен Мартен пеша и че ако една станция е затворена за движението, това едва ли е пречка тя да бъде място на среща.

Когато стигам най-сетне до пустото стълбище с тривиалната каменна бариера и с обградения в ръждива сецесионна рамка надпис Метрополитен, часът е седем без десет. Надзъртам към подземния вход. Той е заграден с плъзгаща се решетка, но решетката не е дръпната до края. Това ме озадачава. Значи, срещата под земята също не е изключена. И може би ако тая среща е от по-особено естество, тя ще стане именно там, под земята.

Оглеждам се бегло и като установявам, че никой от минувачите не ми обръща внимание, слизам по стълбището, минавам през оставения отвор, блъскам люлеещата се врата на входа и влизам в подземния коридор. Коридорът е полутъмен, осветен едва-едва от редки лампи. Хладно е. Мирише на мухъл и влага. Стъпките ми кълтят тъй силно върху цимента на прохода, че тръгвам по-бавно. Стълбището към кея също е пусто и едва осветено. На перона няма жива душа. Далеч, вляво по тунела, се носи усилващият се трясък на приближаващ влак.

Изоставената станция вероятно служи за склад. Върху кея са натрупани добре подредени една върху друга торби цимент. В дъното на перона са наблъскани няколко големи дървени каси. Насочвам се натам и хлътвам в тъмния ъгъл зад тях тъкмо когато осветените вагони на метрото профучават край кея. Грохотът затихва. Готвя се да продължа изследването на обстановката, но по насрещното стълбище, от което съм дошъл, закълтят стъпки. Това е Милко. Той спира на кея, оглежда се, прави няколко крачки и застава зад камарата от циментови торби. После поглежда часовника си, вади от кесията, която носи, един банан, обелва го бавно и почва да яде.

Ако бях имал време да подреда сандъците, скривалището ми щеше да бъде по-удобно, обаче сега трябва да се задоволя с наличните условия. Празните сандъци са високи повече от човешки ръст и добре ме прикриват, но аз съм принуден да коленича, за да използвам за наблюдение широкия процеп между две дъски в една от касите.

По стълбището отново закълтят стъпки и на перона излиза Кралев. Милко очевидно е изненадан, защото спира да яде и очаквателно поглежда новодошлия.

— Какво, метрото ли чакаш? — произнася Кралев с тръбния си глас, който проехтява в пустото помещение наистина като тръба. — Трябва да ти кажа, че метрото от някое време не спира на тоя кей.

Милко мълчи и продължава да гледа новодошлия.

— Ти може би си мислел, че ще дойде Тони, но на Тони му се случи малко работа, така че разговора ще трябва да го водя аз — продължава Кралев. — Става дума за твоето служебно положение...

Милко мълчи, после поглежда банана в ръката си и отново почва да яде, като бавно и някак мъчително преглъща.

— Отпърво смятах, че работиш само за нас — подхваща пак чернокосият. — После разбрах, че работиш и за французите...

— Не работя за французите — отвръща тихо Милко, като спира да яде.

— Разбрах го, когато съобщи на французите, че се готвим да ликвидираме Бобев — продължава Кралев, сякаш Милко нищо не е казал. — Ти беше повикан у Бобев едва в последния момент от Тони и не дойде именно затова, защото ако беше дошъл, нямаше да имаш възможност да ги предупредиш. Ти си единственият, който знаеше за срещата и не дойде... Ти си единственият от нас, който би могъл да предупреди французите...

— Казах вече защо не дойдох — възразява спокойно Милко и някак машинално вади нов банан. — Направих малка катастрофа с колата.

— Катастрофата ти си я направил после, за да си изфабрикуваш оправдание. Ти си единственият от нас, който би могъл да предупреди французите...

— Не съм предупреждавал никого — отвръща Милко тихо и все тъй машинално почва да бели банана.

— Значи, работиш за нас, работиш за французите, а сега се оказва, че работиш и за българите... Имам предвид българското разузнаване.

Кралев замълчава и поглежда Милко в упор. Милко отхапва от банана и бавно преглъща.

— Отговаряй де! — изръмжава чернокосият.

— На глупави обвинения не отговарям — отвръща Милко, като спира да яде. — Аз също мога да те обвиня, че работиш за пет-шест разузнавания, но ти ще искаш и да го докажа.

— Не бой се: по отношение на тебе всичко вече е доказано. Антикварят на Сен Жермен, това припомня ли ти нещо? Ами черният подвързан том, третият от дясно наляво върху лавицата? „Персийски

писма“ на Монтескьо... Само че между персийските писма се окажа и едно твое... Тайнопис, разбира се, но ние не пасем трева...

В тунела се чува засилващ се грохот, обаче Кралев не обръща внимание. Той и Милко са скрити от линията с купчината циментови торби. Грохотът преминава в трясък и край перона профучават вагоните на метрото, като хвърлят мигновени светлини върху мрачния пращен кей.

— Ти сигурно ще искаш и вещественни доказателства — изръмжава присмехулно Кралев, след като трясъкът заглъхва. — Ето ти и веществените доказателства!

Той вади с два пръста от малкото си джобче тънко листче и го вдига със същия този нагъл обвинителен жест, с който няколко дни по-рано бе развявал под носа ми късчето фотографска хартия.

— Аз лично го набарах! — обявява самодоволно Кралев. — Дълго трябваше да те следя, но го набарах. И сега съм пратен да си уредим сметките... Да ти видя сметката, ако нямаш нищо против...

Той поставя обратно листчето там, отдето го е извадил, и слага ръка в джоба на панталона си. Милко следи движението на Кралев, като продължава да държи в ръце кесията и недоядения банан.

— Има, разбира се, възможност и да ти се размине — забелязва Кралев, без да вади ръката от джоба си. — Но за да ти се размине, трябва да се разкриеш, и то веднага. Да кажеш докрай, още тук!

— Значи, все пак има една възможност — промърморва тихо Милко, така че едва го чувам. — А какво ще получа в замяна?

— Живота си, какво друго! Не ти ли стига?

— Не стига — отвърща все тъй тихо Милко. — Виж, ако добавиш и нещичко по операцията „Незабравка“, тогава може да се споразумеем.

— Готово! Незабравката е хей тука, специално приготвена за тебе — изръмжава Кралев, като размърдва ръката в джоба си. — Ще говориш ли, или...

В далечината отново се надига грохотът на приближаващ влак.

— Почни първо ти, пък после и аз може да кажа нещо — отвърща спокойно Милко.

Грохотът се засилва и преминава в трясък. Двамата стоят един срещу друг зад торбите цимент, като чакат шумът да стихне. Влакът профучава край пустия перон. През осветените прозорци се мяркат

хора с мрежи в ръце, момиче, което чете някаква книга, стара жена с детенце на коленете...

В тоя миг виждам, че Милко се навежда, сякаш готов да коленичи, после се извива безсилно настрани, изпуска кесията с бананите и пада на цимента. Кралев прибира пистолета в джоба си и почти тичешком се спуска към изхода.

Излизам от скривалището си и приближавам до падналия. По ризата на Милко вече е избило широко кърваво петно. В мъждивата светлина лицето на човека е странно бледо, с широко отворени очи, насочени към избелелия афиш на Бинг Кросби. Едната ръка е неудобно свита под гърба на мъртвия. Другата още стиска недоядения банан.

* * *

Късно вечерта минавам край „кафенето на българина“ на път да прибера колата си. Блесналото в неона и огледалата си помещение е празно и аз се готвя да отмина, когато зървам на масата в ъгъла, там, дето седят гостите на съдържателя, Тони.

Тони е облакътен пред чаша мартини, сякаш дълбоко замислен за нещо, макар че едва ли е способен да мисли за каквото и да било, тъй като е съвсем пиян. Очите му са размътени и блуждаещи, а тютюневите му пръсти машинално се ровят в косата му.

— А, най-послед един приятел — избъбря неясно той, като ме вижда да се приближавам. — Един приятел, в една такава черна вечер...

— Защо черна вечер? — питам сухо, като се изправям до масата.

— Ами ти не чу ли? Милко е убит... Преди два часа го открили захвърлен на някаква станция... Комунистите са му видели сметката... Сядай де...

— Значи, наистина останахме седем — измърморвам, като сядам.

— Засега, да... Седем... лошо число... Но има изгледи да останем и шест — казва мрачно Тони, като едва обръща езика в устата си. — Гледай, братче, и теб да не те изтървем... — Той вдига натежалата си глава и извиква към дремещия зад тезгяха келнер: — Гарсон, още две мартини!... За бог да прости!

ШЕСТА ГЛАВА

— Какъв дявол те води насам? — пита Франсоаз, като ме въвежда в антрето, но спира тук и ми отправя недоволен поглед.

— Скъпа моя, дойдох да те поканя на обед.

— Аз и без тебе мога да ида да се наобядвам. Което всъщност тъкмо се готвех да сторя.

Тя наистина е облечена за излизане — рокля от скъпо имприме на черни и бели цветя и дълги бели ръкавици. На тая жена всички цветове ѝ отиват.

— Чаках те да дойдеш не днес, а снощи — напомня Франсоаз, като ме гледа все тъй недоволено.

— Не бях в състояние. Един от Центъра го убиха.

— Знам това — отвърща тя безучастно. После добавя: — Добре де, влез все пак. Щом и тъй си дошъл...

Влизаме в студиото. Франсоаз ми посочва с очи едно кресло и се отправя към ценния мебел да приготви нещо за пиене.

— Значи, елиминирането започна — казва тя, като поставя на масичката две чаши рикар и кофичка лед. — Само че започна не тъй, както ти го очакваше. Впрочем това не ме учудва.

— Вината не е моя.

— Откъде да знам. Вчера ти доставих пистолет, а шест часа покъсно един твой колега бива намерен мъртъв, повален с няколко куршума от същия калибър.

— Милко не ми е направил нищо, за да го убивам.

— Мисълта ми е, че може да си мерил Кралев, а да си съборил него. Когато човек борави за пръв път с оръжие...

— Остави тия безвкусни шеги.

Отпивам от чашата си и запалвам цигара.

— Това номерът на напрежението ли е? — пита Франсоаз, като също взема една от своите „сини“.

— Напрежението тепърва ще дойде — казвам. — Франсоаз, аз присъствувах на това убийство.

— Много интересно — забелязва небрежно чернокосата. — Затова ли заемаш тия важни пози? Разказвай де, какво чакаш!

Разправям накъсо за станалото. Пропускам само един или два момента, които засега не са ясни и на мене и тепърва трябва да бъдат уточнени. Франсоаз ме слуша с безучастно лице, като пуши и гледа замислено към терасата.

— Въз основа на твоите свидетелства можем да задържим Кралев — казва жената, когато свършвам.

— И да развалим всичко — добавям аз.

— Именно. Но понеже ние не работим в Палатата на правосъдието, няма да го направим. А защо вчера не ме уведоми за подслушания разговор и за проектите си?

— Защото не съм му отдавал такова значение. И защото не си ми казала да те уведомявам за всяка дреболия. Ако те бях уведомил, ти щеше да кажеш: добре, действуйвай.

— Сигурно.

— И щеше да се получи същото.

— Сигурно.

— Затова по-добре би било, ако ти ме беше уведомила своевременно. Нямах понятие, че Милко, е работел за вас.

— Не е работел за нас. Правил ни е дребни услуги, както много други емигранти, но не е работел за нас.

— Нито ви е уведомил за проекта да бъда ликвидиран?

— Уведоми ни. Но това е тъкмо една от дребните услуги, които хора като него правят, за да бъдат в добри отношения с полицията.

— А имате ли сведения да е работил за българите?

Тя поклаща отрицателно глава.

— Също не. Макар че, както проверих тая заран, известно време са съществували подобни съмнения. Той е дошъл тук преди няколко години по някаква специализация, после е попаднал под влиянието на емигрантите и е отказал да се върне в страната си. Но понеже не е имал сериозни причини за оставането си, известно време е бил под съмнение.

— Не е толкова важно — казвам. — Да оставим мъртвите в покой и да се върнем към живите. Тия справки, дето ти ги исках, ми са вече крайно необходими.

— Не се вълнувай, готови са — отвърща чернокосата и посяга към чантата си. — Ето ти ги справките, върху официални бланки, подпечатани и подписани. Твоят Димов наистина добре е скубел американските си шефове. Излиза, че ти напразно се дърпаш от тях...

— Франсоаз — прекъсвам я, като прибирам бланките, — необходимо е да се направи запис на един разговор.

— Какъв разговор?

— От любовен характер.

— Умирам за такива разговори.

— Няма да ти създаде удоволствие, защото ще се води на български.

— Къде?

— В хотел „Сен Лазар“.

— Кога.

— Днес, утре, други ден — не знам точно.

— По кое време?

— Вероятно следобед, някъде към пет или шест часа.

— Добре. Ще екипираме още днес стаята. Друго?

— Емблемата „скорпион“. С целия комплект.

— Готова е. Ще я получиш. Друго?

— Да вървим да обядваме.

— На тебе човек нищо не може да откаже — въздъхва тя. — Особено при положение, че умирам от глад.

* * *

— На разходка ли сме тръгнали, или се надбягваме? — промърморва недоволно Младенов, като хвърля поглед към циферблата за скоростта.

Ние летим по авеню дьо женерал Лъоклер с малко повече от сто и тридесет километра в час, а един политически лидер е длъжен да мисли за живота си.

— Струва ми се, че ни следят — обяснявам аз, без да вдигам крак от педала на газта.

— Не е възможно. Младенов не може да бъде следен!

— Може — възразявам кротко. — Също както и всеки друг. Тия типове не си поплюват.

До този момент аз още не съм сигурен, че ни следят. Но когато поглеждам в ретровизьора, откривам, че черният ситроен, набрал скорост, наново се показва далеч назад при кръстопътя на Алезиа. Намалявам малко, за да пресека булеварда Брюн, минавам Порт д'Орлеан и натискам до края педала на газта.

— Ако наистина ни следят и ако така ще препускаме, по-добре да се върнем — забелязва нервно старецът.

Но след като едва съм успял да го изведа от дома му, аз не мисля да го изтървавам тъкмо сега.

— Не бой се, няма да препускаме. Ще вървим на мач. Потрай още няколко минути само.

Обещанието, че ще вървим на мач, не предизвиква никакъв ентузиазъм у Младенов, но това за него е все пак по-добро от перспективата да бъде обезобразен или убит при най-малко трепване на ръката ми върху кормилото. Всъщност сто и четиридесет километра не е някаква фантастична скорост за един ягуар, но когато този ягуар е с разнебитена и вибрираща каросерия като моята, скоростта става доста осезателна.

Поглеждам пак ретровизьора и в момента, в който черният ситроен наново се показва в далечината, завивам рязко към стадиона „Буфало“. Три минути по-късно вече гарирам бракмата си сред множеството коли и подбутвайки леко Младенов, го въвеждам в тътнещия от виковете на продавачите стадион. Който иска, може да ни потърси тука, в компания на двадесет хиляди души.

Разходката със стареца бе предварително добре обмислена и аз бях имал идеята за в случай, че ни преследват, да взема два билета за „Буфало“, защото твърде много държах разговорът ми с Младенов да се състои още днеска. Предварително купените билети са ни осигурили места в добър сектор — близо до пистата и далече от входовете. Ако някому би хрумнало да се присламчи към нас, той ще бъде забелязан още отдалеч, без да говорим за стотиците ругатни, които ще пожъне, додето ни наближи.

Стадионът е претъпкан с народ. Десетки продавачи звънко и напевно рекламират своите ментови бонбони и замразени шоколади. Микрофоните леят върху множеството някакъв дрезгав туист. НеЙде

наблизо реват и вият безмилостно форсирани мотори. А над цялото това стълпотворение едно огромно женско лице с ослепителна усмивка ни внушава, че препаратът „ПЕРСИЛ“ изпира най-бяло, като че ли множеството тук се е събрало, за да пере.

— Това май не е футболен мач — произнася Младенов с тон на познавач, когато заемаме местата си.

Мисълта, че все пак е оживял при такова бясно каране, е създала у стареца приятно оживление.

— Стоккар — обяснявам късо. — Международен мач Франция-Белгия. — И за да се отърва от добавъчни обяснения, запитвам:

— Лида май не беше в къщи, а?

— Излезе с Кралев. Това момиче още не може да се аклиматизира. Само ядове бера с него.

— Че какви ядове?

— Как какви? Бях я поверил на тебе, отскубна се... Е, това как да е: ти още своите дертове не си оправил, не ти е до женитба. После уж нещо с Милко се сдружи, но оня си беше хапльо и добре, че беше хапльо, та нищо не излезе. Сега пък се дърпа и от Кралев. Ти можеш да мислиш каквото си щещ за Кралев, но това е сериозен човек и намеренията му са сериозни, а моята така се държи с него, като че ли не е мъж, а ламя стоглава.

— Е, нали излизат заедно? Какво искаш повече?

— Излизат... Трябва аз да кресна, та да излязат. И то след плачове и сцени в кухнята. Като че е решила цял живот да лежи на гърба ми!

Старецът замълчава и поглежда разсеяно към плаца. Огромното място е обиколено от широка удобна писта, но днес, изглежда, тая писта няма да бъде използвана тъкмо защото е прекалено удобна и твърде близо до амфитеатрите. Следва втора вътрешна писта, неравна и разкаляна, заградена тук-там от бариери — празни бензинови варели, автомобилни гуми, купища пръст... В този момент на плаца в две дълги редици излизат с пукот и трясък състезателите.

— А, това май ще бъде автомобилно надбягване — промърморва Младенов. — Надбягване на таратайки.

— Нещо от този род — отвърщам късо, защото нито знам, нито се интересувам особено какво е това „стоккар“.

Навлезлите в стадиона коли са наистина таратайки в точния смисъл на думата. Това са ветерани от всякакви марки — пежо, рено, ситроен, олдсмобил, шевролет и дори един огромен допотопен пакард. Макар очукани и разбити до невъзможност, те имат празничен вид, защото наскоро, вероятно вчера или тази заран, са баданосани с обикновен бояджийски лак. Колите на единия тим са небесносини, а на другия бели.

— Значи, такива работи — казвам аз неопределено, додето колите на двата екипа се групират от двете страни на централните трибуни. — Ами какво се установи по убийството на Милко?

— Какво има да се установява? — вдига вежди Младенов. — Комунистите са го пречукали, ясно е. Решили са, изглежда, да пристъпят към разгромяване на Центъра. Тия хода не подбират средствата.

— Ти това вярваш ли го, или го разправяш само тъй, за пропаганда?

— На теб ще седна да правя пропаганда! Не усещаш ли накъде вървят работите?

— Усещам. Работите наистина вървят към разгром на Центъра, но не от комунистите, а отвътре.

— Ти пак ще изкараш, че всичко е работа на Димов и Кралев.

— Именно. Само че аз не си измислям, а просто наблюдавам фактите, които ти пропускаш.

— Е, да. Младенов спи...

— Приспиват те. Особено напоследък здравата те приспиват: „Бай Марине, тъй, бай Марине, инак.“ И само това, че така старателно те приспиват, би трябвало да те разтревожи. Голямата упойка се прави преди голяма операция. Готвят се да ти ампутират главата.

— Такива работи не се говорят — казва нервно Младенов.

— Ти остави, дете се говорят, ами някои ги и вършат. Защо, мислиш, го унищожиха Милко?

На разкаляната писта са се строили един бял и един син екип от по шест коли. Пред тях е спряла кола, боядисана в бели и червени линии, сякаш някаква зебра от особена порода. В тоя миг зебрата потегля, като пронизително засвирва със сирената си, а зад нея се втурват колите на двата отбора, притискащи се и напираси напред, но задържани за момента от зебрата. Внезапно червено-бялата кола свива

рязко встрани и излиза от пистата, като дава свободен път на двата екипа. Таратайките се юрват по разкаляния път, като всяка гледа да изпревари другите и същевременно да пречи на най-близката противникова кола. Започва взаимно блъскане и удряне на брони и калници, на предници и задници при невъобразимия трясък на моторите и екзалтирания вой на публиката.

— Ти знаеш ли кой го е унищожил Милко? — вика Младенов на ухото ми.

— Знам кой и защо! — изревавам аз в отговор. — Милко ни симпатизираше и показа, че е на наша страна, затова го унищожиха. Оня ден се счепка с Кралев: „Стига, вика, тия анонимни статии! Нека уводната статия да бъде от Младенов! Голямо име, голям авторитет!“ Кралев прежълтя. И му видяха сметката...

Версията ми не е съвсем измислена. Милко наистина недоволствуваше срещу анонимните статии и във връзка с броя, който беше под печат, бе казал на Кралев, че едно списание не може да се прави само от анонимни материали.

Грохотът около нас се засилва. Една от сините коли изхвърква от пистата и се преобръща. Натам се затичват хора с бели престилки. Някакъв белгийски плимут също се обръща и се запалва. Шофьорът едва успява да изпъзми от кабината. Останалите таратайки продължават да летят в зигзаг, да се гонят и да се блъскат с изпочупени врати и дрънчащи по терена полуизкъртени брони, с течащи радиатори и резервоари, като вдигат невъобразим шум и блъват облаци дим.

— Ако е само за това, щяха просто да го разкарат! — изкрещява ми Младенов.

— Нямаше как. След като разкарат мене, не могат да разкарат и него. Още повече Милко не е единак като мене, има връзки сред емигрантите, ще се разчуе... Така е по-хитро: разкарат мене, очистват Милко и джиросват убийството му на комунистите, а после идва и твоят ред и контрата ще остане пак у комунистите. Така статуквото ще се възстанови. Да възстановят статуквото, това искат те, бай Марине! Да си плетат кошницата, както преди, и никой да не им пречи! — викам аз в ухото на стареца.

Шумът е такъв, че никой наоколо не ни чува и не ни обръща внимание. Публиката реве и подскача от местата си, като окуражава самоизтреблението на пистата, додето ние с Младенов си разменяме

викове по едно друго самоизстребление, по-малобройно, но побезогледно.

— Те не могат да имат нищо срещу мене — упорствува старецът. — Засега аз съм с тях и нищо не им преча.

— Пречиш им с това, че съществуващ, че си една голяма фирма, каквато те никога няма да бъдат, че американците държат на тебе, макар че голямата пара отива у Димов. Затова Димов и Кралев ще те унищожат, защото, докато си жив, ти винаги ще бъдеш заплаха за тях. Сега те имат само парите, а като те ликвидират, ще имат и пълната власт!

— Какви пари бе! Какво все за тия пари говориш! — почва да се сърди Младенов, който при думата „пари“ винаги става нервен.

— Ще ти кажа, не бързай! И ще ти докажа! С факти и документи.

Първото състезание от двадесет и четири тура е към края си. От дванадесетте таратайки са останали в движение само две — едно бяло пежо и едно синьо такси ситроен. В последния тур обаче излезлият от строя и изхвърлен на един завой пакард успява да се размърда и на заден ход се блъска в пежото, като го преобръща. Френският екип излиза победител, макар и с един единствен представител.

Над стадиона ляга относително затишие. Линейки и влекачи летят по плаца и разчистват терена. Крясъците секват. Забръмчава монотонният шум на спокойните разговори.

Изваждам от джоба си банковите бланки и с небрежен жест ги подавам на Младенов:

— Ти ония дни ми каза, че всичко си проверил, но хвърли все пак едно око и на тия извлечения.

Младенов преглежда бързо бланките, после ги прочита още веднаж, по-внимателно:

— Не може да бъде...

— Е, хайде сега: „Не може да бъде.“ Сякаш не виждаш, че това са официални документи. Освен оная сметка, дето ти я знаеш, Димов има още две други, където всеки месец си внася тайните възнаграждения. Така че ти си горе-долу прав: и двамата еднакво получавате, само че неговото е умножено по десет...

Бях разчитал, разбира се, че бланките ми ще произведат известен ефект, но не в такава степен. Лицето на Младенов е станало

постепенно пръстеносиво, устните му са посинели, очите му са се налели с кръв.

— Той ще ми плати за тая работа... Даваш ли ми ги тия документи?

— Ами че те са за теб. Само искам да те предупредя: не прави глупости! Атмосферата в момента е такава, че и при най-малкия бунт от твоя страна тутакси ще те ликвидират. Разбери го веднаж завинаги, бай Марине: ще те ликвидират, без да им мигне окото!

Младенов прави опит да размисли, като се бори с яростта си. После ми подава бланките:

— Добре де, дръж ги у себе си. В такъв случай какво да правим?

Двадесет и четири коли, скупчени подир червено-бялата зебра, в тоя миг ненадейно потеглят, като огласят стадиона с трясъка на моторите си.

— Ще ти кажа какво да правим — изревавам аз. — Всичко съм намислил... И бъди сигурен, че не те нас — ние тях!

Тоя път състезанието е истински разгул на разрушението. Колите са тъй нагъсто, че повече се блъскат, отколкото напредват и над синьо-бялото стадо се вият облаци бензинов дим. Понякога някоя таратайка успява се откъсне, но тутакси бива сподирена от няколко други, които ѝ пресичат пътя, удрят я отзад и отстрани, дордето не я изхвърлят зад някой завой. Публиката неистово реве, размахвайки ята от вдигнати ръце, чадъри и шапки.

— Няма ли да тръгваме? — мръщи лице Младенов. — Наду ми се главата в тая лудница!

— Няма как да се измъкнем. Ще трябва да почакаме до края.

И ние продължаваме да седим сред множеството, замислени по своите работи, докато на плаца пред нас бедните наемници, стиснали воланите, се борят за престижа и живота си, давят се в отровния бензинов дим, преобръщат се и пълзят от пламтящите коли.

* * *

В малкото кафене на Монруж има само няколко души местни пиячи, застанали до тезгяха. Масите пред кафенето са празни. Шосето

се вижда достатъчно добре, за да забележим отдалеч всеки новопристигащ.

— Първо — казвам, като отпивам от бирата си — никакви разговори у вас. В квартирата ти има апаратура.

Младенов понечва да изрази нещо като съмнение и негодувание, но аз го спирам с ръка.

— Щом ти го казвам, така е. Второ, възможно по-малко контакти с мене. Само аз ще те търся, и то при крайна необходимост. Трето, никакъв намек за съмнение или недоволство от твоя страна. Все едно че нищо не си научил и нищо не е станало.

Дотук Младенов не възразява на съветите ми. Със свойствената си страхливост той приема охотно всяка мярка на сигурност.

— Нашата главна задача е да извадим Димов от строя. Това ще ти осигури първото място. Най-напред обаче трябва да го извадим от кожата му и да насочим злобата му встрани от нас. Довечера, утре или най-късно други ден ще ти донеса един запис. Имаш ли магнитофон?

— За какво ми е? — вдига вежди Младенов.

— Добре, ще ти донеса и магнитофон. Ще повикаш Димов и ще му пуснеш записа. Той ще побеснее, но не срещу теб или мен. Това се иска.

— А като пита откъде имам записа?

— Ще му кажеш, че записът ти е бил донесен от някакъв французин, който се е представил като прислужник в хотел „Сен Лазар“. Казал, че е нещо много интересно за твоя приятел Димов и ти го е предложил за петстотин франка, понеже имал голяма нужда от пари, а ти си го взел за двеста...

— Ами ако Димов не повярва?

— Няма значение ще повярва ли. Можеш да бъдеш сигурен, че като чуе записа, той ще се замисли за съвсем други работи.

— Би трябвало за по-убедително да му поискам тия двеста франка...

— Разбира се. Той ще бъде готов да изплюе и повече само за да вземе ролките...

— А какъв ще бъде тоя запис?

— Ще видиш какъв. Нали ще го чуеш... Имай предвид, че това е само първият ход.

— Премислил ли си всичко добре?

— Всичко. До последната подробност. И при всички възможни вариации, бъди спокоен. Може би няма да мине седмица, и ти ще бъдеш начело на Центъра.

Нарочно скъсявам срока, за да вдъхна повече бодрост на стареца. Пред късите срокове и най-малодушният добива кураж, без да прави сметка, че за отиването до оня свят е достатъчна и една секунда.

Но когато се прибирам същата вечер в къщи с току-що купения магнитофон, аз на свой ред добивам известен кураж. На масата в студиото ме чака една добре опакована апаратура, напомняща радио за кола, а до нея е поставена ролка с магнитофонна лента.

Нагласявам магнитофона и поставям ролката, като си мисля унило за тая моя участ да живея и да се движа като гол под погледите на непознати хора. Подслушват те, дебнат те с коли, влизат и излизат от квартирата ти в твоё отсъствие.

Включвам магнитофона и лентата бавно се завърта:

„Тони, миличък, просто не мога без тебе... По сто пъти на ден изпитвам желание да те имам до себе си...“

Това е мекият похотлив глас на Мери Ламур. След което следва киселата реплика на Тони:

„Ще ми дадеш ли най-после ония триста франка, дето ми ги обеща, или пак ще си измиеш ръцете с оня глупак Димов...“

И тъй нататък.

* * *

Зловещото предсказание на Тони за втори път се сбъдва. Но следващият поред и този път не съм аз. Следващият е самият Тони.

Погребението се оказа значително по-тържествено, отколкото го очаквах. Подир черната траурна кола, която се движи с една скорост, по-голяма от подходящата за случая, летят още към петнадесет коли, в които освен хората от Центъра са заели места и представители на различни емигрантски фракции. Голямата скръб помирява хората.

Моят стар ягуар се движи най-отзад, като вози само собственика си. Скучно е да пътуваш сам и Младенов вероятно не би отказал да ми прави компания, за да спести парите за такси, но в момента трябва да се пазим от интимности.

Кортежът поема в нестройна върволица по булевард Клиши и свива към гробищата на Монмартър. Операцията по гарирането на колите отнема доста време и създава известен хаос в хода на траурното тържество, но най-последно опечалените успяват да се групират зад катафалката за последното изпращане. Минаваме под широкия железен мост, върху който колите прелитат с делничен шум, и поемаме по главната алея край параклиси, паметни плочи и всякакви изваяния на крилати същества. Тони ще почива в това гробище заедно с Хайне и Стендал.

Когато стигаме съответното място, всичко е вече готово за спускане на ковчега. Все пак някой трябва да произнесе реч. Тая чест се пада по старшинство на Младенов. Застанал в сивата светлина на облачното утро с черния си костюм и бледото си подпухнало лице, старецът изглежда наистина тържествено печален. Той вдига костеливата си ръка в привичен ораторски жест и обявява, че погребваме нашия скъп и незабравим съратник Тони, но тук се запъва, защото не си спомня презимето на покойния, който цял живот е бил за всички просто Тони. „Тенев“ подсказва му Кралев с тръбния си глас. Да, нашият скъп и незабравим Тони Тенев.

Надгробното слово, отначало малко вяло и разлято, постепенно добива нерв и идейна насоченост. Вероятно вдъхновен от мисълта, че наскоро ще бъде единствен шеф на Центъра и от това, че има около себе си две дузини представители на емиграцията, пред които трябва да блесне, Младенов заговорва за младата и надеждна гвардия от борци, чийто представител е покойният, а също за подвига, героизма и саможертвата, като че Тони е загинал на бойното поле, а не е бил убит от ревнивия си шеф заради една глупава креватна история. Казват се и няколко думи за националните идеали, на които всички ние служим според силите си, за свободата, която рано или късно щяла да огрее над страдащото ни отечество, а също и за това, че всяка подобна загуба, колкото и тежка да е тя, трябва да бъде боен сигнал за още по-тясно сплотяване на редовете. След което към Тони бива отправен апел да спи спокойно и да бъде вечна паметта му.

Може би тъкмо защото е произнесена в добрия стар, проверен от времето стил на 30-те години, речта произвежда известен ефект. Няколкото представителки на нежния пол отронват по една-две сълзи и дори Смока стои с отворена уста и неподвижен като дънер, вероятно

смаян от това, че толкова приказки могат да бъдат изприказвани за един кофти човек като Тони.

После се раздава специфичният и еднакъв по всички краища на света тропот на падащите върху ковчега буци и опечалените почват да се разотиват. Най-първо тръгват Димов, Кралев и Младенов, последвани от Гарвана и Смока, а подир тях се заточват представителите на емигрантските фракции. Аз стоя малко настрана, между един кипарис и една обрасла в мъх каменна алегория, и очаквам тръгването на Мери Ламур, за да я сподиря. Но Мери също не бърза и чака да си отидат другите, застанала в сянката на някакъв параклис. Най-сетне, когато всички се изнизват, тя приближава до пресния гроб и крадешком поставя върху пръстта букетчето незабравки, което досега е крила между ръкавиците и чантата си. Трогателно и дискретно.

Когато приближавам до опечалената, едрото ѝ тяло едва не подскача от уплаха.

— Трябва да поговоря с вас час по-скоро и насаме — избъблям аз.

Жената не изглежда прекомерно смаяна от предложението ми, но поклаща глава:

— Изключено. Димов ще ме чака в колата.

— Тогава ще се видим по-късно...

— Къде?

Назовавам един адрес, който едва тая заран съм научил от Франсоаз.

— Кога?

— Подир един час. Може ли?

Тя кима. После се оглежда бдително и отминава към изхода.

Почаквам още няколко минути, за да бъда сигурен, че всички опечалени са се пръснали, след което на свой ред излизам и се отправям към ягуара си, гарирани малко настрани, по булеварда.

Квартирата на фобур Монмартър, за която съм получил ключ от Франсоаз, се оказва полутъмно, но уютно апартаментче, добре обзаведено с всичко необходимо, включително — по всяка вероятност — и с подслушвателна апаратура. Последното в момента е за мене без значение, стига подслушвачът да не бъде Димов.

В хладилника на кухнята откривам с приятна изненада бутилка рикар и газирани води. Наливам си една умерена доза от

жълтеникавото питие, запалвам една „зелена“ цигара и сядам да отдъхна в малкия хол. Мебелите в хола са износени, но достатъчно удобни за делови срещи с анонимни лица. Има дори една малиново-червена кушетка, над която е окачена порцеланова чиния с надпис: „Не прави любов в събота, защото няма да има какво да правиш в неделя.“ Уместно предупреждение — решавам на ум, макар днес да не е събота, след което минавам на други въпроси.

Смъртта на Тони бе настъпила вчера следобед, тъкмо един ден след като Димов бе влязъл в притежание на записите. Тони бе почувствувал внезапно прилошаване, додето се черпел с Гарвана в кафенето на българина, а малко след това бе починал. Домашният лекар на хората от Центъра — един емигрант с голяма плешива глава и тъмни очила — бе констатирал сърдечен удар вследствие злоупотреба с алкохол. Тая диагноза бе твърде правдоподобна за случай като Тони и все пак никой не бе й повярвал. Отношенията на Тони с Мери Ламур, изглежда, отдавна бяха публична тайна. Затова всички смятаха, че причината за сърдечния удар се е криела в последната чаша на покойния, която Гарвана му бе донесъл по заповед на шефа си. Така или иначе, никой не мислеше да рови една история, която не засягаше никого освен потърпевшия и към която властите също не проявиха интерес.

Допивам чашата и поглеждам часовника си просто за справка, защото от жени като Мери Ламур е лекомислено да се очаква точност. Двадесет минути след определения час на вратата се позвънява и аз ставам да посрещна гостенката.

— Едва се измъкнах. Не успях дори да сменя костюма си — обяснява тя, леко задъхана, като оглежда бегло обстановката, вероятно за да провери дали квартирата има будоарен или делови характер.

Жената сядна на дивана, хвърля чантата и ръкавиците си и въздъхва:

— Нашият Димов е станал напоследък един подозрителен...

— Надявам се, че не ви е проследил. При дадените обстоятелства това не е твърде желателно.

— Не бойте се, аз не съм вчерашна — успокоява ме тя.

Тия думи ми припомнят тутакси нейния хитър маниер да се оглежда на всички страни, но аз все пак не съм напълно спокоен. Мери Ламур се обляга на дивана, кръстосва масивните си бедра и ме

поглежда с окуражаваща усмивка. Черният костюм, който носи, е строго траурен, но гледката под високо вдигнатата пола малко накърнява скръбното впечатление. Впрочем едрите оголени бедра не ме интригуват особено: не съм по склонните към затлъстяване жени.

— Касае се за вашия живот — казвам аз вместо предисловие.

Мери тутакси отпуска нозе и се навежда напред.

— За моя живот? Искате да кажете...

— Именно — кимам. — Животът ви е в опасност. Причината за смъртта на Тони ви е вече известна, нали?

— Разбира се: сърдечен удар.

— Изглежда, вие сте единственият човек сред емиграцията, който още не е в течение. Тони не умря от удар, а беше отровен. Отрови го Димов или по-точно Гарвана по заповед на Димов.

— Не е възможно...

— Вярвам, че се досещате защо Димов отрови Тони. Остава да ви запозная с някои подробности. Вие сте си правили срещите с Тони в хотел „Сен Лазар“. Обаче разговорът между двама ви при последната среща е бил записан на магнитофон...

— Не е възможно...

— Съдържанието на тоя разговор е било горе-долу следното...

Повтарям по памет по-важните моменти от записа, без да избягвам еротичните реплики на Мери, както и епитетите по адрес на Димов от страна на Тони. Жената ме слуша, зяпнала почти тъй, както бе зяпнал Смока на погребението.

— Лентата с тоя запис е била предадена от някакъв мръсник на Димов и понастоящем е негово притежание...

— Не е възможно...

— Тая лента именно е причината за убийството на Тони. Боя се тя да не стане повод и за вашата смърт.

Някой друг на мястото на Мери вероятно би ме запитал защо толкова се грижа за съдбата му. Но у Мери подобни съмнения не съществуват. За нея е напълно естествено цял свят да се вълнува за бъдещето на Мери Ламур.

— Той ще ме удуши — прошепва опечалената. — По-ревнив човек от него не съм срещала.

— Може и да ви удуши. Но не веднага. Не по-рано от няколко дни. Ако вие умрете веднага след Тони, това ще събуди подозрение...

— А, добре ме успокоявате!

— Сега не е нужно да се успокояваме, а да вземем мерки. Ако бъдете предпазлива и следвате съветите ми, аз мога да ви гарантирам дълъг живот.

— Какво трябва да правя?

— Ще дойдем и дотам. Кажете по-напред, как стои работата със завещанието?

Мери Ламур ме поглежда подозрително:

— Какво завещание?

— Направил ли е Димов завещанието си във ваша полза? — пояснявам аз.

И като виждам, че погледът на жената става още по-недоверчив, добавям:

— Вижте, Мери: това, което, е ваше по закон, никой не е в състояние да ви го отнеме и никому не бихме позволили да направи подобен опит. Искам просто да знам дали сте осигурена, в случай че с Димов стане някое нещастие.

Жената мълчи известно време, като се взира в острите носове на елегантните си обувки, и напънга мозъчните си гънки. Мислите така ясно се отразяват по овалното простовато лице, сякаш ги гледам на екран. Мери не е съвсем загубена по практическата част и скоро стига до извода, че ако с Димов стане нещастие, тя може само да спечели от злополуката.

— Завещанието отдавна е направено, и то точно по закона — казва най-сетне опечалената. — Вие за какво мислите съм тръгнала с тоя дъртак? Ами че него за нищо не го бива, освен да ме дебне и да ми трови живота. Отначало ме примамваше с дребни подаръци, после, като видя, че на Мери Ламур такива не минават, кандиса и на завещание. На него, санким, му е все едно. И без това няма други наследници.

— Добре — кимам. — Вие, доколкото знам, ползвате колата му, нали?

— Че как няма да я ползувам.

— Отлично. Имате ли отделен ключ?

— Нямам ключ.

— Нищо. Още по-добре. От вас засега се иска следното: ще вземете още днес колата под някакъв предлог. Преди да върнете ключа

на Димов, ще извадите медалиона „скорпион“ и ще го замените с тоя тук.

При тия думи подавам на Мери Ламур емблемата, доставена ми от Франсоаз.

— Също като неговата! — възкликва опечалената. — Само това ли е?

— Що се отнася до действията ви, засега е само това. Все едно че нищо не е станало, че с никого не сте говорили, че нищо не сте научили.

— Колкото до това, можете да бъдете спокоен. Разбирам ги тия номера, в театъра съм играла.

Тя взема чантата си и поставя емблемата в едно малко отделение.

— И не оставяйте чантата си да се подмята насам-натам.

— Бъдете спокоен. Чантата ми е винаги с мене. А за какво ви е да сменяте този медалион?

— Има значение. После ще ви обясня.

— Гледайте само да не ме удуши. Хване ли го ревността, подлудява...

— Казах ви: не се безпокойте. Следвайте съветите ми и ще живеете до дълбока старост.

— Дай боже по-дълго да бъда млада...

— С вашата физика това не е трудно. Вие сте очарователна жена, Мери! Едра и закръглена, истинска жена!

— Наистина ли? — светва опечалената и отново се обляга, за да оголи бедрата си. — А тук всичко живо налита по скумриите...

— Окачалки за модно бельо — казвам аз презрително. — Извратена работа... А пропо, вие одевете сложихте незабравки на гроба на покойния...

— Аз съм чувствителна до глупост — признава Мери и още повече оголва едрите си бедра.

— Това ми напомня нещо. Не сте ли чували в разговорите между Димов и Кралев да става дума за незабравка?

— Те винаги ме разкарват, когато водят разговор. Във всеки случай не си въобразявайте, че тия двамата ще бърбят за незабравки...

— Май че сте права — кимам аз и поглеждам часовника си. — Мисля, че трябва да тръгваме.

Мери очевидно е готова да остане още някое време, но не възразява.

— Вие също сте ми симпатичен — казва тя с предразполагаща усмивка, като се приближава до мене. — Дотегнало ми е да скучая с разни старци.

Към края на тази фраза огромният бюст на артистката вече се е притиснал до гърдния ми кош. Мери Ламур е един ценен човек, поне за момента. Затова възпирам инстинктивното си желание да я отблъсна и слагам приятелски ръка върху едрите ѝ рамена. Тя обаче не разбира от голо приятелство и в следния миг пълните ѝ устни се долепят до моите.

— Вие ме карате да губя съзнание — избъбрям, като я отстранявам леко. — За жалост времената са тревожни и всеки миг е скъп. Какво ще кажете за една среща утре заран към седем пак тук?

— Към седем? Че в седем аз още спя! Среща в седем часа! Само това не бях чувала.

— Обстоятелствата го изискват. Измъкнете се, без да ви усети Димов. Пак тук, разбрано, нали?

— Хубаво — въздъхва Мери. — Но да знаеш, момчето ми, че само за тебе го правя!

Тя е преминала ненадейно на „ти“ и това е още една причина, за да ускоря раздялата.

* * *

— Ще трябва да те оженим, бай Марине — казвам. — И то не по-късно от утре...

— Ти майтапи ли си устройваш с мене? — подскача старецът тъкмо защото знае, че не съм по майтапите. — Младенов не е маймуна!

Здрачава се. Ние седим на една скамейка на Пон дез-Ар. Близо до нас като илюстрация към названието на моста е застанал някакъв любител с клюнест нос и избеляла барета и въпреки вече оскъдната светлина пляска и размазва с нож бои върху платното си. Любителят има съвсем невинен вид, но аз все пак съм премерил мислено разстоянието от него до нас и не допускам, че може да ни чуе. От

другата ни страна, вече значително по-далеч, двама младежи и две девойки, наведени над парапета, ни предлагат изгледа на тазовите си части. Младите хора наблюдават приближаващото пътническо параходче, обляно в електрическа светлина.

— Делото понякога изисква неочаквани жертви от всички ни. Още утре трябва да те оженим.

— А защо ти не се ожениш? — пита ядовито старецът.

— Виж, това е една възможност, по която не съм мислил. Ако ти категорично откажеш, ще се наложи аз да се жертвувам.

Тъй както сме седнали, мога добре да виждам моста по цялото му протежение. Нищо подозрително. От време на време край нас минават забързани хора и туристи с фотоапарати, зяпащи към Лувъра или към Института.

— Димов ще трябва да изчезне от Центъра — подхващам наново. — Иначе ще изчезнем ние с теб. Димов ще изчезне в най-близко време. Но заедно с него ще изчезнат и парите му.

— Как така?

— Ами така: той е приготвил завещание, с което оставя всичко на Мери Ламур. Така че парите му ще идат у Мери Ламур, а тя, както знаеш, слабо се интересува от нашето дело и от Центъра. Ние не можем да ѝ позволим да пропилее едно такова огромно състояние с разни мошеници.

— Че как ще ѝ попречим?

— Един от нас трябва да се ожени за нея и да прибере сумите на сигурно място. Отначало аз мислех ти да сториш това, но ако ти категорично отказваш...

— Чакай — спира се старецът. — Ако работата стои така и ако наистина се касае за делото, аз може би ще приема една подобна жертва. Младенов, както знаеш, никога не е щадял себе си, щом делото го е изисквало. Въпросът е дали Мери Ламур ще се съгласи.

— Това го остави на мене. Няма да се съгласи! Как така няма да се съгласи? Че за нея ще бъде чест и удоволствие да има Марин Младенов за съпруг.

— Колкото за удоволствието, там не знам — промърморва старецът. — Понеже сме свои хора, Емиле, Трябва да ти кажа, че за мене жените от доста време са загубили всякакъв интерес. Не знам дали ме разбираш.

— Това не е важно. Бракът ще има чисто символично значение. Освен по материалната част.

— А материалната част?

— Много просто: ще накараме Мери да изтегли сумите и да ти ги повери за доходни операции. Ти си човек с неопетнена репутация, а Мери няма хабер от тия работи, изобщо остави тоя въпрос изцяло на мене. До няколко дни парите ще бъдат прехвърлени на твое име.

— Хубаво, на теб ще разчитам. И още нещо: аз съм, както знаеш, човек с широки разбирания, но ако тая приятелка го удари съвсем през просото, това ще повреди на името ми, да не говорим за разноските. Така че трябва да поприказваш с нея и по тия неща. Няма да ѝ се бъркам, но да спазва известно приличие...

— Не се безпокой. Мери съвсем не е такава, каквато някои искат да я изкарат. Има простаци, за които, щом една жена е била кабаретна артистка, значи, без друго е курва.

Здрачевината се сгъстява. Дърветата край кея стават сиви и неясни. Дългата фасада на Лувъра отсреща тъмнее като черна стена, а отвъд нея трепти в мътно сияние пропитото с електрически светлини небе. Художникът прибира боите си и се запилява нанякъде с мокротото си платно. Младежите са си отишли. Мостът е пуст и пред нас се простира тъмната повърхност на Сена чак до Карусел, избродиран със сребристите ореоли на лампите си.

— А какво става с операцията „Незабравка“? — питам аз небрежно.

— Каква незабравка?

— Значи, не си в течение. Сега ясно ли ти е докъде са я докарали ония двамата: не само прибират парите, но те държат настрана и от проектите на Центъра...

— Ами чакай бе, човек! Какви са тия незабравки?

— И това ще ти кажа, но след като сам го проуча. А сега да си гледаме най-близките задачи. Утре заран трябва да се видим точно в осем и половина пред кметството на Девети арондисман. Аз ще имам грижа за булката.

— Добре. Ами я ме заведи ти някъде да хапна, че ми призлява от глад.

— Лида няма ли да те чака? — питам с надежда да се отскубна.

— Тя тази вечер е с Кралев.

— Значи, потръгна работата...

— Нищо не е потръгнало. Но Кралев така е лапнал, че просто не я оставя.

— Съветвам те да не я тикаш в ръцете на Кралев. Не я прави нещастна.

— А бе нали ти казвам, че той сам напират? Полудял е просто! На теб разчитах аз, ако искаш да знаеш, но ти не ми оправда надеждите.

— Сега не ми е до тия работи, бай Марине. Центъра трябва да спасяваме.

Ставаме от скамейката и тръгваме към левия бряг.

— Тук някъде имаше български ресторант — напомня ми старецът. — Един шишкебап и един стар фасул ще ни свършат добра работа. Каквото и да правя, не мога да се пофренча. Така съм си възпитан, родното винаги ме влече.

— Родното ще го оставим за друг път — прекъсвам го. — Тия дни стой по-далеч от българските ресторанти.

— Добре де, ще минем и с един френски стек — отстъпва старецът. — Щом конспирацията го изисква.

* * *

Оказва се, че конспирацията изисква не само по един френски стек, но и голямо количество елзаска бира. Затова, като се връщам в къщи, вече минава полунощ.

Възлизам по моите деветдесет и две стъпала, но понеже електрическият автомат е регулиран вероятно от техници като Младенов, лампите на стълбището угасват някъде към осемдесетото стъпало. Продължавам в тъмното, и тъкмо преди да изляза на моята площадка, кракът ми се спъва в някакво неподвижно меко тяло.

„Следващият поред“ — мярва се в ума ми. Драсвам клечка кибрит и виждам Лида, свита на стъпалото и облежната на перилата. Разтърсвам я за рамото. Тя отваря големите си кафяви очи, леко потъмнели от съня.

— Станете! Какво правите тук?

— Вас чаках — обяснява девойката, като поема ръката ми и се изправя.

— Само не казвайте, че сме имали среща и аз съм забравил да дойда.

— Оставете заяжданията — промърморва тя уморено. — Трябва да говоря с вас. Трябва да ми помогнете...

— Добре, ще говорим — въздъхвам и я повеждам надолу по стълбата.

— Къде ме дърпате? Аз едва се държа на краката си.

— Също и аз. Но в къщи не може да се разговаря. Съседите са страшно любопитни хора. Постоянно подслушват.

Качваме се на ягуара и аз се насочвам към квартала на халите като най-близък и най-подходящ за нощни беседи.

Тоя квартал, безлюден и мъртъв през деня, се събужда едва привечер, за да оживее истински чак през нощта. Гарирам колата на кея и влизаме пеша в лабиринта на тесните улички. В проходите между старите сгради е светло и шумно. Гъста навалица се движи сякаш безцелно по всички посоки между бучащите на първа скорост камиони и ловко циркулиращите електрокари. Носачи товарят и разтоварват чували и сандъци пред широко отворените, блеснали в светлина магазини и складове. Всички се движат тъй трескаво и хаотично, сякаш кварталът се евакуира, заплашен от някаква неминуема и близка катастрофа. Бръмтят мотори, носят се трясъци на варели и каси, чуват се викове и ругатни и сред мрачините на сенките в електрическото сияние на нощния ден плуват тъмночервени меса, оранжеви плодове, бледозелени зелки, призрачносини риби, жълти лимони, белезникави оскубани птици.

Наоколо има много нещо за гледане, особено ако си нямаш друга работа, но момичето до мене се движи с празен поглед, сякаш без дори да съзнава къде точно сме попаднали. Влизаме в малко бистро с потъмняла мебелировка от 20-те години и една-единствена флуоресцентна тръба, монтирана над тезгяха. В бистротото има само три маси, но и трите са празни, защото всички клиенти — носачи и дребни търговци — са стълпени пред контоара, заети с чашите си и с разговорите си. Сядаме на една от масите и девойката уморено се облакътява върху студената мраморна плоча.

— Какво ще пиете?

— Нищо... каквото и да е...

Но понеже не може да се поръчва каквото и да е, аз отивам до тезгяха и вземам две големи кафета.

— Е? — извиквам на Лида, като ѝ поднасям заедно с кафето и една от моите „зелени“.

Девојката машинално запалва и машинално отпива от чашата си.

— Искам да се върна в България — произнася тя, сякаш внезапно сепнала се от унеса. — Вие трябва да ми помогнете! Искам да се върна!

— По-полека — казвам. — Аз не съм консул в легацията.

— Не я знам къде е легацията... Нито той ще ми позволи да припаря до нея... Още утре заранта ще дойде... Цяла вечер ме е убеждавал... Цяла вечер ме е заплашвал... Боже, с какво ли само не ме заплашваше... Иска утре да сключим граждански брак...

— Ами сключете го — предлагам, като си мисля, че напоследък човек не може да си отдъхне от сватби и от убийства.

— Няма да го сключа — извиква Лида с упорство, което вече ми е смътно познато. — Няма да му отстъпя. Вие трябва да ми помогнете.

— По-тихо — мърморя аз, като я хващам успокоително за ръката. — Собствено казано, вие за какъв ме вземате? Аз не съм нито туристически агент, нито обществен спасител.

— Не бойте се, нямам никакви илюзии по отношение на вас. Вие достатъчно ми продемонстрирахте цинизма си. И все пак вие сте единственият, на когото мога да разчитам. Вие поне не сте такъв сметкаджия като баща ми, нито тъй отворителен като Кралев. У вас все пак има нещо, което... не знам... нещо, което ме кара да разчитам на вас... някакъв остатък от човещина...

— Мерси — казвам. — А не смятате ли, че този остатък е твърде незначителен, за да се осланяте на мене?

— Не знам. Вие единствен можете да ми помогнете. Иначе онзи ще ме ликвидира или ще ме прати на пиацата, или... той ме обсипа с толкова заплахи, че вече не ги и помня. Но аз няма да му отстъпя... Познавам се добре и знам, че няма да му отстъпя... И ще ме ликвидира...

— Това ще бъде неприятно — съгласявам се. — Но от моя гледна точка ще бъде още по-неприятно, ако ликвидира мене. Вие знаете какво се случи на Милко, нали?

— Бедното момче... Тия политически борби...

— Никакви политически борби. Милко беше очистен от вашия Кралев. А Тони, както навярно ви е известно, беше премахнат от Димов. И сега вие идвате при мене и ми предлагате същата участ само защото Кралев не ви е симпатичен...

— Но Кралев няма да знае. Обещавам ви, че дори да ме залови, няма никога да ви издам!

— Добре — прекъсвам я. — Да си представим, че съм готов да ви помогна. Но вие имате ли изобщо понятие как може да стане това? С какъв акъл очаквате един емигрант като мене да ви осигури виза за България?

— Не го и очаквам. Скрийте ме. Скрийте ме за няколко дни, после аз сама ще се оправя.

— Това е вече друг разговор. Бих могъл да ви направя подобна услуга, стига и вие да се покажете мила към мене.

— Хубаво. Ще бъда мила. Въпреки обидните ви пазарлъци.

— Не ме разбрахте. Услугата, която искам от вас, е от друг характер.

Лида ме поглежда малко сконфузено:

— От какъв характер?

— Касае се за живота на баща ви. Макар че вие не държите твърде на баща си, но аз лично изпитвам известна привързаност към него и ако щете, имам интерес да запазя живота му. Тия дни над стария е надвиснала опасност. Трябва да бъда близо до дома му, без той да подозира това. Затуй ми е нужен ключът от таванското помещение.

— В кухнята има, мисля, никакви ключове — спомня си Лида.

— Чудесно. Ще ми донесете тия ключове.

— Но разберете, че не мога да се прибера! — почти извиква тя. — Кралев ще дойде утре заранта и ще ме помъкне към кметството.

— До утре заранта остава маса време. Нали имате ключ от квартирата?

— Имам, разбира се.

— Значи, всичко е наред. Ще ви заведа до вас, ще вземете ключовете, без да вдигате излишен шум, и ще ми ги донесете. Подир това ще прескочим до друго едно място, за да подготвя някои подробности по заминаването ви, а призори ще ви кача на влака и ще ви връча адреса, където ще чакате да ви потърся. Ясно ли е?

Тя кимна покорно.

— Как сте с парите?

— Нямам ни сантим.

— Добре, и това ще се уреди. Да тръгваме.

Тя става мълчаливо и ние излизаме. Лида се движи като автомат, изпаднала отново в унеса си, и аз трябва да я побутвам леко, за да я насочвам към изхода.

— Вие оня ден бяхте прав — произнася тя с безцветен глас. — Имам чувството, че наистина се движа в тоя живот без цел и без посока.

— Защо без посока? — питам. — Нали отиваме за ключовете?

СЕДМА ГЛАВА

Мери Ламур е напълно права: една среща в седем часа заранта не е особено съблазнителна. А когато отиваш на такава среща, без да си мигнал изобщо през нощта, рандевуто става съвсем непривлекателно.

Отключвам квартирата на фобур Монмартър, като машинално отбелязвам в ума си, че напоследък ключовете в джоба ми прекалено са се умножили, нещо доста абсурдно за бездомник като мене. Намирам в кухнята кафе и се опитвам да си спомня уроците на Франсоаз относно приготвянето на тая настойка. Кафето се получава поносимо за невзискателния ми вкус. Тъкмо го опитвам, когато на входа се позвънява.

Мери Ламур е в ослепителен пролетно-летен тоалет — оранжева рокля с огромни червени цветя. Един пищен мак е разцъфнал на корема ѝ, а втори подобен — върху обратната страна на медала.

— Как ме намираш? — пита тя, — като върти доволно големите си бутове. — Трябваше съвсем набързо да се приготвя...

— Ужасно съблазнителна и облечена тъкмо за случая — казвам аз. — Скъпа Мери, имам чувството, че днес е денят на твоята сватба.

Жената ме поглежда с нещо средно между плахо сепване и радостно оживление:

— Моята сватба?...

— Именно. И ако съжалявам за нещо, то е само, че не аз ще бъда женихът. Но, между нас казано, ролята на домашен приятел си има и хубавите страни...

— Чакай, момчето ми, че ще ме заболи глава. Можеш по-спокойничко, какви ги дрънкаш?

— Тъкмо това искам да направя — кимам аз и ѝ подавам моите „зелени“.

Мери Ламур запалва и се отпуска върху дивана, като повдига нагоре широката си пола, за да не я измачка и за да ми покаже, че бедрата ѝ по всяко време на денонощието са еднакво привлекателни.

— Скъпа Мери, непредвидени обстоятелства налагат да встъпиш в брак, и то още тая заран, с нашия приятел Младенов.

— Младенов? Тоя старик? — извиква с негодувание артистката.

— Именно — кимам, — но това са подробности.

— Подробности, ама за тебе, а не за тая, дете ще се венчава.

— Кротко, мойто момиче — успокоявам я аз. — Казах ти вече, че искам да те спася от опасността, която те грози. Днес е твоят последен безопасен ден. Утре е възможно да се разразят ужасни неща. Затова нямаме нито миг за губене. Ти се нуждаеш от закрила. А в тая страна най-добрата закрила е законът.

— Моля те, само не увъртай. Какво общо има законът с тоя старик?

— Ти трябва да имаш надеждно убежище срещу едно вероятно покушение от страна на Димов. Най-сигурно убежище в случая може да бъде домът на един тачен и известен гражданин като Младенов. Но за да се приютиш в дома на тоя гражданин, без Димов да има право да посегне на тебе, трябва да бъдеш там на законно основание, като съпруга на Младенов.

— Ако Димов реши да посяга, никакво законно основание няма да го спре — изпъшква не без известна логика жената. — Той ще ме дебне на самия изход и ще ме пречука при първия възможен случай.

— Вярно — съгласявам се. — Но в момента се касае само за два-три дни. Аз ще имам грижата да си осигурим подкрепата на властите. А подир два-три дни Димов може и ще бъде пречукан от друг. Междусобицата се разгаря все повече.

— Не ми се иска да се омъжвам за Младенов — казва капризно артистката, като ме поглежда с красноречив и съдържателен поглед, в смисъл: щом трябва непременно да се сключи брак, дай да го сключим с тебе.

— Виж какво, Мери: става дума за нещо съвсем символично — една формалност пред законите. Подобни бракове както се сключват, така се и разтрогват. Макар че, ако питаш мене, ти само ще имаш полза от тая връзка. Младенов е политическа личност, почитан човек и скоро ще добие още по-голяма тежест. Чрез него ще влезеш в голямото общество, ще ходиш по приеми, ще имаш име и положение. При това той е либерален човек, а не ревнивец като Димов и няма изобщо да ти

се меси в частния живот. А това, че е стар, си има и добрата страна, защото утре, като се гътне да умре, парниците му ще дойдат при твоите.

— Сладкодумен си като поп — въздъхва Мери. — Добре, ако смяташ, че толкова е нужно...

— Съдбоносно е — казвам. — От това зависи животът ти.

Прескачам до кухнята да донеса кафето и додето пълня чашите, Мери се сеца, че няма брачен воал.

— Символично или не, но аз за пръв път се венчавам — заявява тя, вероятно убедена, че този пръв път няма да бъде и последен. — Трябва да си намеря воал.

— Добре, и воал ще намерим. След половин час отварят големите магазини. А сега кажи, какво направи с медалиона?

— Ами смених го, както ми беше казал. Излизах вчера с колата по покупки и преди да му върна ключа, смених талисмана.

Изпиваме кафето си и аз с безпокойство откривам, че Мери има свои планове за прекарването на споменатия половин час. Тя става и се навежда към мене, надвесвайки заплашително огромния си бюст. Пълните устни ме награждават с дълга влажна целувка.

— Караш ме да губя съзнание — избъбрям аз, като я придържам за пищните рамене. — Жалко, че не разполагаме с много време. Не бих искал да те имам така крадешком поне първия път.

Но Мери очевидно е готова и крадешком, затова побързвам да отклоня мислите ѝ в друга посока:

— Навярно си произвеждала фурор на сцената на онова кабаре...

— И още как! — възкликва Мери, като обляга ръце на едрите си бутове. — Имаше хора, които идваха само за моя номер. Какъв номер, господи! *Сансационел! Дьо тонер!*^[1] Пускаха един червен прожектор и аз излизах на въртящия се дансинг, обляна в червена светлина... Ама каква червена светлина!... Оттогава никое червено не ми се вижда достатъчно червено. Ето, и това не е достатъчно червено! — извиква тя и тупва огромния мак на корема си.

Аз я слушам, като си казвам, че отчаяният далтонизъм, с който Мери подбира тоалетите си, има все пак някаква причина.

— Един червен прожектор и под него аз в съвсем тънка туника, тънка и прозрачна като паяжина, представяш ли си! Една туника, под която всичко се вижда... А можеш да ми вярваш, че имаше какво да се вижда, защото освен чорапите и жартиерите не носех нищо друго на

себе си. Оркестърът изпищяваше диво, после млъкваше и ударните инструменти почваха да думкат ей в тоя такт и тогава чак почваше номерът...

Мери Ламур меко тупка една в друга пълните си длани, за да маркира такта, и бавно раздвижва бедрата си, за да илюстрира номера, но аз навреме я спирам.

— Скъпа Мери, да не изтървем булото! Церемонията е в осем и половина.

— Какъв си ужасен — въздъхва артистката, изтръгната от възбудата си. — Щом почна да се разпалвам, и бързаш да ме прекъснеш!

— Съвпадение — казвам. — Стечение на обстоятелствата. Но животът е още пред нас.

И като я подбутвам по пълния гръб, внимателно я насочвам към изхода.

* * *

Забелязал съм, че и най-дребната делова тайна се опазва само с неимоверни трудности. Но когато се касае за величайша глупост като брака Марин Младенов — Мери Ламур, всичко минава изведнаж съвсем леко и тайната се осигурява без всякаква мъка.

Заварваме Младенов в определения час да измерва с малко нервни стъпки тротоара пред кметството. Той е облечен с подходящ за случая черен костюм, същия, с който вчера бе изпращал Тони към вечното му жилище. Все пак, за да бъде ясно, че не се касае за погребение, а за сватба, старецът се е охарчил за един бял карамфил, подаващ се свенливо от малкото джобче като росна кърпичка. Женихът очевидно не смее да се кипри много с цветето, защото още не е сигурен дали бракът изобщо ще се състои.

Нашето ненадейно появяване иззад ъгъла на сградата оживява стареца и усилва добавъчно смущението му. Той се чуди какво държане да възприеме, но Мери го избавя от колебанията му, като фамилиарно го хваща подръка. В преддверието артистката поставя булото си, додето аз държа пред лицето ѝ малко огледалце, а Младенов най-сетне се окуражава да закичи карамфила на бутониерата си. После

тримата се отправяме към залата за церемонии, където в резултат на едно обаждане от страна на Франсоаз всичко е вече готово.

Процедурата е делова и свободна от сантиментални напътствия. Понеже аз съм единственият близък на младоженците, един от чиновниците подписва като втори свидетел, а подир малко Младенов получава препис от акта, докато аз се задоволявам да запаметя за всеки случай номера.

Излизаме навън и Мери по мое настояване, макар и не без съжаление, прибира воала обратно в плика от „Лафайет“. Подир което, понеже съм нещо като кум, аз отвеждам двойката до близкото кафене и поръчвам бутилка шампанско.

— За здравето на двама ви — вдигам чашата.

— За здравето на трима ни! — поправя Мери, като ми хвърля многозначителен поглед.

— Точно така: за трима ни! — присъединява се добродушно Младенов, решил очевидно, че щом в семейството трябва да има трети, то по-добре е този трети да бъде свой човек като мене.

И понеже никой не се интересува за моето собствено мнение по въпроса, аз също се примирявам и вдигам чашата.

— Сега засега, както се разбрахме, бракът остава в пълна тайна — напомням аз. — Даже няма да е зле да повериш воала си на мене, скъпа Мери.

— Не се безпокой. Няма да го оставя да се подмята из къщата. Мери Ламур не е вчерашна! — възпротивява се жената, очевидно нежелаеща да се раздели с украсението си.

— Ще се прибереш при Димов, все едно че нищо не е станало. Трябва да се пази пълен секрет — настоявам аз.

— Че той, той секрет, може да трае до безкрай — обажда се кисело старецът.

— Ще трае, додето компрометираме Димов и го обезвредим. А това ще стане най-късно в два дни. За целта обаче аз трябва да получа възможност за едно малко претърсване. Димов държи у себе си секретни документи и ако ние ги набараме, ще го опозорим завинаги пред шефовете му и той ще бъде направо изхвърлен.

Младенов заинтригувано протяга напред дългия си жилест врат. Но Мери Ламур забелязва скептично:

— Нищо не можем да набараме. Той държи стаята са винаги заключена и даже мене не ме пуска там, представяте ли си?

— Какво пие той преди лягане? — любопитствувам аз.

— Само чаша мляко. Грижи се за младостта си! То у него една младост! — подхвърля хапливо Мери, но спира, като се сеща, че нейният нов съпруг също не е юноша.

— Чудесно! Чаша мляко ще свърши добра работа — преценявам аз. — Сложи му тая вечер три-четири таблетки приспивателно в млякото. Имаш ли нещо подходящо?

— Имам някакъв „сонерил“ или „сандаптал“.

— Добре, разтвори четири хапчета и му ги налей. После ще чакаш да ти позвъня. Ако е заспал, ще кажеш само „всичко е в ред, обади се утре“.

— Че до утре той ще се събуди!

— Това е парола — обяснявам търпеливо аз. — Като ми кажеш „обади се утре“, това ще означава всъщност „ела веднага“. Ще дойда за по-малко от пет минути, ще почукам тихичко и ти ще ми отвориш.

Мери слуша и кима с участие. Завързаните работи явно я забавляват.

— Виж преди това да подразбереш нещо за операцията „Теменуга“ — намесва се и Младенов с указанията си.

— Не „Теменуга“, а „Незабравка“ — напомням му аз. — И понеже става дума за незабравка, недейте забравя, че е нужна крайна предпазливост. Никакви въпроси за никакви операции. Животът на всички ни виси на косъм.

Наливам остатъка от шампанското в чашите и отново се чукаме, този път без наздравица.

— А сега — казвам — да се пръскаме един по един, всеки по пътя си. Гарсон, сметката!

* * *

Пристигам в Центъра с известно закъснение, което не е голяма беда, тъй като изобщо няма какво да правя. Малко по-късно чувам в коридора тръбния глас на Кралев:

— Къде е Лида?

— Не знам. Когато излизах, още спеше — отвърща Младенов, който вероятно току-що е дошъл.

— А сега я няма. И сам ходих, и по телефона я търсих. Изчезнала.

— Не се притеснявай бе, джанъм! Няма къде да изчезне — успокоява го добродушно старецът.

— Ама тя трябваше да ме чака. Работа имаше да вършим.

Кралев замълчава. После казва по-тихо:

— Трябваше да ходим в кметството: решили сме днес да се женим.

— Я гледай ти! А бащата никой го не пита... Аз, разбира се, нямам нищо против, дори, право казано, се радвам, но все пак обичаят си е такъв...

— Нали знаеш, обичайте са други сега... Въпросът е как да намерим Лида.

— Че как няма да я намерим! Ела да телефонираме още веднъж. В най-лошия случай ще се върне за обед.

Разговорът затихва. Стъпките се отдалечават към кабинета на Младенов. Изваждам от джоба си „Фигаро“ и го разтварям на външните новини, тъй като информацията за курса на акциите и за цената на млякото не ме интересуват особено. Десетина минути покъсно в стаята без чукане влиза Кралев. Ако се съди по израза на лицето му, той не е успял да намери Лида.

— Какво става с новата книжка? — пита той навъсено. — Докога изобщо смяташ да я протакаш?

В този момент почти съжалявам, че не е открил изгората си. Додето се мъкнеше по нея, поне бе забравил за съществуването ми.

— Книжката излиза утре — отвърщам сухо и отново зачитам вестника.

— Най-после. Значи, и ти излизаш утре. Както сме се разбрали.

— Пригответе ми сметката — казвам аз, като го поглеждам нахално над ръба на вестника.

— Не бой се. Ще си получиш каквото ти се полага! — отвърща натъртено Кралев.

Вместо отговор аз отново потъвам в новините, защото знам, че така най-силно ще го вбеся, и защото не ми се водят спорове с

простаци. Кралев ме фиксира злобно в продължение на няколко секунди, но понеже не благоволявам да го погледна, излиза разярен.

Малко по-късно чувам гласа на Димов в коридора. Шефът токущо е пристигнал и поръчва на Гарвана да направи кафе. Почаквам Димов да влезе в стаята си и се измъквам. Ягуарът ми е гариран на няколко метра от Центъра. Отключвам отделението, което тук е прието да се нарича кутия за ръкавици, макар че никой не държи в него ръкавиците си. Аз лично съм поставил вътре доставения ми в къщи апарат, наподобяващ радио за кола. Завъртвам бутона. Чува се леко прашене, после отваряне на врата, после гласът на Димов: „Какво ново?“, и гласът на Кралев: „Нищо особено.“ Следват още няколко реплики без значение, подир което Кралев, изглежда, напуска стаята.

Колата ми е гарирана на твърде видно и неудобно място, защото наблизко няма други свободни места, а апаратурата действа само на около петнадесет метра. При това денят е такъв, че е невероятно да дойде някой от американските посетители, които обикновено минават само в събота. Едва ли ще чуя нещо важно. Значи, излишно е да поемам напразни рискове. Затварям кутията за ръкавици и прибирам акуратно секретния ключ, след което запалвам мотора и потеглям.

Подир дълги и на пръв поглед безцелни обиколки гарирам към един час ягуара в малка уличка до Мадлената на десетина метра от дома, в който Димов заема белетажа. Уличката е доста оживена, така че дори да ме открият, бих могъл да измисля поне пет правдоподобни обяснения. Не ме открива никой, но и аз не научавам нищо особено, освен че отношенията между Димов и Мери Ламур са сведени до ледено мълчание, като се изключат редките делови реплики от домакински характер.

За да намаля рисковете, гарирам ягуара една пресечка по-далеч и карауля вън от него — ту в близкия пасаж, ту в отсрещното кафене, ту край витрините на ъгъла на фобур Сент Оноре. Времето тече досадно и мудно до призляване. Понякога ме спохожда неприятната мисъл, че Димов се е измъкнал през черния вход, като е оставил само за примамка ситроена си на улицата пред фасадата.

Часът приближава осем и вече се мръква, когато зървам през витрината на кафенето как Димов излиза, оглежда се безразлично и сядва в ситроена си. Плащам недопитото кафе, не знам вече кое по ред, и забързвам към ягуара. Димов потегля бавно и внимателно, както

правят хората над средната възраст, излиза на Мадлената, обикаля площада, после пак се връща на изходния пункт и поема по булевардите. Пред Операта той ненадейно завива в рю дьо ла Пе, а когато стига Плас Вандом, отново прави една съвсем излишна обиколка на целия площад. Човекът очевидно си извършва проверките, без дори да се опитва да го крие. Аз, разбира се, го следя съвсем отдалеч, защото движението не е прекалено оживено и защото моята таратайка има недостатъка да е лесно разпознаваема въпреки черния си цвят. На Вандом се въздържам да се покажа най-малко, гарирам предпазливо на рю дьо ла Пе и сподирвам бавно ситроена едва когато той се понася по посока към Риволи. На ъгъла на Риволи и рю Роял, точно до светофара, колата спира за няколко секунди и в нея се качва мъж, напомнящ твърде на Кралев.

Върнал се отново на няколко крачки от дома си, Димов пресича Конкорд, завива и поема по Шанзелизе, стига до Триумфалната арка, обикаля я и влиза в авеню Виктор Юго. През цялото туй време аз се държа възможно по-далеч, като се пазя еднакво от това да загубя ситроена и да бъда открит.

На Виктор Юго в тоя час движението е значително намалено и аз оставям Димов да мине твърде напред. Предпазливостта ми се оказва съвсем уместна, защото ситроенът ненадейно се долепя до десния тротоар и спира. Тъкмо съм наближил една пресечка и това ми дава възможност да завия бързо, да заобиколя блока от сгради и отново да изляза на авенюто. Когато поглеждам пред себе си, установявам, че ситроенът е изчезнал. Значи, не само моята маневра е сполучлива, но и тяхната.

Единствената ми надежда е, че номерът с внезапното спиране е направен недалеч от местоназначението. Подир, дълго лавиране из околните паралелни улички и пресечки най-сетне откривам ситроена, оставен пред внушителна двуетажна постройка, заобиколена с градина и висока желязна ограда. Сградата е ъглова. Вмъквам таратайката си в съседната улица, като се настанявам достатъчно далеч от светещата на ъгъла лампа. Тротоарите са безлюдни. Гарираните наоколо коли — също. Отключвам кутията за ръкавици и завъртам бутона. Чува се някакво кашляне, което, както по-късно се досещам, е смехът на Кралев. Той се смее дрезгаво и несигурно, като че ли за пръв път в

живота си опитва как се прави тази работа. После прозвучава един непознат глас, чийто акцент обаче е достатъчно характерен:

„Да, да. Смъртността в Центъра ви застрашително се увеличава.“

И отново кашлицата-смях на Кралев, тоя път придружена с мекото хихикане на Димов.

„Тони Тенев, ако се не лъжа, беше ваш човек, господин Кралев.“

„Той можеше да бъде и човек на всеки друг — възразява Кралев. — Нашият занаят все някак си се кара с един порок, но Тони имаше два.“

„Чудесно. В такъв случай вие само печелите, като се освобождавате от тия трима души.“

„От третия още не сме се освободили“ — напомня Кралев.

„Не се безпокойте. Това е наша работа — прекъсва го човекът с акцента. — За вас е достатъчно, че той напуска Центъра.“

„Понеже и така сме почнали да се чистим от двуличници...“ — подхваща отново Кралев.

„Това е наша работа — отсича онзи сухо. — Вашата задача се състои в туй да намерите нови хора, по-сигурни и по-полезни от предишните. Разбира се, няма да правите никакви назначения без наше съгласие.“

„Какво става по другия въпрос?“ — обажда се за пръв път Димов.

„По другия въпрос мога само да ви поздравя с успех. Планът ви е приет. Смята се, че той е напълно в духа на избраната от нас тактика — чрез ефикасни и драстични удари да се предизвикват вълни на недоволство и хаос в живота на страните от източния блок...“

Гласът с акцента произнася още няколко високопарни политически фрази, подир което следва нещо по-съществено:

„За операцията «Незабравка» е изработен препарат с органичен състав, та да излезе, че отравянето на водата в язовира е станало чрез замърсяване и вината да падне върху властите... Всъщност това беше пак ваша идея, господин Димов. Една доста хитра идея или както вие се изразявате, с един куршум два заека.“

„Това беше отчасти идея и на Кралев“ — напомня тактично Димов.

„Да, да. Но сега не сме се събрали да делим лаври. И във връзка с лаврите трябва да ви кажа, че вие държите прекалено настрана

господин Младенов. Ние разчитаме на господин Младенов, на неговия политически авторитет.“

„Младенов е прекалено свързан с Бобев“ — изръмжава Кралев.

„Това не е беда. Ще го отвържем. Човек като Младенов не бива да се елиминира, освен ако започне да работи против нас.“

„Тъкмо от това се боим“ — забелязва Димов.

„Бойте се, но не го предизвиквайте съзнателно“ — произнася малко хапливо гласът с акцента.

Следват още няколко реплики без значение, примесени със звън на чаши.

„Ние ли ще ръководим операцията?“ — пита ненадейно Димов.

„Един от вас. Кой точно, и аз не знам. Този, който бъде натоварен с тая задача, ще получи още тия дни подробни инструкции с имената на хората. Операцията, разбира се, ще се ръководи от съвсем близък до границата пункт. При действия от такова значение...“

Една дълга сянка пада върху мене откъм ъгъла на улицата. Някой минава между снопа светлина от лампата и ягуара ми. Угасям апарата, заключвам кутията и без да вдигам очи, почвам да бъркам в джоба си за цигари. Чувам няколко едва доловими дебнещи стъпки и под носа ми щраква запалка. Вдигам спокойно очи. Пред мене е Гарвана, оголил в усмивка всичките си жълти зъби. Поднасям цигарата си към пламъчето на запалката и кимам в смисъл „мерси“.

— Чакаш ли някого? — пита Гарвана, леко разочарован, че стресването не се е състояло.

— Да, но някого в рокля, а не такъв като тебе.

— Я виж ти! Че къде пък баш тук намери да чакаш!

— Защо „баш тук“?

Гарвана замълчава, като се опитва да смеле отговора си. Значи, допуска, че може да съм спрял тук случайно. Значи, не ме е следил, а сега ме открива.

— Не е ли доста далечко от твоя квартал? — скалъпва той най-после въпроса си.

— Затова пък е близо квартала на приятелката ми.

— Знам я къде живее приятелката ти.

— Знаеш едната. А тая е другата.

— Тогава заедно ще почакаме.

Нова дълга сянка пада върху колата. На ъгъла се е появил и Смока. Той бавно идва насам и спира до Гарвана.

— Какво търси той тук? — пита без дипломация Смока.

— И аз същия въпрос му задавам — отвръща Гарвана. — А той ми разправя, че чакал някоя си.

Понеже двамата говорят помежду си, не намирам за нужно да смущавам разговора им.

— Виж кво, Смок! — подхваща отново Гарвана. — Мястото тук е тихичко. Да го пречукаме, а? Да свършим с него, и край!

Смока поглежда в краката си и пристъпва на място. Той не е твърде силен в мисленето.

— А бе, ако питаш мене, аз тъй ще река. Ама нали ни е казано да не пречукаме без нареждане. Не искам да си имам неприятности...

— Какви неприятности бе! Само мерси ще ни кажат...

По насрещната пресечка се задава неясна женска фигура.

— Ето я и моята приятелка — измърморвам аз, като в същия миг запалвам и внезапно потеглям.

Излизам на пресечката, завивам вляво, после вдясно, озовавам се на авеню Фош и подир малко се смесвам с потока коли на Етоал. Едва сега се сещам, че още не съм вечерял, и за да съчетая приятното с полезното, отивам чак в Монмартър в забутаното евтино ресторантче, където е слабо вероятно да бъда открит. Когато обаче към полунощ излизам от ресторантчето, установявам, че пезото на Гарвана е гарирано плътно до моя ягуар. Вероятно тия типове са ме настигнали още на Етоал или направо са забили към Етоал, разсъждавайки примитивно, но вярно, че рано или късно ще изплувам сред водовъртежа около арката. Вероятно е и това, че те вече са се свързали по телефона с шефовете си и са получили инструкции да ме следят, без да ме закачат, защото не слизат от пезото, а само наблюдават нахално действията ми.

Тая среща, макар и малко ненадейна, е вече предвидена мислено и аз извършвам това, което предварително съм решил да извърша при подобен обрат. Подкарвам спокойно и бавно към къщи, защото играта на гоненица при наличността на апаратура в колата е опасна. Двамата могат да се вбесят и да ме спрат насилствено, а тогава нещата съвсем ще се усложнят.

Четвърт час по-късно стигам пред къщи, загасям мотора, вземам от седалката шлифера си с поставената по пътя апаратура под него и без бързане се отправям към входа. Един съвсем бегъл поглед преди влизане ме уверява, че обитателите на пежото кротуват. Значи, дадено им е нареждане само да ме наблюдават, за което вероятно трябва да благодаря на човека с неприятния акцент.

Първата ми работа, след като влизам в студиото, е да прикрия апаратурата в едно скривалище под газовата печка в кухнята, предварително изработено за целта. Поставям едва забележим знак, за в случай че печката бъде поместена от някого в мое отсъствие, като следвам известни съвети, получени още във вилата при Фонтенбло, подир което запалвам цигара.

Едната задача за тая вечер е изпълнена, но това затруднява изпълнението на втората. Трябва на всяка цена да телефонирам на Мери Ламур, макар че ония долу още караулят.

Пускам радиото на станция Монте Карло достатъчно силно, за да се чува от този, който евентуално би подслушвал на вратата. Запалвам и всички налични лампи в студиото, за да се вижда добре илюминацията от онзи, който би наблюдавал от улицата, след което отварям безшумно вратичката на кухнята към черното стълбище, слизам на двора, прекачвам се през оградата, минавам в другия двор и през изхода на съседната сграда се озовавам на срещуположната улица.

Мадлената е само на десет минути път. Стигам площада, отбивам се в едно още отворено кафене и влизам в телефонната кабина. Набирам номера и миг по-късно чувам гласа на артистката, но вместо очакваната парола тя произнесе едно глупаво „Ало, кой там?“

„Мери — питам. — Всичко в ред ли е?“

Вместо отговор прозвучава някакво непонятно междуметие.

„Мери — настоявам аз отново, като се опитвам да ѝ внуша паролата. — Всичко в ред ли е? Да дойда ли утре?“

„Какво ще идваш утре — чува се най-сетне гласът на артистката. — Ела веднага! Случи се нещо ужасно!“

Закачам слушалката и съобразявам една минута. При други обстоятелства би следвало да оставя без последствие подобна съмнителна покана. Но като се има предвид колко е акълът на Мери...

Излизам бързо, проверявам бегло с поглед нощната улица и също тъй бързо свивам в първата пресечка. Наоколо няма жива душа, но

видимостта не винаги съвпада с истинското положение. Влизам за всеки случай в една сграда, чийто заден вход ми е добре известен, но пак за всеки случай прониквам в дома на Димов по начина, по който съм се измъкнал от къщи, тоест през оградата на съседния двор.

При тихото ми почукване вратата тутакси се отваря и пред мен изпъква уплашеното лице на артистката, което тъкмо защото е уплашено, изведнаж ме успокоява.

— Какво се е случило? — питам, след като затварям вратата подире си.

— Димов е мъртъв...

— От четири хапчета?

— Не от хапчетата... От кристалния пепелник...

Тук Мери внезапно захлипва, не толкова от скръб, колкото от нерви, с почти сухи очи, които ме гледат отчаяно, но и с някаква далечна надежда.

— А кой го удари с пепелника? Ти ли?

Тя мълчи. Впрочем отговорът е ясен.

— Къде е?

Жената посочва с поглед вратата пред нас. Влизам, но вътре е тъмно. Тя е загасила вероятно с глупавата надежда, че мракът ще изтрие станалото и всичко ще отmine като нелепа фантазия.

— Къде е ключът?

— До вратата.

Напипвам ключа и щраквам. Димов е рухнал от едната страна на голямата полирана маса, символ на еснафско охолство. Навеждам се. Смъртта е причинена действително от тежкия кристален пепелник с остри ръбове, който се търкаля на килима близо до тялото. Един от ръбовете на пепелника е пробил дълбоко дясното слепоочие. В момента на хвърлянето на тежкия предмет Димов навярно е обърнал инстинктивно глава настрани, за да се спаси от удара, и тъкмо по този начин ударът е станал смъртоносен.

— Ела и ми разкажи всичко — казвам, като се изправям.

Жената продължава да стои навън, до самата врата, свела очи, сякаш се бои да не набара с погледа си тялото.

— Добре, да идем оттатък...

Мери пресича гостната-хол, все тъй навела поглед, и ме въвежда в една от съседните стаи. В стаята има голямо тоалетно огледало, а

пред огледалото се въргаля булчинският воал, разкъсан и смачкан на топка. Разказът вече ми се струваше излишен, освен може би в някои подробности.

— Беше казал, че ще се върне късно... — започва с хлипане жената, така че едва разбирам думите ѝ.

— Виж какво, Мери — прекъсвам я. — Разбери, че няма време за плачове. Минутите ни са броени. Ако искаш да те спася, успокой се и ми разкажи късо и точно всичко станало.

Мери поема дълбоко въздух и опитва да се успокои, като слага ръце на едрите си гърди.

— Беше казал, че ще се върне късно... и понеже скучаех, извадих булото и отново си го сложих...

— За какъв дявол си го сложи? — запитвам аз машинално.

— Ами просто така... Представях си как се венчавам, ама не в кметството и не с Младенов, а в някаква голяма църква, където има музика, и... Изобщо, представях си... Бях сама в къщи и не ме беше страх, че някой може да ме изненада, понеже щях да чуя още когато се отваря външната врата. И както стоях пред огледалото с булото на глава, изведнаж видях Димов... в огледалото... застанал зад мене. И изкрещях от страх.

Мери затваря очи и замълчава за миг.

— После почна скандалът, също както друг път, само че още поужасно от друг път. За Тони ли, вика, беше приготвила този тоалет или тепърва се киприш за някой друг? За никого не е, казвам, взех си го така, на шега... Аха, вика, на шега... А защо изкрещя, като ме видях в огледалото? И къде беше изчезнала рано-рано тази заран? Вече не можеш да дочакаш даже да съмне, толкова гориш от нетърпение да тръгнеш да миткаш! Ами че ти не можеш ли да разбереш ма, че това було не е направено за пачаври като тебе! И се хвърли върху ми, и смъкна воала и го накъса, и почна да ме нарича с най-мръсни имена. Престани, викам, с тия мръсотии. Не те ли е срам, възрастен човек си. А той: Мръсотия, а? А мръсотиите, дето ги дрънкаш е Тони, забрави ли ги? Или мислиш, че хабер си нямам? Искаш ли, вика да ти ги пусна, та да си ги припомниш? Трябва, вика, да те пратя и тебе при Тони, само че не ща да ти правя такова милосърдие. Ще те накарам да се мъчиш години наред. Можеш да кажеш на тоя, дето кроите нещо с него, че паричките ми няма да ги пипне. Още утре, вика, променям

завещанието, а тебе, вика, ще те джиросам на някое макро при Халите, хем да си върна малко от похарченото, хем да те пратя да се продаваш на тротоара, защото твоят занаят, вика, е само да се продаваш. Още утре ще те пратя, вика, и всеки ден ще минавам да гледам как все повече заприличваш на пачавра, каквато си била винаги в душата си. Ще видиш ти тогава един възрастен човек, когато почнат да те изтезават хамалите и месарите. И още цял куп такива гадости ми крещеше, додето и аз не издържах и му ги надрънках всякакви, че е мръсник и човешка развалина и ме кара нощем да му играя гола, ама аз не съм от дърво и само с игри не мога да живея, а той е един изстискан лимон и даже не едно, а пет убийства да извърши, пак ще си остане това, което е... И тука той скочи и грабна стола и аз се уплаших, че ще ми разбие главата, и сигурно съм пипнала пепелника... и...

— И ти разби неговата глава — довършвам аз, понеже паузата става твърде тягостна. — Намери ми някакви ръкавици на Димов или по-добре гумени, ако имаш.

Мери вдига неразбиращи очи, сякаш още не може да дойде на себе си, после се спуска към съседното помещение да търси ръкавици.

— И някакъв парцал или голяма кърпа — извиквам подире ѝ.

Тя донася след малко едни оранжеви ръкавици от тънък каучук, каквито жените употребяват за миене на съдове, и една зелена кърпа за глава. Отивам оттатък, навличам ръкавиците и правя бърз обиск на покойника. От намереното задържам само един малък виненочервен бележник. Бележникът на един убит е опасна вещ, тъй като е прекомерно отличителна, но този бележник съдържа такива данни и имена, че не мога да го оставя на произвола. После изваждам моя „скорпион“ и го заменям с автентичния, като прибирам моя в джоба си.

С намерения в джобчето на Димовата жилетка секретен ключ отворям кабинета и правя втори бърз обиск без особен резултат, защото много от това, което намирам, ми е вече познато.

После вземам от хола-гостна кристалния пепелник и се връщам в стаята с огледалото. Всъщност би трябвало може би просто да си отида и да оставя жената на съдбата ѝ, но не мога да си наложа да го сторя.

— Тая заран, като се връщаше, видя ли те някой? — питам.

— Портиерът ме видя.

— Това не е много хубаво. А после излизала ли си?

— Никъде не съм излизала.

— А някой да е идвал при тебе или при Димов?

— Никой.

— Съседи, инкасатори — никой?

— Абсолютно никой.

— А да си се обаждала или някой да ти се е обаждал по телефона?

— Само ти.

— Добре — казвам. — В такъв случай запомни добре версията и ако те питат, все нея ще повтаряш: тази заран сте се венчали с Младенов. Това може да се установи. След туй си наминала тук да си вземеш някои дрехи и на обяд си отишла у Младенов и тоя ден повече не си излизала оттам. Ясно е, нали?

Тя кима с искра на надежда в уморените си и уплашени очи.

— Сега вземи си в едно куфарче някои най-необходими работи.

Мери отваря съседната спалня и почва да рови в гардероба.

— Ами на мене всичко това ми е необходимо...

— „Всичко това“ няма кой да ти го вземе. Въпросът е да инсценираме преселването у Младенов. Вземи една рокля и малко бельо и ги наблъскай ей в онова куфарче.

Додето Мери нарежда куфарчето, аз обикалям и хубаво изтривам с кърпата за глава електрическите ключове и бравите, които сме пипали. После вземам пепелника, увивам го в злополучното було, за да бъдат причината и следствието заедно, и го пъхам в куфарчето между дрехите.

— Значи, тръгваме — казвам. — Няма да пипаш нищо повече с ръце. Аз ще отварям вратите и ще гася. И моли се да не ни срещне някой, поне тук наоколо. Когато отидем у Младенов, аз ще му обясня всичко и ще уредя въпроса с него, а ти ще измиеш хубаво пепелника и ще изгориш булото без остатък. После лягай и забравяй.

Вземам куфарчето и тръгвам, последван от жената. Угасям навсякъде освен в гостната-хол и в антрето. Когато излизаме на стълбището, смъквам гумените ръкавици и ги поставям в джоба си с умората и облекчението на хирург, току-що приключил една сложна операция.

— Да тръгваме — казвам. — И по-малко тропай с тия високи токове.

* * *

Когато излизам от Младенов, вече е твърде късно и това е втората ми безсънна нощ, но аз не мога да си легна, преди да изпълня третата си и последна задача. Налага се все пак да се отбия до къщи, за да взема ягуара. Нощта е тиха, като се изключи тътенът на мотори, който все още долита от булевардите. Нощта е свежа, ако се остави без внимание бензиновият мирис, пропил въздуха, асфалта и стените на сградите. Нощта е моя освен с тая подробност, че нямам възможност да я използвам за сън.

Завивам край ортопедическия магазин на ъгъла, чиято витрина самотно свети в мрака, предлагаща на незнайния минавач скърцащите си прашни протези. Но когато поглеждам към дома си, изведнаж изпитвам едно мъчително усещане, сякаш някой е стиснал с жестоки пръсти стомаха ми. Ягуарът е изчезнал.

---

[1] Сензационно! Гръмотевично! ↑

ОСМА ГЛАВА

Излегнал съм се в едно от бледорозовите кресла и съм вперил очи в картината насреща, като се пазя да не ги затворя, защото знам, че тукаси ще заспя. Картината насреща е една „Къпеща се“ от Реноар — репродукция, разбира се. Подозирам, че Франсоаз я е избрала само защото подхожда по розовия си цвят на общия тон на интериора. Къпещата се, както става обикновено по картините, не се къпе, а само дава вид, че изтрива едрите си червеникави телеса. Тя е изписана преливно и замъглено, по реноаровски, но аз я виждам още по-замъглена, само като смътно розово петно върху благородно сивия фон на тапетите.

— Но ти спиш! — чувам внезапно един женски глас. — Господи, така те видях още първия път и така ще те видя последния...

— Надявам се, че последният път не е днешният — промърморвам сънливо, като с мъка отварям очи.

Франсоаз е загърната с бяла хавлия и черните ѝ коси са увити също с бяла кърпа. И макар че бялото не е никакъв цвят, а просто липса на цвят, но тя ми се струва страшно очарователна. На тая жена всички цветове ѝ отиват.

Аз дремя тук в това сиворозово студио сигурно вече от цял час, но ние сме разменили с Франсоаз само няколко реплики, и то главно ругатни от нейна страна по повод моите неочаквани визити в най-необичайните за тая цел часове на денонощието.

После, за да ме накаже или за да използва ранното си ставане, Франсоаз бе влязла да се къпе, докато аз трябваше да чакам и да се развличам с „Къпещата се“ на Реноар.

— Какво ще ми предложиш да пия? — питам аз, като виждам, че домакинята се запътва към кухнята.

— Витриол. В момента на пиенето е малко неприятен, но ще ти спести всички тия адски мъки, които тепърва те очакват.

— Никой не знае какво го очаква — отвръщам безгрижно.

От кухнята се разнася неприятният шум на електрическата мелница за кафе, напомнящ стърженето на зъболекарски свредел. После се чува плисъкът на водата от крана и съскане на мокър съд върху колелото на печката. Накрая Франсоаз отново се показва на вратата.

— Предполагам, че имаш смътна представа за правилата на играта — подхвърля чернокосата. — Ако успееш, ние сме с теб. Ако попаднеш в клопката, все едно, че не се познаваме.

— Знам. Тъкмо тая твоя вярност до гроб ме крепи в трудните мигове. Впрочем, защо са нужни тия пояснения?

— Защото подушвам, че си направил някакъв гаф. Иначе не би дошъл да ме будиш в зори.

— Вярно. И то какъв гаф! Снощи...

— Извинявай — прекъсва ме тя, — но недей преди кафето. Преди кафето не мога да слушам глупости и неприятни неща.

Тя отново изчезва в кухнята и аз отново отправям поглед към „Къпещата се“, като правя опит да поразсъждавам върху въпросите на живописца, за да не заспя. Собствено казано, една жена може да има такова червено тяло само ако е предварително потопена в кипяща вода, нещо, което се практикува обикновено не с жените, а с раците. И все пак тая руменина е приятна и отморяваща, особено ако почнеш да я гледаш просто като едно смътно петно.

— Горкият! Пак е заспал!

— Пак ли? — избърборвам недоволно, като отварям очи. — Какво ти „пак“, когато вече две нощи не съм мигнал.

— Трябва да ти напомня, че покрай тебе и аз спя зле напоследък... Хайде, яж!

Закуската е сервирана и доставена от кухнята върху малка масичка на колелца. Изобщо в това студио всичко е добре организирано, като се изключи обстоятелството, че до масичката няма креват. Почвам да ям сънливо, без да усещам добре какво точно ям, без да усещам нищо освен горещото и ободряващо кафе.

Кафето, изглежда, наистина ме събужда, защото отново си спомням за гафа си и почвам да разправам на Франсоаз за снощната нежелана среща с Гарвана и Смока в сянката на богаташкия дом.

— Ти си оставаш пълен дебютант в професията — въздъхва Франсоаз и пали цигара. — Как може да не усетиш, че са били подире

ти.

— Не са били подире ми. Чакали са там и са обикаляли наоколо.

— Разбраха ли, че подслушваш?

— Не допускам.

— Могли са лесно да го разберат.

— Бях пуснал апарата съвсем тихо.

— Могли са лесно да го разберат — повтаря Франсоаз. — Додето си се хранел в ресторанта.

— Кутията за ръкавици беше заключена със секретен ключ.

— Секретен ключ!... — Тя свива презрително устни. — Могли са да задигнат цялата кола...

— Всъщност те го направиха...

— А, така ли? — Жената ми отправя убийствен поглед.

— Само че вече бях прибрал апаратурата.

— Къде е тя сега?

— В къщи. Под паркета.

— А другото?

— Другото за жалост остана в ягуара. Но не вярвам да го открият.

— Не вярваш... Дръж се здраво за недоверието си.

— Извинявай, но не можех да се въртя около колата под погледите на онези типове, за да се разкрия до край.

— Ти вече достатъчно си се разкрил. Къде всъщност си пъхнал пистолета?

— В една нова кутия за масло „Шел“.

— Аха, в маслото! Понеже знаеш, че оръжието трябва винаги да бъде добре смазано. Ти си наистина прекалено интелектуален за тая професия.

— Стига с тия безсолни остроти — казвам. — В кутията няма масло, а парцали.

— А как си обясняваш, че не са задигнали колата ти още пред ресторанта, ами едва по-късно, пред квартирата ти?

— В началото не са имали нареждане да правят това. После са получили нареждане и са го направили.

— Но за да е променено нареждането, вероятно междуременно нещо се е случило. Какво се е случило?

— Нямам понятие. Всъщност случи се нещо, но то не е във връзка с колата ми...

Запалвам една от моите „зелени“, като мислено пожелавам на Мери Ламур добър шанс, защото в противен случай...

— Казвала съм ти да го оставиш този номер на напрежение!

— Франсоаз, Димов е убит.

Жената ме поглежда с такъв поглед, че го усещам как излиза през тила ми.

— Ти ли свърши това?

— Не говори глупости.

— А кой?

Разказвам накъсо и тая история, без да скривам и действията си за прикриване на убиеца.

— Следствието — казвам — не бива да се насочи към артистката...

— Защото и тя е от твоите любовници...

— Хайде, пак глупости! Защото в наш интерес е съмнението — ако има съмнение — да падне върху хората от Центъра, а не върху случайни жертви като Мери. Това ще доведе докрай верижната реакция...

— Боя се в тая верижна реакция от убийства ти да не бъдеш четвъртото звено.

— Може и да бъда, ако не ми помогнеш да намеря колата си. Без кола съм като с вързани ръце.

Франсоаз става и отива към спалнята, където е телефонът, но преди да телефонира, грижливо затваря вратата подире си. Ужасна жена. Груба и подозрителна като данъчен агент.

Тя съмнително дълго се бави в спалнята, но когато отново се появява, откривам причината. Франсоаз е освободила разкошната си коса от бялата кърпа и е облякла хубав копринен пенъоар на сини и бели цветя.

— Скъпа моя, ти си ослепителна в този пенъоар — избъблям аз. И тутакси добавям: — Ще стане ли нещо с колата?

— Не бързай. Наредено е.

Тя сяда срещу мене, слага крак връз крак и ме поглежда замислено:

— Всъщност ти би следвало да бъдеш доволен от развитието на нещата. Противниците ти един подир друг излизат от строя. Значи, би следвало да бъдеш доволен.

— Не съвсем. Димов трябваше да бъде компрометиран с издаването на някои документи. Димов трябваше да насочи беса си срещу Кралев и да почне борба за унищожението на Кралев. А сега се получи тъй, че Димов беше ликвидиран, а Кралев остана.

— Е, нищо. Кралев пък ще унищожи тебе и историята ще приключи. Идеалът затова е идеал, защото никога не се постига напълно.

— Виж какво, Франсоаз: твоите мили реквиеми ме покъртват наистина, но тая малко преждевременна скръб не бива да замъглява разума ти. В обстоятелствата, при които работя, не виждам начин да направя повече. Аз съм почти изолиран и сам срещу цяла банда. Аз съм разкрит и под почти непрестанно наблюдение. Аз съм...

— Скъсявай! — прекъсва ме чернокосата. — Знам достатъчно добре какво си.

— Важното е — казвам, — че нещата се движат в общи линии към предвидения край, макар и не точно по предвидения от нас начин. На теб ти е добре известно, че аз нито съм очаквал, нито съм търсел кръвопролития. Достатъчно беше тия хищници взаимно да се дискредитират. Но тъкмо понеже са хищници...

— Скъсявай! — прекъсва ме отново Франсоаз.

— Така или иначе, Центърът е на път да бъде окончателно ликвидиран в досегашния си вид. Начело с Младенов ще се формира един нов Център, точно такъв, какъвто го желаете — един Център, изцяло подчинен на вас.

— А не мислиш ли, че когато Младенов поеме властта, ти можеш да му се сториш излишен?

— Младенов сам е напълно безпомощен и той си дава сметка за това, когато е насаме със себе си, сега още Младенов има лука да избира между двама помощници — аз и Кралев. Но когато помощникът остане един, изборът ще бъде решен от само себе си.

— Добре — кима Франсоаз, — ще чакаме да остане един помощник.

Тя запалва нова цигара и издишва към мене гъста струя дим.

— Ти, разбира се, си направил известен оглед в квартирата на Димов. Какво интересно откри?

— Нищо повече от това, което вече знаем. Не разполагах с време за подробно изследване.

— Добре. Нашите хора ще извършат изследването. А сега разкажи ми какво точно говориха ония тримата.

Макар че той въпрос идва в края на разговора, аз го очаквам от самото начало и съответно съм се подготвил: предавам подробно репликите, които съм чул, с изключение на тия, засягащи операцията „Незабравка“. Всъщност, понеже знам задълженията си, споменавам и операцията, но с една малко смътна фраза:

— ...Ставаше дума и за обмислянето на някаква операция, но не можах да чуя нищо определено, защото тъкмо тогава ония дойдоха...

Не мога да си позволя да кажа повече, защото ме е страх, че ако шефовете на Франсоаз и Льоконт узнаят преждевременно подробностите по операцията, могат брутално да се намесят и да провалят целия ми план. Не е нужно тъкмо преди края да създавам ситуация, при която Кралев би могъл да се изплъзне. Аз имам да уреждам сметки с този човек.

За моя изненада и облекчение Франсоаз не проявява особен интерес при споменаване на операцията.

— Хубаво — промърморва тя и пуска още една струя дим в лицето ми. — Да видим сега отгук нататък.

Излагам набързо плана за най-близките си действия. Франсоаз кима или прави къси бележки. После, когато свършвам, тя отново ме поглежда с оня поглед, който пронизва очите ми и излиза от тила ми.

— Добре. И помни какво ти казах: хлътнеш ли, знай, че си сам. Ако се опиташ да се позовеш на нас, това само ще отегчи положението ти.

Тя изгася цигарата си и става.

— В случай, че има нещо, можеш да ми телефонираш. До обед съм тук. Ще бъда в къщи и след седем вечерта, ако ти трябва работа.

— Трябваш ми — промърморвам, като също ставам. — Ужасно ми трябваш.

И прегръщам раменете ѝ през копринения пенъоар. Тя ме улавя за ръката и деловито поглежда часовника ми:

— Всъщност бих могла да те позабавлявам един час. Макар че с всички тия твои женски връзки ти съвсем не го заслужаваш. Какво да правя, такава съм: умирам за дебютанти.

Аз също умирам за такива нежни женички. Затова затягам прегръдката, като мисля разсеяно, че на такива като нас не е писано да останат насаме дори в леглото. Може би тъкмо затуй Франсоаз никога не изрича нежни думи, уверена, че в същото това време един магнитофон наблизко се върти, готов да запечата за вечността отлитащия миг. „О, миг, поспри!“, както бе казал Фауст или някой друг.

* * *

Когато някой върви по петите ти, логично е да се стремиш да му се изплъзнеш възможно най-бързо. Понякога обаче по-просто е да тръгнеш насреща му и да кажеш: „Здрасти, как е работата?“

Моят случай е тъкмо от този род. След като предната вечер съм заловен на местопрестъплението, след като съм бил следен из целия град, след като най-сетне ми е била задигната колата от хората на Центъра, аз отивам към десет часа в същия този Център, позвънявам, минавам нахално край Гарвана, който ми е отворил и ме гледа зяпнал от учудване, и спокойно влизам в стаята си. Хвърлям на масата купчината нови броеве, току-що взети от печатницата, сядам на стола и поставям краката си върху бюрото, според изискванията на най-доброто американско възпитание. Малко по-късно в стаята влиза Младенов. Вестта за убийството на Димов очевидно вече е стигнала до Центъра, защото Младенов е поизправил костеливата си снага и в походката му се долавя достойнството на истинския шеф. Той поглежда с явен укор поставените ми на масата крака, но понеже не благоволявам да променя позата си, минава на въпроса:

— Емиле, мисля, че се разбрахме: твоето по-нататъшно оставане в Центъра е нежелателно.

— Както виждам, ти май вече си ръкоположен за шеф — отвръщам аз, без да се стряскам от важния му вид.

— Има нещо такова. Тази заран тук станаха някои разговори с отговорни хора и ръководството бе поверено на мене. Между другото ми беше напомнено, че ти трябва да бъдеш незабавно отстранен от

Центъра. Следва да ти кажа, че дори от страна на *едного* — старецът натъртва на местоимението — бяха направени обидни намеци, че съм бил под твое влияние. Това още повече налага да напуснеш незабавно Центъра.

Би трябвало да отговоря: „Осигурих ти, значи, добро наследство и шефско място, а сега ми обръщаш гръб. Чакай, старче, тия работи така не стават.“ Но това са детинщини и после, човек не може да приказва свободно в една стая, където всичко се подслушва. Затуй се задоволявам да измърморя:

— Умрял съм ви за Центъра. Донесох екземпляри от новия брой, защото такава ни беше уговорката. За другото не се вълнувай. Можеш да смяташ, че не се познаваме.

Младенов понечва да изяви някакъв лицемерен протест, но пресметливостта му надделява и той казва сухо:

— Така ще бъде най-добре. Впрочем, ако не бързаш, почакай десетина минути. Кралев искаше да говори с тебе.

Новият шеф ми кима леко и си излиза. Този път гърбът му е още по-изправен, защото от него е паднало бремето на една главоболна дружба.

„Защо не, ще почакам — казвам си аз. — Човек никога не знае какво може да излезе от един разговор.“

Кралев очевидно е някъде навън. Той обаче не ме принуждава дълго да чакам, защото само няколко минути по-късно нахълтва в стаята и се изправя пред бюрото ми, сложил заканително ръце на кръста си. Черните му очички са кръвясали от злоба, снопче от рядката му мазна коса се е спуснало над челото. Тоя заплашителен вид не ме вцепенява, защото друго не съм и очаквал. По-изненадваща се оказва репликата му:

— Къде е момичето?

Сега я втасахме. Очаквах да чуя „къде беше снощи?“ или „кой уби Димов?“, но не и „къде е момичето?“

— Омъжи се — отвърщам студено.

— За кого се омъжи? — пита Кралев и прави крачка към бюрото.

— За Младенов.

— Ти идиот ли си бе! — изкрещява ми Кралев, който явно не може да се владее повече. — Как може дъщерята да се ожени за баща си?

— А, ти за дъщерята ли питаш? Аз пък мислех, че се интересуваш от Мери Ламур.

— Слушай — изръмжава чернокосият през зъби — не се опитвай да ме правиш на диване! Къде е момичето?

— Ако става дума за Лида — нямам понятие.

— Лъжеш!

— Аз лъжа само при нужда — уточнявам спокойно и вадя цигарите си. — А в случая такава нужда липсва. Може би щях да знам нещо по-определено за момичето, ако твоите двама глупаци не бяха се напъхали, дето не им е работа.

— Какви ги дрънкаш?

— Ей такива, нà! Вчера следобед бях в „Колизе“ с една приятелка и току изведнаж, гледам: Лида. Дошла да ме търси, понеже знаела, че следобед ходя в „Колизе“, и искала да води с мене сериозен разговор. Казах ѝ, че заради нейния разговор не мога да си зарежа приятелката. Но понеже Лида настояваше и понеже ми се видя разтревожена, обещах да намина по-късно към тях. „Аз, вика, не съм вече при татко. Живея временно в един хотел близо до Етоал.“ „Добре, казвам, ще дойда в хотела.“ „Не искам, вика, да идваш в хотела.“ „Е, тогава кажи какво искаш — казвам, — защото виждаш, че не съм сам.“ И тя ми посочи улицата, дето да се срещнем, и се разбрахме за часа и сигурно щяхме да се срещнем, ако твоите типове не бяха ме притиснали.

— Лъжеш! — повтаря Кралев но тоя път не тѣй уверено, защото, изглежда, съобразява.

— Казвам ти самата истина. Пък ти, ако искаш, вярвай.

— Ти си тарикатче, ама от глупавите — промърморва Кралев. — Около Етоал няма един милион хотели. Всичките ще ги проверим и ако се окаже, че лъжеш, приготви си молитвата.

— Не вярвам да се е записала с името си, щом е избягала — подхвърлям аз.

— Няма значение с какво име се е записала. При всички случаи ще я открием. Освен ако си излъгал. Тогава...

— Добре — прекъсвам го. — Това за молитвата вече го каза. Ето ти готовите броеве. А сега нареди на онези глупаци да ми върнат колата.

— Каква кола? — учудва се престорено Кралев.

— Тая същата, моята, дето си заповядал да ми я задигнат.

— Тук друг издава заповеди. Защо не се обърнеш към Димов?

Чернокосият ме поглежда изпитателно, обаче много си въобразява, ако мисли, че ще ме хване.

— Защо да се обръщам към Димов? Не съм вчерашен. Знам кой ги забърква кашите.

— Друго знаеш ти! — изревава в лицето ми Кралев. — Иначе би отишъл при Димов, и то още тая заран, защото Димов е по-отстъпчив от мене. Но ти знаеш, че Димов го няма, че Димов е на оня свят! Кой го прати на оня свят, ти ли?

Кралев, се е надвесил заплашително над бюрото и аз едва устоявам на желанието да си вдигна крака и да го ритна в четвъртитата челюст.

— Не ме пръскай със слюнка — казвам. — Говори по-отдалеч. И най-важното, недей говори глупости. Това, че Димов е отишъл на оня свят, от тебе го научавам. И ако някой насилствено го е пратил на оня свят, не е никак трудно да се разбере кой е тоя някой.

— Не е трудно, добре го каза. Ти си му светил маслото.

— Виж какво, Кралев: ти вероятно убийствата ги разбираш по-добре от мене и сигурно знаеш, че за предумишлено убийство е нужен мотив. Ти знаеш също тъй, че аз нямам *никакъв* мотив да очиствам Димов. А одева, когато ти казах, че Младенов се е оженил за Мери Ламур, защо се направи на ударен, сякаш все едно не си чул?

— Защото това е пак една от лъжите ти...

— За този брак в кметството на Девети арондисман има акт под номер 5311. Тоя брак е сключен едва вчера заранта. По силата на тоя брак нашият Младенов се докопва до една богата наследница, ако са верни приказките, че Димов е завещал всичко на Мери. Ясно ли ти е? Ясно ти е, разбира се, само че ти умееш да се правиш на глупак, когато ти отърва.

— Я си дръж езика! — изръмжава Кралев, но мисълта му, изглежда, е заета с друго.

— Нареди да ми върнат колата! — напомням аз.

Той ме поглежда разсеяно, като че не разбира думите ми, после казва безучастно:

— Колата ти е долу на улицата. Вдигай се и заминавай. Повече да не си стъпил тук.

* * *

Моята таратайка наистина ме чака долу, сякаш нищо не е станало. Когато няколко минути по-късно потеглям, забелязвам в ретровизьора, че съм си намерил това, което съм търсил: пезото на Гарвана се движи неотстъпно подире ми, без дори особено да се прикрива. Тая история за срещата с Лида бе удобна за момента, но тя ми осигури и един нежелан надзор, най-малкото до края на деня.

Ягуарът ми се движи бавно по мрачния улей на рю дьо Паради, която напускам завинаги. Нещо като повторно изгонване от рая, при това без компанията на никаква Ева. Едно безшумно изгонване от кристално-порцелановия рай, където дори не съм успял да поразходя слона на своите мечти. Макар че, казано преносно, немалко нещо вече е изпотрошено специално в онова предприятие, наречено ИМПЕКС.

Когато някой те следи, редно е да не даваш вид, че си го забелязал, за да не му накърняваш самочувствието. Но когато преследвачът е дръвник като Гарвана, тая учтивост става излишна, особено ако работата ти налага да се усамотиш.

Все пак аз продължавам да карам бавно, без да обръщам никакво внимание на пезото, за да притъпя бдителността на дръвника. Едва когато излизаме пред Операта и се уверявам, че Гарвана е през две коли зад мене, аз, заел удобна позиция, потеглям стремглаво на червено. Полицаят изсвирва пронизително, но движението тук е такова, че той не може да се занимава с мене. Ягуарът ми с пълна скорост поема по авеню дьо л'Опера, преминава цялото авеню, пресича Риволи и площада Карусел и излиза на кейовете. Щом Гарвана дотук не е успял да ме настигне, оттук нататък това ще бъде съвсем невъзможно, защото движението по кея е много по-леко, а моята таратайка е изумително чевръста.

Надувам колата с не позволената скорост, както впрочем правят и всички наоколо, стигам Бастилията, минавам по Доменил, пресичам гората Венсен и излизам на Марна. В делничен ден тук е безлюдно и тихо. В почти неподвижните масленозелени води на реката плуват тъмните сенки на дърветата. Плажът-къпалня е пуст. Малките бирарийки — също.

Поемам по тесния асфалтиран път край реката, изминавам към километър, после отбивам встрани и спирам ягуара сред една полянка между храсталака. Трябва да се справя с последната задача, останала неизпълнена снощи. Трябва да пусна в ход останалата част от техниката си, защото не знам какво ме чака.

Въоръжавам се с отвертка и пропълзявам под ягуара. Винтовете, с които гаражистът е монтирал металическата кутия, се развинтват лесно, но още при самото им развинтване имам чувството, че кутията е ненормално лека. Нищо чудно, защото тя се оказва празна.

Значи, колата ми е върната след щателен обиск и съответно изземване. Захвърлям кутията в храсталака и отварям багажника. Тенекията за масло и пистолетът в нея са налице, но това съвсем не ме успокоява. Загубата на техниката под шасито е за мене тъй съдбоносна, че поставя под съмнение изхода на цялата операция.

Единствената ми утеха при такива тежки случаи е, че и те са били предвидени — въпреки цялата им невероятност — и че все пак продължавам играта. Това не е особено голяма утеха, но по липса на друго...

Трябва поне да използвам обстоятелството, че за момента нямам зад гърба си опашки като Гарвана или Смока. Затварям багажника, качвам се в ягуара и потеглям към предградието Ножан. Намирам с питане местната пощенска станция, поръчвам бърз разговор с Марсилия и се свързвам с Лида, за да разбере спазва ли инструкциите и да ѝ дам някои добавъчни напътствия. После отново се качвам на таратайката и се връщам в града, избягвайки улиците, където бих могъл да се сблъскам с неприятни познати. Стигам до гарата „Сен Лазар“ и гарирам в рю дьо Ром, изобилствуваща с радиопринадлежности също както рю дьо Паради — с порцелани.

Микрофончето, малкият усилвател и няколкото метра жица, която си набавям, биха накарали вероятно всеки колега да се усмихне подигравателно, но понякога се налага човек да действа с подръчни материали като прост любител. Заклучвам пакетчето в кутията за ръкавици и наново подкарвам. Спирам на площад Сен Огюстен и влизам в едно кафене, за да изконсумирам всекидневния бифтек с пържени картофи. Следобеда въпреки двойното кафе ужасно ми се доспива и аз решавам, че мога да си позволя два часа сън, преди да минем нататък.

Когато гарирам пред къщи, установявам без особена изненада, че двама познати по лице емигранти вече очакват пристигането ми, инсталирани с вестници в ръка в един очукан опел рекорд. Те ме поглеждат само за справка и аз, несмушаван от никого, изкачвам вечните деветдесет и две стъпала.

Преди да се отпусна в леглото, проверявам за всеки случай дали апаратурата е на мястото си под газовата печка. Апаратурата си лежи там, дето съм я оставил. Но печката е премествана в мое отсъствие. Косъмчето, което съм използвал като белег, липсва.

* * *

Следващият подред. Следващият и този път не съм аз. Изпращаме Димов. Димов също ще почива недалеч от Хайне и Стендал. Това е за него една добра възможност да се запознае на оня свят с имената на някои автори, които приживе едва ли е чувал.

Версията на нашия домашен лекар с голямата глава и тъмните очила и този път е „сърдечен удар“. Тоя човек очевидно няма в джоба си други диагнози. Пробитото слепоочие е позатрупано с цветя и не личи. Изобщо излишно е да се вдига особен шум около семейните разпри. Но сред емигрантите отново е пръснат настойчивият слух, че и тая смърт е дело на комунистите.

Може би тъкмо затова, а може би и поради туй, че днес няма никакъв интересен мач, на гробището са се събрали над стотина души. Цветът на емиграцията е в пълния си комплект. Не липсвам и аз.

Искрено казано, покойният не фигурираше между моите приятели. Но това е без значение, защото аз изобщо нямам тук приятели. И после, аз съм дошъл не толкова за покойния, колкото за двама-трима от живите. Един от тях, в черен костюм, с благородна старческа осанка и агресивно изхвъркнала напред адамова ябълка, в тоя момент произнася надгробното слово. След като три дни по-рано е говорил за младата гвардия, той отдава днес нужната дан и на старата — на изпитаните борци, към които е принадлежал и покойният, останал верен до гроб на свещените национални идеали. Изобщо — думите не се пестят, понеже нищо не струват и понеже за някои хора

няма по-приятно от това да слушат мелодията на собствения си глас, особено когато тя е тържествено траурна.

Самочувствието на Младенов през часовете на нашата раздяла очевидно още повече е нарасло. Той вири нагоре темето си с няколкото бели косъма в края на всяка фраза, сякаш пита „добре ли го казах?“, и често изнася напред костеливия си юмрук, като че се готви да светне някого в носа. Словото добави особен патетизъм в пасажа за тия, които няма да оставят свещеното дело недовършено, при което ораторът очевидно има предвид главно себе си.

Мери Ламур противно на очакванията ми не само не е в първата редица на опечалените, но дори е застанала най-отзад. Когато по някое време при едно бегло поглеждане жената забелязва присъствието ми, тя съвсем непредпазливо се приближава и ми прошепва:

— Трябва да ми помогнеш, Емиле. Попаднах в истински капан.

Озъртам се, но множеството пред нас е изцяло погълнато от надгробното слово, включително Гарвана и Смока, които следят оратора, зяпнали от учудване пред ловкостта му да говори много, без да каже нещо.

— Какъв капан? — питам също шепнешком.

— Твоят Младенов иска да му прехвърля цялото наследство. „Ако не, вика, ще те предам на полицията.“

— Не бой се. Докато получиш наследството, ще има поне два-три дни формалности.

— Два-три дни не са много.

— Достатъчни са. През това време аз ще укротя стареца.

— Сигурен ли си?

— Щом ти казвам.

— Умирам от страх. Ще ме предаде, без да му мигне окото.

— Не бой се. Плаши те само. И изобщо, точка по въпроса. Ако се боиш, довечера не се прибирай при Младенов. Върви другаде. Иди в хотел „Насиоиал“. Голям хотел, никой няма да те усети. По някое време и аз може да намина.

— Така ще направя. И ела непременно. Само на тебе разчитам.

Мери Ламур ме поглежда по начин съвсем неуместен за кътчето, дето се намираме, но аз я приканвам с очи да се върне на мястото си и тя се подчинява.

В скръбната тишина бодро прозвучава призивът „вечна да бъде паметта ти!“, подир което следва ритуалът на спускане тялото и най-сетне познатият тропот на буците пръст върху капака, един, общо взето, глух тропот, но значителна по-съдържателен от всякакви слова.

Множеството се запътва към изхода. Аз скромно чакам отстрани да се източат величията. Кралев и Младенов вървят заедно и разговарят. Когато приближават до мене, Кралев хвърля едно око насам, но като че не ме вижда, и казва нещо на Младенов. Онзи поглежда часовника си и кима. Логично е да се предположи, че си дават среща. Неизвестно е само къде и кога.

Всъщност независимо дали ще има среща или не, и независимо къде и кога ще бъде тя, моят план е предварително установен. Той е твърде прост, защото е съставен по правилото „ще правиш това, което единствено е възможно да правиш при дадените обстоятелства“.

Явяването ми на погребалната церемония цели между другото известен практически ефект: да покаже на някои хора, че нямам никакъв интерес да се крия повече и че пет пари не давам, ако продължават да ме следят. Когато потеглям с ягуара си към площад Клиши, установявам, че опелът на двамата непознати емигранти е изчезнал. Няма го и пезото на Гарвана. Аз обаче не бързам да се радвам на свободата си и наблюдавам в ретровизьора пейзажа зад гърба си, както и таксито пред мене, в което се е настанил Младенов. Постепенно в хаотичното движение на улицата отдира почва да ми се натрапва в очите един често повтарящ се елемент. Това е банална сива камионетка ситроен, подвеждаща с добродушния си делничен вид. Понякога тя изчезва сред наплива от коли или пропада зад някой завой, но после отново изплува, често пъти едва видима в далечината.

Може да се касае до съвпадение, обаче при дадените обстоятелства туй е слабо вероятно. Проверката на хотелите около Етоал сигурно вече е приключила. Единствената надежда на Кралев да се добере до Лида е да ме следва по петите. Докато тая надежда го крепи, следенето ще продължава, но ще продължава и животът ми. Защото, ако Кралев не разчиташе все още да го насоча на Лида, той сигурно вече би ме пречукал.

Доколкото може да се съди по следваната от таксито посока, Младенов се прибира в къщи. В момента за мене това е възможно най-

добрият обрат на нещата, стига да мога някак си да се освободя от сивата камионетка.

Таксито наистина свива към рю дьо Прованс. Без да му обръщам повече внимание, аз продължавам пътя си, излизам на Осман и се насочвам към Етоал. Камионетката е подире ми, макар и твърде назад. Толкова продължително съвпадение на пътищата не може да бъде случайно. Докато съобразявам как да се отърва от камионетката, забелязвам един втори, често повтарящ се елемент, този път в пейзажа пред мене. Това е тъмносиният спортен меркури, който бе ми се мярнал още на Клиши. Значи, блокиран съм от двете страни, като спътникът ми отпред притежава една достатъчно мощна кола, за да мога да се изплъзна с някоя евтина лудория.

Когато две коли те дебнат успешно от далечно разстояние въпреки внезапните ти свивания насам-натам, логично е да се предполага, че са снабдени с необходимата радиоапаратура. Това прави проблема за бягството още по-сложен. Не ми остава нищо друго, освен да се простя с колата и да се върна към традициите на славната пехота.

Междувременно загубвам всякакъв интерес към площад Етоал. Намерението ми да създам впечатление, че отивам да посетя в тоя квартал Лида, след което да изчезна безследно, отпада. Да се простя с колата си, това съвсем не значи да я зарежа на другия край на града. Свивам по рю Тронше. Когато стигам Мадлената, установявам, че тъмносиният меркури е отново пред мене. Продължавам пътя си, без да давам признаци на паника, и додето въртя с една ръка кормилото и чакам на светофарите, отключвам кутията за ръкавици и прибирам купените заранта съоръжения в джобовете си. Не забравям и опаковката, тъй като напечатаната върху нея фирма на радиобагажа може да прозвучи някому твърде интригуващо.

Сега колана е чиста. Остава само да я приютя някъде. Завивам зад Борсата и влизам в рю Вивиен. Тъмносиният меркури е изчезнал някъде встрани, но камионетката е на стотина метра зад мене. Гарирам внезапно в първото ми попаднало място, изскачам от колата и се вмъквам в пасажа Вивиен. Пасажът е дълъг, но счупен надве под прав ъгъл. Точно на ръба на тоя прав ъгъл има една стара антикварна книжарница, чиито витрини са добре задръстени с лавици прашни книги. Писано ми е било да почета паметта на Тони, като повторя номера му. Влизам в книжарницата с нехайния вид на човек,

надникнал тук от любопитство, и почвам да преглеждам томовете на рафта в ъгъла, без да си давам труд да чета заглавията. Книжарят, един възрастен здравеняк с добродушно лице, не ми обръща никакво внимание. Той е потънал в разговор с един също тъй възрастен клиент относно фантастичната цена, на която било продадено първото издание на „Цветя на злото“ на еди-кой си търг. После разговорът се прехвърля върху самия Бодлер и неговото място във френската поезия, като единият от опонентите го смята за парнасист, а другият за символист. В момента обаче моят ум е зает не толкова с „Цветя на злото“, колкото с едно не по-малко зловещо цвете, носещо невинното име „Незабравка“. Това ми пречи да следя през процепа между две лавици движението по пасажа. Няколко минути по-късно един непознат човек минава край витрината с характерната походка на преследвач, който само от приличие не се впуска да тича. Малко по-сетне втори човек минава със същата походка, но в обратна посока.

Аз вече съм прехвърлил целия горен рафт и минавам към следващия. В подобни мигове не е полезно да се проявява нетърпение. В това отношение примерът с Тони е достатъчно назидателен. Едно по-бързо излизане — и започва поредицата от причини и следствия, която те изпраща на оня свят. Може би нещастие на Тони е, че бе се пъхнал в книжарница, а не в бистро. Ако беше влязъл в бистротото, имаше всички шансове да се запие, а в една книжарница какво може да направиш, освен да се завъртиш и да си излезеш.

— Търсите ли нещо? — запитва ме услужливо старикът, забелязал най-сетне присъствието ми.

— Търся първото издание на „Кандид“ — отвръщам, за да кажа нещо.

— Ха-ха-ха, аз също! Ако го намерите, съобщете ми.

Той ме поглежда, като че съм казал кой знае каква смешка, и добавя:

— И запомнете за сведение, че първото издание на „Кандид“ няма размерите, нито обема на теченията от „Илюстрасион“.

Благодаря за информацията и си тръгвам. За всеки случай излизам от другата страна на пасажа и след малко се озовавам в градината на Пале Роаял. Градината е заобиколена с дълги аркади, където наредко се мяркат самотни пешеходци и където отдалече

виждаш има ли някой пред тебе или подир тебе. Изминавам за справка цялата аркада, стигам до площадчето Пале Роял и вземам такси.

— Хубав ден, нали? — казва възрастният шофьор и подкарва с трясък старото купе.

Този е от приказливите.

— Чудесен! — избъбрям, като мисля обратното.

* * *

Ключът издайнически изскърцва в ръждивата брава, но по стълбището за щастие няма жива душа. Влизам в тъмното помещение и заключвам отвътре. В дъното има една друга врата — вероятно за черната стълба. Натискам за всеки случай бравата и установявам, че и тази врата е заключена. Наблизо има електрически бутон, но аз не се решавам да проверя дали работи. От малкото таванско прозорче, заградено с дебели ръждиви решетки, идва засега достатъчно светлина.

Трябва да побързам, защото вече почва да се здрачава и светлината на прозореца скоро ще угасне. При това всяко забавяне намалява шансовете ми да чуя онуй, което бих чул, ако пипам почевръсто, в случай че долу наистина стане някаква среща и че тя още не е станала.

Помещението вероятно от години не е използвано, защото е цялото в паяжина. В единия край са наблъскани два стари шкафа, няколко изпочупени стола и купчина книги и вестници, потънали в такъв прах, че дори и антикварят от пасаж Вивиен едва ли би им обърнал внимание. Моето собствено внимание в момента е насочено към няколко комина, долепени до стените на таванското помещение. Възстановявам мислено устройството на Младеновия апартамент и решавам, че коминът, свързан с камината в хола, е вторият отдясно.

С помощта на джебния си нож и с известно количество търпение успявам да освободя от градежа на комина една тухла, а после и още една, като се пазя да не вдигам излишен шум. Скачвам на единия край на жицата микрофона и го спускам в отвора дотолкова, че да не се появи издайнически през камината. После го закрепям, като го връзвам за едно от креслата ветерани, а на другия му край закачам слушалката-

усилвател. След което се инсталирам сам върху прашния ветеран, нагласям слушалката на главата си и предпазливо запалвам цигара. Дори не съм сънувал, че таванската ми мисия ще протече при такива удобства.

Известно време не долавям нищо. После се чува отваряне и затваряне на врата, а после други шумове без значение. Подир туй следва едва различим звън, ново отваряне на вратата и след малко шум на няколко чифта стъпки.

— Тия двамата защо ми ги водиш? — раздава се недоволният глас на Младенов.

— За охрана — прозвучава и тръбестият глас на Кралев.

От което следва да се заключи, че „тия двамата“ са Гарвана и Смока.

Чува се тътрене на столове. Новодошлите вероятно се разполагат.

— Уилямс още го няма... — казва след малко старецът.

— Уилямс няма да дойде — отвърща сухо Кралев.

— Как така няма да дойде? Нали трябваше да уговорим подробностите по операцията?

— Всичко е вече уговорено. Операцията се възлага на мене.

— Че как така изведнаж?

— Ей така изведнаж. Не можем да си играем на разговори. Още утре трябва да замина.

— Е, добре де. А аз нямам ли думата? И защо тогава ми уреждате тая среща?

— За да побъбрем по други работи — отвърща нехайно чернокосият.

— Слушай, Кралев: ако смяташ да я караш както преди, трябва да ти кажа, че много се лъжеш. Ти сам чу тази заран лично от Уилямс, че шеф на Центъра ставам аз. Ръководител в пълния смисъл на думата, разбра ли? Тая практика, ти да разговаряш с Уилямс, а мене само да ме информираш, трябва веднаж завинаги да я оставиш.

— Ще видим това — отвърща сухо Кралев.

— Как тъй „ще видим“? Не чу ли какво каза Уилямс тая заран?

— Това беше тая заран. А сега сме тая вечер. И междувременно се изясниха маса неща.

— Какво се е изяснило? — повишава тон Младенов. — Какво пак се опитваш да интригантствуваш? Ако на Димов тия мурафети минаваха, на мене няма да минат, добре го запомни! На тия твои маниери трябва да се сложи край, разбра ли?

— Аз тъкмо затова съм дошъл, за да сложим край — казва все тъй спокойно Кралев. — Ти си пред края, Младенов. Тази вечер ти е краят!

— Какъв е този театър? — извиква старецът с възмущение, примесено с нотки на инстинктивен страх.

— Не сме дошли за театър — отвърща мрачно Кралев. — Дошли сме да ти изпълним присъдата. Други са я издали, ние само ще я изпълним.

— Присъда за какво? — пита старецът и гласът му звучи вече съвсем уплашено.

— За убийството на Димов. Ти си убил Димов, за да заемеш мястото му. А преди това си се оженил за наследницата му, та да пипнеш и парите.

— Тук има грешка...

— Грешка има, само че твоя. Но прошка няма да има — пуска Кралев хумора си в ход.

— Казвам ти: грешка има — настоява вече в паника старецът. — Димов го уби Мери Ламур.

— Мери Ламур няма нито акъл, нито кураж да свърши такава работа. Мери няма какво да спечели от брака си с тебе.

— Ама не е тъй бе, човек!...

— Убийството на Димов е само едното ти престъпление — продължава чернокосият, без да го слуша. — Другото е още по-тежко: ти вмъкна в Центъра Бобев!...

— Че нали Бобев тая заран го изхвърлих. Аз го изхвърлих...

— Да, но след като го вмъкна. И след като той направи маса поразии и тепърва щеше да направи други, ако аз не бях се намесил.

Кралев навярно в тоя момент е станал или се готви да става, защото чувам стареца да казва:

— Седни, Кралев. Седни да се разберем.

И тутакси след това прозвучава гласът на Кралев, но вече не към Младенов, а към някой друг:

— Хайде бе! Какво чакаш? Да почне да вика ли?

— Стойте... — изкрещява Младенов.

Но в тоя миг се чуват четири тъпи изстрела на пистолет, снабден със заглушител. И подир туй дрезгавият глас на Гарвана:

— Всичко ще се изпоплеска. Другаде май трябваше да свършим тая работа. Тук няма как да я прикрием.

— Какво ще я прикриваш бе, ще я джиросаме на оня мръсник Бобев — обажда се Смока.

Двамата почват да обсъждат на висок глас въпросите, свързани с прикриването.

Свалям слушалката и ставам. В помещението е вече почти съвсем тъмно. Само близко до прозореца все още витае сивосинкава дрезгавина. И в тая дрезгавина с насочен срещу мен пистолет е застанал Кралев.

* * *

— Чу ли всичко? — пита Кралев с тръбния си глас, като държи пистолета насочен към корема ми.

Аз мълча и машинално преценявам наум положението, като търся и най-малките възможности за някакъв изход. Но възможности за изход няма.

— Чу ли? — повтаря по-високо Кралев.

И понеже вижда, че не мисля да отговарям, добавя:

— Ако си чул, значи, знаеш вече процедурата.

Бих могъл да изпробвам някой ненадеен скок, но това е отчаяна работа, защото куршумът още преди скока ще ме пониже и защото даже да не ме пониже, навън сигурно вече дебнат Гарвана и Смока и това, което Кралев сам не е успял да свърши, ще го свършат тримата с общи сили. Все пак внезапното движение си остава единствената възможност. Затова аз внимателно следя жестовете на чернокосия, като дебна съответния момент. Но Кралев също внимателно ме наблюдава. Той, изглежда, е изтълкувал по своему напрегнатия ми поглед, защото изведнаж запитва почти с любопитство:

— Страх ли те е?

Може би това е само игра — мярка се в ума ми. Може би чернокосият е дошъл само да ме поизплаши с тоя пистолет, за да

изтръгне нещо. Но тая мисъл също не е утешителна. Ако е дошъл да изтръгне нещо, то ще бъде нещо такова, което аз не бих могъл да му кажа. Значи, пак същото ме чака.

— И аз ли имам присъда? — питам просто за да доловя нещо.

— Смъртна присъда — уточнява Кралев.

— Изглежда, тия присъди ти си ги издаваш и ти си ги изпълняваш.

— Не ги издавам аз — отвърща чернокосият. — Знаеш добре, че не ги издавам аз, и даже си получил предупреждение, обаче умираш да се правиш на абдал.

Аз мълча, като съобразявам, че ако успея да проточа малко разговора, ще стане достатъчно тъмно, за да мога да изпробвам с известен шанс номера на скока.

— Ти мислиш, че много хитро се правиш на абдал — подхваща отново Кралев, — но всъщност това ти се удава само защото си наистина абдал. Ако не беше абдал, щеше по-рано да оставиш одевете слушалките. Това нямаше да те спаси, но поне щеше да ми затрудниш задачата. Ако не беше абдал, щеше да разбереш, че тая гоненица с колите, дето я правиш, е чиста глупост. Ние още оня ден ти бутнахме в колата едно малко нещо, дето вика по етера „пиу-пиу“ и дето отдалече ни казва къде си. Дори да се откопчиш за малко, след туй отново те налапваме. Така те налапахме и снощи, когато бе дошъл да дебнеш.

— Казах ти, че имах среща.

— Да, ама аз не съм абдал като тебе, за да повярвам. А ти повярва например днеска следобед, че сме те оставили на мира, и се изтърси тука, пък ние просто си те чакахме на прозореца на отсрещната къща, за да не се морим да те гоним...

Слушам глупавите му самохвалства с едно ухо, като продължавам да съобразявам. По всичко личи, че камионетката и спортният меркури не са били пратени от Кралев. По всичко личи, че дори да бих успял по чудо да се отърва от чернокосия, то ще бъде само за да попадна в други ръце. Може да не съм се оказал чак абдал, но не съм бил и достатъчно предпазлив. Ако бях залостил с нещо вратата към черната стълба, Кралев не би се добрал тъй леко до мене. Макар че и това едва ли би ми помогнало. Изобщо, върви да се оплачеш на баща си и на майка си...

— Дойдох, за да услужа на Лида — казвам аз, за да кажа все пак нещо. — Лида предполагаше, че ти ще искаш да говориш с баща ѝ по неин адрес, и държеше да знае какво ще решите, и...

— Лъжеш — прекъсва ме Кралев. — Лида не е в Париж. Това го установихме. И то се дължи на твоите мръсни машинации...

— Затова ли ми издадохте присъдата?

— Ти добре знаеш за кое! Ти си предател, Бобев, и сега ще си платиш за предателството.

— Това го чух още когато искахте да ме къпете в банята.

— Тогава обвиненията срещу тебе бяха дребна работа. Тогава те мислехме само за френски агент. А сега разбрахме, че си и български!

— Ти май не си на себе си — казвам тихо. — Освен ако си го измислил съзнателно, за да ми отмъстиш за друго.

— Така да бъде — отстъпва Кралев. — А ти къде пропадна тая заран?

— Питай Гарвана, нали беше по петите ми. Питай твоето „пиу-пиу“, нали всичко ти казва.

— А ти защо не искаш сам да отговориш? Защото отиде да предаваш, така ли? Само че предавателят се оказа в дефицит. Изчезнал яко дим!

В тавана се разнася нещо като кашлица. Кралев се смее с явна наслада, без обаче да ме изпуска от очи:

— Може ли да обясниш за какво ти беше този предавател? Или, хайде, остави това. Знаем, че ти е бил за връзка с България. Кажете поне от кого и кога го получи!

— Тук има някакво недоразумение... — измърморвам, като съобразявам, че в тавана е вече доста тъмно, за да изпробвам при първия удобен случай номера със скока.

Но Кралев може би е отгатнал мислите ми, а може би това е просто съвпадение: един широк ослепителен сноп светлина избухва от лявата ръка на чернокосия и ме обгръща.

— Пречи ли ти? — пита с участие Кралев. — Няма как, неудобно е да говорим на тъмно, пък може и да сбъркам, та да улуча главата ти вместо корема. Аз, знаеш, винаги стрелям в корема: лесно е за улучване и няма отърване, особено ако пуснеш целия пълнител... Та, казваш, недоразумение, а?

Той замълчава и следи известно време мъчителните ми примигвания.

— Мигай повече — съветва ме Кралев. — Така светлината се разреждава... Та, недоразумение викаш, а?... Вярно, само че ние го пръснахме вече това недоразумение... Оказа се, че гаражистът работел за вас, а пък жена му работеше за нас. Посещението ти, монтажът на радиостанцията, всичко се изясни. Пречукахме го, за твое сведение, човека, защото така бяхме обещали на жена му. Тя е още млада булка и е лапнала по друг. Човешки работи. Сега пък дойде ред тебе да пречукаме...

— Виж какво, Кралев — казвам, като се стремя да гледам встрани от електрическия фенер. — Ти вече пречука Милко. Пречука го в мое присъствие. Съжалявам само, че нямах възможност да се намеся. Затуй пък уведомих подробно французите. Уведомил съм ги и по това, че си решил да ме ликвидираш...

— Интересно... — избъбря подигравателно чернокосият.

— Имай предвид, че в момента не говоря празни приказки. Аз съм сега в ръцете ти и ти наистина можеш да ме пречукаш, обаче имай предвид, че ако първия път си минал гратис, тоя път ще платиш с лихвите. Само ще те скъсят с една глава, нищо повече.

— Абдал! — изръмжава през зъби Кралев. — Намерил с какво да ме плаши. Че аз не Милко и тебе, ами една дузина такива като вас да пречукам, пак никой няма да ме пипне с пръст бе, абдал! Ти не разбра ли, че комунистите тук не ги броят за хора? Едно куче да ритнеш е по-опасно, отколкото да очистиш един комунист. Намерил и той с какво да ме плаши, абдалът му с абдал! — измърморва Кралев, сякаш се обръща към някой невидим свидетел. — Не мърдай! — изревава внезапно той.

Аз само съм понечил да сложа ръка на очите си, за да си отпочинат от ослепяващата светлина.

— Чувай, тарикатче — казва чернокосият с по-спокоен тон: — Ако искаш да правим пазар, имай предвид, че няма да стане както си го намислил. Изобщо с французите няма да ме уплашиш. Така че, ако искаш да правим пазар, дай да го правим сериозно.

„Значи, наистина се касае до игра — мисля аз, като се опитвам да гледам през мигли, колкото да не изпускам движенията на чернокосия.

— Затова Кралев е толкова речовит. Нищо. Играта в момента все пак обещава известна отсрочка.“

— Добре де — измърморвам. — Кажы ты какво предлагаш. И махны тоя фенер от очите ми.

Кралев великодушно откланя на няколко сантиметра снопа светлина, така че сега поне едното ми око е в полусянка.

— Къде е Лида? — запитва чернокосият.

— Това ли ще е пазарът?

— Това. Казвай къде е Лида и ми се махай от очите.

— Чакай, така не става! — спирам го аз. — Казвай къде е Лида и получавай един пълнител в гърба. В корема или в гърба — резултатът е все същият, Кралев.

— Давам ты дума, че няма да стрелям!

— Че какво ще я правя аз твоята дума? Не ми давай дума, гаранции ми дай!

— Какви гаранции? Да не искаш да ты връча пистолета си?

— Не съм толкова жаден — отвърщам. — Достатъчно е да го поделым: на тебе пистолета, на мене — пълнителя. И то след като покажеш, че нямаш друг в джобовете.

— Почваш много да капризничиш! — изръмжава Кралев. — Ще ме накараш да се откажа от всякакъв пазар.

— Виж какво, Кралев: може да се мислиш за хитър, но недей си въобразява, че ще успееш с хитростите си да откриеш Лида. Девойката е на такава място, че и дяволът не може я откри. На всичко отгоре ты до два-три дни ще изчезне и от това място. Окончателно и безследно. Така че ако наистина държиш на нея, недей да изпускаш единствения си шанс.

— Че ты можеш да ме пратиш на баня, както тази заран с хотелите около Етоал.

— А пък ты можеш да провериш. Мястото, където е Лида, има телефонна връзка. Пет минути след като ты го посоча, ты вече ще знаеш там ли е Лида, или не.

Кралев ме гледа пронизително, като преценява думите ми. После, без да изпуска пистолета, поставя фенера между краката си и с лявата ръка набързо ми показва съдържанието на джобовете си.

— И задните джобове! — подканям го аз.

Той неохотно се извързва леко наляво, като изтегля вътрешността на единия джоб, после надясно, като бърка в другия джоб. Там наистина се оказва един резервен пълнител.

— Хитруваш, значи? Тогава какъв пазар ще правим?

— Не хитрувам! Забравил бях, тарикатче такова!

— Хвърли го насам!

Кралев ми подхвърля пълнителя и аз го улавям във въздуха.

— Сега хвърли и другия!

Чернокосият вади пълнителя от пистолета и също ми го подхвърля.

— А куршумът в цевта?

Кралев ме поглежда, като едва се сдържа да не ме прати по дяволите, после с нервен жест дърпа затвора и куршумът изхвърква встрани и се търкулва в тъмното.

— Хайде, казвай! — подканя ме той.

Чернокосият в момента е без оръжие. Бих могъл да скоча върху него и да си поопитам силите, но ще се вдигне шум, а ония двамата сигурно дебнат до вратата. Ще ме надупчат, преди да съм преброил до пет. По-добре е да му кажа. Той ще бъде принуден да излезе, за да провери сведението, а това ще ми даде няколко минути отсрочка и една-две нови възможности за измъкване.

— Казвай де! — повтаря Кралев. — Ако мислиш, че си ме изиграл, имаш много здраве. Моите хора са на линия ей там, до вратата.

И той маха небрежно към вратичката за черната стълба.

— Знам — кимам. — Знам също и това, че като съобщя адреса, веднага ще ги пуснеш да ме очистят.

— Точно така ще стане... ако продължаваш да шикалкавиш. Ключът ти е там, на другата врата. Давай адреса и се измитай!

— Лида е в Марсилия... — казвам.

За по-малко от секунда виждам момичето само в безличната сива хотелска стая, изправено до прозореца и загледано към улицата с мъртвешки бяла светлина на флуоресцентните лампи, с посивялата от прах листовина на дърветата и с олющените фасади на тъжните провинциални къщи. То чака някакво съмнително спасение. То чака мене. А аз в същия миг му изпращам човека, от когото то е избягало.

— Къде точно? Марсилия е голяма! — подканя Кралев.

Още за една част от секундата аз помислям да дам някой фалшив адрес. Но фалшивостта на адреса ще бъде установена тукатси. Единственият ми шанс е да кажа истината. Иначе всичко отива по дяволите.

— Хотел „Герминюс“.

— Телефон?

Съобщавам и телефона.

Едвам съм произнесъл цифрата, и Кралев е вече при вратичката за задната стълба.

— Вземи си слушалката — нарежда ми той. — Така ще чуеш със собствените си уши проверката по телефона. Ако проверката е в твоя полза, ще кажа: „Готово, Бобев“, и можеш да се пръждосваш. Ако не, ясно ти е какво те чака. Във всеки случай съветвам те да не тръгваш, преди да съм казал „готово“. Иначе не отговарям.

Той излиза и затваря бързо подире си, В ключалката щраква ключ, но ключът остава отвън на вратата.

Аз, разбира се, нямам намерение да взимам слушалката, нито да чакам Кралевото „готово“. Въпросът е да използвам няколкото минути живот, които ми остават, додето се извърши проверката. Чернокосият няма да ми види сметката, преди да се е уверил, че е открил скривалището на Лида.

В тавана е тъмно, а на мене ми се струва още по-тъмно след ослепяващия блясък на електрическия фенер. Намирам пипнешком бутона и го натискам. Помещението се изпълва с мъртвешка жълтозелена светлина. Може би предишният наемател се е занимавал с невинна фотография — такива крушки се използват за фотолаборатории, — но тая светлина при дадените обстоятелства изглежда доста злокобна.

Вратата за черното стълбище се отваря навътре. Довличам единия шкаф и го долепвам до нея, а после подпирам с втория шкаф първия. Барикадата не е твърде солидна, но може да издържи известно време. Надеждата ми е, че ръждивата решетка на прозорчето също ще се окаже не твърде солидна. Тук обаче се излъгвам. Няма никаква възможност да се разбие тая решетка, освен ако се използват инструменти, каквито ми липсват.

Единственият възможен изход остава вратата към главното стълбище. Приближавам до нея, навеждам се към ключалката и се

ослушвам. Отвън не се чува никакъв звук. Доколкото може да се съди от процепа под вратата, стълбището е тъмно. Тъкмо съобразявам дали да си опитам късмета с едно ненадейно излизане, когато дръжката на вратата бавно и предпазливо се раздвижва. Някой опитва дали е заключено и този някой не може да бъде друг освен Гарвана или Смока.

Докато стоя пред изхода към главното стълбище, ключът на другата врата в дъното отново изскърцва.

„Залостил е“ — чува се глухо гласът на Смока за миг и по-късно моята барикада се разтърсва заплашително, защото Смока е блъснал отвън вратата с всичка сила. След първия удар следва втори, после — трети. Шкафовете едва ли издържат повече от няколко такива удара, защото ако има нещо, което да не е дефицитно у Смока, това са мускулите му.

Оглеждам без надежда помещението — прозорецът с масивната решетка, вратата към главното стълбище, зад която ме дебне един човек с пистолет в ръка, и вратичката към черния изход, чиито подпори скърцат и се огъват под напора на грубияна. Трудно е да се измисли по-идеален капан от този, в който сам съм се напъхал. Всичко е загубено. Целият въпрос е след колко минути ще дойде краят.

Всичко е загубено. Блуждаещият ми поглед пада върху купчината стари книги и вестници. Може пък не всичко да е загубено. Награбвам трескаво един наръч от вестниците и ги наблъсквам през решетката на прозорчето върху покрива. После ги подпалвам и се връщам за нова партида.

Няколко секунди по-късно на покрива лумва обилен огън, чиито пламъци тревожно се вият в мрака на нощта. Вестниците не горят дълго, но аз непрекъснато подклаждам огъня и той пламти все по-висок и по-тревожен върху покрива на старата сграда.

Помещението се изпълва с дим. Вече едва си поемам дъх, потънал в пот от горещината и от движението, но продължавам трескаво да мъкна книги и вестници, додето трясъкът от ударите на Смока става все по-заплашителен. Разнебитената барикада едва ли ще издържи повече от три-четири минути.

В този момент нейде далеч се раздава протяжният вой на пожарникарска сирена. Прекъсвам работата си и се облягам с треперещи нозе до стената, задавен от кашлица и възроден от надежда.

Сирената се засилва и скоро завива пронизително в улея на рю дьо Прованс. Малко по-късно по стълбището заехтява тежкия тропот на множество стъпки.

От някое време гръмовитият пристъп на Смока е секнал. Въпреки вродената си глупост грубиянът вероятно е надушил, че за момента се налага да се спотаи или да издими. Угасям лампата, отключвам безшумно главната врата и заставам до нея, така че като се отвори, да ме скрие в границите на възможното. Малко по-късно вратата широко се разтваря и в помещението нахълтват неколцина пожарникари, мъкнеци със себе си маркуч и пожарогасители. Отворената до мене врата, гъстият дим и обстоятелството, че вниманието на всички е насочено към огъня, ми дават добра възможност да се измъкна. Но преди да го сторя, аз поглеждам за всеки случай през процепа на вратата и забелязвам, че Гарвана предпазливо се изкачва по стълбата. Той вероятно само две минути преди това се е скрил в апартамента на Младенов и сега бърза отново да заеме поста си. Бих казал, че тоя човек е зъл и упорит като булдог, ако не се боях, че ще обидя кучето.

В мига, когато Гарвана изкачва последното стъпало, аз стремглаво излизам на площадката и като събирам цялата си налична сила в десния крак, ритвам охраната на Центъра право в корема. Гарвана разперва ръце да се задържи, но понеже пространството зад него няма дръжки, полита гърбом по стълбището и се сгромолясва на долната площадка. Спускам се подире му, като прескачам по две стъпала, обаче когато минавам край Гарвана, той се надига и се вкопчва в мене. Помагам му да стане и с нов удар, сега вече право в жълтите зъби, го изпращам на следващата площадка. Този път Гарвана замира на място, но понеже е имал щастието да падне на главата си, може би по-късно ще се свести.

Поемам си дъх и тръгвам по-бавно, като човек, излязъл да види какво всъщност става наоколо и защо е цялата тая гюрултия. Долу на входа е събрана група квартиранти и случайни зяпачи. Кралев и Смока не фигурират в групата. Смесвам се с тълпата, за да послушам коментарите, но като забелязвам, че никой не ми обръща внимание, тръгвам надолу по улицата, като си мисля, че парижките зяпачи са странно племе. Горещят се за няколко запалени на покрива вестника, а

дори не им минава през ум, че на по-долния етаж в същия тоя момент може би лежи убит един политически лидер.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Часовникът ми показва само девет и аз решавам, че е спрял. Но когато го доближавам до ухото си, оказва се, че си работи нормално. Толкова неща са се случили през последните часове, та имам впечатлението, че трябва да е най-малко полунощ.

Това, че е само девет, разбира се, е добре дошло за мене. Вземам такси от Лафайет и спирам на рю Вивиен, да прибера ягуара си. Оказва се, че съвсем напразно съм освободил таксито. Колата ми я няма.

Тръгвам обратно по тясната уличка, като размислям по най-близките си действия. Но едва излизам на площада пред Борсата, и установявам, че съм следен изкъсо и нагъсто: един тип пред мене, друг зад мене, а трети на платното край мене, възседнал зелена веспа.

Системата на следенето, която ми се прилага, е достатъчна, за да съм наясно, че не се касае за хора на Кралев. Днешното наблюдаване с камионетката и тъмносиния меркури също не беше работа на Кралев. Значи, или са американците, или са моите приятели французите. Най-вероятно е да са французите.

Някой по-чувствителен от мене навярно би се обидил от факта, че след като е работил така самоотвержено за известни служби, същите тия служби го вземат на мушка. Аз обаче рядко си позволявам лукса да бъда чувствителен и достатъчно добре познавам правилата на играта, за да разчитам на благодарност.

Единственото, което съзнавам в момента, додето се движа към Големите булеварди, съпровождан от двамата пешеходци и ездача на веспата, това е, че макар да съм под открито небе, положените ми е почти тъй трагично, както и в капана на онзи таван. Операцията „Незабравка“ ще започне не по-късно от други ден. Кралев вероятно вече лети по шосето за Марсилия. Той ще се разправи с Лида, ще я повери в надеждни ръце, а след това ще отлети за Гърция или Турция, да се заеме лично с операцията. Единственият човек, който знае за предстоящото покушение върху живота на десетки хиляди невинни хора, това съм аз — жалък обезоръжен самотник, крачещ из парижките

булеварди под зорката охрана на трима френски броячи, изгубил радиостанцията си, колата си и оръжието си и на всичко отгоре останал само с няколко жалки франка в джоба.

Вървя бавно по улицата, като се вирам безсмислено в златарските витрини, украсени с монети, жълтици и таблици за курса на турската лира и наполеона. Вървя, почти не усещайки краката си, почти не усещайки себе си, почти не усещайки нищо друго освен тягостното чувство за празнота, за някаква безнадеждна изолираност в едно безкрайно празно пространство, сред което кълтят самотните стъпки на един човек, който може би съм аз самият.

„Хайде, прибирайте ме! И без това съм негоден за нищо!“ — нареждам аз мислено на броячите, докато в същото време машинално преценявам наистина ли съм негоден за нищо, или просто умората ме кара да разигравам трагедии.

Бих могъл да ида у Франсоаз. Тя ми каза днес, че след седем ще си бъде в къщи. Бих могъл да ида и да ѝ съобщя всичко по операция „Незабравка“. Но Франсоаз е един обикновен служител, също като мене. Тя сама не може нищо да реши, а какво ще решат другите, е неизвестно. По всяка вероятност няма да влязат в конфликт с американците единствено за да ми направят добро впечатление.

И все пак в момента посещението у Франсоаз е наложително. Не за да я посвещавам в операцията „Незабравка“, а за да уредя някои други работи. Между другото за да ѝ кажа, че това проследяване на свои хора е истинско разхищение на държавната пара.

Излизам на Големите булеварди и наемам такси от първата пиаца. С досада, но и с известна нотка на гордост констатирам, че две минути по-късно пешеходният ескорт се заменя с автомобилен. Идват, значи, моменти, когато и дребният редник получава своя дял от общественото внимание.

Франсоаз ми отваря вратата и ме въвежда в студиото без излишък от грубости, но и без сянка от топлота. Държането ѝ, поточно казано, е направо ледено. Да не повярваш просто, че само преди десетина часа същата тази жена примираше в обятията ми. Впрочем аз винаги съм подозирал, че докато ме гали с едната ръка, тя е способна с другата да ми тегли куршума, без да ѝ мигне окото. И то не от злоба, а просто защото работата го изисква.

— Какво те води насам? — пита тя студено и с такъв тон, та фразата звучи по-скоро като: „Не вярвах, че ще имаш нахалството да се появиш отново.“

— Няма ли поне да ме поканиш да седна? — откланям аз въпроса.

Жената свива безучастно рамене:

— Разполагай се. Само имай предвид, че не мога да ти отделя много време.

— И аз нямам много време. Долу ме чакат вашите преследвачи. Не мога да ги карам да висят с часове.

Тя оставя бележката ми без внимание, взема от масата пакетчето „сини“ и запалва, без да сяда. Изобщо държането ѝ е такова, че всички нейни досегашни грубости изглеждат просто като сантиментално лигавене.

— Бих искал да знам, Франсоаз, в какво точно съм се провинил?

В други случаи тя би казала „а ти как мислиш?“ или „не се прави на идиот“, но сега отрязва накъсо:

— В най-тежкото: двойна игра.

— Фантазии! — изморморвам аз презрително и също запалвам от „сините“, понеже моите са на привършване, също както и парите ми.

— Ти си твърде нахален. Но нахалството може да бъде предимство само ако е съпроводено със съответна доза предпазливост. Ти не отчете обстоятелството, че хора като тебе винаги остават под известно съмнение: който веднаж е станал предател, може лесно да стане и втори път.

При обикновени обстоятелства тая назидателна реплика би минала край ушите ми почти незабелязана. Но сега тя блясва в създанието ми като пътеводна стрелка. В тоя занаят затова не е полезно много да се бърбе, защото, когато искаш да кажеш едно, можеш да изтървеш друго. Ясно е, че за Франсоаз аз още съм предател на родината си, само че предател, който води двойна игра. Остава да разбере по какво съди, че има двойна игра.

Тази заран такова обвинение не съществуваше. Значи, възникнало е по-късно. Единственото нещо, което, по мое сведение, стана по-късно тоя ден, това е малката проверка в мое отсъствие на скритата под печката апаратура. В момента не бях отдал особено

внимание на факта: Франсоаз със свойствената си недоверчивост е наредила да проверят дали наистина съм скрил апаратурата, или тя е останала в колата. Сега нещата ми се представят в по-друга светлина. Сега си обяснявам и внезапния любовен изблик на чернокосата заранта с цел да ме задържи достатъчно дълго време при себе си. В кутията на апарата е имало магнитофон и той е записал всичко това, което съм чул, но не съм споменал пред Франсоаз, и записът е бил прослушан днес, додето съм се намирал в това студио.

Не съм специалист в апаратурите — за тая цел съществуват техници, — но имам необходимите за професията познания. Още когато получих малката пластмасова кутия, внимателно я прегледах и като съдех по миниатюрните размери и по това, че кутията не се отваряше, а бе съставена от две плътно залепени части, реших, че е невъзможно да съдържа магнитофон. Недоверието към техническия прогрес бе ми скроило лоша игра. Апаратурата навярно бе съдържала съвсем дребен по размери магнитофон, а кутията нарочно бе плътно залепена, за да служи като проверка на такива като мене и да изключва моята собствена проверка. Хората, които бяха идвали тая заран в къщи, просто бяха заменили моята апаратура с друга, идентична.

Всички тия размисли траят точно три дръпвания от цигарата. Планът за действие е ясен.

— Франсоаз — казвам, — аз винаги съм бил искрен и точен в информацията си освен един-единствен път. Но и този единствен път неточността ми съвсем не е била в резултат на двойна игра.

— Зарежи обобщенията — прекъсна ме чернокосата. — Говори конкретно!

— Конкретното е, че премълчах нещо от подслушания с апаратурата разговор. Всъщност „премълчах“ е силно казано, защото, ако си спомняш, аз ти споменах, че е станало дума за една операция. Само споменах, защото исках да науча пълните подробности по тая операция, наречена „Незабравка“, и тогава да дам информацията си. Ти сама си забелязала, че съм донякъде човек на ефекта...

— На лошия ефект... — поправя ме Франсоаз.

— ...Така че, с две думи казано, исках малко да блесна, като ви разкрия изведнаж нещо важно с всичките му детайли. Към това мога да добавя само, че в момента съм почти в състояние да сторя туй в резултат на последните ми проучвания.

— Чакай — спира ме Франсоаз. — Ще видим тепърва дали изобщо ще имаме нужда от твоите сензационни разкрития. Кажеш по-добре, щом не водиш двойна игра, защо тъй панически бягаше днес от наблюдението на нашите хора? Сигурно пак за да блеснеш. Да блеснеш с мощния си мотор, който *ние* сме ти доставили.

— И през ум не ми е минавало, че съм под наблюдението на вашите хора. Подире ми се бяха залепили двама нахалници от Центъра и аз трябваше да ги посея някъде, за да водя един телефонен разговор.

— Какъв разговор?

— С Лида, в Марсилия.

— На каква тема?

— На тема: Кралев. Побеснял е. Наредих ѝ да не напуска стаята си в никакъв случай.

— Къде води разговора?

— В пощенския клон на Ножан.

— Добре, ще проверим — промърморва Франсоаз, макар да е разбрала, че казвам истината. — Дори и да е тъй, това не изключва двойна игра.

— Франсоаз, не забравяй, че още когато американецът се яви при мене, аз тутакси те информирах.

— Такива информации винаги се дават в подобни случаи, за да се заблуди другата страна. Ти си отказал на американеца, защото е имал глупостта да дойде в квартирата ти и защото подозираш, че квартирата ти се подслушва. А следния път от страх или от алчност си приел.

— Фантазии! — отвързвам аз презрително и угасям цигарата си.

— А гоненицата днес следобед също ли е фантазия? Ти си изчезнал нейде към пасаж Вивиен... Защо трябваше да бягаш? И къде трябваше да отидеш?

— Казах ти, че исках да се измъкна от хората на Кралев, трябваше да отида у Младенов...

— А, ти си толкова наивен, та си въобразяваш, че можеш да разговаряш с Младенов в собствената му квартира, без хората на Кралев да те подслушват! На друго ги разправяй...

— Още нищо не съм ти разправил — спирам я аз. — И понеже не разполагаш с много време, сигурно няма и да ти разправя. Искам само да ти кажа следното: макар да не водя двойна игра, но наистина

от две места ми се плаща. Вие ми плащате с обвинения, а американците със смъртни присъди. Тази вечер Кралев се опита да ме ликвидира.

— Пак пози! Пак ефекти! — извиква чернокосата, защото аз отново паля една от „сините“ и пускам съсредоточено към тавана широка струя дим. — Хайде, приказвай де! — подканя ме тя. — Може би ще намеря необходимото време, за да те изслушам. С такива като тебе човек трябва да сложи кръст на частния си живот.

Разправям сбито, но изчерпателно таванските си приключения, без да скривам нищо освен главното обвинение на Кралев по отношение на мене. Заменям това обвинение с друго, не по-малко тежко — че съм дезертирал от американска служба и работя при французите. По всички останали моменти се придържам към точните факти, защото има случаи, макар и редки, когато истината звучи поубедително от лъжата.

Франсоаз владее изкуството да слуша и нито веднаж не ме прекъсва. Впрочем тя слуша напълно безучастно, що се отнася до личните ми преживявания, и показва известен уверен интерес единствено към детайлите, свързани с поставената ми задача.

— Значи, ликвидиран е целият Център, освен човекът, който всъщност трябваше да бъде провален и който в скоро време наново ще възстанови предприятието — заключава чернокосата, като ме поглежда недоволено.

— Така е — признавам. — Ефектът на верижната реакция се оказва силен, но обратен на очаквания. Младенов, който смятахме да стане стълб на новия Център, е убит, а Кралев, който следваше да бъде дискредитиран, оцеля.

— Добре поне, че резултатът ти е ясен.

— Резултатът *досега* — уточнявам кротко.

— Аха, понеже ти мислиш да следваш до безкрай тая огърлица от убийства? Или поне додето сам се нанижеш в нея...

— Засега балансът е в наша полза — припомням аз. — Вярно, че Младенов беше ликвидиран, но вие от това нищо не губите. Ти се оказа права: Младенов би могъл да действа под мое влияние само ако американците не плащаха тъй добре. Обаче те плащат добре. Така че няма защо да скърбим чак толкова. Остава да се уреди и положението на Кралев...

— Ти ли мислиш да го уредиш?

— Смятам, че бих могъл. Тия дни случайно разполагам с малко свободно време. За разлика от тебе.

— Да не си посмял! — предупреждава ме Франсоаз. — Ти имаш тая склонност да отиваш по-далеч от дадените ти нареждания.

— Виж, Франсоаз: няма да се бъркам в голямата политика, което не ми е работа, но, струва ми се, че вие много рискувате с Кралев. Ако тая кошмарна операция сполучи, общественото мнение ще се насочи срещу вас, защото операцията е била ръководена от човек, дошъл от Франция, нещо, което едва ли ще остане в тайна. Нека американците сами си носят отговорността, без да замесват вашия престиж...

— По тия въпроси никой не ти иска мнението — прекъсва ме чернокосата.

— От друга страна — продължавам аз, сякаш не съм чул, — с ликвидирането на Кралев досегашният Център окончателно отива по дяволите, което ще ни даде възможност да си опитаме шансовете при евентуалното организиране на новия ИМПЕКС. Трябва да добавя и това, че Кралев няма особена популярност дори сред емигрантските кръгове. Той единодушно е ненавиждан зарад своята грубост и безогледност. Какво ще кажеш: да му ударим гъбата и да почнем отначало, а?

— Нищо не мога да кажа. Решаването на такива въпроси не е по ранга ми. Ще информирам, където трябва, и след това ще ти дам отговор.

— „След това“ операцията ще е приключила и проблемът „Кралев“ ще бъде класиран.

— Не ти ли се струва, Емиле, че ти доста ловко оперираш с логиката, за да прикриеш чисто личното си желание да си разчистиш сметките с тоя човек? Той се е опитал да те ликвидира. Той може би се готви да повтори опита си. И което, струва ми се, най-много те засяга, той е на път да отвлече в неизвестна посока дамата на твоето сърце.

— Фантазии! — избъбрям аз за трети път тая вечер. — Макар и да съчувствувам донякъде на Лида, трябва да ти призная, че тя не ми е никак симпатична. Но вън от въпроса за симпатиите и антипатиите, тя за мене в настоящия момент има само значението на примамка.

Угасям енергично цигарата, за да придам по-голяма тежест на пренебрежението си към Лида, и подхващам наново:

— Чувай, Франсоаз: не съм дете и знам, че има въпроси, които можеш да решиш сама, и други, които не можеш да решаващ. Знам обаче и това, че времето тече ужасно бързо и липсва всякаква възможност за протакане. Додето ние с тебе тук си беседваме, Кралев вече навива километража към Марсилия. Кралев за щастие шофира лошо, и пежото, с което разполага, също е лошо, така че дори и да потегля в полунощ, вярвам лесно да го стигна и задмина. Искам от тебе разрешение за нещо съвсем невинно: да отпътувам до Марсилия, да отведа Лида на сигурно място, да речем, в Кан или в Ница, и да чакам там твоето позвъняване, за да разбера да се разправя ли с Кралев, или да се въздържа.

— Това ти би могъл да го направиш и без специално разрешение. Изобщо частните ти отношения с жените не засягат службата.

— Да, но аз искам ти да си в течение и, най-важното, да ме уведомиш не по-късно от утре на обяд дава ли ми се право да действувам, или не.

— Ако се реши Кралев да бъде задържан, това може да стане и без твоите действия — забелязва чернокосата.

— Да, но в такъв случай вие ще се демаскирате пред американците. Докато с моето участие всичко ще мине като саморазправа между емигранти: лична ненавист, съперничество, женски истории и прочие.

Франсоаз размисля известно време. После запалва цигара, всмуква дълбоко дима, изпуска гъста струя в лицето ми и ме поглежда с малко неприятния си в подобни мигове пронизващ поглед.

— Добре. Ще отседнеш в Кан — хотел „Мартинец“. Ще чакаш да се обадя между дванадесет и един. Искам само да те предупредя: позволиш ли си да действуваш своеволно, подписваш си присъдата. И то присъда, която за разлика от досегашната ще бъде изпълнена.

— Остави тия ласкави обещания — избъбрям. — По-добре нареди на твоите хора да престанат да се мъкнат подире ми.

— Аз не съм шеф на службата по проследяването.

— Да, но в случая инициативата е твоя.

— Ще видя какво може да се направи — отвръща уклончиво чернокосата. — Имай предвид, че минава десет часът.

— Ти си способна да направиш всичко, което искаш.

— Ако беше така, тутакси бих те удушила. Заради твоите истории изтървах една среща, на която държах.

— Не ме карай да ревнувам. Човек лошо шофира с помътена от ревност глава.

Последните реплики се разменят вече на крак.

— Франсоаз — казвам, — телефонът ти е на две крачки. Нареди да ми върнат колата и ми заеми малко нари за бензин.

— Пак ли са ти откраднали колата? — вдига иронично вежди Франсоаз. — Дълга да те уверя, че това не е работа на нашите хора.

— Сигурна ли си?

— Абсолютно. Що се отнася до втория пункт, наличните ми в момента средства възлизат на петдесет и пет франка. Вземай ги и разполагай с тях.

Тя вади от чантата си портмонето и изтърсва съдържанието му на масичката. Вземам банкнотата от петдесет франка, като великодушно оставям дребосъка.

Малко по-късно ние се сбогуваме в антрето. В момента, в който стиска ръката ми, Франсоаз ме поглежда замислено с големите си тъмни очи:

— Не вярвам на предчувствия, но изведнаж изпитах усещането, че за последен път се виждаме...

— Ти още от тая заран ми пееш реквиема. И така да бъде, в края на краищата загубата няма да е голяма. Нали казваш сама, че съм просто господин Никой.

— А, ти си го запомнил?... — вдигна вежди Франсоаз. — Е, хубаво. Сбогом, господин Никой!

* * *

Жените обикновено ни бият в инстинкта. Добре поне, че данните на инстинкта са доста смътни и трудни за дешифриране. Франсоаз правилно бе усетила, че се виждаме за последен път, но за щастие не бе отгатнала причината на разлъката.

В момента, в който напускам дома на Сент Оноре, аз съм зает с проблеми от съвсем друг характер — материално-финансови и транспортни. Отбивам се в едно кафене и проверявам по телефона кога

има влак за Марсилия. Оказва се, че бързият влак потегля малко преди полунощ. Излизам и вземам първото такси, попаднало пред очите ми:

— Хотел „Национал“!

Парите ми са твърде оскъдни за такъв скъп транспорт, но времето ми е още по-оскъдно. Освен туй, дори да изтърся всичките си джобове, не ще мога да събера сумата, необходима за един билет Париж — Марсилия, тъй че няколко франка повече или по-малко не изменят положението. Единствено възможно спасение от това положение ми се представя сега засега в образа на зряла хубавица с масивни форми и крехка чувствителност.

Додето таксито се носи към хотела, аз следя без излишни озъртания движението пред нас и зад нас и установявам, че наблюдението продължава, поето този път от един мощен сив ситроен и едно хилаво зелено рено. Това всъщност би следвало да се очаква, тъй като нарежданията за проследяване се изпълняват твърде бързо, но се отменят доста бавно. Ако изобщо дойде до отменяне.

Таксито спира пред масивната фасада на хотел „Национал“. Освобождавам шофьора с една банкнота, проявявайки характерната за бедняка щедрост, влизам в оживения хол и се осведомявам за номера на стаята, заемана от артистката Мери Ламур.

Мери ме приема тръпнеща от нетърпение под розовия си пенъар. Всъщност нетърпението е взаимно, само че аз по-умело го крия.

— Моите съболезнования, скъпа! — приветствувам хубавицата. — Младоженецът само преди три часа предаде богу дух.

При тая потресаваща новина Мери ме прегръща с пълните си ръце и почва да ме целува, просълзена от радост.

— Не се вълнувай, мила — мърморя аз, като опитвам да се освободя от поглъщащата ме като морски прилив прегръдка. — Няма повече място за вълнения.

— Ти ли го очисти? — пита артистката прозаично, като идва на себе си.

— А, не. Аз не съм способен на такива неща. Очистиха го Гарвана и Смока, но Кралев даде нареждането. Впрочем това са подробности. Скъпа Мери, ти си свободна и богата.

— Благодарение на тебе, момчето ми — прошепва артистката и прави повторен опит да ме отнесе в прегръдките си към дивана.

След малко, дошла отново на себе си, тя изведнаж ококорва очи:

— Ами Кралев? Умирам от страх пред тоя човек. Той няма да остави току-така тая работа...

— Коя работа?

— Наследството. Той няма да миряса, додето не ме ограби.

— Не е лъжа — признавам аз. — Още повече той е убеден, че вие двамата с Младенов сте се наговорили да убиете Димов. Той всъщност затова ликвидира Младенов, за да го накаже за убийството на Димов.

— Значи, ще иска да ликвидира и мене!...

— Не е изключено.

— Емиле, ти трябва да ме отървеш от този бандит. Ти направи вече толкова много за мене... Не бива да оставиш един такъв бандит да ме убие!...

— С удоволствие бих ти помогнал. Но за жалост не съм в състояние.

— Как така не си в състояние?

— Ами така: Кралев замина за Марсилия по някакви тъмни сделки. Това е добре дошло, защото в Марсилия имам хора, които биха ми видели сметката. За проклетия обаче ми откраднаха колата и на всичко отгоре съм останал с няколко франка...

— Ами, ще вземеш ситроена на Димов, тоест моя.

— А пари?

— Мога да ти дам до петстотин франка. Стигат ли?

— И артисват. Скъпа Мери, твоето спасение вече изгрява. Впрочем къде е ситроенът?

— Гарирала съм го долу, при другия вход.

— Дай ми ключовете.

— Ами че така ли ще си тръгнеш? Толкова време съм те чакала...

— Именно затова ще намериш сили да ме почакаш още малко. Всяка минутка е ценна за нас.

Артистката вади от чантата си ключа, все още украсен с емблемата на скорпиона, и ми го подава с глезено намусено лице:

— Ти си лош...

— Но ефикасен. Впрочем да не забравиш петстотинте франка...

Изтърпявам как да е прощалната прегръдка, гарнирана с няколко влажни меки целувки, махам с ръка за сбогом и се спускам стремглаво по стълбата.

* * *

Гаражистът отвинтва капачката на резервоара, вкарва тръбата на помпата и почва да пълни. Жълтата неонова раковина на „Шел“ блести над главата му като ореол на светец. Аз следя машинално движението на цифрите върху брояча и съобразявам не съм ли постъпил малко лекомислено, като съм заменил бързия влак с леката кола.

Ситроенът е чудесна машина, но и най-чудесната машина на дълъг път дори при лудо каране далеч не може да реализира максималната си скорост. Надуваш уж със сто и тридесет, а не успяваш да стигнеш средно и деветдесет: населени места, завои, разминавания, железопътни прелези, задръстено тук и там движение, без да говорим за засадите на пътната полиция, която дебне нарушителите на правилника. А влакът всеки час отхвърля по сто и двадесет километра зад гърба си с точността на хронометър. Френските железничари са прочути. За разлика от френските шофьори, които са калпави като събратята си по целия свят.

— Готово! — произнася гаражистът, завинтва капачката и грижливо обърсва предното стъкло.

Подавам му съответната сума плюс съответната прибавка и заминавам. До Марсилия ситроенът ще бъде само в мой минус, но оттам нататък ще се превърне в плюс. Не бих могъл да се справя с Кралев, без да разполагам с кола, а да задигам чужди коли би значило само да увеличавам рисковете. Изобщо жребият е хвърлен и сега задачата ми е да натискам по-силно газта, без страх, че кракът ми може да изтръпне от напрежение.

Ситроенът е хубава и силна кола. При голяма скорост прилепва към асфалта и няма риск да изхвъркне от някой завой като американските купета. Само че не мога да развия скорост. Тия предградия траят ужасно дълго с всичките си кръстопътища, измъкващи се от гаражите камиони, спираци ненадейно автобуси и всякакви други препятствия.

Когато излизам на широкия път, поглеждам светещия циферблат на колата: единадесет без десет. Стрелката на километража тутакси скача на сто и двадесет. Запалвам силните фарове и нахълтвам в нощта срещу нощния вятър, който бие в стъклото и свири край смъкнатия прозорец.

Шосето е още доста оживено, но всички останали бързат също като мене и аз само се забавлявам да им показвам, че мога да бързам повече от тях, като ги задминавам, святкайки предупредително с късите и дългите фарове, и често прелитам тъй близо до тях, че те страхливо отбиват встрани. Единствената кола, която успява да поддържа моето темпо, е сивият ситроен, дето ме следи още от рю Сент Оноре. После ненадейно сивият ситроен изчезва, някъде към тридесетия километър. Отначало се мъча да установя кой го е заместил. Подир туй разбирам, че никой. Франсоаз все пак е изпълнила полуобещанието си: проследяването засега е прекратено.

Да, Франсоаз, без да иска, бе улучила, като ме бе нарекла господин Никой. Аз съм точно такова нещо, ако се изключи само титлата „господин“, защото от едно подхвърлено дете без баща и без майка не става господин. Всичко най-ранно в спомена ми е свързано със сиропиталището, с тесния тъмен коридор на сиропиталището, с голата казармена спалня на сиропиталището, наблъскана с три реда войнишки кревати със сиви одеяла и твърди като зебло жълтеникави чаршафи. Влажният, постлан с плочи двор, миризмата на прокиснало зеле, идваща от кухнята в дъното на двора, миризмата на нечистия мокър парцал, с който миехме дъските всяка вечер, монотонното мърморене на молитвите пред бедняшката постна чорба и клисавото парче чер хляб — това бе все сиропиталището.

И острият като скърцане на врата глас на възпитателката, когато ме биеше с костеливите си плесници: „Върви да се оплачеш на баща си и на майка си!“

Другите деца знаеха поне имената на бащите и на майките си, които ги бяха захвърлили или бяха умрели. Аз не знаех и това. Аз знаех само, че съм бил донесен тук от някакъв непознат, който ме бил намерил пред вратата си. Наричаха ме Найден, но това име ми беше дадено пак тук, също както и презимето Найденов, защото човек все трябва да има някакво име и презиме.

Спомням си, когато бащата на Петко дойде да прибере сина си. Майката на Петко бе умряла, а баща му го бяха прибрали в затвора за нещо си, но сега той беше излязъл от затвора и бе дошъл да прибере сина си. И додето Петко се преобличаше трескаво в спалнята с донесените му дрехи, ние, натрупани по прозорците, гледахме баща му, застанал долу в двора. Панталоните му бяха доста изпомачкани и главата му беше остригана до дъно, но това беше истински баща и ние го гледахме натрупани на прозорците.

Спомням си, защото оттогава винаги когато се случеше възпитателната да ме набие здравата или да ме нащипе с твърдите си като клещи пръсти и когато си лягах и се завивах презглава с бодливото одеяло, за да не се чува хълцането ми, аз си представях как на другия ден в сиропиталището идва един човек, едър като бащата на Петко, и казва строго на възпитателната: „Доведете веднага Найден Найденов. Аз съм баща му. Дойдох да си го взема!“

Двата бляскави снопа на фаровете ми се блъскат в туловището на огромен товарен камион, накичен с предупредителни червени и зелени светлини като новогодишна елха. Насреща една след друга изскачат коли и аз съм принуден да следвам бавното движение на товарното чудовище, което ми заприщва пътя. Оттук нататък сигурно ще настигам все повече такива камиони, защото превозването на стоките по шосетата става главно нощем.

Най-сетне върволицата летящи срещу мене коли секва и аз, като святкам предупредително с фаровете, задминавам камиона и отново натискам до края газта. Когато прекосявам затихналото вече в сън Фонтенбло, часът е единадесет и половина. Шестдесет километра за четиридесет минути — постижението е задоволително. Ако успея да поддържам това темпо, би трябвало да стигна пeжото на Кралев още преди Лион.

Шосето пред мене разсича голямата вековна гора на Фонтенбло. При всеки завой фаровете обгръщат в широка светла дъга огромните корони на старите дъбове и после отново се спускат по пътя да пробиват пространството и мрака. Лентата на шосето лети равномерно под колата, дърветата отскачат едно подир друго назад, сякаш някаква невидима и нетърпелива ръка ги брои и само свистенето на вятъра в спуснатото прозорче показва, че скоростта на ситроена е далеч над позволената.

Баща ми никога не дойде. Той сигурно изобщо не подозираше съществуването ми, а може би и сам отдавна не съществуваше. И все пак един ден дойдоха да ме вземат. Това бе след завършване на прогимназията — когато сиропиталището се освобождаваше от питомците си, разпределяйки ги между желаещите. Желаещият, който се насочи към мене, бе една жена. Една вече попрезряла, но още хубава жена, с много чиста бяла рокля и с много начервени устни. Тя огледа неколцината питомци и задържа дълбоките си зеленикави очи върху мене. После ме погали по бузата и запита: „Как се казваш, момчето ми? Найден? Найдене, искаш ли да дойдеш да живееш у нас?“ „Искам“, казах аз едва чуто и в гърдите ми преля такава топлота към жената със зелените очи, та ми се стори, че ми прилошава.

Госпожа Елена живееше в огромен апартамент от четири стаи, какъвто никога не бях допускал, че може да съществува — целият в килими, кадифена мебел и картини с рицари и жени в прозрачни облекла. Съпругът често пътуваше по търговията си или по цели нощи не се прибираще. Госпожа Елена запълваше отсъствията на мъжа си с гостуванията на цял куп свои приятелки, които много говореха, много пиеха и много разхвърляха гостната и столовата. Една жена идваше да чисти всеки ден, обаче стоеше до обед, затова аз трябваше да помагам, да мия чинии и чаши, да тичам за всякакви покупки, да прислужвам на гостенките и да разтребвам, след като си отидеа.

По-късно, припомняйки си тия неща, бях склонен да мисля, че госпожа Елена е разчитала и на по-особени услуги от моя страна. Още на втората вечер след пристигането ми тя ме накара да я разтрия, като отпусна тлъстеещите си телеса върху дивана, но аз се оказах твърде вързан или плах, защото тя на няколко пъти извика „уф, какъв си непохватен“, „ех, че си недодялан“ и „е, какво чакаш“, додето най-после ме изгони в кухнята.

До тоя момент тя бе внимателна и даже галювна към мене и аз носех у себе си спонтанното чувство на топлота към госпожа Елена въпреки душната атмосфера на силен парфюм и женска пот, която я съпровождаше неотстъпно. Но отгук нататък госпожа Елена почна да ми подвиква и да ме ругае, додето един ден се случи непоправимото.

Тоя следобед в столовата бяха се събрали към половин дузина гостенки. Пригответият за случая вермут бързо се свърши и госпожата ме прати да купя още един литър и две шишета сода и ми даде една

монета от сто лева, като ми поръча да бързам. Направих бързо покупката, макар че кварталният аперитив кипеше от консумация, и се върнах.

„А рестото?“ — запита госпожа Елена.

Изведнъж се сетих, че съм забравил рестото на тезгяха, додето съм бил зает да смествам трите големи бутилки в двете си ръце. Изтичах обратно в аперитива, но кръчмарят отказа да е видял оставени пари. Върнах се, потънал в земята от срам.

„Кръчмарят лъже, че не съм оставял пари“.

„Кръчмарят не лъже, ти лъжеш“ — извика госпожа Елена и ме перна с всичка сила по лицето с опакото на ръката си. Бях свикнал на бой, но за проклетия ударът попадна в окото ми и у мене избухна такава инстинктивна ярост, че когато госпожата замахна втори път, аз я ухапах по ръката. Тогава жената се нахвърли върху мене с такава истерия, пред която умелите, но машинални плесници на възпитателната бяха просто дреболия.

„Ти съвсем разкървави момчето, ма!“ — опита се да я спре една от гостенките, дошла да помага в кухнята за сандвичите. Но тая забележка още повече вбеси госпожа Елена и тя продължи да ме блъска, додето най-сетне се сетих да побягна. Повече не се и върнах в тоя апартамент с рицарските картини и с миризмата ни „Шипър“ и женска пот.

Ивицата на шосето, рязко бяла в мрачината на нощта, лети под ситроена. Понякога прекосявам смълчани селища с мъртви тъмни къщи, сред които пътят прави остри завои. Понякога край колата прелетява някоя бензостанция с неоновото жълто сияние на „Шел“ или червено-бялото на „Есо“. Отминавам Санс и стигам Оксер. Още сто и десет километра подарък за километража на Мери Ламур. Часът приближава един.

Запалвам цигара, без да намалявам скоростта. В далечината нарядко се появяват фаровете на насреща кола. Следя машинално тяхното светване и гаснене и също тъй машинално сигнализирам с моите фарове, като мисля в същото време за онова, което ми предстои, и за другото, което отдавна е минало.

Вече избягвам да гледам часовника, за да не виждам как бързо тече времето. Ще погледна чак в Шалон, а дотам има още сто и осемдесет километра. Няма да гледам и назад, и към това, което

отдавна е минало, защото макар да е отдавна минало, но винаги когато си го спомня, ме обзема тягостното чувство за празнота, като че ли у мене в гърдите ми е празно и около мене също е празно и няма за какво да се заловя, а само потъвам и се разтапям в празното.

Не знам дали всички изпитват понякога такова чувство за празнота, или то връхлита единствено мене, защото още от самото начало съм бил Никой, защото съм дошъл отникъде, защото първото, което съм съзнал, е било празнотата.

Едничката жена, която събуди в гърдите ми топлота, като ми каза „Искаш ли да дойдеш у нас?“, ме научи да се пазя от топлотата. Колкото по-силно избухне у тебе влечението към някого или към нещо, толкова повече трябва да се дърпаш назад, за да не попаднеш в клопката.

„Това правило особено трябва да се спазва по отношение на жените“ — би казал вторият ми покровител.

Вторият ми покровител бе издател. За разлика от госпожа Елена той си беше груб с мене от самото начало. И пак за разлика от госпожата понякога проявяваше човещина, естествено както той можеше да я проявява. Предприятието се състоеше от стара постройка с две стаи — директор и счетоводство — и един склад в задния двор. Складът приличаше на хамбар с рафтове чак до високия таван, наблъскани с вързопи книги. Аз тичах из склада или се катерех с дългата стълба по рафтовете под ръководството на бай Павел, който командуваше, наведен над писмата поръчки:

„Русата Венера“ — десет броя, „Мъжете предпочитат блондинки“ — осем броя. „Палми край тропическо море“...

Издателят бе парижки възпитаник и макар да ненавиждаше искрено тоя град, бе донесъл от него поуката, че любовните истории по-лесно се продават от книгите по история на религията. Тая поука му бе дала възможност да закрепил издъхващото предприятие на покойния си баща поне до степен да задоволява нуждите на разточителната си съпруга.

Когато получените през деня поръчки биваха изпълнени, аз се свивах в един ъгъл и потъвах в някое от наличните четива. Моята безкритичност към духовната храна често дразнеше бай Павел: „Пак порнографии... Пак жълта литература... А «От Хераклит до Дарвин», дето ти я донесох, така си и лежи непрочетена!“

Бай Павел си бе поставил задачата да ме възпитава идейно, обаче книгите, които ми носеше, все ми се виждаха скучни, а той не владееше достатъчно дар словото, за да ми ги разправя със свои думи. Издателят, напротив, бе значително по-красноречив, особено след втория литър. Когато се случеше да е в конфликт с жена си — а това ставаше поне веднаж седмично, — той идваше да спи в бюрото си, на кушетката, покрита с прашно лъжеперсийско килимче, пращаше ме с дамаджаната за вино и дълго пиеше сам. От съседната стаичка-килер, дето се прибирах да спя, чувах как шефът се разхожда напред-назад из кантората си и чаках да ме извика, защото на даден градус на пиенето той неизменно ме викаше, изпитал непреодолима нужда от събеседник или по-точно от слушател.

„Седни там! — заповядваше господин Бобев, като ми посочваше виенския стол в ъгъла. — Седни и слушай какво ще ти кажа!“

Той също сядаше, сякаш за да намери по-здрава изходна позиция, навеждаше съсредоточено глава и вдигаше назидателно ръката си, държаща цигарата:

„Мойто момче, ти си копеле... За хора като мене това, разбира се, няма значение. — Ръката с цигарата правеше халтав и нехаен жест. — Вийон и Аполинер също са били копелета. Но тоя факт не бива да те води към възгордяване. Защото между тях и тебе съществува разлика и тя е тук.“ — Ръката с цигарата красноречиво посочваше челото на оратора.

„Аз, разбира се, бих могъл да те осиновя. Понякога даже решавам да го направя само за да ядосам госпожа курвата — жена ми. Мога да го направя, но самият ти какво ще спечелиш? Ще бъдеш ангажиран в признателност към мене, ще повярваш в лъжата за доброто начало у човека, ще се превърнеш в роб на обществените отношения. Не ставай роб! Бъди свободен дух!“

Последната реплика той обикновено я извикваше войнствено, вдигнал глава и сякаш готов да ме удари, ако само откажа да бъда свободен дух.

„Аз бих могъл да те осиновя — връщаше се Бобев на първоначалната си мисъл. — Още повече няма никаква вероятност тая курва, жена ми, да роди някога наследник. Това тя, разбира се, го отдава на мои дефекти, но аз мисля, че то се дължи по-скоро на нейните чести посещения у гинеколога. Така или иначе, в моя власт е

да те осиновя. Но от това ти нищо няма да спечелиш. По-добре остани си копеле, но чети! Чети, разрешавам ти! — Ръката правеше широк жест към шкафа с книги. — Обаче трябва да те предупредя: книгата, която ще ти разкрие всичко, няма да я намериш тук! — Нов замах към шкафа. — Тя не е написана и няма да бъде написана. Тя е тук! — Тютюневите пръсти потупваха челото на оратора. — И тук ще си остане! Светът никога няма да я види и за това вината е в Париж и в жените на Париж! Запомни го от мен: изхабяване, деградация, амортизация в креватни упражнения, ето какво са жените!“

Главата на Бобев постепенно се отпускате все по-ниско, но ръката оставаше на предишното си ниво, така че тя вече ръкомахаше високо над главата му, пилеейки нехайни жестове и пепел от цигарата.

Когато беше трезвен, издателят забравяше и нихилизма си, и мене, освен ако се наложеше да ме наругае за някаква грешка при изпълнение на поръчките. След всяка нощ, прекарана в кабинета, жена му идваше да го моли за прошка и за пари и вероятно успяваше да откопчи и едното, и другото. Тя беше стройна, с красиво нагло лице и с нещо безсрамно в походката, като че се движеше само за да кълчи бедрата си. Конфликтите между съпрузите секнаха едва при последната бомбардировка, когато и двамата бяха погребани под развалините на апартамента им. Впоследствие това се оказа удобно обстоятелство за легендирането ми като син на Бобев.

Фаровете на колата осветяват големия крайпътен надпис: „Шалон“. Поглеждам часовника: три и двадесет. Следва втори надпис „60 км“ и аз решавам да намаля на сто. Улиците са пусти. По кръстопътищата мигат предупредително жълтите очи на светофарите. Има нещо неспокойно и тревожно в тия мигащи сред мрака жълти светлини: преминавай, но на свой риск. Аз съм свикнал на това предупреждение, то е аксиома в занаята ми, затова продължавам да поддържам скоростта, като намалявам само при острите завои.

Тъмните сгради край шосето оредяват. Отново излизам на широк път. Движението е съвсем намаляло и когато настигам някой от големите, накичени с червени и зелени крушки камиони, лесно го задминавам и продължавам нататък, като се връзвам все по-дълбоко и по-дълбоко в нощта и в нощния вятър.

Шосето се вие сред ниски хълмове, изрязващи се като черни силуети на фона на тъмното небе. Понякога двата светли стълба на

фаровете се блъскат в изскочила точно напред височина, сякаш пътят свършва, но това е само още един завой, и аз отпускам за миг газта, а после, влязъл в завоя, отново натискам педала, додето светлината на фаровете бръсне лозята и крайпътните храсти.

Макон. Още към шестдесет километра са отхвърлени назад и още близо толкова остават напред до Лион.

В околностите на Лион движението става по-гъсто, големите камиони се срещат по-често и аз съм принуден също по-често да свалям крака си от газта. Най-после колата поема по дълъг мост, подир туй влиза в безкраен, осветен в жълтеникав флуоресцент тунел, а след това — отново по мост. Рона тече широка и тъмна, очертана с отраженията на самотни лампи над кейовете.

Прекосявам Лион, като си мисля, че може би в този момент черното пежо дреме край някой от градските хотели. Ако е така, толкова по-добре за мене. Стигна ли в Марсилия преди Кралев, ще знам къде да го дочакам. Стигна ли след него, вероятно никога вече няма да го видя.

На излизане от града спирам в жълтото сияние на една бензостанция и отново напълвам резервоара. Стъклото отпред е осеяно с петънца — останките на смачканите от скоростта нощни насекоми. Гаражистът обърсва стъклото с мокър парцал в състояние на полусън и дори бакшишът не успява да го разбуди напълно.

Часът приближава пет. До Баланс има сто километра и ако Кралев не е спрял някъде да нощува, твърде възможно е да го настигна именно оттук нататък. Движението е доста претоварено и след Лион, но постепенно колите оредяват. Шосето се движи успоредно на Рона, като понякога съвсем се долепя до брега на широката тъмна река. Неуде далеч вляво почва да се развиделява, дърветата тъмнеят неподвижни в небето и аз почти с изненада установявам, че има мигове, когато е тихо даже и във Франция.

Сега, в предутринния час, пътят е почти пуст. Натискам газта докрай, като се вирам напред, дето светлят сноп на фаровете разсейва дрезгавината, и се старая да си внуша, че никак не ми се спи и че твърде рядко в живота си съм се чувствувал толкова бодър.

Пред мен изскачат и стремително изчезват назад крайпътните знаци. Отбелязвам ги машинално наум, без да им отдавам повече от необходимото значение — един Z, два Z. *Хлъзгаво шосе! Опасност!*

Тая дума *опасност* се среща тъй често, че преставаш да ѝ обръщаш внимание. Още повече и по шосето, както всякъде другаде, най-големите опасности ни дебнат там, дето няма предупредителен знак.

Към шест и десет стигам Валанс. Макар да продължавам да се удивявам на факта, че едва ли някога съм бил тъй бодър, както в тоя миг, усещам, че рискът да заспя на кормилото застрашително нараства. Спирам на още пустия площад, влизам в кафенето и изпивам едно двойно еспreso, като похарчвам за тоя отдих точно осем минути. После наново потеглям, повтаряйки си, че сега — вече няма лъжа — наистина просто ще се пръсна от бодрост.

Очаква ме предпоследният голям преход — сто двадесет и четири километра до Авиньон. Вече е съвсем светло. Сивосиньото небе постепенно добива звучен син цвят, слънцето позлатява хребетите на височините, но аз съм напълно безучастен към тия природни особености, защото вниманието ми е съсредоточено в летящата лента на пътя. От Кралев все още няма и помен. Това е странно, без да говорим, че е и тревожно. Като имам предвид шофьорската неопитност на чернокосия, не допускам, че е могъл да кара без прекъсване като мене. Наистина, любовта дава на човека крила, но дилетант като Кралев, дори и с крила, едва ли е в състояние да развие повече от петдесет до шестдесет километра средно. Може би аз малко съм подценил силите му и в такъв случай трябва да го настигна нейде към Авиньон, а може би той се е отбил да ноцува в Лион или някъде другаде. Има и едно трето *може би*, но засега поне не ми се ще да го допускам.

В тоя момент, колкото и да е невероятно, мисълта ми не е насочена нито към Кралев, нито към Лида, нито към възможностите и опасностите на предстоящото. Тия неща вече са достатъчно премислени и съвсем безполезно е да ги преобръщам наново в главата си. Затова аз мисля по нещо друго, по нещо, което също тъй неведнъж съм премислял и към което все пак неизменно отново се връщам.

Това бе се случило на Девети септември, на *първия* девети септември. Бях разбрал, че бай Павел е станал някакъв шеф в Дирекцията на милицията, и успях да се добера до него. Заварих го в неприветлива канцелария с един гражданин, седнал зад бюрото.

— Здравсти. Какво има? — запита бай Павел, който очевидно бързаше да ме отпрати и да продължи разговора си.

Тоя ден всички навсякъде бързаха.

— Искам да постъпя в милицията — отвърнах аз също делово.

— Глупости. Малък си още — отрязва ме бай Павел.

— Не съм малък. Осемнайсетата година вече карам — рекох нахално, защото едва бях почнал седемнадесетата.

Бай Павел ме погледна замислено, сякаш едва сега напълно осъзнаваше присъствието ми. После се обърна към човека зад бюрото:

— Па да го вземем, а?

— Познаваш ли го добре? — запита онзи.

— Разбира се. Наше момче. Сираче.

Това беше цялата ми кадрова характеристика. Къса и при туй неточна, защото бай Павел от деликатност бе казал „сираче“ вместо „копеле“. Човекът зад бюрото взе един натракан на машина милиционерски лист.

— Как се казваш?

— Емил.

— Какъв Емил? — намеси се бай Павел. — Нали си Найден?

— Емил съм! — настоях аз. — Найден ме кръстиха в сиропиталището, но аз съм Емил.

Двамата мъже бегло се спогледаха.

— Добре — кимна онзи зад бюрото. — Ще пишем „Емил“. Ти по-добре си знаеш името. Презиме?

— Боев.

— Така. Емил Боев...

Той написа името, подписа се отдолу и сложи печата. После ми подаде листа:

— Иди долу при другаря Савов. Той ще ти определи задача.

Така бях кръстен. Не в църковен купел и доста години след обичайния срок. Но затова пък получих име, което сам си бях избрал.

Бях си го избрал още в сиропиталището, додето четях една книжка без корици и без начални страници. Всички книжки за четене в сиропиталището бяха винаги или без начални страници, или без край. Разбира се, ние винаги предпочитахме да вземаме тия, на които липсваше само началото, защото началото се отгатва лесно, докато краят често е съвсем неочакван. Приключенията в разкъсаната книжка с годините съвсем са избледнели в паметта ми. Това бяха впрочем някакви съвсем невероятни пиратски истории. Емил бе скрит в

завзетия от пиратите кораб и накрая постепенно успяваше да изтреби цялата банда и да освободи пленените, между които, разбира се, фигурираше и една девойка с райска красота. Запомнил съм само фразата: „Макар и с пронизана от кинжала десница, Емил не изпусна оръжието. Той пое пистолета в лявата ръка и свали с един смъртоносен изстрел Едноокия.“

Влизам в дълъг завой, като намалявам леко скоростта и разсеяно мисля: „Защо «Едноокия»? Глупости. Кралев не е едноок. Изобщо тия пиратски повести са пълни с измишльотини.“

Додето четях орфаната книжка, аз умирах от копнеж да се казвам Емил. А по-късно, когато Бобев ми говореше за осиновяване, си мислех, че бих приел може би това име, но ако се махне средното б, защото Бобев звучи глупаво и напомня на боб, докато Боев звучи героично и напълно подходящо на Емил. Всичко това, разбира се, бяха само празни мечти и аз съвсем не очаквах, че един ден в някаква сива и мрачна канцелария на милицията ще получа даром желаното име заедно с една нова професия.

Наближавам Авиньон. Ситроенът лети край зелените правоъгълници на лозята, край сребристите маслинови горички, край тъмните високи стени на кипарисите, издигнати срещу пристъпите на мистрала. Ситроенът лети и задминава товарни камиони и леки коли, но пежото на Кралев го няма. В далечината се изрязва суровият силует на папския дворец, после отново блясват жълтите води на Рона с някакъв полуразрушен мост, може би същият онзи мост от детската песен, върху който „се танцува, се танцува“, а после отново кипариси и маслини, и лозя, и сред тях летящата все тъй безкрайна и бяла лента на шосето.

Часът е осем. До Марсилия остават по-малко от сто километра. Стъклото отново е осеяно с точиците на премазани от скоростта насекоми. Стрелката на скоростта трепти между 120 и 130. Това не е малко, като се вземе под внимание, че движението по шосето все повече се увеличава. Колите, край които прелитам, ме здрависват зарад лудото каране с онова продължително изсвирване на клаксона, което в шофьорската сигнализация играе ролята на псувня.

Задминавам едно черно, опръскано с кал пежо, но то не е пежото на Кралев. Струва ми се невероятно чернокосият да се е изплъзнал, освен ако по някакви неизвестни съображения е взел влака. В такъв

случай всичко отива по дяволите. Грижливо изработената легенда за моята буржоазна биография. Постъпването ми в Радиото и инсценирането на уволнението ми. Продължителните и предпазливи маневри за спечелване доверието на Младенов. Измислянето на пиеската „Спасяване на границата“ с предварително подготвената намеса на граничния пост и моята героична стрелба с два халосни патрона в гърдите на войника. Месеците на разпити, безсъние и пак разпити под ослепяващия лъч на лампата и идиотския рефрен „ти си един жалък предател“... Всичко отива по дяволите. Всичко става една история сама за себе си. Една история, която никой няма да научи. Една история без всякакъв смисъл.

Навлизам в предградията на Марсилия. Минувачи, пресичащи пътя, където им скимне, светофари, на които сякаш работят само червените светлини, товарни камиони, маневриращи с отчайваща бавност, за да се намъкнат в някой гараж или да излязат оттам. Най-после стигам до булеварда Ла Канебиер. Хотелът е на една от пресечките и ми е добре известен, защото сам съм нощувал в него при пристигането си преди три месеца.

Преди три месеца. Имам чувството, че оттогава са минали поне три години. Но в момента теорията за относителността на времето може да почака. Ето я пресечката. Свивам по нея, минавам край хотела, без да спра, отбелязвайки пътем отсъствието на черното пежо пред фасадата, после завивам в първата странична улица и спирам зад прикритието на някакъв камион. Девет и десет. Впрочем, сега часовете вече не играят роля.

Връщам се пеш до хотела и влизам в малкия хол. Служителят на гишето се занимава с някаква възрастна двойка туристи, която вероятно се готви да отпътува и прави възражения по сметката. Тъкмо се готвя да запитам за номера на мадмуазел Младеноф, когато слухът ми долавя странно познат шум на мотор. Поглеждам през витрината и виждам, че моят скъп изчезнал ягуар внезапно е изскочил от неизвестността и рязко спира пред хотела.

Единственото близко скривалище е телефонната кабина, чиято врата за жалост е снабдена с широко стъкло. Вмъквам се вътре, обръщам се гърбом към входа и като откачам слушалката, повеждам безмълвен разговор с несъществуващ събеседник.

— Мадмуазел Младеноф? — чувам зад себе си Кралев да произнася неизречеността от мене въпрос.

— Стая триста и девет — отвръща служителят, прекъснал за миг разговора си с възрастната двойка.

Един бегъл поглед ме уверява, че Кралев се насочва към стълбата. Хотелът няма асансьор, а триста и девет значи, че стаята на Лида е на третия етаж. Следователно имам известен брой минути на разположение. Излизам бързо от кабината, подхвърлям на човека зад гишето, който едва сега ме забелязва, че съм забравил нещо в колата си, и изскачам навън.

Когато ти липсва достатъчно време да съобразяваш в момента, единственият изход е да си свършил предварително тая работа. Кралев с моя ягуар, това е третото *може би*, но не в най-лошия си вариант. Ако шофьорът беше по-опитен, срещата нямаше изобщо да се състои. Таратайката е дошла от посока, срещуположна на Ла Канебиер. Чернокосият вероятно се е лутал из улиците и е разпитвал за хотела, преди да го открие. И тъкмо това му лутане ми е дало преднина от няколко минути. Отключвам багажника и взимам отвътре кутията за масло „Шел“. После отново заключвам и отстъпвам до ъгъла при колата си, така че да мога да наблюдавам хотела, без да досаждам никому с присъствието си. Междувременно, понеже улицата е пуста, изтръгвам капака на кутията, изваждам маузера и го поставям в десния си джоб, а кутията оставям до тротоара за реклама на фирмата.

Минутите минават без видима промяна в положението. Кое то съвсем не значи, че никъде нищо не става. Може би тъкмо през тия минути в хотелската стая на третия етаж една жена е малтретирана или дори убита. „Остави я тази жена — казвам си. — Тебе те интересува не Лида, а Кралев. Ти имаш да мислиш за живота на хиляди хора, а не за някаква глупачка.“

Изтекъл е близо половин час, когато от хотела най-сетне излизат Кралев и Лида. Кралев държи младата жена подръка. Лида изглежда малко бледа, но спокойна. Значи, напразно съм се тревожил. Има жени, които лесно свикват на всякакви положения. Просто нужно им е най-напред малко да подрамматизират нещата. Кралев настанява девойката, сяда до нея и потегля към Ла Канебиер.

Ситроенът ми следва отдалеч старата спортна кола. Този път ролите са разменени — един черен ситроен е нещо съвсем безлично и

банално, при условие че се държиш на достатъчно разстояние, за да не се натрапва номерът на колата ти. Кралев е доста жалък като шофьор, но това не му пречи да кара лудо, разчитайки, че тия наоколо, за да запазят себе си, ще пазят и него. И на излизане от града ягуарът намалява скоростта пред кръстопътя, после поема по шосето към Лазурния бряг.

По всичко изглежда, чернокосият е решил преди опасната си мисия да вкуси един меден ден в някой от луксозните хотели по крайбрежието. Това не е в противоречие на собствените ми проекти, стига тихото кътче да не е някъде твърде далече. Подир десет часа, прекарани на кормилото, дългите пътешествия, дори когато са сватбени, губят много от очарованието си.

Ягуарът прекосява Тулон и го отминава, което е все още нормално — голям град, неприветливи улици, пристанищна суетня. Но когато таратайката оставя по същия начин зад себе си и Сен Тропе, това бижу на Лазурния бряг, аз пускам една ругатня по адрес на чернокосия. Ругатнята бива повторена по-късно след Сен Максим и потретена след Сен Рафаел. Този простак очевидно е решил да сервира на любимата си не друго, а Ница или Монте Карло.

Пътят се движи край самия бряг — хълмове в зеленина, червеникави скали, синьо море, изобщо — нищо и половина, особено ако умираш за сън и гониш един самоубиец, който взема завоите с деветдесет километра, безгрижен и самонадеян като всеки новак. Аз следя ягуара отдалече — най-малкото през два завоя, като убивам времето, убеждавайки се, че съм по-бодър от всякога.

Колата на Кралев влиза в Кан, поема по Ла Кроазет и постепенно намалява скоростта. Имам предчувствието, че чернокосият търси подходящ хотел, затова на свой ред забавям и спирам пред „Медитеране“, откъдето се вижда целият крайбрежен булевард. Ягуарът наистина спира няколкостотин метра по-нататък. Известно време пасажерите остават в колата си. След туй Кралев излиза и помага на жената да слезе. Лида тръгва едва-едва, облежната на ръката му, сякаш внезапно ѝ е прилошало. Изглежда, че наистина ѝ е прилошало, защото подир пет-шест крачки двамата спират. Кралев ѝ говори нещо, после отново я отвежда в колата, а сам влиза в насрещното кафене. Решавам да използвам паузата и също влизам в близкото заведение. Изпивам едно двойно кафе и четвърт перие, след

което се отбивам до телефонната кабина да известя в хотел „Мартинец“ за предстоящото си идване.

„Очаквам да ме потърсят от Париж. Моля да съобщите от мое име, че ще бъда в «Мартинец» едва подир два часа следобед, тъй като бях принуден да спра в Марсилия поради повреда на колата.“

От другата страна на жицата приемат вежливо съобщението ми и благодарят вероятно защото сезонът е още далеч и не са разгалени от премного клиенти.

Когато пак се озовавам на крайбрежната, виждам, че ягуарът е все още на мястото си. Настанявам се в колата и зачаквам. Малко покъсно Кралев излиза от кафенето с бутилка вителоаз и се отправя към таратайката.

Отново сме на път. Правим преглед на всички курортни кътчета между Кан и Ница, но чернокосият никъде не спира. Ница бива прекосена също транзит. Вече е ясно, че целта на сватбеното пътуване може да бъде само Монте Карло. Затова, когато в далечината се показват белите сгради на столицата на комара, накацали амфитеатрално по блесналите в обедно слънце скали, най-сетне си отдъхвам.

За моя изненада Кралев прекосява транзит и Монте Карло. Единственото заслужаващо внимание селище пред нас е Мантон. Но Мантон е до самата френско-италианска граница и аз не мога да поема риска да следвам покорно чернокосия дотам. Припомням си машинално обмислените предварително за дадения вариант действия. Собствените ми очи ме наблюдават в ретровизьора, зачервени и помътени. В главата ми шуми и черепът ми сякаш е стегнат в менгеме. При повече от хиляда километра път и четиринадесет часа непрекъснато каране това си е в реда на нещата.

Натискам почти докрай газта, решил, че е време да прекъсна тая малка игра на гоненица. Шосето е почти пусто в обедния час и доста удобно с наклоните и завоите си за известни тактически ходове. Тутакси забелязвам обаче, че ягуарът без никаква видима причина също усилва скоростта. Натискам газта съвсем докрай, но разстоянието между двете коли не намалява. Причината, значи, може да бъде само една-единствена: моят ситроен. Вероятно Кралев отдавна е забелязал как го следвам през два завоя, но се е задоволил с това да

поддържа дистанцията. А сега, понеже се опитвам да я наруша, той почва да реагира.

Познавам достатъчно скритите качества на таратайката си и отлично разбирам, че шансовете да я настигна са почти несъществуващи. Блестящата ми идея за свръхмощен мотор под свръхизносена каросерия дава своите плодове, уви, не в моя полза. И все пак ситроенът има едно предимство пред ягуара, що се отнася до човека зад кормилото, независимо от помътнелите му очи и адското му главоболие.

Продължавам да натискам докрай газта, като намалявам само на острите завои и изчаквам да дойде моят момент. Това ще бъде или някой особено остър завой, при който Кралев ще изгуби скорост, ако не излети в морето, или някоя серийка от завои, или...

Шосето се спуска рязко надолу и след това също тъй стръмно възлиза, врязано в крайбрежните скали.

Ягуарът лети с пълна сила на триста метра пред мен, за да си осигури инерцията на изкачването. В този миг обаче по насрещната стръмнина се появява тежък камион, завзел с нахалството на тоя калибър средата на шосето. Кралев засвирва пронизително с клаксона, но камионът продължава да държи средата на пътя и Кралев е принуден да намали, за да не връхлети в гиганта. Едва в този момент шофьорът на камиона лениво извива вдясно, но ягуарът вече е загубил инерция. Малко след като таратайката се разминава с камиона, аз стремително я настигам, изравнявам се и като фиксирам Кралев с пистолета си, свивам пред носа на ягуара. Таратайката се блъсва в калника на ситроена и застива, издрънчавайки жалко.

— Горещите! — казвам. — Не си ускорявай смъртта.

Чернокосият вдига неохотно тъмните си космати ръце.

— Слизай!

Той се потрива, надявайки се може би, че всичко това е само сън.

— Слизай, ти казвам! Не виждаш ли, че пътят свърши.

Кралев се измъква от колата, додето аз зорко следя движенията му. Лида седи отметнала глава на облегалката, сякаш това, което става, не се отнася до нея.

— В кой джоб ти е пистолетът?

— Нямам пистолет — отвърща апатично чернокосият.

— А къде си го скрил?

— Нямам пистолет — повтаря онзи. — Не нося пистолети, когато се готвя да минавам границата.

Той очевидно действително се е готвел да мине границата. И вероятно наистина няма пистолет.

— Застани там! — заповядвам му аз, като соча ръба на пропастта зад една скала.

Мястото е подходящо за разговор на четири очи, понеже не се вижда от шосето. Кралев все тъй апатично изпълнява заповедта ми.

— Е, ще правим ли пазар, или направо да стрелям?

— Какво предлагаш? — пита безучастно чернокосият, като че е очаквал тъкмо такъв въпрос.

— Ще трапим операцията „Незабравка“ срещу живота ти.

— Срещу живота ми и Лида — поправа Кралев.

— Добре, и Лида, ако тя желае.

— Желаете, стига да не я насилваш.

— Хубаво де. Говори!

— А гаранциите?

— Няма гаранции. Аз не съм лъжец като тебе, за да ми искаш гаранции. Ти не ме интересува. Интересува ме операцията. Хайде, говори!

Чернокосият видимо се колебае.

— Виж какво — казвам. — Давам ти половин минута, за да почнеш. Ако не, почвам аз.

И поклащам пистолета, насочен към корема на събеседника ми.

— Целта на операцията е отравянето на водата в столицата... — започва Кралев.

И веднаж започнал, продължава гладко и методично: доставката на химикалите в част от касите с вносна стока, организацията на пренасянето им в язовира, имената и местонахожденията на заетите в операцията лица, точната парола и точният час на издаването ѝ в емисията на чуждата радиостанция...

— Задграничното ръководство на операцията е възложено лично на мене. Цялата операция трябва да се реализира за не повече от три часа.

— Кои са хората от американска страна, контролиращи вашата дейност?

Въпросът е само една проба. Кралев споменава няколко имена. Имената са верни. Следват още три-четири пробни въпроса. Чернокосият отговаря и на тях.

— Сигурен ли си, че всичко, което казваш, е истина? — питам все пак. — Да не си сбъркал тук-там?

— Какво ще спечеля, ако сбъркам тук-там? Моята служба при американците е свършена.

— Че защо тъй внезапно?

— Заради убийството на Младенов. Искан да го стоваря на твоя гръб. Откъде да знам, че американците са подслушвали апартамента на тоя глупак.

— И кога го научи?

— Тъкмо преди да тръгна за насам. „Не биваше да правите това“ — ми каза Уйлямс, след като ми даде последните нареждания. Те просто чакат да свърша операцията, за да ми поискат по-подробни обяснения...

— А защо ти трябваше да убиваш Младенов?

— Това си е моя работа.

— Слушай, Кралев!...

— Защото тоя Център винаги аз съм го ръководил и винаги аз съм оставал в сянка. И под шефството на Младенов пак щеше да бъде тъй...

— Значи, благородни пориви: слава и чекова сметка. Е, това си е наистина твоя работа.

— Всеки не може да бъде глупак като тебе, за да работи само за идеята — промърморва презрително чернокосият.

— Именно. А сега обърни се кръгом и съзерцавай морето, додето не чуеш, че съм запалил мотора. Иначе не знам дали ме разбираш...

— Лида... — произнася Кралев.

В първия момент мисля, че онзи само ми напомня за уговорката, но тутакси след това виждам, че жената е слязла от ягуара и приближава с неустойчиви стъпки към нас. Погледът ѝ е стъклен, лицето — бледо и неподвижно. Чак сега забелязвам, че е упоена. Вероятно, защото чак сега ѝ обръщам внимание.

Едно внимание, което ми струва твърде скъпо. Кралев се хвърля стремглаво в нозете ми, аз изгубвам равновесие и се прекатурвам през него. Чернокосият се извърща с изненадваща бързина и се опитва да

ми изтръгне маузера, обаче аз очаквам този опит и опрял здраво гръб в терена, ритвам с всичка сила Кралев в лицето. Той полита, но се задържа на колене и миг подир туй скача, за да ми върне удара, като бърше с ръка кръвта, която го заслепява. Обаче аз вече също съм скочил и маузерът е отправен към корема на чернокосия.

— Застани там! — заповядвам му. — Там, на изходната позиция! И вече без шеги, защото...

Кралев отстъпва бавно, с лице към мене, като трие очите си и следи пистолета в ръката ми. Тоя човек винаги е бил недоверчив повече от необходимото. Както е обърнат към мене, от страх да не му стрелям без предупреждение, той прави една крачка в повече. Фаталната крачка. Чува се сподавен вик и шум на сриващи се камъни, а после втори вик, този път зад гърба ми.

— Той падна! — изкрещява Лида.

— Така ли? — промърморвам. — Аз пък не забелязах.

— Кой падна? — извиква отново жената, като се взира с пусти ужасени очи в морето, блискащо се с глух шум на сто метра под нас.

Тя още не може да дойде на себе си. Нищо. Шокът на падането ще ускори пробуждането. Хващам я за ръка и я помъквам към ситроена, мърморейки успокоително, че никой не е паднал и че дори някой да е паднал, той пак ще стане. Прощавам се посредством един бегъл поглед с таратайката си и забелязвам шишето газирана вода, търкалящо се на седалката. Отварям го, разклащам го хубаво и като затискам наполовина гърлото му, отправям струята вода в лицето на Лида. Тя опитва да се отърве от внезапния фонтан, но аз продължавам да я обливам с прочутата вителоаз, царица на водите за пиене, додето жената извиква с познатия ми свадлив тон:

— Стига сте ме блискали с тази вода!

— Кажете „моля“!

— Престанете, чувате ли!

— Добре — отстъпвам аз, понеже водата и така вече се е свършила. — Сега кротувайте, защото нямаме време за губене.

— Къде отиваме? — запитва Лида, като застава до строена.

— Това вие ще кажете — измърморвам аз.

Вниманието ми в тоя миг е погълнато от моята стара таратайка. Сядам за последен път пред кормилото, давам на заден, за да се дръпна от ситроена, после завивам на първа до пропастта, изключвам от

скорост и слизам. Един малък тласък, и моят стар ветеран с нов шум на къртещи се камъни полита в бездната.

— Къде отиваме? — повтаря младата жена, когато сядаме в колата и се понасяме по обратния път.

— Проверихте ли каквото ви казах вчера?

— Какво да проверя? — Тя попипва с ръка челото си. — Чувствувам се като пияна... Още щом влезе, впръска нещо в лицето ми... Когато се опомних, видях го да прибира спринцовката. Одеве, когато спряхме, отново...

— Всичко това ще го вмъкнете в мемоарите си — прекъсвам я. — Проверихте ли за парахода?

— Ох, да... — Тя отново слага ръка на челото си. — Има наистина един наш параход... Тръгва днес към пет или шест.

Пет или шест не е все едно, обаче какво да се прави — товарните параходи не са като пътническите влакове. Поглеждам часовника. Два минава. До Марсилия има към 260 километра. Невъзможно е да стигнем по-рано от пет. Ако Франсоаз пусне кучетата, няма да стигнем и след пет.

В такива моменти най-разумно е да се съсредоточиш върху непосредствено предстоящото, а за мене непосредствено предстоящото е парчето блеснало в слънце шосе, над което трябва да прелетя в следващите секунди. Взирам се в лентата на пътя, лъкатушеца над крайбрежните скали, и се опитвам да почина в границите на възможното, сиреч да не мисля, но и да не затварям очи.

— Смятате ли, че ще успеем? — запитва жената до мене.

В момента не ми се занимава със смятане, затова премълчавам.

— Ако ме спасите от този кошмар, цял живот ще ви благославям — добавя тя след малко.

Тя си въобразява, горката, че всичко се върти около нейното спасение. Изобщо имам предчувствието, че няма да ме остави да си почина.

— Всъщност за какво поемате целия този риск? — не се отказва Лида от въпросите си.

— От хуманни чувства.

— А пък аз мислех, че сте сакат човек...

— Сакат ли?

— Именно. Мислех, че са ви ампутирали жлезите на чувствата, ако изобщо някога сте ги имали.

— Най-вероятно е никога да не съм ги имал — отвърщам аз, като се вирам в шосето пред себе си.

— Бях убедена, че сте студен човек... — продължава Лида. — Циничен и студен като влечуго...

— Мерси — кимам. — Стара истина: щом не угаждаш на чувствата на другия, значи, си студен.

— Вие се държахте ужасно с мене в Париж... Защо се държахте тъй ужасно?

— С възпитателна цел — отвърщам сухо. — За да накарам една малка глупачка да разбере някои неща.

— Ето, че пак ставате мил — забеляза тя, понеже не намира какво друго да каже.

Аз също нямам намерение да казвам нищо. Само натискам все по-силно газта, като се старая да не мисля и да се затворя за онова тягостно чувство на празнота, което отново ме обгръща. Взирам се в летящата лента на пътя и натискам машинално педала и ми се струва, че летя все така бог знае откога и кой знае накъде през огромното пусто пространство като захвърлен от някого камък.

* * *

Когато излизам от телефонната кабина, по лицето ми, изглежда, освен умората е изписано и нещо друго, защото Лида оставя кафето си на тезгяха и тръгва с мене, като ме улавя за ръка.

— Заминал ли е?

— Току-що.

Качваме се на колата и аз правя единственото, което би могло да се направи в тоя момент — потеглям към Старото пристанище. Ако не намеря в няколко минути изход и ако Франсоаз е вдигнала тревога, ще трябва да се освободя от стъкления си багаж и да търся скривалище.

Спирам ситроена до самия кей. В тихата черноземлена вода се полюшват лениво няколко моторници. Изборът ми пада върху блестяща четириместна ведет.

— Една хубава разходка? — запитва младият човек, който пуши, застанал на кея. — Двадесет франка на час.

Кимам. Собственикът на лодката я придръпва с въжето и ни помага да се качим. После отвързва лодката и се приготвя сам да влезе в нея.

— И вие ли? — вдигам вежди.

— Че как другояче? — учудва се на свой ред младежът.

— Ами така: разходка без трети. Иначе защо ще давам двадесет франка?

— Вие знаете ли колко струва тая ведет? — запитва самохвално и с укор собственикът.

— А вие знаете ли колко струва оня Ситроен? Ето, вземете ключовете.

Хвърлям му ключовете на колата и човекът машинално ги поема във въздуха. После помисля малко и маха с ръка:

— Добре, става. Надявам се, че поне знаете да карате?

— Не се безпокойте. Ще карам, без да чупя рекорди.

— Защото, имайте предвид, тя е бърза...

Той, изглежда, не си дава сметка, че аз тъкмо това съм имал предвид, като съм я наел. Запалвам мотора и подкарвам, като спазвам една разумна скорост, додето се движим в пристанището. После завивам зад вълнолома с малкия фар, минавам край мрачните кули на крепостите Сен Жан и Сен Никола и давам пълен газ. Леката ведет се понася стремително по тихата повърхност, вдигнала нагоре нос, сякаш се готви да полети над морето. Зад нас бавно се снишават масивите на сградите и скоро остават да стърчат само тъмните очертания на катедралата вдясно и там, високо на хълма вляво, извисеният силует на Нотър дам дьо ла Гард с изваянието на Мадоната.

Лида седи до мене, като наблюдава маневрите ми с нарастващо чувство за сигурност.

— Ето го парахода — казвам, като соча едно тъмно петно, бълващо дим в далечината.

Всъщност вниманието ми е насочено към обратната страна, откъдето всеки момент може да се покаже бързоходната лодка на крайбрежната полиция. Оттук нататък всичко е въпрос на шанс.

Половин час по-късно приближаваме парахода. Върху черната кърма вече ясно се чете белият надпис РОДИНА. Но макар че в

момента тоя надпис звучи почти символично, аз продължавам да хвърлям бегли погледи назад. Там съвсем далеч се е появила една черна точка, движеща се с обезпокоителна скорост.

— Нас ли гонят? — запитва младата жена, уловила погледа ми.

— Сигурно. Но ние ще ги изпреварим.

— А вие как ще се върнете назад?

— Защо трябва да се връщам?

— Ами нали в България ще ви съдят?

— Ще видим — казвам. — Ще я уредим някак.

Параходът е вече съвсем близо. На палубата са натрупани хора, които следят маневрите ни.

— Дръжте така кормилото! — нареждам аз на Лида.

След което вдигам ръце и почвам да сигнализирам. Две минути по-късно параходът забавя ход. Поемам отново кормилото, за да се приближа до кораба.

— Питам се, кой сте вие всъщност? — чувам до себе си гласа на младата жена.

— И аз понякога си задавам същия въпрос — промърморвам, като вдигам нагоре глава.

Там, високо над нас върху черния фон блестят белите букви РОДИНА. А малко по-нататък двама души вече спускат стълбата.

**НЯМА НИЩО ПО-ХУБАВО ОТ ЛОШОТО
ВРЕМЕ**

ПЪРВА ГЛАВА

Една заплетена история като тази може да почне по сто различни начина. Но тази специално започва с чакане.

Спомням си да съм чувал изрази като радостно очакване, обаче не помня да съм срещал хора, които обичат да чакат. А когато си прекарал една безсънна нощ и си влязъл с адски главобол в един горещ ден, чакането се превръща в тягост дори за такъв като мене. Почваш да се тровиш с предположения и да си въобразяваш всякакви неща. Например, че човекът, дето го чакаш, няма да дойде. Или че ще дойде твърде късно, което в случая е почти едно и също.

На пръв поглед чакането изглежда проста работа: само стоиш и чакаш. Изобщо изкуството да не правиш нищо, дори да не си ядеш нервите и да не навиваш на пръста си едни и същи неща като това, че днес е понеделник и че един пропуснат понеделник може да обърка всичко. Изкуството да чакаш... Проста работа, но ако не я владееш, може да идеш по дяволите. Както на времето Старият отиде по дяволите само защото не можа да издържи докрай. Не можа да издържи да стои така, без да прави нищо. Да стои и да чака.

Подобни мисли се въртят лениво в главата ми, додето седя под синия чадър на кафенето пред чаша полуизстинало кафе — трето поред, оглеждам площада и барабаня с пръсти по масата.

Масите на кафенето са всичко пет, разположени върху полуизгнил дървен балкон. Едната страна на балкона опира в тротоара, а другата е застрашително надвесена над водата. Неудобството на тая съборетина не е толкова в туй, че всеки момент може да рухне в калнозелената мътилка на канала, колкото в обстоятелството, че е на нивото на улицата и не ми дава никакви предимства за наблюдение.

Площадът е малък, задръстен от сергии с банани и портокали, от купища празни каси, от кряскащи продавачи и разнородна навалица. Действието става във Венеция, часът отива към дванайсет и влажната жега е трудно поносима, макар да сме още в края на май.

Понеже седя зад закрилата на синия чадър, аз страдам не толкова от жегата, колкото от върволицата минавачи, промъквачи се през лабиринта на сергиите. Не че ми действуват на нервите, но твърде често скриват от погледа ми входа на отсрещната къща, дето трябва да се появи човекът, когото чакам. Къщата е стара двуетажна сграда с пожълтяла от дъждовете мраморна фасада. Затова пък входната врата изглежда съвсем новичка. Тя е прясно боядисана с тъмнозелен лак и върху нея блести внушителна месингова табела с името на стопанина. От мястото, дето седя, това име не може да се прочете дори когато не е затулено от върволицата глави и шапки. На мене обаче то ми е добре известно и без да го чета. Не съществува и риск да го забравя, понеже често го преповтарям наум, придружавайки го с по някоя ругатня.

Бях пристигнал във Венеция съвсем рано тая сутрин, именно за да набарам господин Антонио Тоци, преди да е излязъл от дома си. Според уговорката той трябваше да бъде в къщи до девет часа, а когато позвъних на вратата му, часът бе едва осем.

— Бих искал да видя... — започнах фразата, скърпена предварително от оскъдния ми запас италиански думи.

— Господин Тоци не е в къщи — прекъсна ме слугата, като ми хвърли бегъл преценяващ поглед.

— Имам среща с него — пуснах в ход втората приготвена фраза.

Слугата вместо отговор отново огледа външността ми.

Външността ми, пътем казано, не беше блестяща. Не че имах съвсем неприличен вид, но костюмът ми бе доста измачкан и яката на бялата ми риза вероятно не бе твърде бяла. Господин Тоци, както личеше от надписа на табелката, бе адвокат, така че слугата очевидно ме вземаше за джебчия, дошъл да търси домакина по някакъв дребен и главоболен процес.

— Имам среща с господин Тоци — настоях.

— Невъзможно — отвърна сухо прислужникът. — Господинът е днес на дело в съда. Невъзможно е да ви е дал среща.

Господарската самоувереност на тоя слуга е просто вбесяваща, но аз мога да бъда търпелив, ако това се налага. Затова само попитах:

— Кога смятате, че ще се върне?

— Не мога да знам — измърмори все тъй сухо прислужникът и затвори прясно лакираната врата под носа ми.

Така че не ми оставаше нищо друго, освен да се настаня върху верандата на отсрещното кафене, да си поръчам нещо за пиене и да започна очакването. Ако господин Тоци наистина бе отишъл в съда, той щеше по някое време да се върне. Ако пък въпреки твърдението на слугата си беше в къщи, трябваше някога да излезе.

За всеки случай към десет часа реших да повторя операцията. Този път прислужникът едва се подаде от вратата и без да дочака репликата ми, промърмори:

— Не, господин Тоци още не се е върнал.

След което повторно затвори под носа ми.

И тъй, седя и чакам. Нямам възможност дори и да проуча подробно картата на града, купена още на гарата, защото трябва да наблюдавам масленозелената врата. Трябва просто изцяло да се посветя на изкуството да не върша нищо, съвсем нищо, дори да не си ям нервите и да не мисля по това, че днес е понеделник и че един пропуснат понеделник може да обърка сума неща.

Понякога край съседните маси сядат хора, изпиват по едно кафе, после си отиват. А после идват други. Моето кафе вероятно е съвсем изстинало. При това то е вече трето поред, затуй си поръчвам чаша мартини, като се старая да следя между главите на минувачите тъмния правоъгълник на отсрещния вход. Или ще влезе, или ще излезе. Въпросът е — кога? Да, кога най-последно? — това е въпросът.

Широката гъба на чадъра със синята си здрачевина ме предпазва от парещото слънце. Но зноят извира не само от небето, а и от стените на съседните сгради, от каменната настилка на площадчето, от топлата кално-зелена вода. Зноят заедно с мириса на влажна плесен.

От време на време край верандата с дрезгаво пърпорене минава моторница и тогава повърхността на канала се нагъва в тежки вълни, а полуизгнилият дървен балкон застрашително се разклаща.

Часът приближава един, когато зървам мъж на средна възраст с тъмен костюм на райета и с тънка чанта под мишница да спира пред насрещната врата. Той едва е вдигнал ръка към звънеца, когато аз вече оставям на масата приготвената отпреди банкнота и с бързи крачки прекосявам площадчето. Бързи, в границата на възможното. Навалицата, суетяща се все още между сергиите, е тъй гъста, че докато си пробия път и стигна до входа, мъжът вече е изчезнал. Натискам на

свой ред звънеца. Прислужникът се появява едва след повторното ми позвъняване, и то за да направи опит тутакси да се оттегли.

— Слушайте... — изръмждавам предупредително, като пъхвам тъкмо навреме обувката си в стесняващата се пролука на вратата.

Слугата поглежда с нескрито презрение нахалната обувка, попречила му да изпълни лакейския си дълг. Една обувка, която наистина се нуждае от известно почистване.

— Слушайте — повтарям. — Съобщете веднага на господаря си, че господин Анри от Бордо иска да го види.

— След като затворя — отвърща сухо прислужникът.

Няма какво, дръпвам крака си и зачаквам, макар да подозирам, че тоя тип само от злоба ще се бави поне четвърт час, преди да доложи. Добре, че близо до ръката ми има звънец.

Не става нужда да използвам звънеца. Малко по-късно слугата все тъй неприязнено, но с израз на известно примирение ме въвежда в хладното мраморно предверие на стария дом.

Господин Тоци ме посреща в кабинета си, като се провиква с едно радушно френско „Здравей, стари приятелю!“, улавя сърдечно десницата ми с две ръце и изобщо проявява доста пресилен ентузиазъм, ако се вземе под внимание, че допреди минута едва ли е подозирал съществуването ми. Сетне, когато слугата излиза, пълното мургаво лице на стопанина изведнаж добива сериозен, дори леко отегчен израз. Той вдига към мене сънливите си маслинени очи, като чака да кажа нещо.

Туй, което мисля да кажа, е, че щом съществува уговорка, тя трябва да се изпълнява. И че ако господин Тоци разполага с маса свободно време, това не е повод да губи времето на другите. Но опитът ме е научил да премълчавам репликите, от които не виждам полза.

— Идвам от страна на Мартен. Той отново овдовя.

Вестта за бедствието, сполетяло незнайния Мартен, не наскърбява прекомерно господин Тоци. Той кима машинално, сякаш друго не е очаквал.

— Добре, добре, ще направим каквото можем за нещастника — отвърща някак разсеяно стопанинът, от което следва да се заключи, че се готви или да намери нова съпруга на бедния Мартен, или да възкреси покойницата.

Вместо това господин Тоци приближава до рафтовете с книги, изважда някакъв дебел том, пъхва ръка в появилото се отверстие и миг след туй лавиците безшумно се отдръпват встрани, като откриват вратичката на зазидана каса. Стопанинът отключва касата, намира без много ровене един дебел плик, после заключва касата, повтаря манипулацията и едва след като лавиците заемат старото си място, ми подава плика. Разкъсвам го и изваждам отвътре белгийски паспорт. На паспорта е залепена моята снимка, придружена с името на Албер Каре. Това име не е моето, но има ли значение? Аз никога не съм имал истинско име. В плика намирам още няколко по-незначителни документа, принадлежащи на същия Каре — шофьорска книжка, някаква квитанция и пр., както и значителна сума пари в италиански и белгийски банкноти. Докато разглеждам набързо тия неща и ги настанявам в джобовете си, господин Тоци ми съобщава с безучастен служебен глас:

— Подир малко ще отпратя прислужника и ще ви предам куфара с вещите ви. Можете да вземете параходчето и да слезете на площада Сан Марко, третата спирка отгук. Препоръчвам ви да отседнете в хотел „Луна“, аз веднага ще ви запазя стая по телефона. Мисля, че това е всичко.

Що се отнася до мене, това далеч не е всичко. За господин Тоци обаче тия думи изчерпват задачата му.

— Но седнете де... — сеца се той.

После излиза и след минута го чувам да разговаря с прислужника в коридора. Малко по-късно стопанинът се връща, като носи неголям луксозен куфар:

— Ето багажа ви. Мисля, че можете да тръгвате.

Господин Тоци ме изпровожда мълчаливо до пътната врата. Преди да ме отпрати, той ми пожелава „бон шанс“ с безцветния си глас, но се въздържа да каже каквото и да било в смисъл „до скоро виждане“. Аз — също. Тоя човек има твърде неприятна прислуга.

* * *

Външността на хотел „Луна“ въпреки романтичната си фирма няма нищо привлекателно. Обаче външността понякога лъже. Зад

мрачната, проядена от влагата фасада са скрити изящни салони с мозайки и скъпи килими, мраморно стълбище, светли стаи с гълъбови тапети, скъпа мебелировка и бани от бледосин порцелан. Една от тия стаи с изглед към съседните старинни дворци е запазена за господин Албер Каре.

Смъквам бързо дрехите си и заставам под душа, за да проверя как действува студената вода на главобола. Сетне изваждам от куфара чиста риза, нов сив костюм и черни обувки, обличам се, прибирам документите и парите в джобовете си и изхвърквам навън. Часът е три без двайсет.

Часът е три без пет, когато сядам на една маса пред кафенето в ъгъла на площада Сан Марко и си поръчвам кафе, макар че в момента цялото ми същество жадува не кафе, а сочен бифтек с прясно изпържени картофи. Запалвам цигара и отпивам глътка от горещата течност, с което всъщност я и приключвам, защото в Италия кафето се поднася в размера на една глътка. После оглеждам площада и наново се отдавам на обичайното си занятие: очакването.

Друг на мое място и при други обстоятелства навярно би се впуснал да изучава архитектурните паметници наоколо, които трябва да са твърде забележителни, щом пробуждат дори у мене смътни асоциации за отдавна познати пощенски картички. В момента обаче аз не изпитвам никакво любопитство към църквите, звънарниците и дворците. Цялото ми внимание е насочено към аркадата вдясно, дето трябва да се появи човекът с шапка от бяла панама, тъмни очила и един „Ролайфлекс“, окачен на рамото.

Сянката под аркадата е почти черна. Площадът с блесналите под немилостивото слънце мраморни плочи пустее тих и зноен. Само група упорити туристи стърчат в жегата, като хранят с кифли ято гълъби и се щракат един други с фотоапарати, за да документират своите близки отношения с птиците и с Венеция. Масите пред кафенето са безлюдни, ако не се броят две възрастни жени с дантелени рокли и сламени шапки, седнали като мене в сянката под аркадата.

Часът е точно три, когато човекът се задава отдясно. Той идва бавно насам, като гледа разсеяно витрините под аркадата, сякаш е тръгнал да убива времето. Познавам го отдалеч, преди още да съм в състояние да видя провесения на рамото му „Ролайфлекс“. Познавам

го по вървежа — с характерното, едва забележимо провлачване на левия крак и с маниера му да държи едната си ръка обесена на колана.

„Любо!“ — поисква ми се да извикам, когато човекът приближава съвсем. Не извиквам, разбира се, само това ми липсва, да викам, но едва в този момент съзнавам колко много месеци съм преживял без нито един близък човек.

Мъжът с панамата ме забелязва отдалеч, обаче отминава край масата, без да ми обърне никакво внимание, продължава все тъй бавно пътя си и изчезва под аркадите вляво. Плащам кафето, запалвам още една цигара и без да бързам, тръгвам в същата посока.

— Любо! — произнасям полугласно, когато настигам човека с панамата на Кале Ларга.

— Грешка — промърморва той и едва се усмихва. — Робер Льору. Белгиец по народност, фотограф по професия. А ти?

— Също белгиец. Албер Каре. Можеш да ми викаш „мон шер Каре!“

— Защо не. Стари познати от Брюксел. Ти всъщност по каква работа?

— По каквато и ти.

— За друго те питам.

Знам отлично за какво ме пита, но не мога да преглътна този служебен тон подир цяла година раздяла и в един миг, когато по пустата следобедна улица няма жива душа.

— Търговия. Интересуват ме по-специално кристалите „Муран“.

Любо кима:

— Аз пък подготвям фотоалбум за едно белгийско издателство.

Той млъква, сякаш няма какво повече да ми каже, и тръгва нататък, и аз също тръгвам с него и ние вървим известно време мълчаливо в тясната сянка край старите сгради.

— Нещо не ми изглеждаш добре — забелязвам.

— По какво позна?

— Много си служебен. Изглежда, жегата не ти понася...

— Не е от жегата, брат ми — усмихва се Любо. — От работата е. Досега удрям само на камък.

— А какво стана с оня твой лаф: „Върви с мене и се не бой?“

Любо отново едва-едва се усмихва:

— Нищо. Забравих го. Хубав лаф беше, само че го забравих.

Не възразявам и ние продължаваме да крачим безмълвно в тясната сянка край потъмнелите от времето фасади. Моят принцип изобщо е, щом някой е кисел — остави го да се намълчи и да му се размине.

— Какви са ти инструкциите? — запитва по едно време Любо.

— От тебе ще ги получа.

— Съвсем ли не си в течение?

— Съвсем.

— Нищо. То аслъ всичко, което знаем, е толкова, че може да се разправи с пет приказки. Случаят почва от някой си Ставрев. Служител във външна търговия. Постоянен контакт с представители на чужди фирми. Вербуван в първите години след Девети септември от американското разузнаване, но неизползуван никога за нищо. Едва преди шест месеца при него се явява човек от западното предприятие „Зодиак“, подава му паролата, която Ставрев едва ли е очаквал някога да чуе, а заедно с паролата — радиостанция и инструкции за започване работа. Толкова.

Любо вади от джоба си омачкано пакетче „Кент“ и ми го подава.

— Как „толкова“? — питам, като машинално вземам цигара.

Приятелят ми също взема цигара и спира за миг да щракне запалката.

— Толкова — повтаря той, като запушваме и поемаме отново в тясната ивица сянка. — Искам да кажа, това е всичко, което знаем.

— Кога е бил заловен Ставрев?

— Не беше заловен. Дойде сам при нас. Човекът сума години живял като редовен гражданин, създал си положение и сега, хайде — радиостанция! Разбира се, имало е няколко дни треперене и колебание, но после се яви и всичко разправи. Впрочем по наше нареждане той и досега изпълнява дадените му от агента инструкции.

— Е, значи, разполагаме все пак с две писти — забелязвам. — Онзи, който е вербувал Ставрев, и този, който е възстановил връзката.

— Една писта! — поправя ме Любо. — Оня, първият, е бил военен от Американската мисия и следите му отдавна са загубени. Може и да е умрял. Една писта: Карло Моранди, чиновник в клона на „Зодиак“ — Венеция.

— Е, все пак...

— Е, да, все пак... Само че това „все пак“ на практика се оказва нищо и половина.

Стигнахме до някакъв канал. В сянката на ъгловата сграда до канала пустее мраморна скамейка.

— Да поседнем тук — предлага Любо и се отправя към скамейката.

— Бих предпочел другаде. Умирам от глад.

— А аз от жажда — промърморва приятелят ми, като се отпуска на скамейката. — За нещастие не разполагаме с много време. Довечера ще се черпим.

Сядам до него, дръпвам за последен път от цигарата и я запращам в неподвижната вода на канала. Дълбока, смътнопрозрачна вода, смарагдовозелена под косите лъчи на слънцето и черносиня в сянката.

— Откога си тук? — питам.

— Кажиречи, от три месеца. Три месеца с общ резултат нищо и половина. При моите условия проследяването на този тип се оказва доста трудно. И все пак мисля, че разучих всичко, което може да се разучи.

Любо замълчава, от което може да се съди, че разученото не си струва да се излага.

— Що за птица е този Моранди?

Приятелят ми бърка в джоба си, изважда няколко снимки и ми подава една от тях:

— Дворецът на Дожите с Моранди като прибавка — обяснява той. — Хубава снимка, а?

Свивам рамене и се заглеждам в снимката.

— Трябвало е да стана фотограф. Във фотографията по ми върви, отколкото другото.

Пред фасадата на двореца се виждат няколко фигури на минувачи.

— Кой е Моранди? — питам.

— Този с жената.

Този с жената е мъж на средна възраст, нисък, но наперен като петел, с тънки мустачки и смешна шапка с малка периферия, килната на тила.

— Жената е във всяко отношение по-забележителна — казвам.

— Да, но тя не играе. Всъщност и Моранди изглежда въвн от играта. Чиновник от средна категория. Бонвиван. Харчи може би малко повече, отколкото получава.

— Значи...

— Значи, че прави дългове, нищо повече. Пътува често по служба до Женева, дето има друг клон на „Зодиак“. Никакви връзки, никакви прояви, които да опират в разузнаването.

— А тая жена?

— Не е вакантна — отвърща Любо, като издърпва снимката от ръката ми. — Тя му е любовница.

— Опитал ли си да я прислушаш?

— Чаках тебе. Съвсем корумпирана е, брат ми. Опасно и безполезно. Обаче опитах друго.

Той млъква и поглежда часовника си. После вдига очи и лукаво ми намига, също както оня, някогашният Любо Ангелов, шегаджията и хитрецът, когото приятелите му наричаха Гявола. Само че сега в това намигане има нещо жалко, сякаш Любо се опитва повече да си даде кураж, отколкото да се похвали с успех.

— Влязох в контакт с един тип на име Артуро Конти. Тя е дълга, после ще ти разправам подробности. Конти работи в една стая с Моранди и с него гуляе. Познава му очевидно и кътните зъби.

— Ами ако тоя Конти...

Любо махва отегчено с ръка:

— Остави! Знам си урока.

— Въпросът е, дали си сигурен...

— В нищо не съм сигурен. Сигурен съм само в това, че друга възможност няма. Още повече Конти се оказа схватлив. Разбра веднага какъв купувач съм и каква стока ме интересува. Поигра малко на колебание, колкото да вдигне цената. После кандиса.

— Резултат?

— Днеска ще стане ясно. Той ще види цвета на парите, а аз какво ще получа — не знам. Може и да ме прати на баня, но друг изход няма. Три месеца вися напразно.

Приятелят ми поглежда часовника си и става:

— Трябва да вървя. С тебе ще се видим точно в шест. Дотогава ще имам сведенията. Мястото на срещата: автобусната спирка в началото на Моста на свободата. Купи си карта и се оправяй. А сега,

ако искаш да се нахраниш, върви все по тая улица, додето стигнеш Кампо Морозини.

Любо вдига леко ръка за сбогом и едва в тоя миг се сеца да запита:

— Ти откъде, от Франция ли?

— От Франция.

— Значи, си се справил.

— Нали ти си ми учителят...

— Не ме четкай — усмихва се Любо. — Ако не бях аз, друг щеше да бъде. Във всеки случай радвам се, че си се справил...

После добави без връзка:

— А аз, брат ми, имам син. Син на пет месеца.

Площадът Морозини няма твърде венециански вид, в смисъл че в пейзажа му липсват канали. Затова пък има кафенета. Настанявам се в сянката на един навес на бели и сини ивици и съсредоточено, като се стремя да не изглеждам прекалено гладен, поглъщам един милански котлет, гарниран с огромна порция спагети.

Въпреки ранния час и жегата, на терасата пред кафенето седят неколцина безделници и две-три компании туристи. Нула внимание към мене от страна на присъстващите, ако не се брои келнерът, който се навърта наоколо с надежда да поръчам нещо добавъчно. За да му направя удоволствие, поисквам някакъв десерт и вадя от джоба си плана. Маршрутът до Понте делла Либерта се оказва прост. Трябва да взема параходчето от Моста на академията и да сляза на началната спирка. Целият път ще ми отнеме навярно половин час. А сега едва минава четири. Имам, значи, час и половина свободни, през които едничката ми работа ще бъде да изям един жалък десерт. И, разбира се, да чакам.

„Ти от Франция ли?“ — бе запитал приятелят ми.

„От Франция.“

Какво се криеше зад този къс отговор, това само аз си знаех. И колко ампера напрежение носех още у себе си, това също само аз си знаех. Подир всяка операция, подобна на моята френска история, една пауза не е излишна, за да може моторът да изстине. Аз вече почти я виждах тая пауза в спокойните очертания на един кратък отдих на Златните пясъци... Един хубав отдих в началото на лятото, когато напливът не е започнал и морето е още хладничко. Умирам за такова

студено море, защото ми дава възможност с чиста съвест да се излежавам до обед в леглото, а следобед да скитам насам-натам, без чужденците на всяка крачка да ме настъпват по новите обувки. Няма нищо по-хубаво от почивката на море, особено ако се къпеш само във ваната.

Да, аз я виждах тази юнска пауза в момента, в който се добрахме с Лида до палубата на „Родина“. Параходът бе вече въвн от френските териториални води и граничният катер, пуснат подире ни, дори не си направи труд да доближи борда, а зави нейде встрани, давайки вид, че е тръгнал по съвсем друга работа.

Комендантът се оказа делови и схватлив човек и веднага ми осигури радиовръзка. Предавах до късно през нощта подробностите по изпълнението на задачата си. Бях тъй капнал за сън, че дори не помня как съм стигнал до отредената ми каюта — навярно съм заспал на крака още додето са ме водили натам.

— Е, най-сетне! — извика Лида, когато на другия ден към обед се показах на палубата. — Значи, не сте бил арестуван?

— Защо да съм арестуван? — запитах с все още мътна от съня глава.

— Ами нали сте емигрант?

— А, вярно! — сетих се. — Направих си самокритика и хората проявиха разбиране. Изобщо уреди се някак.

Тя ме изгледа изпитателно. После се намуси:

— Вие май ме вземате на майтап.

Не успях да възразя, защото в същия миг един моряк дотича да ми съобщи, че трябва да ида веднага в кабината на радиста. Очаквах, че от Центъра ще ми искат някои допълнителни подробности по операцията. Но радиограмата беше от съвсем друго естество. С две думи — край на мечтите за юнското излежаване на брега на синьото море. Начало на нова операция, пълна с неизвестни, по-точно, състояща се само от неизвестни. Един-единствен адрес, една парола и една среща с някакъв тип еди-къде си и еди-как си, всеки понеделник, само понеделник, точно в три часа.

Същия ден рано следобед слязох на пристанището в Неапол, без дори да успея да обясня на Лида, че нямам почти никакво намерение да се майтапя с нея.

А сега ето ме в началото на операцията. Неизвестните са изчезнали, колкото да се изясни, че работата изглежда направо безнадеждна. Всъщност бях разбрал, че работата е трудна още от самата радиограма. Не защото това бе казано в радиограмата, а защото ме включваха в действие, без дори да изчакат да се охлади моторът и да ме инструктират на място.

Поглеждам надписа на празната пластмасова чашка пред себе си и едва сега разбирам, че десертът, който разсеяно съм изконсумирал, е не друго, а прочутият „Джелати Мота“. В същия момент келнерът, който все тъй настойчиво кръжи наоколо, услужливо подхвърля:

— Едно еспресо?

Кимам утвърдително, за да не го огорча.

— Малко или голямо?

— Голямо — отвръщам все с тая цел. Онзи донася кафето със светкавична бързина и отива да предлага услугите си на съседната маса, където група възрастни англичанки, въоръжени с пликове и цветни картички, са потънали в писмена работа.

„Джелати Мота“, повтарям си аз механично, „Джелати Мота“, като в същото време мисля съвсем друго, а именно, че вече напълно съм втасал за пенсия. Нищо, че нямам още пълни четиридесет. Нашият занаят е като тоя на свръхзвуковите пилоти. Прекомерно натоварване. Преждевременно износване. После можеш да станеш докладчик в кварталната организация. Или да четеш вестници в градската градина. Или да вървиш по дяволите.

Немного отдавна една трудна операция ме изпълваше с трепета на шахматиста, който сяда пред нова партия с опасен противник. Глупости. Трепетът беше много по-силен и съвсем друг. Не като тръпката на играта, а като една студена решителност, упорита и пресметлива едновременно, готова да върви докрай. Бях се школувал в тая решителност още на времето, още тогава, когато бродех из граничните баири със Стария и с Любо Гявола. „Ти върви с мене и се не бой!“ — казваше Любо. И аз вървах, макар че се боях, и боейки се, овладях майсторлъка да превивам врата на страха.

Е да, но оттогава сума вода е изтекла и самият Любо вече е готов за пенсия. „Във фотографията по ми върви. Трябваше да стана фотограф.“ Три месеца са достатъчни да му изчерпят търпението и да се хване за някакъв изнудвач, който ще му прибере парите срещу две-

три незначителни или направо лъжливи сведения. „Няма друг изход.“ Сега няма, а утре може да има. Утре може да се яви някоя по-важна и по-сигурна улика от сведенията на този случаен информатор, който не е изключено да е пратен нарочно, за да те хване на буксир.

Мислите ми постепенно се насочват изцяло към работата и това ми връща донейде самочувствието. Значи, още съм в нормално състояние. Даже главоболът ми е спаднал до нивото на поносимото. Но колкото повече мисля за работата, толкова по-ясно съзнавам, че ми липсват дори най-елементарните условия на задачата. Не мога нищо да реша, додето не получа от Любо някои дребни сведения, додето не се запозная с наблюденията му през тия три месеца, па дори и тия наблюдения външно да не чинат пет пари.

Малкото, което знам, е в състояние засега само да ме обърка. И най-объркващо от всичко е противоречието между директивата на Центъра и постъпката на Любо. Директивата — при това единствена — гласеше „крайна предпазливост“. А в същото време Любо бе направил пазар с някакъв несигурен субект под предлог, че нямало друг изход. Може би Любо има по-точни директиви. Може би субектът не е тъй несигурен. Може би... може би... Трябва да чакам срещата в шест.

Часът е почти шест, когато се озовавам при автобусната спирка на Понте делла Либерта. Нарочно идвам в предпоследната минута, за да не вися прекалено дълго тук и да правя впечатление, макар че да висиш на една автобусна спирка, не е особено подозрително.

Вляво от мене мостът бавно се взема от нивото на шосето, за да продължи вдясно високо над жп линии и по-нататък над морето като една бяла черта, дълга и права, опната върху синьозелената шир на водата. Откъм града се задава автобус, като бучи заморено на втора и рязко спира под носа ми. Неколцината пътници наоколо се качват в колата. Шофьорът ме поглежда, сякаш казва „хайде де, какво дремеш!“, но аз се правя на разсеян и той внезапно дава газ и потегля към Местре. Гледам няколко мига подир тежката кола, после обръщам очи в обратната посоки и виждам Любо.

Приятелят ми е още далеч, обаче аз го познавам по пананамената шапка и по особения вървеж с едва забележимото провлачване на левия крак. На времето, когато гонехме диверсантските банди в планината, той бе получил един куршум в крака и бе осакатял, но с

инат и с упражнения почти бе успял да възстанови нормалния си ход и само едва забележимо провлачваше стъпалото си.

Любо върви бавно по тротоара на моста, обесил ръка на колана си, като че тръгнал без цел, просто да подиша въздух. И все пак аз го познавам достатъчно, за да доловя по външно нехайното му държане, че е нащрек, сякаш иска да се озърне, а не смее да го стори. Това, което той не смее да стори, го правя аз, обаче в тоя миг мостът, додето стига погледът ми, е съвсем пуст, ако не се смята група младежи, приближаващи с провиквания и смехове по насрещния тротоар.

Любо е само на двадесетина метра от мене, когато забелязвам зад гърба му колата. Може да съм я видял и преди това, но едва сега ѝ обръщам внимание. Това е един тежък черен буик, банален по вид и движещ се с нормална скорост, затова го забелязвам едва когато рязко завива от средата на платното и се насочва към тротоара. Любо се извъръща и отстъпва крачка встрани тъкмо в мига, когато тежката кола го връхлита с бронята си, поваля го и като го отхвърля към бариерата на моста, профучава край мене и се насочва към Местре. За някаква част от секундата пред погледа ми се мярва дългото бледо лице на мъжа зад кормилото, полузакрито от големи огледални очила, и физиономията на човека до него — тлъста и подпухнала, с тънка прошарена брадичка. Опитвам да разчета номера на летящата стремглаво кола, но той е твърде зацапан и после каква полза, когато вероятно ще бъде захвърлена нейде край Местре и едва ли някой ще си даде особен труд да търси убийците на един неизвестен човек, на един човек без значение.

Неизвестният лежи на тротоара в нозете на скупчената група любопитни младежи. Приближавам до тях, сякаш воден също от любопитство.

— Свършен е... — казва някой.

— Не, движи се — забелязва друг.

Нозете на прегазения наистина конвулсивно потръпват. Но това е спазмата на мускули, които още не знаят, че принадлежат на едно мъртво тяло. Някой изтичва да телефонира, докато останалите спорят дали убийството е работа на мафията, или не е работа на мафията. Подир няколко минути в далечината се раздава острият писък на полицейска кола.

Тръгвам обратно, без да давам вид, че бързам. Не съм единственият. Младешите ме сподирят, задминават ме и изчезват към града, преди още да се е появила камионетката. Никой не иска да губи време в показания.

Вече съм стигнал началото на моста, когато край мене профучават линейката и полицейската кола. Спирам и се обръщам да доизгледам епилога. До носилката и до загръщането с белия чаршаф.

Трябва ми един телефонен указател, но додето открива кафене в този квартал, минава маса време. Противно на очакванията ми, името Артуро Конти не фигурира в указателя. Намирам обаче номера на „Зодиак“. Да звъня в „Зодиак“ е опасно. И все пак това е единствената налична възможност.

— Господин Конти, моля!

— Господин Конти излезе. Не знаете ли, че има работно време!
— отвърща един недоволен портиерски глас.

— Извинете, но трябва да му предам нещо много бързо. Току-що пристигам от Женева. Ако обичате, адреса...

— Адреса... Адреса... — мърмори все тъй недоволено гласът.

Обаче пръстите навярно вече прелистват служебния списък, защото малко по-късно чувам в слушалката:

— Страда Нуова, 19.

Имам нужда от малко съсредоточаване и от една бира, само че решавам да я пия другаде. Изобщо решавам подир току-що извършената непредпазливост да стана крайно предпазлив. На портиера може да му скимне да провери откъде са позвънили. Или сам да позвъни някому, за да съобщи, че са търсили Конти по бърза работа. Не бива да отегчаваме местната полиция с още едно прегазване през този ден. Още повече тук са свикнали да се занимават главно с удавяния.

Излизам от кафенето и пътем правя справка с картата. Установявам, че мога да стигна до Страда Нуова и пеша, нещо почти невероятно в този град. Часът отива към седем. Улиците са пълни с народ. Минавам по моста Скалци, озовавам се на площада пред гарата и тръгвам надясно, следвайки човешкия поток.

Номер 19 на Страда Нуова е банална четириетажна сграда с олющена фасада и мизерен вход. Отминавам я без всякакъв интерес и

продължавам нататък, додето излизам на някакъв площад с паметник и което е по-важно, с кафене. Сядам навън и поръчвам въпросната бира.

Здрачава се. Фасадите около площада смътно тъмнеят, но в средата е още светло и там, в светлото, внушително се изрязват очертанията на бронзов конник. Някакъв пълководец и изобщо историческо величие, ако се съди по наперения вид, с който стърчи на бронзовия си кон. Стиснатите челюсти и навъсеното чело на храбреца вдъхват уважение и това ме навежда на мисълта да му устроя едно възпоменателно чествуване, като поръчам втора бира.

Пия бавно бирата, оглеждам потъващия в здрач площад и се мъча да прогоня някои неща от главата си, за да мога да обмисля студено и спокойно предстоящото. Само че нещата, които искам да прогоня от главата си, твърде здраво са заседнали там: сгърченото тяло с премазаните потръпващи нозе, разбитата в каменния парапет глава, темето с едва наченала плешивина и смачканата при падането бяла панама, вече пропита от кръв.

„Готов съм за пенсия, казвам си. Щом съм станал толкова впечатлителен, значи, съм готов за пенсия.“ Но понеже тия думи не дават резултат, отново насочвам вниманието си към паметника. Той сега е целият в сянка освен раменете и главата на конника със стиснатите челюсти и навъсеното чело. „Наздраве! — промърморвам. — И недей много да се емчиш. Късметът ти е, че по твое време още не е имало американско разузнаване. Иначе, докато се емчиш на коня си, биха ти пуснали някой куршум в гърба. Така че по-скромно!“ Тия глупости обаче също не дават резултат, защото тъкмо в тоя миг чувам шепота на Любо: „А аз, брат ми, имам син на пет месеца.“ „Имаш син — казвам, — само че синът ти няма баща.“ И все пак по-добре е да оставиш подире си един син без баща, отколкото да не оставиш нищо. Както например аз, макар че аз също можех да имам син, и то не на пет месеца, а на пет години. Но това е друга история.

За късо време в ума ми се пробужда нещо от тая друга история, но само за късо време, защото в ухото ми отново прозвучава: „Чу ли, брат ми: имам син на пет месеца.“ „Стига с тоя твой син — казвам. — Да си мислил по-рано за тия неща. Трябваше да го научиш най-после тоя занаят — занаята да седиш и да чакаш. Ти не можа да изтраеш да седиш и да чакаш. И отиде по дяволите. Също като Стария.“

Аз, разбира се, знам много добре, че Любо го владее тоя занаят, и казвам това само за да спре да ми бърбре на ухото и да ми пречи да се съсредоточа. Може би задачата се бе оказала не по силите му. Може би нервите му бяха се поизносили. Такива като нас често се износват дори преди да са оплешивели. Обаче занаята той го владееше. Поне на времето. И тоя занаят аз всъщност го бях научил именно от него.

Оглеждам наново площада, но сега той целият тъне в неясни сенки. И в главата ми също се движат смътни мисли и неясни сенки. И за да се уловя за нещо по-реално, аз дръпвам ръкава си и хвърлям поглед на часовника. Осем и двайсет. Ще чакам до десет. Не, ще чакам до полунощ. Защо пък до полунощ? Може да не е точно до полунощ, но около полунощ. Когато ще има по-малък риск от неудобни посетители. И когато човекът ще си бъде в къщи. И няма да се бои, че някой тепърва ще го потърси.

Операцията е рискована. Почти колкото постъпката на Любо. С тая разлика, че Любо не беше длъжен да поема риска, а аз съм заставен да го поема. Любо имаше възможност да чака, а аз нямам. Любо не беше дори сигурен, че тоя Конти знае нещо, а аз съм сигурен. Аз имам конкретен въпрос, на който Конти знае точния отговор. Досега на хоризонта съществуваше само Моранди. Но Моранди не беше в колата, бих го познал по снимката. Значи, освен Моранди се явяват още две лица. Кой са те, това може да се разбере, след като се разбере кого Конти е уведомил за връзката си с Любо. При условие, че Конти бъде заставен да заговори. Ще трябва да го заставя.

Има време за чакане. И има време за действие. Въпросът е да не се объркат времената. Както Любо ги беше объркал. И както ги беше объркал Стария.

Тая история със Стария се бе случила много отдавна: още когато гонехме диверсантски банди в граничните райони. Веднаж спипахме една такава банда в някаква изоставена воденица. Беше на разсъмване и нямахме представа колко души са се притаили вътре, а ние бяхме само четирима, затова Любо прати малкия Савов за подкрепление. Любо, Стария и аз залегнахме зад дърветата. По едно време един от бандата се показва на вратата и Стария въпреки нареждането му стреля, улучи го, обаче разбуди кошера. Зачесаха ни от прозорци и процепи, а ние се стараехме да пестим куршумите и те разбраха, че сме дребна риба, и се групираха за излизане. Тогава Любо даде заповед и аз се

примъкнах напред и хвърлих едно яйце в групата, скупчена до вратата, а Любо в същото време хвърли второ яйце през прозореца. Подир двата взрива настъпи мъртва тишина. Нямахме повече бомби и куршумите ни също бяха малко. Трябваше да лежим и да чакаме подкреплението. Но тишината продължаваше и Стария все повтаряше: „Какво още чакаме! Не виждате ли, жив човек не е останал.“ Той бе зъл и изморен от цяла нощ ходене и дебнене и бързаше час по-скоро да се смъкнем в селото. „Какво още чакаме?“ — питаше Стария и по едно време, преди Любо да му викне, скочи, изтича до вратата и едва надзърна, когато отвътре изтрака автомат. Стария подгъна нозе, сякаш си е изпуснал нещо и се навежда да го вземе, но само изохка и се сгърчи на прага. След малко дойде подкреплението.

А сега Любо повтори грешката. Подир двайсет години. За двайсет години човек доста може да се износи в тоя занаят. Износваш се, преди да ти е окапала косата. И аз отново виждам проснатото до парапета тяло и темето с едва начеваща плешивина, и смачканата панама. Лицето не го виждам, защото е захлупено на плочите. И по-добре.

Келнерката прибира парите от съседната маса. Там имаше някаква възрастна двойка, но дори не съм забелязал кога си е отишла. Както казах, готов съм за пенсия.

— Ще затваряте ли? — питам.

— О, не — бърза да ме успокои момичето. — Ние работим до полунощ.

— Какво мога да ям?

— Искате ли един милански котлет?

Кимам утвърдително, макар че два пъти дневно дори и миланският котлет втръсва.

— Още една бира?

Кимам повторно.

Значи, „работим до полунощ“. Е, ние пък ще работим от полунощ нататък. Важното е работата да върви. Да се върши работа, това е важното, господин Конти, така че внимавай да не го усукваш.

— Не ви ли хареса котлетът? — сепва ме ненадейно гласът на келнерката.

— Напротив — отвърщам, като хвърлям бегъл поглед към едва наченатото ястие и към празния регал. — Но от тая жега просто нямам

апетит.

— Да, днес бе доста топло — съгласява се момичето. — Още една бира?

— Предпочитам кафе. Нямате ли по-големи чаши?

— Разбира се. Едно двойно еспreso.

Трябва да съм изпил три двойни еспreso, когато голямата стрелка на часовника ми настига малката върху 12. Плащам и ставам без излишно бързване. Тръгвам по обратния път. Улиците са слабо осветени и почти пуси. На Страда Нуова електричеството е по-обилно и движението малко по-оживено. Стигам до номер 19, влизам без оглеждане и двоумение в мизерния вход и поемам по стълбата нагоре, като чета пътем табелките по вратите. Откривам името на Артуро Конти едва на четвъртия етаж, вратата вляво. Позвънявам спокойно, сиреч нито с излишна плахост, нито много настойчиво. Никакъв отзвук. Изчаквам десетина секунди и отново позвънявам. Апартаментът изглежда необитаем. Натискам за всеки случай ръчката. Вратата се открява.

Влизам и безшумно затварям подире си. Намирам пипнешком секретното резе и също тъй безшумно го превъртам. Антрето тъне в мрак. Драсвам клечка кибрит и виждам право пред себе си отворена врата. Приближавам прага и надниквам... Също както навремето Стария.

Клечката ме опарва по пръстите и угасва. И тук мракът е пълен. На прозорците вероятно има плътни завеси. Набарвам до вратата електрическия ключ и го завъртам. От потона блясва с десетките си стъкълца старинен кристален полилей. Но в момента не полилеят привлича вниманието ми. Върху килима на пет крачки от мен е проснат човек. Той лежи по корем, разперил ръце, сякаш е искал да се улови за нещо в мига, в който смъртта го е отнасяла. Килимът е подгизнал от кръв.

Приближавам се и предпазливо повдигам главата на мъртвия. Това е дебелият с прошарената брадичка от буика.

ВТОРА ГЛАВА

Пет минути почивка. И даже повече. От няколко дни живея почти като заможен безделник. Излежавам се до късно в леглото. После поръчвам да ми донесат закуска и вестници. Бавно се изкъпвам. Бавно се обличам. Няма за къде да бързам. Предстои ми още един ден шляене, без цел и без посока.

Понеже стана дума за вестници, трябва да кажа, че двете убийства бяха отбелязани от местната преса точно тъй, както и следваше да се очаква. Съобщението за прегазването на Понте делла Либерта се изчерпваше с десет реда. В него освен информацията за злополуката се споменаваше, че колата е била намерена изоставена някъде отвъд Местре и че се води следствие. Тия следствия са известни. Те приключват една година по-късно поради давност, без някой изобщо да ги е водил. Покойният Конти обаче бе прославен в нарочен репортаж. Зловещият изглед на жилището в ранната утрин; трупът сред локвата съсирена кръв, разровените скринове и чекмеджета, хипотезата на съдебния лекар, разговорът с местния комисар и предположенията, че обирът е бил основен мотив на ужасното престъпление, бяха изложени с провинциално красноречие. Въпреки гръмотевичния репортаж това бе една история, също осъдена да заглъхне.

Така или иначе, излиза, че предчувствието ми за скорошна ваканция не ме е излъгало. Засега съм осъден на пълна почивка, макар и далеч от живописните околности на Варна, този бисер на нашето Черноморие. Още допреди двете убийства имах впечатление, че възложената ми задача е твърде трудна. Днес вече съм убеден, че тя е и твърде важна, макар все още да не мога да разбера защо. Противно на глупостите, които се пишат в романите, в схватките между разузнаванията трупове не падат на всяка крачка като круши. И тук, както навсякъде, убийството е крайна мярка, използвана само в изключителни случаи. Премахването на Любо означаваше, че тия, дето са го премахнали, са искали на всяка цена да предотвратят някакво

важно разкритие по техен адрес, иначе те биха се задоволили просто да пуснат един-двама броячи по дирите на Любо за да се запознаят малко с биографията му. Те така са се боели от разкритието, че не са се поколебали да ликвидират и Конти, на когото сигурно не са вярвали твърде. Те са го натоварили на буика, за да идентифицира Любо, а после са го изпроводили до в къщи, за да му светят маслото в домашна обстановка. Така с премахването на купувача и на продавача, комбинацията се прекъсваше отведнъж. Ако бяха ликвидирали и Моранди, тя вероятно би била прекъсната безвъзвратно.

Разбира се, тая най-обща хипотеза предизвиква маса допълнителни въпроси. Ако в тоя момент седях в кабинета на генерала, мога да си представя с какви реплики биха ме обстрелвали полковникът и прекият ми шеф, додето генералът не вдигне ръка:

— Чакайте де! Не го подлагайте на кръстосан разпит.

Те нямат намерение, разбира се, да ме объркат, но полковникът е безпощаден в логиката си и в педантичната си страст да установява всичко до най-малката подробност, а шефът ми обича да казва, че съм щял да бъда отличен разузнавач, ако повече се въздържа от фантазиране. Така че първият въпрос, който той би задал, вероятно ще бъде този:

„Щом са се решили на крайни мерки, защо не са ликвидирали и Моранди?“

И ще ме улучи право в слепоочието. А после ще погледне разсеяно към прозореца, сякаш нищо не е казал и сякаш разговорът съвсем не го интересува, и изобщо просто по някаква случайност е попаднал тук в момента на тоя разговор.

Полковникът ще ме засече в подробностите. Сивите му очи ще се присвият леко в малко недоверчив и малко изпитателен израз и жълтият му тютюнев показалец ще се забие в пространството:

— Кога Конти е съобщил за сделката, предложена му от Любо? Преди или след срещата си с Любо?

— Ако е съобщил *преди* срещата, защо е трябвало да идентифицира Любо, когато ония биха могли сами да проследят срещата?

— Ако е съобщил *след* срещата, значи, той се е бил вече разделил с Любо. Тогава по какъв начин го е открил наново и насочил човека от буика подире му?

— Друго. Ако Конти е информирал своите *след* срещата, как си представяш да се замисли и осъществи в такова късо време едно убийство?

И тъй нататък, все от тоя род, все такива неудобни въпроси като костеливи орехи, които трябва да троша със зъби, длъжен съм да ги троша, след като съм се ангажирал с една хипотеза.

В момента аз вече съм намерил отговора на всички тия гатанки, понеже през последните дни съм разполагал с голям излишък от свободно време. Но бог да ти е на помощ, ако две дузини подобни въпроси ти се струпат ненадейно по време на едно съвещание, без да си имал възможност да ги обмислиш предварително. В такъв случай генералът ще разпери ръце и ще каже с видимо съчувствие:

— Достатъчно. Да оставим човека да си събере мислите.

Едно такова съчувствие, от което усещаш по гръбначния ти стълб да потича струйка студена пот, додето излизаш в коридора и чуваш гласа на полковника от едната си страна:

— Представяй си, че си на тяхно място, че работиш с техните методи и че си умен колкото тях: не по-малко, но не и повече.

А от друга страна гласът на шефа:

— По-малко си представяй, а повече анализирай безспорно даденото. Фантазиите, драги...

Безспорно даденото. Аз го въртя това безспорно дадено отгук и оттам, оглеждам го от всички страни фиксирам го като серия от детайли и като общ изглед, додето през това време се мъкна из града подир тълпите туристи и давам вид, че също като тях се занимавам с любопитство. Любопитство обаче не пред венерите на Тициано въпреки вроденото ми уважение към физиката на другия пол.

Искрено казано, не обичам туристите. Но за такъв като мене е твърде удобно да потъне в тия навалици, които се носят насам и натам с разноезични крясъци, срещат се и се разминават, катерят се по гондолите и слизат от мраморните стълби на дворците, целят се хищно в паметниците с кинокамери и фотоапарати, блъскат се пред магазините за сувенири и изтощени берат душа под навесите на кафенетата.

Исклучително удобство. Пълна анонимност. Но за удобството винаги се плаща. Тук всичко живее от чужденците — общината, банките, хотелите, заведенията, музеите, търговците, лодкарите,

кюретата, просяците, дори голяма част от случайните минувачи, които разменят запасите си от сведения за тоя чуден град срещу малка почерпка. Отвсякъде те дебнат, на всеки ъгъл те причакват, скубят те с „куверти“ и проценти над процентите, тикат ти в ръцете входни билети и пощенски картички, изнудват те да купуваш вещи, от които нямаш никаква нужда, и с ловки внезапни удари те карат да скачаш от кея в коварно подложени моторници за разходка до Лидо.

Минавам покорно през всички изпитания. Люшкам се в разни лодки по вълните под палещото слънце, крача из безкрайни дворцови зали, завирам се в усойни подземия, вися пред картини и стенописи, надничам от звънарници и мостове и слушам залповите обяснения на чичеронето, който отмята всяка забележителност с по пет готови фрази. Минавам стоически през всички мъчилица може би защото през цялото време си мисля за своите работи.

„Щом са се решили на крайни мерки, защо не са ликвидирали и Моранди?“

* * *

Туристическата ми одисея трае две седмици. Въздържам се от всички ония действия, които при други условия бих предприел незабавно. Най-важното: никакви опити за проследяване на Моранди.

„Защо не са ликвидирали Моранди?“

„Защото са го запазили като примамка!“...

Такъв е един от възможните отговори на въпроса. Може би не най-верният, но достатъчно вероятен, за да ме накара да се държа известно време по-далеч от единствената установена писта. Има и втора — човекът с огледалните очила, обаче засега тя тъне в неизвестност.

Все пак не съм дотам заразен от туристическото лекомислие, че да не свърша и някои полезни неща. Първо, установявам контакт с фирмата за кристали „Мурано“. Един делови разговор, един куп ценоразписи, няколко пазарлъка за комисиона — цялата тая комедия — с цел за елементарно легендиране. Второ, въоръжен с адресите от телефонния указател, правя бегла очна справка за предприятието

„Зодиак“ и за жилището на Моранди. Трето, с оглед на обстановката уточнявам плана си за действие.

И ето пак сме понеделник. Един понеделник, който също като по-раншните дни минава в празноглаво изкачване и слизване по мостове и мраморни стълбища, но само в рамките на работния ден. Работният ден в „Зодиак“ е до шест, затова в шест и четвърт сядам да изпия едно мартини на терасата на „Сирена“ — кафенето, намиращо се за мой късмет през две сгради от жилището на Моранди.

Площадчето пред кафенето е оживено, на терасата също има доста народ, така че за един път наблюдението отблизо не е свързано с особен риск. По време на второто мартини зървам Моранди да се движи между минувачите към дома си. Същия наперен вид и същата смешна шапчица, синьосива, с малка периферия. Моранди минава на педя от масата ми, без да обърне нула внимание на публиката, и се прибира. Задачата ми за днес е може би свършена.

Оказва се, че не. Половин час по-късно Моранди отново се появява, този път крачещ в обратна посока, приближава терасата на кафенето и рязко се упътва право към мене. Той ме задминава, като небрежно блъсва свободния стол, и сяда до масата зад гърба ми.

Новодошлият, изглежда, е свой човек в заведението. Той разменя с келнера няколко думи за жегата през изтеклия ден и поисква едно двойно чинцано с лед. Моята чаша е празна, а известно е, че неконсумирацията субект винаги изглежда по-подозрителен от консумирацията. Затова правя знак на келнера да приближи и си поръчвам вечеря. Поръчвам я придирчиво и с подробности, като формулирам някои изисквания за характера на месото и на гарнитурата, я изобщо давам да се разбере, че съм седнал тук не за черните очи на съдържателката, доста внушителна, пътем казано, по възраст и по тегло.

Забелязал съм, че някои келнери са толкова по-високомерни към клиента, колкото по-невзискателен е той към тях. Те носят у себе си един своеобразен мазохизъм и просто умират за това да бъдат обсипвани с авторитетни нареждания и капризни желания. Моят се оказва тъкмо от този род. По време на поръчката той само подскача от крак на крак, повтаря с упоение „да, господине“ и „разбрано, господине“ и сякаш едва се сдържа да не изкозирува. Но аз не

прекалявам дотам, че да го накарам да козирува. Прекаленостите винаги дават обратен резултат.

Додето се занимавам с обилния ордъовър, Моранди изпива второ чинцано, а когато келнерът ми донесе месото, поръчва трето. Малко след главното ми ястие се появява добавъчно блюдо: приятелката на Моранди, същата, която бях видял на снимката. Дватама си разменят зад гърба ми по едно машинално „добър ден“, после кавалерът прави някаква полугласна бележка за закъснението на дамата.

— От това ти печелиш — отвръща невъзмутимо тя. — Изпил си едно чинцано повече.

Следва нова полугласна реплика и отново се чува гласът на дамата:

— Нищо подобно! Поръчай ми едно мартини.

След което разговорът продължава, достатъчно елементарен, за да бъде разбран дори от чужденец като мене, и достатъчно безинтересен, за да е необходимо да го предам. От една страна — жегата, шивачката, маникюристката, а, от друга — неформулираните, но ясно доловими съмнения на Моранди относно действителния начин, по който дамата е прекарала времето си.

Сякаш за да смени темата, жената по едно време запитва:

— Кога ще пътуваш?

За мое огорчение Моранди измърморва някакъв уклончив отговор. След което на свой ред запитва:

— Ще вечеряме ли?

— Само не тук! Тоя път искам в „Екзелсиор“.

— А, не, не ми се ходи чак до Лидо — възразява кисело кавалерът.

Накрая, разбира се, те тръгват за „Екзелсиор“. Когато минават край масата ми, аз оглеждам проникателно двамата откъм гърба. Забележителна гледка.

Дояждам бавно котлета и украсяващите го гарнитурни.

— Добре ли беше, господине? — пита угоднически келнерът.

Кимам снизходително, за да не го разгледам прекалено. После изпивам едно кафе, уреждам сметката и ставам. Няма какво повече да чакам тук. Ще чакам на кея до Палацо Дукале, отдето тръгват рейсовете за Лидо. И дето се връщат.

* * *

Сведенията от подслушалия разговор в „Сирена“ са твърде мършави и неопределени, но в тях има едно положително зърно: предстои пътуване. Тая подробност, прибавена към казаното от Любо, че Моранди отскача често до Женева, ме принуждава следната заран да се отбия до гарата и да проуча внимателно разписанието. Единствената пряка връзка Венеция — Лозана — Женева е бързият следобеден влак. Има обаче и други възможности — чрез смяна в Милано. Логично е да се предположи, че деловият човек, който пътува често и по работа, ще използва най-бързата и най-пряка връзка, която не му пречи на работния ден. Макар че един делови човек може да пожелае да се отбие в Милано...

Така или иначе, аз не съм в състояние да вися денонощно на гарата, затуй решавам в този случай да се облегна на логиката. Предстои ми една груба и досадна до затыпяване работа: щом е невъзможно да следя човека, ще трябва да следя влаковете.

Дежурството ми почва още същия ден. Двадесетина минути преди тръгване на директния се озовавам на съседния перон сред групичките, очакващи влака от Милано. Между пътниците, вече заели място в купетата на директния, не откривам Моранди. Той не се вижда и между тия, които тепърва бързат по перона с куфари и чанти в ръце. Влакът от Милано пристига и ми запречва гледката, така че трябва да сменя перона. Но Моранди го няма и директният заминава без него.

На следния ден историята се повтаря. С тая разлика, че този път моят наблюдателен пост не е на перона, а в чакалнята до будката с книги и списания. Моранди не се появява и следващите няколко дни, тъй че едва се сдържам да не направя една бегла проверка около входа на „Зодиак“ или от терасата на „Сирена“. Обаче изкуството да чакаш си има свои правила. Ако Моранди е заминал с друг влак, една-единствена проверка няма да изясни нищо, дори това, че е заминал. Ако пък не е заминал, мога да хлътна съвсем глупаво.

Часовете и дните във от железопътните ми дежурства минават мудро и тягостно в шляене сред навалицата от туристи. Не знам какво особено привлича тая глутница във Венеция, обаче като ги гледам как се точат, имам чувството, че наблюдавам шествие пред ковчега на

покойник. Тоя град се руши. Руши се изцяло, из основи, бавно и неумолимо, от годините, от водата и от тая гъста, просмукваща всичко влага. Може да е от простотия, но когато се движа сред всички тия забележителности, усещам не толкова величието на миналото, колкото преходността му — изядени, зеленясали фасади, ронещи се камъни, напукани, разкъртени стени, изкорубени и мраморни подове, които се тресат от стъпките ти. Разруха и гнилота под една помръкваща хубава външност, смърт, която се е загнездила вътре в това красиво тяло и все повече го обхваща, додето го стопи в гол скелет. Изобщо радостни и весели мисли, напълно в духа на бодрото ми настроение.

На осмия ден от началото на моето жп дежурство най-сетне получавам скромна награда за проявеното търпение: пет минути преди тръгването на директния Моранди се появява на перона с лек елегантен куфар и поема наперено край вагоните с глупавата си шапка, сякаш върви не пред вагони, а пред почетна рота.

Мястото на наблюдението ми този път е бюфетът. Изчаквам за всеки случай влака да потегли и си тръгвам едва след като се уверявам, че моят човек не е слязъл в последния момент. Моранди е ревнивец. А ревнивците често са способни на най-подли обрати.

* * *

Жегата на деня е поугаснала, откъм Лидо появява хладен морски вятър и додето слизам по широкото стълбище към Канале Гранде, изведнаж усещам, че ми се живее. Походката ми е лека, мислите ми са бистри и натрупаното отпреди напрежение през тия дни неусетно спаднало до нормалното. Нямам никакво желание да минавам в пенсия и едва се сдържам да не се уловя за ръце с децата, които танцуват около продавача на сладолед, и трябва да си припомня назидателно, че отивам със четирийсетте, за да се вразумя.

Най-важното е, че отново мога да се съсредоточавам, да избягвам паразитните мисли за болезнени неща и да пръскам неясните сенки на спомени и на страхове, прииждащи тъкмо тогава, когато най-малко се нуждая от тях. С две думи, годен съм за предстоящото.

Предстоящото е женският въпрос. Хипотезата ми е, че ако Моранди е бил оставен за примамка, три седмици, минали без

резултат, може би са убедили някого, че примамката не действа или няма върху кого да действа. Самото обстоятелство, че Моранди заминава, потвърждава подобно гледище. Колкото до жената, тя едва ли е под непрестанен надзор и после, да пофлиртуваш с една жена изглежда винаги далеч по-невинно, отколкото да дебнеш един мъж.

Флиртуването не е моя специалност, но поради самата ми полово определеност аз имам някакви бегли сведения и по тоя въпрос, така че докато крача към съответния адрес, отново преповтарям набелязания план за действие. Съответният адрес е моя находка в резултат на три часа висене по кея на Палацо Дукале оная вечер, когато Моранди и приятелката му бяха отишли до Лидо. Това е един твърде удобен адрес. Дамата — тя се казва, според една бегла справка, Ана Ферари — живее на най-оживената търговска артерия Мерчериа.

Когато стигам до Мерчериа, работното време е минало и дългата тясна улица е пълна с минувачи и зяпачи по витрините. Поради липсата на кафене аз играя известно време ролята на минувач, а после преминавам в категорията на зяпачите. Няколко дребни проверки ме убеждават, че не съм обект на ничие внимание. Изучавам прилежно асортимента на един магазин за мъжка конфекция, после на два — за дамска, после редица витрини с бижута, парфюмерийни стоки и бельо. Погледът ми от време на време отскача към прозореца на втория етаж на една сграда, стара и потъмняла като всички останали. Прозорецът е полуотворен и вятърът леко поклаща тънката бяла завеса. Следва да се предполага, че дамата за момента си е в къщи. И че когато отегчението прекалено й дотежи, тя ще излезе.

Вече за втори път изучавам парфюмерийните творения на Жак Фат и Кристиан Диор, додето един бегъл поглед ме убеждава, че прозорецът се е затворил. Малко по-късно Ана Ферари излиза от дома си. Тя е в бледосиня ленена рокля, достатъчно къса и достатъчно тясна, за да не скрива нищо, заслужаващо внимание. Жената минава край мене, полюшвайки бедра и без да ме погледне, тръгва бавно край витрините. Тия витрини тя навярно ги разглежда по два пъти на ден, но това не й пречи да спира тук и там с неподправен интерес. „Съвсем корумпирана“ — беше казал Любо. Това не е чак толкова страшно. Особено когато корупцията е с тъй съблазнителна външност. Нито висока, нито ниска, нито пълна, нито слаба, жената пред мене привлича вниманието не само с хармоничните си пропорции, но и с

дисхармоничните, и по-специално — с размерите на бюста си. Тя вероятно живее със самочувствието, че непрестанно е съзерцавана, защото даже когато се вира във витрините, не пропуска да заема стойки, изтъкващи съществените страни на телосложението ѝ.

Ферари минава транзит край магазините за конфекция и спира пред витрината с бижутерия. Приближавам и също спирам. Жената не ме поглежда, приковала поглед в един пръстен с голям топаз, поставен на централно място.

— Оня аметист никак не е лош — забелязвам полугласно, сякаш на себе си.

— Топазът е много по-хубав — възразява почти автоматично жената и едва тогава ме поглежда.

Готвя се да отвърна нещо, но в тоя миг чувам зад гърба си радушен мъжки глас:

— Ана!

На което дамата се отзовава също тъй радушно:

— Марио!

Споменатият Марио прави крачка напред и свойски хваща жената през кръста, но тя за приличие му отмества ръката и двамата тръгват под носа ми към дъното на улицата, за да спрат на ъгъла в оживен разговор.

Влизам тутакси в магазина, посочвам пръстена с топаза и запитвам деловито:

— Колко?

Продавачът без бързване изважда бижутото и се впуска в обширна характеристика на качествата му.

— Колко? — повтарям аз. — Ще изпусна влака. Заминавам.

Търговецът вдига пръстена към светлината, тъй че да видя блясъка на камъка по-добре, и казва една почти астрономическа цена.

— Съжалявам — отвърщам и правя опит да си тръгна.

Две минути по-късно излизам от магазина, след като съм заплатил половината на исканата сума. Дамата и кавалерът не се виждат на ъгъла. Ускорявам крачки и откривам полюшващата се бледосиня фигура в далечината към Сан Марко. Жената е сама. Доближавам я едва на площада в момента, когато сяда край една маса пред кафенето.

— Бих ли могъл да ви предложа нещо?

Тя вдига очи и ме поглежда без сянка от симпатия:

— Пак вие ли?

— Същият. Бих ли могъл...

Жената отвръща с въздишка на отегчение:

— Човек не може да се отърве от нахалници. Едва отпратих един, ето ти втори.

Готвя се да възразя в смисъл, че не съм точно като първия, когато чувам зад гърба си ново радушно провикване:

— Добър ден, Ана!

— Най-последно! — отвръща Ана.

От което може да се съди, че новодошлият е тъкмо човекът, когото тя е очаквала. Това е млад мургав красавец с широки плещи, обаче моите също не са тесни и той се задоволява да ми хвърли само един пренебрежителен поглед, след което се инсталира на свободния стол. Сядам до съседната маса откъм гърба на кавалера, тъй че да мога да гледам Ана, без аполонът да ме вижда. После си поръчвам едно мартини и насочвам нежен поглед към дамата.

Тя е увлечена в някакъв разговор с красавеца и макар да дава вид, че не ме забелязва, много добре ме забелязва и наличието на още един поклонник в заведението очевидно не ѝ е неприятно въпреки симулацията на досада.

Получавам мартинито си и го изпивам, сетне вадя от скука кадифената кутийка с пръстена и почвам нехайно да го разглеждам. Той е действително красив и необичаен по размери и сега на дневната светлина изглежда още по-притегателен. Притегателен за дамата на съседната маса, разбира се. От момента на появяването на пръстена Ана е обхваната от все по-нарастващо неспокойство. Изпърво крадешком, а после съвсем открито тя хвърля любопитни погледи към бижутото през рамото на кавалера си. Разговорът между двамата не върви. По-точно, върви в нежелана за аполона насока, доколкото мога да съдя по дочуваните откъслечни думи:

— Днес няма да е възможно — съобщава Ана.

— Но нали ми обеща?

— ...Нещо непредвидено...

— ...Ти ме разиграваш...

И тъй нататък, докато аполонът хвърля с раздражение една смачкана банкнота на масата и си тръгва.

— Мога ли да ви предложа нещо? — повтарям въпроса си две минути по-късно, като приближавам до масата и се настанявам на опразнения стол.

— Дайте да го видя — отвръща без предисловия Ана. Подавам ѝ кадифената кутийка, подир което кимам на келнера.

— Какво ще вземете?

— Каквото и вие — отвръща дамата, вперила жаден поглед в камъка с цвят на силен чай.

Отговорът вдъхва надежди за разбирателство. Поръчвам две картини.

— Прекрасен е — признава дамата.

— На ръката ви ще бъде още по-прекрасен.

Това са тъкмо думите, които жената чака. Тя поставя пръстена на безименния си пръст и отдалечава ръка, за да се полюбува на панорамата.

— Наистина е прекрасен.

— Също като чувствата ми.

— Не вярвам на внезапни чувства — възразява Ана.

Пръстенът е вече на ръката ѝ, така че нищо не пречи да се погрижи малко и за достойнството си. Една жена, дори и „съвсем корумпирана“, държи винаги да ѝ се дава по-висока цена от реалната.

— Моите чувства не са внезапни — забелязвам, след като изчаквам келнерът да сервира питиетата.

— Знам — кима Ана. — Те траят вече половин час.

— Те траят близо месец.

— А, това е ново!

Тя прави мимика на изненада с пълните си устни. Една вулгарна кабаретна мимика, която разкрива хубави бели зъби.

— Видях ви в „Сирена“. За жалост не бяхте сама.

— При такъв брой нахалници рядко мога да остана сама.

„Близо месец обикалям с надежда да ви срещна наново...“

Фразата остава неизречена. Прекаленостите, както вече казах, водят до обратен резултат. Не бива да я четкам без мярка. Иначе не се знае докъде могат да нараснат разноските по операцията. Затуй добавям само:

— А днес наново ви открих...

— Светът е малък — прекъсва ме философски Ана. — Къде смятате да ме заведете?

— Където желаете. В „Гранд хотел“ или в „Екзелсиор“...

Дамата посрещна одобрително реномираните имена. После ме поглежда изпитателно:

— Влюбчив ли сте?

Колебанието ми трае не повече от секунда.

— По-скоро — щедър.

Нова усмивка на одобрение от страна на пълните зачервени устни.

— Защото мене ми е дотегнало от влюбчиви глупаци. Доста е да му обърнеш малко внимание и вече става досаден. Като тоя хлапак преди малко.

— Хубаво момче — измърморвам великодушно. — Сигурно е добър любовник.

— Обаче главата му е празна. Както и джобовете.

— Така е. Добрите любовници нямат пари, а тия, дето имат пари, не са добри любовници.

— Хм, вярно — въздъхва Ана.

После ми хвърля нов изпитателен поглед:

— За себе си ли говорите?

— Това вие ще прецените — отвърщам скромно.

Тя се усмихва с безсрамната си усмивка, но казва само:

— Мисля, че можем да тръгваме.

Вечерята на терасата на „Грандхотел“ минава в дух на започваща интимност. Жената за моя най-приятна изненада владее френския език значително по-добре, отколкото аз — италианския. Обстановката е напълно подходяща за сантиментална увертюра — кристали и сребро, келнери в бели смокинги, романтични електрически отражения в тъмните води на канала, гондоли и нежни песни, от които на гондолиерите им се повдига, но които помагат за ваденето на хляба.

Ана се оказва по характер по-редовна от очакваното. Думите ѝ често са пряки до простодушие, а кокетството — не повече от поносимото и когато заема някоя поза, за да покаже размерите на бюста си, тя го прави единствено за мое развлечение.

— Попитах дали сте влюбчив, защото си имам приятел — довери ми ненадейно Ана към края на вечерята.

Отговарям, че друго не съм и очаквал, обаче не проявявам добавъчен интерес.

— Защото тия момчета може да са забавни, но една жена трябва да мисли и за бъдещето си — продължава Ана мисълта си.

— От страна на мене няма да имате никакви усложнения — казвам аз, понеже очевидно това се иска да кажа.

— Драго ми е да го чуя.

— От моя страна може да очаквате само приятни изненади.

Тя се усмихва мило и изпъчва бюст, за да покаже, че такива няма да липсват и от нейна страна.

— Изобщо всичко ще стане, както вие го желаете. Ще ми бъде достатъчно да ви се люблювам от време на време, в час и място, удобни за вас.

— Разбрах отведнаж, че сте истински кавалер — отвърща дамата, като ме поглежда замислено.

Навярно в тоя миг зад буйната фризура на хубавата глава вече назрява идеята за една по-трайна и по-доходна скрита връзка.

Късно вечерта бивам приет в уютното моминско жилище на Мерчериа. Малко подир туй домакинята, полусъблечена, ме обгръща с хубавите си ръце и погалва ухото ми с едно нежно желание:

— Искам да бъдеш много мил с мене. Искам да ми правиш често подаръци...

Подаръци? Защо не. Стига да са в границите на разумното. Една операция винаги е свързана с разноси. Важно е приходът да заслужава разхода. Ана смята, че приходът от моя гледна точка се свежда до едно дамско телосложение, но аз съм на по-друго мнение по въпроса.

Следва да се отбележи като окуражаващ признак, че и двамата проявяваме умереност в апетитите си. Ана, макар да твърди, че е на 25 години, навярно приближава трийсетте и жизненият опит вероятно я е научил да не иска повече от това, което може да ѝ се даде, и да не експлоатира неразумно една връзка с перспективи за дълготрайност. Аз, що се отнася до моето, също имам известен опит. Затова чак подир три дни отдалеч засягам темата.

Тия три дни, въвн от подробностите, интересуващи еротоманите, са изпълнени с разходки до Лидо, излежаване по плажовете, обеда в хубави ресторанти, танци под съзвездията на градински илюминации,

две отбивания в кинозали и няколко значително по-скъпи отбивания в магазините за дамско бельо и готово облекло. Тъкмо дамското бельо е поводът за приближаване до темата.

Ние сме извършили покупки рано следобед на връщане от ресторанта и понеже жегата е на върха си, сме се прибрали в квартирата на Ана. Ана, съблечена, сред купища разтворени кутии, пробва подаръците пред огледалото; додето аз пуша, излегнат на дивана, като се старая да се придържам с поглед към леко развяната от ветреца бяла завеса и да избягвам сектора около огледалото.

— Ти даже не ми казваш кое бельо най-добре ми отива! — забелязва капризно Ана, огорчена от невниманието ми.

— Всичко ти отива. На тебе всичко ти отива. Мисля само, че твоят приятел недостатъчно се грижи за гардероба ти.

— Какво има да мислиш! Очевидно е.

— В такъв случай не разбирам как го търпиш. Сигурно толкова си влюбена, че...

Замълчавам, сякаш задавен от внезапен пристъп на ревност.

— Влюбена в него?... — Ана се размива с мек полугласен смях.

— Тогава съвсем не разбирам. Може да съм глупав, но не разбирам.

— Ох, всички мъже сте еднакви — въздъхва Ана, като разкопчава дантеления сутиен, за да го замени със следващия. — Тази ревност непрекъснато ви разяжда вътрешностите. Когато се запознах с Моранди преди две години, той имаше много пари. А сега вече няма много пари. Толкова ли е сложно?

— Смени професията или?...

— Нищо не е сменил. Но тогава пътуваше в чужбина и му плащаха повече. А сега не пътува и получава по-малко.

Тя замълчава, отегчена от тоя разговор и изцяло се посвещава на бельото си. Отново премествам поглед към бялата завеса. Засега стига толкова.

Два дни по-късно, подир втора разорителна обиколка из Мерчериа, Ана пак е застанала пред огледалото в току-що купената рокля от сива дантела.

— Прилича ли ми? — пита тя, като заема някаква журнална поза.

— Естествено. На тебе само скъпи неща ти приличат.

— Ето това Моранди не го разбира — измърморва жената, като заема нова журнална поза.

— Може би и ти не го разбираш съвсем. Иначе нямаше да държиш толкова на своя Моранди.

— Горкият, прави за мене каквото може — отвръща Ана снизходително.

— В смисъл че те лъже, доколкото може. Тогава получавал, а сега не получава. И ти му вярваш.

Жената се обръща към мене и ме поглежда с досада. Аз продължавам невъзмутимо да пуша, излегнат на дивана.

— Не вярвам, а знам. Тогава получаваше маса пари за командировки, а сега наистина вече няма командировки.

— Добре, добре! Това си е твой въпрос — казвам успокоително. — Не забравяй само, че и аз работя в търговията. Никое предприятие не дава за командировки повече от необходимото за пътни разноси. Ако Моранди е имал по-рано пари, вероятно ги има и сега. Но... щедростта намалява с намаляването на чувствата.

— Глупости! — тропва с крак Ана. — Моранди е луд по мене. Луд, разбираш ли! Понякога даже просто ме вбесява с ревността си. Ако можеше да бъде щедър според чувствата, трябваше да ме позлати. Само че не може.

— Разбрах: няма вече командировки — отвръщам подигравателно, като пускам струя дим към тавана.

— Именно! — отвръща жената, ядосана от упорството ми. — Защото неговите командировки не бяха от обикновените. Той пътуваше все зад желязната завеса... Ясно ли ти е?

Ясно ми е, разбира се, обаче продължавам да се правя на ударен и да ядосвам жената, додето я предизвикам да изплюе всичко, което знае.

— Може и тъй да е — заключавам най-сетне с нотка на недоверие. — Но в такъв случай не разбирам какво търсиш повече при тоя човек.

— Нищо не търся. Просто съм му задължена. Когато Моранди преди две години ме намери, работех като манекен в една третостепенна модна къща и заплатата ми стигаше само за чорапи и сандвичи.

— Добре, добре.

— И после той ми осигурява един минимум. Без да говорим за това, че всеки момент могат отново да го пратят да пътува...

— Добре, добре.

— Докато ти си един чужденец. Много си шик, признавам, но днеска си тук, утре ще изчезнеш.

— Казах ти, че сделките ме заставят често да идвам насам.

— Значи, често ще се виждаме! Обаче Моранди...

— Добре, добре — повтарям за трети път. — Не мисли, че ще те принуждавам към нещо, което сама не желаш. Още в самото начало ти обещах...

— Тогава престани с тия сцени на ревност. Стигат ми инквизициите на Моранди.

Подир тези думи настъпва успокоение и Ана ме повиква да ѝ разкопчая роклята.

Всичко това не е лошо, обаче не надхвърля рамките на вече известното. Освен в една точка: Моранди временно или окончателно е изваден от обръщение. Колко и какви задачи е изпълнявал и най-важното — кой му ги е възлагал — тия въпроси все още остават открити. Коего знаеше, Ана го каза. Допълнителните, уж случайни и уж невинни подпитвания по време на нашите разговори — за връзките на Моранди, за работата му Женева и прочие — не донасят особен резултат. Няколко оскъдни подробности, съответстващи изцяло на дадената от Любо характеристика — бонвиван и развей прах, застаряващ любовник, привързан по едни или други причини към една доста похотлива, доста суетна и доста невярна приятелка.

И все пак успехът с Ана не е дребен. Особено като бъдеща възможност. Стига да не възникне някоя засечка и връзката да продължи нормално.

На седмия ден от началото на нашата любовна епопея, когато вечерта се прибираме в квартирата на Мерчериа, Ана ме предупреждава, че не е изключено Моранди внезапно да се появи на хоризонта.

— Той обикновено се бави в Женева към една седмица — и щом се върне, веднага идва тук.

Това е казано просто за сведение и безразличието на жената към вероятната опасност ми се вижда странно.

— А какво ще стане, ако Моранди ни завари?

— Няма да ни завари. Ще излезеш през черния вход.

— Значи, цяла нощ ще седим нащрек.

— Глупости. Ако не дойде до десет смятай, че изобщо няма да дойде.

Ана ми показва за всеки случай коридорчето към черния вход и стълбището, отдето трябва да се измъкна. Тя би си спестила тоя труд, ако знаеше, че още предните дни съм разучил грижливо тия неща, додето тя е правела покупките за нашите късни закуски.

Жената сваля роклята си, тая същата от сива дантела, и облича пеньоара. После се упътва към банята. Тъкмо в тоя миг на вратата се позвънява трикратно и настойчиво.

— Моранди — казва спокойно Ана. — Тръгвай.

— Не отваряй, преди да чуеш, че съм излязъл.

— Знаем — кима тя. — Тръгвай.

Коеето и правя. Но веднаж излязъл на стълбището, не се спускам надолу, а оставам до вратата, за да извърша една дребна операция върху звънеца. Тоя звънец виси тук навярно маса време неизползуван, защото е развален, и ето че сега е дошъл часът да влезе отново в действие, макар и не като звънец, а като проводник. Звънчевият механизъм е окачен в коридорчето до самата врата на спалнята. Своевременно съм поставил в металната полусфера на механизма едно дребно по размери, но твърде чувствително микрофонче, като съм го скачил за жичката. Остава само да свържа отсамния край с една малка мембрана, за да мога да участвувам поне като слушател в предстоящия разговор. Това е именно и операцията, която извършвам.

— Тук е имало някой... — чувам слабо, но достатъчно ясно гласа на Моранди.

— И сега има някой... — отвърща гласът на Ана.

— Искам да кажа, някой външен. Това не е миризмата на твоите цигари.

— Вярно. Преминах на „Кент“.

— За всичко имаш готов отговор — прозвучава отново недоволният глас на мъжа.

— Както и ти за всичко си готов да правиш кавги. Сигурно пак ти се е случило нещо неприятно...

— Неприятности — колкото щеш.

Настъпва известна пауза.

— Разказвай де, какво чакаш! — чува се гласът на Ана. — Знам, че докато не разкажеш, няма да ти мине.

— Нищо определено. Просто имам чувството, че нещата се сгъстяват около мене... че ме подозират... че ме следят...

— ...Че не си добре с нервите, че виждаш призраци... — довършва жената.

— Не са призраци. Имам опит в тия работи. Не мога да разбера само откъде идва всичко това.

— Няма откъде да идва освен от самия тебе. Ако не си споделял с никого нищо...

— Не съм. Но може ти да си споделяла.

— Глупости — отвърща Ана.

Обаче гласът не звучи съвсем уверено.

— Ти толкова бърбеш по приятелки и по фризьорки, че навярно сама не знаеш какво си приказвала и какво не.

Ана мълчи.

— Кажи де! Ако нейде случайно си изгървала нещо, по-добре е да ми кажеш. Имам предвид, че ония не се шегуват.

— Кой „ония“?

Напрягам слух, но Моранди само избърба с раздражение:

— Не е важно кой. Важното е, че не се шегуват. За твоє сведение Конти не е бил застрелян за пари, а задето е бърбел.

— Защо не си ми казал по-рано?

— Защото едва в Женева го узнах. И не мисли, че ако това, което се е случило с Конти, се случи и с мене, ще бъдеш пощадена.

Отново настъпва пауза. После се чува гласът на Ана, тихи съвсем изменен:

— Карло, страх ме е...

— От какво те е страх? Какво си направила?

— Нищо не съм направила. Но тия дни около мен е увърташе един тип... Аз, разбира се, го отрязах, но той се увърташе...

— Какъв тип?

— Някакъв белгиец... представяше се за търговец... увърташе се и подпитваше за тебе... Аз, разбира се...

— Как се казва тоя търговец? Къде живее? — прекъсва я грубо Моранди.

Не дочаквам отговора. Крайно време е да видя накъде извежда това черно стълбище.

* * *

Ако песимистът е човек, който очаква винаги най-лошото, аз съм с два крака в категорията. Въпреки идиличното развитие на връзката с Ана още предния ден бях уредил сметката в хотела и бях предал багажа си в депо на гарата. Тъй че едничкото, което ми остава да свърша сега, е сам да се отправя за гарата и да се натоваря на първия влак, потеглящ в западна посока.

Един час по-късно вече дремя в едно празно купе, полюшван в ритъма на колелата и унасян от равния тропот по траверсите. Дремя и се събуждам, и пак задрямвам, като ту се опитвам да събера мислите си, ту се мъча да ги разсея, защото в момента нищо вече не може да се поправи и нищо повече не може да се извърши. Унищожаването на една важна писта е винаги неприятно. Но когато тази писта е единствена, неприятността се нарича катастрофа.

В главата ми се събират и пръскат мъгляви мисли. Ще трябва да обсъдя всичко отначало. Не сега. Утре или по-късно, но ще трябва да обсъдя всичко. Да намеря изход. Да си сменя местожителството. Да си сменя самоличността. Или може би да си сменя главата.

ТРЕТА ГЛАВА

Генералът седи в черното кожено кресло точно срещу мене. От двете му страни са се разположили полковникът и моят шеф. Погледите на тримата са съсредоточени в лицето ми. И тия погледи заедно с продължаващото мълчание все повече ме гнетят.

— Добре — казва най-сетне генералът, сякаш прекъсва някаква своя мисъл. — Каква оценка правиш ти сам на работата си?

— Оценката е ясна — отвърщам. — Оценката е съвсем отрицателна. Но аз влязох в действие в един момент, когато операцията беше компрометирана и нямах възможност да извърша нищо друго освен това, което извърших.

— Искаш да кажеш, че ако трябваше да почнеш отначало, би почнал пак по същия план? — пита генералът.

Замълчавам. Генералът поглежда към шефа ми. Онзи се размърдва неудобно на стола си и забелязва:

— Ти си постъпил по същия начин, както и Ангелов. Ти си повторил грешката му.

— А как трябваше да постъпя?

— Да чакаш. Още да чакаш.

„Да чакам? Докога? До второ пришествие?“ — мисля ядосано, но не казвам нищо.

Генералът поглежда към полковника, който, навел глава, барабани безшумно по червеното сукно на масичката с тютюневите си пръсти.

— При създалата се след провала ситуация аз лично одобрявам опита на Боев да създаде връзка с Ана Ферари — заговорва полковникът.

Встъплението вдъхва надежди. Но само за човек, който не познава полковника. Тъкмо в тоя момент той вдига жълтия си показалец и го насочва към гърдите ми:

— Защо ти трябваша тия разпити по адрес на Моранди?

— Как „защо“? — не се сдържа аз.

— Точно така: защо? За да научиш нещо, което и без това знаеш? Или за да провалиш връзката?

Мълча.

— Друго. Защо тия самодейни упражнения със звънчевата инсталация?

— И с най-съвършена апаратура не бих чул нещо повече от това, което чух през звънеца — измърморвам.

— Вярно. Ама за един път.

Той замълчава, сякаш да ми даде възможност да се сетя накъде бие, после продължава:

— Ти трябваше да създадеш тая връзка спокойно, без прибързани стъпки, без никакви действия, които биха могли да породят подозрение. Да я създадеш с намерение да трае. Да се окопаеш добре. Да си осигуриш безопасно и ефикасно средство за подслушване на стаята. На пазара такива механизми — колкото щещ. И — да чакаш!

Всички това ми говорят; „Да чакаш!“ Като че ли не го знам по-добре от тях. Изглежда все пак, че не го знам достатъчно.

— Е, а сега? — поглежда ме в упор генералът.

— Трябва ми нова самоличност. Легенда три.

— Ти знаеш, Боев, колко усилия струва създаването на една легенда — казва меко генералът.

И в тая реплика е събрано всичко: оценката за досегашната ми работа, огорчението от провала, предупреждението за по-нататъшните ми действия.

Той замълчава за малко, сякаш размисля по нещо странично, после става:

— Добре. Легенда три.

Отхвърлям с рязко движение завивката и скачам на пода. После правя няколко движения, за да се разкърша. Пет секунди гимнастика. После изтичвам в банята и се подлагам на душа. А после тая отегчителна работа — бръсненето.

Сцената в кабинета на генерала е съшита изцяло по мои стари спомени и представи. Но не се съмнявам че ако беше се състояла в действителност, тя щеше да бъде за мене още по-тягостна. С още повече и по-неудобни въпроси. С още по-резки характеристики. Какво, заслужавам си го.

Бях подценил Ана. Не що се отнася до интелекта, а що се отнася до нейната привързаност към Моранди и до нейния инстинкт за самозапазване. Не бях очаквал, че Моранди ще ѝ сервира един шок на страха. Най-малкото, не бях очаквал, че ще ѝ го сервира тъй бързо. Това бе глупаво и непредпазливо от негова страна — да я посвещава в убийството на Конти. Но тая глупост се оказа в полза на Моранди. Поне засега.

Поръчвам по телефона закуска и почвам да се обличам. От полуотворената балконска врата полъхва хладен утринен вятър. Небето е пролетно синьо, макар че е краят на юни. И долу, отвъд зелените кълба на подстриганите дървета, също е синьо. Но това не е небето, а Женевското езеро.

Пристигнал съм рано заранта, едва преди два часа, и не съм успял дори да мигна. Затова солидно навакзвам безсънието със закуската. После заключвам и слизам долу, като минавам с делови крачки през хола, обаче човекът на гишето ме забелязва:

— Ако обичате, да оставите паспорта си...

— Отивам да тегля пари — казвам. — Щом се върна, ще ви го оставя.

Човекът кима отстъпчиво. Тегленето на пари е работа, която винаги вдъхва уважение.

Купувам от първото магазинче за цигари план на града, преглеждам го набързо и се отправям през най-близкия мост към отвъдния бряг. Гранд рю въпреки наименованието си се оказва тясна и тъмна уличка, възлизаща в стръмен наклон към стария град. Входът на къщата, която ме интересува, също е тесен и тъмен. Изкачвам се по изтритите каменни стъпала до втория етаж, разчитам в полумрака името Георг Рос и позвънявам два пъти. Отваря ми нисък възрастен човечец по халат, с голяма глава върху тънка птича шия.

— Какво обичате?

— Господин Георг Рос?

Човечето кима.

— Бих искал да знам тук ли е детската болница?

Ако господин Георг Рос е с всичкия си, той би трябвало да ме прати по дяволите за такъв идиотски въпрос. Но човечето кима повторно и пояснява, без да мигне:

— Да. От три месеца. Влезте де.

Прекосяваме някакъв мрачен вестибюл и се озоваваме в старинна гостна — мебели от не знам какъв стил с олющена позлата и огромно огледало над камината, потъмняло и зеленясало като застояла вода.

— Имате късмет. Току-що съм сварил кафето — обявява добродушно домакинът, като ми посочва едно кресло.

— Не си правете труд, моля ви.

Но господин Рос вече се отправя към вратата, за да се появи отново подир няколко минути с поднос в ръце.

— Прислужницата ми идва чак в десет, така че ще позволите аз да ви сервирам.

Позволявам. Но за да напомня, че не съм дошъл да пием кафе и да говорим за времето, добавям:

— Сигурно се сецате, че ида от страна на Мерсие. Праца ме за диагнозата.

— Знам, знам — кима човечето. — Пийте кафето си, че ще изстине.

Това е лошото на любезността, че ви отнема маса време. Поемам покорно кафето, а малко по-късно и чашката коняк с аромат и вкус на истинско съзвездие. Едва тогава домакинът наново изчезва отгатък и след продължително бавене ми донася очаквания плик.

Разтварям плика. Чекова книжка, няколко други документа, пари, пръстен с монограм и паспорт на името на Морис Ролан, по народност швейцарец, по професия търговец, а по външен вид напълно подобен на мен. Легенда три.

— С какво още мога да ви бъда полезен? — пита услужливо човечето, като ме гледа с малките си светлосини очи.

— Един друг плик, ако обичате.

Поставям в донесения ми плик паспорта на Албер Каре заедно с останалите книжа на същото име, запечатвам пакета с услужливо поднесения ми восък и натискам отгоре пръстена с монограма.

— Това е за Мерсие — казвам, като подавам плика.

Домакинът кима, отнася плика и отново продължително се бави отгатък. Скривалището му трябва да е доста старомодно. Като него самия.

— Какво още бих могъл да направя за вас? — пита той, след като пак се настанява в креслото си.

— Вие, мисля, сте нотариус?

— Бях! — поправя ме господин Рос. — Сега съм само рентриер.

— Искам да ви помоля за едно упътване. Това, разбира се, не влиза в задълженията ви...

— Нищо. Кажете.

Казвам. Домакинът ме изслушва внимателно.

— Чудесно! — възкликва той, когато свършвам. — Имам нещо тъкмо за вас. Нещо, което не пада всеки ден. Ще ви пратя при моя приятел Клод Ришар. Забележителен човек, но без късмет. Ще ви дам писмо до него и ще поема всички формалности...

— В никакъв случай! — прекъсвам го. — Дайте ми само някои сведения.

Господин Рос е малко разочарован от това, че няма да може, макар и за няколко дни, да се върне към професията си, обаче не настоява и търпеливо ми излага случая. После все тъй любезно ме изпровожда.

— Кажете — спира ме той във вестибюла. — Ще има ли война?

Понеже се занимавам със секретна работа, домакинът си въобразява, че световните тайни са в джоба ми.

— Война има — усмихвам се.

— Искам да кажа, в горещия вариант.

Господин Рос ме гледа тъй доверчиво с бледите си сини очи, че ми се иска да му кажа нещо утешително. За жалост не разполагам с нищо утешително, затова промърморвам:

— За горещия вариант не знам. Аз, както се сецате, съм по студения.

И за да се измъкна някак, добавям:

— Вие сте в една страна, доста чужда на тия проблеми.

— Аз бях в една страна, където загина цялото ми семейство — отвръща старецът. И ми отваря вратата.

* * *

Предприятието „Хронос“ е по-близо до Лозана, отколкото до Женева, и понеже собственикът на предприятието ми е определил

среща едва привечер, използвам паузата, за да хвърля един поглед на родните места. Защото Морис Ролан, сиреч аз, е родом от Лозана.

Градът е шумен и отегчителен в ранния следобед със стръмните си напечени от слънцето улици, гъстото автомобилно движение и навалищата, но аз не съм дошъл тук за удоволствие, нито за спомените от детството. Когато си навлякъл една чужда самоличност, не е излишно да имаш и зрителни впечатления за обстановката, в която се е движила тая самоличност, защото не знаеш утре кой какъв въпрос може да ти зададе. Така че аз извършвам търпеливо и добросъвестно своя оглед, като в същото време опреснявам в паметта си многобройните подробности на легендата.

В пет часа взимам влака в обратна посока, слизам на втората спирка и без особен труд намирам предприятието. Модерна фабрична сграда с широки прозорци, две по-малки здания в алпийски стил, един гараж — всичко това чисто като почивна станция и закътано сред боровата гора. Човекът, при когото ме въвеждат, е малко по-възрастен от мене, сух и някак си нервно подвижен. Той прекъсва разходката си, която кой знае от колко време прави между прозореца и вратата, поема ръката ми, като я стиска по-силно от необходимото, предлага ми кресло и сам сяда, но явно с труд се задържа в това положение на относителен покой.

— Откъде искате да почнем?

— Може и от края — казвам. — Имам вече доста сведения за вашето предприятие. Единственото, което не знам, е цената.

— Цената, цената! — размърдва се Ришар в креслото си. — Цената е последната работа! Това тук наоколо, скъпи господине, е цял един свят, със свой живот, със своя логика... един свят, създаден от мене в резултат на много идеи и много находки, да не говорим за жертвите.

— Не се съмнявам.

Той става, прави две крачки към вратата и после рязко се обръща към мене:

— Цената! Цената е функция на една реалност, паричен еквивалент на една даденост...

— Добре — казвам. — Покажете ми тая даденост. Имам достатъчно време.

— Колко време? Половин час или един?

— Колкото вие желаете — отвърждавам успокоително.

Обаче господин Ришар не се успокоява. Напротив, тъкмо в този миг се отприщва целият му динамизъм. Той изтичва до огнеупорния шкаф и изважда някакви книжа, сетне позвънява на секретарката да му намери други, разтваря пред мене планове и сметки, описва широки елипси с костеливата си ръка и кръжи около креслото ми, като лее водопади от думи. После ме хваща подръка, извежда ме навън и като накарва да запалят лампите в опустялата вече фабрика, почва да ми показва помещение след помещение и механизъм след механизъм с такива подробности, които възраждат в пълна сила венецианския ми главобол. А накрая, след като целият цикъл на производството е изложен до последния детайл, отново се връщаме в кабинета и отново пред очите ми захвърчават планове и счетоводни документи.

Словесните потоци, с които Клод Ришар ме залива, не са лишени от интерес и здрав смисъл. Лошото е, че когато един човек смята себе си за гений, а събеседника си за идиот, той става отегчително обстоен. А с две думи казано, цялата история на „Хронос“ се свежда до следното:

Исходната позиция на господин Ришар почива на наблюдението, че хубавите часовници са много скъпи, а евтините са лоши. В резултат на дълги и, трябва да призная, умели изчисления, той стига до извода, че с една ултрамодерна техника и съвсем нова организация на процесите може да се създаде производство на часовници, които по качество да конкурират най-реномираните марки, а по цена да бъдат малко по-скъпи от евтината масова продукция.

Всичко това не е голяма философия. По-забележително е, че Ришар действително бе успял да реализира плана си и да започне производството. В склада на предприятието вече бе грижливо опакован в приготвен за експедиция значителен запас от няколко елегантни и прецизни модела хронометри. Само че експедицията още не се бе състояла и може би за дълго нямаше да се състои.

Както често се случва с гениите, господин Ришар бе предвидил всички подробности освен една: конкуренцията на големите фирми. Отличен специалист в областта на техниката, той се бе оказал пълен дилетант в търговията. Акулите от производството бяха се съюзили с акулите от разпространението и бяха спуснали бариерата пред

часовниците „Хронос“, без да се интересуват от качествата им. Клод Ришар бе изправен пред фалит.

И в момента, в който Клод Ришар бе стигнал до фалит, акулите ненадейно бяха поели ролята на златни рибки: на новака бе предложено да продаде предприятието си по костуеми цени. Да спаси кожата. Но тук пък новакът се бе заинатил. Господин Ришар бе от хората, у които ожесточението, стигнало до известна степен на загряване, е в състояние да заглуши здравия смисъл. Той бе готов да продаде, защото това бе единственият изход, обаче не искаше да продаде на убийците си. Той чакаше други клиенти. Но други клиенти липсваха, защото всеки, заел мястото на Клод Ришар, би споделил и участта му. И тъкмо в тоя момент бе се явил един глупак и невежа, който питаше за цената.

— Цената? — възкликва най-сетне стопанинът някъде към девет часа вечерта. — Вие вече сам може да имате известна представа за цената. По най-грубо изчисление цената не може да бъде по-долу от...

И той назова една съвсем нескромна от мае гледище сума.

— Документите ви не дават основание за подобна цифра — възразявам кротко. — Всички разходи, включително изплатените досега надници...

— А разходите на време? — провиква се господин Ришар. — А цената на идеите, на откритията, на безсънните нощи, на похабените нерви? Вие не можете да пресмятате цената на едно предприятие според количеството на изразходвания цимент, както не бихте оценявали себе си по броя на килограмите месо, от които сте съставен. Това наоколо ви, скъпи господине, е един жив организъм, един малък свят, който, боже прости, е значително по-съвършен от големия.

Тоя човек е с ултрамодерни разбирания в областта на техниката, но що се отнася до красноречието, той е спрял развитието си някъде към урока за Цицерон. И на всичко отгоре не знае, че аз съм в течение на затрудненията му значително повече, отколкото може да се очаква.

— Вас ще ви изядат — казвам спокойно. — Ще почакат може би още месец или два, а после ще пуснат в действие банките. Засега са ви отнели само кредита. Утре ще ви притиснат и да връщате. Ще обявят фалит и ще разграбят малката ви вселена, без да платят дори тухлите, от които е изградена.

— А, вие искате да ме спасите! — озъбва се нервно Ришар. — Искате да ме спасите от изяждане, като сам ме погълнете. Това е трогателно...

— Чувайте — прекъсвам го. — Аз не съм филантроп и естествено не съм дошъл тук със спасителни цели. Но положението е такова, че ако бъдете по-отстъпчив, действително ще се спасите...

— Докато вие лично ще се пожертвувате...

— Има такова нещо — кимам. — Поне като възможност. Вашата печалба ще бъде сигурна. Моятта — възможна, но съвсем рискована.

— И как се решавате на такъв риск?

— Решавам се, защото имам капитал, далеч по-значителен от вашия. Може би не интелектуален, но финансов. Капитал, за да издържа на бойкота година, две и повече.

— Тогава дайте прилична цена. Дайте цената, която ви искам. Тя е разумна и справедлива за двете страни.

— Цената ще бъде справедлива, когато спаднете трийсет процента. Това е отстъпка за поемания от мене риск.

— Изключено.

— Казвам го като крайна възможност, а не като база за пазарлък.

— Изключено.

Свивам рамене и ставам. Колената ме болят. Главата — също.

— Ваша работа. Помислете си. В случай че ви потрябвам, знаете телефона ми.

— Но вие глух ли сте! — кипва Ришар. — Казах ви: изключено.

Фактът, че кипва, е окуражаващ.

— Аз също ви казах: това е пределът на възможностите ми. И още нещо: не се бавете прекалено с отговора. В момента преговарям по една друга сделка, не тъй съблазнителна, но значително по-сигурна.

Стопанинът отваря уста, за да отвърне, този път навярно с ругатня, но аз го спирам с жест:

— Повече няма да настоявам, нито да се обаждам. Не забравяйте обаче, че ви се представя единствен шанс не само да възстановите капитала си, но и да се изплезите на шантажистите от големите фирми.

След което си тръгвам, за да му дам време да обмисли на спокойствие последния довод. Впрочем спокойствието при такъв човек е съвсем относителна работа. Купуването на „Хронос“ ми се вижда твърде удобно за бъдещите ми планове. Между другото за това, че ако

операцията не успее, изразходваната огромна сума винаги може да се възстанови. „Хронос“ си струва парите. Само че Ришар не се обаждат нито на следващия ден, нито на по-следващия. Може би наистина думата „изключено“ е последната му дума. А може би чака аз да го потърся. В такъв случай ще има да чака. Ще се насоча към друга сделка. Важното е да влезеш веднаж в професията.

Понеже засега още не съм навлязъл в професията, използвам времето за изучаване на града, включително местоположението на фирмата „Зодиак“. Разположена на един от централните булеварди, голямата сграда на фирмата вдъхва респект с масивната си потъмняла фасада. Задачата е да се проникне зад фасадата. Тогава ще успея отново да се доближа до пистата Моранди.

Може да звучи глупаво да се купува цяло предприятие заради някаква връзка с някакъв Моранди. Но нещата изглеждат в по-друга светлина, след като заради този Моранди са организирани две убийства.

В сведенията, получени от Ана, сред вече известните и сред лишените от значение неща се съдържа един важен елемент: шпионските задачи на Моранди са били свързани със служебните му задачи. Командировки плюс шпионаж. Кое то за мене звучи — „Зодиак“ плюс ЦРУ. И дори да не е самият „Зодиак“, без друго е някой високопоставен в „Зодиак“.

Поговорката гласи, че нощта носи добри съвети. Затова не съм прекомерно изненадан, когато на третата заран господин Ришар ми се обаждат, за да попита нямам ли възможност да намина към „Хронос“. Същия ден към обяд, подир три часа словесни потоци, ръкомахания и трескави обиколки из кабинета, собственикът на предприятието предава позициите. Капитулацията бива отпразнувана в ресторанта „При трите бурета“, но победеният извлича твърде малка полза от пиршеството, тъй като през цялото време дъвче с уста не изрядните ястия, а безбройните си фрази за явните и скритите качества на безподобния „Хронос“.

Слушам го търпеливо и, бих казал, внимателно, защото отук нататък тънкостите на бранша ще ми бъдат необходими. После, когато донасят кафето, издебвам подходящия момент, за да прекъсна оратора:

— Запомнете си мисълта... Искам да ви направя едно предложение, което току-що ми хрумна: бихте ли се съгласили да

поемете ръководството на „Хронос“ в качеството на директор? Искам да кажа, докато се насочите към някоя нова сделка.

— Никога вече няма да се насоча към нова сделка — възразява нервно Ришар, като едва не катурва чашата с категоричния си жест. — Нямам намерение да се състезавам с тия банди от гангстери...

Въпросът за гангстерите е една от любимите му теми, затова побързвам да изпреваря тирадите срещу престъпния свят:

— Тогава?

— Приемам — отвръща рязко Ришар. — След покупката на „Хронос“ това е втората ви разумна идея. Защото, простете, драги, но ако предприятието остане на ваше ръководство, аз вече виждам края му. Не мислете, че понеже от детинство носите ръчен часовник на ръката си, това вече ви поставя между асовете на бранша.

Не нося от детинство ръчен часовник. По-точно казано, първият ми часовник датира от времето на първата ми заплата. Това беше един огромен будилник с картонен циферблат и задавено звънтене, напомнящо шума на бормашина. Вън от тая подробност съждението на Ришар не е лишено от основание.

На раздяла новият директор ми доверява с недружелюбния си тон:

— Вие ми нанесохте най-калния удар, когато ме изкусихте с това, че ще мога да се изплезя на акулите и именно за да се изплезя на акулите, оставам в „Хронос“. И ще им се изплезя, повярвайте.

Иска ми се да го вярвам, обаче не смея. В тоя свят акули сарделата рядко може да надхвърли ролята на мезе. Но подобни неща не се казват гласно. Особено в присъствието на една сардела.

* * *

След като имам директор, би трябвало да си намеря секретарка. Един собственик на предприятие не може да се обажда на този или на онзи сам и да моли за срещи. Да оставим настрана факта, че ако трябва да се натрака на френски някое делово писмо, това би ме поставило направо в мат. За момента имам нужда от една-единствена среща с директора на „Зодиак“, тъй че решавам да използвам в качеството на

секретарка телефонистката от хотела срещу скромно възнаграждение в брой.

— Господин търговският директор ще може да ви приеме утре между дванайсет и един — съобщава ми телефонистката.

Колкото и да съм невежа в професията, изразът „между дванайсет и един“ е достатъчно ясен, за да накърни радостта ми. Вероятно това е приемният час, когато директорът допуска до светилището си и къораво, и сакато. С други думи, нула внимание към собственика на „Хронос“, тая бъдеща слава на петте континента.

Излиза, че съм познал. Когато на следния ден най-после се явявам в чакалнята на търговския директор, там вече има маса народ. Съобщавам полугласно името си на секретарката, тъй като поръчаните предния ден визитни картички не са още готови. Секретарката кима и ми посочва свободен стол. Запалвам цигара и оглеждам присъстващите. Нищо, заслужаващо внимание, ако не се брои съседката ми отляво. Отляво — това е добре. По-близо до сърцето.

Жената забелязва, че я гледам, тия неща всички жени ги забелязват, но демонстративно забива нос в кинописанието, с което убива времето. Това не ме разстройва особено.

Бюрото на секретарката е разположено между две врати, зад които, ако може да се вярва на табелките, са настанени директорът и помощникът му. От време на време през една от вратите излиза някой, след което телефонът на бюрото извънпява, секретарката изслушва нареждането, произнася едно машинално „да, разбрах“ и повиква по име щастливеца. Аудиенциите вървят, общо взето, енергично, така че към един часа в чакалнята оставаме само двама — аз и съседката ми отляво.

Жената е хубава, без ефектност, на ръст почти колкото мене и с малко едри форми, недостатък, напълно поносим за моя просташки вкус. Тя продължава да не обръща внимание на случайните ми погледи, което съвсем не ѝ пречи да кръстосва под носа ми хубавите си крака ту на една, ту на друга страна. Кинописанието продължава да поглъща вниманието ѝ, но когато часът става един, тя го затваря най-сетне и помолва секретарката:

— Бихте ли напомнили за мене?

— И за мене — обаждам се аз.

Момичето зад бюрото ни поглежда съчувствено, поколебава се, после почуква на вратата на помощника и влиза.

— Казаха, че е излишно да чакате. Мястото е заето — съобщава секретарката след малко.

— Но как, вчера ми съобщиха да се явя за днес...

Момичето вдига рамене и надниква в стаята на шефа. Вторият сюрприз е за мене:

— Господин директорът много се извинява, но при него има още един посетител, а подир пет минути трябва да присъствува на важен обед. Затова предлага да дойдете утре в десет и половина.

Това е все пак по-хубаво от посещение в приемен час. Всяко зло за добро.

— Не мога ли да видя за минутка господин помощника? — пита наново едрата хубавица.

Тръгвам си, без да дочакам отговора, още повече той е предварително известен. Слизам по стълбата, без да бързам особено, защото няма за къде да бързам. Подир малко доскорошната ми съседка откъм сърцето се изравнява с мен.

— За секретарско място ли става дума? — питам съчувствено.

Тя кима и продължава да слиза с тенденция да ме изпревари. Това обаче не става, тъй като улавям навреме ритъма на стъпките ѝ.

— Излишно е да се тревожите. И аз мога да ви предложа секретарско място.

— Номерът е много изтъркан — отвръща сухо жената.

— Тогава позволете да ви предложа един обяд.

— Също изтъркано. Но по-реално.

— Именно.

Тя ме поглежда бегло, сякаш се двоуми:

— Предупреждавам ви само, че не съм в настроение, така че не е нужно да разваля и вашето.

— За това не се безпокойте — отвръщам и я повеждам към хотела.

Не помня казах ли, но хотел „Режина“, дето съм отседнал, е тъкмо като за човек с моята самоличност, сиреч много добър, без да бъде прекалено луксозен. Това важи и за ресторанта. Приятната и изискана обстановка на неголямата зала с бледи тапети, огледала и ослепително бели покривки действа успокояващо. Това не пречи

обедът наистина да почне без настроение. Не мисля обаче да се изправам на ръце, за да го оживявам. Когато някой е кисел, остави го да се намълчи — такъв е девизът ми.

Моята хубавица изглежда отчасти успокоена и отчасти разочарована от липсата на ухажване. Тя дори ми хвърля понякога крадливи погледи, очакваща вероятно репликата, която все не идва. Благоволявам да проговоря едва между рибата и печеното.

— Туй, което ви казах за секретарското място, не е празна приказка.

— А кое ви накара така внезапно да се насочите тъкмо към мене?
— пита жената, като точно по етикета кръстосва вилицата и ножа върху чинията.

— Случаят.

— Случаят може да бъде лош съветник — предупреждава тя.

— Не бойте се, имам нюх — отвръщам нахално, защото, доколкото ми е известно, мъжът със сигурен нюх към жените още не се е родил.

Келнерът донася червеното вино и отмъква бутилката с бялото наполовина пълна. Това също е етикеция. После разчиства масата и сервира печеното.

Довършваме обедата мълчаливо. Едва след като изяждаме и сладоледа, наново подхващам:

— Вие не ми отговорихте...

— Както и вие.

— В смисъл?

— В смисъл: защо се обръщате именно към мен.

— Зарад телосложението ви.

Тя се усмихва едва-едва.

— Доколкото разбрах, вие търсите секретарка...

— Именно. И не обичам секретарките да ми сядат на коленете, както това става по карикатурите. При вашата физика мисля, че рискът е избягнат.

— Защо? — засмива се тя. — Напротив, създава се още един риск: да ви смачкам коленете.

Тя продължава да се смее, развеселена от картината, която вероятно си представя, и тоя смях ненадейно преобразява лицето ѝ.

Това вече не е хубавото, но уморено лице на зряла жена, а лице на момиче, с нещо палаво и добродушно в израза.

После смехът ненадейно секва и илюзията се разсейва. Пред мен отново е дамата с изпитателни очи и недоверчива гънка на устните.

— Всъщност какво е вашето предприятие? — пита тя.

— „Хронос“, фабрика за часовници.

— Не съм чувала такава фирма.

— Има хора, които не са чували и „Омега“. Но това не пречи на часовниците „Омега“ да работят.

— Защо се засягате? Не казах нищо лошо.

— Съвсем не се засягам. Кафе ще прием ли?

Тя кима.

— С по един коняк?

— Защо не.

— Постоянно ли имате сделки със „Зодиак“? — запитва жената по време на кафето.

— Надявам се, че постоянно — отвърщам уклончиво.

— Солидна фирма.

— Вярно. Обаче солидните фирми са доста тежки като партньори.

— Както и секретарките от същата категория. А пропо, на каква заплата бих могла да разчитам при вас?

— Каквато бихте получавали и в „Зодиак“.

— Много сте щедър...

Вдигам рамене:

— Характер.

— Вие дори не знаете качествата ми.

— Щом сте добра за „Зодиак“, предполагам, че ще бъдете добра и за мене. Впрочем как стана така, че вчера ви обещаха, а днес ви отказаха?

— За това трябва да попитате помощник-директора, ако го познавате случайно. Вчера ме прие, едва погледна препоръката ми, обаче като разбра, че освен машинопис и стенография владее перфектно три езика, каза, че вероятно ще ме вземат, но за всеки случай да се обадя днес.

— Ясно е и без питане: намерил е по-подходяща.

— По телосложение?

— Вероятно. Както и да е. Всяко нещо си отива на мястото и вие идвате при мене.

— Навярно така ще стане — усмихва се машинално жената.

— В такъв случай мога ли да получа някои допълнителни сведения?

— Например?

— На първо време — как се казвате.

— Едит Рихтер, дваисет и шестгодишна, неомъжена, неосъждана, референции от кантората „Фишер и Ко“, Цюрих — издекламира жената.

— Вие сте немкиня?

— Швейцарка. Родена съм в Цюрих.

В този миг тя сякаш се сеца за нещо и поглежда часовника си.

— Надявам се, че не ви задържам... — забелязвам.

— Не... тоест... в три часа имам среща с една позната.

Не възразявам. Познатите са тъкмо за туй, за да бъдат използвани в необходимия случай. Правя знак на келнера и той тутакси донася сметката. Когато излизаме в хола, Едит ми протяга ръка:

— Все пак ще ми разрешите да си помисля една вечер. Утре заран ще ви се обадя.

— Разбира се. Впрочем аз също излизам.

На тротоара пред хотела Едит за втори път ми протяга ръка, без дори да любопитствува в каква посока съм. Не настоявам. Жената със спокойни крачки тръгва към рю Монблан. Не знам каква е като секретарка, но иначе не е лоша. Тънък кръст и високи бедра, това заедно с ръста компенсират едрите форми.

Свивам в пасажа до входа на хотела и през вътрешния двор се озовавам също на рю Монблан. На около петдесет метра зървам сивия костюм на Едит. Тя е сменила ритъма на стъпките и сега бърза по посока на гарата. Притегателната сила на снажната фигура ме принуждава да я последвам, без да се натрапвам. Стигнала до площада пред гарата, жената се отбива към кафенето на ъгъла. От една маса на терасата става слаб сивокос мъж на средна възраст, ръкува се с Едит и ѝ прави място до себе си. Това е лошото на хубавите жени. Около тях винаги има навалица.

* * *

Следната заран в десет и половина влизам в чакалнята на „Зодиак“. Този път чакалнята е празна и секретарката тутакси ме въвежда в кабинета на търговския директор. Кабинетът е огромен и внушителен. Директорът — също. Типичен капиталист от старите карикатури с двуетажен врат и увиснали бузи. Липсва само пурата. Изразът на лицето обаче е любезен в границите на възможното.

Човекът символично прави жест, сякаш се надига от стола си, но не се надига, а само ми протяга пълната си отпусната ръка. След което измърморва едно „заповядайте“ и посочва креслото до бюрото си. Сядам, запалвам предложената цигара и като се усмихвам на свой ред, излагам ясно и късо предложението си. Директорът ме изслушва, без да ме прекъсне. Бързината, с която приключвам разказа си, явно му прави добро впечатление. Това не му пречи да забележи тутакси:

— Не знам известно ли ви е, но ние разполагаме вече с почти цялата гама: от „Филип Патек“ през „Зенит“ до посредствената продукция на „Еникар“.

— Вярно. Обаче тъкмо това, което аз ви предлагам не фигурира във вашата гама: качеството на „Зенит“ по цените на „Еникар“.

— Разбрах — кима директорът. — Но това подлежи на проверка.

— Направете я.

— Нашата проверка ние бързо ще я направим. Само че проверката на пазара изисква време. Купувачът в наши дни е недоверчив. Ако продаваш скъпо, се въздържа, понеже е скъпо. Ако продаваш евтино, пак се въздържа, понеже смята, че е долнокачествено. Трябва да мине време, и то много време, за да се разбере, че вашите часовници са евтини, без да са долнокачествени.

Опитвам се да възразя нещо, обаче човекът зад бюрото ме прекъсва:

— Изобщо вашата изгода от сделката е ясна. А каква ще бъде нашата?

— Обичайната печалба.

— Обичайната печалба ние я имаме от всички реномирани марки. Неголяма печалба, но и никакъв риск.

— Бих могъл да увелича малко процента ви... — казвам колебливо. — Обаче малко, защото цените ми и без това са на ръба на възможното.

Директорът поклаща едрата си глава:

— Ако се касае за някакви пет-шест процента, не вярвам това да промени положението.

— Повече е изключено.

Онзи кима:

— Добре. Изпратете ни писмено предложение. Ще го докладвам в Главната дирекция. Само че не разчитайте твърде...

На прост език това значи „не разчитайте никак“ но аз и не съм се надявал на повече. Засега важното е, че съм установил контакт в качеството си на човек от бранша и че имам повод при случай повторно да надзърна в „Зодиак“, ако се наложи. А не е изключено някой ден предложението ми наново да бъде извадено от архивата, дето без друго ще бъде пратено. Това е добрата страна на песимизма, че и малките успехи ти носят радост.

* * *

Тъкмо довършвам обета си, когато от хотела ме извикват на телефона.

— Добър ден — чувам в слушалката гласа на Едит. — Съжалявам, че се обаждам чак сега, обаче вината не е моя — заранта не ви намерих. Искам да ви кажа, че ако все още държите на предложението си, аз с удоволствие ще го приема.

— Отлично — казвам. — Кога можете да постъпите?

— Ако е нужно, веднага.

— Не чак толкова бързо... Но бихте могли да отскочите да се снабдите с една портативна машина и всичко, каквото трябва. Кажете да ми пратят сметката в хотела.

Тя обещава да извърши покупката още днес, подир което се уговаряме за работата на следния ден и завършваме разговора с взаимни пожелания.

Ето че имам и секретарка. И вместо да съм доволен от това, аз сядам и надрасквам едно късо съобщение: „Собственик предприятие

търси частна секретарка. Английски, немски, стенография, машинопис. Телефон еди-кой си, от толкова до толкова часа.“ И тутакси го пращам по момчето от хотела до „Журнал дьо Женев“ за еднократна публикация.

* * *

Ако Едит е допускала, че я взимам при мен главно заради физиката и че нашите служебни отношения ще бъдат само форма на един флирт, тя още на следната заран има възможност да се убеди, че се е излъгала. Приемам я в стаята си и след няколко приветливи фрази ѝ предлагам да се настани на малкото бюро, където вече са наредени бланките и пликовете, току-що донесени от печатницата. После без други предисловия почвам диктовката:

„Господин директоре, пиша ви, за да потвърдя писмено условията, изложени вече в нашия разговор, относно...“

Съставянето на посланието отнема повече от половин час. Едит пише бързо и без грешки. Така че ако съм проявявал съмнения в нейната квалификация, аз също имам възможност да се убедя, че съм се излъгал. След като писмото е подписано и акуратно поставено в плик, поръчвам кафе и сядаме да оформим назначението. Жената ми подава осигурителната си книжка и аз се подписвам на съответното място като работодател.

— Всъщност вие сте работили само шест месеца у „Фишер и Ко“ — забелязвам, като преглеждам бегло книжката. — По-рано къде сте били на служба?

— Никъде. Следвах френска литература, а като завърших, разбрах, че с френска литература не може да се живее, и постъпих в школа за машинопис и секретарство, защото нямам родители, а близките ми не бяха готови да ме издържат повече.

— Разбирам. При Фишер, както виждам, сте напуснали по съкращение на мястото. И решихте да изоставите родния град?

Тя кимна.

— Цюрих е хубав град — казвам. — И също има прекрасно езеро. Изобщо, приказни гледки.

— Да, но с гледки не може да се живее.

— Нима и във вашия бранш има криза?

— И доста голяма.

Тя посяга към чантата си, обаче аз предугаждам намерението и услужливо подавам пакетчето „Кент“. Жената запалва, пуска гъста струя дим и ме поглежда, сякаш чака да види какво още ще измисля. Спокоен и открит поглед, но с едва забележима напрегнатост.

— Къде си опитахте късмета, преди да идете в „Зодиак“?

— Никъде. Първото нещо, което научих, когато пристигнах, бе за вакантното място в „Зодиак“.

— Навярно от вашата позната...

Тя кимна, без да мигне.

— Значи, сте отскоро тук?

— От десетина дни.

Макар да водя разговора в тон на приятелско любопитство, нюансът на разпит е неизбежен. Обаче един работодател има винаги право на известни сведения.

В този момент телефонът ми извънпява. Обажда се моята позната, телефонистката, за да ми каже, че някоя си ме търсела във връзка с някаква си обява за секретарско място.

— Пуснах наистина такава обява — отвърщам, — но вече имам секретарка. Така че бъдете добра да съобщавате това на всички, които се обаждат.

От другия край на жицата се чува мъченическо изохкване: „Но те ще има да звънят сега цяла седмица.“

— Не се безпокойте. Ще наредя повече да не поместват съобщението.

— Вие сте публикували обява за секретарка? — вдига вежди Едит, след като затварям телефона.

— Всъщност бях я дал преди три дни, обаче не знам защо са я забавили. Слаб съм в ясновидството и не подозирах, че ще ви срещна. Но защо така ме гледате?

— Нищо. Досега просто мислех, че назначението ми е резултат на случаен каприз.

— Грешка — казвам. — Поне що се отнася до каприза. А случайността е изцяло в моя полза. Вие сте чудесна. Като машинописка, искам да кажа.

Тя се усмихва леко, без сянка от топлота:

— Надявам се, че и аз печеля от случайността.

— Не се надявайте, бъдете уверена. Първото предимство при мене е, че няма да остарееете преждевременно от работа. Засега например може да се чувствувате свободна. Оставете ми само телефона си. Ако случайно имам нужда от вас, ще ви се обаждам заран до десет.

Тя става, разбрала, че работният ден е свършил, и аз ѝ махам за сбогом, без да я изпроводя. Това само оставаше, да изпровождаме секретарките си.

Следните дни минават в разнородна дейност: няколко отскачания до „Хронос“ при оня луд човек, моя директор; две визити у нотариуса за окончателно оформяне на сделката; един следобед, прекаран в библиотеката за самообразование, без да се смятат часовете, посветени на размисъл и на празно скитане из града. Женева е, общо взето, хубав град с една особеност, която може да се смята еднакво за предимство и за недостатък: и тук има премного вода, но за разлика от Венеция тукашната е събрана на едно място — в Женевското езеро. Това те принуждава по десет пъти на ден да изминаваш ту насам, ту натам тия безкрайно дълги мостове, навеждащи на мисълта за ползата от автомобилния транспорт. Въпросът е там, че в момента нямам никакво време да се занимавам с врътня около поддържането на кола. Достатъчни ми са грижите по моята секретарка. Вярно е, че заниманията ми в момента не изискват нейното присъствие, затуй се въздържавам да я безпокоя. Затова пък тя здравата ме безпокои.

Без да говорим за смущаващите видения на снажните форми, образът на Едит ме преследва и с някои други свои особености. Например привичката да те гледа право в очите и да те лъже най-безсрамно, без да мигне. Съмненията около поведението на тая жена възникваха у мене още от първите часове на познанството ни и оттогава насам непрекъснато нарастват.

Освен невинната наглед лъжа по повод срещата с „приятелката“ Едит ми бе сервирали и по-съществени лъжи. Тия лъжи впрочем бяха лесно обясними, ако се възприемеше определена хипотеза за характера и ролята на моята секретарка. Но понеже, както моят шеф се изразява, в нашия занаят са важни не фантазиите, а проникателният анализ на даденото, засега аз се пазя от хипотезите, без това да ми пречи да ги имам предвид.

Другото, което имам предвид, е разписанието на влаковете. Въпреки стремглавото ми издигане в последно време по стълбата на обществената йерархия, принуден съм отново да се заема с тая груба работа, състояща се в киснене по пероните и следене на влаковете. За щастие този път съм пощаден поне от следобедните жеги, тъй като обектът ми е нощният влак, който прави връзката с директния Венеция-Лозана. Нощното дежурство има и друго предимство — открива ми се възможността да запълня някои празноти на естетическото си възпитание, главно по линия на киноизкуството. Вечерните прожекции приключват половин час преди пристигането на съответния влак и са една удобна, небиеща на очи форма за прекарване на времето, тъй че за три седмици успявам да изгледам две дузини шедьоври, между които и цяла серия „шпионски“. Трябва да призная впрочем, че тъкмо шпионските будят у мене най-голямо недоумение, защото макар по мнението на моя шеф да падам малко фантазьор, но и фантазьорството си има известни граници.

С тия две дузини шедьоври цикълът на моето кинообразование приключва в едри линии. Една вечер, след като съм излязъл от прожекцията на филма „Опасна среща“, аз почти се сблъскам на гарата с Моранди. Малкият крачи бързо и, както винаги, наперено, със смешната си шапчица, килната на върха на главата. Тоя човек трябва да е доста плешив, щом винаги има нужда от шапка, а ако не е плешив, той без друго ще оплешивее, след като денонощно я мъкне на тила си.

Проследяването трая три минути. Моранди само прекосява площада пред гарата, завива в рю дез Апл и отсяда в хотел „Терминюс“.

* * *

Почуквам, изчаквам възпитано да чуя поканата „влез“ и рязко отворям вратата. Познал съм. Тоя човек наистина е плешив до последна възможност.

Моранди отначало ме поглежда с недоумение, предполагайки, че просто съм сбъркал вратата. Но когато затворям и дори превъртам ключа, недоумението преминава, в уплаха, примесена с ярост.

— Кой сте вие, защо заключвате? — пита спонтанно плешивият на родния си език.

— Търпение — отвърщам на френски, за да му напомня, че не сме в Италия. — И по-тихо. За мене е без значение, но вашите интереси го изискват.

Слагам ключа в джоба си и се разполагам в креслото, като прибирам и телефонния апарат, за да ми е подръка.

— Но чакайте, как си позволявате! — извиква човекът, тоя път на френски.

— Тихо! — спирам го. — И без нерви. Ще бъда кратък. Става дума за вашата работа. Имам предвид шпионажа.

Моранди разбира, че играта на афектации е безсмислена, и се отпуска на стола си. Полуотворената уста и тънките мустачки му придават израз на глупава сепнатост. Някои суетни плешивци обичат да пускат мустачки за да покажат, че не са съвсем лишени от това природно богатство — космите.

— Вие нееднократно сте правили пътувания из социалистическите страни, където под прикритието на търговски операции сте осъществявали връзка с местни американски агенти. При последното си пътуване в България вие сте възстановили връзката с един такъв агент по име Ставрев, като сте го снабдили с радиостанция и сте му предали съответни инструкции. Вашата шпионска дейност в социалистическите страни е установена и доказана и аз съм натоварен да ви го съобщя.

— Мерси — казва иронично Моранди, видимо успокоен от досегашното развитие на нещата.

— Но това е само по линия на едната страна. А човек като вас трябва да държи сметка и за двете страни — тия, които шпионира, и ония, които са го пратили да шпионира.

Лицето на мустакатия отново става напрегнато.

— С оглед изясняване на някои подробности от съответната инстанция е бил изпратен човек на име Албер Каре, който неотдавна е влязъл в контакт с вашата приятелка Ана Ферари и е получил от нея пълни подробности по вашите уж търговски командировки...

— Това е лъжа! — извиква Моранди.

— Това е документирано с магнитофонни записи. Документирани са и ваши разговори с въпросната Ферари, Разговори, в които вие сте ѝ доверявали секретни сведения, непредназначени за нея. По време на такъв един разговор преди около три седмици тя ви съобщила, скривайки по-голямата част от истината, за познанството си с Каре, а вие от своя страна сте я уведомили, че убийството на приятеля ви Артуро Конти е било извършено не с цел за обир, а като санкция за бърливостта му.

— Отворете малко прозореца — казва в отговор на всичко това Моранди.

В стаята наистина е душно. По лицето на мустакатия почва да избива пот.

— Ще отворя, има време! — отвърщам и запалвам цигара. — А сега да продължим: вие разбирате, че ако документацията на посочените разговори заедно със сведенията за провала на мисията ви в България попаднат у другата страна — тая, дето си е плащала, — вашата участ няма да бъде по-различна от участта на Артуро Конти.

— Добре, какво искате от мене? — пита Моранди, като бърше с носна кърпа потта от голото си теме.

— Да разкажете всичко: сбито, но ясно и конкретно. С имена и дати.

— За да ме пратите после по дявола?

— Хората, които в момента представям, нямат никакво намерение да ви пращат по дявола.

— Кое ми го гарантира?

— Здравият разум. Вашето убийство би било за тях само излишно усложнение. Вие сте разкрит, следователно не сте опасен. А по-нататъшната ви участ си е ваша работа.

— Кое ми гарантира, че и сегашният разговор не се документира?

— Нищо.

— И че споменатите записи ще ми бъдат върнати?

— Такива обещания не давам. Те са безполезни за вас. Бих могъл да ви пратя записите, за да се позабавлявате, но вие сам разбирате, че това ще бъдат дубликати.

— Именно. Тогава каква сделка ми предлагате? Всяка сделка се прави на базата на взаимна изгода.

— В търговията. Не в нашата професия.

— Аз не съм от вашата професия.

— А какво? Любител?

— Нито любител. Но когато идват и ми тикат, от една страна, пари, а, от друга — заплаха за уволнение, аз по липса на по-добър избор се улавям за парите.

— Точно така. Сега сте именно в подобно положение. С тая разлика, че ролята на заплахата се играе от пистолета.

— Но разберете, за бога, че аз съм вън от играта. *Вече* съм вън от играта. Отдавна никой никакви задачи не ми възлага. Нещо повече: подозират ме. Особено подир историята с Конти. Те са ме оставили на мира, оставете ме и вие. Вън от играта съм, не разбирате ли!

Той разпръсва с ръка дима от цигарата ми, който го задавя, и отново обърсва потта си.

— Вижте, Моранди: в тая игра човек никога не може да остане навън, след като веднаж се е включил. Няма начин да бъдеш еднократно шпионин, а после да се отдръпнеш. Не дават. Също като в покера. Не можеш да участвуваш единствено когато ти дойдат четири аса. Само че при покера има някаква надежда да излезеш с печалба; докато тук това е изключено, защото попадаш в „комбина“. И ето сега аз ви предлагам да се откупите и да се отървете от комбината. За вашите шефове не мога да давам гаранции. Там вие се оправяйте. Обаче що се отнася до хората, които са ме пратили, те ще ви оставят на мира. Веднаж завинаги. При едно-единствено условие — да кажете всичко.

— Но кое ми гарантира, че утре няма наново да ме притиснете да ви давам сведения? Или че няма да използвате това, което знаете, в моя вреда? — връща се отново мустакатият на своето.

— Казах ви вече: здравият разум. Сведения никой няма да ви иска, защото вие никога вече няма да разполагате с интересни сведения. А да ви издаваме е безсмислено. Това може да стане само в

един-единствен случай: ако проговорите. Мълчите ли вие, и ние ще мълчим. Издадете ли нещо, подписвате си присъдата.

Поглеждам часовника си: един без пет.

— Хайде говорете, че стана късно.

Моранди изпуктява тежко и хвърля мократа кърпа на леглото.

— Странен човек сте вие! Другите поне предлагаха пари...

— Ще има и пари — успокоявам го. — По този въпрос по-лесно ще се разберам. А сега почвайте сбито, но конкретно.

— Не може ли с въпроси?

— Въпросите — после. Сега разказвайте.

Разказвачът не е твърде богат на събития, но когато Моранди завършва, часът минава два. Няколко съществени момента: името на човека, който е поставял задачите на мустакатия. Характерът на тия задачи, шест на брой, извършени в различни социалистически страни по време на многобройните командировки. Имената на местните хора.

После почват въпросите. Те засягат всички пукнатини, дори и най-дребните, в изложението на Моранди, и вървят свързани по смисъл един за друг, прекъсват се, отново се явяват ненадейно или възникват спонтанно от поредния отговор.

— Отворете прозореца, моля ви! — произнася няколко пъти мустакатият с отпаднал глас.

Лицето му лъщи от пот, очите му са подпухнали от безсънието. Той вече не е нито наперен, нито колебаещ се, нито изплашен, а само смъртно уморен.

Когато въпросите свършват, часът е четири и половина. В стаята се люшкат пластове тютюнев дим. Въздухът е отровен от дишането ни и от задухата. Венецианското ми главоболие е в пълен ход. Приближавам до прозореца и широко го разтварям. Моранди се отпуска назад върху облегалото на стола и известно време жадно поема прииждащата хладина, движейки пълните си устни като риба.

— А сега по финансовата част — казвам подир малко, след като прозорецът наново е затворен. — Трябва да ви поясня, че задачата, която току-що приключихме, е съвсем инцидентна в моя живот. Много по-инцидентна, отколкото във вашия. Аз съм мирен гражданин и ако съм се съгласил да направя една услуга някому, то е само защото съм бил притиснат горе-долу по същия начин, както и вие. По професия съм всъщност фабрикант.

Моранди вдига сънливите си очи и ме поглежда с известно учудване:

— Фабрикант?

— Именно. Часовниците „Хронос“. В момента производството ми залежава и въпросът за пазара става съдбоносен за мене. Предложих сделка на „Зодиак“, но отговориха съвсем уклончиво. А вие работите в „Зодиак“.

— Аз съм съвсем дребна бурмичка в „Зодиак“.

— Но имате връзка с големите винтове.

— Съвсем служебни. И трябва да знаете, че „Зодиак“ е тежка машина. Докато се раздвижи...

— Бихме могли да предложим на директора лична комисионна.

Моранди се засмива късо:

— Не сте дотам богат. А на мене какво предлагате?

— Предлагам в зависимост от услугата.

Той сбърчва леко чело и ме поглежда замислено, като съобразява нещо. После казва:

— Дайте ми пет хиляди, и аз ще ви осигуря сделката. Не чрез човек от „Зодиак“, но със „Зодиак“.

— Пет хиляди франка?

— Пет хиляди долара.

— Това е над възможностите ми. Обаче ако приемете три хиляди...

— Вие злоупотребявате с това, че съм в ръцете ви — промърморва уморено Моранди. — Нищо, дайте четири хиляди.

— А каква е гаранцията, че сделката ще стане?

— Странен човек! — изпъшква мустакатият. — Вие за живота ми отказвате да дадете гаранции, а от мене искате гаранции за една сделка.

— Добре — отстъпвам и изваждам портфейла си. — Кой е човекът?

— Рудолф Бауер, внос-износ, Мюнхен. Сега ще ви напиша писмо.

— Само не обещавайте вътре, че и на него ще дам четири хиляди.

Моранди отново изпъшква страдалчески, после става, вади от чекмеджето хартия и пликове с бланката на хотела и се заема с

писмото, като от време на време издава мъчителни въздишки.
Неврастеник.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

— Последния път вие, мисля, бяхте кестенява...

— Да, а сега съм чернокоса. Това не ви ли харесва?

— Напротив. Така сте по-екзотична... и по-зряла.

Разговорът се води между мене и секретарката ми на гарата, където току-що сме се срещнали. Едит не изглежда в блестящо настроение тая вечер и бележката ми за зрелостта едва ли е от естество да ѝ повиши тонуса.

— Вие също не изглеждате прекомерно зелен — отвърща жената, без да държи сметка, че разговаря с шефа си.

Предполагам, че има право. Подир една безсънна нощ и един цял ден на крака не е лесно да изглеждаш млад, особено ако си на моята възраст. Затова пък самочувствието ми е отлично.

— Да се качваме — предлагам. — Имаме цяла една нощ за приятни разговори.

И за да умилюстивя чернокосата екзотика, поемам галантно куфарчето ѝ.

Спалните ни купета са едно до друго. При туй между тях има врата. Това навежда вероятно Едит на известни предположения, но тя не казва нищо по тях. Заставаме край прозореца в коридора, за да дадем възможност на шафнера да оправи леглата. Движението по перона е в разгара си. Влакът тръгва след три минути.

— Била ли сте по-рано в Мюнхен?

— Никога.

— Жалко — отвърщам.

Но тя не запитва защо е „жалко“ и разсеяно гледа през прозореца.

— Нещо не сте в настроение.

Едит ми хвърля бегъл поглед:

— Личи ли си?

— Не много, но може да се отгатне.

— Аз рядко съм в настроение. Предполагам, че за да бъде човек в настроение, трябва да има известна причина.

— Така могат да говорят единствено алкохолиците — възразявам. — За жена на вашата възраст е нужна причина само, за да не бъде в настроение.

— Аз мога да бъда в настроение и без извънредна причина. Постоянните ми са достатъчни. Впрочем нека не се отегчаваме с такива разговори.

Тя замълчава, наново ме поглежда бегло и добавя:

— Завиждам на хора като вас.

— За какво точно? За „Хронос“ или...

— За това, че не губите самочувствието си дори когато работите ви не вървят.

— Работите ми вървят отлично.

— Имате предвид преговорите със „Зодиак“?

Иронията е доловима и без шесто сетиво.

— Да, и тях имам предвид — отвърщам спокойно. Жената ме поглежда недоверчиво, обаче не възразява.

— Скъпа Едит, — казвам добродушно. — Понеже ни предстои да работим заедно, трябва да ви обясня още отсега известни неща: обикновено колкото една сделка е по-доходна за теб, толкова по-малко доходна е за другия. Следователно толкова повече усилия са нужни за сключването ѝ. Аз мога още утре да започна работа със „Зодиак“, и то работа за продължително време. Но едно такова избързване ще се отрази чувствително на печалбата ми, и съвсем не в благоприятна посока. Затова предпочетох да загубя няколко седмици време, обаче да спечеля повече пари. Знам, че времето е също пари, но време или пари — това е вече въпрос на вкус.

От перона се чува заглушено изсвирване. Две момичета, застанали под прозореца, вдигат ръце, само че не към нас. Мене специално никой никога не ме е изпращал. Влакът потегля меко и лентата на перона запълзва назад, за да отстъпи място на редица товарни вагони, на семафорите и на неясните сенки на нощта.

— Благодаря за урока — кима Едит. — Още повече че не ми го дължите. Нямах намерение да се бъркам в работите ви.

— Защо не. Това е далеч за предпочитане пред една секретарка, която мисли само за заплатата си. Участието ви е за мен свидетелство,

че мога да разчитам на вас.

Тя ме поглежда изпитателно, но казва само:

— В такъв случай наградете ме с една цигара.

Шафнерът е оправил леглата в кабините ни и е отминал нататък. Едит пуши изправена до прозореца и гледа навън, обаче прозорецът е тъмен от нощта и от алпийските масиви, затулили небето. Жената изпушва до половина цигарата и я хвърля в пепелника.

— Ужасно ме боли глава. Позволете да си легна.

— Разбира се. Лека нощ.

Аз също се прибирам. Тъкмо навреме, за да чуя внимателното затваряне на резето от обратната страна на вратата. Такова недоверие, и то от страна на личната ти секретарка...

Добре, че тая вечер имам други грижи.

Свалям костюма си, обличам рубашката на пижамата, запалвам предпоследната за тоя ден цигара и се обтягам на леглото. Въпросите, които ме занимават, са същите, дето съм ги носил в главата си през целия ден, зает с баналната суетня около заминаването. Те са два, и то от съдбоносна важност. Първо: верни ли са свидетелствата на Моранди. Второ: ще мълчи ли Моранди.

Отговорът на втория въпрос е значително по-важен от практическа гледна точка, обаче аз съм направил всичко необходимо той да звучи положително. Да накараш един човек да проговори в даден миг е трудно, но още по-трудно е да го накараш да мълчи продължително време. Работата не е да размахваш под носа на човека пистолет или пачка банкноти, за да изкопчиш някое сведение, а на следния ден да сложат кръст и на тебе, и на цялата операция. Работата е да създадеш около човека такава обстановка, че той да не може да върши друго освен това, което ти желаеш да върши и в момента, и по-късно. Моранди ще мълчи, защото отгук нататък неговата сигурност е в пряка зависимост от моята сигурност. Той е убеден, че моето премахване няма да оправи нищо, а ще бъде прелюдия към собственото му премахване. Защото компрометиращият материал ще остане и ще бъде пуснат в ход от други.

Този компрометиращ материал бе, разбира се, един блъф, но само до известен миг. Аз не разполагах със запис на разговорите между Моранди и Ферари, обаче разполагам със запис на един по-важен разговор — между Моранди и мене. И записът наистина е вече

на сигурно място, така че евентуалната ми смърт няма да свали от плещите на Моранди никакво бреме, ако не смятаме за бреме собствената му глава.

Мустакатият е разбрал и една втора истина: той не може да разчита на досегашните си господари. Той не може да чака нищо добро от тях. Това му е достатъчно ясно не само от убийството на Конти, но и от наблюдението, на което сам е бил подложен известно време. Моранди разбира, че ако са го пощадили, то е не толкова от особено доверие, колкото от желание да го използват като примамка. Засега ония са убедени, че примамката не е дала резултат, и Моранди е оставен на мира. Обаче достатъчно е някой отново да прояви интерес към него, за да изчезнат и този някой, и самият Моранди с цел брутално, но ефикасно да се пресече дирята.

Дирята, водеща накъде? Тая мисъл ме връща отново към първия въпрос, най-важния за по-нататъшното развитие на операцията — истината ли е казал Моранди, или ми е изплел едно измамно ръководение от полуистини и чисти лъжи. Досега не съм имал време да обработя подробно наум информацията, получена от мустакатия. Обаче откъслечните размисли и преди всичко проверките, направени чрез самия разпит, ми дават основание да смятам, че Моранди е казал истината, и то вероятно цялата истина, която е на негово разположение. За жалост това, което е на разположение на мустакатия, представлява съвсем незначителна част от това, което ме интересува. И все пак за пръв път от мига на влизането ми в играта, подир цели два месеца чакане, разтакане и поемане на неизбежни рискове, аз съм се добрал до нещо важно, до един нов елемент, отиващ отвъд Моранди, до едно проникване по-нататък в тая непроницаема история.

Това е името на човека, който е предавал инструкции и материали на Моранди. И този човек е на работа в „Зодиак“, също както Конти и мустакатият. Името на солидната почтена фирма твърде много се преплита с не тъй почтените сделки на шпионажа и туй идва да потвърди първоначалната ми хипотеза „Зодиак“ плюс ЦРУ, макар че съм решил да се пазя от прибързани хипотези.

Така или иначе установяването на делови връзки със „Зодиак“ в момента излиза на преден план в намеренията ми. Моранди е вече изигран коз. Трябва да се потърсят други пътища, за да се стигне до следващата писта.

Личността на човека с огледалните очила продължава да бъде едно от неизвестните в задачата. Образът на това продълговато лице, бледо и заплашително в своето безстрастие, упорито ме преследва като идея-фикс. Моранди твърди, че няма представа кой може да бъде тоя тип, макар да му го описах най-подробно. Моранди изобщо знае за аферата Конти само това, което неговият шеф му е доверил с късна дата не с цел за информация, а за сплашване.

„Нашият Конти — каза шефът — беше с непоправимо развален характер от комара. Затова от всичко правеше комар, дори от най-сериозните работи. Той ни съобщи, разбира се, за предложението на фотографа, но само един час преди решителната среща. Очевидно беше се уплашил в последния момент и бе решил да си подсигури тила. Той се опита дори от тази информация да извлече изгода, като изпроси да го възнаградим. Както знаеш, възнаградихме го. Работата се получи малко груба, ние пипаме в други случаи по-чисто, обаче за това вината бе пак у Конти. Беше му дадена инструкция да заведе фотографа у дома си и там да ми предаде сведенията. Тогава двамата щяха да се самоунищожат и да си разделят отговорността за двойното убийство. Но Конти и тук се оказа негодник. Навярно така е подхванал разговора, че онзи веднага се е усъмнил и е казал сбогом. Добре, че в съседство имаше наши хора и навреме тръгнаха подире му. Изобщо понякога се налага да променяме плановете си. Но не и решенията. Защото да променяме решенията, би означавало да променим и принципа. А принципът е веднаж завинаги установен и ти го знаеш: за честната работа плащаме с пари, за нечестната — с куршум.“

Всичко това е вече почти без значение за по-нататъшния ход на операцията. Но мислите на човека не могат да се свият само в обхвата на една операция, колкото и голяма да е тя. Винаги остава и нещо отвън — дреболии без полза, спомени без значение, картини, които би трябвало да изхвърлиш от мозъка си, но които се загнездват там и не искат да си отиват, като картината на сгърченото до парапета тяло с премазаните потръпващи нозе, с разбитата глава и смачканата бяла панама, пропита с кръв.

„Хайде стига, да спим!“ — промърморвам, като искам с тая трезва заповед косвено да намекна на картината да върви в забравата и да не ме отвлича от реалното. Обаче така става с мене, че когато съм уморен, най-трудно заспивам и колкото съм по-уморен, толкова по-

бодро работи главата ми, само че на празни обороти, забулена от мъглявините на минали неща, на неприятни видения и смътни предчувствия.

„Денят наистина бе напрегнат, но резултатен“ — казвам си. За разлика от сегашните ти фантазии. Освен тичането по визите и подготовката на асортимента от мостри, ценоразписи и пр., наложи ми се да се погрижа малко за гардероба си, за да добия по-индустриален вид. След това трябваше да драсна някои картички до близки хора в родината и да навестя отново господин Георг Рос, макар тоя род визити да са забранени по принцип освен в изключителни случаи.

Случаят наистина бе изключителен. Миниатюрният магнетофон, който съвременно бях купил, бе доказал, че си струва многото пари. По принцип не обичам тоя род техника, която те заставя да мъкнеш микрофон под формата на игла за вратовръзка, да прекарваш проводник под ризата си, да пробиваш джоба, си, за да скачиш проводника, и да бъркаш уж за щяло и не щяло в тоя джоб, за да включваш и изключваш апарата. Но понякога тия фокуси са неизбежни. Малката ролка, поставена в плик и предназначена за скъпия Мерсие, бе в състояние да направи евентуалната ми ранна кончина не тъй фатална за делото, а може би и да отложи тая кончина до една по-подходяща възраст.

— Извинявам се, че пак ви безпокоя — казах на господин Рос. — Знам, че това не е твърде в правилата.

— О, не се притеснявайте — усмихна се домакинът. — Аз съм стар човек. Няма от какво толкова да се боя.

„Ти също — казвам си. — Така че замирай и заспивай. Изобщо взимай пример от секретарката си.“ Каква порода. Просто странно как видението на тия разкошни форми до тоя момент не ме е обсебило и не ме е накарало да разбия крехката преграда, разделяща така противоестествено жената от мъжа.

* * *

Напрегнатият размисъл, както и видението на разкошните форми неусетно са преминали в съновидения и аз чувам съвсем смътно и отдалеч тропането по вратата и гласа на шафнера:

— Господине, пристигахме!

Четвърт час по-късно, гладко избръснат и ухаещ на „палмолив“, излизам в коридора. Едит е изправена до прозореца с безупречно подредена коса — тая здрачна коса с цвят на гарваново крило — и разсеяно наблюдава прелитащите навън скучни сиви сгради, складове за железария и празни места, предвещаващи скорошното влизане в Мюнхен.

— Добре ли спяхте? — питам в стила на добрия тон.

— Много добре, мерси — отвръща тя.

Но лицето въпреки пресния грим говори друго. То е бледо и уморено.

— Вие сте възприели и тайните на козметиката — забелязвам. — Досега, ако се не лъжа, не се гримирахте.

— Не ми ли позволявате?

— Защо не. Само ако ми разрешите един съвет, не злоупотребявайте със зеленото и синьото под очите. Художниците смятат, че това са бои повече за пейзаж, отколкото за портрет.

— Вие разбирате и от изкуство?

— Да — казвам. — Чел съм книгата „Ван Гог — художник на слънцето и на лудостта“. Четох я веднаж, когато пак пътувах — някой я беше забравил в купето. За жалост пътуването свърши едва когато бях на пета страница. Тия книги са поучителни, но малко тежко се четат.

Жената слуша глупостите ми с половин ухо и продължава да гледа през прозореца. Влакът е намалил ход и вече навлиза сред върволици вагони, подсказващи, че пристигахме.

— А сега? — обръща се към мене Едит, когато влакът съвсем намалява ход. — Какви са плановете ви за днес?

— Ще ви кажа. Най-първо да намерим хотел.

— Бих се радвала много, ако отседнем нейде близо до гарата. Наистина не се чувствавам добре.

Хотелът, който намираме, е близо до гарата, при това модерен и приветлив.

— Една стая ли желаете? — пита човекът на гишето.

— Две — избързва да каже Едит.

— Две стаи — потвърждавам. — Дамата е моя секретарка.

— Вие не пропускайте случай да подчертаете шефството си — казва ми тя малко по-късно в асансьора.

— Само в случаите, когато трябва да ви внуша да не се изказвате преди мене.

Стаите ни са една до друга и след като изчаквам от учтивост половин час, потропвам на вратата на Едит:

— Елате, ако сте си починали. Имаме малко работа.

Работата е да позвъним на Рудолф Бауер, внос-износ. Едит набира номера, свързва се церемониално от името на своя шеф със секретарката на отсрещната страна, секретарката на отсрещната страна се свързва на свой ред с шефа си и в резултат на целия този ритуал най-после съм в пряка връзка с търсеното лице.

— Добро утро, обаждам се от името на един ваш близък. Имам да ви предам нещо от негова страна.

— Много ми е приятно — отвърща енергичен младежки глас. — Кога ви е удобно да минете?

— Когато ще бъде удобно на вас.

— Дванайсет, добре ли е?

— Отлично е.

Секретарката ми следи с известна изненада оперативността и ефикасността на разговора ми. За да дам добавъчна храна на адмиращията ѝ, аз изваждам грижливо опакованите мостри и търговските си книжа, поставям всичко в елегантната кожена чанта, поглеждам часовника на ръката си — един автентичен „Хронос“ — и предлагам:

— Имаме време да се разходим из града.

— Ако не смятате тая разходка за служебно задължение, бих ви помолила да ми я спестите.

— Както обичате — отвърщам безучастно, вземам чантата в ръка и излизам.

Мюнхен е може би чудесен град, но не в часовете на лятната жегга. Затова подир късо колебание решавам да се запозная вместо с него с бирата, носеща същото име. Тя е отлична. И то тъкмо при жегга.

В дванадесет без една минута заставам пред секретарката на Бауер, а минута по-късно и пред самия Бауер. Нека се разбере, че немската точност може да бъде постигната и от някои други нации, като швейцарската.

Бауер, противно на гласа си, не е съвсем млад, във всеки случай не по-млад от петдесетте. Но в лицето му и в стойката на тялото му има нещо енергично и стегнато, извикващо идеята за парадни униформи, студентски дуели и казармени плацове. Той прочита за по-малко от минута писмото на Моранди и веднага минава на въпроса:

— Каква е офертата ви?

Френският му език е твърд и отсечен, не по-малко от държането.

Повтарям в общи линии сбитото си изложение, направено неотдавна пред директора на „Зодиак“. Изваждам за по-голяма нагледност и мострите заедно с подробните ценоразписи.

Бауер ме изслушва внимателно, после хвърля бегъл поглед на мострите и кима:

— Мисля, че ще мога да направя нещо за вас. Какво точно и как, това ще бъда в състояние да ви кажа не по-рано от два дни. За колко време сте тук?

— За колкото е нужно.

— Отлично. В такъв случай да се уговорим...

Той прелиства бележника на масата си и определя деня и часа. След което ми подава твърдата си като дърво ръка и ме отправя.

Доброто на песимиста е не само че предвижда най-лошите неща, но и че когато тия лоши неща не дойдат, той вкухва насладата на приятния сюрприз. Песимистът е единственият човек, който се радва, когато очакванията му бъдат излъгани.

Втората среща с Бауер ми доставя именно подобна изненада. Не изведнаж, разбира се, и след доста напрегнати обрати.

— Часовниците ви са качествени — казва вместо встъпление представителят на местния внос-износ. — Но те имат един дефект: трудно продаваеми.

Очаквам, че ще ми сервира бележките, вече известни от срещата в „Зодиак“, затова бързам да възразя. Бауер търпеливо ме изслушва, после забелязва:

— Не се разбрахме. Непродаваеми са не поради не доверието на купувачите, а поради опозицията на продавачите. На вашата стока е организиран бойкот и вие би трябвало да знаете това.

— О, бойкот! — махам пренебрежително с ръка. — Това са интриги на някои швейцарски фирми. Никой не е дотам властен да установи бойкот на целия световен пазар.

— Не бъдете чак толкова сигурен — поклаща глава Бауер.

После, сякаш между другото, запитва:

— Вие, мисля, съвсем отскоро сте собственик на „Хронос“?

— Съвършено вярно.

— А преди това с какво се занимавахте?

— Със същото. Само че не като производител, а като търговец.

— Имахте магазин?

— Да.

— Къде?

— В Лозана.

— Търговията трябва да е вървяла добре, щом сте натрупали пари, за да купите цяло предприятие.

— Парите са натрупани от баща ми, не от моите сделки. Баща ми беше старомоден човек и се боеше от рискованите операции. По-голямата част от средствата си държеше в суха наличност, а търгуваше само с незначителни суми, за да си осигурява всекидневното.

— Вие, значи, сте нарушили това златно правило?

— Ако едно правило не носи злато, то не е златно правило. Човек трябва да играе по-наедно играта, иначе тя не си струва труда.

— Не мислите ли, че поемате твърде голям риск? — запитва Бауер и ме поглежда внимателно.

Издържам погледа му спокойно, но без нахалство.

— Рискът е пресметнат — отвърщам. — В най-лошия случай ще продам всичко и пак ще изляза с печалба.

— Ако има кой да купи... — възразява Бауер. — И ако конкуренцията не мине към по-драстични мерки. Има и драстични мерки, господин Ролан!

— Никакви мерки не ме плашат — отвърщам. — Пресметнатият риск също е риск, разбира се, но днес къде няма риск?

Бауер отново ме поглежда внимателно. После запитва:

— А кое ви накара да се насочите именно към „Зодиак“? „Зодиак“ не е специализирана фирма по часовниците.

— „Зодиак“ по нищо не е специализирана. Обаче това е солидна фирма. За да парирам бойкота, ми трябва тъкмо една солидна фирма.

— Солидни фирми има много.

— Тия като „Зодиак“ обаче се броят на пръсти. „Зодиак“ сключва маса сделки със страните зад „желязната завеса“. А това е тъкмо

пазарът, където никакви бойкоти не могат да бъдат в сила.

— Вие сам не можете ли да имате връзки отвъд „желязната завеса“?

Въпросът е подхвърлен съвсем небрежно.

— По кой начин?

— Не знам. Питам просто...

Той продължава да пита все тъй просто в течение на още близо два часа. Трябва да му се признае, че води разпита умело, макар и твърде директно, и че прави всичко необходимо, за да не ми пресъхнат устата: секретарката внася бутилка скоч и на два пъти подновява запасите от лед и сода.

— Надявам се, че не съм ви уморил прекалено — казва най-сетне Бауер, като поглежда часовника си.

— Не, но ме озадачихте — отвърщам с добродушна усмивка.

Домакинът също се усмихва, макар и не тъй добродушно:

— Сам разбирате, че когато работим с някого, трябва да знаем с кого работим. А моята фирма, господин Ролан, въпреки неблагоприятната ситуация има намерение да поработи с вас.

Ето най-после и часа на приятната изненада.

— За нас, разбира се, е трудно да разбием блокадата, създадена около вашата продукция. Но ние имаме известни пазари в Африка и сме наклонни да почнем с една първоначална сделка за десет хиляди часовника, колкото да изпробваме пазара.

Погледнато от страна на грубата корист, съобщението звучи приятно, обаче моята гледна точка в случая е различна. Затова едва се съдържам да не запитам: „А «Зодиак»?“

— Що се отнася до „Зодиак“, там работата е по-сложна. Както ви е казал и Моранди, аз имам известни връзки с ръководството на фирмата, но съвсем не съм всемогъщ. Прочее налага се да почакате още няколко дни, за да видим резултата от направените сондажи. Надявам се, че имате възможност да почакате.

„Да чакам? Че аз съм професионалист по чакането“ — би следвало да отговоря, обаче казвам:

— Разбира се. Мога да ви оставя телефона си.

— Именно. При следната среща ще оформим и сделката.

Давам вид, че отлагането на сделката не ми е прекалено приятно, но замълчавам, както приличието го изисква. И ние се разделяме с

къси озъбени усмивки, след като Бауер ми връчва за миг парчето дърво, което му служи за ръка.

Едит приема с явно огорчение вестта, че се налага да останем още няколко дни в Мюнхен. През цялото време досега тя не е напуснала стаята — освен за да слезе да се нахрани в ресторанта на хотела — под предлог, че е настинала, боли я глава, уморена е и пр. Засега тя съвсем не ми е нужна и аз я оставям да се занимава с лошото си настроение, като посвещавам своето внимание на мюнхенските забележителности и главно на онази от тях, която има второто агрегатно състояние, а именно течното, придружено с обилна пяна.

Изминала е цяла седмица, когато най-сетне една заран секретарката на Бауер позвънява, за да ме покани на очакваната среща.

— Съжалявам, че ви отнехме толкова време — казва вместо предговор Бауер, — но се надявам, че това не е било напразно. Имам сведения, че сделката със „Зодиак“ ще може да се осъществи, и то без протакане. Нашият малък договор също е готов.

Той ми предава екземплярите на договора и аз, както се полага на трезво-недоверчивия аферист, внимателно го прочитам. Всичко е в ред.

Бауер взема от мене екземплярите, обаче вместо да премине към ритуала на подписите, слага дървената си длан отгоре им и отправя неподвижен поглед в лицето ми:

— Има една последна подробност...

„Дано да не е от тия, дето всичко развалят“ — помислям.

— Договорът, както и сделката със „Зодиак“ могат да бъдат осъществени и да ви донесат крупна печалба, а могат да останат и само една хубава илюзия. Всичко зависи от вас.

— А именно?

— Вие вероятно разбирате, че и двете сделки носят изгода главно на вас, а не на моята фирма. Това е един вид услуга, която ви правим. Следователно като разумен човек вие трябва да знаете, че услуга се прави срещу услуга.

— А именно?

— Специално на моята фирма вие не можете да бъдете особено полезен. Обаче по известни стечения на обстоятелствата освен фирмата си аз представлявам и един друг институт. И тъкмо на този институт бихте могли да услужите. Вероятно се сещате, че става дума за разузнаването.

Той млъква и ме поглежда внимателно.

Учудването, което изигравам, не е нито много силно, нито много слабо. То е точно колкото следва да бъде учудването на един несведущ, но лишен от прекалени скрупули човек.

— Струва ми се, че разбирам — отвърщам, като издържам без стеснение погледа на Бауер. — Само че, както знаете, моята специалност е съвсем друга и не ми е ясно в какво бих могъл да бъда полезен на вашия... институт.

— Това ще ви стане ясно, след като се договорим по главното. Колкото до специализацията, за това не се тревожете. Хората на разузнаването не са някаква особена раса. Това могат да бъдат и търговци като вас, лекари, адвокати, учени, изобщо всякакъв вид най-обикновени граждани.

— Чувайте, господин Бауер — казвам, като се размърдвам неудобно в креслото си. — Не може ли услугата, за която става дума, да има малко по-банална форма: известна комисиона или процент за вас, изобщо, нали разбирате, не искам да се забърквам в неща, които не са моя работа, и то в един момент, когато собствените ми работи съвсем не са тръгнали блестящо.

— Вашите работи могат да тръгнат блестящо само ако се заловите и с другите. При това трябва да ви предупредя, че никакви особени подвизи няма да се искат от вас и че изобщо не рискувате нищо друго, освен да понатъпчете джоба си...

— Благодаря — казвам, — но аз не съм дете и знам, че никой не е готов да ти тъпче джоба с пари за дреболии.

— Не става дума за дреболии, а за неща, които с нищо няма да накърнят спокойствието и сигурността ви — уточнява Бауер. — Сделките и печалбите, всичко това е много приятничко, обаче не забравяйте, че ако комунизмът надделее, нищо няма да остане не само от печалбите ни, но и от самите нас. Хората на свободна Европа имат граждански дълг, господин Ролан!

Ние продължаваме пазарлъка още известно време все в тоя дух, като Бауер фигуративно ми посочва ту джеба, натъпкан с пари, ту комунистическата опасност, додето аз в края на краищата съм принуден да капитулирам, и то не толкова от уплаха пред призрака на комунизма, колкото от страх пред финансовия крах.

— Добре — отстъпвам. — Кажете какво искате от мене.

— Ще ви кажа всичко най-подробно. Но първото, което трябва да сторите, е да продадете „Хронос“.

— Как? — извиквам аз, тоя път без сянка на симулация. — Да продам това бижу на техниката?

— Именно — кима спокойно Бауер. — Да продадете бижутото. Окончателно и без колебания.

И ето ние отново сме във влака — аз и секретарката ми. Докато в Мюнхен тя отиваше всеки ден от зле към по-зле, сега долавям внезапни признаци на съвземане. Лицето на жената изглежда спокойно и свежо без помощта на всякакъв грим. Не че от цялото ѝ същество лъха опиянение от живота, тя едва ли е способна на подобно нещо, но признаците на меланхолията и мигрената са просто безследно изчезнали. До такава степен, че Едит скланя да погостува в купето ми и да изпуши една цигара.

Секретарката сядна на леглото до прозореца и кръстосва крака, при което бедрата ѝ се очертават изразително под тясната пола. Погледът ми неволно се насочва към тия полускрити прелести, но жената бърза да ме изстуди:

— Все още не мога да разбера защо бе необходимо да ми кажете едва в последния момент, че ще пътуваме не за Женева, а за Амстердам.

— Защото едва в последния момент възникна причината да тръгнем за Амстердам — импровизирам аз.

Не обичам дребните лъжи, но понякога това е единственият начин да се избягнат дългите и безполезни пререкания.

— Толкова секретна ли е тази причина?

— Ни най-малко. Касае се за преговори с главната дирекция на „Зодиак“. Изобщо касае се тъкмо за онова, в което вие тъй дълбоко се съмнявахте.

Тя ме поглежда изпитателно, обаче не казва нищо.

— Вие изтърпяхте едно ужасно главоболие в Мюнхен! — забелязвам съчувствено, но без всякаква връзка.

— Нямате представа колко ужасно! — потвърждава тя.

— Човек без качествата на вашата физика би отишъл направо в гроба. Да не излезеш една седмица от стаята, не главоболие ще те налегне, а може да стигнеш и до самоубийство.

При тия думи протягам ръка и затварям купето.

— Оставете вашите безсолни шеги и не затваряйте вратата — казва Едит, впрочем без да губи спокойствието си.

— Ужасно течение става. Един главобол може да се върне също тъй лесно, както си е отишъл. И после, трябва да поговорим.

Тя ме поглежда с познатата сянка на напрежение в кафявите очи:

— За какво точно?

— За маса неща. Можем да почнем например с такава подробност: от кого се бояхте в Мюнхен?

— Бояла съм се?

Тя се размива с тоя звънък, даже твърде звънък смях, който обзема някои жени, щом им сервираш неудобния въпрос.

— Добре, тогава да почнем от друго: какви са специалните ви интереси към „Зодиак“?

Тя е спряла да се смее и сега ме гледа студено, почти неприязнено:

— Трето има ли?

— Има и трето, и четвърто, и пето. Без да говорим за обясненията, които ми дължите по повод на многобройните си лъжи.

— Кой по-точно имате предвид?

— Всичките. Трябва да ви кажа, че нито една от лъжите ви не е минала. Може да не съм специалист по живописиста, но не съм и глупакът, за който ме вземате... сластолюбивият патрон, който избира секретарките си според закръглените им форми...

Тя мълчи и продължава да ме измерва с недружелюбен поглед.

— Аз постъпих коректно с вас: предложих ви място в един момент, в който търсехте работа, осигурих ви заплата, фантастично висока, ако се има предвид служебната ви незаетост, а вие отговаряте на всичко това с лъжи и неискреност.

— Не мога да разбера за какво точно говорите — казва тя, сякаш току-що се пробужда. — Работила съм толкова, колкото сте ми давали работа. Що се отнася до другото, не съм се спазарявала да ви разкривам душата си, макар да не разбирам кои мои въображаеми лъжи са ви разстроили.

— Вижте, Едит, ние разполагаме с цяла нощ пред нас, но аз нямам никакво намерение да я прекарвам в красноречие. Ако не желаете да отговорите и тоя път на прямотата ми с прямота, нека

смятаме разговора за приключен. Ще ви платя утре обезщетението, полагащо се по договора, и можете да се смятате свободна.

Обезщетението за неустойка е доста значително, така че думите ми би трябвало да прозвучат по-скоро като едно хубаво обещание, отколкото като заплаха. Обаче, както и очаквам, Едит съвсем не ги приема откъм тая им страна:

— Но кажете в какво собствено ме обвинявате? Кога съм ви излъгала? Какво не съм ви казала?

— Вече ви зададох два въпроса.

— Добре, ще ви отговоря. Що се отнася до Мюнхен, вие наистина познахте. В тоя град има един човек, когото не желяех да срещна. Нито него, нито близките му. Един човек, който на времето постъпи некрасиво с мен, след това с късна дата се сети да ме гони. Обаче това е съвсем лична работа и не разбирам защо е трябва да я споделям с вас. Що се отнася до „Зодиак“, тук направо грешите. Не съм имала към тая фирма никакви специални интереси освен това, че можеше да ми осигури постоянно място и от време пътуване за сметка на фирмата.

Начинът, по който е отговорила на двата въпроса може да бъде приложен, разбира се, и към всички следващи. Затова решавам, че спазването на правилото „пестете ни времето“ изисква сам да поема инициативата. Запалвам цигара, притварям за минута очи, колкото да събера мислите си и да дам възможност на жената да се пребори със страховете си, после казвам:

— Вие сте завършили френска литература преди четири години. Тоя факт бе твърде лесен за установяване. От тия четири години една сте прекарвали в курсове по машинопис и половин — при „Фишер и Ко“. Прочее губят ви се две години и половина, които трудно могат да се обяснят с безделие, като се има предвид енергичната ви натура и особено свидетелството ви, че не сте имали близки хора, готови да ви издържат повече.

Тя се опитва да възрази нещо, но аз я спирам:

— Чакайте, това е още само началото. Минаваме към втори момент: останали сте без работа и напускате Цюрих, понеже не можете да намерите място. Но една също лека справка с периодичния печат и по-специално с колоната за малки обявления установява, че в Цюрих по същото това време всекидневно са се търсели средно по пет-

шест машинописки и секретарки. Трето: пристигате в Женева да гоните късмета си и първото, което научавате от една ваша позната, е новината за вакантното място в „Зодиак“. Обаче всъщност мястото в „Зодиак“ се беше овакантило само два дни преди нашата среща, което също не бе трудно да се установи по колоната на малките обявления. А вие бяхте пристигнали десет дни преди това и бяхте прекарвали тия десет дни със скръстени ръце, макар в споменатите колони всекидневно да са се появявали съобщения за вакантни места в други предприятия.

Едит мълчи и гледа пред себе си, сякаш това, което говоря, не се отнася до нея. Аз, напротив, я фиксирам през цялото време, защото знам от опит, че погледът действа, дори когато е отправен във фланг.

— Не искам изобщо да споменавам за лъжата ви относно въображаемата „позната“, освен ако наричате така мъжа, с когото се срещахте в Женева.

— И това ли ви дразни?

— Оставете диверсиите. Това не ме дразни в смисъла, който вие имате предвид, обаче ме навежда на определени изводи. Но нека първо да се върнем на въпроса за „Зодиак“. Вие имате нещастieto да изпуснете това жадувано място, но и щастieto в същия момент да ви бъде предложено друго, и то равностойно. Вместо да се зарадвате на тоя шанс, вие проявявате необясними колебания, отлагате отговора си за другия ден...

— Животът не ме е възпитал да вярвам на всеки срещнат...

— Минутка! И въпреки уговорката да ми се обадите заранта, се обаждате едва следобед...

— Казах, че ви бях търсила заранта...

— Но излъгахте. Защото заранта бях отсъствувал от хотела само по време на срещата си в „Зодиак“, а вие бяхте чули за тая среща предния ден и глупаво би било да ме търсите тъкмо тогава, когато знаете, че няма да ме намерите.

Тя мълчи. Протягам ръка през рамото ѝ. Не, разбира се, за да я прегърна, а за да хвърля угарката през прозореца.

— И ето, след повече от ден на необяснима нерешителност вие най-сетне се обаждате, за да манифестирате също тъй необясним ентузиазъм, да изразите удоволствие...

— Може и аз да съм направила своите проверки, както вие сте ги правили.

— Разбира се. Но проверките вие сте ги правили не само за да разберете дали съм собственик на „Хронос“ и що за предприятие е „Хронос“, а и за да установите какви са връзките ми със „Зодиак“. Въпросите, които ми задавате от време на време, също бият в тази цел. Изобщо, с две думи казано, вашето място при мене има известен интерес, доколкото самият аз съм някаква възможност за достъп до „Зодиак“.

Запалвам цигара, за да дам възможност на жената да отговори, обаче тя предпочита да мълчи и да гледа пред себе си. Може би не трябва да бързам. Може би тъкмо в този момент Едит обмисля поредната си лъжа и щом я намисли, услужливо ще я предложи на вниманието ми.

— В обвиненията ви освен голяма доза мнителност има и някои верни неща — признава най-после тя. — Ключът на всичките ми постъпки е интересът към „Зодиак“, вие сам сте разбрали това. Всъщност не толкова към „Зодиак“ като фирма, колкото към един определен човек от тая фирма. Но това е една съвсем лична история.

— Слушайте, Едит: вие сте страшно затънала в тия лични истории. Една в Мюнхен, втора в „Зодиак“... Само че аз нямам никакво намерение да затъвам повече в лъжите ви. Тъкмо вашите постъпки свидетелствуват, че в случая няма никаква лична история. Вие действувате по чужда диктовка и за да пристъпите към действие, изчаквате чужди инструкции. Вашето колебание пред мястото, което ви предложих, ви беше необходимо, за да спечелите време да докладвате и да получите допълнително нареждане. Вашите срещи с приятелката в мъжки образ бяха извикани от същата необходимост. Не искам да ви насилвам да казвате нищо повече от това, което смятате, че може да ми доверите, но и не желая да ми досажда с глупави лъжи. Казах ви: утре ще си уредим сметките и ще се сбогуваме.

— Но аз не искам да се разделяме, вие сте ми нужен... — извиква полугласно Едит, като спонтанно се обръща към мене.

— Вие също сте ми нужна, обаче се въздържам... — промърморвам аз.

Защото при спонтанното обръщане лицето на жената се е озовало на педя от мене. Едит диша развълнувано, макар че гърдите ѝ

нямат нужда от дълбоко дишане, за да се видят размерите им.

— Бих искала да ви кажа всичко, но не мога... — прошепва секретарката, като ме хваща за ръката.

— Защо? Вие доста добре се изразявате.

— Защото именно не се касае до лична история... както сам сте го разбрали... защото тайната не е само моя тайна... изобщо не е моя тайна...

— Добре, не ви насилвам. Обаче съгласете се, че не е възможно да бъда свързан с човек, който има тайни намерения в една област, от която аз си вадя хляба.

Едит стисва в някакъв несъзнателен порив ръката ми и казва умолително:

— Обещайте ми поне да бъдете дискретен... Обещайте ми, че ще мълчите.

— За това няма защо да се боите. Стига, разбира се, интересите ви да не са против моите собствени.

— Морис... — казва жената с развълнуван глас, като съвсем ненадейно ме назовава по име. — Аз съм шпионка...

— А, шпионка... — промърморвам. — Само това ми липсваше.

Тя стиска ръката ми и ме гледа с разтревожени очи, сякаш сама е ужасена от признанието, което е направила.

— И на кое разузнаване служиш?

— На никое... На „Фишер и Ко“...

— Че какъв е тогава твоят шпионаж?

— Търговски.

— И такъв ли има?

— „Зодиак“ твърде много засяга интересите на „Фишер и Ко“ в някои области. Освен това в „Зодиак“ се разработват някакви проекти с по-далечна дата за поглъщане на известни предприятия и създаване нещо като монопол. От „Фишер и Ко“ искат да знаят подробности за проектите и изобщо да имат информация за всичко, което става в „Зодиак“.

Тя излага тия сведения с автоматичен глас и с израз на самоубиец.

— Но аз не трябваше да казвам на никого тези неща, на никого, разбираш ли?

„Все едно че си ги казала на никого. Една стара приятелка така ме наричаше — «господин Никой»“ — помислям аз, обаче произнасям само:

— Ясно. И успокой се. Не съм от приказливите. И твоята секретна мисия не ме засяга. При едно-единствено условие: да не вършиш глупости, в резултат на които да объркаш и моята работа.

Ние неусетно сме минали на ти, и другояче не би могло да бъде при един интимен разговор, изпълнен с шпионски признания.

— Няма да правя нищо без твое знание — обещава Едит. — За всичко ще искам съгласието ти. Така добре ли е?

Добре е. Но за да бъде още по-добре, трябва да доведе докрай едва започналия процес на успокояването. Това ме принуждава да се преместя малко вдясно и да прегърна през кръста Едит. Тая разкошна жена има изумително тънък кръст.

— О, Морис, да знаеш само как те мразех преди малко.

Въздържам се да отвърна на признанието с признание, понеже едрият ѝ бюст е притиснал гърдите ми и ми взема дъха. И после, приказките са излишни. Едит е в ръцете ми — в прекия и преносен смисъл на думата.

ПЕТА ГЛАВА

Длъжностите в „Зодиак“, изглежда, се раздават в зависимост от килограмите живо тегло. Директорът в Женева беше просто дебел. Главният търговски директор в Амстердам е направо огромен. Това е един исполин с оскъдна рижа коса, добродушно червено лице и обемист бирен корем. Името му, което бях научил още от Бауер, е доста трудно за изплюване — Ван Вермескеркен.

Великанът се е отпуснал лениво в креслото си зад двуметровото дъбово бюро. Червенината на лицето и косите му е такава, че директорът изглежда като нажежен и аз очаквам всеки момент някъде от темето му да лумне пламък.

— Много интересно — избоботва с добродушен бас Ван Вермескеркен, когато приключвам изложението си. — Много, много интересно.

Той поглежда доволното ми лице и все тъй добродушно добавя:

— Обаче вашият вариант е съвсем неприемлив за нас.

Исполинът натиска звънца върху бюрото и поръчва на появилата се тутакси секретарка:

— Донесете ни нещо за пиене, ако обичате.

„Щом ще има нещо за пиене, работата още не е загубена“ — решавам аз и вадя от джеба си цигарите.

— Моля! — сеца се в тоя момент Вал Вермескеркен и с леко пъшкане ми подава внушителна кутия пури.

Взимам една пура и докато я освободя от амбалажа и прережа края с клещите, секретарката вече е поставила върху масичката в ъгъла разхладителното. Както и следва да се очаква, то се оказва бира. Исполинът ме поканва с ленив жест, ние се отправяме към масичката и се настаняваме в тежките удобни кресла. Ван Вермескеркен с обигран жест отпущва две бутилки „Тюборг“ и напълва регалите. После все тъй обиграно надига своя, изпразва го до дъно, примлясква и с въздишка се отпуска в креслото си.

— Интересно, но неприемливо — резюмира той вече изразеното си становище. — Ще попитате: защо? Защото, драги господине, за да приемем вашата оферта, ние трябва да скъсаме връзките си с някои солидни швейцарски фирми, с които работим от дълго време. Не знам как сте предизвикали това, обаче вашето предприятие е подложено на пълен бойкот.

— Тия бойкоти траят три дни — отвърщам, пренебрежително. — Достатъчно е една крупна фирма като „Зодиак“ да сключи сделка с нас и бойкотът отива по дяволите.

— Вашето мнение за „Зодиак“ ме ласкае — избоботва директорът. — Боя се само, че вие малко ни надценявате. И заедно с това подценявате противника си. — Исполинът изговаря френските думи с английски акцент, което за един холандец не е чак толкова лошо. Той замълчава, поглежда към още неотворените бутилки, но се въздържа. „И по-малко течности“ — му е казал навярно домашният лекар при последната си визита. Ван Вермескеркен обаче в тоя момент е тъй застрашително червен, че аз бих му препоръчал повече течности, ако не иска от главата му внезапно да лумне пламък.

— Ако дадох един, общо взето, положителен отговор на нашия Бауер, аз имах предвид друг вариант — подхваща отново директорът. — Ние можем да бъдем купувачи. Но не на отделни партиди, а на цялото предприятие.

— Вие ми предлагате да продам „Хронос“? — запитвам, като едва не скачам от креслото си.

— Именно — кима спокойно рижият великан. — И смятаме, че нашето предложение много ще ви зарадва!

— Да ме зарадва? Вие ми предлагате самоубийство и отгоре на това искате да се радвам?

— Спокойно, спокойно — вдига ръка директорът. — В нашето предложение няма нищо тъй ужасно, както на вас ви се струва...

Вдигнатата ръка увисва за миг във въздуха, после се спуска и уж несъзнателно улавя една от пълните бутилки. Малко по-късно капачката с мек шум отхвърква на килима. Ако човек за всичко започне да слуша лекарите...

— Ние ви предлагаме не самоубийство, а спасение — обяснява исполинът, след като и вторият регал е изпит на един дъх. —

Самоубийството вие сам сте си го осигурили. Имаме сведения, че бойкотът ще продължи точно до момента на вашия фалит...

И той започва да ми излага всички ония аргументи, които са ми напълно известни, понеже немного отдавна самият аз притисках с тях нещастния основател на „Хронос“. При това очевидно хората на „Зодиак“ вече са направили проверките си, защото директорът разполага с пълни данни за предприятието ми.

— Вие имате един-единствен изход: да продадете. И един голям шанс: да продадете не на някой изнудвач, а на почтени, бих казал дори, щедри купувачи като нас.

През цялото време аз се държа в рамките на естественото за подобни случаи съкрушено състояние на духа, като дори забравям да изконсумирам налятата ми от исполина втора бира, макар че, между нас казано, жаждата не е патент само на Ван Вермескеркен. После, след като директорът привършва аргументите на шантажа си, вземам думата, за да обясня с почти покъртителна задушеvnост, че за мене „Хронос“ не е просто източник на печалби, че това е моята първа и вероятно последна любов, че часовниците са ми в кръвта по наследство и тъй нататък, като в своята задъхана изповед вмъквам доста кражби от съответните тиради на същата тема, произнесени на времето от Клод Ришар.

— Чудесно — заключава директорът, когато млъквам. — Това прави сделката още по-изгодна за двете страни. Защото, ако тая сделка се реализира, ние ще открием цял отдел за производство и търговия на часовници и ще имаме нужда от шеф на отдела.

— А моят директор? А секретарката ми? Всички тия хора, които са грижливо подбирани, за да се създаде един качествен трудоспособен организъм?...

— Но слушайте — избоботва Ван Вермескеркен. — Ние нямаме никакъв интерес да разнебитваме тоя организъм. Напротив, тепърва ще го разширим, за да създадем могъщо конкурентоспособно предприятие. Вашите хора няма дори да усетят промяната. Също както и вие... освен дето от плещите ви ще се смъкнат маса грижи.

При тия думи ръката му за по-голяма убедителност прави решителен жест и сграбчва последната пълна бутилка.

Продължавам още малко да се мятам в бурята на дълбоките душевни колебания, без да прехвърлям мярката. После само за

информация попитвам за цената. Тоя въпрос предизвиква насрещния въпрос на исполина:

— Колко заплатихте вие сам на предишния собственик?

— Ще ви кажа, макар че това е тайна, която засяга единствено мене и Ришар.

И посочвам точната цифра.

Хората на „Зодиак“ без друго вече сами са се добрали до тая цифра, нещо, което тутакси проличава от доволния поглед на исполина.

— Чудесно — кима той. — Следователно такава би трябвало да бъде и нашата цена, за да не се почувствувате оцетен.

— Но вие... — извиквам пламнал от възмущение.

Директорът отново вдига пълната си ръка:

— Чакайте! Казах, че така би трябвало да бъде, а не, че така ще бъде. Вие сте успели да купите наистина твърде евтино „Хронос“ и ние ще проявим към вас по-голяма отстъпчивост от тая, която сам сте проявили към предишния собственик. Ще получите пет на сто повече върху общата сума на сделката.

— Кажете десет на сто — отвърщам, — за да ми дадете сериозен подтик за размисъл.

Ван Вермескеркен се засмива полугласно със смях, напомнящ звука на гаргата.

— Не се отдавайте на мечти, господин Ролан. Вие сте делови човек. Пет на сто, това е нашето окончателно условие. И, позволете да забележа, то е твърде приемливо, като се има предвид размерът на сумата.

Аз, разбира се, настоявам на своите десет на сто, след това слизам на осем, но акулата с добродушна муцуна не мисли да отстъпва.

— Пет на сто — повтаря той чак додето идва моментът на раздялата. — И не бавете много отговора си. Ние рядко се решаваме на подобни сделки, обаче решим ли се, не обичаме да протакаме.

Навън вали. В тоя град често вали и най-вече тогава, когато си излязъл без чадър. Главната дирекция на „Зодиак“ се намира на тиха улица, недалече от центъра. Улицата е всъщност кей — край нея минава тих дълбок канал, чиято тъмна повърхност в момента е

раздвижена от капките на дъжда. Изобщо върви ми на вода. По-рано Венеция, после — Женева, сега — Амстердам.

Загръщам се в шлифера си и тръгвам по кея зает с мислите си. Пет или осем на сто — туй е последният въпрос, който ме занимава. Печалбата не е лошо нещо, но аз не съм кадър на Външна търговия и задачата ми не е да реализирам печалби. Безпокои ме това, което тъкмо трябва да ме радва: операцията се развива прекалено лесно, сделката може да се склучи тутакси, щом само пожелае. Разбира се, за „Зодиак“ е изгодно да си присвои предприятие като „Хронос“. Но готовността на директора да приеме и мене като зестра ме изпълва с недоумение. Тази готовност би била естествена за една редовна фирма, която мисли само за търговските си интереси, обаче е трудно обяснимо в случай, че фирмата е зашифрована шпионска централа. Излиза, че хипотезата ми „Зодиак“ плюс ЦРУ е доста прибързана. Може би в „Зодиак“ само работи някой от ЦРУ. Така или иначе, длъжен съм при всички случаи да почна оттам, отдето почвам. Друг път няма.

Намирам Едит в кафенето на Рембранд плейн, дето съм я оставил. На масата до празната кафена чаша има няколко кинописания, навярно също изконсумирани, ако се съди по скучаещото лице на жената. Тя ме поглежда изпитателно, за да разбере резултата, но понеже нищо не разбира, запитва нетърпеливо:

— Всичко добре ли мина?

— Зависи от коя страна ще го преценяваш — отвърщам уклончиво. — За мене не беше особено добре, обаче за тебе вероятно ще е отлично.

Изразът на нетърпение става по-отчетлив.

— Сведенията на шефовете ти се оправдават — казвам, като паля цигара. — „Зодиак“ наистина е на път да погълне някои предприятия. И първото по списък навярно ще бъде „Хронос“.

* * *

Два дни по-късно — срок нито много дълъг, нито прекалено къс — отново бивам въведен при червения исполин, за да му известя, че приемам условията.

— Отлично — кима доволно директорът. — Така и предполагах. Вие още от самото начало ми направихте впечатление на разумен и делови човек. Ще изпълним формалностите без протакане. Междувременно не е зле да се представите на нашия председател, господин Еванс. Аз вече съм му говорил за вас.

Секретарката на Ван Вермескеркен ме повежда из дълъг тих коридор с множество врати, додето се озоваваме в малка приемна и там ме предава в ръцете на втора секретарка, пазеща входа на светилището, обитавано от самия председател. Тя ме поканва да седна и услужливо ми предлага сутрешните вестници. Успял съм вече доста подробно да разгледам пресата, както и жената, хубавичка и с приветливо лице, когато телефонът най-сетне иззвънява и секретарката след няколко едносложни думи в слушалката ми посочва входа на светилището.

Първият бегъл поглед в кабинета, дето се озовавам, ме изпълва с подозрението, че додето съм чакал навън, председателят също е чел вестници. Те са пръснати в безредна купчина върху бюрото му. Господин Еванс все пак счита за нужно да стане от стола си и да ме посрещне, подавайки ми снизходително и отпуснато дългата си ръка.

Председателите на големите фирми са като английските крале — царуват, обаче не управляват. Затова бях очаквал да видя някоя музейна развалина, една от ония издънки на знатни фамилии, които вместо богатство са наследили само името, годно да им осигури парадна длъжност с добра заплата. Но човекът, който ме посреща, макар и надхвърлил петдесетте, изглежда в разцвета на силите си. Еванс е слаб и много висок, с оная леко приведена стойка, характерна за високите хора, които сякаш се движат в постоянен страх да не си чукнат някъде главата.

— Говоря твърде зле френски — отвърща той на приветствената ми фраза. — Макар че го разбирам.

— Аз съм почти на същото положение с английския — признавам.

Така че разговорът минава на два езика. Това не се оказва трудно, тъй като разговор всъщност не се завързва. С изключение на няколко къси реплики времето е посветено на два монолога. Моят — за възможностите, разкриващи се пред проектирания нов отдел, като се имат предвид безценните качества на часовниците „Хронос“. И

неговият — за характера на „Зодиак“, за малките колелца на отделните сектори, които образуват заедно една голяма машина, за предимствата на тая машина, която слабо се влияе от епизодичните кризи в отделен сектор, и тъй нататък, и тъй нататък. Имам впечатление, че повтаря нещо, научено наизуст за подобни случаи, но не се засягам, защото моят собствен монолог едва ли звучи по-оригинално.

Еванс говори без оживление и без да проявява особен интерес към реакциите ми, сякаш дава да се разбере, че изпълнява скучен и неизбежен ритуал. Красивото му мъжествено лице с израз на волево упорство напомня физиономията на един прочут холивудски киноартист, който тъкмо с тая физиономия бе натрупал милионите си. Само че артистът имаше сърдечен поглед, който в сублимните моменти можеше да става дори и нежен. А сивите студени очи на Еванс са с тежък неподвижен израз, израз на отсъствие, сякаш додето ви гледа, човекът мисли за друго или по-скоро сякаш зад тия човешки очи няма човек.

Наблюдавам събеседника си без видимо любопитство и също без видимо любопитство разглеждам обстановката. Огромният кабинет напомня по-скоро морски музей, отколкото делова кантора. Модели на старинни кораби, поставени под стъклени похлупаци, мореплавателни карти, колело на параходно кормило, компаси и барометри, без да се смятат раковините от всички видове и големини. В дъното се намират две врати. Едната е леко откряната, колкото да се види, че зад нея няма нищо повече от умивалник. Прозорците на кабинета, светещи от чистота, гледат към високите дървеса над кея.

— Да имате някакви специални желания? — запитва Еванс, след като привършва монолога си и помълчава.

Това означава „не мислиш ли да си ходиш?“ но аз решавам да се възползвам от случая:

— Бих желал да запазя досегашната си секретарка.

— Толкова ли е хубава? — вдига вежди Еванс.

И това е едничката проява на интерес и единствената шега, ако тази изтъркана фраза може да мине за шега.

— Въпрос на вкус. Тя е обаче отличен работник, свикнал съм с нея и...

— Добре, добре — кима Еванс. — Обадете се от мое име на Уорнър да уреди назначението й. Изобщо трябва да наминете към

Уорнър и за своето назначение.

И той става, за да ме накара най-после да разбера, че при един председател не може да се седи до безкрайност.

Тия хора ме прехвърлят един на друг като футболна топка — Ван Вермескеркен на Еванс, Еванс на Уорнър. „Наминете към Уорнър“ — това звучи невинно като: „Запалете една цигара.“ Обаче случаят се оказва по-друг.

Директорът на персонала Адам Уорнър е човек на моята възраст и вероятно не по-доверчив от мене. Равностойният противник винаги бързо се усеща, защото тутакси забелязваш някои общи черти на мисъл и действие между себе си и другия. Уорнър е в безупречен, небиещ на очи сив костюм. Лицето му също е сиво, неизразително, лишено от отличителни белези. Това би могло да се каже и за очите, тоя прозорец на душата, ако не е тяхната крайна подвижност и дълбоко спотаена подозрителност.

Той ме поканва да седна до бюрото и изважда от чекмеджето някакви формуляри, които впрочем дори не поглежда. Стаята му е малка, бих казал, мизерна в сравнение с импозантните кабинети на директора и на председателя.

— Говоря доста зле френски — предупреждава ме Уорнър.

— В такъв случай, ако сте готов да слушате лош английски...

— Това няма да обиди националното ми чувство — отвърща шефът на персонала. — Аз съм американец.

Американците, пътем казано, си въобразяват, че като са развалили английския, са направили от него съвсем нов език.

— Вие сте от Лозана, нали?

Кимама утвърдително.

— Швейцарец по националност?

Кимама повторно.

— Впрочем... — Тук той дава вид, че поглежда към документите пред себе си. — Вашата майка, мисля, е била българка.

— Арменка — поправам го.

— Но от България?

— Да. От Пловдив. Всъщност тя е напуснала тая страна още на младини.

— Разбирам. И повече не се е връщала?

— Само веднъж, доколкото знам.

— А вие кога сте ходили в България?

— Не съм ходил специално. Минал съм също само веднъж, на път за Турция.

— Кога по-точно?

И въртележката се завъртява. Въртележката от въпроси и отговори и въпроси към въпросите, и отклонения вляво и вдясно, и случайни запитвания, просто за да се намираме на приказка, и внезапни обрати, също тъй, както аз бих водил разпита, ако седях на мястото на Уорнър, а той заемаше моето. Защото това си е формен разпит, енергичен и изчерпателен, и човекът зад бюрото не проявява особено старание да му придаде по-куртоазен вид. Това е разпит и проверка, съдбоносна за мене, проверка на легендата, по всички кръпки и шевове, по най-дребните подробности, проверка, която заедно с напрежението ми носи и известна доза скрито доволство, защото нашите хора са пипали добре и всеки от въпросите, с които Уорнър разчита да ме притисне, е предвиден предварително и когато слушам тия въпроси, все едно чувам гласа на полковника там далеч, на хиляди километри оттук, в генералския кабинет, и в тоя миг ми е твърде приятно, че има такива сухи педанти като полковника, които не мирияват, додето не подложат на изпитание и най-микроскопичния детайл.

Сходството между мене и Адам Уорнър, което ми се струва да съм доловил още в началото, облекчава донейде положението ми, в смисъл, че тактиката му не е в състояние да ме изненада и че дори най-неочакваните му запитвания идват тъкмо когато съм уверен, че ще дойдат. Но това не изменя критичността на положението ми. Обиграността и проникателността на човека зад бюрото е гаранция, че няма да ми се размине нито един от възможните опасни въпроси. В тоя миг благославям готовността си да заговоря на английски. Недостатъчно доброто владение един език винаги дава маса оправдания да се бавиш, да замълчаваш и да прекъсваш фразите, сякаш напразно търсиш необходимата дума.

Това е игра. А при всяка игра съществува риск номерът да не мине. Отговорите ми могат да бъдат неуязвими и все пак да звучат тъй, че човекът отсреща да заключи: „Ти имаш непоклатима легенда, приятелю, обаче това е все пак легенда. Така че върви да лъжеш другаде.“ Затуй играта трябва да се води в два плана — убедителност

на фактите и убедителност на психологията. С други думи, да не излизаш нито за миг въвн от кожата на един въображаем безобиден и искрен човек, какъвто ти не си, но какъвто трябва да изглеждаш. В известни моменти следва да се пазиш от излишно забавяне, в други — от прекалено избързване. Има въпроси, на които е нужно да се отговаря тутакси, а има и такива, които изискват да се позамислиш, додето сервираш отдавна готовия си отговор. И всичко това трябва да става спонтанно, естествено, с цялата полагаща се гарнитура от погледи, лицев израз и телосложения. Също като на сцената, само че малко по-другояче. Защото едва ли някой артист е участвувал в пиеса, дето всеки излишен или фалшив жест може да му струва живота.

— Вашият интерес към миналото ми почва да ме смуцава — забелязвам с усмивка по едно време. — Надявам се, че някой от конкурентите ми не ви е сервирал някоя клевета...

— О, бъдете спокоен — усмихва се на свой ред Уорнър. — Не сме деца, да се хващаме за клевети. И изобщо въпросите, които ви задавам, са напълно в реда на нещата. Ние тук, в „Зодиак“, сме като едно голямо семейство. Държим за хората си, грижим се за тях и затова смятаме, че трябва да знаем всичко, което е свързано с тях.

Той ми хвърля един от късите си бързи погледи, безучастни, но смуцаващи със своята ненадейност, и запитва:

— Кога затворихте магазина в Лозана?

— През май миналата година. Непосредствено след смъртта на баща ми.

— И защо?

— Знаете, това е доста сложен въпрос. Баща ми беше твърде плах в сделките, работеше, колкото да не седи без работа, предприятието креташе едва-едва. Просто не виждах смисъл да го държа...

— Но смъртта на баща ви е била тъкмо една щастлива възможност — извинете за израза — да разширите работата.

— Съмнявам се. Аз поне мисля така. Магазините, знаете, са също като хората. Веднаж създадената лоша репутация трудно се променя. Нашата фирма в продължение на десетилетия минаваше за дребно квартално предприятие, търгуващо с посредствена стока...

— Може би сте прав — отстъпва Уорнър. — И така вие спуснахте ролетките през май миналата година?

— Да.

— А станяхте собственик на „Хронос“ в началото на юли тази година?

Кимам, като чакам напрегнато следващото.

— А какво сте правили в промеждутъка на тия две събития?

Това е въпросът, който отдавна чакам. Магазините са като хората, но също и легендите. И най-добрата легенда не може да бъде съвършена като всевишния. И най-добрата легенда си има свои по-слаби места.

— Пътувах.

— Къде по-точно?

Има въпроси, на които съвсем естествено можеш да отговориш с едно „не помня“. Уви, този не е такъв.

— Почти цялото време прекарах в Индия: Бомбай, Хайдерабад, Мадрас, Калкута...

— Индия? Защо тъй далеч?

— Тъкмо защото е далеч. Казах ви вече — въпреки синовните си чувства, че баща ми беше посредствен търговец. Ще трябва да добавя, че беше и тираничен родител. Не приемаше нито търговските ми възгледи, нито личните ми желаниа. На всичките ми искания да пътувам — аз винаги съм мечтал да пътувам — отговаряше винаги с една неизменна фраза: „Стоката пътува. Хората седят по местата си.“

Млъквам за миг, сякаш чувам отново гласа на покойния родител. После добавям снизходително:

— Какво искате — човек от старата школа. Скръбта си е скръб, но когато останах сам, почувствувах се като ученик, пуснат във ваканция.

— И се отправихте за Индия... Разбирам. Вие споменахте дори някои градове. Може ли по-подробно по тоя въпрос, хотелите и прочие...

И аз почвам подробно, с имената на всички ония места и забележителности, които никога в живота си не съм виждал освен на снимка, но чиито основни данни съм заучил наизуст.

Адам Уорнър ме слуша внимателно през цялото време, обаче нито веднаж не взема бележки, макар че самописката е в ръцете му и формулярите — пред него. Бележките вероятно ги взема магнитофонът.

Един часът минава, когато директорът на персонала най-сетне решава да ми даде почивка. Казвам почивка, защото данните положително ще се проверят и подир проверката ще дойде нова порция от въпроси. В тия неща няма сто начина на действие: предварителни проучвания, после изчерпателен разпит, после нови проучвания по невралгичните точки, а после добавъчен разпит, додето те изтърбушат или те оставят на мира.

— Надявам се, че не ви отегчих прекалено.

Подир три часа прислушване фразата звучи съвсем безсрамно, обаче аз само се усмихвам уморено:

— Не прекалено, но доста.

— Колкото до секретарката ви, въпросът ще бъде веднага уреден. Пратете я да наmine при мене.

Малко по-късно вече седя със споменатата секретарка в един уютен ресторант на Дамрак. Уорнър дотам е изцедил всичките ми жизнени сокове, че трябва да пресуша три халби, додето възстановя отчасти нормалното оросяване на организма си.

— Още дълго ли смяташ да се наливаш тъй и да мълчиш? — любопитствува Едит.

— Тъкмо привършвах. И вече се готвех да ти съобщя първата новина: минаваш на щат към „Зодиак“.

— Ти си чудесен!...

— Втората — прекъсвам я — също заслужава вниманието ти: оставаш моя лична секретарка. Така че бъди почтителна в държането си.

— Ще бъда твоя робиня.

— Засега не виждам такава необходимост. По-важното е да не вършиш нищо на своя глава. Да не вършиш изобщо нищо вън от преките си служебни задължения. Имам чувството, че у тия хора съществува голяма мнителност и значителен запас от магнитофони.

— Почваш да ме плашиш.

— Нямам такова желание. Искам просто да ти припомня първата и единствена клауза на споразумението ни...

Замълчавам, защото келнерът се е приближил да сервира яденето: бифтек с пържени картофи плюс зелена салата. Скромно и сериозно блюдо, подходящо за работния ден. Препоръчвам му да

добави в интерес на вътрешното оросяване още две халби и след като го отпращам, продължавам мисълта си:

— Защото за тебе, скъпа Едит, службата в „Зодиак“ може да е само един епизод, но за мене тя е въпрос на професия...

— Хубаво — прекъсва ме тя, като набожда с вилицата сочния бифтек. — Можеш да си спестиш приказките. Знам какво ще кажеш.

— Съмнявам се. Това, което искам да кажа, е, че трябва да наминеш за назначаването си при директора на персонала, господин Адам Уорнър.

— Ще намина.

— Имай предвид, че макар да се казва Адам, той не задава въпросите си като първия човек.

Тя спира да яде и ме поглежда.

— Бих казал дори, че ги задава с необичайна сръчност. И че е любопитен повече от поносимото. Така че ако му сервираш легендата си в този вид, в който я беше сервирала отначало на мене, не вярвам да пожънеш успехи.

— Благодаря ти, че ме предупреждаваш. Но аз съм се приготвила.

— А ако стане дума за първия ти опит да се настаниш в „Зодиак“, Уорнър няма да пропусне факта, че след като не си успяла да станеш секретарка в женевски клон, сега се явяваш като моя секретарка в Главната дирекция.

— Той не може да знае за първия ми опит. Не съм оставяла документи, нито съм подавала молби.

— Но си оставила името си.

— Нито името. Първия ден, когато се явявахме, бяхме цял куп и помощник-директорът ни приемаше набързо, колкото да ни огледа. Тоя тип е прочут с женкарството си.

— Странно как тогава не те е избрал.

— Всички нямат в тая област твоите здрави и малко елементарни вкусове, Морис. Всъщност почти ме беше избрал и ми даде надежди, но подир мене влезе една друга кандидатка и още като я видях, изпитах предчувствието, че тая ще ме измести.

— Била е, значи, повече от богиня.

— Нищо подобно. Беше едно от тия дългокраки и сухи същества, с огромни изкуствени мигли и подути безцветни устни, които създават

славата на манекенското съсловие.

— Негова си работа — казвам. — А „Фишер и Ко“?

— Какво „Фишер и Ко“?

— Ако „Фишер и Ко“ имат специални интереси към „Зодиак“, Уорнър не може да не е в течение. Още щом съобщиш къде си работила...

— Разбирам — прекъсва ме тя.

После помисля малко и казва, като ме гледа нерешително:

— Морис, не исках да ти доверявам и тая последна тайна, но ще го направя, понеже се налага и понеже ти вярвам. „Фишер и Ко“ е само междинно звено. Фирмата, която се интересува от проектите на „Зодиак“, е съвсем друга.

И тя отново се заема с бифтека си, понеже келнерът приближава към масата с оросителните материали в ръка.

* * *

Едит се прибира в хотела едва вечерта и лицето ѝ има доста измъчен израз. Тя отваря уста да каже нещо, но аз я изпреварвам:

— Ще вървим ли да вечеряме? Умирам от глад...

Секретарката ми разбира какво имам предвид, затова само кима и отива отатък да се освежи.

— Мислиш ли, че в хотела ни подслушват? — пита жената, когато излизаме и тръгваме по Калверстрат.

— Сигурен съм. Дори мога да ти кажа кой точно върши тая работа.

— Тоя, старият, дето се настани оня ден в съседната стая — сеца се Едит.

— Именно. Ти имаш доста наблюдателно око.

— Защото и той е доста прозрачен като брояч. Но слушай, Морис: да ни подслушват дори в хотела, това не ти ли се вижда вече прекалено?

— Какво значение?

— Как „какво значение“? В търговска фирма ли постъпваме, или в център за атомни проучвания?

— Не знам — отвърщам замислено, като си давам вид, че разсъждавам по въпроса. — Във всеки случай холандците са прочути по цял свят с шпиономанията си. И после, знаеш, тия търговски фирми, дори и най-порядъчните, търгуват понякога с не съвсем порядъчни десени, например оръжие.

— Трябва да има нещо от тоя род. Иначе е необяснимо.

— А как мина при Уорнър?

— Ужасно беше! — въздъхва тя. — Единственото, което забрави да попита, беше за марката на сутиена ми.

— Е, и?...

— Мисля, че се справих — отвърща жената скромно.

— Това ще стане ясно при втория разпит.

Тя ме поглежда сепнато:

— Искаш да кажеш?...

Що се отнася до мене, вторият разпит идва десетина дни по-късно и е значително по-лек от първия. Изобщо имам впечатлението, че проверката се е оказала в моя полза. По някакво съвпадение документите за продажбата, които до тоя момент, кой знае защо, се бавят, биват подписани веднага след втората ми визита при Уорнър и сделката се сключва едновременно с официалното ми назначение.

Прочее аз съм вече член на това голямо семейство, наречено „Зодиак“, и разполагам със самостоятелен уютен кабинет — светъл и ухаещ на чистота, тоест на паркетин. Подведомственият ми персонал е малоброен, но качествен. По-точно казано, той се ограничава с госпожица Едит Рихтер, която се е разположила до едно малко бюро под носа ми и кръстосвайки бедра, не пропуска да ми показва финеса на чорапите си.

— Не ми пречи на работата с тия гледки — промърморвам понякога, когато блуждаещият ми поглед пада тъкмо дето не трябва.

— Какво да правя, като полата ми е тясна и къса? Не мога да седя непрестанно като в клас!

— Но можеш да си купиш друга, широка и по-дълга — възразявам. — Ще ти подаря една плисирана шотландска пола на сини и зелени карета. Много са модерни.

— Не обичам плисирани поли. Правят ме дебела.

— Тогава ще ти купя една работна престилка. Непременно ще ти купя престилка, ако продължаваш с тия фокуси.

През свободните минути нашите разговори вървят все в този тон, понеже сме се разбрали, че нито в хотела, нито тук ще говорим по-сериозни неща. Засега, въпреки че отскоро сме на работа, свободните минути са малко. Всеки ден трябва да се пишат по няколко писма на вероятни бъдещи клиенти с подробни и специално редактирани за отделните случаи оферти. Необходимо е да се обмислят и известни рекламни стъпки за популяризиране на новата марка. Налага се да разговарям често по телефона и с Клод Ришар по едни или други подробности във връзка с разширяване на предприятието и увеличаване на капацитета му. За мой късмет или по-точно за късмет на „Зодиак“ Ришар именно поради фантазьорските си наклонности е предвидил още отначало подобна възможност, тъй че разширението може да се осъществи лесно и бързо, макар и не безплатно. Пътем казано, новината за преминаването на „Хронос“ към „Зодиак“ е изпълнила Ришар с нов устрем. Едва сега ми става ясно, че той е гледал на мене като на сигурен гробокопач на фабриката, въпреки че се е въздържал да ми го каже. Затова пък ненадейният обрат го изпълва с вяра, че скоро ще тържествува над акулите, макар и без особена лична изгода. В своето свирепо въодушевление, горкият, дори не си дава сметка, че тъкмо сега всъщност обслужва една от най-големите акули.

Влизането ми в голямото семейство на „Зодиак“ с нищо не напомня на семеен празник. Моят кабинет е почти изолиран в другия край на коридора, водещ за светилището на председателя. При мене не се отбива никой, нито аз самият имам повод да ида при някого, тъй като за служебните справки съществува телефон. Хората, на които съм представен като шеф на нов отдел, и които понякога ме срещат по коридора, разменят с мене само реплики на студена любезност. Изобщо стилът на „Зодиак“, по всичко личи, е стилът на деловита затвореност: всеки да си гледа работата. Хладното държане е такава неотменима черта на учреждението, както лекият дъх на паркетин, с който са пропити стаите. Някои от чиновниците наистина се отбиват през обедните часове в кафенето на ъгъла, за да пийнат кафе или чаша бира и да побъбрят, но те бъбрят помежду си, и то за незначителни неща, а вниманието им към мене се ограничава с учтиво кимане.

Вместо да търся прибързани познанства, аз на свой ред възприемам стила на предприятието: добър ден — и всеки по пътя си.

Рудолф Бауер, който, както казах, не е глупав човек, ме беше предупредил при последния ни разговор:

— Главното: никаква припряност и максимална предпазливост. Това е една твърде неподатлива и непроницаема среда, иначе нямаше да се налага да ви пращаме за проучване. Нека хората свикнат с вас, нека почнат да ви чувствуват като свой. Дотогава само гледайте и слушайте, без да давате вид, че го правите.

— Но все пак аз трябва да имам някакви минимални данни. Все пак трябва да знам откъде да почна и накъде да насоча вниманието си...

— Данните и ние ги нямаме, освен туй, което ви казах: подозрително тесни връзки с Изтока, подозрително големи старания за разширяването им, несъответстващи на степента на търговската изгода. Впрочем на вас други данни не са ви и необходими. Разберете, че не ви пращаме — засега поне — да *действувате*, а просто да *присъществувате* като око и ухо.

Подир тия думи той ми беше обяснил начина на връзката, която трябваше да установявам в случай на нужда. Не особено оригинален начин, но затуй пък съчетан с мерки на крайна предпазливост. Изобщо целият ни разговор бе един урок по предпазливост, и аз няхах никакво намерение да забравям тоя урок, още повече той по страничен начин съвпаднаше с единственото указание, дадено ми от нашия Център.

Но в главната дирекция на „Зодиак“ работят няколко десетки служители и между тия десетки хора все трябва да има поне един общителен човек. Не правя нищо специално, за да го открия, уверен, че той, ако е наистина общителен, сам ще се домъкне. Така и става. Този общителен човек се оказва шефът на рекламния отдел Конрад Райман.

Едит тъй бързо е навлязла в работата, че вече не е нужно да диктувам писмата. Достатъчно е да ѝ дам няколко бегли указания, за да ги съставя сама, и то доста по-добре от мен.

Последното делово писмо, натракано под моя лична диктовка, е, ако не ме лъже паметта, едно писмо до съответната българска вносна фирма. В това писмо, посредством формите на иносказанието, съм казал, което имам да кажа или поне най-важното. Другото — когато получа връзка и когато му дойде времето. Прочее аз вече само подписвам кореспонденцията и това ми дава възможност да се насоча

по-системно към проблемите на пропагандата. Но щом споделям с Ван Вермескеркен някои от проектите си, той отвърща:

— Не си блъскайте главата по тия въпроси. Поговорете с Райман, той е истински магистър по рекламата.

Вече сме се запознали бегло с Райман и все пак, когато се отбивам при него, не пропускам да му кажа, че ида по поръка на търговския директор, за да не си въобрази, че му се натрапвам. Това е човек на средна възраст, с крехка физика и с луничаво бледо лице, което с унесения си израз и с очилата в златни рамки напомня за нещо професорско и малко откачено. Той ме приема любезно, изслушва търпеливо проектите ми, а после казва, че идеите ми са твърде интересни, обаче въпросът е доста сложен, така че по него трябва още да се помисли и че той, Райман, може би също ще ми предложи някои идеи и изобщо ще ми се обади при първия възможен случай. Всичко това ми звучи с две думи като „ти, драги, нямаш понятие от тия неща, но аз съм достатъчно възпитан, за да не ти го кажа“. Което не ми пречи да отговоря на любезните думи също с любезни думи, защото ако работата е да бъдем фалшиви, това не е бог знае какво изкуство.

След всичко туй аз съм приятно изненадан, когато следния ден Райман ме поканва на приятелски разговор, и то не в кабинета си, а на обяд в един ресторант на Рембранд плейн. Луничавият дълго обсъжда проекта на менюто, като се съветва ту с услужливо наведения келнер в син смокинг, ту с мене. Чакам търпеливо края на церемонията, като наблюдавам разсеяно пустия площад с мокрите от дъжд тротоари, тъмната листовина на дърветата, разрошена от пристъпите на вятъра, и лъснатия от водата паметник, на който прочутият Рембранд доста ми напомня по външност бакалина, от когото се снабдявах с продукти в Париж.

По време на самия обяд Райман, както подобава на възпитан човек, говори само общи работи, разпитва ме дали съм си намерил удобна квартира, не се ли чувствавам твърде самотен тук и други от тоя род. Едва подир сложните блюда, чиито наименования вече не си спомням, и след поднасянето на кафето, луничавият се заема с въпроса, който ни е събрал:

— Аз доста мислих по проектите, които вчера ми изложихте. Те говорят за една симпатична амбиция да се спечели световно реноме на вашите часовници. Особено симпатична при положение, че тия

часовници вече не са *ваши* в прекия смисъл на думата. И все пак... позволявате ли да бъда искрен?...

Тук събеседникът ми млъква за миг и ме поглежда очаквателно над очилата си, тъй че аз съм принуден да кимна, за да покажа, че разбира се, защо не, бъдете, колкото щете, искрен.

— Вашият план ми се вижда трудно осъществим, не навременен и, което е най-важното, неефикасен.

Райман отново ме поглежда над очилата си, за да прочете върху лицето ми очаквания израз на протест или разочарование. Но понеже не прочита нищо подобно, продължава:

— Моите думи ще ви се видят може би прями до бруталност. Обаче прямотата е мой стил и макар тя да ми е създавала доста неприятности, не мисля да се разделям с нея. Изобщо, струва ми се, че е по-възпитано да бъдеш пряк, отколкото да лъжеш събеседника си в очите под предлог, че искаш да се покажеш възпитан.

— Съвършено вярно — кимам, понеже погледът на луничавия за трети път прескача над златните рамки на очилата. — Всъщност в случая изобщо не виждам причина да не бъдем прями, защото въпросът не засяга нито моя джоб, нито вашия.

— Именно. Основният дефект на проекта ви произтича от една малко остаряла концепция за рекламата. В наши дни рекламата, скъпи господин Ролан, е на път да бъде унищожена от самата реклама. За да могат да поберат постъпващите обявления, вестниците почнаха да излизат от осем на шестнайсет, а после и на трийсет и две страници. Но хората губят за прочитането на един вестник от трийсет и две страници точно толкова време, колкото са губели и когато вестникът е бил осем страници. Колкото повече нараства броят на страниците, толкова повече се увеличава обемът на непочетения материал. За това все по-често ще видите страници, на които с едри букви се очертава една-единствена фраза „Сто години прогрес — резултат: ОПТИМА“ или нещо подобно. Такава е ситуацията днес. И, съгласете се, при тая ситуация вашите многословни изложения за предимствата на „Хронос“ въпреки желязната си аргументация ще останат безполезен словесен набор.

— Но позволете! Ако рекламите не се четат, то е, защото отдалече имат вид на реклами. А моите информации могат да се напечатат като съобщения за една техническа новост.

— Някоя редакция няма да се съгласи да ги помести като съобщения. Подобен род информации винаги носят отдолу обозначение „реклама“.

— В такъв случай би могло да се помисли за синтезиране на най-основното до размера на четири-пет фрази — отстъпвам аз.

— До една фраза! — поправя ме Райман.

— Но слушайте, в една фраза не може да се каже нищо. И вашите реклами от една фраза са тъкмо от този род фрази без значение. „Пестете си разочарованията. Изберете *“Триумф”!*“ или „За *“Минерва”* не се говори, оставете я да говори сама!“ Тия бисери са тъй безсъдържателни, че ако не са придружени с рисунка, няма да се знае даже дали са реклама за хладилник или за одеколон.

Райман слуша с лека усмивка монолога ми. После забелязва:

— Много ми е приятно, че все пак сте надникнали в нашата скромна рекламна продукция, макар и оценката ви да е прекалено строга. В нашия разговор, както сам разбирате, се сблъскват двата враждебни възгледа за рекламата, стари колкото самата реклама. Какво ще кажете, да вземем ли по един коняк?

Кимам машинално, изненадан, че, без сам да подозирам, съм станал представител на идейна школа в областта на рекламата. Келнерът с почти религиозно внимание изслушва поръчката на Райман и малко по-късно сервира две чашки коняк, тъй миниатюрни, че ако пита мен, съвсем не си е струвало да се разтака за тия два микроба. Пренебрежението ми към този прекален финес е толкова очевидно, че луничавият подхвърля на келнера с леката си усмивка:

— Чудесно... Но не бихте ли си направили труда да ни донесете бутилката?

Келнерът приема новото желание с такъв ентузиазъм, сякаш само това е чакал, независимо че посетителите наоколо са доста оредели. След като пълната, току-що разпечатана бутилка „Енеси“ засиява с блясъка на старо злато върху масата и напръстниците биват заменени от по-прилични чаши, Райман отново се връща на темата:

— Съдържателната реклама, която вие отстоявате, има все още маса привърженици, но това не ѝ пречи да бъде остаряла. Днес никой не чете рекламите, за да научи предимствата на една или друга стока. Защо? Защото всеки знае, че задачата на рекламата е именно да изтъква такива предимства, въображаеми или преувеличени,

следователно никой не им вярва. Обратното: една ефектна фраза винаги прави впечатление, именно защото е ефектна. Такава фраза се запомня...

Разговорът продължава все в тоя дух и аз го поддържам според силите си, като вече признат представител на една от двете враждуващи школи, додето нивото на златистата течност в бутилката равномерно се спуска към, уви, неизбежното дъно. Темата е изчерпана по същество и конякът — също, когато Райман дава нов тласък на беседата, доверявайки ми:

— Основното, драги ми Ролан, не е на какъв вид реклама ще се спрем. Основното е, че засега поне вашите „Хронос“ изобщо не бива да бъдат рекламирани.

— Вашият епilog наистина ме изненадва, драги маестро — отвръщам аз, като се правя на леко опиянен от напитката.

— И все пак това, което ви казвам, е самата истина! — отвръща убедено и също с известно алкохолно оживление Райман. — Рекламната тактика, скъпи приятелю, каквато и да е тя, е винаги резултат на една търговска стратегия. А правилната стратегия, ако питате мен, изключва за момента всеки пропаганден шум около вашите „Хронос“.

Той посяга към бутилката, за да ми сервира една утешителна чашка към горчивия хап, обаче бутилката съдържа само няколко жалки капки, които дори не заслужават да бъдат наливани.

— Какво ще кажете, ако сменим обстановката? — предлага луничавият. — Тук стана вече доста еднообразно.

— Вие ме изкушавате... макар че, право казано, имах едно малко частно задължение...

— Навярно от женски род?

— Обещал бях на секретарката си... да я заведа на кино... Тя, знаете, все още се чувства малко чужда в тоя град...

— Кино?... Ненавиждам заведенията, дето не се сервира нищо.

— Сервират се видения.

— А, видения! Аз сам произвеждам видения. Затова знам отлично колко струват. Чувайте, да вземем секретарката ви и да отидем на някое по-весело място. Така ще съчетаем нашата беседа с вашето обещание.

— Отлична идея — съгласявам се. — Но при условие, че по пътя ще ми обясните вашата концепция за стратегията.

Райман урежда сметката, като я придружава с един пурбоар, хвърлящ обилна светлина върху раболепието на келнера. Излизаме и тръгваме към центъра, обаче дъждът отново е завалял и понеже под такъв дъжд не може да се води никакъв сериозен разговор, ние сме принудени да спрем в едно кафене и да се върнем отново към темата за френския коняк.

— Вашите конкуренти са едри и солидни предприятия — обяснява ми Райман, след като получаваме по една двойна порция от слънчевото питие. — Те, разбира се, не могат да стрият на прах „Зодиак“, както биха стрили вас самия. Но това още не е причина да ги дразним безполезно. Засега достатъчно е да свикнат с мисълта, че „Хронос“ съществува и — щат не щат — ще съществува и че това не е от особено значение, тъй като никой не обръща голямо внимание на съществуването му.

— А къде ще отива продукцията? И за какъв дявол ще разширяваме тепърва предприятието?

— За всяка продукция, драги, може да се намери пазар. Важното е да знаеш коя продукция за кой пазар подхожда. И да я насочваш тъкмо натам, а не другаде. И да имаш, разбира се, средствата да я наложиш.

Луничавият е малко побледнял от алкохола, доколкото това е изобщо възможно при естествената му бледост, и гласът му е съвсем леко повишен. Иначе мислите му текат логично, както и моите впрочем, макар че не намирам смисъл да изразявам повечето от тях.

— Вашата стока не носи прославно име, обаче е здрава и евтина. Следователно ще я пласираме там, дето държат сметка не толкова на марката, колкото на качеството. Преди всичко — в страните зад желязната завеса.

Въпросът е сериозен и внимателното му обсъждане поглъща още доста коняк, тъй че когато най-сетне решаваме да продължим пътя си, ние вече се назоваваме по малките си имена и стъпките ни леко пружинират.

Едит ни посреща без особена радост, а на мене специално хвърля такъв поглед, че някой по-чувствителен на мое място направо би рухнал. Бях наистина обещал на секретарката си да я изведа следобеда,

а следобедът въпреки цялата разтегливост на това понятие вероятно отдавна е минал, тъй като лампите навсякъде са запалени.

Все пак с един такт, който досега дори не съм подозирал, Едит решава да не ни разваля настроението с кисели фасони и бързо влиза в общия тон на предпразнична веселост. Тя е поласкана от няколкото изискано-банални комплиментата, отправени ѝ от Райман, и леко учудена от обстоятелството, че луничавият ме нарича „Морис“.

— И вие все още не сте си намерили една добра квартира? — учудва се Райман, като оглежда пренебрежително хотелската обстановка, пътем казано, доста модерна и приветлива.

— За да намериш добра квартира, са необходими добри познанства — забелязва Едит, додето оправя косите си пред огледалото.

— Но „Зодиак“ е неизчерпаем рудник за добри познанства! — възклицаваме повишена радушност луничавият.

— Така ли? — отвръща секретарката ми. — Аз пък мислех, че „Зодиак“ е един фрижидер, само че по-студен от обикновените.

— Фрижидер? Ха-ха, не беше лошо казано. Макар че не е точно тъй. Най-малкото, има изключения.

— Да — казвам. — Има изключения. Конрад не е фрижидер.

— Именно! Аз не съм фрижидер — потвърждава Райман. — И ще го докажа. За квартира разчитайте на мене.

Едит е почти готова за излизане, всъщност тя целия следобед е била готова, така че ние поемаме без излишно протакане по пътя на нощните наслади. Насладите започват с вечеря в един скъп ресторант, където всяко блюдо и всяка нова бутилка вино са резултат ма задълбочени обсъждания между метр д'отела и Райман. После луничавият предлага да видим новата програма на „Ева“ и ние се преместваме в „Ева“ тъкмо в момента, в който една полугола мулатка посредством сложен ритуал от ръкомахания и тазови движения смъква последните остатъци на облеклото си. Следващите номера се различават от първия само по това, че артистките не са мулатки.

— Надявам се, че стриптийзът не ви скандализира — казва Райман след втората бутилка шампанско, забелязал, че Едит почти е извърнала гръб на подиума.

— Не, но ми досажда.

— И с право — съгласява се тутакси луничавият. — Стриптизът има смисъл само ако води до разкриване на нещо, което си струва трудът да се види. А телесата на тия тук дами съвсем не са от подобно качество.

— Не са толкова лоши — промърморвам снизходително.

— Особено за хора без голяма възискателност — подхвърля Едит, която все още не е забравила провинението ми.

— Ако това е намек, не го намирам за твърде уместен — забелязва добродушно Райман. — След като нашият приятел си е избрал секретарка като вас...

— Не ме опивайте с комплименти. Шампанското е достатъчно.

— Комплименти? Вие просто не съзнавате цената си. Как си попаднал на такъв брилянт, скъпи Морис?

— О, брилянт! Нека не пресилваме — избъбрям. — Във всеки случай тя е страшно привързана към мене.

Едит ми хвърля убийствен поглед, но аз давам вид, че съм погълнат от спектакъла, който и този път се свежда до перипетиите на събличането.

— Вие не се оценявате както трябва, и той също не ви оценява — казва с вече не твърде ясно произношение луничавият. — Би трябвало да те накарам да поревнуваш, драги Морис. За жалост тя е по ръст доста над моя калибър.

— Няма да го уплашите. Той вече ви заяви, че разчита на верността ми — отвърща вместо мене Едит.

Репликите продължават все в тоя дух или почти и в следващите две заведения, където Райман ни замъква под предлог да ни покаже нещо не тъй вулгарно. Не тъй вулгарното се оказват пак събличания, индивидуални или колективни, и ако между тях и предишните има действително някакъв нюанс, аз лично не успявам да го доловя.

Шефът на рекламата героично поддържа разговора независимо от обстоятелството, че съставянето на думите и фразите вече му причинява известни затруднения. Той се обръща ту към мене, ту към Едит, но най-често към Едит. Секретарката ми е възприела държане, което аз мислено напълно одобрявам — без превземки, излишно кокетство и понякога дори с една малко груба прямота, която дава впечатление за искреност.

Разделяме се с Райман късно през нощта пред вратите на хотела. Изпровождам Едит до нейната стая и усетил внезапна слабост, се обтягам за малко на леглото ѝ.

— Твоят стриптийз е най-прекрасен от всичките! — промърморвам, додето наблюдавам как секретарката ми заменя вечерния си тоалет с нощен.

— На друго освен на стриптийз не се надявай — отвърща тя лаконично. — Просто ми скъса нервите днес следобед.

— Да, но спечелих един приятел. Приятелството е свещено нещо, скъпа Едит. Особено в обстановката на един фрижидер.

Жената не възразява. Това ми дава кураж да стана и да се опитам да подобря помрачените ни отношения посредством братска прегръдка. Едит не се противи прекалено. Това ѝ е хубавото, а също и лошото, защото подир всеки момент на близост с нея изпитвам не чувство на обладание, а на коварно изплъзване.

Едно случайно напиване не винаги е увертюра към това свещено нещо — приятелството. Много често човекът, с когото сте се тупали задушевно по рамото, те среща и отминава на следния ден с някое студено „Добър ден, как сте?“ Затова редно е да бъде приятно изненадан, когато Конрад Райман се отбива два дни по-късно в кабинета ми, поднася някакъв комплимент на Едит, ръкува се свойски с мен и ми съобщава, че ни е намерил квартира.

— Току-що ми телефонираха... аз лично не съм я видял, но ме уверяват, че е чудесна. Ако желаете, можем да прескочим надвечер заедно.

— С удоволствие — отвърщам, — обаче при едно-единствено условие: да бъдете тоя път наш гост.

Райман, разбира се, заявява, че това съвсем не е необходимо, че тъкмо ние тук сме все още гости и прочие от тоя род, но накрая се съгласява и си определяме среща.

— Ти си луд! — казва ми Едит, когато излизаме да обядваме. — Твоят приятел е само един артист, и то не от първа категория. Той просто е пратен да те прислушва и чудесната му квартира вероятно е пълна с микрофони.

— Вероятно... — съгласявам се. — Но какво значение? Дори и да наемем къща, дето сме сигурни, че няма микрофони, пак ще трябва от предпазливост да се държим тъй, сякаш ги има. В такъв случай

какво значение? А да отхвърлим една хубава квартира при положение, че не разполагаме с никаква, това вече буди подозрение.

Квартирата се оказва наистина чудесна — ако не се мисли за възможните слушалки. Това е почти цяла къща — една кокетна, тясна и висока къщица, като тия от приказките, с червени тухли, с бели врати и прозорци, разположена само на две улици от „Зодиак“, точно до мостчето на тих канал със зелени заспали води. На долния етаж живее хазайката, възрастна рентиерка от доброто старо време. Горният се състои от спалня, хол, кухня и баня, а още по-горният — от спалня, баня и потънала в цветя тераса. Помещенията са много светли и много чисти, пастелните тапети са умело съчетани с пастелните тонове на мебелировката. Всеки от етажите е съвсем изолиран, ако не се смята общата стълба, така че няма опасност секретарката да досажда прекалено на шефа си — и обратното. Трябва да си пиан, за да откажеш подобна квартира, а аз не мога непрестанно да играя ролята на пиан.

— Е, как ви се струва? — пита скромно Райман, но в тона му се долавят нотките на леко тържество.

— Чудесно е! — отвръща Едит. — Впрочем аз нямам думата.

— Чудесно е! — потвърждавам. — Скъпи Конрад, ти ни правиш неограничена услуга.

— О, една услуга, която не ми струва нищо — отвръща луничавият все в същия скромно-тържествен тон.

След което тръгваме да отпразнуваме завоеването.

Дружбата ми с Райман съвсем незабелязано се превръща в обичайно всекидневие. Тая дружба се изчерпва с изпиването на едно кафе към обяд в заведението на ъгъла и с поглъщането на следобедния аперитив в същото заведение, обаче това не е малко в един град, пълен само с непознати. Луничавият е, общо взето, тих и сериозен човек, склонен повече да отговаря на въпросите ти, отколкото сам да ги задава. И все пак туй е последният човек в „Зодиак“, на когото бих рискувал да подхвърля някой въпрос. Конрад Райман — това е името, изтръгнато от Моранди. Единствената връзка на Моранди с разузнаването.

Изтекъл е вече цял месец от пристигането ни в Амстердам. Проверките и разпитите са останали назад, неудобството пред непознатия град — също. Ние сме навлезли в канализирания в

буквалното и преносно значение делник, движим се край каналите под разтворените си чадъри, ходим на работа и се връщаме от работа, обикаляме из околностите, имаме дом, прилични заведения и предостатъчно време за скука.

Холандия е богата страна. Особено с влага. Тук всичко излъчва влага — небето, избуялите тъмни ливади, гъсто зелените дървета, безбройните канали, езерата, тръстиката, мокрият вятър и дъждът, който ту подло се преструва, че уж не вали, ту поройно се свлича от облаците. Ако хората тук бързаха или тичаха под дъжда, би трябвало цял живот да тичат. Но това са спокойни хора, които нямат навика да се тровят от дреболии. Децата играят на тротоарите под дъжда, жените, изправени до вратите, сплетничат под дъжда, младежите, спрели на групи, спорят или се смеят под дъжда, без да говорим за влюбените, които и тук, както навсякъде по света, се целуват на открито независимо от прогнозата на метеорологическия бюлетин.

Влагата и облачните небеса правят всичко да изглежда навъсено и сиво. Може би тъкмо затова холандците имат страст към пъстрите и звучно-багрени неща — към лехите и саксиите с цветя, към лъскавите бакърени предмети, към сините делфтски порцелани, към шарените улични латерни, към бляскащите тръби на духовите музики, към картините и цветните джамлъци. Може би затова фасадите на къщите са облицовани с червени и жълти тухли, а дървените части са винаги прясно боядисани в бяло, може би затова навсякъде свети ослепително лъснат пиринч, порцелановите лули на старците са украсени с весели цветни рисунки и дори топчестото холандско сирене е яркочервено като домати.

Изобщо — ако човек има време да се занимава с география — това е една приятна страна, с тихи, добре разтребени селища и заспали зелени води, по които плуват бели перести облаци и бели патици, една обаятелно-старомодна страна, където велосипедите все още са в обращение, а хората сравнително малко страдат от тоя бич на съвременността — психическите разстройства.

Външно погледнато, като чиновник в „Зодиак“ аз съм по-навътре в тая мъглява история откогато и да било. Имам лични впечатления и служебни контакти с повечето шефове. Не само съм познат, но и приятел с носителя на името Райман. И все пак реалната полза от тоя

напредък за момента е нулева. Защото не мога да седна в кафенето пред луничавия и да го запитам с дружелюбна усмивка:

— Какво ще кажеш, скъпи Конрад, по въпроса за разузнаването! И как изобщо е организирана тая работа тук, у вас?

Все едно че съм изправен пред херметически затворена стоманена каса, носеща марката „Зодиак“. Знам с пълна сигурност, че касата съдържа някои и други интересни неща, обаче нямам възможност не само да я отключа, а дори да я докосна, ако не желая да разбудя звънчевата инсталация за тревога. Остава ми само да седя и да чакам. Да седя и да чакам неизвестно какво и неизвестно докога.

Тихите сънни канали почват да се покриват със сухи листа. Утрините стават по-хладни и над улиците заран се диплят прозирни бели мъгли. Поройните пристъпи и внезапните секвания на дъжда се сменят с една по-улегнала активност: той вали бавно, едва забележимо, но затуй пък вали с часове. С две думи, навлизаме в златния септември.

Един ден към обяд ме извикват при исполина с трудното име. Масичката в ъгъла е отрупана с празни бутилки „Тюборг“, от което личи, че аз не съм първият посетител. Ван Вермескеркен ме приема с обичайната си радушност и ми посочва креслото до бюрото си. Той е потен и червен до точката на пламването.

— Райман вече ви е казал за проектите ни относно „Хронос“.

— Спомена ми нещо за източните пазари.

— Именно. Работата с тия пазари ще бъде за вас първият пробив.

— Пратихме вече навсякъде оферти.

— Знам. И това е, разбира се, много добре. Но най-сигурният път за реализиране на една сделка си остава личният контакт.

И като ме поглежда добродушно с влажните си светли очи, исполинът произнася:

— Какво ще кажете например за едно отскачане до България?

— Защо не! — отвърщам без забавяне и с най-банален тон. — Боя се само, че не познавам достатъчно обстановката.

Светлите очи продължават да ме гледат тоя път с някаква искра на веселост.

— Излишно е да се боите. С вас ще дойде и Райман. Той познава обстановката.

— Много добре — кимам с готовност. — На кого трябва да дам паспорта за визата?

— На никого — отвърща исполинът със същата искра на веселост. — В България сега има безвизов режим.

И за да бъде порцията съвсем пълна, добавя:

— Тръгвате утре заранта.

„Чудесно“ — мисля си, като излизам от кабинета. „Чудесно“ — повтарям, додето крача по дългия коридор. Това е вече върхът на проверката. Окончателната и генералната. Тая планина от розова сланина едва не ми се изсмя в лицето. Тръгваме заранта. Пристигаме на обяд. И още на летището, разбира се, ще се намери някой да извика: „Я, Емил! Къде потъна бе, мой човек?“

ШЕСТА ГЛАВА

Пътуването със самолета на Ка-ел-ем минава при безоблачно време и безоблачно настроение, що се отнася до мене. Райман вероятно е леко шокиран от безгрижието ми, макар да не се издава. Той дори няма понятие какви ядове съм брал, за да си извоювам това безгрижие.

Бях установил връзка още седмица по-рано. Дискретна, сигурна, и до тоя момент неизползувана. Но когато по обяд излизах от „Зодиак“, придружен от вярната си секретарка, аз си давах ясна сметка, че този следобед ще бъда наблюдаван изкъсо и неотстъпно. И не се излъгах. Конвоят беше деликатен в границите на възможното, но не дотам, че дори Едит да не го забележи.

— Мисля, че ни следят — прошепна ми тя неспокойно, след като излязохме от ресторанта и се отправихме за обичайния половинчасов отдих към дома.

— Да не би да си подпитвала някого и изобщо да си извършила някоя глупост? — промърморих.

— Моля те, престани. Не съм дете.

— Тогава няма какво да се вълнуваш. И най-важното, прави се, че не забелязваш.

Тя тъкмо това и правеше. Изобщо опитът все повече ме убеждаваше, че Едит принадлежи към тоя тип жени, у които неврастенията се проявява в най-тихите си и сравнително поносими форми.

Изпънах се на леглото в просторната бледосиня спалня и вперих поглед в ниското облачно небе зад прозореца, колебаещо се дали да пусне поредната порция дъжд, или да почака още малко. От време на време поглеждах часовника си, но голямата стрелка, изглежда, бе напълно заразена от мързела на малката и додето стане точно два, ми се стори, че са минали не минути, а часове.

Вдигнах слушалката и навъртях номера:

— Моля, повикайте Франк.

— Няма такъв.

— Нали е фризьорският салон?

— Какъв фризьорски салон!

И човекът насреща хлопна слушалката.

„Грешка, значи — казах си. — Макар и съзнателна.“ И отново набрах. Тоя път се обади наистина салонът и Франк бе повикан, за да се уговорим за едно леко подмладяване и подстригване в пет.

Когато обаче малко по-късно тръгнахме с Едит към „Зодиак“, наново бяхме сподирени отдалеч, тоя път от друг човек. И когато към пет без двацет излязох от бюрото и се упътих към фризьорския салон, зад гърба ми пак имаше някой.

Срещата с връзката трябваше да се състои под навеса на едно кафене, по пътя към бръснарницата. Човекът беше на мястото си, видях го отдалече, и той също ме видя, без да дава вид, че го интересувам. Извадих цигара и я забучих в десния край на устата си, като продължавах да вървя и разсеяно ровех в джоба си за кибрит. Когато намерих най-последно проклетия кибрит, кафенето бе останало отдире ми.

Една незапалена цигара при случай може да означава повече от една запалена цигара. Моята за момента заместваше цяла серия думи: „Следят ме. Подир час — мигновена среща на установеното място.“

Додето Франк ме подмладяваше в границите на възможното, наблюдението продължаваше през витрината на сладкарницата, намираща се срещу фризьорския салон. Когато излязох, постът от сладкарницата също ме сподире. Погледнах часовника. Тъкмо време, за да се отправя без бързане към установеното място.

Точно един час подир минаването ми край кафенето и точно на минутата аз влизах в универсалния магазин на Калверстрат, под чиито врати се срещаха двата гъсти потока на влизащите и излизащите, като стисках в дясната си шепа съвсем дребно късче хартия. Промъкнах се през навалищата и се отправих към щанда за тоалетни принадлежности. Когато стигнах щанда, ръката ми бе празна. Мигновената среща беше се състояла. Не ми оставаше, освен да купя туй-онуй за пътуването.

Може подире ти да има не един и не двама, а пет души преследвачи, може те да бъдат съвсем близо до тебе, може да са те оградили от всички страни, това не пречи, ако си ловък да извършиш

мигновената среща без пропуск. Защото никой от хората, които вървят подире ти, не знае нито къде ще се проведе тая мигновена среща, нито с кого, нито кога, и в една навалица, където се сблъскваш с маса хора, е невъзможно да се различи дали си се сблъскал с някого нарочно за по-малко от миг, колкото да прехвърлиш нещо от своята ръка в неговата.

За момента прочее не ми остава нищо друго, освен да се излежавам на креслото си, да слушам заглушения равен грохот на самолетните мотори и да долавям с тихо злорадство едва прикритото недоумение на Райман.

Когато машината описва широка елипса и почва да се спуска към летището, луничавият произнася в ухото ми:

— Ти нямаш ръчен багаж, а аз имам освен него и два куфара. Би ли се съгласил да вземеш чантата ми, додето минем през митницата?

— Но, разбира се, Конрад, защо не!

И ето ние слизаме на летище Враждебна и аз нося в ръка чантата на Райман, твърде тежка, ако се имат предвид неголемите ѝ размери, и минаваме през хола, дето става митническият контрол, впрочем без всякакви формалности. Додето чакаме да докарат куфарите ни, луничавият ме държи под око, обаче аз съм в предишното си безоблачно настроение и ако понякога се оглеждам насам-натам, то е просто в границите на естественото любопитство, което изпитва всеки човек, попаднал на непознато място. Естественото любопитство ме убеждава, че наоколо има двама мои хора. Но те изобщо не дават вид да ме познават и това е достатъчно указание, че съобщението ми е стигнало до целта си.

Едновременно с появата на куфарите ни се появяват откъм изхода и посрещачите, които се оказват познати на Райман от по-раншните му гостувания и които — съвсем основателно впрочем — посвещават по-голямата част от вниманието си на него, додето с мен се държат като с човек от втори ранг.

— Знаем от две седмици по принцип, че се готвите да идвате — казва главният от тримата посрещачи, — но не ви очаквахме тъй внезапно. Така че ще простите, ако не сме се подготвили, както трябва.

— О, не се безпокойте! — отвръща Райман. — Не идваме за приеми и официалности, а за работа.

— Колко време смятате да останете?

— Мисля, че три дни ще бъдат достатъчни, нали? — обръща се луничавият към мене от приличие.

Кимам, също от приличие, защото тия неща той ги решава.

— Чудесно, тогава да тръгваме! — обявява главният.

Шофьорите поемат куфарите ни и един се опитва да ми измъкне от ръцете чантата, но аз срещам многозначителния поглед на Райман и я задържам у себе си.

Не знам как са се подготвили търговците, обаче моите хора очевидно са уредили всичко възможно най-добре. От аерогарата ни отвеждат светкавично право в хотел „Рила“, настаняват ни в две стаи на различни етажи и обявяват, че след половин час ще бъде сервиран обед. Едва посрещачите са се оттеглили, и аз слизам при Райман да му предам чантата. Луничавият я прибира в единия от куфарите си, снабден с прекалено солидни и сложни ключалки за обикновен пътнически куфар.

— Какво има вътре, злато на кюлчета ли? Откъсна ми ръката.

— Не е злато, но не е и нещо, дето трябва да се въргаля насам-натам — отвърща шефът на рекламата.

И за да не ме обиди с недоверието си, добавя:

— После ще ти обясня.

Обедът се поднася в малко салонче, оградено с врати и завеси от любопитните погледи. Освен нас двамата около широката маса са се разположили четирима души български търговци. Нито един от тях не ми е познат и по-добре, защото няма нищо по-уморително от това да стоиш пред познати хора и през цялото време да даваш вид, че не ги познаваш.

Двама от българите владеят доста сносно френски и това ме улеснява — при благосклонното съгласие на Райман — да направя някои встъпителни бележки относно предимствата на часовниците „Хронос“. Бележките ми предизвикват не прекален, но доста обнадеждаващ интерес. Райман в същото време разговаря с другите двама по евентуалните възможности на „Зодиак“ да пласира някои български стоки, нещо, което не му пречи да следи внимателно приказките и действията ми. Но моят разговор с непознатите не съдържа никакви двусмислия.

Подир обета се предвижда половин час почивка, след което трябва да се състои първото делово съвещание в министерството.

Райман се опитва да намекне, че сме малко уморени от пътуването, но съвещанието е вече насрочено. Качваме се в стаята си и макар почивката, както споменах, да е само от половин час, луничавият успява през този половин час два пъти да ми позвъни за разни глупости и още два пъти сам да се качи до стаята ми, първия път, за да ми поиска одеколон, а втория — за да сме тръгнали заедно. Това не ми попречва в една от паузите да изляза на балкона да подишам въздух.

Човекът, когото намирам облакътен на съседния балкон и вперил разсеян поглед към градинката на площада, се оказва приятел от службата.

— Твоят много те притиска.

— И не мисли да ме оставя.

— Трябва да намериш начин до тая нощ да напишеш каквото имаш да съобщиш, за да може да се проучи. Другиден вечерта ще те извикат.

— Онзи ме следи непрестанно.

— За това не бери грижа. Довечера, когато си готов, ще ми предадеш доклада пак тук. Нещо друго да кажеш?

— Любо го убиха.

— И ние така помислихме. Да не е този?

— Този е организаторът.

Човекът се заглежда отново към басейна. Знам го какво мисли, защото и аз мисля същото, но не всичко, което го мислиш, влиза в работа. В този миг на вратата се почуква и аз се прибирам.

— Можем да идем пеш — предлага подир малко Райман, като слизаме по стълбите. — Министерството е на две крачки.

— Защо не! Ще се разтъпчем малко по улиците — отвръщам сговорчиво, като мислено го пращам по дяволите.

Обаче когато излизаме пред хотела, колата вече е на линия:

— Заседанието няма да е в министерството. Решихме да изберем по-уютно място — обяснява търговецът, дошъл да ни вземе.

Все пак привечер между края на заседанието и началото на вечерята остава половин свободен час, защото една програма, съставена без всякакви паузи, би била прекалено подозрителна. Както и очаквам, луничавият използва тутакси възможността да ме поразходи из града, за да разбере имам ли, или нямам познати в този град.

За жалост имам ги. Тъкмо в момента, в който минаваме бавно край витрините на кафене „България“, отдолу се задава един съсед от квартала, един празен бърборко, с когото не съм дотам близък, та да знае къде работя, но не съм и дотам чужд, та да ме отмине. Знам го много добре това дрънкало и съм сигурен, че още отдалеч ще вдигне радушно ръка и ще ме спре, и няма да пропусне да ме тупне по рамото и да попита: „Къде се губиш бе, Боев?“ — и изобщо да провали с невинния си идиотизъм една комбинация, създадена с такова напрежение от толкова умове.

Дрънкалото в тоя миг е още далеч от нас, но така се тътре по тротоара, та едва ли е възможно да не ме забележи, въпреки че вече се здрачава. Спирам ненадейно до витрината на чуждестранната книжарница и се обръщам гърбом към улицата.

— Нещо интересно ли откри? — пита Райман подозрително.

— Да, но не на витрината. Мисля, че ни следят — отвърщам.

— Почваш да халюцинираш, драги мой — забелязва луничавият, като понечва да продължи.

— Не халюцинирам. Почакай две секунди, и ще се увериш.

„Почакай да отмине дрънкалото“ — добавям на ум, защото дрънкалото тъкмо в тоя миг бавно минава зад нас и аз съвсем ясно виждам отражението му в стъклото и благославям обстоятелството, че немските книги са последното нещо, което би го заинтересувало на тоя свят.

Впрочем нас наистина ни следят и това е малка подробност от подготовката на престоя ми с цел поне за известно време Райман да не се чувства особено свободен в действията си. Човекът, натоварен със задачата, я изпълнява точно според указанията, сиреч доста неловко. Той спира малко зад нас, после, като вижда, че се застояваме, отминава и спира по-нататък пред българската книжарница.

— Прав си — съгласява се Райман. — Оня тип наистина ни следи. Обаче когато забележиш, че те следят, драги Морис, най-умното е да даваш вид, че нищо не си забелязал.

Този мъдър съвет свидетелствува, че луничавият е на път да ме причисли към графата на безобидните глупаци, нещо, което за момента съвсем не ме огорчава. Тръгваме обратно към хотела, все тъй следвани от неизвестния спътник.

— Тоя човек почва да ми действа на нервите — избъблям, когато прекосяваме полумрака на Градската градина.

Райман ми хвърля снизходителен поглед:

— Смятах те по-хладнокръвен.

— Хладнокръвието се проявява в сделките. А когато една опашка се мъкне подире ти...

— Може би е просто проверка — успокоява ме луничавият. — Утре по-ясно ще се разбере.

Всичко това не пречи вечерята да мине в, общо взето, повишен тон благодарение на изобилните напитки и на многократните конячени порции подир десерта. Райман консумира наравно с всички, но аз вече имам впечатление за издръжливостта му, така че след като се прибираме, не почвам веднага писмената работа. Уместна отсрочка. Директорът на рекламата цъфва в стаята ми десет минути след като сме се разделили, за да ме пита нямам ли случайно един саридон, и след като разбирам, че нямам, решава да замести саридона с продължителен дружески разговор на разни теми. Охотно се включвам в разговора и изобщо не давам никакви признаци на отегчение и предоставям на Райман възможността сам да се изтощи от приказки и да заяви най-последно, че е време за лягане, защото утре ни чака работа.

Мене лично работата ме чака още тая вечер. Намирам в чекмеджето на бюрото необходимите пособия за писане и излагам възможно по-късо, но без пропуски всичко, станало от Венеция до Амстердам включително. Подир което излизам на терасата и връчвам автографа си на приятеля от службата, който се е облакътвил на перваза, сякаш не е мръднал от балкона през целия ден.

Останалата част от програмата минава в съвсем напрегнат ритъм: две заседания с проучвания и пазарлъци, посветени на часовниците „Хронос“, три други съвещания, засягащи експортните интереси на българския партньор, няколко посещения в предприятия и запознаване със съответните машинни асортименти, няколко визити при шефове от средна величина с опипване възможностите за по-нататъшни сделки, без да се броят обедите и вечерите при закрити врати, давани веднаж от туй, друг път от онуй ведомство. Все пак през тия два дни Райман издебва още две пролуки от време, достатъчно дълги, за да бъдат съпътствувани от важни перипетии.

Първата едночасова пролука отново бива посветена на пробна обиколка из града. Тоя път това става сред бял ден и въпреки че е избрано време на сравнително затишие — паузата на ранния следобед — и че вероятно са взети известни предохранителни мерки, трябва да мобилизирам целия си артистичен талант, за да изиграя ролята на безгрижен чужденец, подскачащ като птичка божия по непознатите улици.

Тоя тип Райман безсрамно ме извежда на най-оживената артерия — граф Игнатиев — като че ли разкарва маймуна, после ме принуждава да свием по Раковска и подир туй — по булевард Руски, към градината. Инквизиторът е готов дори да ме инсталира на някоя маса пред „Берлин“, но за щастие не намираме никаква празна маса и трябва да продължим към парка. Вече сме стигнали моста и се готвим да поемем обратния път на мъките, когато насреща ненадейно изскача мой познат, сега обаче от женски пол.

Това е моята бивша. Оная същата, от която можех да имам син на пет години и повече. Ние с нея никога не сме скъсвали напълно отношенията, дипломатическите, искам да кажа, тъй че повече от сигурно е при обикновени обстоятелства да ме спре, просто така, от женска суетност, за да измери температурата на чувствата ми. Но сега обстоятелствата не са обикновени и аз отдалеч я заглеждам тежко и настойчиво, за да ѝ го внуша. Тя ме забелязва, улавя тутакси погледа ми и странно — тая жена, която никога нищо не е разбирала, този път изведнаж разбира и отмества очи встрани. Тя знае отлично професията ми и не е тъй чудно, че е схванала положението, макар че аз може би я надценявам и че тя всъщност нищо не е схванала, а само е взела погледа ми за израз на неприязън и затова навирва нос.

Пролуката на следващия ден — последния в нашия престой — не ни е дадена на тепсия, а бива извоювана с труд от Райман чрез продължителна симулация на неразположение през целия следобед. Луничавият очевидно желае на всяка цена да остане сам и опитите на нашите фирми да пробутат повече стока на „Зодиак“ почват да го дразнят. Най-после домакините решават да ни оставят на мира, за да дадат възможност на мнимия болен да се изтегне в леглото си.

Това става едва привечер. Райман изчаква търговеца, който ни придружава, да напусне стаята и ме повиква с пръст:

— Чувай, Морис — прошепва той. — Искам да те помоля за една услуга.

— Стига да е по силите ми.

— Напълно е по силите ти. Това е дребна работа, която и аз сам бих свършил, но ти разбираш, че не е удобно, след като си заел позата на болен, да тръгнеш да се разхождаш из града. Още повече ти си тук съвсем нов и въвн от подозрение. Така че...

Той ми излага набързо и все тъй полугласно характера на услугата, която очаква от мен. Да взема чантата и да изляза. Да намеря булевард Толбухин — първата улица вдясно след паметника с конника — този и този номер, този и този етаж. Да позвъня три пъти късо и да питам за господин Едикойси. Да кажа на господин Едикойси: „Извинете, знаете ли френски?“, на което онзи трябва да отвърне: „Разбирам го, но ако говорите по-бавно.“ След като бъда въведен вътре, да съобщя, че ида от страна на Бернар, а на въпроса: „Кой Бернар, по-младият или по-възрастният?“, да отговаря „Бернар, бащата.“ После да оставя чантата и да си тръгна.

— Както виждаш, съвсем просто.

— А ако има някой подире ми?

— Ако има някой подире ти, ще направиш малък кръг и ще се върнеш обратно тук с чантата. Вчера нямаше никой след нас. Днес е още по-малко вероятно да те следят. Разбира се, трябва да си отваряш очите, и то, както ти казах, без да даваш вид, че се озърташ.

— А ако ме хванат?

— Говориш глупости. Мислех, че си по-смел.

— Не става дума за смелост и за страх. Но човек трябва да има предвид всички възможности. Също като при обсъждането на една сделка.

— Е, ако те хванат, което няма да стане, първото е да пуснеш една измислица: някакъв стар клиент, като е чул, че идваш в България, ти е връчил чантата с молба да я предадеш еди-къде си. Ти дори не знаеш какво съдържа...

— Последното е самата истина — забелязвам наивно.

— Именно. Ще се държиш на тая версия и нищо повече. Аз ще те освободя, това ти го гарантирам. Обаче за да мога да те освободя, условието е да не ме натапяш. Иначе как ще те освободя. Изобщо не забравяй, че „Зодиак“ е сила и нямаш никакви основания да трепереш.

Осъществявам нареждането точно по разписанието и в рекордния срок от половин час. Оказва се, че няма нищо по-лесно от това да изпълняваш шпионска задача в собствената си страна при условие, че съответните органи са предварително в течение.

Връщам се тутакси в хотела и влизам в стаята на луничавия, като в бързината пропускам да почукам. Райман, застанал до прозореца, трепва от изненада и се обръща:

— А, ти си. Най-последно!

— Защо „най-последно“? Всичко стана просто светкавично.

— Да, но на мене ми се стори, че минаха векове. Не мисли, че те подценявам, Морис, обаче все пак ти нямаш голям опит в тия работи. Достатъчно ми бе да си представя как се озърташ по ъглите, за да ме облее студена пот.

— Може да нямам опит, но не съм се озъртал накъде, което не ми попречи да констатирам, че не съм под наблюдение.

— Чудесно. Ти ми направи голяма услуга.

— О, една услуга, която не ми струва нищо — отвърщам скромно.

И не съм твърде далеч от истината.

Последната част на мисията ми тук минава твърде леко и заслугата за това е на Райман, без той дори да го подозира. Неразположението му предизвиква един лекарски преглед, една констатация за лека простуда и няколко таблетки, които укрепват значително ако не организма, то поне съня. Малко след прегледа луничавият заспива като камък и аз съвсем редовно същата вечер излизам от хотела и се отправям за съответното учреждение.

И ето я отново картината, която толкова пъти съм виждал, само че сега не въображаема, а напълно реална: генералът, полковникът и моят шеф сред осветения от тежкия полилей кабинет, обърнали лица към мене и преценяващи внимателно всяка моя стъпка и всеки сантиметър на всяка стъпка. Всъщност те са вече в течение на поглавното и се интересуват само от някои дребни детайли, някои такива детайли, които ме карат от време на време да вадя кърпата и да бърша челото си.

Полковникът, то се знае, не може да се въздържа от известни критични бележки, макар и тъкмо по подробностите. Една от тия миниатюрни подробности е моята снажна секретарка. Не в сегашната

си роля, а в началната. Полковникът нарича назначаването ѝ „скок в тъмното“.

— А това не беше ли скок в тъмното — да вървя по софийските улици с риск всеки момент някой познат да ми каже „здрости“? — връщам си го аз, понеже знам, че цялата операция е минала през ръцете на полковника.

— Излишно си се тровил — забелязва онзи спокойно. — Всичко беше тъй подредено, че никой не би имал време да ти каже „здрости“.

„Можеше да ми го съобщиш по-рано“ — помислям аз, но не произнасям фразата, защото в тоя момент прозвучава гласът на генерала:

— Нека не се отклоняваме...

Бележката е отправена към полковника, макар че отклонението е предизвикано от мене и аз съумявам да оценя любезността. Също както и следващите думи:

— Смятам, че дотук Боев се е справил не зле.

Коего, преведено на училищен език, гласи: „Много добър — пет.“

— А сега да минем нататък. Имаш думата, Боев.

Имам я, само че не знам какво да я правя. Защото точният, грижливо обмислен план за действие, който навярно се очаква от мене, не съществува. Аз съм на позицията на пълната неподвижност, в положението на човек, изправен пред херметически затворената каса, за която само се знае, че съдържа интересни неща, но която не е в състояние нито да се отвори, нито дори да се опипа. Не ми остава прочее нищо повече, освен да набележа перспективата с всичките ѝ трудности и да изложи хипотезите за възможни действия, ако, ако, ако...

За моя изненада скептичните ми констатации и прогнози предизвикват вместо разочарование видимо одобрение. Дори шефът ми, който при други случаи не пропуска да спомене нещо за вредата от фантазьорството, тоя път се въздържа от употреба на ненавистната дума:

— Точно така: търпение, изчакване, крайна предпазливост.

— Жаживей просто с мисълта, че наистина си сменил професията — подсмива се полковникът.

След което минаваме към подробния разбор на обстановката и към всичките вероятни и слабо вероятни възможности. Додето черното небе в широките прозорци бавно добива индиговия цвят на зазоряването.

* * *

Пристигаме в Амстердам тъкмо на обяд и това ми дава възможност да изненадам Едит, като нахълтвам право в ресторанта, дето обикновено се храним. Заварвам я на обичайното ѝ място, до една от масите край витрината, и в най-подходящия момент, точно когато избира менюто.

— Здравей и поръчай за двама, ако обичаш — казвам, като сядам срещу нея.

На лицето ѝ се появява бледа усмивка, а туй не е малко, ако се има предвид, че то рядко изразява нещо повече от затвореност или сдържана досада.

— Тъкмо си мислех за тебе — признава Едит, като отпраща келнерката. — Всъщност през цялото време мислех за тебе.

— Аз също мислех за тебе. И главно за туй, да не извършиш някоя глупост.

— Какво по-точно имаш предвид? — пита невинно секретарката ми, макар да разбира много добре какво имам предвид. — Тук напоследък около мене се увъртат доста мъже.

— Не се меся в частния ти живот. Стига тия доста мъже да не са от „Зодиак“.

— А откъде другаде?

— Я виж! И кои са най-видните представители на това множество?

— О, множество е силно казано. Но тук фигурират първият човек на библията Адам Уорнър и първият човек на „Зодиак“ — мистър Еванс.

— Като начало, не е зле. Обаче...

Келнерката донася запотените чаши бира и чиниите супа, която, както смътно съм подозирал, се оказва ненавистната ми доматена супа, макар и сервирана под друго име.

— Какво „обаче“? — подсеща се Едит, когато момичето се отдалечава.

— Исках да кажа, че ако една кариера отведнаж почне на най-високо ниво, тя обикновено бързо приключва поради липса на по-нататъшни възможности.

Едит с удоволствие яде супата си. Аз само опитвам за проба и оставям. Чудя се просто на тия англо-немски раси какво му харесват на това разредено и вряло доматиено пюре.

— Не ревнуваш ли малко? — любопитствува Едит.

— Може би, но само малко. Ако искаш да ревнувам повече, трябва да влезеш в подробностите.

— Засега съм бедна откъм подробности. Мистър Еванс на два пъти ме среща в коридора и ме оглежда доста доброжелателно и даже втория път ме спря и запита откога съм тук и къде точно, и отвърщаше на отговорите ми с „много добре“, „много добре“, като продължаваше да ме оглежда от всички страни, тъй че не разбрах това „много добре“ за коя точно част от физиката ми се отнася.

— Туй ли е всичко?

— Малко ли е?

— А съпругът на Ева?

— Адам Уорнър? Той отиде по-далеч — покани ме на вечеря.

— И ти, разбира се, прие!

— А как другояче? Ти сам твърдеше, че когато отказваш хубавите неща, това вдъхва подозрение.

— Не съм правил обобщения. Имах предвид конкретния случай с квартирата.

Келнерката се задава, тоя път с две телешки филета, обилно гарнирани с пържени картофи. Банално блюдо, но потвърдено като вкусно и питателно в многовековната човешка практика. Храним се известно време мълчаливо, по-точно до момента, когато филетата са изконсумирани и момичето наминава, за да разбере какъв ще бъде десертът.

— Та ставаше дума за подробностите — напомням.

— О, това беше просто нещо като втори разпит, само че гарниран със стриди, бяло вино и пуйка с портокали. Тоя човек наистина няма никакъв вкус. Консумира пуйката с бяло вино, също както стридите.

— Не може ли да оставиш кулинарните отстъпления за после?

— Нали ти казах: втори разпит. Макар и под формата на приятелска беседа. Почна с мене, за да свърши с тебе. Централната тема: отношенията между мене и тебе.

— За тия хора няма нищо свято — избъбрям.

— Особено го интересуваше моментът на запознанството.

— Надявам се, че не си се отплеснала в свои вариации.

— Какви вариации? Изложих му всичко, както се бяхме разбрали с тебе: прочела съм обявлението и съм се явила. „А защо, вика, се спря тъкмо на вас?“ „Откъде да знам — казвам. — Предполагам, че защото останалите бяха по-грозни.“ Тук той може би за пръв път ми огледа повнимателно фасадата. „Да — вика, — отговорът, мисля, е убедителен.“

— Друго?

— Другото все в тоя дух. Макар пет пъти да повтори „не искам да надничам в интимности“ и „надявам се, че не съм прекалено нахален“. А, пита ме дали съм била с тебе в Индия. Всъщност той с този въпрос и започна. Казах му, че си бил в Индия, преди още да се запознаем, за което твърде съжалявам, понеже ми е омръзнало да слушам приказките за Индия. Всъщност, Морис, бил ли си наистина в Индия?

— Общуването с Уорнър ти се отразява пагубно — забелязвам. — Вродената ти мнителност почва да взима маниакални размери.

Келнерката донася кафето. Поднасям на Едит цигара, подир което обслужвам себе си.

— А защо мислиш, Уорнър е издебнал заминаването ти, за да ме разпитва?

— Не е издебнал заминаването ми. Считал е просто, че с мене е свършено, и е искал да види ти пък от коя боя си.

— Че с тебе е свършено?

— Е, да. Имам чувството, че това пътуване бе уредено само за проверка. Смятали са ме, изглежда, за български шпионин или нещо подобно.

Тя ненадейно се засмива с тоя смях, който внезапно преобразява лицето ѝ и превръща това затворено лице в светло и весело лице на момиче.

— Ти — български шпионин?

Жената отново се залива в смях.

— Не виждам нищо чак толкова смешно — избъбрям докачено.
— Ти, изглежда, ме смяташ за пълен глупак.

— Съвсем не — възразява Едит, като се опитва да спре смеха си.
— Но чак български шпионин, ха-ха-ха...

Изтърпявам, леко навъсен, да мине пристъпът.

— Всъщност как е там? — запитва секретарката ми, когато най-после се успокоява. — Чак толкова ли е ужасно?

— Защо да е ужасно? Освен ако паднеш от някой пети етаж. Но това и тук е свързано с неприятности.

Разменяме още някоя и друга празна приказка и си тръгваме тъкмо навреме, за да използваме паузата между две превалвания. Изпращам от учтивост Едит чак до покоите ѝ на горния етаж и пак от учтивост влизам вътре. Тапетите, мебелите, килимът на спалнята са в бледозелени тонове и тия нежни тонове заедно с терасата, покрита в декоративни храсти и цветя, придават на обстановката една особена градинска ведрост, която ме кара да се позаседа.

Секретарката ми се приближава към грамофона в ъгъла и пуска някаква слухораздирателна плоча. Едит има необяснима мания към джаза, но не баналния и приятния, а тоя, който тя нарича „сериозен джаз“. Доколкото мога да съдя по любимите на Едит шедьоври, главната и единствена цел на сериозния джаз е да покаже, че и най-приличният мотив може да се превърне с малко усилия в адска какофония.

— Няма ли да влезеш да си починеш? — подхвърля жената, като разбира, че плочата не е в състояние да ме прогони.

— О, за всичко има време — отвързвам лекомислено, като се изтягам в едно от резедавите кресла.

— Тогава ще ми разрешиш да ида да се изкъпя.

— Чувствавай се като у дома си — казвам.

Додето слушам разсеяно саксофонния вой и пляскането на водата оттатък, през главата ми минават смътни представи не само за водните струи, но и за подложеното на струите тяло, додето погледът ми сари по околната обстановка. Вниманието ми ненадейно бива привлечено от някакъв блестящ предмет, подаващ се между киносписанията, пръснати върху масичката в ъгъла. Това е един съвсем безобиден бинокъл. Обаче понятието бинокъл естествено се свързва с понятието наблюдение.

Ставам лениво, като проклинам тоя човешки порок любопитството, и измъквам бинокъла. Той е облицован в седеф и е от неголям калибър, един бинокъл от рода на тия, които жените мъкнат със себе си по спектаклите. За да го изпитам по-добре, излизам на терасата. В далечината, точно насреща, между остриите покриви на две съседни сгради се вижда част от фасадата на „Зодиак“. Миниатюрното седефено пособие за моя изненада се оказва тъй силно, че различавам ясно прозорците на кабинета на председателя.

Едит надниква през вратата на терасата, цъфтяща и свежа в снежнобялата хавлия:

— Приятно е, нали? С всички тия цветя...

— И с всички твои глупости. За какво ти е потрябвало това нещо?

Жената оглежда бинокъла и лицето ѝ добива тайнствен израз. Тя прави мимика в смисъл „мълчи!“, като произнася небрежно:

— За театъра, разбира се. Намерих го okazjiон. Аз, знаеш, съм малко късогледа и понеже оня ден ходих на театър...

Ясно е, че темата ще трябва да я продължим друг път. Но това не значи да седим и да се гледаме със скръстени ръце. Приближавам до жената и обгръщам раменете ѝ през меката материя на хавлията.

— Скъпа Едит, ти излизаш от банята, както Венера от вълните...

— Не говори глупости.

— ...Хронос и Венера — продължавам аз. — Богът на времето и богинята на любовта...

— Хронос не е бог, а титан. Не затъвай в митологията.

Едва чувам последните думи, защото чистото свежо лице почти докосва моето и ми пречи да се съсредоточа. Едит не се противи, но в държането ѝ не се чете нищо повече от търпеливо безучастие. Нашата дружба е само игра, при това не особено интересната другия партньор. А на игрите това им е лошото, че макар всичко да изглежда като истинско, всъщност е само на ужким.

* * *

Няколко дни по-късно Уорнър ми позвънява в бюрото, за да попита не бих ли наминал към него. Какво ще правя да не намина,

макар че тоя Уорнър почва да ми се явява вече и насън.

Човекът със сивия костюм и сивото лице ме посреща с привичната си студена учтивост, предлага ми стол и поднася цигари. Последното трябва да се смята за израз на особено разположение, тъй като самият Уорнър не пуши.

— Онзи ден, когато ми разказвахте за пътуването си, вие премълчахте нещо — казва Уорнър, след като запалвам.

— Ако съм премълчал нещо, то е било само защото друг е трябвало да ви го каже.

— Другият го каза — кима първият човек. — Но все пак вие го премълчахте. Нямате ли доверие в мене, Ролан?

— Защо не? Фактът, че ви оставих да ми измъкнете и последната дреболия от биографията...

— Да, но аз именно ви *измъквах* дреболиите, а не вие ми ги доверявахте.

— Знаете — подхвърлям, — доверието в нашата професия и в наше време.

— И все пак — прекъсва ме Уорнър — вие сте се доверили на Райман.

— Да не пресилваме нещата. Направих му една дребна услуга. Една услуга, която не ми струваше нищо повече от малко напрежение.

Човекът зад бюрото ми хвърли бърз изпитателен поглед:

— Предполагам, че имате известна представа за характера на тая... услуга?

— Естествено. Райман всъщност ми каза, че после щял всичко да ми обясни, а и аз не съм го разпитвал. Извинете, но за мене тоя епизод не е нищо освен епизод, който засяга повече Райман, отколкото мене.

— Тоя епизод засяга еднакво и двама ви. Райман е постъпил неправилно. Вие — също.

Свивам рамене в смисъл „добре, така да е!“ и впервам поглед в цигарата си.

— Нашата фирма има широки връзки с източните пазари и ние нямаме намерение да отегчаваме тия връзки поради своеволни действия на един или друг представител на фирмата. Райман е действувал на своя глава и вероятно за своя изгода, а вие сте му помогнали, без някой да ви е давал разрешение за това.

— Трябваше да ме предупредите какво да върша и какво — не.

— Не мога да ви предупреждавам за неща, които дори не съм подозирал. Сега обаче смятайте, че сте предупреден. „Зодиак“ е търговска фирма и вие като представител на тая фирма следва да ограничавате действията си единствено в областта на търговията.

Той отново ме поглежда бегло и добавя по-меко:

— Естествено, вие сте още нов и ние отлично разбираме, че вината пада главно върху Райман. Допускам дори да сте помислили, че Райман действа по наши инструкции.

— Не съм размислял изобщо по този въпрос — признавам с леко отегчение. — Изобщо трябва да ви кажа, че го бях почти забравил.

— Чудесно — кима Уорнър. — А сега го забравете съвсем.

„И това ще стане — викам си, като излизам в коридора, — обаче след като го разчепкаме от всички страни и го изхвърлим от обръщение“. Завоят е неочакван, макар и не съвсем непредвиден. Райман, то се знае, е действувал по техни инструкции и вероятно тъкмо по инструкциите на този светец Адам. — Задача номер едно — да бъде проверен. Задача номер две — да бъде впримчен в подмолна работа. Сега обаче се установява, че задача номер две, ако е съществувала изобщо, се отменя. Хората си измиват ръцете. Райман е действувал неизвестно по чия поръка, но при всички случаи уж без знанието на „Зодиак“. Фирмата наново се изправя в целия си непорочен блясък. Защо? Защото все още ми нямат доверие? Или защото, вече убедени, че не съм комунистически агент, те допускат, че може да съм агент от друг тип? Или защото изобщо не съм им нужен? Всички тия „защо“ следва да бъдат основно премислени.

Късно следобед Едит почуква на вратата на ергенското ми жилище, за да ме измъкне да вървим на кино. Няма нищо по-хубаво от това да живееш в съседство с любимата жена, но в отделно жилище. Особено ако въпросната жена е като Едит и никога не те потърсва сама, освен ако сте уговорили да вървите някъде.

В момента никъде не ми се върви, обаче съм обещал и не виждам възможност да се откопча.

— Ти не ми каза нищо за бинокъла... — подсецам я, когато излизаме на улицата и разтваряме чадърите.

— Какво да ти казвам, когато сам го разбра. Наблюдавах „Зодиак“.

— И за какъв дявол го наблюдаваш?

— Оная вечер блесна светлина точно над кабинета на Еванс. Ако си забелязал, прозорецът над кабинета е винаги затулен в капаци. Но оная вечер някой, изглежда, отвори за миг капациите и блесна светлина...

— Тоя „някой“ е била чистачката.

— Чистачка в десет часа вечерта? За твое сведение „Зодиак“ се заключва още в седем. А чистачките работят заран.

— Все пак не виждам за какво може да те вълнува тая светлина и това помещение.

— Ти влизал ли си в това помещение?

— Не знам дори откъде се влиза.

— А аз знам: влиза се от едно-единствено място — от една стълба през кабинета на Еванс.

— Не ме интересува. И тебе — също.

— Но слушай, Морис: ако в „Зодиак“ има секретна архива, тя трябва да се намира именно в това помещение. И с нея сигурно се занимава Ван Алтен.

Ван Алтен е вторият секретар на Еванс, един затворен мрачен тип, който съвсем рядко се мярка по коридорите.

— Добре — кимам. — Дано бинокълът ти помогне да прочетеш тая секретна архива. Видя ми се достатъчно силен за целта.

С което разговорът ни приключва.

Филмът за мой ужас е някакъв хибрид между шпионаж и любовна история и всичко завършва с пречукване на двамата партньори при стената на Берлин. Трагедията впрочем прониква в главата ми доста епизодично и с маса пропуски, защото през цялото време съм зает с една трагедия от друго естество, а именно моята собствена. Трагедията на човека пред херметически затворената каса. Не мога да уловя нищо чрез наблюдение, понеже съм изолиран в един кабинет, дето наблюдавам само телосложението на секретарката си. Не мога да доловя нищо от случайно дочутите разговори, защото те нищо и не съдържат. Не мога да предизвикам сам разговори, защото е запретиено, нито да проследявам когото и да било, защото е също запретиено, нито да правя опит да се вмъкна дето и да било, защото е още по-запретиено. Не мога да използвам апаратура, нито има де да я използвам. Не мога да прибягна дори до услугите на Едит, защото това е опасно и вероятно безполезно. Не мога да упражнявам никакъв

натиск над никого. Тогава какво мога? Да гледам филми. Да пиша служебни писма. Да се развличам с една жена, за която не съм дори забавен. Да скучая. Да си ям нервите. Да чакам.

— Тъжно, нали? — пита Едит на излизане.

— Много! — отвърщам, като мисля за своето.

— И доста правдоподобно.

— Не знам — казвам. — Не ги разбирам тия работи.

— Аз също. Но изглежда правдоподобно.

— Е, да, понеже свършва трагично. Трагичното винаги е правдоподобно, защото повечето неща свършват трагично.

— Така ли мислиш?

— Какво има да мисля. Очевидно е.

— Казват, че има и щастливи хора...

— „Казват“... Когато някой ти каже така, попитай го кои точно са тия щастливи хора и ще му запушиш устата.

Ние вървим бавно по Калверстрат, изпълнена с гъсти тълпи народ в тоя вечерен час. Калверстрат, това е Царството на пешеходците в Амстердам, които са си извоювали един периметър, затворен за всякакви коли. Дъждът като по чудо отсъства от пейзажа, но вместо него се е настанила мъглата и през прозорните диплещи се завеси на тая мъгла осветеният улей на улицата изглежда странен, като видение с разноцветните неоновидни надписи, светлините на витрините и сенките на минувачите, всичко туй смътно и неясно, сякаш някой го е нарисувал бегло, а после го е размил с вода.

— Ти не си жизнерадостен човек, Морис — подхваща наново след известно мълчание Едит. — Странно, пълен си с енергия, а не си жизнерадостен.

— Затова пък ти преливаш от веселост.

— Бих преливала може би, ако имаше отде да я взема.

— Изцеждай от време на време спомените от детството — съветвам я.

— Спомените от детството? Те са най-тъжното нещо в живота ми.

„С мене е същото — казвам си наум. — Обаче за момента това не ме разстройва.“

— Ти си имал баща...

— Ужасно кисел и стипца — лъжа безсрамно аз, понеже дори не знам кой ми е бил баща.

— ...И майка...

— Винаги плачлива и дъхаща на валериан — продължавам да лъжа, тъй като не знам и майка си.

— Все пак правели са ти елха, давали са ти подаръци...

— От тия „полезните“ и евтините, дето са в картонени кутии и се състоят в събиране и изваждане — мъча се да импровизирам. — А на тебе нима нищо не са ти подарявали?

— Кой да ми подарява? Водеха ни на Коледа пред общинската елха и по нея наистина висяха тук-там играчки и всеки от нас очакваше, че може би ще получи подарък, но играчките от елхата никога не се раздаваха, защото ние бяхме толкова много, че две дузини играчки за никого нямаше да стигнат.

— Е, все пак е имало елха — казвам примирително.

— Елха... Елха за бедните деца... Не знам дали има нещо потъжно от това. По-добре да не ги правеха тия елхи за бедните.

Излизаме на един от каналите. Над водата са окачени дълги гирлянди с електрически крушки и крушките в тоя момент са запалени, защото е събота вечер, и това ми дава идеята, че понеже и без туй няма за къде да бързаме, бихме могли да влезем в заведението на кея.

Намираме една свободна маса в уютното чисто помещение. Масата е направена от грижливо полирано буре, както и всички останали, и върху бурето скоро ни сервира бутилка червено вино и нещо за ядене. Хората наоколо си приказват тихо и изобщо обстановката е доста отморяваща, додето пред тезгяха не се изправя дългокрак и дългокос младеж с китара. „Свърши се — помислям, — да бягаме!“ Но късметът ни тая вечер работи, защото чорлавият се оказва от лиричните натури и след като издрънква няколко погребални встъпителни акорда, запява с кадифено-подкупващ глас:

*Недей ми разказва за безоблачни дни,
не ми обещавай лазури и слънце.
Аз си имам сивото на мъглата и дъжда,
аз съм собственик на лошото време.*

После идват още няколко строфи, напоени с влага и скръб, прекъсвани от рефрена в същия тон:

*Нека вятърът плиска
в лицето ми дъжд.
Няма нищо по-хубаво
от лошото време.*

— Ето една полезна максима — забелязвам, когато дългокосият свършва елегията си. — Понеже лошите неща са далеч повече от хубавите, не ни остава друго, освен да се примирим и да ги обикнем.

— Философия на примирението — сбърчва гнусливо нос Едит. — Ненавиждам я. — И добавя: — Обаче песента е хубава.

„И виното“ — бих добавил аз. Но вместо да се занимавам с празни приказки, поръчвам втора бутилка.

Когато излизаме, нощният пейзаж е напълно в стила на песента. Отново е завалял ситен дъжд и вятърът носи воден прах и развява електрическите гирлянди, а водата в канала се плакне с глух шум, понесла лилави мрачини и жълти отражения. Тръгваме бавно по кея, без да обръщаме особено внимание на дъжда, както правят всички в тоя град. Когато понечвам да завия по пресечката към къщи, Едит улавя ръката ми.

— Нека повървим още по тая улица.

— Искаш да кажеш, да стигнем до „Зодиак“?

— Само ще надзърнем.

— Но слушай, Едит...

— Че какво престъпно има в това, господи! Минаваме и заминаваме, както хиляди хора.

— По тая улица никога няма хиляди хора, особено в тоя час. При това тя съвсем не е на пътя ни.

Все пак отстъпвам от куртоазия и ние продължаваме да вървим бавно край канала, побутвани от морския вятър, който духа в гърбовете ни.

— Откъде знаеш, че единственият вход на помещението е от кабинета на Еванс? — питам, колкото да се намирам на приказка.

— Знам го със сигурност.

Аз също го знам, но не е там работата...

— Имам предвид: как си го научила? С наблюдение или с подпитване?

— Ах, ти пак със своето — въздъхва Едит. — Не съм подпитвала, можеш да бъдеш сигурен. Достатъчно е веднаж да надзърнеш при секретарката на Еванс и веднаж да разгледаш фасадата, за да се убедиш.

— А защо мислиш, че там има архив, и то секретен?

— Защото, когато веднъж бях в общата архива, някой бе дошъл за някакъв документ и чух чиновникът да казва: „Това не е при нас. Това е в архивата на председателя.“ Значи, ако в „Зодиак“ изобщо се пазят някакви книжа за по-секретни сделки, те ще бъдат именно в архивата на Еванс, а не в общата архива при положение, че трета няма.

— Глупости. Толкова ли не разбираш, че Еванс е само парадна фигура в това предприятие.

— В търговията — да. Но аз мисля, че тоя човек има и втора специалност...

— Всеки си има и втора специалност. Някои през свободните часове се занимават с риболов, други — с пощенски марки, трети — с разузнаване. Търговско, разбира се.

— Невъзможен си.

— Но ако Еванс държи архива — продължавам, като се старая да вървя под чадъра на Едит — и ако в тоя архив наистина се намира нещо сериозно, той няма да го повери на местен човек като Ван Алтен.

— Ван Алтен не е местен човек. Той е докаран от Америка. А в Америка е емигрирал през време на войната.

— От кого изцеди тия сведения? — питам недоволно.

— Случайно ги научих — отвръща жената.

Готвя се да забележа нещо по повод на туй „случайно“, когато Едит ме изпреварва с едно „шшт!“ и спира на тротоара до моста.

Тъкмо пред нас се издига тъмната фасада на „Зодиак“. Това са всъщност четири тесни стари сгради, долепени една до друга, и чиято вътрешност навярно допълнително е била преустроена и съединена с общи коридори. Сградите са триетажни освен четириетажната ъглова постройка, дето се помещава кабинетът на Еванс. Кабинетът на Еванс заедно с преддверието, дето седи секретарката, заема целия трети етаж. Очевидно е, че до помещението над тоя етаж трябва да се стига

откъм кабинета на Еванс при положение, че в преддверието няма и помен от стълба.

Тоя четвърти етаж, към който в момента са устремени погледите ни, има само два прозореца, и двата плътно затворени с тежки железни капаци.

— Ето виж! — прошепва Едит.

Наистина в тясната пролука под капациите ясно се очертава ивица жълта светлина.

— Сигурно Ван Алтен още се рови в архива, ако това е изобщо архив — промърморвам.

— Или пък има нощно дежурство — подхвърля секретарката ми.

— Да тръгваме — казвам, — защото отново пуснаха душа.

Дъждът наистина внезапно се е засилил. Тъкмо се готвим да продължим, и вратата на „Зодиак“ се хлопва. Една тъмна сянка се насочва право към нас. Едит, изглежда, е познала. Човекът, който идва насам, е Ван Алтен, но ивицата светлина продължава да се процежда под капациите на четвъртия етаж.

Обръщам се бързо гърбом към фасадата, прегръщам с две ръце жената до мене и притискам устни до устните ѝ. И не знам тия ласкави устни ли са виновни, или това е от атмосферата на дъжда и на нощта, или от разказа за елхата на бедните деца, но прегръдката ми изведнаж става силна и трескава, додето смътно чувам човекът да ни отминава и да поема по моста, и малко по-късно Едит да произнася:

— О, Морис! Ти никога не си ме целувал така.

СЕДМА ГЛАВА

Казах вече, че сме септември месец. Не ми остава друго, освен да потвърдя казаното, като уточня само, че се касае за следващия. Една година е минала от вече описаните дреболии, а аз съм още в Амстердам и в голямото семейство на „Зодиак“ и едновременно с това — все тъй далеч от целта, толкова далеч, че дори всъщност нямам представа каква точно е тази цел.

Седя в кабинета си и довършвам прегледа на кореспонденцията за този ден. Небето през прозореца е виолетовосиво от влажните надвиснали облаци, които в мудни върволици пълзят към морето. Понякога между тежките облаци се отваря малка пролука и оттам се спуска сноп слънчеви лъчи, които огряват ярко и ненадейно някоя зеления сала камбанария или някой стръмен керемиден покрив. После пластовете облаци се наместват и навън отново става глухо-сиво и мрачно като пред мръкване.

Секретарката ми е на мястото си, сиреч точно в центъра на погледа ми, когато река да вдигна очи от писмата. Тя е потънала в четене на някакви книга, вероятно по история на киното. След „сериозния“ джаз туй е втората страст на Едит, по моему също тъй непонятна като първата. Да гледаш филми, в това още има някакъв смисъл, като способ да утрепеш два часа. Но да нагъваш цели томища, за да се осведомяваш кой, как и с каква цел е правил тия филми, туй вече надхвърля границите на въображението ми. И все пак аз леко бих се примирил с тая тиха лудост на секретарката си, ако четенето не беше придружено за по-голямо удобство с нехайно кръстосване на импозантните бедра.

Би било несправедливо да твърдя, че нищо не върша. Напротив, сделките вървят добре и ние двамата с моя Клод Ришар често се радваме като последни глупаци, че „Хронос“ вече здраво е утвърдил реномето си на някои пазари и дори постепенно си пробива път на Запад. Между писмата, които лежат пред мене, се намират някои доста

едри, последни по дата поръчки и аз си казвам, че ако и другата работа вървеше, както тая, би трябвало да си хвърлям шапката.

Обаче другата работа не върви. Изкуството да чакаш. Но изкуството да чакаш не е автомат за печалби. Можеш да чакаш самоотвержено и търпеливо някой влак, обаче ако го чакаш там, където влакът не минава, едва ли ще го дочакаш. Понякога ми идва мисълта, че моето положение е тъкмо от тоя род. Аз съм се залостил в „Зодиак“ и мисля, че с това съм извършил голям подвиг, а всъщност няма никаква гаранция, че „Зодиак“ е нещо повече от търговска фирма. Напротив, наблюденията ми все повече ме убеждават, че това е едно съвсем редовно предприятие от голям ранг, с делови връзки по целия свят и с най-разнообразни сектори на производство, перални машини и хладилници, прахосмукачки и електрически печки, ютии и миксери, електрически самобръсначки, фотоапарати, грамофони, радиоапарати, телевизори и дори часовници „Хронос“. Изобщо има всичко, освен шпионаж.

Ван Вермескеркен е потънал изцяло в търговските си работи. Един шеф на отдел като мене може да влезе при червенокосия исполин по всяко време, без да открие нищо подозрително. Вождовете на различните родове апаратури също киснат по цял ден над преписките си. Адам Уорнър е по-недостъпен, но и неговите задачи едва ли надхвърлят кадровите проучвания. Еванс не се занимава с нищо освен с показни приеми, подписвания на договори и инцидентни запивания с приятели. Но за един председател тъкмо това е нормалното — да не върши нищо.

Когато на времето бях запитал Едит откъде е изкопчила, че Еванс има втора специалност, жената бе отвърнала:

— Не съм се старала да изкопчвам. Просто имам очи.

— Аз също не съм напълно сляп.

— Да, но ти не шариш като мене по архиви и коридори. Еванс има прекалено голям личен персонал за човек, който не върши нищо.

— Персонал от двама души.

— И още трима-четирима в движение.

Това беше вярно, както разбрах по-късно. Обаче тия трима-четирима в движение вършеха работата на обикновени слуги. Един господар, дори когато не е нищо повече от празен балон, не може да мине без слуги, след като притежава луксозен дом и вила във от града.

Остава Райман. Това е засега в цялата задача единственият идентифициран хикс. Но каква полза? На времето създаването на контакт с Моранди ми изглеждаше велико постижение. Сега имам контакт не с Моранди, а с неговия шеф, и то такъв контакт, който може да се нарече направо дружба. И все пак, струва ми се, че съм осъден да чакам до безкрайност един влак, който или не съществува, или минава на стотици километри оттук.

Едит може да си приказва за моята самоувереност. Аз наистина понякога блъфирам повечко с тая самоувереност, обаче всеки сам си знае колко е самоуверен, особено подир повече от година безкрайно чакане.

Ако разполагаш с необходимата екипировка в хора и техника, Райман без друго би ме довел до някое следващо звено на веригата. Само че това просто са мечти, за да минава времето. Екипировката ми се изчерпва с мене самия, а при дадените ми инструкции подслушванията и проследяванията са въвн от играта. Без да говорим за туй, че са трудно осъществими.

Естествено, аз имам все пак някои апаратури — две очи и две уши, — които биха могли да ми свършат известна работа, като се има предвид, че през ден, през два се виждаме с Райман, за да изпием с общи усилия няколко чаши мартини. Но в интимни дуети никога не се отива по-далеч от общите приказки за времето, за новите филми, за жените като такива и за проблемите на рекламата. Последният ни по-сериозен разговор бе се състоял след извикването ми при Уорнър.

— Забъркахме се в една история... — бе промърморил луничавият. — Всъщност аз те забърках. Добре, че всичко мина благополучно. Прости и забрави!

И това беше всичко, ако не се смята броят на консумациите.

Не си дадох труд нито да прощавам, нито да забравям и продължих да си го имам Райман като едно на ум, обаче до тоя момент не съм спечелил нищо от това. Луничавият постоянно пътува до Венеция, до Женева и докъде ли не, постоянно урежда срещи, постоянно дава обеда на този или на онзи и цялата тая суета е съвсем естествена за един шеф на рекламата, но за да разбереш къде свършва естественото и къде почва другото, би трябвало да разполагаш с цял взвод помощници, и то не от най-ниска квалификация.

Вече довършвам преглеждането на кореспонденцията, отвличайки се понякога в мисли от рода на споменатите, когато в коридора мелодично и обещаващо зазвънява електрическият звънец: край на работния ден, край на работната седмица, защото днес сме петък, а „Зодиак“ в събота е затворен. Едит вдига за миг очи от книгата и ме поглежда, но понеже аз още се занимавам с писмата, тя отново се задълбочава в четене. Това ѝ харесвам на тая жена: няма чиновнически манталитет.

Звънецът в коридора тъкмо секва, когато прозвучава втори. Тоя път е телефонът. Секретарката ми знае добре кой може да звъни, затова само натиска копчето, за да превключи на моя апарат, и аз вдигам слушалката.

— Морис, момчето ми, ще приемеш ли една чаша от мене, или бързаш да се прибереш?

— При условие, че и ти ще приемеш една от мене.

— Чудесно. След пет минути ще бъда в кафенето.

Подавам папката с кореспонденцията на Едит и ставам:

— Ще се отбием с Райман на ъгъла. Ако искаш, ела.

— А, не, мерси. Само гледай да не продължите при стриптийзите. Довечера сме канени у Питер.

Още една положителна черта: знае да ти дава паузи и да не се лепне за тебе като ревнива съпруга.

Заварвам Райман на малка масичка до витрината. Масичките тук са малки, защото и заведението е малко, кокетно кафененце с неони, пластмасови облицовки и огледала, направено като че за пет души и все пак годно да побере две-три дузини от чедата на „Зодиак“.

— Да вземем цяла бутилка, а? — предлага луничавият, след като сядам срещу него. — Да спестим труда на келнера в тая навалица.

Цяла бутилка мартини е малко прекалено за един скромен аперитив, обаче това не е обезпокояващо, когато имаш пред себе си партньор, който се налива като дупка. Донасят в кофичка с лед бутилката и шише газирана вода и Райман със сериозния си вид на професор пред лекция напълва чашите. Той е почти винаги сериозен, но особено когато му предстои голямо пиене. Опитваме температурата на мартинито с по една едра глътка. После следва вечният встъпителен въпрос:

— Какво ново?

И моят неизменен отговор:

— Вън от сделките, нищо особено.

Пред бара, на три крачки от нас, стърчат в гъста редица представители на по-низшия персонал, пият и бърбят помежду си. До мене достигат откъслечни фрази от приказките им. Все незначителни. Винаги незначителни. Край витрината с равни машинални крачки минава и отминава Ван Алтен, забил поглед в земята.

— Такива като тоя са просто загадка за мене — казва Райман, забелязал фигурата на архиваря.

За мене също. И специално тоя. Но това не е нужно да се изрича.

— Не съм го видял ни веднаж да влезе в заведение...

— Вероятно нему стигат парите.

— ...Нито да наруши погребалния си израз.

— Сигурно е болен от жлъчка.

— Възможно е. Но за парите не съм съгласен. И на мен парите не ми стигат, обаче това не ми пречи да живея като човек.

— Парите никому не стигат — забелязвам философски.

Райман ме поглежда замислено, помълчава, после казва тихо:

— Бихме могли да имаме повече и аз, и ти, ако нашият скъп Адам не си пъхаше носа навсякъде.

— Мислиш ли?

— Сигурен съм.

— За жалост Уорнър има дълъг нос...

— Не чак толкова. Вината е повече у мене, че проявих наивност. Тоя човек така те омотава с въпросите си, че когато се усетиш, може да изтървеш тъкмо туй, което си решил да не изтърваваш. Но това ще ми послужи за урок. В края на краищата ние се борим за каузата на свободния свят, а не за дребни изгоди. Не е ли така?

— Ако питаш сериозно, Конрад, мене лично каузите без изгоди не ме интересуват особено. Може да ти звучи меркантилно, обаче животът е твърде къс и при това един-единствен, така че каузите...

— Съвършено вярно! И все пак когато добрият приход идва от едно благородно дело, задоволството е по-голямо.

— Прав си — съгласявам се на свой ред. — Гарнитурата също има значение. Но това не й пречи да си остава гарнитура.

Единоумислието по въпроса ни окуражава да си налеем още по чашка мартини и да го изпием, гледайки се с взаимно одобрение.

— Ако си готов на пълна дискретност, мисля, че бихме могли да уредим нещо полезно и за двама ни — казва тихо Райман.

— Конрад, аз съм твой приятел и смятам, че съм го доказал. Обаче не искам да проиграя мястото си...

— Няма такава опасност — успокоява ме луничавият. — Всичко ще стане в съвсем редовна форма. Няколко пътувания из Изтока за разширяване на сделките. Ще пътуваш сам, значи, всичко ще стане без свидетели. Ван Вермескеркен няма да ти откаже — интересите на работата изискват.

— А рискът?

— Минимален. Колкото да осигури печалбата. Впрочем имаш време сам да прецениш.

— Но нямам данни...

Райман се усмихва едва-едва с тънките си устни:

— Смятай го към пет хиляди за един удар.

— Ти ме изкушаваш, Конрад.

— Правя ти дребна услуга, нищо повече.

Помълчавам, като да размислям. После забелязвам:

— Лошото е, че един минимален риск, щом почне да се поема многократно, престава да бъде минимален. Ако не те пипнат на петия път, ще те пипнат на десетия.

— Няма да има десети — поклаща глава Райман. — Ако си се заел да пресмяташ печалбите си, недей да умножаваш цифрата пет хиляди на повече от шест. По едно пътуване във всяка демокрация. Тъкмо това прави риска минимален.

— Ти наистина ме изкушаваш, Конрад.

— Тогава помисли си! — усмихва се повторно луничавият, като пълни чашите. След което ненадейно променя разговора: — Как е нашата скъпа Едит?

Избъбрям нещо в смисъл, че е добре.

— Изключителна жена! Ако не беше доста над ръста ми, бих те поизмъчил с ревност, момчето ми.

Отпивам от мартинито и търпеливо се приготвям за темата. Понеже стана дума за гарнитури, тоя човек винаги свързва алкохолната консумация с частните случаи на половия въпрос.

Когато се прибирам привечер и се качвам в стаята на Едит, аз съм в малко повишено настроение и съвсем не мога да разбера как има

хора, наклонни да се излягат по леглото в един предпразничен час.

— Можеше да почукаш — забелязва секретарката ми, която лежи само по комбинезон с вечната книга в ръка, докато грамофонът в ъгъла оглася помещението с някакви тромпетни истерии.

— Още долу от входа си казвах, че на всяка цена трябва да почукам, но в последния миг забравих — оправдавам се аз, като хвърлям бегъл поглед върху щедрите седефени форми.

— Нищо чудно, ако се има предвид състоянието ти — промърморва секретарката ми и става да се облича.

Защото би било наивно да се мисли, че съжителството с тая изключителна жена е нещо като един меден месец, умножен по дванайсет. По-точно казано, тя прилича напълно на климата в тоя град — цяла серия облаци и после малко слънце, а сетне отново пет часа облаци и миньорна дрезгавина.

Отварям вратата към терасата и излизам да се уединя за миг в тоя райски оазис от вечно зелени храсти, по които се сщеждат капките на току-що превалелия дъжд. Най-после едно открито предложение подир повече от година пържене на бавен огън. Значи, Райман действа сам, тоест по друга линия, вън от „Зодиак“, и използването на хора от „Зодиак“ е било съвсем случайно — не защото са от тази фирма, а защото са приятели на Райман.

Просто и ясно, но не мога да го повярвам. Интересът на Бауер към „Зодиак“ до степен да организира проникването ми тук, крайната предпазливост и мнителност на Уорнър, следенето ни в началните месеци, проверката с пътуването в България, всичко туй не може да се изхвърли лекомислено вън от скоби само защото усложнява картината.

Остава другото: Райман действа по инструкции на „Зодиак“ и по-точно по инструкции на самия Уорнър, но инструкциите са именно в смисъл Райман да действа от свое име и дори уж против волята на администрацията. Преди една година бях изтълкувал тоя мизансцен като признак на неукрепнало доверие. Днес доверието явно е поукрепнало, обаче мизансценът запазва значението си като предпазна мярка и вероятно като постоянен стил на работа. В случай че аз или някой като мене се провали, „Зодиак“ ще остане незамесен, а вниманието ще се насочи единствено към Райман и към неговия тайнствен въображаем ръководител.

— Затвори, моля те! Хладно е... — чувам отвътре гласа на Едит.

„Хладно ли? — мисля си, като затварям вратата. — Пипни ми челото и ще видиш колко е хладно.“

Жегата идва не толкова от мартинито, колкото от всички тия въпроси, които, вместо да вървят по ред на номерата, играят на прескочи кобила в главата ми и се трупат в грамада един връз друг.

Проявата на доверие от страна на Райман е очевидна. Би трябвало да се радвам: включват ме в системата. И какво, като ме включват? Мястото ми в системата ще бъде мястото на зъбчато колелце, което не знае нищо повече от двете съседни колелца, с които е вкопчано: от една страна — луничавият, от друга — туземният предател, с когото ще установявам еднократна връзка. Пет хиляди за удар. Но един изолиран удар и дори шест такива удара, събрани накуп, няма да ми донесат нищо повече от туй, което вече знам.

Методът на работа — поне с извънщатните сътрудници — е вече ясен: по едно пътуване във всяка демокрация, след което си амортизиран завинаги или за години наред, също като Моранди. Това наистина намалява риска от провал на извънщатните, докато самите щатни остават извън всякакъв риск. Само че сред тия щатни аз знам един-единствен човек и не виждам никакви шансове за разширяване на тоя род познанства.

Погледът ми разсеяно се насочва — за кой ли път вече в продължение на година — към далечната фасада на „Зодиак“, очертана неясно в здрача, там, между двата съседни покрива. Трите етажа на долепените една до друга сгради са безинтересни; долу — гишетата на канцелариите за дребни посетители, по-горе — службите на отделните департаменти, най-горе — етажът на шефовете, включително и шефа на „Хронос“. Но онзи единствен четвърти етаж с едничката си стая над Еванс заслужава внимание. Той едва се разпознава в здрачевината, тоя четвърти етаж с двата прозореца, обаче аз го виждам ясно или ми се струва, че го виждам, понеже просто ми е омръзнало да го гледам. И също както друг път, през главата ми почват да минават налудничави идеи: да вляза в кабинета, да хвърля нещо упойващо в лицето на Еванс и да се изкатери по стълбата нагоре. Глупости. Чисти глупости. Или да се запрекачвам от покрив на покрив, додето стигна ъгловата сграда. Покривите са стръмни, но алпинистите изкачват и по-големи стръмнини. Глупости. Чисти глупости. С едно въже и една кука мога да се вдигна на покрива над четвъртия етаж. Там има таванско

прозорче — също залостено. Нищо, ще го отлостя. А после? После влизам в тавана. Щом има таван, трябва да има и излаз. Ако няма — ще пробия. Така стигам до самата стая. И до касата. И тук, разбира се — край. Глупости на търкала.

— Смятам, че можем да тръгваме — казва Едит, като подава глава от вратата. — Ако достатъчно си се проветрило.

— Мислех, че е достатъчно, обаче сега, като те виждам, отново ми се завива свят.

— Ти просто оглупяваш от пиенето — забелязва сухо тя. — А си въобразяваш, че ставаш страшно духовит.

— От пиенето и от любовта — поправам я. — Ти си тъй предизвикателна в тоя тоалет, че просто изкушаваш човек да го попица.

Едит наистина е облечена в хубава пастеленорозова рокля от брюкселска дантела, но без особени превземки. Едно друго качество на тая жена: мярката. За жалост мярката в тесния модел на роклята е попрехвърлена, така че прелестите над и под тънкия кръст изпъкват повече от необходимото.

Едит облича шлифера си, без да дава ухо на приказките ми, взима неизбежния за тоя град чадър и ние се отправяме към Питър Грот.

Моят приятел Питър Грот е художник и по една случайност живее на същия кей, дето е разположен „Зодиак“. Ателието му се помещава в таванския етаж на последното здание от редицата, именно това, в чийто партер е любимото ни кафене. Затуй, когато мислено ограбвам тайната архива на „Зодиак“, аз винаги почвам с представата, че удрям един юмрук в зъбите на Питър, за да го зашемета, после с помощта на някаква стълба излизам на покрива и след това вече поемам пътя на риска.

Питър е всъщност с такова телосложение, че ако му удариш един в зъбите, едва ли подир туй ще може да стане, за да продължи житейския си път. Хилав и слаб като подвижна закачалка за дрехи, той добива известна устойчивост — противно на всички природни закони — само когато добре си е напоил утробата. Тогаво халтавите му движения се вдървяват, гръбначният му стълб се вкочанява като истински стълб и фразите му зазвучават войнствено, макар и малко неясно, като че долитащи през дълбока вода.

В момента на пристигането ни художникът е още в своето преддървено състояние в смисъл, че само долните му крайници са вцепенени, което го прави да напомня решително крачещ пергел. Той ни отваря самолично, надава едно радушно провикване, помага на Едит да свали шлифера си и ни въвежда в ателието. Обширното помещение е вече порядъчно задимено, така че в първия момент всичко ми се представя като неясна смесица от пушек, мъжки лица, женски бюстове и абстрактни картини. Освен нас тук присъствуват официалната приятелка на Питър — Мери — и две девойки художнички, които смътно съм запомнил от заключителните часове на някакъв разкошен гуляй. Тоалетите на жените са такива, че роклята на Едит изведнаж ми се вижда скромна до целомъдрие. Съпругите и на двамата художници носят поли, които не покриват даже маншетите на чорапите им, а Мери, чиито гигантски форми не ѝ позволяват подобна фриволност, е с такова деколте, че бюстът ѝ само по чудо все още не е изхвъркнал съвсем от корсажа. Тая Рубенсова Венера, пътем казано, е два пъти по-висока от Питър и три пъти по-широка от него, така че той спокойно би могъл да спи между гърдите ѝ, стига да плюе на риска от задушаване.

— Какво да ви предложи за закуска? — пита домакинът, като шари с костеливите си ръце сред множеството бутилки по масата, внушително надхвърлящи като бройка блюдата с риба и сандвичи.

Подир късо колебание той докопва шишето мартини, понеже е в течение на вкусовете ми, и ни поднася две добре напълнени чаши. След тоя церемониален жест секналият за миг разговор ненадейно избухва като взрив, тъй че Едит едва не изпуска чашата си.

— Твоят Матьо е мошеник! — вика единият художник.

— Но духовит! Докато твоят Поляков е на всичко отгоре и скучен! — отвърща вторият.

— О, Поляков е божествен! — чува се възхитен женски писък.

— Поп-артът сложи кръст на всички ви! — прозвучава друг писък.

— Поп-артът е една безсрамна клозетна чиния! — избоботва решително домакинът, полюшващ се на своя пергел.

И така нататък. С две думи, приказват си хората.

Понеже разговорът в общи линии ми е познат, а споменаваните имена не ми говорят нищо, аз се обтягам в едно кресло, като

примъквам до себе си шишето мартини и чиния сандвичи, и се отдавам на лениво съзерцание. Едит, чиято умерена натура не ѝ позволява да надава крясъци, също сяда до мене и запалва цигара в очакване беседващите да се изтощят.

Картините, окачени наоколо, са всички дело на домакина, понеже той не признава друг майстор на съвременната епоха освен себе си. Това са доста ценни творби, като се има предвид количеството на изразходваната боя. Изобщо личният почерк на Питър се свежда до натрупване на килограми боя върху шперплатова дъска, след което зидарската мистрия влиза в действие.

Ние се бяхме запознали случайно с художника през един сънен и мрачен зимен следобед долу в кафенето. Почнахме — както става в подобни случаи — с проклетия по адрес на времето, след това минахме на взаимни почерпки, а накрая, когато в пристъп на безхарактерност излъгах, че обичам абстрактното изкуство, Питър ме поведе към ателието си, мъкнейки с едната ръка мене, а с другата — мрежата с напитки.

Познанството ни може би щеше да си остане само мимолетен инцидент, ако не бе ми скимнало под влияние на опиянението да отвърна на любезността с любезност. Жестът ми се свеждаше до това, че купих една от най-монументалните картини, тежаща не по-малко от двайсет килограма, която Питър домъкна с трима хамали още на другия ден у дома, като лично проведе сложната операция около окачването. Отначало той държеше шедьовъра да бъде поставен точно над леглото ми, но аз деликатно се възпротивих, понеже смъртта от премазване за мене е по-ужасна от всичко. Накрая художникът отстъпи и инсталира произведението в хола над работната ми маса, така че от тоя ден престанах изобщо да се занимавам с писмена работа в къщи.

Увлечен в тия спомени на дружбата, изглежда, че съм позадрямал. Нищо не ме приспива тъй, както равномерно поддържаната гюрултия.

— Ако си дошъл тук, за да спиш, трябваше да си донесеш и завивка — чувам в ухото си ласкавия глас на Едит.

— Извинявай, скъпа, но само притворих очи, защото пейзажът скандализира целомъдрието ми: всички тия голи гърди и бедра...

— Можеш да гледаш към мене. Аз не съм гола.

— Вярно. Не съм.

— И да се опиташ да изцедиш някоя фраза от главата си, за да не седим като глухонеми.

В този миг, тъкмо когато се чудя с какво да започна светския разговор, Питър ми идва на помощ:

— Мила Едит, имам за вас една изненада. Една чудесна изненада! Тишина! — изломотва той по адрес на околните и се насочва към ъгъла, дето е инсталиран стереограмофонът.

Изненадата вече ми е ясна. Питър, също като Едит, е малко откачен на темата джаз. Художникът пуска грамофона в действие, но улучва плочата някъде към средата, затова повтаря опита още веднаж и още веднаж, додето най-после, изглежда, попада близо до началото, обръща се към нас и посочва с царствен жест грамофона в смисъл „ето това е то!“

От микрофоните се разнася някакво доста тъжно и съвсем нестройно дрънкане на китара.

— Няма никакъв ритъм — промърморвам непредпазливо.

— Мълчи! — срязва ме Едит. — Това е сериозен джаз, а не туист.

— Не знам защо като е сериозен, трябва да бъде и скучен...

Тя само слага ръка на устата ми, заслушана с упоение в нестройната дрънканица.

— Джанго Райнхард! — оповестява Питър, сякаш казва „негово величество краля“. — Записи на съвсем неизвестни импровизации. Открити като по чудо преди няколко месеца.

— Фантастичен е! — въздъхва на себе си Едит. — Ще подаря една на Дора.

Фразата е изтъркаляна мимоходом, като всяка фраза без значение, но аз я улавям и задържам в главата си. Дора... Коя Дора?... Навярно Дора Босх.

— Има ли я по магазините? — обръща се секретарката ми към Питър.

Обаче въпросът се изгубва сред внезапно избухналия общ крясък:

— Обожавам Джанго!

— Глупости! От пет стари мотива прави един нов...

— Това е нищо пред джаз „Месенджер“!

— Защото не си чувала Джери Мълиган...

— Сидней Бекет...

И прочие салати.

Накрая, както си е по разписание, сериозният джаз, разбира се, бива захвърлен за сметка на несериозния. От двата високоговорителя прозвучава някакъв банален рок, който тутакси се превръща в химн на помирението, защото всички наскочват, включително и дебелията Мери, и почват да се кълчат в границите на възможностите си. Едит също бива въввлечена против желанието си във водовъртежа на танцовите страсти и аз едничък се измъквам сух, давайки вид, че съм дълбоко и окончателно заспал.

— Скъпа Едит — почвам с бащински тон, когато късно през нощта поемаме пътя към дома. — Мисля, че бях ти дал един съвет, който ти отказваш да вземеш под внимание.

— Кой точно? Ти постоянно ми даваш съвети.

— Онзи, същият: да не правиш непредпазливи познанства. Какви са тия ти връзки с Дора Босх?

— Най-обикновени: като между две секретарки.

— По-конкретно!

— Срегнахме се веднаж в магазина за плочи на Калверстрат. Разменихме няколко думи като случайни познати. Стана ясно, че и двете сме луди по джаза, и толкова. Услужвали сме си на два-три пъти с плочи. Нищо повече.

— Ходила ли си у дома й?

— Още не.

— Няма и да ходиш. И изобщо отсега нататък — никакви услужвания с плочи и никакви интимности.

— Знаеш, Морис: известно е, че си ми шеф, но понякога настойничеството ти почва да ми дотяга.

— Тия сцени на отегчение ги остави за друг път. Дора Босх е секретарката на Еванс.

— И какво от това?

— А Еванс не търпи никой да се върти около хората му. Имаме късмет, че не е надушил срещите ви в магазина на Калверстрат.

— Ти почваш вече да се боиш от призраци.

— Еванс не е призрак. И трябва да ти кажа, че надеждите ти да постигнеш нещо посредством твоята Дора са съвсем детински. Дора не е припарвала и няма да припари до стаята на четвъртия етаж. Също както и ти. Единственият резултат от хитрините ти ще бъде само

твоего, а заедно с твоето и моето изгонване от „Зодиак“. Затова моля те настойчиво да не забравяш първоначалното ни споразумение.

— Добре, Морис! — казва жената с уморен глас. — Ще бъде, както ти желаш, само престани да трепереш за мястото си.

* * *

Седмичната почивка започва в мирната атмосфера на студена война. В събота на обяд Едит отклонява поканата ми да идем в някой ресторант под предлог, че не е гладна. Вечерта пък отказва да излезе, понеже ѝ се спяло. Бих могъл да ѝ кажа, че напразно се сърди, и да настоя, додето отстъпи, но когато някой е кисел, най-добре е да го оставиш сам на себе си, за да му премине киселината. Излизам да се поразходя, сервирам си една ергенска вечеря с малко бира и повече размисли, а после продължавам разходката си. Стъпките неволно ме отвеждат към един от каналите на предградието. Това е страничен канал, съвсем неизползуван, и от левия му бряг, под сянката на дърветата, са закотвени няколко шлепа, вероятно на веки-веков. В Холандия маса бедни семейства живеят в такива стари шлепове, превърнати в малки апартаментчета. Шлепът, който привлича вниманието ми, е вторият отдясно. Прозорчето на централното помещение свети и през него ясно се вижда един мъж, който се храни, наведен над масата. Това е Ван Алтен.

И какво, като е Ван Алтен? — казвам си, като тръгвам назад. — Райман говореше, че този човек му е непонятен. На мене — също. На три-четири пъти в подходящо време съм го проследявал съвсем отдалеч, колкото да разбера, че това е един мрачен човек с автоматични и скучни привички — от шлепа до бюрото и от бюрото до къщи, с едно отбиване до хлебаря, зарзаватчията и бакалина. Докаран от Америка, вероятно от Еванс, той живее като чужденец в една страна, която е първата му родина. Никакви приятели, никакви развлечения, никакви страсти. Един човек, който може да живее спокойно в стая без пердета, понеже няма какво да крие, понеже няма изобщо нищо свое, нищо интимно.

Но липсата на всякакви желания, ако не е проява на глупост и на маниакален аскетизъм, също е подозрителна. Човек се отказва

обикновено от редица желания в името на някое друго желание, грижливо скрито от околните. Коя е тайната страст на Ван Алтен и има ли той човек изобщо страст?

Какво значение? Ван Алтен е само дребна подробност в сложната комбинация, необходима, за да разтвориш стоманения шкаф на касата „Зодиак“. Ван Алтен никога не остава сам в сградата и на вратата винаги дебне портиерът, а горе в стаята на архивата сигурно също има дежурен, както личи от тънката светла ивица. Ван Алтен никога няма възможност да изнесе каквото и да било, нито пък аз имам възможност да го накарам да изнесе нещо.

Ван Алтен е също като Дора Босх — една от многото букви в думата — ключ на комбинацията. Тъкмо туй моята секретарка не може да го смеле и само поема глупави рискове. Или може би го смила, но нервите ѝ вече не издържат, или пък ония я притискат — „Фишер и Ко“ и скритите зад „Фишер и Ко“. Едит има сигурно някаква връзка — чрез писма или епизодични срещи — и навярно доставя някакви мършави сведения, доколкото може да научи нещо от честите си слизания в архивата или по време на разговорите в кафенето. Нейната задача не е като моята — на търговските секрети никой не гледа прекалено сериозно. Обаче ония зад „Фишер и Ко“ вероятно чакат много повече и я притискат и тя ще извърши някоя глупост, ако не си отварям добре очите.

За да не извърши глупост, най-сигурното средство е да я пратя обратно към родните места, но той лукс не отговаря нито на желанията ми, нито на възможностите. При моето положение човек не може да се лиши от две очи и две уши повече, без да говорим за ползата от една отлична секретарка.

Навлизам отново в оживените улици на града и мислите ми отново се връщат към комбинацията на проклетата каса. Вярно, Ван Алтен, а също и Дора Босх са само дребни букви в комбинацията. Но тия букви при случай могат да свършат известна работа. В края на краищата една дума се съставя тъкмо от букви. При условие всичките да са налице.

В неделя към обяд Едит все пак благоволява да слезе в квартирата ми. В неделя по правило се храним в къщи и секретарката приготвя нещо по-леко в зависимост от наличното в хладилника.

— Какво искаш да ядеш? — пита тя със съвсем канцеларски глас.

— Някоя супа за подобряване на настроението.

— Какво ти е на настроението?

— Нищо. Имам предвид твоето.

— Ако толкова те беше грижа за моето, щеше да се стараеш да бъдеш малко по-поносим — промърморва Едит и се отправя към кухнята.

Щом почва да философствува, значи, разминава ѝ се. Да се надяваме, че домакинската работа ще довърши оздравителния процес.

Хубавото на обяда, който секретарката ми приготвя, е, че не крие никакви изненади: доматиена супа и бифтек с пържени картофи. Разговорът по време на обяда — също. Специално тук, у дома, нашите разговори вървят най-зле. Не знам кой е измислил тая глупава фраза „чувствувай се като у дома си“, обаче когато съм у дома, при всяка своя дума виждам магнетофонната ролка, която се върти нейде в съседство. И като от някакъв вътрешен инат аз обичам да я карам да се върти напразно и да записва дългите ми мълчания. Но понеже мълчанието, особено при известни обстоятелства, също говори, не мога само да мълча и съм принуден да прибягвам за помощ до глупостите.

— Скъпа Едит — казвам, като дъвча парче бифтек и надзъртам в неделния вестник, — тук пише, че великите сили търсят пътища за разбирателство. Не е ли време и ние да последваме примера им?

— Аз не съм велика сила — отвърща тя. — За разлика от тебе.

— Аз тоже, но понякога си давам вид, за по-голям кураж. Изобщо изглеждам облечен като лорд само за тия, които не знаят, че нося единствения си костюм.

— Ти си ужасно скромен днес — забелязва сухо секретарката ми. — Обаче това е също поза. Не, ти имаш маса костюми. Само че всичките са карнавални.

И тъй нататък — фрази, думи и паузи, които някаква невидима машина наблизко поглъща, за да ги преработи в десетки метри лента, за да ги увековечи в документ без значение.

Най-досадното е, че тая невидима машина ме дебне не само у дома. В ресторанта и дори на улицата, когато Едит се отпуска и заговорва за ония неща, по които мълчи в къщи, аз живея все с това едно наум за скрития микрофон и движещата се ролка, която

неумолимо и неуморно запечатва и навива и пак запечатва и навива дума по дума всичко казано. Но човек свиква и с това. И после, за всяко лошо нещо можеш да си измислиш по едно утешение. Моето утешение е, че все пак не съм се родил във времето, когато ще бъдат записвани и мислите. И бързам да се възползувам от намалението. И главата ми се цепи от мислене. Макар и без полза.

* * *

Работната седмица започва с обещание за същата скука, която поемам на равни дози толкова седмици наред: изготвяне на оферти, ровене в преписки, преглеждане на писма, телефонни разговори или къси петминутни доклади при Ван Вермескеркен. Във вторник обаче се разиграва една атракция, излизаща от рамките на обичайното.

Пет часът минава и ние с Едит вече сме си тръгнали, когато вЪн на тротоара ни пресреща Райман:

— А, какъв късмет! Тъкмо за вас идвах! Шефът ви кани на малка закуска.

Той ни повежда към колата, спряла наблизко, и понеже това е черният ролс-ройс на Еванс, излишно е да питаме за кой шеф става дума.

— Как така изведнаж се сетихте за нас? — пита кисело Едит, когато тримата потъваме в широкото кожено седалище и колата потегля, безшумна като катафалка.

— Нали знаете: тия работи или стават внезапно, или изобщо не стават — отвърща с халтав жест луничавият.

Ако се съди по бледостта на лицето му и по замъгления поглед, той трябва да е почнал още от заранта.

— От вчера почнахме — поправя ме Райман, сякаш отгатва мисълта ми. — И трябва да ти кажа, че нашият Еванс е изключителен човек. Аз също издържам, както знаеш, но на такъв свалям шапка. Нищо му няма, шампион от първи ранг.

„Шефът е на вилата си“ — тия думи на жаргона на „Зодиак“ означават „Еванс е в запой“. Гуляите на председателя са редки и дискретни — както подобава на сана му. Но понеже Еванс, веднаж

влязъл в запоя, събира „за по-весело“ и разни случайни жени, понякога от тихите веселби долитат далечни отгласи.

— Май че отиваме не навреме — измърморвам. — Закъснели сме с около ден и половина.

— Глупости! Ти не познаваш Еванс: веселбата за него сега започва. Въпреки че всъщност започна вчера. Направихме малка почерпка по случай сделката с „Калор“. И на третата чаша шефът ни поглежда мрачно и казва: „Имам — казва — лошо предчувствие!“ Най-важното е, че позна. Изключителен тип е нашият Еванс, казвам ти!

— Аз също имам лошо предчувствие — обажда се все тъй кисело Едит. — Ще направим неприятно впечатление. Трезвите винаги правят неприятно впечатление.

— Не бойте се! — маха волно с ръка Райман. — Отпуснете си сърцето, мадам, и се не бойте! Вие с това тяло никога не можете да направите неприятно впечатление, дори и да искате... И после, ако питате мене, правете каквото щете впечатление, без никак да се стеснявате. Нашият председател не държи сметка за дреболиите. Изключителен човек!

Колата излиза от градските улици и поема по шосето към Харлем. Гърбът на шофьора зад стъклото пред нас е могъщ и невъзмутим, точно в стила ролс-ройс. Свиваме по страничен път и край прозорчето почват да прелитат дървета, отпърво малки и редки, сетне по-едри и все по-начесто, додето навлизаме в гора. Тук е здрачно-зелено и влажно. Колата забавя ход, завива плавно и спира пред широка желязна врата. Шофьорът натиска клаксона, вратата безшумно се отваря, и ролс-ройсът поема по дълга лъкатушна алея сред високи кестени. Минута по-късно между листовината на кестените се показват белите стени на модерна двуетажна вила и ние спираме пред импозантния параден вход.

Компанията е разположена в огромния хол и изглежда по-скоро омърлушена, отколкото разгулна. Мъжете са само двама — Еванс и шефът на отдела за радиоапарати Паул Франк, невисок, набит и плещест субект с вечно стърчащо в устата кехлибарено цигаре. Жените са двойно повече и имат вид на случайно дигнати от пищата. Всички седят в небрежни пози по креслата около ниска кръгла масичка, отрупана с бутилки и чаши. От апарата в дъното долита приглушено танго, но присъстващите са навели глави с такъв израз, сякаш

слушат не танцова мелодия, а камбаните на собственото си погребение.

Появяването ни сред тая мъртвешка унилоост бива посрещнато като начало на второ пришествие. Еванс става и се насочва към нас тържествен и леко приведен, целува ръка на Едит, здрависва се благосклонно с мене и ни повежда към канапето.

— Казах ли ви, че Конрад ще се върне? — избоботва самодоволно Паул Франк. — Конрад е редовен тип! Конрад не е по номерата, макар че работи в рекламата.

— Кони, миличък! Ела тук! — простенва в пиянско умиление едно хубаво мургаво момиче.

Райман сяда до матовата красавица, а ние с Едит се настаняваме върху канапето от двете страни на Еванс.

— Няма да ви отегчавам с представяне — казва добродушно шефът. — Всички сме свои хора.

Той наистина не е пиян до степен да не се контролира, но самата преднамереност, с която контролира жестовете си говори, че много е пил.

— Правилно, няма да се представяме! — потвърждава една от жените, слаба и с бледо боядисани устни. — По-важно е кой ще налива.

Паул Франк скача с готовност и почва да рови между бутилките по масата.

— Какво да наливам, когато всичко сте изпили, освен джина... Някой да иска джин?

— В никакъв случай! — извиква Еванс. — Джинът е строго запретен! Ще прием само леки напитки.

Той се обръща към отворената вдясно врата и изгърмява с неочаквана сила:

— Роволт, приятелю!... Къде са най-сетне твоите разхладителни?...

— Всичко е готово — отвръща някой дрезгаво от другата стая.

След малко човекът, когото наричат Роволт, се подава от вратата, понесъл с усилие огромен поднос, претоварен с неразпечатани бутилки уиски, газирани води, чаши, лед и — в качеството на хранителните продукти — микроскопична чинийка зелени маслини.

— Поразтребете, деца! — нарежда бащински Франк на жените.

Две едри пълни дами с млади, но вече поувехнали лица се надигат почти едновременно от креслата и немного сръчно разбутват стъкларията по масата, за да разчистят място за подноса. Роволт стоварва с ужасно звънтене бремето си, изправя глава и аз в същия миг го разпознавам. Това е мъжът с дългото бледо лице и огледалните очила от буика на моста за Местре. Очилата тоя път не са огледални, а с големи тъмни стъкла, но изразът на лицето е същият — отсъстващ и почти страшен в своето безучастие.

— Сервирай в нови чаши, приятелю! — обажда се Еванс.

— Нали това правя... — изръмжава Роволт с тона на разглезен прислужник, който не обича да му дават акъл.

Той отпушва бутилка уиски, събира чистите чаши за по-лесно една до друга и почва да лее върху тях питието, без да се притеснява за фирата, течаща върху подноса. После, сметнал, че ролята му е приключена, сяда в едно кресло и запалва цигара. Роволт, изглежда, е единственият човек в компанията, който не пие.

Всички останали докопват по една чаша със смътната надежда, че това може би ще промени нещата към по-добро. Без да бъда прекален оптимист, аз също се пресягам. Еванс вдига церемониално чашата си:

— За нашите нови гости!

Решавам да не остана длъжен:

— За домакина!

Към което мършавата хубавица с варосаните устни добавя:

— И за всички останали!

— Чудесно! — преценява Еванс, след като отпива солидна глътка. — Така с един удар отбихме всички тостове. Точно в нашия стил: времето е пари.

Приключил официалната част, домакинът се обръща към секретарката ми и полугласно ѝ сервира някакъв комплимент за роклята. Роклята е съвсем обикновена, също както и комплиментът, обаче това са подробности, тъй като погледът на Еванс, доколкото мога да вярвам на очите си, е насочен повече към облите колена, оголени под роклята.

Следва нов комплимент, който тоя път не чувам добре, но който вероятно е мост от мъртвата материя на тоалета към живата на тялото.

— Вие ме карате да се изчервявам — промърморва свенливо Едит, напълно в духа на тая отвратителна женска тактика да се отблъсква една любезност, за да се предизвика следващата.

Подир туй, естествено, прозвучава трета словесна ласка, на която секретарката ми отвърща с такъв смях, сякаш са я погъделичкали.

После Еванс отново се сеца за домакинските си задължения, обръща се към мене и вдига приветливо чашата си:

— Още по глътчица, а?

Глътчиците, и неговата, и моята, са от един аршин, защото и двете чаши пресъхват като по даден знак.

— Вие почвате да ми харесвате, момчето ми! — признава Еванс, поглеждайки с одобрение резултата от глътчицата ми. — Роволт, отвори още една бутилка, драги!

Роволт сменя вперения си в тавана поглед, надига се лениво и като обезглавява следващата „Кралица Ана“, напълва чашите ни.

— Всъщност, вие отдавна сте ми симпатичен, момчето ми! — подхваща наново домакинът в пристъп на внезапна сантименталност и машинално поема чашата си. — Обичам хората, които знаят да работят, без да вдигат шум около себе си. Не, вие наистина сте ми симпатичен. И вашата секретарка също ми е симпатична. Какво стечение на обстоятелствата, нали? И двамата сте ми страшно симпатични...

Тук той ненадейно се размива, сякаш е казал нещо страшно духовито. Не знам дали е оглупял от пиенето, или това си му е естественото състояние. Не в смисъл, че е глупав по всички линии. Напротив, допускам, че в известни отношения е твърде умен и хитър. Но човек често среща хора, крайно интелигентни и опитни в професията си, които, щом излязат вън от нейните рамки, изведнаж се оказват посредствени до невъзможност.

Еванс наново се е обърнал към Едит и това ме принуждава да заема позата на благовъзпитана скука — дискретни прозевки, разсеяни отпивания и безцелно зяпане наоколо. Холът е мебелиран тъй, че да смае окото с оня вид мебел, който в момента на доставянето му винаги изглежда прекалено модерен, а две години по-късно — остарял. Тъмни дървени плоскости, обковани с червени бакърени орнаменти, кожена тапицерия в ярки цветове — всичко не твърде добре почистено, като в отдавна необитавано жилище.

Гостите наоколо се забавляват кой както може. Райман е сложил мургавото момиче на коленете си и го гледа с мътен поглед, заровил ръка в прическата му. Паул Франк се опитва да разсмее жената с варосаните устни посредством някакъв мръсен анекдот, но мръсните анекдоти тя ги знае вероятно повече от него, затова само бърбре с престомена наивност „много интересно“ и „но това звучи безсрамно“. Едната от едрите красавици се опитва да прельсти Роволт, кръстосала високо бедрата си точно под носа му, докато другата ми хвърля дълги тъмни погледи в смисъл „хайде, мили — малко кураж!“

Кураж — лесно е да се каже. Чувствувам, че дискретността изисква да се отдалеча от дивана, за да дам простор на диалога Едит — Еванс, обаче в същото време изпитвам страх да не би секретарката да използва отсъствието ми, за да сложи начало на някоя глупост. Кураж? Защо пък не. Ставам, отправям се към приканващата ме е погледи самка и небрежно сядам на облегалото на креслото ѝ.

— Как сте? — питам, като пробвам английския си. — Отдавна не бяхме се виждали.

— Оставете тия салати — измърморва тя. — Никога не сме се виждали. Но това е без значение.

— Именно. Абсолютно без значение. Да ви наля ли?

— С удоволствие. И да седнем някъде по-удобно.

Напълвам две чаши, помагам на жената да стане и я повеждам към кушетката в ъгъла до грамофона. Тъкмо навреме, защото плочата с тангата свършва. Вземам напосоки друга плоча и зареждам наново въртележката. В хола се разнася изтърканият мотив на „Сен Луи блуз“. Любима мелодия, която ме унася, но не дотам, че да не забележа как Едит отдалеч следи действията ми въпреки внимателното си участие към комплиментите на Еванс.

— Хайде да ги накараме да ревнуват — предлага лениво партньорката ми, полуизлегната на кушетката.

— По кой начин?

— Прегърнете ме с тия две ръце, дето не ви служат за нищо, и почнете да ме целувате.

— Ще бъде твърде силно като начало. Знаете, тя е опасна. Не бих се учудил, ако извади от чантата си някой пистолет.

— Салати! — измърморва презрително жената. — Подайте ми чашата.

Изпълнявам нареждането. Едрата отпива една пропорционална на себе си глътка от кралското питие и това я навежда на нова идея:

— Щом не щете, аз сама ще го подразня моя.

Тя очевидно е налята догоре не само с уиски, но и със самоувереност, защото става бавно, прави няколко сладни стъпки, въртейки гигантските си бутове, и под звуците на следващия блуз — някаква индигова мелодия или харлемско ноктюрно — почва номера си, тоя същия, единствен, на който една пияна гъска е способна.

Номерът наистина произвежда ефект, обаче противен на очаквания. Докато по-голямата част от аудиторията с алкохолен ентузиазъм надава окуражителни възгласи, Еванс става и бавно повежда сконфузената Едит в неизвестни посока. Дебелата отначало не забелязва ефекта, тъй като тъкмо в тоя момент е с гръб към зрителите, затова пък аз виждам всичко тъкмо навреме. Началото на глупостта е положено. Моята хитра секретарка ще се опита да изкопчи нещо от домакина срещу част от прелестите си. Тя дори не си дава сметка, че такива като Еванс, колкото повече пият, толкова повече си затварят устата по силата на професионалния рефлекс.

Едрата самка вече е констатирала опустяването на дивана, обаче по липса на друга работа продължава да смъква остатъците от бельото си под окуражителните крясъци на компанията. Роволт се е втренчил като хипнотизиран в тлъстите прелести на жената. Трябва да се направи нещо, преди хипнозата да се е разсеяла.

Ставам бавно от кушетката и отмервам няколко пробни стъпки из хола. Нула внимание от страна на присъстващите. Надничам през отворената врата, столова и отвъд — кухня. Продължавам нататък до дълбоката ниша, дето са изчезнали Едит и Еванс. Нишата е осветена. Мраморна стълба, покрита с бледорозова пътека, води нагоре. Оставям я да ме води. Трябва да надзърна тук-там, а едва ли втори път ще имам възможност да бъда в тая вила. И положително никога няма да разполагам с такова непоклатимо алиби: ревнивецът, тръгнал да търси лекомислената си приятелка.

Стълбата извежда горе във втори хол, по-малък от партерния. Четири врати, от които едната е без значение, защото излиза на терасата. Опитвам най-близката: заключено. Може би зад нея са се уединили Еванс и Едит. Натискам ръчката на следващата врата и леко отварям.

Ето къде били прелюбодейците. Те са седнали на кушетката в полуосветена стая, нещо като кабинет или библиотека. Председателят е обгърнал с две ръце жената, чийто тоалет е малко поразхвърлян — стриптийзът в ранната си фаза. Отворил съм вратата безшумно, но от хола е нахлула светлина и партньорите мигом се обръщат насам. Лицето на Едит изразява неловкост, лицето на Еванс — нищо особено.

Има моменти, когато у теб може да прозвучи ненадейно някой съвсем непрофесионален глас. Някой глас, роден от дълга дружба и човешка близост. Някой глас, който подканва: хвани я за рамото и я откъсни от тоя мръсник. Опасни моменти.

— Извинете — казвам и леко затварям вратата.

Слизам обратно в хола, минавам го транзит и излизам в антрето за шлифера си. Райман ме сподиря.

— Какво, злополука ли? — пита той тихо, надушил ситуацията.

— Нещо подобно.

— Но слушай, Морис: ти си културен човек, гледай по-широко на тия неща.

— Така и гледам. Обаче ме е страх от последиците.

— Последиците? Какви последици? Нашият Еванс утре няма да помни нищо. Изключителен пияч, само че на другия ден не помни нищо. Веднаж бяхме се пак така събрали и един тип...

— Ясно — казвам. — Върви, че те викат.

— Ама ти наистина ли мислиш да тръгваш?

— Смятам, че ще е най-добре. Върви, че те викат!

От хола наистина се раздават някакви женски писъци, макар да не знам дали са адресирани към нас. Махам с ръка на Райман и излизам. Изходът е надясно, но понеже наоколо няма жива душа, тръгвам наляво. Вече се мръква. Алеята се вие в сянката на големите кестени. Изминавам около двеста метра и спирам. Тук алеята прави широк завой и поема в обратна посока. Отвъд завоя се простира тревиста площ, а зад нея се издига стена, омотана с виещи се растения. Нищо.

За да се убедя окончателно, че е нищо, пресичам тревистата площ и стигам до стената. Малка вратичка с желязна решетка, полускрита от бръшляна. Поглеждам през решетката отвъд: сред широка поляна се издига стара двуетажна постройка, навярно къщичката на градинаря. Един по-внимателен поглед ме навежда на

мисълта, че той градинар трябва да е голям маниак. На радиотехниката, искам да кажа. Над покрива се издигат високите прътове на диполна антена. Най-простото би било тия прътове да се монтират на двата срещуположни комина, успоредно с билото на стръмния покрив. Но не: тоя шантав градинар е разположил антената тъй, че пресича билото на верев и насочва невидимите си обятия по посока изток-югоизток. Ако се съди по устройството на антената, следва да се предполага, че тя обслужва радиостанция от типа на американските „AN/GRC“, които, без да са свръхмощни, все пак могат да предават до четири-пет хиляди километра разстояние.

Излишно е да зяпам повече. Тръгвам обратно и скоро стигам една друга врата, тая на официалния изход. Големите железни порти са заключени, но встрани има малка вратичка, която автоматично се отваря при натискане на бутона. Излизам на горския път и поемам по посока на шосето. Пред мен в здрачевината крачи някаква жена.

— Едит!

Жената обръща глава и спира. Настигам я и тръгваме редом. Мълчание. Само високите токчета на Едит тропат отчетливо по асфалта.

— Ти се държа отвратително днес — казва тихо секретарката ми най-сетне.

— Така ли? Не обърнах внимание.

— Но аз всичко видях. Ти нарочно отвлече оная дебела безсрамница на кушетката и я накара да се съблича пред очите ти, за да ме ядосаш.

— Съчиняваш. И изобщо откажи се от тая глупава тактика да изпреварваш укорите с укори. Нямам намерение да ти натяквам за нищо.

— Не съм го и очаквала. Ти показва тая вечер съвсем ясно, че пет пари не даваш за мене. „Извинявайте“... Само един подлец може в такъв момент да каже „извинявайте“ и да обърне гръб.

— Нека избягваме силните думи — предлагам кратко. — Защото ако и аз кажа силна дума, знаеш добре каква ще бъде тя.

— Кажи я!

— Не желая. Имай предвид само, че тая сцена в библиотеката беше за мене един доста кален удар. От тия, непозволените, в стомашната област.

— Не се кълчи! Закъснял си с четвърт час. И ако е имало удар, ти сам си го нанесе с атракцията в хола.

— Ясно. Ти се хвърли в обятията на Еванс, за да ми отмъстиш.

— Глупости. Човекът просто тактично пожела да ме отърве от тая безсрамна сцена...

— Като ти предложи друга, по-безсрамна, при твоето благосклонно участие.

— Не. предложи ми да ми покаже колекция старинни бижута.

— Не видях никакви бижута. Освен едно-единствено, импозантно и леко разопаковано.

— Престани с безвкусиците си.

— Добре — казвам. — Но и ти престани да ми сервираш тия басни. Една жена, дори да няма твоята мнителност, отлично знае, че когато я водят да ѝ показват колекции...

— Мислех да го поразигравам...

— Защо? Заради самия спорт?

— Исках да науча нещо за сделката с „Калор“. Имам чувството, че тая сделка съдържа и някои скрити клаузи. Изобщо, мислех да го поразигравам, но той се оказа твърде припрян... и очевидно взе съпротивата ми за кокетство, защото как е възможно някаква си секретарка да се дърпа от обятията на самия председател, и стана брутален, и...

— Добре, добре. А как свърши целият този невинен флирт?

— Как може да свърши? След като човекът, който чакаш да ти помогне, казва само едно глупаво „извинете“, трябва сама да си помогнеш. Изтръгнах се с някакви си „оставете ме“ и „страх ме е“ и се измъкнах бегом. С две думи, ако тъкмо това те интересува, не му ударих шамар. И можеш да бъдеш спокоен за мястото си.

Не намирам за нужно да отговоря и ние продължаваме да крачим по шосето в мрачините на гората. Едит, както винаги, доста точно е налучкала практичната страна на опасенията ми. Обаче няма понятие за другата. Понякога човек — дори такъв като мене — неусетно се сближава с друг човек дотам, че почва да го чувствава като неразделна част от себе си. Физическо притегляне или вкореняване на една привичка, или епизодите на едно детство, самотно и тъжно като твоето собствено, или бог знае какво друго, но ти вече не можеш без тоя човек и напразно си казваш, че той ти е нужен само за една служебна задача

и напразно се убеждаваш, че това е едно дребно разминаване като толкова други в тоя живот.

— Колко още ще вървим? — пита Едит. — Тия обувки просто ми изтезават краката.

— Не съм те карал да се качваш на десетсантиметрови токове. И без това не си дребна.

— Искан да бъда на твоето ниво.

— Ти и инак си на моето ниво. Или може би си искала да бъдеш на нивото на Еванс?

— Престани... Ох, не мога повече.

— Трябва да излезем на шосето. Там ще спрем някоя кола.

— На шосето... А къде е това шосе? На идване мислех, че е съвсем близо до вилата...

— Близо е — утешавам я. — Още някой и друг километър.

Стигаме края на гората и както следва да се очаква, когато не ти върви, щом излизаме на открито, завалява дъжд.

— Само това липсваше... — изохква Едит.

— Именно. На такива като нас само това липсва, за да бъде удоволствието пълно:

*Нека вятърът плиска
в лицето ни дъжд.
Няма нищо по-хубаво
от лошото време.*

— Не очаквах подобна памет от тебе — засмива се Едит въпреки болките в краката. — Особено за такива неща, които наричаш глупости.

Дъждът закапва плахо, сякаш просто да опита как ще върви, после изведнаж се засилва и почва да бие гърбовете ни в гъсти полегати черти. Равнината наоколо се простира глуха и черна. Облаците мъждеят неясно в някакво смътно виолетово сияние. Далеч напред понякога се мярва дребна летяща светлина и бързо изчезва. Там е шосето.

— Ще ги събуя тия обувки — простенва Едит. — Без тях ще ми е по-леко.

— Не говори дивотии. Не можеш да вървиш боса в тоя дъжд. Инак ще ме накараш да те нося на гръб.

Тя отново се засмива:

— Да ме носиш на гръб? Горкият. Колко метра смяташ да ме носиш?

— Колкото има до шосето.

— Ние говорим за това шосе, като че ли е някаква обетована земя — промърморва секретарката ми. — И съвсем забравяме, че там не ни чака кола. Просто не виждам как ще се приберем.

— Най-първо се стига близката цел, а после се гони далечната.

— Ти си целият изтъкан от тесен практицизъм. Чудя се даже как си запомнил оная песен.

— Също от практицизъм: за да не купувам плочата.

Репликата за плочата ми напомня нещо и аз съм на път да потъна в мислите си, когато Едит произнася:

— Това беше една хубава вечер. Ако не си я забравил.

Не съм я забравил. Защото всичко почна от оная проклета целувка на моста и от оная същата нощ, когато за пръв път почувствувах Едит като нещо повече от една женска физика в ръцете си. После дойде историята с елхата. Бях купил за Коледа тая елха само защото коледният подарък трябва да се постави под елха, а когато Едит вечерта се прибра, елхата меко блещукаше с разноцветните си лампички в ъгъла и жената не каза нищо и само застана пред дръвчето, додето я забелязах, че преглъща сълзите си. Не вярвах, че Едит може да плаче, и тя, разбира се, плачеше не за елхата, а за разни стари неща, и даже не плачеше, а се мъчеше да не се разплаче, но това е в края на краищата все едно и аз я прегърнах, за да я утеша малко, а тя се вкопчи в мене и само шепнеше: „О, Морис, защо ме разплакваш, това е първата елха в живота ми, първата малка топлинка“ и разни други подобни. А после дойдоха и още някои неща, дреболии на дружба и внимание, между всички тия дреболии на всекидневието, за които не си струва да се говори.

— Хубава вечер беше — кимам. — Особено ако се има предвид, че бяхме съвсем близо до къщи.

— Престани — казва тя. — Обувките са ми достатъчни като мъчение.

Най-после сме на шосето. Каква полза. Редките коли минават една подир друга край нас, като отхвърлят с гумите си бризги вода. Никой не обръща внимание на вдигнатата ми ръка, ако изобщо я забелязва. Дъждът продължава да се лее без признаци на умора. Полегатите струи шибат главите ни и плющят с мек равен шум по асфалта.

— Излишно е да висим. По-добре да вървим до Мюйден.

Едит ме поглежда съкрушено, обаче не възразява, и ние тръгваме по пясъчната ивица край шосето. Тя крачи мълчаливо, като се мъчи да прояви героизъм, но мудността на стъпките и лекото олюляване издават, че едва се държи на краката си.

— Облегни се на мен — предлагам.

— Не вярвам тая интимност да помогне — промърморва жената и се обляга на ръката ми.

На стотина метра от нас тъмнее силуетът на двуетажна постройка. Един от прозорците в партера хвърля широк светъл лъч. Стигаме до оградата от жив плет и аз отправям любопитен поглед към двора.

— Почакай минутка тук.

Открехвам тихо ниската дървена врата и се запътвам към навеса до къщата. Малко по-късно отново излизам на шосето, тоя път придружен от един доста възрастен велосипед. Благословена страна, в която на всяка глава от населението се пада по едно колело.

— Морис! Не допусках, че ще слезеш до нивото на вулгарен крадец.

— За теб съм готов и на убийство. И защо „вулгарен“? Пуснах две банкноти в пощенската кутия.

— Дали ще издържи? Изглежда съвсем старо.

Но колелото се оказва издръжливо. Тъкмо защото е старо. Известно е, че модерното производство става от ден на ден все по-калпаво.

Прочее ние летим по края на шосето със светкавична скорост от двайсет километра в час, шибани от дъжда и подтиквани от вятъра, и след пешеходното влачение по пътя това безгрижно летене е твърде приятно и Едит, както е седнала на рамката и се е облегла на гърдите ми, е направо в прегръдките ми и аз вдъхвам лекото ухание на косата ѝ

с чувството, че летя не към оня градски дом, който не е мой дом, а към нещо много по-хубаво, там, отвъд тъмния тунел на нощта.

Едит може би усеща същото или нещо подобно, защото притиска лицето си до моето, но тая жена има доброто качество да не говори, когато трябва да мълчи, и ние летим все тъй тихо с лекото свистене на гумите и плисъка на дъжда, додето навлизаме към полунощ в опустелите улици на Амстердам и спираме пред къщи.

Отвеждам Едит галантно до стаята на горния етаж и за да бъда кавалер докрай, се отбивам за минутка вътре. Има обаче такива минутки, които траят маса време.

* * *

Една чудесна нощ може да свърши не дотам чудесно. Заранта секретарката ми става с температура.

— Простудила си се вчера. Лягай отново.

Тя се опита да възрази, но понеже едва се държи на крака, послушно се връща в леглото си. Сварявам й чай, отскачам до аптеката за някои лекарства и се отправям към „Зодиак“. Еванс вероятно продължава запоя си или почива от него, защото ролс-ройсът не е на обичайното си място. Отхвърлям предвидената за тая заран работа, прескачам по обяд да видя как е Едит, а после наново се връщам, защото задачите за този ден все още не са привършени и най-вече една, по която през цялото време размислям.

Вчерашните две находки във вилата на Еванс — Роволт и радиостанцията са, разбира се, чиста случайност, но това е случайност, която съм чакал повече от година. Щастливата случайност не е въпрос на късмет, а на чакане: тя винаги идва, ако умееш достатъчно дълго да чакаш. Хипотезата „Зодиак“ плюс ЦРУ се потвърждава едновременно по две линии: убиецът на Любо е един от телохранителите на Еванс, радиовръзките с агентурите в нашите страни се провеждат от хората на Еванс. Заемащ в търговската дейност на „Зодиак“ чисто декоративен пост, Еванс е ръководната фигура по линия на втората дейност — шпионажа. Солидната фирма с нейните солидни сделки не е нищо от легална фасада на един център на разузнаване.

На пръв поглед се налага хипотезата, че официалната дейност на „Зодиак“ се извършва в учреждението, а неофициалната — във вилата, обаче аз вече имам достатъчно факти срещу подобна хипотеза. Предпазливите, но продължителни наблюдения са ме убедили, че Еванс рядко ходи на вилата, а прекарва в кабинета си всеки ден по осем часа, макар че официалните задачи едва ли му отнемат повече от половин-един час. Вилата изглежда твърде достъпна, за да съдържа някакви големи секрети, а къщичката на градинаря — съвършено малка, за да служи за нещо повече от радиостанция. Еванс навярно ръководи и двете дейности — легалната и нелегалната — от кабинета си в „Зодиак“ и главните му помощници навярно също са в „Зодиак“, докато „слугите“ осигуряват връзката му с радиостанцията.

Всичко това е вероятно като догадка и интересно като находка освен в едно отношение: то е без практическа стойност за постигане на крайния резултат. Нещо повече, обстоятелствата, при които е извършена находката, могат да се окажат фатални за този краен резултат. Няма никаква гаранция, че председателят ще забрави или ще се престори да е забравил инцидента с Едит. Един небрежен знак — и аз ще изхвъркна незабавно от „Зодиак“, сам или в компанията на любимата жена.

Разбира се, мрачните облаци на хоризонта не са още повод да вършиш глупости, но туй, което се готвя да извърша, не е твърде рисковано за момента. Точно в мига, когато часовникът в коридора ласкаво зазвънява, аз оставям преписките, вземам шлифера си и без бързане се насочвам към широкия свят. Излязъл на улицата, тръгвам противно на обичая си не към кафенето на ъгъла, а в обратна посока. Преди да завия в първата пресечка, хвърлям лек справочен поглед назад и доволен от правотата си, продължавам все тъй бавно.

Едно момиче с тъмносин шлифер и светли къдрави коси ме задминава с леко кимане.

— А, госпожице Босх! Добре, че ви виждам: напомняйте ми едно забравено задължение.

Госпожицата спира за миг и аз се изравнявам с нея.

— Не ви разбирам. Какво задължение?

— Знаете, Едит е направила едно чудно откритие и понеже е болна, ме помоли да я заместя пред вас. Става дума за новите записи

на Джанго Райнхард, които обещах да купя и да ви подаря от нейно име.

— Много мило от страна на Едит и от ваша страна — усмихва се Дора Босх. — Но не е нужно да си правите труда.

— Напротив, нужно е. Инак тя ще си помисли, че съм забравил. Както всъщност и бе станало.

Дора произнася още нещо в смисъл, че е много трогната, и ние продължаваме пътя си към Калверстрат.

— Трябва да ви кажа, че импровизациите на Джанго са наистина изключителни. Съвсем нови и непознати досега.

— Умирам от любопитство — възкликва съвсем по детски девойката. — Джанго е любимецът ми.

— Аз лично предпочитам Бекет — казвам с известен страх да не съм сбъркал името.

— О, Бекет, да! Но Бекет е съвсем друго нещо. А Бени Гудман?

— Фантастичен! — избърборвам, поемайки за втори път риска да се изложя.

Магазинът е достатъчно далеч, за да изразходвам и следващите две имена, запомнени от Питър, и достатъчно близо, за да не проличи невежеството ми. Купувам от плочата на Джанго два екземпляра — един за Дора и един за Едит — и на излизане предлагам да прием по едно кафе с торта, защото часът е тъкмо за кафе с торта.

— Не знам дали трябва да се съглася — отвърща колебливо Дора.

— Защо не?

— Знаете, мистър Еванс е твърде ревнив към връзките на личния си персонал.

— Какви връзки! — протестирам. — Едно отбиване до сладкарницата няма да навреди никому. И после мистър Еванс днес е на вилата си.

Мисълта за шоколадената торта е твърде изкусителна и аргументите ми са достатъчно солидни, тъй че след малко влизаме в близката сладкарница и сядаме край масичката, закътана в едно от сепаретата.

— Не знаех, че мистър Еванс е тъй ревнив... — подхвърлям небрежно, додето Дора се занимава с огромния резен торта.

— Не става дума за ревност. Освен ако мислите, че ревнува и Ван Алтен — усмихва се момичето.

— Тогава какво?

— Нищо. Просто принцип.

— В един принцип трябва да има някакъв смисъл. Какво лошо например, че сме седнали с вас да изпием по едно кафе?

— Според мене нищо лошо. Но ако той ни види отнякъде, може и да изхвъркна.

— Шегувате се.

— Съвсем не се шегувам. Ева, предишната му секретарка, изхвъркна тъкмо за такава дреболия. Направо изхвъркна, въпреки че му беше и приятелка.

— А, да, чувах: Ева Шмит.

— Ева Ледерер — поправя ме Дора. — В „Зодиак“ не е имало Ева Шмит, поне по мое време.

— Може да е търсел просто повод. Омръзнала му е като приятелка и е решил да се отърве.

— Вие все откъм тая страна обяснявате нещата — усмихва се Дора. — Обаче той се отърва и от Ван Вели, а Ван Вели не му беше приятелка...

— Ван Вели? Не съм чувал.

— Е, да, защото сте сравнително нов. Ван Вели беше вторият човек в архивата, но изхвъркна, макар да беше добър работник. Както и Ева беше образцова секретарка.

— Щом са били образцови, значи, не са останали без работа.

— Не, разбира се. Всъщност на Ван Вели не му остана време да търси работа, защото два дни по-късно се удави.

— Самоубийство?

— Така казват, но може и да е нещастен случай. А Ева още на другата седмица я взеха в „Прайскаф“. Само че да си в Арнем не е същото, както да си в Амстердам.

— Вярно. Обаче важното е не само къде живееш, а и колко получаваш. Защото и в Париж да си, ако живееш като някой Ван Алтен...

— На Ван Алтен никой не му е виновен освен собственото му скъперничество — възразява Дора. — Когато трупаш пари за оня свят, на тоя, естествено, няма да ти е весело.

Ние побъбряме още малко за незначителни неща и ставаме.

— Моля ви, не ме изпращайте — казва момичето на излизане. — Може някой да ни види и ще почнат клюките. Изобщо, много ви моля, не ме спирайте друг път.

— Добре, няма, бъдете спокойна. Не искам да ви създавам неприятности.

Тя благодари още веднаж за плочата и аз от своя страна благодаря за информацията, макар и мислено, подир което всеки тръгва по пътя си.

Заварвам Едит в леглото си, но тя твърди, че се усеща малко по-добре, а плочата на Джанго съвсем я ободрява.

— Не допусках, че ще се сетиш — забелязва секретарката ми, като поставя плочата на грамофона.

— Подсети ме твоята Дора — признавам. — Срецнах я случайно към магазина и това ми даде идеята да подаря един Джанго на нея от твое име и един на тебе от мое.

Едит ме поглежда с подозрителния си поглед, обаче нищо не казва, защото в тоя момент се разнасят звуците на легендарната китара. Фантастично.

ОСМА ГЛАВА

Следната заран Едит пак има температура и не може да дойде на работа. Това е неприятно, обаче опростява задачата ми. Два часа преди края на работния ден използвам правото си на шеф за излизане по всяко време, отивам на гарата и вземам влака за Арнем.

Когато слизам на малката модерна гара, работният ден още не е минал. Арнем е бил разрушен през войната от хитлеристите, затова всичко тук е ново и модерно, ако не се броят няколко реставрирани старини. Запитвам за адреса на „Прайскаф“ и скоро се озовавам сред цял комплекс от просторни светли магазини. Това е то „Прайскаф“, обаче не е ясно къде точно сред тая необятност може да се крие Ева Ледерер. Понеже по моему мястото на една образцова секретарка е в главната дирекция, решавам да почна оттам.

— Почакайте я долу — отговаря на въпроса ми портиерът. — Чиновниците вече тъкмо излизат.

— С удоволствие, но не знам как изглежда. Ида по поръчка на нейни близки.

Две минути по-късно портиерът ми показва млада жена с деликатна фигура и фино анемично лице, слизаща забързано по стълбите.

— Госпожица Ледерер?

Тя спира за миг и кима с въпросително вдигнати вежди.

— Бих искал да ми отделите няколко минути за един сериозен разговор.

— Но аз дори не ви познавам.

— Казвам се Хофман. Разговорът е от взаимен интерес и наистина няма да ни отнеме повече от няколко минути.

— Ако е така...

Тръгваме редом. До първото кафене.

— Бихте ли имали нещо против да седнем тук?

— Просто не знам — казва жената стеснено. — Аз наистина бързам.

— Аз също. Докато изпием по едно кафе, разговорът ще бъде приключен.

Тя отстъпва от деликатност. Добре, че на тоя свят има и деликатни хора.

— Идвам по повод на вашия бивш шеф Еванс — заявявам без встъпления, след като давам поръчката.

— Не ми говорете за тоя човек — казва Ева и едва не става от стола си. — Той ми обърка живота.

— И моя също — казвам. — Тъкмо затова искам да поговорим.

Жената наново се отпуска в плетеното кресло.

— Какво ви е направил на вас?

— Отне ми приятелката. Покани ме във вилата си уж да се черпим, а ми отне приятелката. Без да говорим за процентите, които отмъкна от сделката ни.

За човек като Ева Ледерер, която добре познава Еванс, тия думи би трябвало да звучат убедително.

— О, това е напълно в неговия стил — свива тя рамене. — Не виждам само с какво бих могла да ви помогна.

Почаквам келнера да остави кафетата и подноса със сладкишите.

— Вижте: сигурен съм, че това, което Еванс направи с мен, той го е правил и с други хора.

— Ако имате предвид женските му истории, не сте далеч от истината. Макар че действията му са винаги дискретни.

— Имам предвид процентите.

— Тук също не се лъжете. Но той се интересува само от големите сделки за милиони долари.

— По ваше време сигурно е имало доста такива сделки?

— Естествено. Бях три години при него. А за три години...

— И вие сигурно си спомняте някои от тия сделки.

— Как няма да ги помня, когато аз пишех действителните договори, а канцеларията — фиктивните. Помня договорите и с „Филипс“, и със „Сименс“, и с „АЕГ“...

Тя изрежда още няколко имена.

— И как действуваше Еванс?

— Точно както е действувал с вас.

Отговорът не е твърде задоволителен, обаче не мога да й го кажа.

— С мене уговори покупки за петстотин хиляди и аз подписах официално, че съм получил петстотин хиляди, но всъщност взех само четиристотин и деветдесет — казвам наслуки.

Тя кима:

— Тъкмо така.

— А отделно, за мое оправдание пред хазната, подписахме договор за реалната сума.

— Това е. Само че вие сте изключение.

— В какъв смисъл?

— Първо, защото Еванс никога не взима по-малко от пет процента, и, второ, защото рядко се занимава с такива дребни сделки. Дреболиите по правило отиват за Ван Вермескеркен.

Жената отказва предложената ѝ цигара и с една глътка допива кафето си. Изглежда, наистина бърза.

— Не разбирам все пак какво целите с проучването на тия неща.

— Как какво? Да го изоблича.

Тя ме поглежда със снизходително съчувствие:

— Съветвам ви да не се опитвате. Ще навредите на себе си. Еванс е силен човек.

— Но това са незаконни гешефти, и то за милиони.

— Е, да, обаче, сам знаете, че сума хора ги правят. И после вие не можете да представите никакви доказателства.

— Но тия документи все пак трябва да фигурират в някаква архива.

— Вярно. Само че вие никога няма да имате достъп до нея, защото това е частната архива на Еванс.

Тя взима чантата си и се приготвя да стане, обаче преди това ме поглежда наново с меките си кафяви очи и произнася тихо:

— Сериозно ви казвам: откажете се от тая идея да изобличавате Еванс. И много ви моля, не замесвайте никъде името ми.

— За това можете да бъдете спокойна. Все едно, че не сме се виждали. Колкото до другото, оставете на мен тия неща.

Ева ме поглежда, сякаш измерва психическото ми състояние:

— Знаете, на времето при Еванс работеше един тип на име Ван Вели...

— А, да, оня, дето се самоуби.

Тя кима:

— Вие очевидно сте доста в течение на работите около Еванс. Мисълта ми беше, че трябва да внимавате, за да не би и вие да се „самоубиете“.

Тя става, награждава ме с една бледа усмивка и си тръгва.

* * *

— Ние все още не сме използвали напълно възможностите на африканския пазар — казвам аз, като поемам предложената ми пура. — Смятам, че в това отношение една лична среща с Бауер е просто наложителна.

— Но, разбира се, Ролан, разбира се! — избоботва сговорчиво червенокосият великан зад бюрото. — Прескочете до Мюнхен още тия дни.

„Още тия дни“ може да се разбира и като „още утре“. За мене такова тълкование е напълно удобно, защото времето на чакането е вече минало и сега е дошло времето на действието.

— Толкова ли е бързо? — пита недоволно Едит, като научава, че тръгвам още следния ден.

— Какъв смисъл да отлагам? Ти все едно няма да дойдеш с мене. Мюнхен не ти понася.

Тя не отговори, защото нямаше какво да отговори. Когато преди няколко месеца за последен път бях ходил в Мюнхен, секретарката ми категорично бе отказала да ме придружи. Това не й пречи да ме гледа малко накриво цялата вечер. Отдавам го на състоянието й — Едит все още качва температура и лекарят е предписал да пази стаята.

Когато заранта се отбивам да се сбогувам, заварвам жената вече облечена.

— Да не си решила да излизаш?

— Не мога до безкрайност да кисна в тая стая.

— Едит, без глупости! Ще слушаш лекаря.

Тя не казва нито „да“, нито „не“. Настроението й все още е облачно.

Затова пък в Мюнхен, напук на есента, грее слънце. Над Карлсплац се носи тежък мирис на изгорял бензин, колите пълзят в гъсти редици, въздухът трепти от грохот на мотори и човек изведнаж

почва да оценява прелестта на тихите амстердамски кътчета със сенчестите кейове и заспалите канали.

Бауер ме посреща в неизменното си добро настроение, уверен в себе си и в бъдещето на свободна Европа, и за да вдъхне и на мене част от куража си, ми връчва твърдата си като дърво десница.

— Какво ново?

— Новото предстои.

Разказвам му от последните събития това, което смятам, че трябва да му кажа, после излагам плана си.

— Твърде интересно — произнася със сухия си офицерски глас Бауер. — Но тук има риск.

— А къде няма риск? — питам. — Ако на всяка цена бягаме от риска, аз може би ще стигна до пенсия, но не зная вие докъде ще стигнете.

— Нима се грижите повече за нашите интереси, отколкото за вашите?

— Не съм дотам лицемер, за да твърдя подобно нещо. Смятам обаче, че интересите ни отлично съвпадат. Аз се задушавам на това чиновническо място, Бауер. Аз не съм от хората, които могат да ограничават амбициите си с една заплата. Искам да го направя тоя удар, да получа наградата си в наличност и да почна отново на свободни начала.

— Вие сте човек на риска, Ролан. Още от първата ни среща го забелязах.

— На пресметнатия риск — уточнявам.

— Добре, сега няма да спорим. Как сте пресметнали риска, това други ще оценят. Обадете се утре към обед.

На следния ден Бауер ме посреща в същото настроение и със същото безстрастно лице. Можеш да се вираш, колкото си щещ, в едно такова лице, това няма да обогати познанията ти по психология. Вместо да ми каже направо каква е оценката на пресметнатия ми риск, той започва въпрос по въпрос да оценява солидността на операцията, която засега съществува само в моята глава.

— В плана ви има логика — забелязва най-сетне някак против желанието си Бауер. — Но има и риск.

Не казвам нищо. Каквото съм имал да кажа по тоя въпрос, е вече казано. Мъжът зад бюрото втрещва в мене неподвижния си поглед,

усмихва се сухо и произнася очакваната дума:

— Действувайте!

Готвя се да запитам нещо, но Бауер ме спира с ръка:

— Имайте предвид обаче това, което и по-рано съм ви казвал: Рискът е изцяло за ваша сметка. Там, в „Зодиак“, вие представлявате само себе си и постъпките ви засягат само вас и не мислете, че ако хлътнете, някой ще се затича да ви спасява. За нищо на никого не разчитайте.

— Дори на Ван Вермескеркен?

Въпросът е изтърван сякаш случайно, обаче Бауер за по-малко от миг обработва съдържанието му:

— Най-малко на Ван Вермескеркен!

Той ме фиксира в упор и безучастният обикновено поглед този път е пълен с маса красноречиви неща.

— Ясно — кимам. — Посочете ми тогава човек за техническа помощ.

— Ще се обърнете към „Фурман и син“. Но пак от свое име. Само от свое име.

Бауер замълчава, като че за да даде време на внушението да навлезе по-дълбоко в мозъка ми. После добавя:

— За всеки случай ще ви дам известни сведения за това лице, колкото да го подпрете по-солидно и да не се поддаде на изкушения. А ето ви и другото.

Той изважда от чекмеджето си нов черносин маузер и ми го подава:

— С пожелание да не ви потрябва.

След половин час излизам на осветената от обедното слънце улица. Миг по-късно от насрещния вход се измъква мършав човек с късо подстригана прошарена коса и поема по съседния тротоар. Вероятно просто съвпадение, защото човекът не ми обръща никакво внимание и завива в съседната улица. Съвпадение, само че — двойно. Този път ми е познат, но в момента не мога да си спомня откъде и откога точно и трябва да измина няколкостотин метра в жегата и навалищата, за да изровя първообраза от килера на паметта си: това е „приятелката“ на Едит, мъжът, с когото тя се бе срещнала пред кафенето в Женева.

* * *

Предприятието за частни детективски проучвания „Фурман и син“ — както и приляга на подобно тайнствено учреждение — е дълбоко скрито в дъното на някакъв лабиринт от стари сгради, пристройки и вътрешни дворове, между запустели зеленияса канали. Учреждението се състои от две помещения. Първото служи за приемна, канцелария и архива и в него са инсталирани няколко шкафа с потънали в прах папки, едно бюро и една безцветна секретарка в разцвета на критичната възраст. Втората зала, където бивам въведен след къса справка, е изцяло на разположение на Фурман и син.

Човекът с набръчкано жълто лице и клонест нос, който ме посреща, вероятно отдавна е отвикнал от посетители, защото живите му неспокойни очи издават явно недоумение.

— Вие сте бащата? — питам любезно, като подавам ръка.

— Не, аз съм синът. Баща ми почина.

— Моите съболезнования...

— Той почина преди двадесет години — уточнява Фурман младият.

— Жалко — казвам. — Но това е една неприятност, която очаква всички ни.

— Именно.

— А додето сме живи, налага се да се справяме с други по-дребни неприятности. И аз си позволих да ви обезпокоя именно по повод на нещо от този род.

Убедил се, че не съм хлътнал тук по погрешка, шефът на предприятието най-сетне ми посочва с жълтата си сбърчена ръка едно изтърбушено кресло и сам се настанява в другото, още по-изтърбушено.

— Като представител на нечии търговски интереси имам нужда от дискретни сведения за известна серия сделки... — почвам аз и в същото време се питам дали наистина не съм хлътнал по погрешка в това царство на прахоляка и запустението.

Фурман ме изслушва внимателно и без сянка на учудване, додето живите му остри погледи през цялото време скачат като бълхи по

лицето ми. Едва когато свършвам, очите му се успокояват и добиват замислен пресметлив израз.

— Проверката е възможна — казва най-после той. — Но извънредно трудна...

— Тъкмо затова се обръщам към вас.

— ...А трудните неща струват скъпо — добавя Фурман-син, без да дава ухо на комплимента ми.

— „Скъпо“ е общо казано — възразявам.

Шефът на фирмата отново потъва в задълбочен размисъл, после произнася една цифра, която наистина се нуждае от поправки. Корекцията бива нанесена едва след оживен пазарлък, впрочем съвсем излишен, понеже щом уточнявам, че справка ми е нужна до няколко дни, Фурман тутакси се измята:

— Вие искате от мене невъзможното. За невъзможното винаги се плаща малко по-скъпо. Ще трябва да се отскочи по спешност тук-там, да се връчи възнаграждение на различни лица и в края на краищата какво ще остане на фирмата освен умората?

— Добре — отстъпвам. — Но само при две условия: никакво протакане и пълна дискретност.

— Когато преговаряте с „Фурман и син“, тия уточнения са излишни.

— Отлично. Вие ще ми направите една добра услуга. Затова и аз искам да ви се отплатя с услуга, и то напълно безплатна: не се изкушавайте, драги Фурман, да търсите два хонорара от една операция...

— Вие ме обиждате...

— Напротив, отгатвам житейската ви мъдрост. Обаче в случая има опасност тая мъдрост да ви подведе. Казах ви, че застъпвам не свои лични интереси. А хората, чиито интереси застъпвам, са във владение на някои документи относно активната ви работа с Гестапо...

— На тия неща отдавна не се гледа тъй строго — забелязва небрежно шефът на фирмата.

— Вярно, обаче в Бон, а не в Холандия, особено когато се касае до неща от рода на вашите. Ако тия неща излязат наяве, дейността ви е приключена в тая страна, Фурман.

— О, моята дейност и без това върви към приключване. И после, защо да безпокоим миналото?

— Дали ще го безпокоим, или не, това зависи изцяло от вас.

Ставам и понечвам да отърся шлифера си от прахоляка, но от деликатност се въздържам.

— И още нещо: смъртта, както вече казах, е една неизбежна неприятност, обаче не е нужно излишно да я ускоряваме, Еванс...

— Ш-ш-шт! — слага предупредително пръст на жълтите си устни Фурман. — За такива неща не се говори. Авансирайте ме по-добре и освободете главата си от всякакви излишни страхове. Всичко ще бъде изпълнено тъй, че дори не се безпокоя за надбавката.

— За да има надбавка — отвърщам — необходима е да се справите с още една малка задача.

— Тая дума „малка“ я изхвърлете от речника си — промърморва Фурман. — Вие съвсем не сте по малките неща.

— Прав сте. Ако имате предвид сумата, която ви плащам. Нужни ми са сведения по следния въпрос...

* * *

Пристигнал съм от Мюнхен същата заран и първата ми работа е била да открия „Фурман и син“, затуй едва сега успявам да прескоча до къщи. Намирам Едит на легло и с висока температура. Жената дори не усеща влизането ми, погълната от горещите вълни на треската. Един чифт поокаляни обувки в антрето ми разкрива причината на внезапното влошаване.

— Има опасност от бронхопневмония — казва лекарят, додето пише рецепта за антибиотиците си.

Изпълнявам нарежданията му, доколкото са по силите ми, после отивам за малко в „Зодиак“, после пак се посвещавам на лекарства и чайове, а после се сецам да позвъня на фризьора, обаче унесен в грижите си, набирам грешен номер.

Към пет часа излизам да подишам въздух и сядам под навеса на едно кафене. Времето е захладяло, духа остър вятър и край масите пред кафенето има малко хора.

Келнерът ми донася кафето и се отдалечава. Вадя цигарите, но не намирам кибрита.

— Бихте ли ми услужили със запалката си? — питам човека, седнал до съседната маса и потънал в четене на вестници.

Мъжът с готовност щраква запалката под носа ми, а аз според пушаческата куртоазия му поднасям кутията „Кент“.

— Но вие имате само една цигара...

— Не се безпокойте, имам цял пакет.

Той взема цигарата, обаче не я запалва, макар че би могъл и да я запали — моето късо послание е сдиплено във филтъра.

Изпивам кафето, оставям една монета и понеже вятърът наистина е доста хладен, тръгвам по пътя си.

Прибирам се привечер. Състоянието на Едит съвсем се е влошило. Тя диша тежко в огъня на треската и понякога произнася несвързани думи. Несвързани, неразбираеми и за разлика от подобните филмови ситуации неразкриващи никаква ужасна тайна. Обаждам се на лекаря по телефона и след малко той пристига, придружен от сестрата с инжекциите.

Но въпреки инжекциите Едит цялата нощ е в безсъзнание и страните ѝ пламтят в сухия огън на треската. Оставам да дежуря в креслото до кревата, като си мисля по своите работи и между другото по това, дали секретарката ми не е на път да сложи край на всичките ми подозрения по най-радикалния начин — като изчезне завинаги.

Жалко. Макар че може би това е единственият безболезнен изход от нашето абсурдно приятелство, безболезнен за нея, понеже няма да го усети, а също и за мене, защото няма да бъде аз причината. И без туй от два дни живея с чувството, че съм загубил вече тая жена, така че другата, физическата загуба ще бъде само една формалност.

Вече съм я загубил и ако съм я загубил, значи никога не съм я имал. А всъщност такава като нея бих искал да имам — и не само за секретарка. Такава, дето е пряма, без да стига до грубост, понякога нежна, без прекалености, спретната и привлекателна без дразнеща суетност, вярна без отегчителна привързаност, изобщо сдържана и необременителна — една жена, която трудно би ти омръзнала, защото не се натрапва и не злоупотребява с обичта ти. Някои неща у Едит ми напомнят за моята предишна приятелка Франсоаз без нейната студенина и с по-малка доза цинизъм. Странно, но тя наистина ми напомня доста на Франсоаз и тая прилика сега добива определен

смисъл, ако се вземе под внимание, че Франсоаз работеше в разузнаването.

Призори треската като че спада, бълнуването утихва, по челото на жената избиват дребни капчици пот. Към обяд тя отваря очи и изпива един чай, придружен с неизбежните таблетки. Надвечер отново се пробужда за малко, а след това пак заспива и аз прекарвам една втора нощ в креслото в неспокойна дрямка и невесели мисли около предстоящото.

Засега всичко е все още свързано с няколко десетки „ако“ и аз сякаш чувам по всяко отделно „ако“ съответния въпрос и тоя въпрос ми звучи с гласа на полковника и ми се струва да виждам как тютюневият пръст пробива пространството, додето генералът и моят шеф ме гледат изпитателно. Но тия въпроси всичките са ми вече известни и аз имам отговор на всеки един от тях и ако продължавам да си блъскам главата, то не е защото искам на всяка цена да получа мозъчна треска, а защото ме е страх да не съм пропуснал случайно някое нещастно „ако“, чието възникване би могло да прати всичко по дяволите.

На следния ден Едит е вече по-добре, по-рядко се унася в сън и повече лежи, заслушана в своите джазови мелодии, додето аз се занимавам с таблетките и капките и се мъча почти насила да ѝ наливам бульона в устата, понеже всичко я отвращава. Понякога тя ми хвърля бегли погледи, които аз се правя, че не забелязвам, зает с домакинската работа или с четене на някакво, взето напосоки от масичката списание.

— Ти проявяваш към мене наистина необясними грижи, Морис.

— Защо необясними?

— Защото хората от твоя тип не се грижат за нищо друго освен за интересите си.

— В такъв случай, значи, и ти влизаш в областта на интересите ми.

— По коя причина?

— Ще ти обясня, като оздравееш. Спи сега!

Тя притваря очи, обаче тутакси пак ги отваря:

— Да не би в твоя ум между многото рафтове, пълни с полезни неща, да има и някой малък рафт за сантименталности?

— Ще ти обясня всичко най-подробно. Спи сега!

Намалявам грамофона, оставям да свети само синята настолна лампа в дъното и се разполагам в креслото.

— Ти си много добър — чувам тихия глас на Едит — или много добре се преструваш. Ах, как бих искала да си наистина много добър...

Тия думи би следвало аз да ѝ ги кажа на нея, но болните трябва да се щадят, поне додето кризата мине окончателно. Така че лека нощ, скъпа, и спи спокойно. Нищо няма да ти се размине.

* * *

Професията на Фурман може да е много поверителна, обаче тоя човек зле крие настроенията си. Още като влизам при него, разбирам по необичайно изправената му вдървена стойка, че е опиянен от победата. И за да не остане никакво съмнение по тоя пункт, шефът на фирмата произнася с едва сдържано сладострастие:

— Надявам се, че носите сумата в брой...

— За сумата не се безпокойте. Дайте да видя само за какво я изразходвам.

— За една колекция от скъпоценности.

Той изважда от джеба си две малки пластмасови кутийки, но не ми ги подава, а само ги вдига, за да им се порадвам отдалеч:

— Ето ги микрофилмите, в две копия, както се бяхме уговорили. Снимки на всички документи в двата им варианта. Обща стойност на аферата над десет милиона.

Цифрата не ми прави никакво впечатление и аз не пропускам да го кажа на Фурман-младия.

— Вие не разбирате — усмихва се той. — *Разликата* е десет милиона, процентите, сумата, която вашият Еванс си е сервирал за труда.

— А, това е друго — оживявам се. — Дайте да ги видя тия ролки.

— Значи, парите са у вас? — любопитствува Фурман, като продължава да стиска ролките в жълтата си суха ръка.

— Добре — изпъшквам и вадя предварително приготвеното снопче банкноти. — Дайте филмите и си прибирайте парите.

Старецът ми подава кутийките, взема снопчето и с удивително чевръсти за възрастта си пръсти почва да брой банкнотите.

— Намерете ми лупа де!

Фурман вдига предупредително ръка, в смисъл да не го прекъсвам, и след като приключва броенето, измъква от чекмеджето някаква допотопна лупа в зеленясала бронзова рамка.

Грешка няма. Документите са грижливо заснети и поставени един с друг — фиктивните и реалните — и разликата в полза на Еванс е такава, че наистина си струва трудът да бъде документирана.

— Чиста работа — признавам, като прибирам филмите в джоба си. — А другият въпрос?

На което Фурман отвръща:

— А надбавката?

— Надбавката зависи от резултата.

— Резултатът е в границите на възможното. Повече от това не само Фурман-син, но дори и Фурман-баща не би могъл да ви даде. А имайте предвид, че старият бе един от първите асове на частните проучвания.

— Не се съмнявам — казвам, за да предотвратя семейните спомени. — Но да минем към фактите.

— Ето ги моите факти — отвръща шефът на фирмата, като бръква отново в джоба си и вади някаква кутия, този път картонена. — А вашите къде са?

Потупвам вместо отговор дясната си гръд, леко издута от портфейла.

— Млади човече — казва Фурман, — аз съм наистина проникателен, обаче не дотам, че да виждам през самото ви. Благоволете да извадите самите книжа.

— Това, дето е в кутията, решава ли задачата? — питам.

— Не напълно — признава Фурман.

И като вижда разочарованието ми, добавя:

— Има само една липса, но повече от туй и сам Фурман-старият не би могъл да постигне. Достатъчно е да ви кажа, че за това нещо мога да прекарам в затвора маса години.

Той не би могъл да прекара в затвора маса година по чисто технически причини, но аз съм достатъчно възпитан, за да му го кажа.

Ето че едно от първите „ако“ внезапно се осуетява. Въпросът е — в каква степен. Бръквам в джоба си и изваждам портфейла.

— Добре. Колко?

* * *

След „Фурман и син“ правя посещение на второ предприятие от съвсем друго естество. Трябва да пожъна плодовете на една сделка, подготвена още вчера. Сделката е между мене и фирмата „Мерцедес“ и се свежда до простата размяна на един чек срещу една кола, така че цялата търговска операция не ми отнема повече от половин час и ми струва значително по-евтино от жалките микрофилми, свити в джоба на панталона ми.

Мерцедесът, в който се настанявам е черен, банален на вид, като хилядите си събратя, лавиращи наоколо. Но моята амбиция винаги е била по-скоро да се сливам с множеството, отколкото да стърча над него, и затуй съвсем не държа колата ми да има размерите на спален вагон и да бъде кървавочервена или отровназелена.

Прекарвам следобеда в „Зодиак“. Додето Едит е боледувала, масата ми се е затрупала с кореспонденция. Разчиствам по-бързите неща и докладвам накъсо на Ван Вермескеркен за две-три вероятни сделки. На излизане от кабинета му срещам председателя. Поздравявам го с необходимата учтивост, но той ми отвърща с едва забележимо студено кимване. Тоя човек никога не е много топъл и все пак от сегашното му държане личи, че едва ли е забравил станалото. Едно „ако“, на което разчитах, се осуети и едно „ако“, от което се боях, се потвърди. Две уточнения, изменящи цялата ситуация.

Ван Вермескеркен е човек на Бауер, но туй с нищо не облекчава положението ми. Че Ван Вермескеркен е човек на Бауер — това ми беше ясно почти от самото начало. Иначе би било изключено да бъда допуснат в предприятие като „Зодиак“, дори по линията на официалната му дейност. Вярно е, че исполинът едва ли не с радост ме изпрати на проверка в България. Обаче това бе направено по внушение на Уорнър и то бе добре дошло за самия Бауер, който също имаше нужда от подобна проверка. Ван Вермескеркен е човек на бонското разузнаване, но от тия, дълбоко замразените, които трябва да се пазят

от дребни рискове. Неговият сан не му позволява да ходи и да слухти. Той е изолиран в кабинета си, зает с големите сделки, а слухтенето е поверено на по-дребната риба Морис Ролан.

Червенокосият великан е човек на Бауер и все пак, ако някому хрумне да ме изхвърли от „Зодиак“, Ван Вермескеркен дори пръста си няма да мръдне именно защото е човек на Бауер и му е наредено да стои в дълбока конспирация. Прочее заплахата Еванс остава да тежи с пълна сила.

И понеже едно зло никога не идва само, към тая първа заплаха скоро се прибавя и втора, която прави още по-вероятна първата. Малко преди звънецът в коридора да възвести преминаването от деловата активност към личния бит, Райман подава глава в бюрото ми и предлага да видим какво става в кафенето на ъгъла. Аз лично нямам нищо против подобна инспекция и ние скоро се настаняваме на обичайното си място до витрината, като нареждаме да се декорира масичката с бутилка мартини. Следват общите приказки от рода на „какво ново?“ и „нищо особено“, додето, посъгрят от питието, луничавият се навежда към мене и съобщава:

— Идущата седмица ще трябва да отскочиш до Полша.

— Редовно или как?... — правя се на наивен.

— Както говорихме. Ще поставим тия дни въпроса на Ван Вермескеркен. Шефът е подготвен и не вярвам да откаже. Останалото остави на мене.

— Само да няма усложнения.

— Няма да има, не бой се!

— Еванс ми се вижда сърдит...

— За онова ли? Глупости. Той още на следния ден беше забравил всичко. Той е от тия — миналото настрана; Изключителна личност. Особено в пиенето.

— Добре, Конрад. Вярвам ти. Ако ние с тебе не си вярваме...

Поглеждам го с прям приятелски поглед. Той също ме поглежда, после отмества очи. Има мигове, когато и закоравелият лицемер изпитва неудобство.

Разговорът трае до края на бутилката, но вече без нищо съществено, ако не се смятат някои мъдри обобщения на Райман във връзка с отношенията между мъжа и жената.

Когато се прибирам в къщи, Едит я няма. Странна жена. Едва не плати с живота си за едно преждевременно излизане, а сега пак повтаря номера. Обтягам се на леглото ѝ, без да си давам труд да паля лампата. Трябва да са минали десетина минути, когато чувам крадливи стъпки по стълбата и предпазливо отваряне на външната врата. Малко по-късно се отваря и вратата на стаята и блясва буйната светлина на полилея. Следва сподавено възклицание.

— Защо се уплаши? — питам.

— А ти защо си се свил в тъмното?

— За икономии. Купих днес кола и трябва да мисля как ще я изплащам.

Колата е добре дошла като тема за Едит. Тя плясва с ръце от изненада, което излиза доста несръчно, тъй като секретарката ми не е по ръкомаханията, и почва да ме разпитва за марката, за модела, за цвета и даже предлага още сега да слезем да видим мерцедеса, с две думи, едва не експлодира от ентузиазъм. Аз от своя страна давам вид, че с удоволствие приемам тия потоци на опиянение, че ми е твърде приятно да ме баламосват и изобщо не отварям дума по въпроса къде е ходила. Тъкмо това мое поведение — може би защото малко пресилвам номера — почва да я дразни, вместо да я радва. Такива са някои жени — боят се да не ги запиташ за нещо и ако ги запиташ, непременно ще те излъжат, но не ги ли запиташ, умират от яд и безпокойство.

— Ти дори не любопитствува къде съм ходила — подхвърля небрежно тя, като се кани да премести тялото си от роклята в пенъоара.

— Защо трябва да любопитствувам?

— Защото такъв ти е навикът.

— Дружбата с тебе ми помогна да се отърва от маса лоши навици — отвърщам с тръпка на адмирация, понеже лекото отслабване от болестта съвсем не се е отразило зле върху анатомията на секретарката ми.

Жената застива в позата, която е заела, за да облече пенъоара, и понечва да каже нещо, но се сеца за невидимия магнитофон и само ми отправя изпитателен поглед, един от тия проучващи погледи, които на времето ѝ бяха обичайни, а после постепенно бе забравила. Отвърщам от своя страна с чистия поглед на едно голямо наивно дете.

Едит се загръща с пенъоара си и се запътва към бюфета:

— Искаш ли да пиеш нещо?

— Мерси, пих вече.

Тя се завъртя кръгом, понеже сама не е по напитките, сяда в креслото пред кревата, запалва цигара и отново ме поглежда за справка:

— Какво ти е тая вечер? Нещо случило ли се е?

— Нищо. А на тебе?

Едит вдига рамене в знак, че няма намерение да отвърща на заяждания, и продължава да пуши мълчаливо. Задоволявам се да следвам нейния пример. И ние седим в тишината на тая стая, външно спокойни, почти като съпрузи, обаче и двамата усещаме едно невидимо трето лице, разположило се помежду ни и не проявяващо никакво намерение да си върви — нашето общо приятелче Недоверието.

Жената смачква недопушената цигара в пепелника и наново нарушава мълчанието, но тоя път само с поглед, който сякаш говори:

„За кое разужнаване работиш, мили?“

„Надявам се, че за което и ти, скъпа“ — отвърщам аз също с поглед.

„Не ми ли вярваш, вече?“

„Защо? Напротив!“

И ние продължаваме да седим така, почти като съпрузи, и да си разменяме светлинни сигнали с очи, но понеже диалогът между глухоними е доста уморителен и никога не можеш да бъдеш сигурен в точното значение на един женски поглед, аз ставам най-сетне, прозявам се със сдържано отегчение и — тоя път гласно — пожелавам на Едит лека нощ и приятни сънища.

Прибирам се в покоите си на долния етаж, лягам и угасям лампата, понеже от опит знам, че на тъмно се мисли по-добре. Тъмното те изолира от всички дреболии, по които може да скача погледът ти и да те разсейва. Тъмното те оставя насаме с тебе самия, доколкото човек изобщо може да бъде насаме сред глутницата на виденията и на страховете.

Срещата с Еванс повдига в главата ми един съществен въпрос. Срещата с Райман даде отговор на въпроса. Имам всички изгледи да разчитам на скорошно и окончателно изхвърляне от „Зодиак“. Райман

ще ми постави задачата. Аз ще я изпълня, след което Уорнър ще ме уволни за награда. Що се отнася до Еванс, той само отдалеч ще направлява играта. Бих могъл, разбира се, да не приема поръчката на Райман. Но това само ще принуди Еванс да ми даде мат чрез друг ход.

Може би ставам жертва на собствената си мнителност. Може би Еванс наистина е забравил или ако не е забравил, само временно е напушен от инцидента. Може би Райман действа просто по силата на предишната ни уговорка, без да е получавал нареждане от Еванс. Може би... но едва ли.

Вече е съвсем ясно кой ръководи цялата комбинация. Следователно невероятно е Райман да действа без инструкции от Еванс. При това държането на тия двамата — макар да не съм даскал по психология — ми се струва не твърде трудно за разчитане. Човек с моята професия може някога да бъде излъган от една жена, която му казва „обичам те“, но винаги ще дешифрира скритата неприязън и лицемерното приятелство у противника. Работата е почти очевидна, пък и да не беше очевидна, щом съществува една вероятна опасност, трябва да я включваш в сметките си, а не да се успокояваш с мисълта, че може и да ти се размине.

Има време за чакане и има време за действие. Важното е да не се объркват времената. Фатална граматическа грешка. След като си чакал повече от година, внезапно настъпва момент, когато само един ден, загубен в чакане, е в състояние да провали всичко. Въпреки че и при действието провалът също не е изключен. Просто цялата вътрешност ми се свива при мисълта, че след толкова дълги подготовки операцията може за две секунди да рухне поради някаква нелепа случайност. Всичко си преценил, огледал, проучил, но възможните случайности са толкова много и тъй разнообразни, та винаги те души страхът да не си пропуснал тъкмо оная, която ще те прати на кино.

Така или иначе, ако отида на кино, спектакълът ще бъде изцяло за мое удоволствие. Днес първата полезна работа, свършена с мерцедеса, беше една разходка за по-добър апетит сред природата. Това ми внуши идеята да оставя едното копие на микрофилмите заедно с миниатюрния ми шифрован доклад по другите въпроси сред закътано местенце, едно съвсем скрито местенце, един тайник, известен само на мен, ако не се смята лицето, което ще прибере материалите и ще ги прати в Центъра.

И отново виждам съвещанието в кабинета на генерала, обаче тоя път без мене, понеже съм загубил вече физическата възможност да присъствувам на всякакви съвещания. Той мълчи, навел глава, и полковникът, и шефът ми също мълчат, всеки потънал в мислите си, и това е също като едноминутно мълчание, макар никой да не е произнесъл израза.

— Дааа — въздъхва най-сетне генералът, което не означава нищо, освен че тъй или иначе работата чака и трябва да се върнем към нея.

— Добър работник беше въпреки някой фантазии — произнася сякаш на себе си шефът ми.

— Отличен практик — уточнява полковникът, за да не каже, че понякога съм недооценявал анализите и разбора. — Отличен практик, също като Ангелов и също като Ангелов...

Той замълчава, но краят на фразата е ясен.

— Случаят с Боев е по-друг — казва малко сухо генералът.

Винаги имам чувството, че генералът е повечето пъти на моя страна, макар да се пази да не го изрази. Той самият, преди да стане генерал, е минал през огън и вода и знае добре, че нещата в живота не изглеждат така ясни и логически свързани, както при съвещанията, и че има маса непредвидени неща, маса идиотски случайности, изникващи в последния момент, и напрежения, и късане на нерви, за които не се говори, но за които всеки сам си знае колко му струват, и че макар добре обмисленият до най-дребната подробност план да е основата на всичко и ключът към всичко, обаче тая основа и тоя ключ пет дари не чинат, ако нямаш куража да ги превърнеш в система от хладнокръвни и точни действия.

— Случаят с Боев е по-друг — повтаря генералът. — Боев падна пред самия финал. Туй щеше да бъде един хубав финал, обаче Боев падна и нещата отново се усложняват, само че сега вече разполагаме с достатъчни данни да продължим без протакане. Това е заслугата на Боев, че преди да поеме риска, се погрижи съвестно за наследството.

Не знам дали генералът ще каже точно така и всичко туй са, разбира се, мои фантазии, но че съм се погрижил за наследството, е факт и този, който може би ще ме смени, няма вече да си блъска главата над маса работи, а само ще трябва да проведе операцията, една

друга операция, не като моята, а такава, че да бъде наистина добър финал.

„Хайде, спи! — казвам си. — Готов си за пенсия с тия следсмъртни видения. Тъмното те изолира и ти позволява по-добре да мислиш, но в тъмното нещата изглеждат по-мрачни. Хайде спи!“

Трябва наистина да съм се унесъл и не знам колко време съм спал, додето чувам в коридора някакви тихи стъпки. Навярно сънувам, решавам аз, тъй като невъзможно е да има човек в коридора, понеже вратата на етажa е заключена и ключът е сложен отвътре, а верижката за безопасност също е поставена. Но тия предохранителни мерки не пречат навън да се чуват стъпки, отпърво смътни и далечни, а после съвсем ясни, тъй ясни, та усещам, че едната стъпка е сигурна, а другата леко провлечена, сякаш човекът с труд движи крака си. Това е Любо, казвам си, Любо така си влачи крака, откакто го бяха ранили с куршум.

Това наистина е Любо и той отваря вратата и застава на прага, сякаш чака да го поканя, но аз само му казвам: слушай, какви са тия номера, дете ми ги играеш, и защо ми се мъкнеш, като знаеш много добре, че си мъртъв, а той отвръща, че между приятели тия подробности нямали значение, и продължава да стои и да ме гледа и аз се питам какво иска да каже с това, че тия подробности нямат значение, и да не би това да е намек, че аз също съм мъртъв, само че още не съм го разбрал. Слушай, Любо... — опитвам се да го вразумя, но Любо вече го няма, макар че на вратата все още е изправен някой, обаче някой друг, и това е Едит, и тоя факт изяснява всичко, значи, съм се припознал в тъмното и тя ми казва Емиле, а аз я срязвам — какъв Емил? Няма никакъв Емил, и трескаво мисля дали някога не съм се изтървал нещо пред нея, но не помня нищо да съм изтървал, макар че тя продължава да ми вика, сякаш ме дразни: Емиле... Емиле... Емиле.

„Не си добре, брат ми — казвам си, като отварям очи и щраквам нощната лампа. — Почваш съвсем да откачаш.“ „Защо да откачам?“ — отвръщам и се надигам да взема цигарите. Това само са глупави сънища, каквито всеки сънува. Нямам никакво намерение да откачвам.

Запалвам една „Кент“ и при познатия тютюнев аромат в меката светлина на лампата всичко добива обичайния си вид. Няколко бодри никотинови вдишвания с пълни гърди по рецептата на йогите ме убеждават, че съм съвсем добре. Може би само нервите да се

поразтегнаха от продължително чакане и затова сега дрънчат малко фалшиво на дебюта, но те ще се стегнат добре в самата игра, няма къде да вървят, та да не се стегнат, защото всичко е вече решено и не виждам какво особено рискувам.

Какво рискувам? Нищо и половина. Близко четиридесет години я тъпча тая земя по всички географски посоки, а имаше някои, които не стигнаха и до двайсет. Нямам син на пет месеца, нито жена, нито друга закачка по тая линия. Жената — последната по дата — спи горе, точно над мене и това е наистина едно скъпо и много близко същество, ако се има предвид, че съм отблизо и доста отдавна ме брой. Друго какво? Друго нищо. Мястото ми е осигурено и отдавна запазено. В братската могила на незнайните, искам да кажа. В компания винаги по-приятно се прекарва. Хайде, приятели, посместете се малко, дръпнете се да седна ей там, до оня с окървавената панама.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Едно зло никога не идва само. Но ако и второто е дошло, това още не означава, че няма да има и трето. Когато следния ден по обяд излизаме с Едит от „Зодиак“, едва не се сблъскам долу в хола за посетители с мъката на сърцето ми — Ана Ферари. Тя е нагиздена по последна мода в рокля, която би приличала на нощница, ако не беше тъй къса, разхожда се из хола с израз на изтънчена скука, полюшва тазовите си части и върти поглед на всички страни, за да прецени впечатлението. Тоя поглед, дума да няма, тутакси ме улавя в блендата си, гъсто начервените устни застиват в кръг на изненада, обаче присъствието на секретарката ми спира навреме едва неизхвъркналото възклицание:

„О, Албер!“

Миг след туй по стълбата се спуска с дребните си важни стъпки Моранди, задминава ни и се отправя към Ана, но успява все пак да улови пътем предупредителния ми поглед: „Отваряй си очите, защото...“ Двамата излизат току пред нас и свиват вдясно, додето ние се отправяме в обратна посока към ресторанта.

— Откъде познаваш тая жена? — пита небрежно Едит.

— Коя точно?

— Тая, дето искаше да ти каже нещо, но го глътна.

— Не те разбирам добре. Не можеш ли малко по-точно...

— О, няма значение! — отвръща Едит. — Щом не отговори направо, значи, се готвиш да излъжеш. А мене лъжи не ми се слушат.

— Ти, изглежда, още не си се оправила съвсем от болестта — забелязвам кротко.

— За мене сериозната болест това си ти: многозначителни мълчания, изпитателни погледи, подозрения...

Готвя се да отвърна нещо, обаче тя ме изпреварва с изблика си на подкупваща женска прямота:

— Кажи, Морис, защо всичко между нас изведнаж така се отрови? Беше тъй хубаво, а после изведнаж се отрови...

— „После“? Кога „после“?

— Искам да кажа, след пътуването ти до Мюнхен.

— След пътуването ми до Мюнхен прекарах три денонощия край леглото ти.

— Знам и съм ти дълбоко признателна. Но това не променя положението. Имам чувството, че си се отдръпнал от мене, че не ми вярваш.

— Фантазии.

— Ти снощи дори не запита къде съм ходила — сеща се Едит.

— Защо да питам, като знам.

Жената ми хвърля бегъл поглед.

— Какво знаеш?

— Знам, че си ходила на фризьор. Не съм сляп.

Отговорът би трябвало да звучи успокояващо, обаче не съм сигурен дали звучи тъкмо тъй за Едит. Прекосяваме моста на канала в мълчание и тръгваме по насрещния кей. Още няколко крачки, и ще стигнем до оживените улици, когато непроизнесенният снощи въпрос ненадейно прозвучава с нежна интимност в ушите ми:

— Кажи, Морис, за кое разужнаване работиш?

На което отвърщам с готовия вече отговор:

— Надявам се, че за което и ти, мила.

— Ти знаеш, че всичко съм ти казала.

— За жалост, не мога да ти върна жеста: при мене няма нищо за казване.

— Това е. Ти просто не ми вярваш. Иначе би ме използвал поне като помощник.

— Ти си за мене наистина много ценен помощник.

— Остави — отвърща тя с досада. — Съжалевам, че изобщо почнах тоя разговор. Никак не желая да ти се натрапвам.

Не намирам за нужно да възразя, защото влизаме в оживената улица, дето е ресторантът. Ясно е, че Едит е ходила на среща със сивокосия, като се е прикрила с малко отбиване до фризьора. Към това навярно се е прибавил и някой бегъл разговор с Дора Босх. Тая моя комбинация с Дора Босх не блестеше с особен финес и можеше да се очаква, че Едит ще надуши нещо, но в момента нито имах определени подозрения към Едит, нито разполагах с време за по-фини действия. Сега също не разполагам с време и не мисля да се оправдавам и да

подхранвам у секретарката си илюзията, че ме влачи на буксир. Едит е също една от близките опасности, обаче додето тая опасност влезе в действие, задачата трябва да бъде решена, а ако не бъде решена, подробности от рода на Едит няма да имат за мене вече никакво значение.

Влизаме в ресторанта, поемам галантно шлифера на жената и го окачвам заедно с моя на закачалката. Но когато тръгваме към витрината, забелязваме, че там, край масата, седи друга двойка.

— Нашите места са заети — забелязва Едит.

— Много рано... — отвърщам.

Тя ме поглежда, обаче не казва нищо и ние се упътваме към друга маса.

След обяда решавам, че ако Едит е ходила до фризьора, аз също мога да ида до моя бръснар. Тия фризьори и тия бръснари... Един час по-късно сядам да изпия едно кафе в заведението по пътя и понеже сезонът за киснене навън отдавна е минал и острият вятър, примесен с воден прах, е такъв, че заедно с шапката ти може да отнесе и самия тебе, влизам в добре отопленото помещение, оставям шлифера си на закачалката и се отпускам в едно меко кожено кресло.

Кафето е хубаво и с оглед климатичните условия навън аз го извиквам на бис, а подир това се отправям за фризьора, но по пътя следва мислено да призная, че се е случила една дребна авария, тъй като шлиферът на гърба ми не е моят. На пръв поглед той е също като моя, затова съм се и припознал, обаче за разлика от собствената ми дреха тая съдържа в джоба си една малка бележчица. Нещо съвсем лично. Нещо като дребна справка по повод на едно близко същество.

* * *

Да кажа, че вали, би значило прекалено да се повтарям. Но тая вечер вали като из ведро и дъждочистките едва могат да се справят криво-ляво с потоците вода, обливащи предното стъкло, а ослепителните снопове на фаровете само на два метра пред носа на колата се разтапят в някакво непрогледно млечно сияние. Добре, че пътят ми е познат — минавал съм го неведнаж пеша, но работата е

там, че когато се движиш пеша, нещата имат един изглед, а когато си в колата — съвсем друг.

Карам едва-едва, за да не изхвъркна от шосето при някой завой и да не пропусна отклонението. Най-послед различавам смътно тесния изоставен път с тъмната маса на високите дървета. Влизам на заден ход, за да съм готов за излизане, гарирам встрани от пътя, угасвам фаровете и тръгвам пеша.

Шлепът — вторият отдясно — се намира на не повече от двеста метра и все пак додето стигна до него, ставам вир-вода. Прескачам на палубата, извършвам една бегла предпазна операция, после се спускам безшумно по трите стъпала до вратичката и без да чукам, натискам бравата.

Помещението е осветено от жълтата светлина на слаба крушка. Ван Алтен седи до масичката, също както го бях видял последния път, само че сега не яде, а разглежда някакъв каталог. Каталог за стандартни вили, доколкото мога да съдя по снимките, зърнати отдалеч. Човекът затваря рязко каталога и става тъй отривисто, че очаквам тутакси да нададе вик за помощ.

— Май че ви стреснах — казвам на английски. — Изглежда, пак съм забравил да почукам...

— Какво искате? — пита неприязнено Ван Алтен и едната му ръка се протяга към телефона на масичката.

— Търпение, ще ви кажа. Само най-първо искам да ви предупредя за две неща: никакви вопли за помощ и никакъв опит за връзка с външния свят. Телефонът е прекъснат, а пистолетът, както виждате, е снабден със заглушител.

При тия думи аз му показвам отдалеч оръжието, разчитайки, че има известни познания по балистичните пособия. После приближавам към прозорчето и за по-голяма интимност спускам пердето. Но да се създаде интимност в тоя плуващ хамбар е загубена работа. Помещението е мрачно, обзаведено с мизерна мебел, в рамките на най-необходимото. Просто странно, че човек, който според злите езици получава крезовска заплата, може да живее в такава обстановка.

— Какво искате от мен? — пита все тъй неприязнено Ван Алтен, вече с по-сдържан тон.

— Искам да ви направя едно предложение. Можете да го приемете или не, обаче трябва да го изслушате.

Той не отговаря и продължава да стои все тъй напрегнат, почти опрял глава в тавана.

— Да седнем, а? — предлагам.

Ван Алтен сяда на предишното си място и машинално отмества каталога встрани. Аз се настанявам на стола от другата страна на масата, като продължавам да държа пистолета достатъчно добре насочен, за да е готов да заработи при първа необходимост, и достатъчно далеч от събеседника ми, за да бъде вън от обсега на сухите му костеливи ръце.

— Навярно се сецтате, че става дума за архивата. Имам нужда от известни справки.

— Коя архива? — пита с мъртъв глас Ван Алтен.

— Тая, дето ви е поверена. И по-специално втората — ултрасекретната.

— Не знам нищо за такава архива.

— Тъй ли? В такъв случай какво правите по десет часа на ден в помещението над кабинета на Еванс?

— Питайте Еванс.

— Това ще стане по-късно. Сега вие сте на линия.

Човекът не благоволява да отговори. Той седи неподвижно, стиснал ъгловатата си упорита челюст и само погледът му подозрително шари от дулото на пистолета до лицето ми и обратно.

— Вижте, Ван Алтен: нека не прахосваме времето в лъжи и извъртания. Вие сте достатъчно умен, за да разбирате, че когато някой идва при вас с пистолет, трудно можете да го отпратите с някоя безсолна измислица. Ще разрешите ли?

Разрешението се отнася за цигарата, която се готвя да запаля, без да използвам деницата си, отредена за пистолета. Ван Алтен и тоя път се въздържа от отговор, тъй че решавам да запаля на своя глава. Дръпвам два пъти дълбоко и запитвам, като фиксирам човека в очите и дори малко между очите, точно в корена на носа:

— Как е? Парите за вилата вече налице ли са?

Човекът мълчи, но погледът му става още по-неприяжен, доколкото това е възможно.

— А средствата за самото имение? За мястото, обзавеждането и всичко останало?

Вдишвам още една порция дим, като продължавам да държа холандеца под погледа си.

— Вие се мислите на върха на житейската мъдрост, Ван Алтен. Но ако питате мене, вие сте наивен като дете.

— Не питам вас.

Човекът почва да се дразни. Това е по-добре от нищо.

— Вие сте се оставили да бъдете въввлечен в една игра, в която още от самото начало ви е отредено мястото на губещия. Вие сте избягали през войната в Америка, а по-късно, понеже едва сте се държали на повърхността, сте оставили да бъдете примамен чрез обещания за добра заплата и осигурено бъдеще. Но вашето бъдеще е тук, Ван Алтен. И като казвам тук, имам предвид не шлепа, а дъното на канала.

Холандецът продължава да мълчи, обаче погледът му вече не играе насам-натам, а е забит в масата. Човекът слуша.

— Вие навярно знаете не по-зле от мен как свърши вашият колега Ван Вели. Вашият край с нищо няма да се различава от края на Ван Вели освен може би по мястото на удавянето. Вие живеете като истински монах, пестите и последната стотинка, за да осъществите една скъпа мечта. Но тая мечта вие никога няма да я осъществите, защото работата ви заставя да знаете прекалено много, за да ви разрешат да се оттеглите. Хората, които знаят прекалено много, рядко отглеждат стари кости, Ван Алтен.

Човекът вдига бавно поглед от масата:

— Всичко това засяга мен, а не вас.

— Вярно. Но това интересува и мен, доколкото ми дава възможност да направя пазарлъка. Не съм паднал с последния дъжд и знам отлично, че услуга се прави срещу услуга. Вие чухте вече какво ми е нужно на мен. Аз от своя страна разбирам какво е нужно на вас, за да отървете кожата и да реализирате мечтата си. Остава само да направим замяната.

— Вие разговаряте със себе си — казва презрително Ван Алтен. — И си играете на пазарлъци между себе си и себе си. Аз нито съм ви предлагал нещо, нито съм искал нещо.

— Въпрос на време, Ван Алтен. Достатъчно е да помислите, и ще разберете сам, че сделката е от взаимен интерес.

— Добре. Дайте ми време. Оставете ме да помисля.

— Разбира се. Ако е за няколко минути, няма да се караме.

— Човек не взима съдбоносни решения за няколко минути. Особено под дулото на пистолета.

— Съжалявам. Но ако вие сте тръгнали към самоубийство, аз нямам никакво намерение да ви правя компания. Не си въобразявайте, че ще се прибера в къщи и ще чакам, додето вие ще тичате да докладвате на Еванс. Решението, каквото и да е то, трябва да го вземете тук, още тая вечер. Ще ви помогна с още едно разяснение: за сумата няма да се пазарим. Ще ви бъде платена на две части — при сключване на спогодбата и след изпълнение на задачата.

— Вие давате вид, че ме спасявате от евентуална гибел, като ме обричате на друга — абсолютно неизбежна я незабавна — забелязва с неприязън холандецът.

Тая фраза звучи вече по-конкретно. Парализата на упорството се е раздвижила в хаос от мисли и сред тях почва да се оформя някакво дирене на изход.

— Напротив, соча ви единственото възможно спасение — възразявам. — Светът е широк и пълен с тихи кътчета. Като прибавим към обещаната сума и една нова самоличност, вие ще разполагате с всички условия за спокойни старини.

— А ако откажа?

— Вие няма да направите това — отвръщам кротко. — Вие обичате живота, макар и да го живеете като аскет.

— Вас ви праща Еванс — подхвърля ненадейно холандецът.

Това не звучи твърде умно. Освен ако е казано нарочно.

— Не, Ван Алтен. Вие знаете, че не ме праща Еванс. Ако Еванс се съмнява във вас, той има по-тънки начини да ви провери. Макар че по моему едва ли ще си губи времето да ви проверява.

Човекът наново е забил поглед в масата. Минават няколко минути в общо мълчание. Нека се повърти вентилаторът в главата му. Нека стигне до заключението, убеден, че сам го е открил, без да му е било внушено.

Най-сетне човекът вдига очи, хвърля ми остър поглед и казва:

— Сто хиляди!

— Гулдена?

— Сто хиляди долара.

Скъпо. Далеч по-скъпо от сделката с Моранди. Но краят винаги излиза по-скъп от началото. И после, като се има предвид, че тая сума е мечтата на цял един живот, сто хиляди не са чак толкова много. Всъщност ако в случая нещо ме кара да се замисля, то не е размерът на сумата, а бързината на взетото решение. Това преминаване от решителния отказ през колебанията до окончателното съгласие се извършва прекалено динамично за моя вкус.

— Прието. Обещах вече да не се пазарим. Но вие дори не сте запитали какво ще искам насреща?

— Вече, мисля, го казахте.

— Само в най-общи линии.

— Тогава изяснете се.

— Благодаря. Обаче позволете ми най-първо един съвет: не възприемайте тактиката, която би възприел един прост човек във вашата ситуация: „Сега ще обещавам на този тип луната, за да отърва кожата и да пипна петдесет хиляди, а утре ще разкажа всичко на Еванс и вероятно ще получа нещо и от него.“ Единственото, което ще получите от Еванс, ще бъде куршумът, от който си мислите, че се спасявате.

— Не ме плашете. Тия работи са ми известни.

— Толкова по-добре. Трябва да ви е известно и още нещо: когато човек се занимава със задачи като моите, вие знаете, че той човек не е сам. Един опит за отстраняването ми само ще ви постави под ударите на цялата организация.

— И това ми е известно — отвърща с леко отегчение холандецът.
— Вие сте човек на Гелен.

— Защо мислите тъй?

— Защото си спомних какви подозрения имаше към вас в началото. Ставаше дума за някакви ваши сделки с една немска фирма. Вие сте човек на Гелен.

— Гелен или друг, това е без значение — отвърщам уклончиво.
— А сега по въпроса за услугата. Тя е съвсем проста: дайте ми ключовете от касата.

— Вие сте луд! — възкликва с истинско смайване Ван Алтен.

— Възможно е. Обаче вие от това нищо не губите. Парите, които ще получите, не са печатани в лудницата.

— Но ключовете не са у мене.

— А къде са?

— Ключовете остават на определено място в кабинета на Еванс.

— Тогава ще ги изнесете.

— Но слушайте, няма вие наистина си въобразявате, че тия ключове аз мога да ги изнасям и внасям, когато ми скимне?

— Нищо не си въобразявам. Дори мисля, че имам известни сведения по въпроса. Само че в момента питам вас.

— Аз оставам до късно в архивата в случаите, когато Еванс ми възлага извънредна работа...

— А именно?

Холандецът мълчи, като навярно съчинява отговора си, но аз извиквам:

— Ван Алтен, да няма паузи! Каква „извънредна работа?“ Дешифриране?

Онзи кима.

— Тогава защо „извънредна работа“? Вие трябва да имате маса такава работа, и то всеки ден.

— Съвсем не — възразява човекът. — Аз се занимавам само с някои спешни шифрограми, интересуващи специално Еванс. Другите се препращат, без да се дешифрират.

— Препращат се къде?

— За това питайте шефа. Аз не съм в течение.

— А ключовете?

— Ключовете ги оставям в секретния сейф в кабинета на Еванс, скрит зад една от рамките със старинни карти. Сейфът е леко отворен. Щом поставя ключовете вътре и го затворя, той автоматически се заключва, като, за ваше сведение, специален механизъм отбелязва с точност до минута времето на заключването.

— Обаче все пак за дадено време тия ключове са у вас.

— Но престанете с тия ключове! — отвръща с раздражение холандецът. — Толкова ли не можете да разберете, че сигурността на една секретна архива, щом наистина е секретна, не се основава на един-единствен елемент. Ключовете са в случая само един от многото елементи.

— Знам това — казвам. — Не ме учете. Кой дежури долу на входа?

— Във всеки случаи не портиерът.

— А кой?

— Някои от хората на Еванс.

— А горе в архивата?

— В архивата няма никой.

— Там винаги свети.

— Свети, но няма никой. Свети за такива като вас... които биха си помислили, че са набарали едно оставено на произвола помещение...

— Каква е сигналната инсталация на етажа?

— Общата за цялото здание.

— Тая, дето се контролира от бюрото на Дора Босх?

Холандецът кима.

— А каква е комбинацията?

— Коя комбинация?

— Ван Алтен! — изревавам в лицето му.

Той се сепва, отчасти от ненадейния ми вик, отчасти от насоченото дуло, и изтърсва машинално:

— *Мотор*.

— Лъжеш! — изревавам наново. — Всичко, което ти знаеш, и аз го знам. И ако те питам, то е само за да те проверя. Комбинацията е с шест букви и дванайсет интервала.

— Сега пък вие не ме учете — отвръща ядосано Ван Алтен. — Комбинацията аз я знам по-добре от вас, защото по четири пъти на ден я навивам. *Мотор* е в множествено число и ЕС накрая.

— А празните интервали?

— Три, две, едно. Едно, две, три. Между всяка буква.

— Добре. Ще проверим това заедно.

— Но вие сте луд! Луд за връзване! — извиква почти в отчаяние холандецът. — Казвам ви, че е изключено да припарите там. Единствената възможност е да ми кажете какво точно ви интересува, да направя справки и да ви изнеса сведенията.

— А не! Това няма да стане. Вие знаете, че хората от моята професия са ужасно недоверчиви. Документите, от които имам нужда, аз трябва да ги видя с очите си, разбирате ли?

Ван Алтен мълчи и съобразява нещо. Да се надявам, че не е в моя вреда.

— Тогава има една втора възможност, втора и последна, обаче твърде рискована.

— Кажете, да видим.

— Да влезете в секретната стая, когато аз съм там. За половин час, не повече.

— Кога това?

— Когато Еванс ми нареди да остана след работното време. В такива случаи, преди да изляза, викам дежурния от портиерната и той заключва етаж на Еванс. Вие ще дойдете по-рано, ще направите проклетите си справки, после ще се върнете в стаята си, а когато аз извикам дежурния, ще използвате паузата, за да се измъкнете незабелязано.

— Това се държи, общо взето, като проект — казвам. — А къде е рискът?

— Рискът е Еванс. Може да се върне случайно за нещо. Това се случва рядко, но все пак се случва.

— А ако се върне?

— Вие ще кажете. Не я забърквам аз кашата.

— Къде бихте могли да ме скриете?

— Никъде.

— Как „никъде“? А таванът?

— Няма стълба към тавана. И изобщо капакът е закован.

— Че в тая секретна стая няма ли някой шкаф, някое малко помещение?

— Коридорчето за тоалетната. Но това не е никакво скривалище, защото Еванс винаги може да надникне там.

— Е добре. Рискът ще бъде за моя сметка.

— Вие си мислите така...

— Само за моя сметка — повтарям. — Ако Еванс дойде, додето се разправам с него, вие ще се измъкнете.

Ван Алтен раздвижва устни в някаква мрачна усмивка, обаче не казва нищо. Що се отнася до мене, аз съм на мнение, че доколкото съществува риск, той е по-скоро вън от операцията.

— Разбира се, не гарантирам, че тая работа ще стане още утре — забелязва холандецът. — Ще трябва да се издебне подходящ момент.

— Добре — кимам. — Но имайте предвид, че не мога да чакам тоя подходящ момент с месеци.

— Аз също. При положението, в което ме поставяте...

— Вие никога не сте били в по-добро положение: на една крачка от щастието. Внимавайте само да не направите тая крачка в обратна посока. От момента, в който ще напусна вашето жилище, до момента, в който ще приключи операцията, вие ще бъдете под наблюдение.

— Само не ме плашете — изръмжава Ван Алтен.

— Пропуснахте да кажете как ще ми дадете знак.

— Ще ви позвъня точно в пет и десет по външния телефон и ще кажа „извинете, грешка“. Впрочем вие също пропуснахте нещо. Сумата у вас ли е?

— Не, но имам чекова книжка.

— Не желая да се разправам с чекове. Това значи да оставя подписа си в банката.

— Какво значение? Нали ако ви дам парите в наличност, пак ще подпишете разписка?

— Никакви разписки и никакви чекове! — отсича грубо Ван Алтен. — Няма да ви дам документ в ръцете.

— Но слушайте, аз не мога да се мъкна из града с джобове, издути от пачки банкноти...

— Щом идвате за такъв пазар, трябва да носите и сумата.

— Откъде да знам, че ще поискате такава сума! Имам у себе си двайсет хиляди.

— Дайте ги!

Вадя от двата странични джоба две пачки от десет хиляди и ги хвърлям на масата. Ван Алтен ги взема с престорена небрежност, обаче, преди да ги прибере, ловко и бързо разтваря краищата, за да се увери в съдържанието на пачките. После, осенен от нова идея, добавя:

— Дайте ми и чек за другите трийсет хиляди.

— Съгласно — кимам. — Само отстранете малко стола си, че ми пречите.

Той разбира мисълта ми и без възражения се Поотдръпва от масата. Премествам пистолета в лявата си ръка и попълвам чека.

— Предупреждавам ви, че при втората вноска ще искам от вас разписка за цялата сума — казвам, като му подавам чека. — Тогава вече няма да има от какво да се страхувате.

— При условие, че ми наброите осемдесет хиляди в налични.

Този човек във финансовите операции е по-труден даже от Фурман младия. Въпросът е дали ще бъде почтен колкото него.

— Надявам се, че нямате намерение да излизате тая вечер... — промърморвам, като ставам и прибирам пистолета.

— Къде ще вървя, по дяволите?

— Не за друго, но навън ужасно вали. Трябва да се пазите от простинка. И изобщо тия дни трябва да внимавате за здравето си.

При тия думи кимам на холандеца за лека нощ и излизам.

Навън наистина вали проливен дъжд.

* * *

Единственото, което може да се отбележи за целия следващ ден, това е, че в тоя ден не става нищо за отбелязване. Ако съм очаквал, че някой тип с бледо лице и тъмни очила ще надникне в стаята ми, за да попита „как сте?“ и да ми тегли куршума, трябва да бъда разочарован. Никой не надниква, дори и Райман, и часовете текат напълно в зодиаковски стил, изпълнени с труд и мълчание в деловата канцеларска обстановка, ухаеща на паркетин.

Точно в пет, когато електрическият звънец в коридора ни подсеща, че на тоя свят освен канцеларска работа има и други радости, Едит вдига глава от книгата си и запитва:

— Ще вървим ли?

— Върви си. Аз ще постоя малко — отвърщам, без да откъсвам поглед от преписките, с които своевременно съм отрупал бюрото си.

Жената свива рамене в смисъл „както щеш“, оправя фризурата си, поема движимото имущество — чанта, чадър и шлифер — и си тръгва. Моето оставане е съвсем непривично, но тя очевидно го взема като поредна проява на студенината, настаняваща се все по-устойчиво между нас през последните дни.

Почаквам до пет и десет, после прибирам книгата в чекмеджето и почаквам още малко, но никой не позвънява на телефона, за да ми каже „извинете, грешка“.

На другия ден нещата се повтарят почти без изменение. На по-другия — също. Така минават още няколко дни. Едит свиква да се прибира сама и вече дори не пита „ще вървим ли?“, а мълчаливо си

тръгва, щом звънецът в коридора зазвъни. И тя проявява тоя такт не само в пет, а и на обед, убедена, че демонстративно я отбягвам. Толкова по-добре — това ме освобождава от необходимостта да измислям лъжливи обяснения за внезапно пламналата у мене страст към канцеларска работа.

Туй, което ме безпокои, е същото, което ме и обнадеждава: липсата на резки изменения в ситуацията. Ван Алтен може да е удържал думата си и да не е издрънкарал за вечерното ми посещение в яхтата му. В такъв случай холандецът вероятно изчаква възможно най-подходящия момент. Обаче не е изключено Ван Алтен и да е проговорил. Обстоятелството, че още никой не ми е стрелял в корема и не ме е прегазил с кола, не е никаква гаранция за щастливо бъдеще. Аз не съм в положението на Любо, но това не значи, че съм по-добре. Любо бе премахнат бързо и без церемонии, защото планът да бъде прислушан по-подробно се бе провалил и защото бе ясно, че дори Любо да е надушил нещо, той е съвсем в периферията на цялата история. А аз не съм в периферията. Аз работя повече от година в самата светая-светих на централата и Еванс трябва да е идиот, за да мисли, че през цялото това време не съм нищо надушил и не съм нищо предал на тия, дето са ме пратили. Следователно, ако ми е писано да се помина от насилствена смърт, това едва ли ще стане без известни предварителни формалности с оглед да се разбере какво именно съм надушил, какво съм успял да предам и кому точно съм го предал.

Засега имам впечатление, че не съм следен, и това би било успокояващо, ако не беше само впечатление. Съществуват форми на наблюдение, които трудно могат да бъдат уловени, и следва да се предполага, че хората на Еванс ще прибягнат тъкмо до такива форми в един момент, когато дивечът не следва да се плаши преждевременно. Стените, сред които живееш, имат уши, прозорците, край които минаваш, имат очи и фактът, че подире ти не се мъкне никой, не е още никаква гаранция. И после, в края на краищата защо е нужно да бъдеш следен, щом като предварително е известно кога и как точно можеш да бъдеш спипан на местопрестъплението. Не е изключено бавенето на Ван Алтен да прикрива тъкмо грижливо обмисляне на операцията около моето спипване.

Не е изключено. И дори твърде възможно. Но тоя риск е вече предварително обмислен във всичките му варианти и приет като

правило на играта, както е прието и решението — да ударя пръв. Това правило — да удряш пръв, когато боят така или иначе става неизбежен — е твърде полезно правило и аз съм го научил още в ранни младини заедно с всичките му хубави и лоши страни.

Туй бе станало след годините в приюта за подхвърлени деца, дето бях добил образованието си, и след първия ми трудов стаж като домашен прислужник при една дамичка, която ме бе изгонила с плесница от своя рай, ухаещ на френски парфюм и женска пот. Беше краят на лятото и случаят ме бе насочил към перона на сточната гара, дето всяка заран пристигаха десетки вагони с дини и чакаха разтоварване. За целодневно хвърляне на тежките дини от човек на човек се плащаше по двацет лева, което не бе твърде лошо, ако се има предвид, че през обедната почивка можехме да ядем, колкото искаме, дини, а вечер — да отнесем колкото ръцете ми позволяваха.

Още първата вечер, когато си тръгнах с едно друго хлапе, хванал под мишницата си две топли дини, от сянката на площада изникнаха двама младежи и лениво се насочиха към нас.

— Как е печалбата? — запита единият.

— Печалба... скъса ми се кръстът от навеждане — рече спътникът ми, сякаш за да умилостиви младежите.

— Е, тъй се печелят пари... — промърмори вторият дангалак. — По колко ви дадоха?

Ние мълчахме и гледахме с нарастваща тревога непознатите.

— По колко ви дадоха бе? — извика повторно дангалакът.

— По двацетак... — отвърна спътникът ми.

Аз не виждах смисъл да се включвам в разговора и само се оглеждах с надежда да открия някакъв изход, но изход нямаше. Площадът се простираше в здрача мрачен и пуст, ако не се смята втора група дангалаци на съседния ъгъл, излезли да пресрещнат неколцина други нещастници като нас.

— По двацетак ли? — възкликна един от младежите. — Че бива ли да се трепете за такава дреболия! — И внезапно изрева: — Какво зяпате бе! Хайде бъркайте се, додето не е почнал маризът!

Опитах се да побягна, но юмрукът на дангалака ме посрещна право в лицето. Из носа ми рукна кръв. Дините отхвъркнаха от ръцете ми и се сцепиха върху калдъръма. Додето посягах към носа си да спра

кръвта, джебовете ми бяха преровени и един втори юмрук — този път в тила — ми подсказа, че разговорът е приключен.

— Мухльовци сте! — рече на другия ден човекът, при когото разтоварвахме дини, като му разправихме патилата си.

— А какво можехме да направим? — запита приятелят ми.

— Какво ли? Ще удряш пръв!

— Че те бяха по-силни от нас.

— Няма значение. Щом патакламата е неизбежна, ще удряш пръв! Светни го изневиделица, пусни му кръвчица, изплаши го! Не го ли събориш, плюй си на петите, додето той се държи за носа.

Съветът звучеше логично, но мене ми се струваше, че е по-добре да не се проверява на практика, затова вечерта се изхитрихме с приятеля ми да излезем не през площада, а от другата страна, като прекосим жп линиите. Ние дори не помислихме, че тая плитка хитрост вероятно е предвидена от бандата дангалаци, и го разбрахме само когато се измъкнахме от района на гарата и срещу нас се изпречиха двама непознати младежи. Тоя път скицата на разговора бе нахвърляна другояче, защото всичко почна е репликата:

— Кой ви разреши да минавате оттука?

Повече реплики всъщност и не последваха. Приятелят ми тутакси даде заден ход и побягна през линиите, сподирен от единия младеж, докато аз изтървах динята от ръцете си и с всичка сила стоварих юмрука си в носа на другия непознат. Дангалакът наистина се улови за лицето, стреснат от бликналата кръв, а аз търтих да бягам напосоки сред къщурките и трапищата на предградието и не спрях, додето краката ми не отмаляха от тичане.

По онова време тъкмо растях на бой и тялото ми вдигаше ръст, без да се съобразява с ограничените ми възможности да го изхранвам, затова бях висок и хилав и за един дангалак не беше трудно да ми вземе мярката и туй още повече ме караше да се опиянявам от победата си. „Удряй пръв! — си казвах. — Виж къде била тайната: удряй пръв и се не бой!“

Окуражен от поверената ми тайна, следната вечер си тръгнах с моя приятел направо през площада, още повече че пътят през линиите се бе оказал не по-малко опасен. Вървахме в средата на площада, по светлото, но туй не ни отърва от нежеланата среща.

— Как е печалбата, братлета?

Младежът, който питаше, бе същият от първата вечер и това засили куража ми, понеже имах да си го връщам и понеже той път дангалакът бе сам.

— Помощ! — изкрещя приятелят ми.

Младежът се извърна към него и туй ми даде възможност да премеря добре удара си и да халосам противника право в носа. Рукна кръв, но противно на очакванията ми дангалакът, без да губи време с физиономията си, врълхлетя отгоре ми и понеже, нанасяйки удара, се бях напълно разкрил, юмрукът се заби в корема ми и аз се свих надве, при което младежът ме светна с обувка право в лицето и всичко наоколо ми се завъртя в мрачини и в червена мъгла, и в една раздираща болка, която напразно се мъчех да преглътна, но която изпълваше вътрешностите ми, додето ме задуши и престанах да помня.

На другата заран бях целият в отоци и синини и непрекъснато ми се гадеше, но въпреки туй отново стоях сред купищата дини, като поемах и хвърлях цял ден грамадните тежки плодове. Вечерта с приятеля ми се спотаихме в дъното на един празен вагон, преспахме там и се измъкнахме едва призори, когато вагонът бе прикачен към някаква композиция. Това бе един добър епилог, главно що се отнася до поуката, че при всяко положение може да се намери изход. Но поуката от предния ден също заслужаваше да бъде запомнена. Да удряш пръв, това е добре, обаче само ако имаш пред себе си страхливец или ако ударът ти е такъв, че няма нужда от втори. Иначе се разкриваш, и нищо повече. Трябва да търсиш изход не по посока на ударите, а на отбягването им.

И все пак, когато такъв изход липсва и боят е неизбежен, най-добре е да удряш пръв. Което и правя.

* * *

Тъкмо в мига, в който поглеждам часовника си, телефонът иззвъня. Вдигам слушалката и чувам дългоочакваната фраза:

„Извинете, грешка.“

Излизам в коридора и тръгвам безшумно към кабинета на Еванс. Стълбата за изхода е тъкмо на средата на коридора. Ако ме изненадат, преди да стигна до нея, резултатът ще бъде само отлагането на

операцията. Отвъд стълбата обаче движението по коридора е свързано с по-големи опасности, тъй като не бих могъл да дам никакво убедително обяснение за присъствието си в тая част на сградата, и то в такова време. Сега обаче не е момент да се мисли за опасностите. Периодът на обмислянето е минал.

Коридорът изглежда безкрайно дълъг и вратите от двете му страни — по-многобройни отвсякога, но аз вървя без излишно бързване, като се стремя стъпките ми да не скърцат по линолеума. Прекосявам пустата чакалня с бюрото на Дора Босх, влизам в кабинета на председателя и тихо затварям подире си. Вратичката отляво е открената леко, но съвсем достатъчно, за да се вижда водещата за нагоре стълба. Изкачвам се и се озовавам в помещението на четвъртия етаж.

Като се има предвид, че това е стаята на моите мечти, секретната архива е с доста банален и разочароващ изглед. Два металически тъмнозелени шкафа за книжа, голяма каса в същия цвят, затворени с капаци прозорци, вратичка към тоалетната и старо бюро, зад което седи в малко напрегната поза Ван Алтен.

— Касата е отворена — казва полугласно холандецът. — Само не губете време.

— А шкафовете? — питам, докато отварям масивната врата на касата.

— И те са отключени, но в тях има само търговски книжа. Побързайте, моля ви!

Ако Ван Алтен играе на нервност, без да е нервен, той трябва да е велик актьор. Но безпокойството му, дори и да е искрено, още не е в състояние да ме успокои, защото причините на една боязън могат да бъдат най-различни. Така или иначе, съдбата на този човек е в собствените му ръце, нещо, с което аз например не бих могъл да се похваля.

Досиетата, свързани с моята работа, са наистина в касата. Това не са цели грамади от папки, обаче ако се има предвид, че сведенията са написани с твърде дребен шрифт на съвсем тънка хартия, обемът им не е никак незначителен. Отнасям ги на бюрото и изваждам от джеба си миниатюрен фотоапарат.

— Помагайте ми, за да свършим по-бързо — прошепвам на Ван Алтен.

Холандецът покорно почва да разлиства досиетата страница по страница, додето аз, опрял лакти в бюрото, действувам с фотоапарата.

— Нима всичко искате да заснемете? — пита човекът, като едва потиска нетърпението си.

— Само заради вас го правя — промърморвам. — За да не става нужда да ви безпокоя втори път.

Работата изглежда нищо и половина, но въпреки туй ни отнема близо час. Колкото повече приближава края, толкова по-нервен става холандецът и толкова по-често трябва да му подвиквам:

— Дръжте по-устойчиво папката!

— Не обръщайте по два листа едновременно!

— Готово! — казвам най-сетне, като прибирам апарата с последния филм.

— А парите? — пита холандецът.

— Ако искате чек, ще го получите веднага. Надявам се, че сте имали възможността да проверите наличността на сметката ми в банката.

— Не ме интересува сметката ви. Казах вече, че нямам нужда от чекове!

— Тогава ще ви донеса утре вечер следващите осем пачки.

— До утре вечер вие ще офейкате — изръмжава архиварят.

— Мислех ви за умен човек, Ван Алтен, а вие ме разочаровате в последния момент. Не разбирате ли, че ако офейкам, това проваля наполовина задачата ми, понеже веднага ще предизвика подозрения и контрамерки. Аз бих офейкал само ако вие ме предадете, а вие нямате намерение да ме предавате, нали?

— Не, разбира се! — отвръща, без да се замисля холандецът. — И все пак вие можете да офейкате.

— Казвам ви, че утре вечер ще имате парите франко у вас. Какво повече?

— Не искам да ги носите у нас. Ще ги сложите в куфарче и ще ги оставите на гарата: шкаф 295. Ето ви дубликат от ключа.

— Още по-добре — кимам и прибирам ключа.

— Сега слезте в чакалнята на втория етаж. Щом чуете, че дежурният се качва нагоре, използвайте момента и се измъквайте.

— А сигналната инсталация на входната врата?

— Взел съм грижата, тръгвайте! Или искате да ми скъсате нервите?

Действията по отстъплението минават без усложнения. Пет минути по-късно вече се движа под ситния освежителен дъжд край заспалите тъмни води на канала. Здрачава се, но още е достатъчно светло, за да забележа, додето завивам в една пресечка някакъв човек на стотина метра зад мен. Случайните минувачи дори в такава пуста улица не са нещо свръхестествено. Обаче една малка проверка винаги е полезна. Насочвам се към гъмжилото на Калверстрат. Ако човекът се интересува по-специално от мене, той ще трябва да ме доближи при завоя към Калверстрат, в случай че не иска да ме изгуби в навалищата.

Така и става. Беглият поглед ме убеждава, че нелегалният ми спътник не е от хората на Еванс. Това е сивокосият приятел на Едит.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Когато твърдя, че нямам никакво намерение да офейкам, аз казвам самата истина. Макар че и у мене, като у сума хора, се спотайва едно същество, готово винаги да офейка. Задачата е изпълнена, микрофилмите са в джоба ти, повече от това няма да научиш, дори да киснеш тук с векове. „Какво повече чакаш? Да те очистят ли?“ — Такива са накъсо разсъжденията на въпросното същество. Твърде логични на пръв поглед, което не ми пречи да ги оставям без внимание, защото това е логиката на страха.

Ван Алтен обаче не ми вярва. И човекът, който в този миг е зад гърба ми, също не ми вярва. Той си въобразява навярно, че се готвя да предприема бог знае какво, и иска на всяка цена да бъде в течение на действията ми и вероятно е съвсем сигурен, че не подозирам присъствието му.

Додето се движа сред множеството на Калверстрат и зяпам в осветените витрини, аз наистина обмислям едно начинание, по-точно две, между които се колебаю: да вляза да се нахраня в снек-бара в края на улицата или да поиграя на криеница с преследвача си. В последна сметка спортната страст се оказва по-силна от лакомията. Свивам внезапно в тъмна тясна уличка, свързваща Калверстрат с Рокин, вмъквам се в някакъв вход, изкачвам стълбата до първата площадка и поглеждам през прозорчето. Две минути по-късно разпознавам сивокосия, който се озърта от ъгъла, а сетне забързва към Рокин.

Ако сивокосият е враг на дългото бягане, той ще направи бегла проверка по булеварда, а после ще се насочи към единственото място, където е почти сигурно да ме сбара — в собственото ми жилище. Затуй решавам да го изпреваря и да му отнема удоволствието да ме причака на входа.

Прибирам се, пожертвувал проекта за вечерята без особено съжаление, изкачвам се безшумно в квартирата си, за да не безпокоя Едит, и също тъй безшумно заключвам, като от педантизъм затварям и резето от вътрешната страна на вратата. През прозорците влиза

достатъчно светлина от уличните лампи и това ми позволява да се съблека, без да хабя електричество, и да заема любимата си поза за размисъл — строго хоризонталната.

Светещите стрелки на часовника ми показват дванайсет без нещо, когато по стълбището се чуват предпазливи стъпки. Но това не са неравните стъпки от моя кошмар. Малко по-късно на вратата се почуква и чувам гласа на Едит:

— Морис!

„За какво съм ти дотрябвал?“ — питам аз на ума си.

По-силно почукване и по-силен призив:

— Морис!

„Чухме де“ — отвърщам пак мислено.

— Морис, мили, отвори за малко!

„По-късно“ — казвам по кода на телепатията.

Но жената очевидно не разбира от телепатия:

— Морис, лошо ми е, отвори!

И понеже нито отварям, нито давам признаци на живот, жената се обслужва сама и натиска бравата. Уви, противно на привычките ми, вратата тоя път е заключена.

Едва в тази минута става ясно, че Едит не е сама. В коридора се чува шушукане, от което не мога да доловя нито дума, затова пък долавям красноречивото скърцане на шперц в ключалката. Човекът навярно си разбира от работата, защото шперцът уверено щраква и се превърта. Ново натискане на бравата. И ново разочарование. Тоя път шепотът е по-ясно доловим:

„Спуснал е резето отвътре.“

Пауза. Тихи, възможно най-тихи стъпки. И тишина.

* * *

Следната заран за всеки случай ставам час по-рано от обичая си и излизам също един час по-рано. Когато след продължителна разходка отивам в „Зодиак“, Едит е вече на своя пост зад малкото бюро и съсредоточено трака на машината. Нито дума за среднощното прилошаване, изобщо нито дума във от сухия поздрав и от служебните реплики.

На обяд Райман надзърна в кабинета ми с предложение да отскочим да видим какво прави нашият общ приятел господин Мартини. Оказва се, както следва и да се очаква, че господин Мартини е добре, но нито луничавият, нито аз сме настроени към изчерпателни консумации. Райман иска просто да ме осведоми, че се е създала неочаквана възможност за моето заминаване, макар и не за Полша, а за Източна Германия.

— Това е без значение — забелязва магистърът на рекламата. — Ще ти се възложи същата задача при същите условия. Стига да не си се отметнал.

— Защо трябва да се отмятам?

— Чудесно. Още днес ще дойдат да вземат паспорта ти за виза.

Допиваме чашите си и се разделяме с пожелания за приятен обяд, обаче в отношенията ни се долавя нещо натегнато и неловко, нещо, отиващо отвъд досегашната дружелюбна неискреност, нещо, което не може да се изрази и все пак се чувствава съвсем отчетливо.

Към три часа една от секретарките на Уорнър идва да вземе паспорта ми.

— Утре ще ви го дам — казвам. — Днес трябва да тегля пари от банката.

Чиновничката вероятно не е инструктирана какво да прави в случай на подобен отговор, защото само кима и си излиза.

„Точно така: намини утре — избъбрям аз подире й. — Макар да не гарантирам, че утре ще ме намериш тука.“ Тази нощ имам среща с пощенската кутия на Бауер и това е последното ми задължение, което все още ме задържа в тоя град. Утре няма да съм тук. Но за да не бъда тук, паспортът трябва да бъде в джоба ми. Райман или се мисли за много хитър, или смята, че е настъпил часът, когато може да се действа и без прекалени хитрости.

Малко преди края на работния ден в кабинета ми се отбива втора посетителка — онова мило създание Дора Босх.

— Мистър Еванс моли, ако имате време, да наминете към бюрото му.

Молбата на мистър Еванс е само галантна форма на заповед, затуй тутакси се отправям към кабинета му. Намирам председателя заедно с Райман и Уорнър край ниската масичка, обилно гарнирана с бутилки уиски и чаши. Чашите са значително повече от

присъстващите лица, от което би следвало да се предполага, че заварвам епилога на някаква делова почерпка.

— А, ето го и нашия Ролан! — възкликва дружелюбно председателят. — Вземете си чаша, драги, и седнете за малко.

Изпълнявам нареждането и разквасвам устни в животворната напитка.

— Казах „за малко“, защото имам един проект... — подхваща отново Еванс.

— Нашият шеф току-що сподели едно свое лошо предчувствие — уточнява с относително естествен смях Райман.

— Именно, именно... — кима председателят. — Какво ще кажете за една малка разходка сред природата?

— Само това, че съм поласкан от вниманието... и че се боя да не бъда излишен.

— Излишен? — вдига вежди Еванс. — Как така излишен?

После той неочаквано избухва в смях:

— Чухте ли какво каза?... „Да не бъде излишен“... Ха-ха, вие даже не разбирате, че сте най-необходимият в целия екип... центъра на веселбата... ха-ха... душата на компанията...

Уорнър и Райман изписват насила по лицата си някакви криви усмивки, убедени навярно, че намеците на шефа са малко преждевременни. Подобна мисъл минава вероятно и на Еванс, защото той наново става сериозен и дружелюбен и като надига дългата си снага към тавана, извиква:

— Да вървим, господа! Работното време мина!

Долу при колите избухва малък спор на куртоазия. Еванс държи да се настаня в ролс-ройса му, но аз настоявам да взема собствената си кола, защото на връщане имам работа.

— О, не се безпокойте за връщането. Оттук нататък ние имаме пълна грижа за вас — възразява Еванс, поддържан от двамата си помощници.

В края на краищата те все пак отстъпват и аз потеглям сам, следвайки бляскавото черно купе. Странна работа, всички наоколо се боят да не офейкам — и Ван Алтен, и Едит, и сивокосият, и тия тримата, и никой не ще да повярва, че не мисля да офейкам и че ако съм искал да офейкам, нямаше да чакам да ме водят под конвой сред природата.

Казвам „под конвой“, защото съвсем ясно различавам в огледалото трета кола отзад и дори виждам лицето на човека при кормилото: едно бледо, продълговато лице, полузакрито от големи тъмни очила.

Половин час по-късно ролс-ройсът забавя ход и спира пред железните врати на вилата в гората. Вратите тържествено се разтварят, за да пропуснат трите коли, а после отново се затварят и ние оставаме в поетичната изолация на влажния парк и на ранната есенна здрачевина.

Вътре обстановката е малко по-приветлива поради ярката светлина на големия полилей и обилната бутилкова украса на кръглата масичка, но нещо все пак липсва в настроението на компанията. Роволт понечва като прилежен домакин да напълни чашите, обаче Еванс го спира с нетърпелив жест:

— Остави това! После.

И понеже бледоликият се готви да се изпари, председателят добавя, като ме посочва с ръка:

— Вземи му оръжието!

Не обичам да ме пребъркват и затуй сам подавам пистолета си. Което не пречи на това животно Роволт все пак да ме опипа набързо за проверка.

— Е, да сядаме! — предлага шефът.

— И аз ли? — питам скромно.

— Разбира се, разбира се! Нали ви казах, че вие сте центърът на веселбата. Сядайте и почвайте! — промърморва тоя път без смянка от веселост Еванс.

— Какво точно?

— Каквото смятате, че ще бъде интересно за нас.

— Нямам представа за интересите ви.

— Уорнър, помогнете му да се ориентира в интересите ни.

— Вижте, Ролан — обажда се Уорнър. — Откъдето и да почнете, все ще трябва да кажете всичко. Ако сега премълчите нещо, ще се наложи да го изплюете после. Така че спестете ни въпросите и говорете ясно и изчерпателно: кой, кога и как ви е възложил задачата, откъде сте почнали и по какъв начин сте продължили, чрез кого и с какви средства сте поддържали връзка, какви сведения сте предавали и тъй нататък... Вие не сте дете и знаете отлично какви въпроси хора

като нас биха задали на човек като вас. Тъй че задавайте си ги наум и отговаряйте гласно.

— Именно: отговаряйте по въпросника — кима Еванс.

— Мога ли да запала? — питам.

— Можете. Само не ни разигравайте — измърморва шефът.

Запалвам и отправям към председателя възможно най-прямия си поглед:

— Ако желаете, да бъда искрен докрай, трябва да ми осигурите разговор на четири очи. Има подробности от лично естество, които мога да изложа само пред вас.

Еванс хвърля въпросителен поглед към помощниците си. Ония свиват безучастно рамене.

— Добре — кима председателят. — Ще изпълня желанието ви. Обаче не си въобразявайте, че това ще ви даде някакви предимства, в смисъл на измъкване.

Той се обръща към Роволт и нарежда:

— Ще поставиш по един човек на всяка врата и двама на терасата. — И сякаш за извинение добавя към мене: — Аз и сам бих ви изпразнил един пълнител в корема, но всяко нещо с времето си.

Оставям без внимание това обещание и мълчаливо изчаквам Райман, Уорнър и Роволт да напуснат стаята.

— Е, та? — подканя ме Еванс, като на свой ред запалва цигара и се отпуска в креслото.

— Ако подозирате, че съм представител на известно разузнаване, трябва да ви призная, че сте познали — казвам. — Кое точно, това за момента е без значение...

— Напротив, от първостепенно значение — прекъсва ме шефът.

— Добре. Изслушайте ме първо, а после ще отговоря на въпросите ви. В продължение на една година не съм вършил нищо по секретната си задача в „Зодиак“ по съвсем понятни на вас причини. Едва напоследък влязох във връзка със служителя ст вашата секретна архива Ван Алтен. В резултат на този контакт между нас бе сключено споразумение, за което можете да се информирате от самия Ван Алтен.

— Нямам никаква възможност да се информирам от Ван Алтен — възразява Еванс. — Покойниците, както знаете, са скъпи на приказки.

— Това е ново за мен.

— Кое? Че покойниците са скъпи на приказки? — вдига вежди Еванс.

И понеже не благоволявам да отговоря, добавя:

— У нас, знаете, както във всяко солидно предприятие, има ред: за работа плащаме, за предателство убиваме. Така че не разчитайте на помощта на Ван Алтен и се постарайте да обясните всичко със свои думи.

— Тъй да бъде — отстъпвам. — Съгласно споменатото споразумение Ван Алтен снощи ме пусна в архивата и ми даде възможност да заснема намиращите се в касата секретни досиета. Доволни ли сте?

— Кому и кога предадохте негативите?

— Никому не съм ги предал.

— Лъжете — отвърща спокойно Еванс. — Снощи вие сте изиграли на нашите хора един малък фокус, изчезвайки ненадейно от Калверстрат. Предполагам, че тоя фокус е имал известен смисъл.

— Пристъп на палавост, нищо повече — казвам. — Що се отнася до негативите, те са тук.

При тия думи изваждам от джоба си няколко миниатюрни ролки, показвам ги на председателя и отново ги прибирам.

— Вие сте по-нагъл от допустимото, Ролан — забелязва малко озадачено Еванс. — И по-непредпазлив...

— Съвсем не! Напротив. Аз държа на кожата си, тъкмо както и вие.

— Това тепърва ще се види. И понеже стигнахме до тоя въпрос, искам да ви предупредя: единственият начин да спасите кожата си, е да кажете всичко, абсолютно всичко. Най-дребното премълчаване или преиначаване ще ви струва живота. Ван Алтен, както знаете, беше наш човек до оня ден и все пак изчезна. А вие никога не сте били наш човек.

— Разбирам намека ви — кимам. — Но ако седна да разправам всичко, което знам, това може да ни отнеме маса време. Затуй ще започна с най-същественото, а после...

Еванс угася цигарата си в големия кристален пепелник, додето аз запалвам нова.

— Мистър Еванс, ако някой от нас трябва да мисли за спасението си, това сте преди всичко вие.

Председателят поглежда бегло с празните си очи, но не казва нищо. Един безизразен празен поглед с някаква едва доловима искра на снизходително любопитство.

— Вие сте шеф на централа, която е изцяло и безвъзвратно разшифрована. Дали тя негативи ще стигнат, или не до моите хора, това е въпрос на подробности: важното е, че за основната дейност на „Зодиак“ са изпратени, където трябва, предостатъчно сведения, за да може тая фирма да продължава работата си по линия на шпионажа.

Потънал в креслото и кръстосал дългите си крака, Еванс продължава да ме следи с все същия почти безразличен поглед.

— Излишно е да ви обяснявам, че провалът на „Зодиак“ е удар не само за централата като организация, но и за вас като неин шеф. Обаче — тук аз нарочно понижавам глас — тоя удар е дребна работа в сравнение със следващия удар, който се подготвя срещу вас. Първият ход само ви дискредитира, вторият изцяло ще ви унищожи.

— Любопитно... — промърморва председателят.

— Нямате представа колко увлекателно. През последните няколко години като шеф на „Зодиак“ вие сте сключили редица крупни сделки в два варианта: официален, за пред фиска и пред вашите началници, и неофициален, по който всъщност е ставало плащането. По направените досега съвсем непълни проучвания това двойно счетоводство ви е позволило да сложите в джоба си над десет милиона долара...

— Нима толкова? — учудва се почти искрено Еванс.

— О, не, много повече! Обаче аз имам предвид само документите, до които сме се добрали напоследък.

— Какви документи имате предвид по-точно?

— Ами например тия — отвърщам, като вадя от джоба си и подавам по едно копие от негативите на Фурман младия.

Председателят разгръща небрежно копията и бегло ги преглежда на светлината на полилея.

— Наистина любопитно — отвърща той, като прибира лентите в джоба си.

— Съвсем като гангстерски филм — съгласявам се. — Вие, разбира се, не си правите илюзии, че това, което току-що напъхахте в джоба си, е само едно от многото налични копия.

— Вероятно — кима Еванс. — Но какво значение? Тия неща, както знаете, са обичайна практика в търговията.

Той запалва цигара, отпраща в лицето ми гъста струя дим и ме поглежда с лек интерес, сякаш да види няма ли да се закашлям.

— Не знам как е в търговията, обаче при вас не става дума за търговия. „Зодиак“ е разузнавателна централа, подведомствен институт на ЦРУ, и бюджетът на „Зодиак“ е част от бюджета на ЦРУ. Следователно вие сте си присвоили крупна сума *държавни* пари, тъй крупна, че дори цялото ви семейство да се състои от генерали и сенатори, пак не бихте могли да спасите кожата.

— Въпрос на гледна точка... — промърморва небрежно Еванс.

— Въпрос на неизбежност — поправам го. — При това вашата корупция е стигнала дотам, че вие с оглед на лично облагодетелствуване сте си затворили очите пред влизането на чужд агент в централата ви.

— Имате предвид себе си?

— Не. Имам, предвид Ван Вермескеркен. Някои от най-едрите ви печалби идват от сделки с предприятия на Федералната република и това е лесно обяснимо, ако се вземе под внимание, че сте назначили за търговски директор на „Зодиак“ един човек на Гелен...

— По-тихо — промърморва сухо Еванс. — Не изпадайте в патос.

— И едно последно нещо — казвам, като още повече понижавам глас: — Не си въобразявайте, че моите шефове ще се задоволят да изпратят на вашите шефове сведенията за дейността ви. Тия сведения ще станат достояние за опозиционния печат както в Америка, така и в Западна Европа. Ако имате малко въображение, можете да си представите и без моя помощ размерите на скандала.

— Хм — изръмжава председателят. — Вие почвате да ме плашите.

— Съвсем не. Искам просто да ви разясня, че вашето положение не е по-различно от моето.

— Мерси, че ме поставяте до себе си — забелязва студено шефът.

— О, нямам никакво намерение да се домогвам до висотите ви. Нито до материалното ви благополучие. Но що се отнася до работата, трябва да ви кажа, че аз имам тъкмо вашия чин, полковник Еванс, и че шефовете ми държат на мене вероятно не по-малко, отколкото вашите

на вас. Ударът, за който става дума, е готов за действие като зареден пистолет и единствено моето завръщане здрав и читав може да осуети натискането на спусъка.

Председателят мълчи, потънал в креслото, после разтърква с върха на пръстите челото си, сякаш масажира мислите си, и произнася тихо:

— Размяната, която ми предлагате, не е равностойна: вие сте в моите ръце, а не аз във вашите.

— Това е само видимост. Аз съм толкова във вашите ръце, колкото и вие в моите...

— Не се залъгвайте с илюзии — възразява спокойно Еванс. — Бъдете реалист. Вашият удар изисква време и доколко тоя удар ще ме засегне, е още въпрос. Разликата между нас е там, че аз съм още жив и още дълго ще бъда жив, а вие само подир една моя дума ще прескочите в компанията на Ван Алтен.

— Щом така виждате положението, значи, напразно съм си хабил приказките — казвам безучастно, като угасям в пепелника поредната угарка. — Добре, произнасяйте думата си.

— Не бързайте, за това винаги има време — усмихва се с машинална усмивка председателят. — Мисълта ми е, че за да бъде размяната равностойна, трябва да добавите нещо от своя страна.

— Какво например?

— Например отговорите на въпросите, които ви постави Уорнър. Поклащам отрицателно глава, но шефът бързо добавя:

— Не става дума за подробности, а за някои неизбежни уточнения.

— Вижте, Еванс, мисля, че разбрахте какво представлявам, и следователно трябва да ви е ясно, че няма да научите от мене нищо повече от това, което сам желая да кажа.

— Да, но и вие трябва да разбирате положението ми. Аз може да съм шеф, но не съм с неограничена власт. Как си въобразявате, че мога да ви пусна пред очите на помощниците си, без дори да съм измъкнал от вас основното?

— Що се отнася до основното, достатъчно е да знаете, че идвам от страна на Гелен, по-точно на Бауер, макар да нямам право да ви кажа това. Мисля, че тая версия е задоволителна, още повече че отговаря на част от истината.

— Да се надяваме, че е задоволителна — отвърща неохотно Еванс.

— Колкото до пускането ми на свобода, вие винаги можете да намерите подходящи мотиви — по-нататъшно проследяване, уловка и други подобни, не съм аз, който трябва да ви уча.

Еванс мълчи известно време, като продължава да масажира мислите си.

— Да — промърморва най-сетне той, сякаш на себе си. — Смятам, че може да се нареди нещо.

После ме поглежда съсредоточено и добавя:

— А каква е гаранцията, че въпреки жеста ми няма да пуснете в ход вашия зареден пистолет?

— Гаранцията е в текущата практика: ние нямаме никакъв интерес да се правят трансформации в „Зодиак“ и да сменят шефовете му, след като сме в течение на нещата.

— Но вие ще пристъпите към разгром на агентурата ни. Защото не вярвам да разчитате, че тая версия с Гелен и аз самият ще я глътна, както някои други хора.

— Въпросът с версията си е ваш въпрос — отвърщам уклончиво. — Що се отнася до агентурата ви на Изток, тя няма да бъде разгромена. Поне на първо време. Вие достатъчно ги разбирате тия неща, за да е нужно да ви обяснявам, че след като агентурата е напипана, тя рядко се разгромява тутакси, а дълго време се наблюдава и проучва.

— „Дълго“? Колко дълго?

— По-дълго, отколкото ще ви е необходимо, за да минете на друга работа и да си измиете ръцете от „Зодиак“. Вие сте човек с връзки, Еванс, и, надявам се, че няма да става нужда да се тревожа поне за вас.

Председателят отново се замисля, после произнася ненадейно:

— Добре. Тъй да бъде!

— Надявам се, че това „добре“ не означава куршум в гърба при входа на вилата ви, нито някъде по-нататък?

— Съвсем не. Обаче имайте предвид, че не съм застрахователно дружество и че ако продължавате да се разхождате из тоя град...

— Доста. Разбрах.

Еванс става бавно и с неочаквано висок глас извиква:

— Роволт!

От вратата на трапезарията тутакси изскача човекът с тъмните очила.

— Ще изпратиш господин Ролан до колата му. Той има бърза работа и е принуден да ни напусне.

— Пистолетът... — напомням.

— Да. Върни му пистолета.

Роволт покорно ми подава черносиния маузер.

— Изпрати господин Ролан през верандата. И без инциденти!

Еванс великодушно ми маха с ръка за сбогом и аз му връщам поздрава, подир което тръгвам след Роволт.

Мерцедесът тъмнее, гариран пред вилата. Той навярно не се е надявал повече да ме види. Запалвам мотора и изчаквам, додето Роволт mine напред и даде нареждане да отворят вратата. После подкарвам бързо, форсирам, включвам на втора и излитам през изхода. За по-малко от секунда в потока светлина на фаровете се откроява тъмната фигура на Роволт, застанал до вратата, и за по-малко от секунда усещам в ръцете си властния порив да отклоня леко кормилото и да помета човека с лявата част на бронята, но се овладявам и поемам по горския път.

„Я виж! Ти си бил добър християнин“ — струва ми се да чувам гласа на Любо.

„Глупости! — отвърщам. — Нашият занаят не е да правиш каквото си искаш.“

„Не е чудно да тръгнеш и по черкви, брат ми“ — разнася се отново гласът на Любо някъде в мен.

„Глупости — повтарям. — Какво представлява един Роволт? Дребно оръжие на организацията. Ако не е той, ще е друг. Работата не е в такива като Роволт.“

„Само не се оправдавай“ — промърморва тихо Любо и аз млъквам, защото чувствавам, че наистина се оправдавам и че едва съм успял да се насиля да не извърша нещо, което съм смятал, че е справедливо да извърша. Занаят.

Натискам по-силно газта, за да разкарам нервната тръпка по тялото си, и мерцедесът поема стремително по пътя край смълчаната равнина, по същия път, из който тъй отдавна, а всъщност съвсем

неотдавна, крачехме с Едит, и Едит охкаше, че не може повече да върви, и проклинаше високите си токове.

В момента обаче мисълта ми е заета не толкова с Едит, колкото с Ван Алтен. Бях му дал възможност сам да избира между спасението и гибелта. И той бе използвал тая възможност, за да избере гибелта. Защо? От угризения, задето е извършил предателство? Но за хора като Ван Алтен и дори като Еванс това понятие беше празна дума, освен ако се касаеше до предателство към собствените им интереси. Ван Алтен беше се просто уплашил. Или бе пожелал — въпреки предупреждението ми — да извърши двойно предателство, за да спечели двойно. Той бе постъпил като Артуро Конти, и бе завършил като Артуро Конти. С тая разлика, че Ван Алтен нямаше да бъде увековечен дори с един следсмъртен гръмотевичен репортаж.

Стигам до шосето, обаче не успявам да свия по него, защото тъкмо тук един идиот в някаква допотопна бричка се е вмъкнал заднишком в страничния път, за да направи маневра, и е задръстил изхода. Спирам и вече се каня да се подам от прозореца, за да поднеса пожеланията си на некадърника, когато на две педи от носа ми блясва дулото на пистолет и в ухото ми прозвучава нежен женски глас:

— Угаси мотора, мили!

До мерцедеса е изправена моята вярна секретарка Едит и револверът в ръката ѝ няма вид на тапешник.

— Каква изненада! — промърморвам. — И каква промяна! Нали по същия този прелестен път...

— Да, да, спомените после — прекъсва ме Едит.

В тая минута от бричката излиза слаб мъж и това е, разбира се, сивокосият, който също размахва в ръката си пистолет. Сивокосият, без да иска разрешение, се настанява на задната седалка в мерцедеса, като опира оръжието си в гърба ми, докато Едит сядва отпред, за да ми прави компания.

— Запалвай! — заповядва секретарката.

— Накъде? — питам, без да си давам труд да изпълня нареждането.

— Към Ротердам. И по-бързо.

— Изключено.

— Слушай, мили! Бих ти пръснала веднага главата, ако не бяха някои общи спомени, но все пак съветвам те да не разчиташ прекалено

на чувствата ми.

— Не става дума за чувства, а за най-банален разум. Имам неотложна работа в Амстердам и трябва да я свърша още тази вечер, понеже от утре тоя град става за мене забранена зона.

— Така ли? И защо?

— Защото само преди половин час бях изхвърлен с гръм и трясък от вилата на Еванс при тържественото предупреждение, че ако още веднаж... И тъй нататък: можеш да си го довършиш сама.

— А причината?

— Нелепи подозрения. Тия типове, както знаеш, са ужасно мнителни. Толкова време им правя поведение и все пак...

— Ти и на мене го правеше поведението, но не мина — забеляза Едит.

— Знам, и ти си от тоя род. Позволи ми само да откарам колата малко по-нататък. Не е чудно хората на Еванс да цъфнат тук всеки момент.

— Карай към Ротердам!

— Едит, престани да ми размахваш тоя пистолет и да ме дразниш с ината си — сменям аз тона. — Трябва да ти кажа, че Амстердам в момента е за мен толкова важен, колкото и за теб.

Едит хвърля бърз поглед зад гърба ми, дето сивокосият мълчаливец ме подпира с калибъра си, и в отговор се чува нисък глас с доста твърд акцент:

— Нека кара към Амстердам.

Запалвам, излизам на шосето и поемам с разумна скорост от тридесет километра в час.

— Не бъркай джоба си! — извиква ми секретарката.

— Цигарите...

— Аз ще ти подам.

Тя безцеремонно вади от джоба ми пакетчето „Кент“ и също тъй безцеремонно ми напъхва една полусмачкана цигара в устата, след което щраква запалката.

— Нещо друго да искаш?

— Мерси.

— Малко джазова музика?

— Като главоболие и ти ми стигаш.

— Тогава един речитатив?

Едит отново хвърля бегъл поглед зад гърба ми и в колата внезапно се разнася собственият ми глас, без никакво усилие от моя страна:

„Помагайте ми, за да свършим по-бързо.“

И гласът на Ван Алтен:

„Нима всичко искате да заснемете?“

И тъй нататък чак до прощалните пазарлъци.

— Надявам се, че ти е ясно за какво става дума — произнася Едит, като дава знак на мълчаливеца да спре магнитофончето.

— За долари и чекове, ако не ме лъжат ушите.

— Не, за снимки на досиета. Трябват ни снимките. После си свободен.

— И за какво са ви потрябвали тия снимки?

— Така. За семейния албум.

— А къде го беше пъхнала микрофончето?

— Зашила го бях в хастара на палтото ти, мили.

— Затова приятелят ти ме е дебнел долу.

— Позна. Обаче да не се отвлечаме в подробности. Нали чу какво казах: снимките!

— Но слушай, Едит, тия снимки нямат за вас никаква стойност.

— Това ние ще преценим.

— Тия снимки имат едно-единствено предназначение: те трябва да бъдат предадени на Гелен.

— Почваш да ставаш искрен. Само че ние не желаем те да бъдат предадени на Гелен. Ясно ли ти е?

— Но разбери, мила, че това е част от смисъла на играта, тия снимки да отидат у Гелен.

— Играта всеки я играе според интереса си...

— Обаче в случая нашите интереси, твоите и моите, съвпадат.

— Нямам такова впечатление.

— Защото не знаеш това, което аз знам, скъпа Дорис Холт.

Бърза справка с погледи зад гърба ми. После гласът на Едит:

— Какво каза?

— Точно това, което ти чу, скъпа Дорис Холт, от братското разузнаване на ГДР.

Нова зрителна справка. Пауза, нарушена от мене:

— Вие всеки момент трябва да получите съответни сведения за мене и може дори да сте ги получили, но да не сте ги потърсили. Аз съм от българския Център. Така че да престанем с това взаимно пързаяне.

— Тогава защо е нужно да предаваш снимките на Гелен?

— Защото досиетата са фалшиви. Разбираш ли: съвсем фалшиви. На нас тия досиета не ни трябва. На нас ни са нужни истинските.

* * *

Дъждът е съвсем проливен и вятърът го блъска в гърба ми, сякаш че ме залива с кофа вода, тъй че докато измина разстоянието от тъмната уличка, дето съм гарирал мерцедеса, до ъгловата сграда с кафенето, ставам мокър като удавник.

Минава полунощ и наоколо няма жив човек. Влизам незабелязано с малкия си вързоп в неосветения вход и пипнешком намирам пощенската кутия на Питер Гроот. Още тая заран съм се споразумял с Питер да остави тук ключа, за да мога да използвам ателието му вечерта за малка галантна среща, далеч от погледите на Едит, и ключът е наистина на определеното място и аз безшумно възлизам по стъпалата в тъмното, додето стигам таванския етаж.

Замислената операция, въпреки че трябва да се извърши на известна височина над морското равнище, няма нищо общо с волна планинска екскурзия под ласкавите лъчи на майския светлик, а тоя проклет дъжд още повече усложнява работата, макар да си има и положителните страни.

Разтварям вързопта под мъждивата светлина, идваща от прозореца, изваждам тънко здраво въже и опасвам единия му край около кръста си. На другия край на въжето е закачена широка кука, грижливо омотана с конци, за да не вдига шум при хвърляне. После слагам в джоба си необходимите инструменти, поставям един стол върху масата, изкачвам се върху тая импровизирана архитектура и излизам през таванския прозорец на покрива.

Потопът, който връхлита отгоре ми, е тъй обилен, че бързам да спусна стъкления капак, за да не превърна ателието на Питер в аквариум. Намирам се в подножието на два стръмни покрива,

долепени един до друг. Трябва да прехвърля шест такива покрива, докато се озова до стърчащия в края на редицата сгради четвърти етаж. Хвърлям куката към билото на съседния покрив и, разбира се, не улучвам. „Нищо. Нощта е пред нас и изобщо аз съм собственик на лошото време“ — казвам си и повтарям опита. Още две-три упражнения, и целта е достигната. Почвам да набирам въжето и крачка по крачка да възлизам по хлъзгавия покрив. Покривът е не само хлъзгав, но и страшно стръмен и в тоя миг той ми изглежда още по-стръмен под пристъпите на вятъра и дъжда, които сякаш са се наговорили да ме сринат долу на кея.

Стигам билото и преодолял изкушението да поседна за миг, пристъпвам към спускането от другата страна. Спускането се оказва по-неприятно от изкачването, понеже трябва да се движа гърбом. Нощта е тъмна като гроб, но без да има другите му предимства, от рода на безветрието и относителната сухота. Постепенно все пак свиквам с мрака, колкото да виждам керемидите под нозете си. Когато стигам подножието на покрива, коленете и ръцете ми треперят от напрежение.

Облягам се за малко на керемидите, за да дам време на мускулите да се поотпуснат. В интерес на свободното движение съм оставил шлифера в ателието, тъй че вече съм вир вода, и дъждът престава да ми прави впечатление. Замахвам и хвърлям ловко куката към следващото било. Излишно е да уточнявам, че и тоя път не улучвам. „Няма нищо по-хубаво от лошото време за тоя род упражнения“ — промърморвам и отново хвърлям куката. Почва превземането на втория покрив.

Изминава не по-малко от час, додето се добирам с ожулени от въжето длани и подгъващи се колене до последната сграда. Нейната стряха е две педи над главата ми, тъй че тук алпинизмът ми отнема значително повече време. Най-сетне успявам да се изкатеря до таванското прозорче. То е залостено с железен капак, над който за сигурно е монтиран втори капак-решетка. Предполагам, че допирът с тия съоръжения при нормални условия би накарал сигналната инсталация да нададе адски звън из цялата сграда. Но условията не са съвсем нормални, защото следобед своевременно съм успял да блокирам копчето-прекъсвач в апаратурата под бюрото на Дора Босх.

Когато се заемам с прозорчето, използвайки оскъдните подръчни инструменти, за пръв път разбирам не на шега, а на истина, че няма нищо по-хубаво от лошото време. Не знам кога е правен тоя блиндаж, но хроничните амстердамски дъждове плюс непрестанната влага са разяли достатъчно пантите, за да мога без особен труд да ги откача.

Вътре в тавана е пълен мрак. Залоствам отново капака и запалвам джебната лампа. Помещението тъне в прах и сажди и е тъй ниско, че не е възможно да се изправиш в цял ръст. Отворът за долния етаж съвсем не е закован, както твърдеше Ван Алтен, а само залостен, макар че и да е закован, пак не бих се формализирал. За да не падне капакът при отварянето и за да се осигури по-късното му затваряне, завинтвам от горната му страна предварително приготвената ръчка и едва след това го избивам бавно и внимателно. Един бърз лъч от лампата ме убеждава, че помещението под нозете ми е нещо като коридорче без прозорци. Закачвам въжето на края на отвора и се спускам тихо в коридорчето. Две врати. Тая за тоалетната не ме интересува. Втората е заключена, но инструментите са измислени за подобни случаи. Не става нужда дори да избивам ключа, поставен от другата страна, защото отварям със същия тоя ключ, като захващам края му със съответното приспособление.

Ето я и секретната стая — ярко осветена и пуста, с тъмнееца в дъното каса. Ръцете ми за по-голяма елегантност се обличат в тънки пластмасови ръкавици... Ключовете влизат в действие. С доставянето на тия ключове — нека не си спомняме на каква цена — Фурман-син бе доказал, че в областта на частните проучвания не стои по-долу от Фурман-баща. Той бе успял не само да издири фирмата, от която бе купена касата, но и да изкопчи дубликат от ключовете. Не се съмнявам, че старикът би изкопчил дори и комбинацията, ако тя не се съхраняваше у самия собственик на фирмата. Сега обаче комбинацията ми е вече известна и аз почвам търпеливо да я навивам: три празни интервала — М, — два празни интервала — О, — един празен интервал и прочее, додето тихото, но отчетливо изщракване ми подсказва, че непристъпната каса, безпощадно затворената каса на „Зодиак“ е готова да се отвори.

Изваждам досиетата — истинските — и почвам работа. Сведенията за агентите са подредени в два индекса. Едната мрежа е за

постоянно действие, другата, дълбоко замразена, е приготвена да влезе в ход при изключителни условия, в случай на война. Широки, дълги години плетени мрежи, простиращи нишките си из целия лагер. Затова касата на „Зодиак“ се бе оказала тъй непристъпна. Затова едно невинно надникване бе изисквало толкова чакане.

Когато свършвам с фотографските истории, часът минава три, а тепърва ми предстои маса работа. Трябва да излича всички видими и невидими следи, да поставя капациите на местата им и да поема обратния път по покривите, без да говорим за туй, че още преди разсъмване негативите следва да се озоват на сигурно място.

Последното нещо, което си спомням с размътена от безсъние и умора глава, е как бърша с някакъв парцал водата, нахлула в ателието на Питер, и как малко по-късно опипвам с разранени ръце, но с все още незадрямал нюх бутилките уиски в долапа.

Всичко това бе станало през оная дъждовна нощ, когато бях посетил Ван Алтен в домашния му шлеп.

* * *

Нощта — сегашната — е вече към края си, когато ние с Едит най-сетне се настаняваме в мерцедеса и потегляме към Айндхофен. Сивокосият непознат е изчезнал. Тоя човек през пялото време бе тъй мълчалив и тъй призрачен, та бих го помислил за рожба на въображението, ако не усещах по гърба си още натиска на пистолета му.

Шосето е осветено от жълт флуоресцент и в тая жълта светлина, и в неясните силуети на къщата от предградията има нещо унило, особено ако ги гледаш в края на една безсънна нощ. Негативите, адресирани за Бауер, са предадени един час по-рано на съответната връзка. Няма какво повече да търся в тоя град, ако не се брои някой куршум в гърба.

— Като си помисля само, че да бяхме взели самолет, още предобед щяхме да си бъдем в къщи... — въздъхва Едит.

— Недей да си го мислиш, щом се тровиш. Изобщо казвай си, че най-късият път не е най-бързият. Лошото при самолетите е, че винаги има маса формалности и главно писане на имена.

— Но това дълго пътуване с влака...

— Дълго пътуване значи дълго да спиш. Умирам за дълго пътуване.

От Айндхофен ние с Едит трябва да вземем влака. Двама непознати пътници на една непозната гара, които се качват всеки в своя влак и потеглят в различни посоки, анонимно и скучно, обаче съвсем практично. Защото, колкото и предпазливо да съм скроил комбинацията, то от мига, в който негативите вече не са у мене, нямам никаква сигурна защита. Еванс беше ме пуснал между другото и за да мога да предам негативите. Тоя мотив го оправдаваше за момента пред колегите му. След като неприятелят така или иначе бе надникнал в „Зодиак“, единственото защитно действие беше да се насочи тоя неприятел по измамната писта на фалшивите досиета.

— Еванс едва ли смята, че негативите ще отидат у Гелен — забелязва Едит.

Това е лошото на дългата връзка с един човек, че с течение на времето почва да ти четат мислите. Такива като нас трябва да избягват дългите връзки.

— Не, разбира се — отвърщам. — Ако се касаеше за Гелен, шефът едва ли би губил време за толкова грижливо фабрикуване на фалшиви досиета. Защото бас държа, че тия досиета са само отчасти фалшиви. В тях фигурират действителни хора, с които американците вероятно са си опитали късмета, но без успех, и които сега трябва да бъдат подложени на безполезно наблюдение и подозрение, докато истинските агенти продължават спокойно работата си.

Излизаме от предградието и наоколо ни изведнаж мрачината се сгъстява, сякаш нощта не свършва, а тепърва започва. Флуоресцентните лампи са изчезнали. Натискам по-енергично газта и мерцедесът поема стремително в светлата писта, проправена от фаровете.

— Значи, Еванс би трябвало да бъде доволен — промърморва Едит.

— Това е една история, от която всички са доволни. Еванс е доволен, че е спасил реномето и състоянието си, американците — че са пробутали сведения, които ще ни донесат само главоболия и разочарования, Бауер — че се е добрал до секретната архива и е разкрил една тайна, която го е смущавала. Най-странното е, че дори

ние с тебе трябва да бъдем доволни. Една такава каша, от която всички излизат доволни, това е нещо доста рядко в наши дни...

— Що се отнася до мене, не виждам особени основания да бъда доволна.

— Остави това! Ти знаеш много добре заслугите си в някои възлови моменти, така че нека си спестим комплиментите. Ужасно мразя тоя час, когато дойде ред да се делят заслугите...

— Не става дума за заслуги — прекъсва ме Едит. — Не мога да си простя, че те оставих толкова време да ме водиш за носа.

— Напразни угризения. Удоволствието беше взаимно.

Пред нас далеч на хоризонта се е появила една светла ивица.

— Денят ще бъде хубав — забелязвам, за да сменя темата.

— Сигурно. Имам чувството, че щом си отидем оттук, и ще спре да вали.

— Съмнявам се. Времето в тая страна е тъй калпаво, че дори нашето отсъствие едва ли ще му повлияе.

— Мечтая просто за малко слънце... истинско топло слънце и истинско синьо небе...

— Забравяш песента...

— О, песента... Не ти ли се поисква някога да попаднеш в един светъл град, в един спокоен летен град, и да тръгнеш да се разхождаш из улиците, но не да се преструваш, че се разхождаш, а наистина да се разхождаш, безгрижен и отпуснат, без мисъл за микрофони и дебнещи очи и вероятни засади...

— Не — казвам. — Такава глупост никога не ми е минавала през ума.

— Значи, си осакатен от професията.

— Възможно е. Но в тоя свят на толкова сакати това не бие твърде на очи.

— Ти просто си отвикнал да се движиш свободно и да говориш свободно, тъй си отвикнал, че вече нямаш нужда от подобни неща.

— Грещиш. Аз си говоря съвсем свободно, само че наум. Разправям се с шефовете си, споря със себе си и бърбля с мъртви приятели.

Тя се готви да забележи нещо, не премълчава. Аз също мълча. Каква полза да говорим, когато не казваме нищо, имам предвид нищо от това, което вероятно бихме казали, ако не бяхме свикнали да

преглъщаме личните си истории. Странно, но додето се лъжехме взаимно, ние бяхме в известни неща може би по-искрени, защото искреността минаваше за част от играта. А сега изведнаж между нас се е настанила някаква скрита неловкост, някаква форма на сдържано поведение, противно и кухо като всяка заучена поза.

Високо над нас небето бавно просветлява, безоблачно и гъстосиньо, подобно на синия делфтски порцелан. Денят ще бъде наистина хубав. Но какво от това.

Мерцедесът влиза вече по светло в пустите улици на Айндхофен. Оставям колата зад един ъгъл. Писано ѝ е било да осиротее. Обаче колите, за разлика от хората, не остават задълго сираци. Отварям вратата на спътницата си, взимам двете малки куфарчета и влизаме в гарата. Влакът на Едит тръгва подир един час. Моят — малко по-късно. Гарата представлява дълъг стоманен хангар, през който страшно духа, и, след като купуваме билетите, се отбиваме да се стоплим в бюфета и да закусим. Времето тече бавно и ние се опитваме да го запълним, като повтаряме поръчката и бърбрем незначителни неща, от рода на ония скучни глупости, които можеш да чуеш само по гарите.

Най-после влакът на Едит пристига. Настанявам я в едно празно купе и се чудя какво ще правя още цели десет минути в това празно купе, но Едит ме спасява от неудобството, като слиза с мене на перона. Запалвам цигара и подавам пакетчето на жената, обаче тя казва не, не ми се пуши и аз прибирам пакетчето. И ето ние пак мълчим и аз пристъпям от крак на крак, понеже ми е студено и понеже няма какво друго да върша, додето Едит внезапно казва:

— Като си помисля само, че никога вече няма да се видим, Морис...

Тя продължава да ме нарича Морис и аз нея Едит, макар да знаем, че тия имена са измислени, защото сме свикнали с тия имена и защото сме свикнали да живеем живота на измислени хора, и после, кое е измислено и кое — не, това в края на краищата е толкова мътна работа.

— Няма да се видим ли? Защо да не се видим? Никъде не е писано подобно нещо.

Тя не отговаря, понеже мисли за друго или не иска да спори с дръвник като мене.

— Помниш ли оная вечер... когато ме разплака с елхата?

Измънквам нещо утвърдително.

— А оная, другата вечер, когато се возехме с велосипеда?

— Разбира се.

— А оная, по-раншната вечер, когато ме целуна до моста под дъжда?

— Да — казвам. — Ужасен дъжд беше.

— Ти си невъзможен.

— Не аз, а цялата наша история. Една невъзможна история. Смятай я за измислена. Така ще бъде най-добре.

— Но тя не е измислена. И аз не искам да е измислена.

— Какво искаш ти и какво искам аз...

Нейде откъм локомотива изпищява железничарска свирка. Едит отстъпва две крачки към вагона, без да отделя очи от мене. Тя изглежда съвсем разстроена и аз съм учуден, че едва сега го забелязвам.

Не стой като дръвник, казвам си, не виждаш ли, че е съвсем разстроена. Е, какво, като е разстроена, аз също може би съм разстроен, обаче никой не ме е пратил тук, за да лея чувства, и цялата тая история е наистина съвсем загубена работа и най-добре е да примижиш като при зъболекаря, додето прелетят лошите десет секунди.

Така е най-добре. И все пак аз искам да кажа едно последно сбогом, мойто момиче, но за да го кажа, налага се да направя двете крачки напред и дори да хвана през рамо Едит, защото такива неща като сбогом, мойто момиче, не бива да стават обществено достояние. И ето, ние ненадейно се прегръщаме, отначало почти прилично, а после изведнаж съвсем безразсъдно и аз ровя пръсти в буйната кестенява коса и усещам по лицето си ласката на милите устни и прегръдката ни става все по-трескава, не прегръдка, а тръпка на някакво отчаяние, и ние внезапно сме оглупели до степента на нормални хора и аз я целувам също както оная вечер на моста, макар да разправят, че хубавите работи не се повтаряли, а влакът вече се плъзга по релсите и Едит пропуска вагона си и успява да се залови едва за следния вагон и продължава да стои на стъпалото и да гледа насам, и аз също стоя и гледам след влака с възпалени от безсънието и от вятъра очи. И стоя още дълго, след като влакът е изчезнал, и се вирам безсмислено в

празното, и чакам бог знае какво — един неизвестен пътник сред една непозната гара в тая чужда дъждовна страна.

Издание:

Богомил Райнов. Господин Никой. Няма нищо по-хубаво от лошото време

Издателство „Български писател“, София, 1985

Ново издание

Редактор: Теодора Димитриева

Художници: Стефан Груев, Кирил Гогов

Худ. редактор Олга Паскалева

Техн. редактор Емилия Дончева

Коректори: Мария Йорданова, Ани Иванова

Формат 32/84/108. Тираж 75109 екз: подвързия 2109 екз., брошура 73 000 екз.

Печатни коли 30,50. Издателски коли 25,62. УИК 27,27. Л.Г. VI/56а. Изд. №6093

Поръчка №53/1985 година на изд. „Български писател“

Дадена за набор на 3.XII.1984 г. Излиза от печат на 30.IV.1985 година

Цена: Подв. 3,07 лв. Брошура 2,81 лв. Код 25 953622911/5605–84–85

ДП „Димитър Благоев“ — София

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.